

Handwritten text on a scroll, likely a list or inventory, written in a cursive script. The text is arranged in several lines and is partially obscured by the binding and the texture of the paper. The scroll is held together by small, dark, oval-shaped fasteners along its edges.

No A
2-174

M. 1-

HL

Biblioteca Universitaria	
GRANADA	
CLASIFICACION	A
SERIE	2
PLANO	
NUMERO	174

9. v. 6

7-

3-2-152

Letra M. nu. 1-

impr

D

TA

Q

IO

C

So

F

R. 1725
DVO TRACTATVS

ALTER

DE DECIMIS

TAM SPIRITVALIBVS QVAM PAPALIBVS.

ALTER

DE OPTIONE CANONICA.

Quorum prior varijs additionibus ex Sacrae Rotae Decisionibus, & vna de Redecimis quaestione locupletatus prodit in lucem.

AUCTORE

IO. PETRO MONETA MEDIOLANENSI

Presbytero Congr. Cler. Reg. S. Pauli.

Cum Summarijs, ac duplici Indice, altero Quaestionum cuiusque Partis, altero rerum singularium copiosissimo.

CVM PRIVILEGIO.

Soy del libro: El Colegio Catolico letra M. n. 1

DE LA LIBRERIA

DEL REAL COLEGIO MAYOR

Reunido de Santa Cruz, y
Santa Catalina.

F. 3.º C. 65 N. 6.

ROMAE, Sumptibus Io. Angeli Ruffinelli, & Angeli Manni. 1621.

Ex Typographia Andreæ Phæi. Superiorum permissu.

ILLVSTRISS. ET REVERENDISS. D.
D. IO. BAPTISTAE
COCCINO
ROTAE DECANO.
ET SACRAE POENITENTIARIAE
REGENTI.

IO. ANGELVS RVFFINELLVS, ET ANGELVS MANNVS F.

TERVM Tractatus hic de Decimis R. P. Io: Petri Monetae expetitus à multis sub tui nominis Clientela prodit in lucem, Praesul Illust. riss. Multorum petitionibus duos tibi addictissimo, obsequi par erat; per breues additiones ex Sacrae Rotae (cuius Decanus existis) decisionibus fidei manu depromptas adiecimus, vt hac vbertate si qua erat in expectando molestia tolleremus; Authorum indicem de Decimis in ordine ad ius canonicum vel in quaestionibus, seu summis, vel ex professo tractantium (quos omnes in celeberrima tua, & amplissima ex omnibus materijs bibliotheca vidimus) ad subleuandos studentium labores adiunximus: Reliquum est ut opus hoc, cui materiam libri tui praebuere ueluti statua ex ere tuo facta tibi cedat. Romae pridie Calen. Nouemb. 1620.

INDEX

1
2

2. Coq. 2. 2. 2. 2.

PAVLVS PAPA V.

AD FVTVRAM REI MEMORIAM.

M sicut dilecti filij Ioannes Angelus Ruffinellus, & Angelus Manni Almæ Urbis nostræ Bibliopolæ nobis nuper exponi fecerunt, ipsi vnum de Distributionibus, & alterum de Decimis, Redecima, & Optione Canonica cum additionibus respectiue in scriptos Tractatus à dilecto Filio Ioanne Petro Moneta Clerico Regulari Congregationis Sancti Pauli Decollati, compositis, typis mandari curauerint, ac vereantur, ne postquam opera huiusmodi in lucem prodierint, alij qui ex alieno labore lucrum quærunt, illa imprimi curent, in ipsorum Ioannis Angeli, necnon Angeli præiudicium, Nos eorum indemnitati, ne ex impressione huiusmodi aliquod dispendium patiantur, prouidere, illisq; specialibus fauoribus, & gratijs prosequi volentes, & a quibusuis excommunicationis suspensi, & interdicti, alijsq; ecclesiasticis sententijs censuris, & pœnis à iure, vel ab homine quauis occasione vel causâ latis si quibus quomodolibet innodati existunt ad effectum præsentium duntaxat consequentia. harum seriè absoluentes, & absolutos fore censentes; Supplicationibus ipsorum Ioannis Angeli, ac Angeli nobis super hoc humiliter porrectis inclinati eidem Ioanni Angelo, necnon Angelo vt decennio proximo durante à prima uel operum huiusmodi, dummodo tamen antea à dilecto filio Magistro Sacri Palatii Apostolici approbati fuerint impressione computant. nemo tam in Vrbe, quam in Vniuerso Statu Ecclesiastico mediatè, vel immediatè nobis subiecto, opera huiusmodi sine speciali dictorum Ioannis Angeli & Angeli, aut eorum hæredum, & Successorum, vel ab eis causam habentium, licentiâ imprimere, seu ab alio, vel alijs impressa vendere, vel venalia habere, vel proponere possit, auctoritate Apostolica tenore præsentium concessimus & indulgemus. Inhibentes propterea vniuersis, & singulis vtriusque sexus Christianis fidelibus, præsertim librorum, impressoribus sub quingentorum scutorum aurei de Camera, & amissionis librorum, & typorum omnium, pro vna Camera Apostolica nostræ, ac pro alia ipsis Ioanni Angelo, ac Angelo prædictis & pro reliqua tertijs partibus Accusatori, ac Iudici exequenti irremissibiliter applicati. eoisq; absque vlla declaratione incurrent. pœnis, ne dicto decennio durante opera huiusmodi aut aliquam eorum partem, etiam prætextu additionum, aut explanationum tam in magno, quam in paruo folio, ac tam in Vrbe, quam in vniuerso Statu Ecclesiastico prædictis, sine huiusmodi licentiâ imprimere, aut ab alio, vel alijs impressa vendere, aut venalia habere vel proponere quoquomodo audeant, seu præsumant. Mandantes propterea dilectis filijs nostris, & Apostolicæ Sedis de latere Legatis, seu eorum Vicelegatis, ac Præsidentibus, Gubernatoribus, Prætoribus, & alijs iustitiæ Ministris Prouinciarum, Ciuitatum, Terrarum, & locorum Status nostri Ecclesiastici prædicti, quatenus eidem Ioanni Angelo, & Angelo, eorumque hæredibus, & successoribus, seu ab eis causam habentibus huiusmodi in præmissis efficacis defensionis præsidio assistentes quandocunque ab eisdem Ioanni Angelo, necnon Angelo, seu alijs prædictis fuerint requisiti, pœnas prædictas contra quoscunque inobedientes irremissibiliter exequantur, non obstant. constitutionibus, & ordinationibus Apostolicis, ac quibusuis statutis, & consuetudinibus etiam iuramento, confirmatione Apostolica, vel quauis firmitate alia roboratis, priuilegijs quoque iudicis, & literis Apostolicis in contrarium præmissorum quomodolibet concessis confirmatis & approbatis, ceterisque contrarijs quibuscunque. Volumus autem quod præsentium transumptis etiam impressis manu alicuius Notarij publici subscriptis, & sigillo alicuius personæ in dignitate Ecclesiastica constitutæ munitis, eadem profus fides adhibeatur, quæ præsentibus adhiberetur si forent exhibitæ, vel ostensæ. Datum Romæ apud Sanctam Mariam Maiorem sub Anno Piscatoris die xxiiij. Februarij. M. DC. XX.

Pontificatus Nostri Anno Decimoquinto.

S. Card. S. Susanna.

INDEX CAPITVM ET QVAESTIONVM,

QVAE IN TRACTATV

DE DECIMIS CONTINENTVR.

C A P. I.

Quo iure inuentæ, & introductæ sint Decimæ: & continet quatuor
Quæstiones.

- 1 An Decimæ iure naturæ inuentæ, & introductæ sint.
- 2 An Decimæ institutæ sint, & præceptæ de iure diuino.
- 3 An Decimæ præceptæ sint iure Pontificio.
- 4 Quam ob causam introductæ sint decimæ.

C A P. II.

Quotuplex sit Decima: & continet tres Quæstiones.

- 1 De definitione decimæ.
- 2 Cur magis electa fuerit decima pars, quam vigesima, aut alia quota.
- 3 Quid differant Decimæ a Primitijs, & Oblationibus.

C A P. III.

Quotuplex sit Decima: & continet duas Quæstiones.

- 1 Quot sint genera decimarum.
- 2 Quot sint species decimarum.

C A P. IV.

De quibusnam rebus soluat Decima; & habet tres Quæstiones.

- 1 De quibus frugibus, ac fructibus, seu prouentibus debeat solui decima.
- 2 An de illicitè acquisitis soluat decima.
- 3 An de Noualibus soluenda sit decima, & quomodo.

C A P. V.

Quinam teneantur ad solutionem decimarum, uel ab ea excusentur:
& continet septem Quæstiones.

- 1 An omnes tam laici, quam Clerici, & Religiosi teneantur ad decimarum solutionem.
- 2 An possit ex priuilegio tam laicis, quam clericis competere immunitas a soluendis decimis.
- 3 An laicis possit ex priuilegio concedi ius decimandi, seu decimas ab alijs percipiendi.
- 4 An consuetudo aliquam vim habeat in eximendo aliquos a decimarum

soluone, aut eis tribuendo iure decimandi.

- 5 Quenam prescriptio obtineat, & locum habeat in materia decimarum.
- 6 An valeat compositio, vel transactio super decimis.
- 7 An possit ex aliqua causa remitti decima clericis, vel laico.

C A P. VI.

De Circumstantiis Loci, Temporis, & Modi soluendi Decimas, seu qualiter soluantur Decimæ: & continet quatuor Quæstiones.

- 1 De loco, an decimæ portari debeant in horrea clericorum.
- 2 Quo tempore soluendæ sint decimæ.
- 3 An decimæ non petita, seu præterita exigi possint.
- 4 De modo soluendi decimas.

C A P. VII.

Quibus Ecclesiis, seu personis soluendæ sint Decimæ: & continet duas Quæstiones.

- 1 An, & quando laicis personis soluantur decima.
- 2 Quibusnam Ecclesiis soluantur decima.

C A P. VIII.

De modo procedendi circa exactionem Decimarum: & continet sex Quæstiones.

- 1 Quis iudex sit competens in causa decimarum.
- 2 Qualiter, & qua actione petantur decimæ.
- 3 An, & quando causa decimarum sit summaria.
- 4 An causa decimarum sit executiva, hoc est, an possit inchoari a præcepto deturq; appellatio, necne.
- 5 Quibus pœnis afficiantur non soluentes decimas.
- 6 An Superior, & iudex possit procedere ex officio in materia decimarum.

C A P. IX.

S E V A P P E N D I X.

De Decimis Papalibus: & continet quinque Quæstiones.

- 1 De origine, & causa impositionis harum decimarum.
- 2 De quibusnam beneficijs, quibusue fructibus soluantur decima Papalis.
- 3 An aliqui sint immunes a soluone harum decimarum; quænam illi sint.
- 4 De modo seruando in soluone decimarum Papalium.
- 5 De modo procedendi circa harum decimarum exactionem.
- 6 De Redecima

Finis Indicis Capitem, & Quæstionum ad Tractatum
de Decimis.

INDEX CAPITVM,
ET QVAESTIONVM.

QVAE IN TRACTATV

DE OPTIONE CANONICA

CONTINENTVR.

C A P. I.

Quid sit Optio : & continet tres Quaestiones .

- 1 Vnde dicatur Optio .
- 2 De definitione Optionis .
- 3 Quotuplex sit Optio, seu ius optandi .

C A P. II.

Quo iure introducta sit Optio : & continet tres Quaestiones .

- 1 Qua de causa introducta sit Optio .
- 2 An, & quanto tempore consuetudine induci possit ius optandi .
- 3 An, & quomodo possit per statutum induci ius optandi .

C A P. III.

Quibus in rebus, ac beneficijs locum habeat Optio; & continet octo Quaestiones .

- 1 An in alijs beneficijs, quam Canonicatibus, locum habeat Optio .
- 2 An possint optari domus Canonicales .
- 3 An Optio locum habeat in beneficijs vacantibus apud Sedem, aut alias quomodocunque reservatis .
- 4 An in beneficijs iuris patronatus locum habeat Optio .
- 5 An in beneficijs, & praebendis, quae permutantur, & resignantur, seu in ipsa permutatione, & resignatione locum habeat Optio .
- 6 An possit optari praebenda habens aliquod onus annexum, puta praebenda Theologalis, Penitentiariae, Doctoralis, Coadiutorialis in cura, vel alia similis .
- 7 An possit optari praebenda, aequalis, aut minor, quae aliqua de causa sit magis grata .

An

§ An possit optari præbenda, vel domus in ipsa prima fundatione, vel constructione.

C A P. IV.

Quinam optare possint: & continet octo Quaestiones.

- 1 An soli, & omnes antiquiores Canonici optare possint.
- 2 An excommunicatus possit optare.
- 3 An absentes ab Ecclesia, saltem ex iusta causa, possint optare.
- 4 An optio possit fieri per alium, seu, an alius nomine meo possit optare.
- 5 An clericus, qui non est in sacris, optare possit.
- 6 An cæcus, mutus, surdus, aut aliter corpore viciatus possit optare.
- 7 An, & quando ob animi vitium, aut defectum clericus a Optione repellendus sit.
- 8 An Coadiutor, vel Coadiutus optare possit.

C A P. V.

De modo optandi, seu, qualiter fiat Optio: & continet quinque Quaestiones.

- 1 An Optio fiat semper gradatim.
- 2 An Optio semper fiat intra eundem ordinem, & gradum.
- 3 An aliquæ solemnitates requirantur in Optione.
- 4 An Optio fieri debeat gratis, seu, an in ea committatur simonia.
- 5 An male optans redire possit ad id, quod dimisit; vel quomodo ei succurratur.

C A P. VI.

De tempore Optionis, seu quando optandum sit: & continet sex Quaestiones.

- 1 Intra quantum tempus fieri debeat Optio.
- 2 An possit hoc tempus prorogari, vel minui.
- 3 An tempus viginti dierum datum ad optandum currat simul omnibus optare volentibus, an vero singulis, seu vnus post alium habeat viginti dies.
- 4 An tempus hoc viginti dierum currat a die vacationis, an a die scienciæ eiusdem vacationis, & quomodo.
- 5 An sicut hoc tempus non currit ignorantibus, ita etiam aliter iusta de causa

causa impedito, aut minori, vel saltem aliqua ratione eisdem succurratur.

6 An tempore optionis vacet ipso iure præbenda dimissa, vel alia, quam optans habeat.

C A P. VII.

De præcipuis Optionis effectibus: & continet tres Quaestiones.

- 1 An per optionem mutetur præbenda sola, an vero etiam titulus, & canonicatus.
- 2 An optando quis mutet stallum in choro, & quomodo.
- 3 An per optionem dimittatur pensio.

C A P. VIII.

Quomodo tollatur Optio, seu ius optandi: & continet tres Quaestiones.

- 1 Quando, & quomodo derogetur Optioni.
- 2 An consuetudo optandi tolli possit per non usum.
- 3 An consuetudo, vel statutum optandi tolli possit per contrariam constitutionem, vel consuetudinem.

Finis Indicis Capitum, & Quaestionum ad Tractatum de
Optione Canonica.

INDEX

I N D E X
 PRÆCIPUORVM AVTHORVM
 qui de Decimis pertractarunt.

In Decretal. lib. 3. tit. 30. de Decim.

Abbas antiquus
 Abbas Panormitanus
 Alexander Cassaneus in Parat.
 Antonius de Butrio
 Bernardus in casibus longis
 Daniel Venatorius in analysi methodica iuris
 pontificij.
 Goffredus in summa
 Gulielmus Speculator in Breuiario lib. 3.
 Henricus Canisus in summa iuris Canonici
 lib. 2. tit. 26.
 Henricus Boich
 Hostiensis
 Innocentius
 Ioannes de Anania
 Ioannes Gausfredus seu Collectarius
 Ioannes Andree
 Ioannes de londris in Breuiario
 Ioannes Baptista Viuianus in rationali iuris
 pontificij
 Lancellottus in instit. iuris Canon. tit. 26. lib. 2.
 Martinus mesnartius in epit. decretalium
 Petrus de Rauenna in breuiario iuris canonici
 Ripa
 Zabarella

In 6. lib. tit. 13. de Decimis .

Archidiaconus
 Francus
 Geminianus
 Ioannes Monachus
 Ioannes Baptista Viuianus in rationali iuris
 pontif.
 Petrus de Rauenna in breuiario iuris Canonici

In Clement. lib. 3. tit. 8. de Decimis .

Abbas Panormitanus
 Bonifatius de Vitalinis
 Ioannes de Imola
 Ioannes Baptista Viuianus in Rationali iuris
 pontif.

Petrus de Ancherano
 Petrus de Rauenna in Breuiario iuris canonici
 Zabarella

In extrauag. comm. cap. unic.
 Ioannes Baptista Viuianus in Rationali iuris
 16. q. 1.

c. si quis clericus cum leqq. c. 5. reuertimini .

Archidiaconus
 Turrecremata, fol. 44.

Ad Concil. Tridentin. sess. 25 cap. 12.

Ioannes de la Crux . de statu Religionis lib. 2.
 Molina de iustit. et iur. tract. 2. disp. 756. nu. 4.
 Nauarrus in manuali cap. 17. num. 59.
 Sanchez in præcepta decalogi lib. 2. cap. 10. n. 19
 Zerola in praxi episcopali in vers. decima q. 1.
 ad fin.
 Moneta in hoc tract. cap. 8. num. 64 et ibi additio
 litera H.

Summilla.

Adrianus quodlibeto S.
 Alfonso de Vega prima parte summ. cap. 87
 et in compendio eod. cap.
 S. Antoninus in sum. par. 2. tit. 4 cap. .
 Angelus de Clauasio in sum. Angelica versic.
 decima
 Assensius in sum. lib. 6. par. 2. tit. 35. f. 93;
 Bartholomeus sumus in summa Armilla vers.
 de iure
 Baptista de salis in sum. vers. Decima f. 50
 Caietanus in sum. vers. decima ubi Gaucericus
 bispanus
 Chienensis Episcopus in summula vers. decima
 Ioannes Tabiena in sum. vers. decima
 Ioannes Axorius in instit. moral. par. 1. lib. 7. tit. 34
 Lelius Zechius in sum. par. 2. cap. 88. ubi se
 remittit ad dicta in tract. de Parochis
 Leonardus Lessius de iust. et iur. lib. 2. cap. 39.
 Manuel Rodriguez in sum. to. 1. cap. 87.
 Nauarrus in manual. cap. 21. a num. 28. et in
 conf.

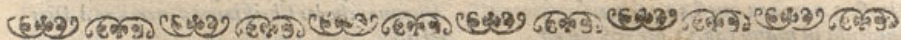
conf. tit. de Decim.
Petrus Ledesma in sum. hispanica conscripta
par. 2. tract. 9.
cap. 6. f. 528.
Petrus Gregorius Tolosanus sintagmatum iuris
lib. 2. t. 20.
S. Raymundus lib. 1. sum. tit. de Decimis, Pri-
mit. et obl. f. 123.
Raynerius in Pantheologia vers. Decima.
Silvester in sum. vers. Decima.
Tolerus in sum. lib. 6. cap. 20. ubi Andreas Vi-
forellus.
Valerius Reginaldus in praxi fori poenitentialis
lib. 19. c. ult. sect. 3.
Zerola in praxi episcopalis vers. Decima f. 79.
Theologi.
Altidorensis in sum. lib. 3. tract. 29. f. 155.
Alensis 3. par. sum. quest. 5. per tot.
Abulensis in math. cap. 23. per 208. quest.
Alphonsus à Castro contra haereses tom. 1. lib. 5.
in princ. vers. Decima.
Robert. Card. Bellarminus in Controu. tom. 1.
par. 2. contr. 5. generali lib. 1.
De Cleric. cap. 25. f. 1522.
Beluacensis in speculo doctrinali lib. 9. à cap. 131.
vsq. ad cap. 152.
Ioannes maior in 3. sent. disp. 37. quest. 26.
Ioannes malderus Episcopus Antuerpiensis de
iustit. et Religione tract. 10.
cap. 4. tit. de Decimis.
Sotus de Iustit. et iur. lib. 9. quest. 4.
Franc. Suarez de Relig. to. 2. lib. 1. à cap. 9. vsq. ad
fin. f. 74.
S. Thomas 2. 2. quest. 87. ubi Caietanus, et Por-
rethæ et Ioannes de Aragon et alij.
Thomas Valdensis tom. 1. doctrinalis antiquita-
tum fidei catholice lib. 2. art. 3. cap. 64. 65. 66.
f. 338.
Gregorius Valentia to. 3. disp. 6. quest. 5. f. 1427.
Gabriel Vasquez in opus col. de benef. d. 1.
Legistæ.
Alphonsus de Azuevedo in l. 1. tit. 5. nouæ recom-
pilat. sub tit.
De los Diezmos
Andreas Molpheyus in promptuario triplicis iu-

ris in tit. de Beneficijs cap. 4.
Aurelius de Istria in tractatu de Decimis et
agricultura.
Alphonsus Aluarez in speculo iuris cap. 66. ubi
omnes auctoritates scripturae recenset fol. 321.
Andreas hispanus. Regula. Decimarum
Relluga in speculo Principum Rubr. 13. S. t. 1 a
eternus f. 83. tract. 6. cap. 4.
Couarruias Var. Resolut. cap. 17. lib. 1.
Camillus Borellus de prestantia Regis Catholici
cap. 59. ubi praesertim de Decimis concessis Re-
gibus hispaniarum.
Didacus Perez in Comm. Ordinationum Regni
Castellæ lib. 1. tit. 5. De los Diezmos
fol. 115.
Gutiérrez in canonicis quest. lib. 2. cap. 21.
Gregorius Lopez in prima partita tit. 20. De los
Diezmos cho los Christianos deuen dar à Dios
fol. 103.
Henricus Canisius in tract. de Decimis.
Anton. Honeala in opusculo primo. De decimis
Iacobus Cancerius Variar. Resolutionum par. 1
cap. 23.
Io. Franciscus leo in Thesauro Ecclesiastico. par.
2. tit. de Decimis cap. 12.
Speculator in 4. par. tit. de Decimis.
Sebastianus Medices Concordia Canonum
cum Decreto 13. q. 1. et 2. art. 1. fol. mibi 54.
Scipio Rendina in Promptuario receptorum sen-
tent. lib. 26. de Decimis.
Tindarus in tract. de Decimis.
Repertoria In verbo Decimæ.
Brixienfis
Io. Montholonius
P. Prateius
Albericus a Rosate
Ioannes Bertachinus
Cardin. Tuscus
Ioannes Caluinus alias Rabi Vuetteranus
Sebastianus Hormoldus
Antonius Cardoso
Stephanus Daoyz
Milis
Arisminius Tepatus lib. 1.

Don Hieronymus Boerius Congreg. Cleric. Reg. S. Pauli Præpositus Generalis.

Cum hos tres Tractatus, de Distributionibus Quotidianis, de Decimis, ac de Optione Canonica à R. P. Don Io. Petro Moneta Theologo, ac I. V. D. nostræ Congregationis compositos, & olim impressos, nunc vero ab ipso Auctore nonnullis additamentis auctos, duos eiusdem Congregationis eruditi viri, quibus id commissimus, recognouerint, atque in lucem edi posse probauerint: facultatem concedimus, vt typis mandentur, si ita Reuerendiss. D. Vicegerenti, & Reuerendiss. P. M. Sacri Palatij placuerit. In quorum fidem, has manu nostra subscriptas, sigilloq; nostro munitas dedimus. Datum Mediolani in Collegio nostro SS. Apostolorum Pauli, & Barnabæ quarto Nonas Octobris 1617.

Don Hieronymus Boerius Præpositus Generalis.

Imprimatur, si videbitur Reuerendissim o P. Mag. Sac. Palatij Apostolici

Cæsar Fidelis Vicegerens.

Issu Reuerendissimi P. Magistrî Sacri Palatij Apostolici, Tractatum de Decimis, & de Optione Canonica, cum suis additionibus & Indice, Mediolani impressum, à Reuerend. P. Don Io. Petro Moneta Sacræ Theologiæ, & V. I. Doctore compositum perlegi; nec aliquid in eo inueni fidei, aut bonis moribus minus contentum; immo multas materias valde practicas, satis distinctè, breuiter, & clarè in ipso tractari cognoui. Ideo valde dignum existimo, vt quamprimum denuo prælo mandetur. In quorum fidem, præsentem approbationem manu propria scripsi, & subscripsi. In nostro Collegio S. Caroli Romæ die 23. Maij 1617.

Don Constantinus Palamolla Clericus Regularis S. Pauli.

Hunc de Decimis, & de Optione Canon. tractatum R. P. Io. Petri Monetæ ita mandante Reuerendiss. P. M. Sacri Pal. Apost. F. Hyacinto Petronio vidi, & diligenter consideravi, & in eo nihil reperi quod vel religioni, vel bonis moribus aduersetur; in quorum fidem hanc mea manu subscriptam dedi Romæ die 20. Nouembris 1620.

Ita est Angelus Lucianus publicus Iuris Pontificij professor in Gymnasio Alma Urbis.

Imprimatur Fr. Gregorius Donatus Magister Reuerendiss. P. F. Hyacinthi Petronij Mag. Sac. Pal. Apost. Socius, Ord. Præd.

I O. P E T R I
M O N E T A E
M E D I O L A N E N S I S
C L E R I C I R E G V L.
S. P A V L I.
T R A C T A T V S
D E D E C I M I S.

BREVITER tractaturus quantum, & temporis angustia, & rei magnitudo patiuntur, amplissimam materiam Decimarum, omisissis ijs, quæ plus subtilitatis, & eruditionis habent, quam necessitatis, aut utilitatis; nec non relictis ut plurimum varijs Doctorum opinionibus, communiore, aut certè veriori sententiæ adhærens, vtiliores quæstiones resolutione decidam. Et licet Oblationum, & Primitiarum materia valde affinis sit Decimali: illam tamen consuleto prætermittam, quoniam & breuitati consulo; & de Decimis dicitur aliquid scribere iussus sum. Hunc ergo tractatum rei Decimalis perspicuitatis causa in octo, seu nouem capita; eorumque singula, vbi opus fuerit, in aliquot quæstiones distinguemus.

Primò enim videbimus, quo iure inuentæ sint, & introductæ Decimæ.

Secundò, quid sit Decima.

Tertiò, quotuplex sit.
Quartò, quibus de rebus soluantur Decimæ.

Quintò, a quibus solui debeant Decimæ; vbi etiam de causis, quibus excusantur aliqui a solutione.

Sextò dicemus de circumstantijs loci, temporis, & modi solutionis Decimarum.

Septimò, quibus personis, & Ecclesijs soluendæ sint.

Octauò, de modo procedendi circa exactionem Decimarum.

Nonò, & postremo Appendicis nomine agam breuiter de Decimis Papalibus.

S V M M A E R E R V M.

- 1 Decimæ originem habuerunt ante legem scriptam, quando solùm vigeat lex naturalis.
- 2 Vota gentilium circa decimas, & eorum decimæ remissiuè.
- 3 Decimas non soluens tempore legis naturæ non peccabat contra legem naturalem; idem in eo, qui non soluit tempore legis Euangelicæ; num. 4.

- 5 Decime a Deo institutæ fuerunt, & olim saltem sub veteri lege præceptæ; & non modo prædiales, sed etiam personales; num. 6.
- 7 Præceptū decimarū, an sit morale; & n. 14.
- 8 Moralia præcepta veteris legis obligant etiam tempore nouæ legis.
- 9 Decime iure diuino nunc quoq; debentur secundum communem sententiam Canonistarum. Et videtur in iure probari; nu. 10. Contrarium Theologi omnes; num. 11. & aliqui Iuristæ; nu. 12.
- 13 Præcepta ceremonialia, vel iudicialia veteris legis nunc legis vim non obtinent.
- 14 Præceptū solutionis decimarū, an sit morale, ceremoniale, vel iudiciale; & num. seqq.
- 15 Præcepta iudicialia veteris legis, an nunc seruari possint.
- 16 Præcepta iudicialia veteris legis quoniam dicantur.
- 17 Præceptum decimarum dici potest morale quoad substantiam; & num. 36.
- 18 Præceptum decimarum, an, & quomodo contineatur in primo Decalogi præcepto.
- 19 Christiani in lege gratiæ quoniam teneantur seruare ex diuino præcepto.
- 20 Explicatio illius loci Matth. 5. Non veni soluere legem; sed adimplere; & nu. seqq.
- 21 Christus Dominus quot modis adimpleuerit veterem legem.
- 22 Præcepta moralia legis Euāgelicæ oīa sunt iuris naturalis præter præcepta de Sacramentis, ac de fide. Idem in præceptis Decalogi seu moralibus veteris legis; num. 23.
- 24 Præceptum diuinum consuetudine tolli, aut minui non potest.
- 25 Intellectus c. in aliquibus, s. vlt. de decim.
- 26 Papa dispesare nō potest contra ius diuinum.
- 27 Decima decimarum, seu alimenta Summo Pontifici, quo iure debeantur; & ibi intellectus s. Tb. 2. 2. q. 87. a. 1. ad 3.
- 28 Quæstionis decisio, ac iudicium.
- 29 Si Patres, qui tulerunt, diuina lege decimas esse soluendas, quō intelligendas; & n. seqq.
- 30 Verba sumenda sunt in potiori significatione.
- 31 Præsumptio vnicuique pluribus, ac vehementioribus præsumptionibus eliditur.
- 32 Canones, & Cōcilia, quæ indicant, decimas iure diuino deberi, quomodo explicandæ sint.
- 33 Decime quomodo dicantur esse Deo debite.
- 24 Subditi teneantur iure diuino sustentare pastorem animarum suarum indigentem.
- 35 Explicatio illius loci Matt. 23. & Luc. 11.

hæc oportuit facere, & illa non omittite; & illius Matt. 22. Reddite, quæ sunt Cæsaris Cæsari, & quæ sunt Dei Deo.

- 36 Præceptum decimarum quoad substantiā, hoc est, congruam sustentationem ministrorum, est de iure diuino, quoad modum, de iure humano.
- 37 Præceptum decimarum inter præcepta Ecclesie numeratur.
- 38 Decime præceptæ sunt iure Pontificio.
- 39 Cause, ob quas decime introductæ sunt, remissæ.
- 40 D. O. M. reseruit sibi decima in signum vniuersalis dominij.
- 41 Decime introductæ quoq; sunt ad congruam sustentationem ministrorum Dei, & Ecclesie

Quo iure inuenta, & introductæ sint Decime. Cap. I.

Vide S. Th. 2. 2. q. 87. a. 1. vbi Caius & Porrecta Alenf. p. 3. summ. q. 5. 1. memb. 1. 2. & 3. Alphons. Toftat. Episc. Abulen. in Matt. c. 23. q. 236. cum mult. seqq. & q. 148. & 151. Sotus de iust. & iur. lib. 9. q. 4. art. 1.

QUÆRO PRIMO, An decime iure naturæ inuentæ sint. Respondeo, eas originem habuisse ante legem scriptam, quando solum vigeat lex naturalis: vnde legimus Gen. 15. quod Abraham de omnibus, quæ a quinque regibus eripuerat, decimas dedit sacerdoti Melchisedech; de quo loquitur D. Paulus ad Heb. 7. ait: Intuemini, quatuor fuerit hic, cui, & decimas dedit de præcipiis Abraham Patriarcha: & Gen. 28. Vouit votū Iacob dicens, Si fuerit Dominus mecum, & custodierit me in via, & c. & paulo post: Cunctorum quæ dederis mihi decimas offeram tibi. Alia ad hoc assertio Couar. lib. 1. var. rel. c. 17. n. 2. Nau. in Man. c. 21. n. 28. & alij, quos refert P. t. Cened. in Collect. ad ius can. p. 1. coll. vl. De votis vero circa decimas, necnon de decimis ipsis Gerilli, & Ethnicorū, videre potes apud Rebuf. in trac. de decim. q. 1. nu. 2. 3. & 5. Varr. l. 5. de ling. lat. Plin. Plutarc. & alios, quos refert Couar. d. c. 17. n. 2. Anast. Germon. in suo mod. trac. de Sacror. immunit. lib. 1. c. 14. n. 2. vsq; ad 15. & l. 3. c. 19. n. 4. Azor. p. 1. Inst. Moral. lib. 7. c. 34. q. 2. & Pet. Greg. Tholof. præ. opt. iur. c. probiq; magist. l. 2. c. 25. Pu

3 to tamen, & homines sub lege naturæ non
fuisse ligatos ad solutionem decimarum sub
peccato, sed soluebantur vel ex consilio,
7 vel ex voto, ut cõcludit Rebuf. d. q. 1. Tynd.
Doct. antiquissimus in simili tract. de de
cim. n. 9. & Abulens. super Matt. 23. Vnde
consequenter dicendū, eū, qui nunc omit-
8 tit decimas soluere ministris ecclesiæ, præ
4 fertim nō indigentibus, nō peccare & cõtra
ius naturale, sed solum contra ius positiuū
Pontificiū, ut mox dicemus. Peccat tamen
cõtra iustitiā cõmutatiuam, & non solum
legale, aut contra charitatem, vel miseri-
cordiam ut bene docet Azor. d. c. 34. q. 8.
quoniam, inquit, Ecclesiam iubēs, decimā
dari clericis, eo ipso talem actum consti-
tuit in virtute iustitiæ, tribuens: Parochis
ius exigendi, & percipiendū decimas. ut n.
lege civili tributa Principibus debetur, &
qui ea Principi denegaret, & sibi sumeret,
furtū cõmitteretsita qui decimā Parocho
debitam sibi retinet, alienū vsurpat, ac fur-
ripit. itē sacrilegus est, quia rē sacrīs vsibus
deputatā sibi lumbit, c. decimas, 16. q. 1.

Sed & iuris, omniq; æquitati conuenire
legē hęc Ecclesiasticā de dec. cõtra Caiet.
2. 2. q. 147. a. 1. & Sot. lib. 9. de iust. & iur. q.
4. a. 1. latē probat Azor. d. lib. 7. c. 36. q. 10.

QVAERO SECVNDO, An de-
cimæ institutæ sint, & præce-
p̄ta de iure diuino.

5 **R**espondeo, & cõem resolutio
nem esse, quod a Deo institutæ fuerint, &
olim saltem sub veteri lege præceptæ; D.
enim O. M. Exod. 22. præcepit, eas solum
Decimas, inquit, & primitias tuas nō tar-
dabis offerre. & Leuit. vlt. Omnes decimæ
terræ tuæ de pomis arborū, siue de frugi-
bus Domini sunt, & illi sanctificantur: &
Num. 18. cū sacerdotibus, & qui ipsi erant
ex tribu Leui, dedisset Deus omnia primi-
tiarū iura; Leuitis concessit decimas oīum
fructū, & pecorū; Summo verò Sacerdoti
decimā decimæ Leuitarum: & hoc quoad
decimas prædiales, seu reales. De persona-
6 libus verò & habetur 2. Esdr. 10. ibi; Leuitæ
decimas habent in omnibus vsibus, in
quibus opus nostrum exercetur; & Deut.
12. Offeretis decimas, & primitias.

Dubium autem maximum est, an hoc
p̄ceptum nunc obliget.

Et quidem quod obliget, illa ratio a qui

busdā affertur, quæ etiam latius inf. in pri-
mo Theologorum fundamentū explicabi-
7 tur, quia & morale præceptū videtur, ut pro-
bare conatur Tynd. d. tract. de dec. n. 25. &
Andr. Hisp. in reg. decim. vers. Quarto sui
interrogatus, n. 1. moralia autem p̄cepta
8 obligant etiam tempore nouæ legis, ut do-
cent Theologi omnes, & tradit Gratian.
& cibi gl. in c. fi. 5. his ita. 6. dist. Sed quod de
cimæ a Deo institutæ sint, & iure diuino
9 & nunc quoque debeantur, ex Theologis
tenuit Andr. Hisp. sup. vers. decima est iure
naturali, nu. 1. 5. 6. ac 15. & Alber. Pigh. lib.
5. Hier. Eccl. c. 7. ex Canonistis vero gl. 2. in
c. a nobis, & gl. pen. in c. nuper, de decim.
tradunt Doct. in rubr. & c. parochianos, c.
in aliquibus, & c. tua. il. 1. eod. tit. tenentq;
expressē Tynd. d. tract. de decim. nu. 10. &
seqq. Rebuff. eod. tract. q. 1. nu. 14. gl. Arch.
Franc. & alij in c. 1. de decim. in 6. Rot. Ro.
dec. 1. n. 1. de decim. in antiq. & dec. 14. n.
2. de iud. in no. & alij Canonistæ passim.
10 Est enim hæc opinio communis ferē om-
nium Canonistarum. Immo idem & quoq;
sensisse videntur sancti Patres Ecclesiæ Ca-
tholicæ lumina, sancitumq; esse quis dixe-
rit in Sacris Canonibus, & Concilijs, quo-
rum ad id plurima referunt Canonistæ in
iuribus superius allegatis, & mox allegan-
dis, præcipuè verò Germon. d. trac. de Sa-
cros. Immun. lib. 3. c. 19. n. 15. vsq. ad 30. ex
quibus illa dicitur loca ipsi se ligemus, q̄
maius negotiū facessere videtur, ut ijs de-
inde respondeamus. Primū ergo Hieron.
ad Damasum Papā scribēs habet hæc ver-
ba, quæ & referuntur in c. fi. 16. q. 1. Quod
aut Beatitudo tua quæsiuit, utri vsus deci-
marū, & oblationū secularibus prouenire
possit; nouit V. S. omnino nō licere, prote-
stātibus hoc diuinis auctoritatibus pater-
norū canonū, quamobrē; si aliqui fuerint ab
eis malè detēta, q̄ diuini iuris esse noscun-
tur, & c. S. Ambr. serm. 1. de Quadrag. c. tius
verba referuntur in c. nā q. Deo, 16. q. 2. Qui
Deo, inquit, nō vult reddere decimas, quas
retinuit, & homini non studet reddere, q̄
iniustē ab eo abstulit, nō timet adhuc Deus
& ignorat, quid sit vera penitentia, veraq;
confessio. Deniq; B. Augustinus serm. 219.
de tempore relatus in c. decimæ tributa,
16. quæst. 1. quod si decimas, inquit, dederis,
non solum abundantiam fructuum reci-
pies,

pies, sed etiam sanitatem corporis, & animæ consequeris. Non igitur Dominus Deus præmium postulat, sed honorem; Deus enim noster, qui dignatus est totū dare decimam a nobis dignatus est recipere, non sibi, sed nobis sine dubio profuturam; sed si tardius dare peccatum est, quanto peius est nō dedisse? & paulo post; hæc est enim Dei iustissima consuetudo, vt, si tu illi decimam non dederis, tu ad decimam reuocaris. Idem vero magis expressè definitiue videntur Romani Pontifices & hæc sit posterior Canonistarum ratio. Nicolaus enim 2. in cap. admonemus, quod est 2. 16. q. 1. aliaq; & verius, Concil. Mogunt. primum; hæc enim verba habentur in eo Concil. cap. 38. admonemus, inquit, atque præcipimus, vt decimas omnino dari Deo non negligatur, quas ipse Deus dari constituit. Gregor. vii. in c. 1. 16. q. 7. oportet autem cōgruentius nos decimas, & primitias, quas iure sacerdotum esse sancimus, ab omni populo accipere, quas fideles Domino præcipiente offerūt, iuxta illud vaticinium Malachia propheta: Inferte omnem decimationem in horreum meum, vt sic cibus in domo mea. Alexan. iij. Remensi Archiepiscopo rescribens in cap. parochianos, de decim. ait: cū decimæ non ab homine, sed ab ipso Domino sint institutæ, quasi debitum exigì possunt, & Innocen. iij. Vercellen. Episcopo in cap. tua il primo, de decim. respondit in hæc verba; Imperialis concessio quārumcūque generaliter fiat, neminem potest a solutione decimarum eximere, quæ diuinā constitutione debentur; & idem in cap. seqq. quod incipit, tua nobis; nimis, ait perfectio videtur iniquum, si decimæ, quas Deus in signum vniuersalis dominij sibi reddi præcipit, suas esse decimas, & primitias, asseuerans, occasione præmissa, vel excogitata magis fraude diminui valeant, cum debita sit solutio decimarum in tantum, vt ad eas clericis exhibendas, quibus eas ipse pro suo cultu concessit, laici, si moniti reddere noluerint; Ecclesiastica sint districtione cogendi; & post pauca: pretextu vero nequitia clericorū nequeunt eas, nisi quibus ex mandato diuino debentur, pro suo arbitrio erogare. Denique idemmet Innocen. in Concil. ge-

nerali Lateranen. seu in cap. in aliquibus, §. fin. de decim. habet hæc verba; Ille qui pro decimæ necessariò soluendæ sunt, quæ debentur ex lege diuina, vel loci consuetudine approbata. Verum in alijs quoque Concilijs id ipsam definitum videtur. nam in Rotomagensi Concil. habetur, omnes decimæ terræ, siue de frugibus, siue de pomis arborum, Domini sunt, & illi sanctificantur boues, &c. & post pauca: Sed quia modo multi inueniuntur decimas dare nolentes, statuius, vt secundū Domini nostri præceptum, admoneantur semel, & secundo, & tertio, & in Concil. Mogunt. decimas Deo, & Sacerdotibus Dei dandas, Abraham factis, & Iacob promissis insinuat; deinde lex statuit, & omnes Sancti Doctores commemorant. Tandem idem sensisse videntur Oecumenicæ Tridentinæ Synodi Patres, dum sess. 25. c. 12. de reform. decimarum solutionem debitam Deo esse dixerunt. Quin etiam nonnulli ex Canonistis scripserunt, (eritque hoc tertium, ac postremum huius prioris sententiæ fundamentum), præceptum hoc diuinum soluendi decimas haberi expressè in lege noua. Et quidem Innoc. in c. fin. de paroch. & alien. paroc. sub finem, & Tyndar. d. tract. de decim. nu. 10. asserunt illud Luc. 18. a Phariseo dictum, Decimas do omnium, quæ possideo. Secundo allegant illud Matth. 10. dignus est operarius cibo suo, seu mercede sua, vt habetur Luc. 10. necnon cap. 9. 1. ad Corint. cuius tamen verba aliqua non referunt; illa vero esse possunt; quis militat suis stipendijs vnquam? & paulo post, si nos vobis spiritualia seminamus, magnum est, si nos carnalia vestra metamus? Rebuf. autem dict. tract. de decim. quæst. 1. Innocen. loc. cit. & Germon. d. cap. 19. num. 3. 1. & seqq. adducunt illud Matth. 23. Vg vobis Scribæ, & Pharisei Hypocritæ, qui decimarum mentum, & anethum, & cyminum, & reliquistis, quæ grauiora sunt legis, iudicium, & misericordiam, & fidem; hæc oportuit facere, & illa non omittite: quod idem isdem ferè verbis habetur Luc. 11. Denique Germon. ac Rebuf. loco cit. & Andr. Hisp. in d. reg. decimar. vers. quarto sui interrogatus nu. 3. in fine adducunt illud Matth. 23. vbi Christus Dominus ait; Reddite

quæ

quæ
Deo,
quit
est, q
xit E
mitia
tur. f
& M
dame
quib
hæst
appe
alien
adno
Cano
quoc
trefe
preta
trari
rit; l
nequ
idem
cond
in lu
colu
lum.
les, n
atfe
cent
face
C
quoc
11 bea
logi
quoc
d. qu
tiam
eto
& 1.
35. r
Abul
fumi
1. &
Tho
1. A
goru
ma
re, q
quic
tiqu
ton.
volu

quæ sunt Cæsaris Cæsari, & quæ sunt Dei Deo, hoc est Decimas; nihil etenim, inquit Germon. d. c. 19. num. 35. magis Dei est, quam decimæ; nam ipsemet Deus dixit Exod. 22. & Deuter. 12. Decimæ, & primitiæ meæ sunt; ubi tamen hoc non dicitur, sed voluit fortasse allegare Leuit. 27. & Malach. 3. Hæc igitur præcipua sunt fundamenta opinionis Canonistarum; ex quibus Innocen. iv. ita huic opinioni adhæsit, vt contrarium sentientes hæreticos appellat in cap. fin. nu. 3. de Parochian. & alien. Paroch. In quo tamen illud obiter adnotandum est, non ideo hanc opinionem Canonistarum definitam esse de fide, quod præfatus Innocen. iv. Summus Pontifex gloriando, seu tãquam Doctor interpretando canonem eam secutus sit, & contrarium sentientes hæreticos appellauerit; Papa enim gloriando non condit ius, neque rem definit tanquam de fide; ita idemmet Innocen. in cap. per tuas, il secundo nu. fin. de simon. Archid. & Gemin. in summa dist. 20. Abbin. cap. Capellanus colum. 3. de fen. Fel. in cap. ne inuitaris colum. 1. de constit. refert; Io. Anan. cap. lolet, num. 3. de sent. excomm. in 6. Hostiens. attestantem sæpe se audiuisse Innocen. dicentem, quod non intendebat, vt suæ gloriarent ius.

Contrariam igitur opinionem, nimirum, quod decimæ nunc iure diuino non debentur, & secuti sunt omnes ferè Theologi; ex quibus etiam est Adrian. Papa quodlib. 5. art. 1. prout eum refert Rebus. d. quæst. 1. num. 12. & 13. eandem sententiam ex antiquis secutus est Vgo de sancto Viç. lib. 1. de Sacramen. par. 11. cap. 4. & 11. Astenf. 2. par. suæ summæ lib. 6. titul. 35. rub. de decim. Alphons. Thoſtat. Epil. Abulen. Matr. 23. quæst. 90. S. Anton. 2. par. summ. tit. 4. cap. 3. S. Thom. 2. 2. q. 87. a. 1. & ibi ex recentioribus Caietan. & alij Thomistæ, Sor. lib. 9. de iust. & iur. q. 4. art. 1. Alph. Castr. communem hanc Theologorum asserens, lib. de hæres. verb. decima, quibus sanè Theologis magis hac in re, quam Canonistis credendum videtur, quicquid post Anch. in disputat. incip. antiquis, & modernis temporibus, & M. Anton. Nat. cons. 136. num. 8. lib. 1. dicere voluerit Anast. Germon. d. cap. 19. num. 15.

agitur enim de iure diuino interpretando, quod sanè ad Theologicam facultatem, eiusque sectatores pertinere, nemo est, qui dubitare possit; illud autem certum est, peritis in quaque arte, & facultate, cum de re ad eam spectate agitur, potius, quam alijs, standum esse, Bart. & alij in l. 1. ff. de ventr. inspici. & §. quod autem, Auth. de non alien. reb. Eccles. cæterique Doct. passim. Verum hanc eandem sententiam, præter Theologos, nonnulli quoque Canonistæ secuti sunt: id enim expresse asserit, & fute ostendit Couar. summæ eruditionis, & inter iuris Pontificij professores, atq; interpretes magnæ auctoritatis vir d. lib. 1. variar. resolution. cap. 17. num. 2. & 3. traditque eius præceptor maximus ille vir propter singularem doctrinam cum pari vitæ integritate coniuncta nunquam satis laudatus Mart. Nauar. in Manual. Confess. capit. 21. num. 28. & 31. tract. de redit. Eccl. quæst. 1. monit. 59. nu. 1. & cons. 2. num. 3. & tit. de decim. vol. 1. post eos vero acutissimus, idemque doctissimus Fernan. Vasq. lib. 2. Controu. Illust. cap. 89. num. 1. in fin. & alij nonnulli, quos infra ad finem quæst. recensebimus. Eidem quoque sententiæ subscripserunt Summistæ fere omnes, qui vel Canonistæ, vel certe canonum haud quaquam ignari fuerunt verb. decima.

Huius sententiæ præcipua fundamenta hæc sunt. Primum, quod ab omnibus asseritur, illud est, quoniam præcepta vereris legis cæremonialia, vel iudicialia in lege Euangelica vim amplius legis non obtinent, vt constat ex Apostolo ad Galat. 3. ait enim Priusquam veniret fides, sub lege custodiebamur conclusi in eam fidei, que reuelanda erat: itaque lex pedagogus noster fuit in Christo, vt in fide iustificemur: at ubi venit fides, iam non sumus sub pedagogo. Et rursus ad Habr. 7. idem Apostolus ait; Translato sacerdotio, necesse est, vt & legis translatio fiat; quæ etiam verba referuntur in cap. translato, de constit. idque satis definiuit Innocen. iij. in cap. vnic. de purific. post par. Doctoresque omnes passim tradiderunt, a que ex Theologis D. Thom. 1. 2. quæst. 103. art. 3. & q. 124. art. 3. Alen. 2. par. sum. quæst. 3. Scholastici in 4. sentent. dist. 3. vbi D. Bonauen.

art. 3. quæst. 2. Scot. quæst. ult. ex Iure con-
sultis Gratian. in cap. fin. §. his itaque, alias
ita, dist. 6. latè Tiraquel. de retract. lignag.
in præfat. num. 8. & Couar. d. cap. 17. nu. 1.
fere per totum. Præceptum autem deci-
marum, ¶ est cæremoniale, vt videtur
Couar. d. cap. 17. num. 1. vers. hinc non im-
merito, fateturque tãdem Tyndar. d. tract.
de decim. num. 27. ex eorum tamen cære-
monialium genere, quæ magis pertine-
bant ad deuotionem quandam, ac ritum
sacrificiorum, eorumque ornatum, quam
ad futuræ legis, Christi que nascituri præ-
figurationis, cuiusmodi sunt vestes Sacer-
dotum, altare, thurificatio, & alia his simi-
lia, quæ etiam post legem Euangelicam
statuta fuerunt, & ab Ecclesia seruantur, vt
optimè comprobatur Couar. loc. mox alleg.
dicitur autem cæremoniale præceptum
decimarum, siue quia quodammodo ad
Dei cultum pertineat, cum in recognitio-
nem supremi dominij creaturarum, quod
Deus habet, instituta fuerint, vt infr. hoc
eodem cap. quæst. vltim. ostendetur, siue
quia, qui dat decimam retentis nouè par-
tibus, significat imperfectionem ad se per-
tinere, perfectionem verò per denarium
numerum designatam, quæ erat futura per
Christum, esse expectandam a Deo, vt ait
D. Thom. 2. 2. quæst. 37. art. 1. ad 1. argum.
subdens, non propter hoc esse proprie ca-
remoniale præceptum, sed potius iudicia-
le, quod etiam tenore videtur Tyndar. d.
tract. de decim. num. 26. & verius esse asse-
rit Couar. dict. cap. 17. num. 2. in princip.
Nauar. d. c. 1. num. 28. & Henric. Henric.
tom. 1. sum. Theol. Mor. lib. 7. cap. 27. num.
1. idque iure optimo: tum quia, vt ait D.
Thom. d. art. 1. ad 1. & satis probatur idem-
met communiter receptus 1. quæst. 104.
artic. 3. in hoc differunt cæremonialia, &
iudicialia veteris legis præcepta, quod
cæremonialia seruari non possunt tempo-
re legis nouæ, cum mortifera effecta sint,
dempto tamen eo genere, quod mox cõ-
memorari, iudicialia ¶ verò, cum solum
mortua sint, licet non obligent tempore
gratiæ, tamen obseruari possunt absque
peccato, ad eorumque obseruantiam
aliqui obligantur, si auctoritate illorum
statuantur, quorum est legem condere,
¶ tum quia iudicialia præcepta ¶ dicuntur,

& sunt ea, quibus determinatur commu-
ne præceptum de iustitia obseruanda inter
homines, vt docet S. Thom. 1. 2. quæst. 99.
art. 4. seu quæ instituta sunt ad æqualita-
tem inter homines seruandam, vt docet
idem S. Thom. 2. 2. quæstion. 87. artic. 1. seu
denique illa, quæ pertinent ad iustitiam
hominibus exhibendam, iusque vnicique
tribuendum, vt probatur Couar. dict. cap.
17. num. 1. in princip. & fatetur Germon.
dict. lib. 3. de sacr. immun. cap. decimono-
no, num. 50. Cum igitur per præceptum
decimarum suum Sacerdotibus, & Leui-
tis assignatum fuerit, determinatumque
sit commune præceptum de iustitia inter
homines obseruanda, ac denique inducta
fuerit æqualitas secundum conditionem
populi illius, cui lex dabatur, cū enim vn-
decim tribus possessiones omnes haberet
debut Leuitica, quæ illis carebat, diuinisq;
obsequijs tota erat mancipata, a reliquis
tribus partem aliquam prouentuum ha-
bere, quæ diuina tunc institutione decima
fuit, vt optimè dedit S. Thom. d. q. 87.
art. 1. cum inquam hoc ita sit, debuit hoc
præceptum decimarum tãquam iudiciale
dici, atque a deo cõfendum est, nunc fuisse
abrogatum, quod in specie adnotarunt Na-
uar. d. nu. 8. Henric. d. num. 1. S. Thom. d.
art. 1. vbi Caiet. & alij, ac denique Couar.
d. nu. 2. in princip. Neque huic priori ra-
tioni obstat, quod Tyndar. d. tract. de de-
cim. nu. 25. & Germon. d. cap. 19. num. 48. 1.
pro eiusdem rationis solutione asserunt ex
eodemmet D. Tho. d. art. 1. ¶ præceptum
decimarum esse etiam morale, quatenus
præcipit, vt subueniamus illis, qui nobis
spiritualia ministrant iuxta illud Deu-
ter. 25. non alligabis os boui trituranti, &
Pauli 1. Corint. 9. quis militat suis stipen-
dijs vnquam? & post pauca, si nos vobis
spiritualia seminamus magnum est, si nos
carnalia vestra metamus? dantur enim
decimæ in sustentationem eorum, qui spi-
ritualia ministrant, vt constat ex illo Ma-
lach. 3. Inferte omnem decimationem in
horreum meum, vt sit cibus in domo mea,
latiusque ostendetur infr. hoc eod. cap.
quæst. vltim. ad fin. Respondebunt enim
Theologi, & alij posterioris sententiæ se-
quaces ex D. Thom. dict. artic. 1. inde so-
lum probari, præceptum hoc in communi,
seu,

seu, vt alij loquuntur, quoad substantiam esse morale, quatenus cum naturali ratione, ac iure conuenit, dictante, quod ministri spiritualium sustententur, determinationem vero ipsam, seu taxationem decimæ pertinere ad iudiciale præceptum vt nimirum seruaretur æqualitas inter populum illum secundum eiusdem populi consuetudinem; atque adeo quoad sustentiam & in communi tale præceptum diuinum perseuerare, quo fideles spiritualium ministrum alere tenentur, ex proprijsque redditibus, ac prouentibus sustentare. Non obstat secundo, quod dixit Germon. dict. cap. 19. num. 46. cum seq. & Andr. Hispan. in Reg. seu Trac. de decim. vers. quarto sui interrogatus, num. primo, quem sub nomine quorundam Theologorum refert Rebuff. d. tractat. de decim. quæstion. prima., num. decimosexto, præceptum decimarum ideo morale dici posse, atque adeo durare
 18 tempore legis Evangelicæ, quoniam † sub primo Decalogi præcepto continetur, quo Deum piè, sanctèq; colore iubemur, tum quod, vt ait Germon. Deo debetur honos maximus, Exod. 19. & Malach. cap. 1. honoratur autem Deus etiam in decimis; ait enim August. serm. 2 19. de tempore, si decimas dederis, non solum abundantiam fructuum recipies, sed etiam sanitatem corporis, & animæ consequeris: Non igitur, subdit ibi August. Dominus Deus præmium postulat, sed honorem: quæ verba habentur quoq; in cap. decimas, 16. quæst. 1. tum quia, vt ait Hispan. loc. cit. adoratio, quæ Deo debetur, est cultus patriæ, qui quidem esse non potest sine Dei obsequio, seruitio, ac recognitione: vnde Deuter. 10. & Luc. 4. legimus; Dominum Deum tuum adorabis, & illi soli seruias: per solutionem autem decimarum Deum recognoscimus, vt constat ex cap. tua nobis, de decim. latiusque ostendetur infr. hoc eod. cap. quæst. ult. circa princip. Respondent enim ad hoc Theologi, quos etiam sequitur Rebuff. d. num. 16. ideo propriè præceptum decimarum in primo Decalogi præcepto non contineri, quoniam in eo præcepto non taxatur certa quora, quæ danda sit pro recognitione: quin etiam in eo non determinatur modus recognoscendi Dei supremum dominium, neque magis hic,

quam ille modus exprimitur, ac præcipitur. Accedit quod ideo dici posse videtur, hoc præceptum decimarum non contineri in primo Decalogo, quoniam non ad Deum per se immediate, & directè, sed ad proximum, mediacè verò, & indirectè ad Deum O.M. dirigitur, & spectat; primum autem præceptum Decalogi per se, ac directè pertinet, ordinatque nos ad Deum, sicut & duo sequentia, quæ ideo dicuntur præcepta primæ tabulæ, vt constat ex S. Thom. 2. 2. quæst. 100. art. 5. Nauar. in Manual. Confess. c. 2 1. num. 23. cum seqq. & nouissimè ex eruditissimo viro Cardin. Tolet. in Sum. instruct. sacerdot. lib. 4. cap. 12. & seqq. Hoc igitur est primum, ac præcipuum, ferèque commune Theologorum, aliorumque qui posteriorem sententiam contra Canonistas sequuntur, fundamentum; non tamen ab vilo hucusque quem viderim, ita latè confirmatum: quod adhuc non mediocriter, meo quidem iudicio, sequentibus Couar. rationibus roboratur. Altera ergo, & secunda huius opinionis ratio, seu fundamentum a Didaco in allegat. lib. 1. var. resolut. cap. 17. num. 2. vers. præterea decimas, assertur; sub lege enim Evangelica ea solum lege diuina † tenemur seruare, quæ a Christo Domino etiam per eius Apostolos nobis præcepta sunt; iuxta illud Matth. vlt. docentes eos seruire omnia quæcunque mandauit vobis. Atqui de soluendis decimis nullum extat præceptum neque in Euangelijs, neque apud Apostolos; igitur non tenemur lege diuina soluere decimas. Respondet Germon dict. lib. 3. de Sacror. immunitat. cap. 19. nu. 36. immo in Euangelio fieri mentionem decimarum, Matth. 22. & 23. ac Luc. 11. sed quid hoc ad rem? aliud enim est mentionem aliqua de re in Euangelio fieri, aliud eam ibi a Christo Domino mandari, quod si id de præcepto intelligit, iuxta ea, quæ supra in tertio, ac postremo Canonistarum fundamento allata; sunt, huic rei paulò post satisfiet, cum ad ceteras quoque illorum rationes respondebitur. Interim verò quatenus idem Germon. eod. num. 36. in ipsis primis verbis ait, quod, cum in nouo testamento nihil de decimis immutatum sit, verisimile est, eandem decimam partem Christum confirmare

voluisse, qui se non ad dissoluendam, sed ad implendam veteris Testamenti legem venisse apud Mattheum profiteatur; ait enim Matth. 5. Non veni solvere legem, sed adimplere. Respondebunt Theologi, 20 quod somnino non potest intelligi locus hic, quasi uniuersam legem antiquam voluerit Christus Dominus confirmare; nam clarum est, immo de fide iudicialia, cæremonialiaque præcepta esse abolita, vt supra ostensum est, intelligendus erit, seruatō hoc sensu, de moralibus tantum præceptis, sed melius dic, Christum adimpleuisse legem veterem, non autem soluisse: primo; quia suppleuit id, quod de erat in lege quoad finem iustificandō, quod lex facere non poterat, vt explicat Chryf. in Matth. relatus a D. Thom. in Caten. & ipsemet D. Thom. 1. 2. quæst. 107. art. 1. & quoad complementum figurarum, complendo, quod lex vetus de ipso figurabat: ita D. Thom. d. art. 2. & quod Propheta de eo prædixerunt, vt exponit August. contra Faust. relatus in d. Caten. pro quo id facit, quod statim subditur in Euangelio: Amen quippe dico vobis, donec transeat Cælum, & terra, iota vnum, aut vnus apex non præteribit a lege donec omnia fiant. secundo, quia Christus adimpleuit legem; tum opere nihil transgrediendo legalium, voluit enim circumcidi, & alia legalia obseruare; ita Chrysostom. loc. cit. & S. Thom. dict. art. 2. tum doctrina, idque tripliciter: primo verum intellectum legis exprimendo, sicut patet in homicidio, & adulterio, in quorum prohibitione Scribæ, & Pharisei non intelligebant, nisi exteriore actum prohibitum; vnde Dominus legem adimpleuit, ostendendo, etiam interiores actus peccatorū cadere sub prohibitione; deinde ordinando, quomodo tutius obseruaretur, quod lex vetus statuerat; sicut lege veteri periurium prohibebatur; hoc vero tutius obseruatur, si vt Christus præcepit, omnino a iuramento abstinemus, nisi in casu necessitatis; denique superaddendo quædam perfectionis consilia, vt patet ex Matth. 19. vbi dicenti, sua obseruasse omnia præcepta legis, dixit Christus Dominus; Vnū tibi deest, si vis perfectus esse, vade, & vende omnia, quæ habes, & da pauperibus; ita

explicat S. Thom. d. art. 2. fereque exponit D. Augu. loc. alleg. Atque hæc quoad secundam rationem pro posteriori hac in re sententia, quæ est Theologorum. Tertia ratio, quam pro eadem opinione asserit Couar. d. cap. 17. num. 2. vers. præterea, 22 decimas, ea est, quoniam in lege Evangelica nullum præceptum continetur, quod non sit morale naturalis legis, præter præcepta de Sacramentis, ac de fide, vt satis probat S. Thom. 1. 2. quæst. 108. art. 1. & 2. & quodlibet 4. art. 13. at præceptum decimarum neque est morale legis naturalis, vt satis ostensum est supr. neq; etiam ad sacramenta, fideiue articulos pertinet: igitur in lege Evangelica non continetur. Respondet Germon. d. cap. 19. num. 36. & seq. præsuppositum B. Thomæ: videri aliquantulum claudicare; nam, si id dicamus, fatèri, inquit, etiam oportebit, nos non obligari præceptis Decalogi, cum ea ad fidem non spectent, sacramenta non respiciant, nec iuris sint naturalis. Sed manifesto errore labitur Germon. illud enim apud omnes expeditum est, præcepta Decalogi, seu præcepta moralia veteris legis, & iuris naturalis esse, vt probat S. Thom. 1. 2. quæst. 100. art. 1. per totum, docetque Gratian. in cap. fin. §. his ita, vbi Glof. & ceteri, 6. dist. quin etiam parum sibi constare videtur Germon. nam idemet d. cap. 19. paulo ante, nimirum sub num. 15. docuerat cum Soc. lib. 1. de iustit. & iur. q. 5. art. 4. concl. 2. quod moralia veteris legis præcepta, qualia communi omnium consensu sunt præcepta Decalogi, adhuc legis virtutem habent, & semper, habebunt non ex potestate veteris legis, sed ex eo, quod sint a natura ipsa prodita, & constituta, & a Christo Iesu in lege Evangelica nobis tradita. Quarta ratio Couar. loc. cit. est, quoniam in obligatio exequendi diuinum præceptum, etiam pro parte, nulla consuetudine tolli potest, vt probat tex. in cap. fin. de consuet. vbi omnes Doct. id adnotarunt; atqui obligatio soluendi decimas, modo alias minister spirituum non indigeat, & minui, & in totum tolli potest, vt probat, inquit Couar. text. sine vlla sophistica interpretatione, 25 intellectus in cap. in aliquibus, §. vlt. de decim. Respondet Germon. d. cap. 19. nu.

38. &
esse,
qua
deb
vt le
sp
mir
fuet
si ve
oēs
Sed
liori
dati
eria
mas
ter l
deu
man
solu
ver
& C
con
m n
Pap
26 tur
pot
pro
ar. 8
fiar
mus
ra a
vid
pri
ne.
iur
con
gel
tur
vbi
cos
tion
sim
cep
du
ca
mu
&
27 de
ple
uit
Nu
ce

38. & seqq. Conc. generale ita intelligendū esse, vt velit, decimas soluendas esse, siue quæ iure diuino, siue quæ ex consuetudine debeantur. Verū si legatur text. cū copula, & vt legit ipse Germon. facile tollitur eius responsio; requiritur. n. vtrūq. copulatiue, nimirū, vt debeantur lege diuina, & simul cōsuetudine ad hoc, vt soluedā sint decimæ; si vero legatur cū disiunctiua, vel, vt habēt oēs codices, res maiorē habet difficultatē. Sed adhuc cōis est intellectus glo. ibi. & aliorū, vt consuetudo in oībus decimis attendatur. & iure nouum. n. est. & hucusq. ipsis etiam Canonistis incognitum, aliquas decimas ex sola consuetudine deberi. Verū præter hūc text. alius etiā est, qui nullā pati videtur tergiversationē in c. dilec. de decim. mandat. n. ibi summus Pont. illas decimas solui, quæ antea solui consueuerunt: Hanc verō rationem aliter euitare nituntur Glo. & Canonistæ in d. c. in aliquib. dicentes, hāc consuetudinē excuset à solutione, vel immutat decimam, debere esse approbatā à Papa. sed, illi vnum scopulum vitare conantur, in aliū incidunt: Papa. n. dispensare s̄nō potest circa ius diuinum, vt ex Theologis probat S. Th. d. quodl. 4. ar. 13. & 1. 2. q. 100. ar. 8. ex Canonistis vero Fel. c. quæ in Eccle. siarū nu. 19. de constit. & alij, quos adducemus infr. c. 5. q. 2. concl. 2. vbi etiam ad id iura afferemus, quæq. huic rationi aduersari videntur, facile dissoluemus. Si ergo Papa priuilegio concedit exēptionem à solutione decimarū, vt ex ipsiūmet. Canonistis, & iuribus expressis ostendemus d. conclus. 2. consequens est, vt decimæ iuris diuini Euāgelici non sint. Ad eandem rationem refertur, q̄ de præscriptione dicemus d. c. 5. q. 5. vbi demonstrabimus, tā clericos, quam laicos præscribere posse exēptionem à solutione decimarū saltē pro parte: cū tñ clarissimi iuris sit, præscriptionē in diuinis præceptis nullatenus admittendam esse, vt tradunt Doct. in c. si. de consuet. in rubr. & c. causam quæ, de præscr. est. n. ius diuinū immutabile 5. & 6. dist. fere per tot. Quinta, & postrema ratio Couar. d. vers. præterea
 27. decimas, illa est, q̄ eodē iure, quo decima plebi Israëliticæ fuit indicta ad alimēta Leuitarum, & fuit itidem ipsius Leuitis indictū Num. 18. vt decimā decimarum summo Sacerdoti soluerent; quæ tñ decima decima-

rum sub lege Euangelica non debetur iure diuino, nec soluitur summo Pontifici. Respondet Germon. d. c. 19. nu. 46. ex doctrina S. Th. 2. 2. q. 87. ar. 4. ad 3. arg. q̄ eadē ratione sacerdotes noua legis tenentur Ro. Pontifici decimam decimarum soluere, si exigat. Ad primum quidem S. Th. non loquitur de decima decimarum, sed de decima simpliciter, deinde, q̄ ait, eadem ratione, non intelligit de aliquo præcepto diuino, sed de illa naturali quadam ratione, qua tenentur subditi moderatorib. suis, ac Recltorib. præsertim spiritualibus alimenta subministrare, & ob quam Deus O. M. in veteri lege, præcepit, vt decimæ leuitis soluerentur; idque patet ex verbis, quæ statim subiicit S. Th. refertq. Germon. d. num. 46. naturalis enim, ait D. Thom. ratio dicitur, quod illis, qui habent curam animarum, de communi multitudinis statu prouideatur, vnde possint exequi ea, quæ pertinent ad communē salutem. sic pariter ratio naturalis dicitur, Christiani populi summum moderatorem ab eius subditis, quorum præcipuam curā gerit, alendum esse iuxta ipsius dignitatis conditionem, quæ suprema est Christiani orbis; & ideo iustissimum est eī a clericis partem aliquam Ecclesiasticorum redditū pro tanti oneris impensis ministrari; ita Couar. loc. cit. inde admonens & ipse quod ait S. Tho. intelligendū potius esse de congrua portione ad summi Præfulis alimenta honestamq; sustentationem, quam de vera, & propria decima decimarum parte.

Hæc sunt fundamenta vtriusque sententiæ tam Theologorum, quam Canonistarum in ea questione, an decimarum solutio in lege Euangelica iuris diuini nunc sit hoc est, diuina iussione, an solum Ecclesiastica constitutione sit faciendā. Quam quidem quæstionem ideo fufusus, & ad partes præter morem nostrum disputauimus, quoniam satis ardua est, in eaq; diuinarum nobilissimarum facultatum professores ita inter se dissident, vt nullo distinctione fœdere conciliari possint. Illa enim distinctio, vt decimæ quidem prediales iure diuino debeantur, non item personales, sed humano tantum, quam facit Host. in Summa tit. de decim. q. 7. approbatq; Henr. Boich. c. peruenit, eod. tit. & Fel. cap. causam, quæ, de præscript. & communi vlu receptam

peam asserit Card. c. 1. de decim. non probant ceteri Canonistæ, qui æque de omnibus decimis affirmant, eas diuino iure nunc deberi: ac disertè Innoc. d. c. fin. de paroch. per illud Deut. 12. offeretis in loco illo holocausta & victimas vestras, decimas, & primitias manuum vestrarum; & Num. 10. sed voluit allegare 2. Esdr. 10. ipsi leuitæ decimas accipiant ex omnibus ciuitatibus operum nostrorum. item quia maior est ratio, quod soluat decima de eo, quod producit manus tamquam dignius, quam de eo, quod producit humus. Quoniam igitur hac planè de causâ altera illarum opinionum a nobis quoque eligenda est, antequam nostram ea de re sententiam proferamus, illud tam Theologos, quam Canonistas admonitos, rogatosque esse volumus, ut, quia utriusque in hac controuersia terminanda proprio iudicio standum esse contendunt, illis asserentibus, de diuino iure, his de humano interpretatio tractari, ut etiam optimè disserit Io. Azor. Instit. Moral. par. 1. lib. 7. c. 34. quæst. 4. in princ. ne his hæc immortalis fiat, sed ei finis tandem aliquando imponatur, id totum alicuius arbitrio, & iudicio relinquât, qui utramque facultatem, & Theologiam nimirum, & iuris prudentiam calauerit; qui enim, ut ait Philosophus, inter duo distinguere vult, debet utrumque cognoscere. Proferatur igitur in medium maximus ille, & consultius Theologus Io. Turrecremata Cardinalis; huic, qui utramque facultatem, hoc est, Theologiam: & utriusque iuris scientiam coniunxit, summaque cum laude professus est, propter maximam auctoritatem contradicere ei usque iudiciū detrectare neque Theologi, ut opinor, neque Canonistæ omnino audebunt. is in c. reuertimini, nu. 5. & 6. 16. quæst. 1. cū quæstionem proposuisset, an decimæ sint de præcepto, vel de consilio, sentit cum Alex. Alenf. & S. Tho. ac decedit, quoad sustentationem ministrorum esse præceptū diuinum de ijs soluendis; quoad determinationem vero esse præceptum Ecclesiæ, eiusdem quoque sententiæ fuit Sacre Theologiæ, & I. utriusque Doctor non contemnendus, ac de utraque facultate benemeritus Thom. Zerol. in sua Prax. Episc. Verb. decimæ in princip.

Idè sub eadè distinctione docet Hen-

ricus de Gandauo quodlibet 4. quæst. 28. per tot. vbi etiam vult præceptum soluendi decimas esse mixtum scilicet partim morale, & partim ceremoniale. Maior in 3. sent. dist. 37. quæst. 36. præsertim in 2. concl. vbi contra Butrium argumentatur Adrianus quodlib. 5. fol. 28. col. 4. vel fol. 87. in parua impressione. Perez in ordinat. Regni Castellæ lib. 1. tit. 5. ver. fit igitur re solutio fol. 119. col. 2. Sor. de Iust. & Iur. lib. 9. quæst. 4. art. 1. ver. Decimarum solutio col. 2. & ver. 3. concl. Alensis 3. par. quæst. 51. membr. 1. Nauar. in Manual. c. 21. num. 28. Malderus de Iust. & Religione tract. 10. tit. de decim. dub. 2. §. contraria nihilominus, vbi citat S. Th. quodlib. 2. art. 8. Antonius Fernâdez in examine Theologiæ moralis par. 1. ad 7. præceptum Decalogi c. 13. §. 3. S. Anton. in Summ. par. 2. tit. 4. cap. 3. tit. 3. §. 5.

28. Huic sententiæ & ego quoque utriusque facultatis, iuris prudentiæ nimirum, ac Theologiæ Laureæ in almo, & celeberrimo Gymnasio Ticinensi donatos subscribo, ac Theologis omnibus (Alber. Pighio, & Andrea Hispano exceptis, qui Canonistis adherere maluerunt) nonnullique præterea, vel iuris tantum prudentiæ, vel eius simul, ac Theologiæ professoribus accedo, calculumque meum lubens adiungo; tum propter illorum Doctorum auctoritatem, tum propter meliora, firmioraque quibus eorum sententia nititur, fundamenta a nobis superius ita confirmata, ut labefactari nulla ratione possint, quam ea sint quibus Canonistæ suam adferunt opinionem, quæque haud difficile infirmari, & cerri possunt.

Ad primum igitur fundamentum, quod sumebatur ex auctoritate Sanctorum Patrum commodè illa & generalis responsio accommodatur, quam tradunt Couar. d. c. 17. nu. 2. ver. & præter has rationes, Vasq. d. cap. 89. num. 1. verfic. quod autem decimæ; nimirum, id, quod Sancti illi Patres scriptum reliquerunt, vel Deum decimas sibi reseruasse, vel etiam statuisse, ut soluerentur, non ad nouum, sed ad vetus Testamentum referendum esse, ad cuius exemplar, & imitationem Ecclesia Catholica, sub lege gratiæ eandem decimam fructuum partem in Ecclesiasticorum ministrorum alimenta soluendam esse censuit. quod autem

tem de veteri non item de nouo testamen-
to intellexerint D. Hieron. Ambrosius,
& Augustinus ex eo constat, tum quia
testimonijs veteris Testamenti, non
autem noui hac in controuersia vsi sunt,
id quod inter ceteros aduocauit Couar.
loc mox alleg. tum quia nullam Euange-
licae legis, aut Christi Domini, quae
Dei, & hominis notio, est, sed Dei
duntaxat mentionem fecerunt, ad eum-
que praecipuum hoc decimarum retule-
runt, ex quo tollitur replicatio Germon.
dicti cap. 19. num. 31. dicentis, sanctos il-
los Patres, Pontificesque, & concilia
de iure diuino nouo potius, quam ve-
30 teri voluisse intelligere, cum verba ꝑ ac-
cipi debeant in potiori significatione, l.
r. ff. si ager vectigal. petar. haec enim
31 praesumptio ꝑ duabus illis veltentio-
nibus praesumptionibus mox allatis elidi-
tur, iuxta text. in l. Diuis, ff. de in in-
teg. rest. & l. non solum, ff. de rit. nup. cum
alijs allatis per Menoch. de arbit. iudic.
lib. secundo, cas. 472. & de praesumpt. lib.
primo, quest. 29. & quest. 30. Verum
ad D. Hieron. testimonium illa quoque
responsio magis apratur quod loquatur
de iure canonum; ait enim, protestanti-
bus hoc diuinis auctoritatibus paterno-
rum canonum canones vero aliqua ratio-
ne diuinum ius dici possunt, vt constat
ex text. iuxta plurimorum interpretatio-
nem in capitulo secundo de priuileg. in
sexto, ibi, iuris diuini, & humani, videli-
cet; canonici, & ciuili, ob eam nimirum
rationem, quod ea, quae ab Ecclesia, sum-
moque in primis Pontifice de plenitudi-
ne, officij sunt, non ab homine, sed a
Deo diuinaque auctoritate facta dicantur
cum non puri hominis, sed Christi Filij
Dei vicem gerat in terris, vt ait Inno-
cent. III. in capitulo quanto, de translat.
Episc.

Hac vero vtraque responsione sic con-
32 firmata tollitur quoque ꝑ alterum Cano-
nistarum fundamentum, quod ex Ponti-
ficijs sanctionibus, Concilijque sume-
batur; quod enim ait Nicol. 1. seu Con-
cil. Mogunt. 1. item Gregor. VII. & Ale-
xand. III. aperte refertur ad legem vete-
rem, ad cuius imitationem ibi quoque
praecipitur decimarum solutio. Similiter

Innoc. 3. in capitulo tua il primo intelli-
gendus est de diuina constitutione, quae
in veteri lege continebatur: sed & como-
de exponi potest de constitutione Pon-
tificia, & Ecclesiastica, quae iure optimo
diuina dici potest, vt mox ostendimus.
In cap. vero seq. manifeste loquitur de
veteri lege; nam illa verba, suas esse
decimas, & primitias asseuerans, aper-
te referuntur ad illud Malach. 3. in quo
configimus te? in decimis, & primitijs,
vt sensit ibi glos. in verb. suas, ad id al-
legant, cap. reuertimini 16. quae. pri-
ma, vbi illa verba Malach. inferuntur, vel
referuntur ad illud Leuit. 27. omnes de-
cimae terrae, siue de frugibus, siue de
pomis arborum, Domini sunt: nullibi
enim dixit Dominus in Euangelio, deci-
mas suas esse. sic etiam intelligendus est
Paschalis 2. quem nullus Canonistarum,
quem viderim, allegauit, dum in cap.
decimas, 16. quae. prima, ait; decimas
a populo Sacerdotibus, ac Leuitis esse
reddendas, diuinae legis sanxit auctoritas.
Ita etiam commodè explicari potest,
quod ait Innocent. 3. in Concil. Latera-
nen. relatus in cap. in aliquibus, 8. vlt.
de decim. illas decimas soluendas esse,
quae diuina constitutione debentur; man-
dat enim ibi Pontifex, vt soluantur de-
cimae, quae in veteri lege soluebantur,
eam legem imitatus, ac iudiciale illius
praecipuum innouans: quod facere po-
tuit, vt supra ex Theologis ipsis admo-
nuimus, qua etiam ratione explicatur,
quod ex Rotomagensi Concilio adduce-
batur: nam relato Domini praecipuo de-
cimarum in antiqua lege, statuitur, vt
mox quoque soluantur, eiusque rei ad-
moneantur fideles semel, secundo, & ter-
tio; iuxta Domini nostri praecipuum, an-
tequam excommunicentur; hoc autem
praecipuum illud est, quod habetur Matt.
18. vt frater admoneatur ter, antequam
sit nobis sicut Ethnicus, & Publicanus.
Quod vero ex Concil. Mogunt. de Abra-
ham, & Iacob assertur potius consilium
respicit; fuerunt enim illi, ante legem
Moyse sub lege naturae, quo tempore
decimae non debebantur, nisi ex consilio
vel voto, vt quaest. Praecedent. sa-
tis ostendimus; id autem, quod subdi-
tur,

tur, legem id statuere, vel ad legem veterem, vel summorum Pontificum referri potest, vt indicant verba illa sequentia, & sancti Doctores commemorant. Denique quod ait Tridentin. Conc. & ab alijs quoque innuitur, ¶ decimas esse Deo debitas, procedit, siue quia nunc quoque ex Ecclesiastica institutione soluitur in recognitionem vniuersalis dominij, quod Deus habet, vt quæstion. sequent. in princip. ostendimus; siue quia soluntur ad sustentationem ministrorum, & sacerdotum Dei, qui & dij vocantur Exod. 22. & Psalm. 87. Ego dixi dij estis, eoque loco a Deo habentur, vt sacerdotibus debitum sibi debitum existimet, iniuriamque illis illatam sibi inferri putet, vt constat ex capitulo reuertimini, vbi Glos. 16. quæstion. 1. & Luc. 10. qui vos spernit me spernit, cum alijs simil.

Ad tertium denique ac postremum Canonistarum fundamentum, quod sumebatur ex quibusdam Euangelij locis, facile ac breuiter responderetur. Primo enim frustra adducitur illud Pharisæi Luc. 18. Decimas de omnium, quæ possideo, etenim illa non sunt verba Christi Domini sed Pharisæi iactantis, se adimplere legem Moysis, & quædam etiam facere, quæ erant de consilio; quem Christus non laudauit, sed potius reprehendit. Quod autem afferitur ex Luc. 10. & 1. ad Corinth. 9. alijsque similibus noui testamenti locis, quibus probatur ¶ ministrantibus spiritualia deberi a fidelibus sustentationem id gratis concedunt Theologi; inde tamen non fit decimas quoad determinationem, seu modum deberi in lege Evangelica, sed tantum quoad substantiam, quatenus nimirum congrua sustentationem ministrorum continent, quod libenter admittunt Sancti Thom. dicta quæstione octuagesima septima, articulo primo, Valq. Turrecrem. Couarru. & alij omnes, qui posteriorem sententiam sequuntur. Denique ¶ quod asseritur ex Matth. 22. Reddite, quæ sunt Dei Deo, hoc est, decimas, quas Deus suas esse affererat facile tollitur. nam præterquam quod Christus tunc alloquebatur non Apostolos, sed Herodianos, Iudeos-

que ipsum Christum capere volentes in sermone, dum interrogarent, liceret necensum dare Cæsari, an non; atque adeo diuinum præceptum, quod nos obliget, colligi non potest, per supra dicta; si enim aliquid efficeret hæc inductio, probaret, quod nunc quoque teneremur reddere Domino feras sylvarum; nam ait Spiritus sanctus Psalm. 49. Mæ sunt omnes fere sylvarum, iumenta in montibus & boues, & tamen mox dixerat, Non accipiam de domo tua vitulos, neque de gregibus tuis hircos. Similiter teneremur adhuc in lege noua ad præceptum illud ceremoniale offendi, & sanctificandi Domino primogenita tam de hominibus, quam de iumentis, de quo præcepto habetur Exod. 13. & 34. Leuit. 27. & Num. 8. ibi enim contestatur Dominus, ea sua esse, quod asserere hæreticum esset ex supradictis. Atque ex his satis, vt reor factum fuit ijs, quæ contra Theologos obieciabant Canonistæ. Sic etiam ferè respondent late, satisque hanc Theologorum opinionem defendentes, quos non nisi post paratam iam secundam hanc huius Tractatus editionem legi Illustrissimus Cardinal. Bellarmin. optimè de Rep. Christiana meritis, tomo primo, Controu. 5. gener. libro primo, capitulo vigesimo quinto, & Ioan. Azor. institution. moral. parte prima, libro septimo capitulo trigesimo quarto, quæstione quarta, & quinta per totum. Quæst. vero 6. aliter respondet Sacra Scripturæ locis, & rationi Innocen. quibus probare nititur decim. quoque personales iure diuino nunc deberi. Sed ea responsio optima est vbi Scripturæ loca ab Innocen. allegata nil aliud haberent, quam decimam omnium bonorum solui debere Leuitis; possent enim exponi de decimis prædialibus, quoniam nullam partem prædiorum obtinebant Leuitæ, vt dicitur Num. 18. Quare cum expresse satis loquantur ea loca de personalibus decimis inherendū est responsonibus allatis quoad decimas generatim, præcipuè, quod illud præceptum tanquã iudiciale, vel ceremoniale nunc cesset. Quoad substantiam ergo, hoc est, quoad congruam sustentationem ministrorum, dici possunt ¶ decimæ de

de in
verò
vt la
ét
etiã
37 præ
non
ira d
ptu
secu
ptu
tam
clef
38
eni
mæ
om
sub
res
cap
cip
neg
tuit
for
&
diu
tion
cat
lia
leg
Vide
39
car
ce
qu
nu
qu
40 te
fib
ni
ci
T
b

de iure naturali, & diuino; quoad modum verò, quod nimirum hæc sustentatio fiat per viam decimarum, est id de iure humano vt latè, & optimè explicat præcitati Doctor. & in hoc consistit hæc opinio; quæ etiam vel ex eo probabilis redditur, quòd

37 præceptum decimarum ¶ inter Ecclesiæ præcepta numeratur; & quidem absolute, non autem cum aliqua modificatione, vt ita dicam, loci, vel temporis, prout præceptum confessionis, & communionis, quod secundum substantiam, & absolute sumptum vtrumq; diuinum est, modificatum tamen quoad locum, & tempus ab Ecclesia.

VAERO TERTIO, An decimæ præceptæ sint iure Pontificio?

38 Respondeo, ¶ omnibus notum esse, quod sic; de hoc enim sunt infiniti prope tex. in cap. decimæ, 16. q. 1. cap. omnes decimæ, 16. q. 7. & omnia c. tam Decretal. quam 6. & Clem. sub hoc tit. de decim. vbi omnes Doctores hoc clamant, & in Concil. Mogunt. 1. cap. 38. sic dicitur; admonemus, atque præcipimus, vt decimas dari de omnibus non negligatur, quia Deus ipse sibi dari constituit; & Conc. Trident. sess. 25. cap. 12. de re format. docet, decimas debitas esse Deo, & qui eas dari noluerint, aut dantes impediunt, res alienas inuadere, earumq; solutionem præcipit sub pœna excommunicationis, idemque probant omnia Concilia, & iura in præcedenti quæst. latius allegata.

Vide Rebuff. de decim. quæst. 2.

VAERO QVARTO, Quam ob causam introductæ sint decimæ?

39 Respondeo, multas ¶ esse causas, ob quas introductæ sunt, quas recenser inter alios Rebuff. d. trac. de decim. quæst. 2. num. 1. & seqq. Tynd. eod. tract. num. 14. cum seqq. & Io. Azor. d. cap. 34. quæst. 10. sed illæ duæ præcipuæ sunt; Altera, quod Deus Optimus Maximus ¶ eas sibi reseruaui in signum vniuersalis dominij, cap. cum non sit, & cap. tua, il 2. de decim. & colligitur ex Concil. Mogunt. & Trident. locis alleg. hanc causam assertit Rebuff. dict. quæst. 2. num. 1. Tyndar. dict. tra-

ctat. num. 17. & 43. & Andr. Hisp. d. vers. decima est iure naturali, num. 8. & hoc firmant Canonistæ omnes in cap. 1. de decim. in 6. vbi Franc. hanc communem opinionem dicit; & amplectitur etiam Boer. decif. 236. & Capic. decif. 20. num. 5. Viu. opin. 153. verbo, consuetudo non soluendi, Benincas. tractat. de paupert. quæst. 7. in 6. speciali, num. 2. Altera causa est ¶ sustentatio ministrorum Dei, & Ecclesiæ, cap. si ergo, 12. quæst. 1. cap. nouum, de decimis, quod idem adnotarunt Tynd. Rebuff. & Hispan. locis citatis, Couar. d. c. 17. num. 2. Sarmien. tract. de reit. eccles. c. 4. num. 8. D. Thom. 2. 2. q. 87. art. 1. Sotus d. l. 9. q. 4. art. 1. & alij quotquot de decimis scriperunt.

SVMMAE RERVM.

- 1 *Definitio decimæ, quæ explicatur; num. seqq.*
- 2 *Decima soluitur de omnibus bonis, sicut taxamen quæstus; num. 3.*
- 4 *Decima est quota pars, hoc est, vnum ex decem; & si quando soluitur duodecima, quinta decima, vel alia quota, ea habetur pro decim.; num. 5. & cur hæc potius quota, quam alia electa sit a Deo; num. 6.*
- 7 *Denarius numerus est primus terminus numerorum, & perfectionem significat.*
- 8 *Deus reseruaui decimam partem tantamquam Leuitis sufficientem, populo autem non molestam.*
- 9 *Primitiæ, & oblationes in quo differant a decimis; & quid sint; num. 10.*

Quid sit Decima. Cap. II.

Vide Auctores in Cathalogo recensitos Hostien. in Summ. de decim. num. 1.

VAERO PRIMO, de definitione decimæ.

Responderetur, quòd omittis alijs descriptionibus, sic potest ¶ definiiri; omnium bonorum licet quæstorum quota pars Deo, eiusque ministris, diuina institutione, humana verò constitutione dictante etiam naturali ratione, debita. Hæc definitio colligitur quo

ad sui partes ex infrascriptis iur. & allegatis Doct. maxime verò ex Couar. d. nu. 2. & Rebuf. d. tract. q. 4. Hostiens. in summ. tit. de decim. §. quid sit decima, & Card. conf. 26. pro euidencia, Turrecrem. in cap. reuertimini, num. 7. 16. quæst. 1. Sot. lib. 9. de iust. & iur. quæst. 4. art. 6. & alijs. Primò dicitur in definitione, omnium ꝑ bonorū, vt probatur in cap. non est in potestate, de decim. ibi, de omnibus bonis decimæ sunt ministris ecclesiæ tribuende, & parebit ex infra dicendis, cap. 4. quæst. 1. Secundo dicitur, licite ꝑ quæsitorem; habetur enim in cap. ex transmissa, hoc tit. nostro, fidelis homo de omnibus, quæ acquirere potest, decimas erogare tenetur: illa enim quæ iniuste quis acquirit, tenetur restituere, alias peccatum non remittitur, c. peccatum, vbi Doct. de regul. iur. in 6. cum similib. & Deus de nostra substantia honorandus est, Proverb. 3. & species quædam furti est de alieno largiri, si pignore, ff. de furt. & quod decima de illicite acquisitis solui non possit, nec debeat, late probat Tyndar. d. tract. num. 45. & seqq. Rebuf. eodem tract. q. 5. nu. 18. & 19. Hispan. in reg. decim. versic. tertio quærebatur, num. 2. 3. & 4. & versic. decimo sui interrogatus, num. 3. 4. & 5. & nos infra d. cap. 4. quæst. 2. vbi hoc latius distinguemus. Tertio subditur in definitione, quota pars hoc est, decima, ꝑ cap. 1. & cap. cum homines, & per totum, hoc tit. licet enim aliquando soluatur duodecima, quintadecima, vigesima, vel alia ꝑ quota, semper tamen habetur pro decima, vt constat ex c. in aliquibus, §. fin. cum suis concord. eod. tit. & fufius de decim. & late probat Rebuf. d. tract. q. 13. nu. 46. & seqq. Tynd. eod. tract. nu. 31. 32. & 34. quicquid dicere voluerit contra iura expressa Hispan. d. reg. decimarum, versic. decima est iure naturali, num. 13. & 15. de quo etiam nos infra c. 5. q. 4. Quarto dicitur, Deo, eiusque ministris debita. Hæc pars colligitur ex dictis in superiori cap. quæst. 4. vbi causas attulimus, cur introductæ sint decimæ. Reliqua pars definitionis patet ex eodem superiori cap. quæstione prima, secunda, & tertia, maxime vero ex Couar. d. c. 17. num. 2. & 3. & Vasq. dict. cap. 89. num. 1. & seqq.

Vide citatos in corpore.

VAERO SECVNDO, Cur magis electa fuerit decima pars, quam vigesima, vel alia quocumque.

Respondeo, quod quamuis Innocen. in rubr. de decim. dicat, nullam posse assignari rationem, cum Dei incomprehensibilia sint iudicia: Host. tamen in cap. a nobis, de decim. & S. Thom. d. q. 87. artic. 1. quem sequuntur Tyndar. d. tract. de decim. num. 29. & Rebuf. eod. tract. quæst. 2. num. 8. dicunt, ꝑ quod ideo Deus elegit numerum denarium, quia erat ꝑ primus terminus numerorum, cum ultra eum non procedatur, nisi iteretur, & sic aliquid perfectionis habet, vt etiã late inter ceteros ostendit Tirauell. de præscript. §. 1. gl. 4. in princip. & Petr. Burg. de mylter. num. tit. de numero denario; vnde qui dat decimam retentis nouem partibus, significat, imperfectionem ad se pertinere, perfectionem verò a Deo expectandam; & Deus istam ꝑ partem, tanquam Leuitis sufficiens, & populo non molestant retinere voluit, vt scribit Abul. super Matth. 23. quæst. 56.

Valet tamen consuetudo, vt loco decimæ vigesima, vel quintadecima, vel alia quota portio soluatur, vt iam præmonuimus, & latius trademus infra cap. 5. q. 4. concl. 1.

VAERO TERTIO, Quid differant decimæ a Primitijs & Oblationibus.

Respondeo, communem illam distinctionem esse, quod decimæ ꝑ sunt quota pars frugum, & aliorum licite acquisitorum debita ex præcepto Ecclesiæ ministris, vt supra declaratum est: at verò primitiæ ꝑ sunt solum primæ, quæ nascuntur, fruges, seu prima frugum pars; oblationes autem, quicquid Deo, vel ecclesiæ, eiusue ministris voluntarie exhibetur, regulariter loquedo. Hęc distinctio aperte colligitur ex Doct. fere omnibus sup. alleg. maxime vero ex Soto d. l. 9. de iust. & iur. q. 3. ar. 1. & q. 4. ar. 1. D. Tho. & Caietan. 2. 2. quæst. 86. & sequen. artic. primo, Rebuf. dict. tractat. de decim. quæst. prima, num. 17. & seqq. Tyndar. eodem tractat. num. 84. & tribus sequentibus. Hispan.

span.
Petr.
23. &
Mari
quint
fere
Mor
Suar
ferti
nisi p

1 G
2 Q

3 O

4 S

5 L

6 T

7 T

8 T

9 A

10 A

Vide

Ty

Ho

I in

ru

po

El

qu

ft

span. dicit. tract. reg. decim. quaest. 7. & 8. Petr. Greg. Tholoi. Partit. iur. can. l. i. tit. l. 23. & duob. seqq. Doct. in rubr. de decim. Marian. Socin. in tract. de oblat. libel. 1. & quinque seqq. Troyl. Maluit. simil. tractat. fere per totum. & Io. Azor. par. 1. Institut. Moral. lib. 7. cap. 38. ac nouissime Franc. Suarez de Relig. tom. 1. tract. 2. lib. 1. praefertim cap. 3. 8. & 9. quem auctorem non nisi post haec a nobis scripta vidimus.

SUMMAE RERVM.

- 1 Genera decimarum quot, & quae sint.
- 2 Quarta Episcopalis, vel potius decima Pa-
pali subrogata est loco decimae, quam
olim soluebant Leuita Sacerdotibus.
- 3 Oblationes, quae fiunt ad sacrificium, qua-
rumdam decimarum veteris legis loco
subrogate sunt.
- 4 Species decimarum quamplures remissi-
ue.
- 5 Decimarum communis est diuisio, ut
aliae sint praediales, seu reales, aliae per-
sonales.
- 6 Praediales, seu reales decimae, quanam
sint.
- 7 Personales decimae, quae sint.
- 8 Venationum, & aucupiorum decimae an
sint reales, personales, vel mixtae, & quid
de foetibus animalium; num. seq.
- 9 Mixtarum decimarum species an detur.
- 10 Personales decimae etiam nunc debentur.
Idem, & multo magis de realibus, &
mixtis; num. 11.

Quotuplex sit Decima, Cap. III.

Vide Rebuff. de decim. quaest. 3.
Tyndarus de decim. in prim.
Hostien. in Summ. de decim. num. 3.

VAERO PRIMO, Quot sint
genera decimarum?

Respondeo, quod, ut habetur
in c. i. de decim. olim fuerunt

- 1 in veteri lege ¶ quatuor genera decima-
rum. Primum earum, quae soluebantur a
populo Leuitis, de quibus Exod. 22. & 2.
Esd. 10. Et haec erat decima frugum pars,
quam etiam debet soluere populus Chri-
stianus, ut infra dicam cap. seq. Secundum

erat earum, quas Leuita ex decimis sibi
soluitis dabant Sacerdotibus, de quibus
Num. 18. Et loco harum subrogata est quar-
ta, quae datur Episcopo a presbyteris paro-
chialibus, ut resoluit Tynd. d. tract. de
dec. n. 1. & Abb. d. c. 1. de qua habetur, &
traditur per Doct. in c. requisisti, de test.
vel potius illa decima, quae aliquando im-
ponitur per Summum Pontificem, super
beneficijs, ut docet D. Tho. d. q. 87. art. 4.
ad 3. Rebuff. d. tract. de decim. q. 3. nu. 3. &
Couar. d. c. 17. n. 3. de quo genere nos hic
non agimus, de eo autem habetur in Cle-
men. fin. de decim. & in Extrauag. vnic. eo.
tit. in commun. & utrobique per Doct. &
nos separatim agemus in postremo cap.
quod Appendicis loco erit ad hunc, quem
instruimus, tractatum. Tertiū genus erat
decimarum, quas in horreis recondebat,
& separabat quisque de populo, ut come-
deret eas, cum iret in templum Hierusa-
lem, accessit in vestibulo templi Sacer-
dotibus, & Leuitis ad conuiuium Deut.
12. & 14. de quo etiam in can. his ita, 13.
q. 1. harum autem loco subrogatae sunt il-
lae oblationes, quae fiunt ad sacrificium.
Quartum genus erat earum decimarum,
quae pauperibus erogabantur, ut habetur
Deut. 16. & haec hodie quoque, licet im-
propiè, remanent; debemus enim quod su-
perest dare in elemosynam pauperibus,
Luc. 11.

VAERO SECVNDO, Quot
sint species decimarum?

Respondeo, quod sumendo
primum genus decimarum ex
quatuor iuradictis, quoniam

- 1 illi propriè nomen decimarum conuenit;
- 2 omissis etiam alijs ¶ speciebus decimarum,
quae aut in vsu non sunt, aut ex personis,
quibus soluntur, aliisque qualitatibus
sumptè constituntur, de quibus late per
Rebuff. d. tract. de decim. q. 3. num. 14. &
multis seqq. & Hostien. in sum. tit. de dec.
s. quot sint eius species: potissima, & com-
munis decimarum diuisio illa ¶ est, nimirum,
in personales, ac reales, seu praediales, quae
amplectitur Tynd. d. tract. n. 4. Rebuff. d. q.
3. n. 28. vbi etiam dicit, esse communem
partitionem; haec etiam colligitur ex Hi-
span. de reg. decim. in princ. ex S. Tho. 2. 2.
q. 87. art. 2. Sot. d. lib. 9. de iustit. & iur. q. 3
art.

- artic. 2. Conar. dict. capit. 17. num. 2. & ex omnibus, qui de decimali materia scripserunt.
- Prædiales, seu reales decimæ sunt, quæ de fructibus perceptis ex re, vel prædio solui debent, cap. 1. cap. ad Apostolicæ, & c. peruenit, de decim tradit Rebuf. d. q. 3. num. 32. Hostien. d. 9. quot sint eius species, Tynd. d. num. 4. & alij passim. tales sunt decimæ frumenti, & vini. Personales sunt, quæ ex acquisitis ex industria, artificio, vel contemplatione personæ solui debent, tex. d. c. ad Apostolicæ, & ibi Gl. & in cap. decime, 16. quæst. 1. huiusmodi sunt pecunia ex negotiatione, vel ex bello acquisitæ, ad has etiam reducuntur venationes, piscationes, & aucupia, vt voluit Innoc. in c. non est in potestate, de decim. cui consentire videtur Tynd. vbi sup. num. 5. & Rebuf. d. tract. quæst. 8. num. 16. quamquam & reales appellare possemus, seu etiam prædiales, quoniam in terra, & aqua viuunt, ac gignuntur, l. cum quidam, ff. de fund. instruc. ad quod facit c. commisitum, de decim. nisi velimus constituere tertiam quendam speciem decimarum mixtarum, prout non sine ratione constituit Host. in sum. tit. de decim. ver. quot sint eius species, Rebuf. d. q. 3. nu. 33. in qua specie iudemmet collocant foetus animalium, per rationes, & iura, de quibus per eos; quod & facit Io. Azor. Institut. Moral. par. 1. lib. 7. cap. 34. quæst. 3. Nauar. conf. 1. num. 8. de decim. volum. 1. & in Manual. cap. 21. num. 29. vbi etiam admittunt d. speciem mixtarum decimarum.
10. Hæ vero decimæ personales etiam nunc debentur, Inn. in cap. fin. de paroch. Glof. cap. fin. de pœn. distin. 6. Butr. & Abb. in cap. in aliquibus, de decim. Rebuf. d. q. 3. num. 30. & est tex. satis clarus in c. decimæ, 16. q. 1. vbi Glof. & Doct. optimus etiam tex. in cap. pastoralis, vbi omnes, de 11. decim. Quoad reales vero & mixtas clarissimi iuris est, patetque tum ex tot. tit. de decim. tum ex sup. dictis, & inf. dicendis.
- SVMMAE RERVM.
1. Decima soluenda est de omnibus terræ fructibus, & alijs prouentibus.
2. Decima soluitur de omni frumento, & grano. Idem in palea; num. 3. Idem in fabis, & alijs leguminibus: nu. 4. Idem in nucibus, castaneis, & aliorum fructibus arborum; num. 5.
6. Decima soluitur de fœno, quod in fasciculos, redigitur, & num. 11.
7. Decima soluitur ex lino, & canape. Idem in croco; num. 8.
9. Decima soluitur de vino. Idem de oleo, & melle; num. 10.
11. Hortorum decima quomodo soluitur.
12. Ager, qui sæpius in anno fructus profert, toties decimabitur.
13. Lignorum decima soluitur Parochiæ, vbi creuerunt.
14. Pascuorum, hoc est, pasturæ iumentorum decima soluitur, si locentur, seu vendantur; estque prædialis decima.
15. Decima soluitur de lacte, lana, fetu, & alijs fructibus animalium.
16. Animalium decima cui Ecclesiæ soluitur; & quid de lacte, lana, & fetibus; num. 17.
18. Decima soluitur de apibus, earumque fructu, cera, & melle.
19. Decima soluitur de venatione. Idem de piscatione, & piscariis; num. 20. Idem in aucupio; num. 21.
22. Decima soluitur de domibus, seu earum pensione; & quid si construatur domus in agro; num. 23.
24. Decima soluitur de omni artificio, atque adeo de negotiatione; num. 25.
26. Milites soluere debent decimam de captis in iusto bello; in mo etiam de stipendiis; num. 27.
28. Aduocati, & Doctores, qui militare dicuntur, tenentur de suo lucro decimam soluere. Idem in Procuratore, seu Causidico, & Notario; num. 29.
30. Decima soluitur de lucro aduentitio, & profectiuo.
31. Mercenarius de mercede sua soluit decimam.
32. Decima soluitur de furnis, hoc est, de commodo illorum.
33. Decima soluitur de lapidinis, & quomodo. Idem in auri, aliorumue metallorum fodinis; num. 34.
35. Molendinorum quorumcunque decima soluitur, & quomodo.

- 36 Decima soluitur de omni lucro.
- 37 Decima non soluitur de legato, vel hereditate, neque de quibuscunque immobilibus acquisitis, seu potius eorum acquisitione; num. 38.
- 39 Illicite acquirentium decima predialis soluenda est.
- 40 Decima sequitur quemlibet possessorem, siue iustum, siue iniustum.
- 41 Decima soluitur ex terra seminata furtiuo semine.
- 42 Personalis decima de illicite acquisitis soluitur, ubi dominium transfertur, nec competit soluenti repetitio; secus si vel dominium non transfertur, vel si transfertur, datur repetitio; num. 45.
- 43 Meretrix, et histrio soluent decimam personalem; Ecclesia tamen ab his non recipit, nisi penitentiam egerint; num. 44. & num. 49.
- 46 Decima solui non debet de captis in bello iniusto, cum ea obnoxia sint restitutioni.
- 47 Usurarum, ac rerum per usuram acquisitarum decima personalis non soluitur.
- 48 Dominium usurarum, et rerum per usuram acquisitarum transfertur in usurarium, quamuis detur repetitio.
- 49 Meretrix quamuis turpiter accipiat non tenetur tamen ad restitutionem eorum, quae acquisiuit ex meretricio.
- 50 Nouale quid sit, et quomodo definiatur.
- 51 Decima soluitur etiam ab habente privilegium noualium de agro nuper ad culturam redacto, ex quo aliquid non modicum antea percipiebatur.
- 52 Noualium decimae soluendae sunt ubi de eis quis non habeat privilegium.
- 53 Noualium decimae debentur Parochiae, an cuius finibus surgunt. Quid si noualia appareant intra duas Parochias, et nescitur, in cuius finibus; num. 54. et quid si limites apparent; num. 55.
- 56 Religiosi omnes sunt exempti a solutione decimarum de noualibus, quae proprijs manibus, seu sumptibus excolunt; estque huiusmodi privilegium perpetuum. Idem est in Templarijs, et Hospitalarijs; num. 57. secus si ab his exemptis ea noualia tradantur alijs excolenda; num. 58.
- 59 Exempti a solutione decimarum de noualibus, tenebuntur soluere si ad id se pacto adstringerint, aut soluendo tacite renuntiauerint privilegio; nu. 60. Idem si Ecclesia olim ex ijs haberet emolumentum, aut inde postea enormiter egeretur; num. 61.
- 62 Privilegium exemptionis noualium quomodo perpetuum dicatur.
- 63 Exempti a solutione noualium soluent decimas de noualibus conductis. Item de possessionibus acquisitis post Conc. Generale; num. 64.
- 65 Privilegium concessum clericis percipiendi decimas alienae Parochiae comprehendit etiam noualia. Secus si concessum fuerit laicis, licet decima in feudum fuerint data; num. 66.
- 67 Privilegium non soluendi decimas ad noualia non extenditur; secus ubi privilegium solum concessum fuit de non soluendis decimis de laboribus proprijs; num. 68.
- 69 Privilegium non soluendi decimas noualium, intelligitur de ijs noualibus, in quibus alter non habet tempore date immunitatis quasi possessionem inuis percipiendi decimas, vel quae eo tempore iam profecta fuerant.
- 70 Privilegium percipiendi decimas noualium aliquibus concessum pro ea parte, quae veteres possidebant, non extenditur ad aliam, quam illam partem; probarent autem, se possedisse aliquam partem tempore prius legis, si eam ante privilegium per tempus immemorabile, et nunc se probarent possidere; num. 71.
- 72 Privilegium percipiendi decimas noualium pro parte, quae veteres possidebant, non extenditur ultra dimidiam partem. Limita tamen secus esse in monachis Cisterciensibus, et Carthusiensibus; numero 73.
- 74 Privilegia decimarum maxime noualium ubi incipiunt nimis grauare Rectores, quomodo moderanda sint per locorum Ordinarios.
- 75 Religiosi et exempti decimas antiquas habentes ex donatione laicorum, aut earum partem in aliquibus Ecclesijs, non possunt pro eadem portione, vel simili sine causa nouales superuenientes exigere.
- 76 Remittens debitas sibi decimas, nouales quoque remisisse videtur; dummodo remissio fiat legitime, et secundum canonicas sanctiones, ac iusta de causa; nu. 77. et 78.

- 79 *Prescribens decimas in vno loco, si stant ibi noualia, non habebit decimas noualium. Idem in percipiente decimas ex consuetudine; num. 83.*
- 80 *Prescriptio non est sine possessione.*
- 81 *Prescriptio, odiosa est, & restringenda.*
- 82 *Beneficium benignè est interpretandum.*
- 84 *Prescribens decimas in vna parte fundi, percipiet quoq; noualia in alia parte eiusdem fundi.*
- 85 *Possidens noualia per tempus immemoriale, illa prescribit; inno. etiam si per 40. annos possideat cum titulo colorato, & num. seqq.*
- 86 *No uales decimæ eodem tempore prescribuntur, quo veteres.*
- 88 *Possessio an in noualibus admittatur.*
- 89 *Prescribens decimas in vno territorio, habebit quoq; noualia in propriè sumpta.*

De quibusnam rebus soluat Decima. Cap. IV.

- Vide S. Thom. 2. 2. quæst. 87. art. 2. vbi Caiet. & Porrecta.
- Abulen. in Matth. c. 23. q. 146. 152. cum multis seqq. & quæst. 190.
- Sot. de iust. & iur. lib. 9. quæst. 4. artic. 2. fol. 282.
- Rebuff. de decim. quæst. 8.
- Andreas Hispanus de Regulis decimar. §. decimo fuit interrogatus.
- Hofien. in summ. de decim. num. 5.

V A E R O PRIMO. De quibus frugibus, ac fructibus, seu prouentibus debeat solui decima.

- Prima Conclusio. De omnibus terræ fructibus, & prouentibus soluenda est: tex. in c. non est, & c. nuntios, c. ex parte il. 2. & alijs quamplurimis iuribus eiusdem tit. de dec. plene tradit Henr. Boic. c. peruenit, eod. tit. Marc. Mantua conf. 1. n. 31. & Andr. Hispan. in læpius alleg. reg. decimar. vers. decimo fui interrogatus; vbi recenset omnes fere fruges, ac fructibus, ex quibus soluantur decimæ.

Rebuff. de decim. q. 8. n. 1. Rota in Medio lanen. decimar. S. Iuliani 18. Martij 1613

coram Pamphilio Iuniore in Sabinen. decimarum 9. & 18. Maij coram Gipsio.

- Ex quo inferitur primò, ex omni frumento, & grano solui decimam, tex. c. non est, de decim. not. Rebuf. d. tractat. quæstion. 8. num. 3. Hispan. d. versic. num. primo, idem ¶ in palea, Rebuf. & Hispan. ibid. Abb. d. c. peruenit, de decim. Ratio est, quia palea, est in fructu, adeo, s. cum quis, ff. de acq. fer. dom. Secundo ex faba, ¶ & alijs leguminibus, tex. est in cap. 3. de decim. Rebuf. dict. quæst. 5. num. 4. Hispan. vbi supra. Tertio, ¶ ex nucibus amigdalibus, castaneis, & alijs fructibus arborum, tex. in capit. decimæ, 16. quæst. 1. dict. cap. non est, & cap. cū homines, de decim. not. Bertrand. conf. 247. volum. 3. Hispan. loco cit. Rebuf. d. quæst. 5. num. 5. Quarto, ex foeno, quod in fasciculos ¶ alligatum redigitur, tex. d. c. peruenit, eod. tit. not. Rebuf. d. q. 8. num. 9. Hispan. d. num. 1. quod si herba crescat solum pro paucis iumentorum, tunc puto, id faciendum, quod mox dicam de herbis hortorū, quæ crescunt ad vescendum. Quinto, ex ¶ lino, & canape, Hispan. ibid. Rebuf. d. q. 8. num. 8. idem est ¶ de croco, vt post Aufrer q. 109. Anchar. in c. ad Apostolica, in 1. not. de decim. & Boer. tradit Rebuf. d. q. 8. num. 8. & 3. & quæst. 13. num. 41. Sexto, ¶ de vino, tex. est in cap. non est, eodem ¶ titulo.

De oliuis, ex quibus propter earum exequitatem per multum temporis spatium, decima non est soluta, si postmodum oliueta multum exeruerit, decima soluenda est Rota in Ciuitaten. decimarum 26. Martij 1618. coram Verospio.

- Idem ¶ de oleo, & melle, & in specie tenet Rebuf. d. q. 8. n. 8. Hispan. loco cit. Septimo, ¶ de hortis, vt est tex. d. cap. non est, & not. Rebuf. d. q. 8. n. 7. & 8. Hispan. d. num. 1. Sed distinguendum est, nam aut horti sunt olitorij, in quibus tantum herbæ, vt caules, & alia olera crescunt vescendi gratia; & tunc ad vsum Restoris ex illis decima ita dari possit, vt hodie ex meo horto Curatus sumat, quantum sibi opus est illo die; & sic per singulos parochianos discurrat, demum ad primum reuertatur, vt post Io. And. dict. cap. peruenit, docet Rebuf. dict. num. 7.

Aut

Aut si est consuetudo, quod decimæ oleorum soluantur in pecunia, & non in speciebus, illa est seruanda vt tenet Rota in Pampilonen. Vicarij 5. Iulij 1593. coram Gipsio cum in hac re attendatur consuetudo loci Abb. in cap. aliqui nu. 3. de decim. Rebuff. eod. tit. quæst. 3. num. 46. & decimæ solui debeant, prout magis expedit Ecclesie, vt dixit Rota in dicta Pampilonen. & in Vlixbonen. foliorum Moronum de anno 1581. coram Gipsio, & adnotauit Reueren. dissimus Coccinus in decif. 281. lib. 2. vbi quod est in facultate Ecclesie recipere, in fructibus, quod alias in pecunia recepit.

Aut illi horti continent fabas, vel alia legumina; tunc si in parua quantitate colliguntur, ita vt solum sufficiant ad quotidianum usum, idem dicendum, quod de caulibus, ac de alijs oleribus; sin autem in magna quantitate, ita vt alijs vendantur, tunc de ijs integra decima soluetur, prout supra in secunda illatione de leguminibus diximus. Quod si sæpius idem ager in anno fructus proferat, & toties decimæ soluendæ sunt, prout deciditur in cap. ex parte, il secundo, de decim. & not. Rebuff. dict. num. 7.

13 Octauo, & de lignis, Card. & alij dict. cap. peruenit, Rebuff. d. q. 8. num. 26. Hispan. d. n. 1. Azor. dict. cap. 35. quæst. 9. nimirum, vt ex decem fasciculis decimus soluetur Rectori illius parochiæ, vbi ligna creuerunt. Nono,

14 de pascuis hoc est, pascuis a iumentorum, quæ locatur, vel venditur, cap. commissum, vbi Abb. de decim. Rebuff. d. q. 8. num. 22. Hispan. d. num. 1. Card. Clem. 1. num. 15. de decim. vbi dicit esse prædiale decimam.

15 Decimo, de lacte, & lana, foetu, & alijs fructibus animalium;

Quod si in loco, vbi Decimæ animalium exigebantur serantur deinde frumenta, & blada, ex frumento, & bladis decimæ solui debet cum teneantur hæc subrogata loco priorum fructuum, qui ab initio percipiiebantur, cap. cum in tua vbi Butr. Abb. & alij, & in c. commissæ de decim. & Rota in decisionibus infra citandis.

Sic interpretatur pascua, de quibus in d. cap. commissum, lo. Andr. ibidem; quodue animalibus debeatur decima, tex. est, d. c. non est, de decim. & in Clem. 1. vbi Card. quæst. 15. eod. tit.

Vndecimo de Piscibus solui debet decima Rota in Vlixbonen. Decima ru. n. Piscium 23. Ianuarij 1568. coram Oradino, quæ est decisio 292. in manuscr. Abulen. in Matt. cap. 23. quæst. 160. vult de piscatione; quæ fit in flumine publico, siue priuato, siue proprio absq; solutione pensionis soluendas esse decimas de lucro piscationis, de piscatione vero, quæ fit in stagno, vel flumine aut alio loco propter quam soluitur pensio soluendam esse decimam de proventibus per cap. peruenit de decim.

Item de folijs Moronum decima solui debet saltem ex consuetudine Seraph. decif. 827.

Item ex saccaro decima solui debet, qui ad effectum decimarum reputatur potius fructus naturalis, quam industrialis Put. decif. 80. lib. 1.

Rota in Mediolanen. decimarum 8. Febr. 1610. coram Marcomonio Ferrer. consil. 195. num. 2. lib. 1.

16 Soluitur autem hæc decima & illi Ecclesie, in cuius parochia animalia pascunt, & morantur; Alciat. conf. 29. num. 5. tom. 1. lib. 1. post glo. in cap. ad Apostolicæ, de decim. Vgo, & alij in cap. decimas, 16. q. 1. & Doct. mox allegandi, quod si in duabus parochijs pascantur vel in vna iacent, & dormiant, in alia pascant, huiusmodi decima diuidenda est, vt latè & optime probat Rebuff. d. q. 8. n. nu. 11. & q. 6. num. 25. & 26. quod idem tenet S. Thom. d. q. 87. a. 3. & ibi Caiet. Nauar. consil. 1. num. 9. de decim. volum. 1. licet aliter eum intellexerit Azor. d. cap. 35. q. 15. qui huic opinioni tanquam communi adhereret; atq; etiam aliter distinguit Card. d. Clem. 1. num. 15. & 16. quem videre poteris. Decima & lactis debetur ei Ecclesie, vbi extrahitur, & calcorum illi, in qua sunt, vt post Boer. tenet Rebuff. d. q. 6. nu. 17. lang vero, & foetus illi Curato, in cuius parochia nascuntur; modo tamen ibi per se, & non per accidens nascantur, puta quia pecudes fugerunt causa belli, vt in terminis post alios felse ostendit Bart. Capol. conf. 24. ciuil. lib. 1. per totum. Alia de his, sicut & de animalibus, videbis apud Rebuff. d. q. 6. & 8. & Nauar. d. conf. 1. post num. 6. Vndecimo, & de apibus, seu fructu earum, hoc est, cera, & melle soluitur decima, c. nuntios, eo. tit. vel de pecunia, quam ex melle,

- & cera habuerunt vendentes, Doct. d. cap. nuntios, Rebuf. d. q. 8. n. 15. solui autem debet, vbi apes consistunt, vt post Anchar. & Rofred. tradit Rebuf. loco cit. Sane de apu examinandis alucaribusue ipsis puto esse soluendum decimam, vt habet consuetudo teste Azor. d. c. 35. q. 9. quoniam decima de fructu solum, & lucro soluitur, d. c. pastoralis, cap. peruenit, c. nuntios, de decim. cū
- 19 simil. Duodecimo de venatione, habemus tex. in d. cap. non est, vbi not. Innocen. Abb. & alij, Rebuf. d. q. 8. num. 15. vbi etiam dicunt, hanc esse decimam personalem: idem
- 20 de piscatione, & concludit ibidem Rebuf. & num. 10. sane de piscarijs, vbi videlicet pisces alij solent. tex. habemus in cap. peruenit, de decim. quod soluenda erit illi Ecclesie, vbi stagnum est, vt docet Rebuf. d. nu.
- 21 10. De aucupio quoque decima soluenda est, tum quia venatio quaedam est, tum quia cum fructu est, l. item si fundi, §. sed si insula, ff. de vsufr. & ita concludit Rebuf. d. q. 8. num. 17. & ante eum Anchar. d. cap. non est, colum. 2. Quod autem ad pisces, aues, aut feras attinet, soluenda non est de ijs decima, si fructum non afferant, quia voluptatis solum gratia includantur, vt optime docet inter alios Azor. dict. quaest. 9. vbi etiam monet, quod, si captæ vendantur, erit decima personalis, si includantur ad esum, erit prædialis. Decimoterrio, de domibus, seu
- 22 de earum pensione, & solui debet decima, cap. pastoralis, & cap. commissum, vbi But. & alij de decim. Rebuf. d. quaest. 8. num. 21. Hispan. dict. num. primo. Idem si in agro
- 23 & construatur domus. nam vel eius pensionis decimam soluere debet dominus, vel eam saltem, quam prius de agro soluebat, d. cap. commissum, vbi Card. & alij, Rebuf. d. num. 21. Quod si in area, vel platea domum extruxit, aut arbores seuit, omnino fructus, qui nunc percipiuntur, decime integræ subiacebunt, vt ex communi resoluit Azor. d. n. 35. quaest. 10. pro quo facit, quod de noualib. decimus infra quaest. 3. huius cap. præsertim vero concl. 1.
- Secunda Conclusio. De omni artificio
- 24 & soluitur decima, tex. est in cap. decimæ, 16. quaest. 1. ibi, de negotio, & artificio solue decimas, vbi Glos. & Doct. id adnotarunt, & Rebuf. dict. quaest. octaua, num. 19.

- Vnde inferitur primo, quod de negotiatione soluitur decima, tex. d. cap. non est, & cap. pastoralis, de decim. atque adeo mercator soluere tenetur decima de lucro, quod percipit in singulis annos, vt notant ibi Doct. necnon Rebuf. dict. quaest. octaua, nu. 18. Hispan. dict. num. primo, quaest.
- 25 10. Secundo de militia, seu capitis in iusto bello, text. dict. cap. non est, quin &
- 26 de stipendijs, quæ milites habent, vt not. ibidem Abb. & Rebuf. dict. quaest. octaua, num. 20. Immo, cum Doctores, & aduocati, militare dicantur, C. de aduoc. diuer.
- 27 iud. tenentur & ipsi de collecta scholarum, & aduocatione soluere decimas, dict. cap. decimæ, 16. quaest. 1. & not. ibid. Glos. in verbo, negotio, & in cap. pastoralis, verba, quasi de lucro, Rebuf. dict. tract. de decim. quaest. 12. num. quinto, Hispan. d. quaest. 10. num. 2. & dict. quaest. octaua, num. 20. Anchar. d. cap. non est, Azor. dict. quaest. nona. Idem in Procuratore seu Cau
- 28 fidico de procuratione, & notario de scriptura, Andr. Hispan. dict. quaest. 10. num.
- 29 2. idem de lucro aduentitio, & prefectitio, Rebuf. dict. quaest. 8. num. 2. Hispan. in allegat. tract. seu reg. decimar. quaest. 12. Tertio, mercenarius de mercede sua, & soluere debet decimam. Glos. loc. cit. per dicto capitulo decimæ, Hispan. dicta quaestione decima, numero primo. Rebuf. sup. quaestione quinta, num. 16. Idem de institore quoad lucrum suum, post Lugd. Hostien. & Butr. probat Rebuf. dict. quaest. 5. num. 17. Idem de famulis, modo persone sint liberæ, serui enim, cum nihil proprij habeant, non tenentur, docet Azor. dict. lib. 7. capit.
- 30 35. quaest. 1. Quarto, de furnis, & quoque decima soluitur, hoc est de commodo illorum, siue illud in pane, siue in pecunia, siue in quauis alia re consistat; ita tradiderunt plerique Doctores, dict. cap. pastoralis, & c. peruenit, eodem titulo. Rebuf. dicta quaestione octaua, num. vigesimo. Quinto, de
- 31 lapicidinis, & decimæ soluentur, vt docet Ioan. Andr. & alij dict. cap. peruenit, Azor. dict. quaestione nona, non quod ex decem lapidibus detur vnus, sed ex pecunia, quam inde quis lucratur, Ecclesie, vbi audit diuina, decimam soluit, vt ibi Ioan. Andr. & Rebuf. dicta quaestione octaua, num. 23. adnotauit, Idem & dicendum de argenti, & auris,

35 r, aliorumque metallorum fodinis, vt tradit Io. And. Butr. & alij d. cap. peruenit, Rebuf. dict. quaest. 8. num. 2. 4. Hispan. d. q. 10. n. 1. Azor. post alios nonnullos, quos allegat, dict. quaest. 9. Sexto, de molendinis etiam
 35 ¶ soluitur decima; vt, si decem sextaria sili ginis, tritici, aut alterius grani molendini nomine quis lucretur, tenetur vnum pro decima soluere, cap. peruenit, eod. idem est in molendino ad ventum, cap. ex transmissa, eod. tit. & in eo, quod catena tenetur super fluuium vt in specie voluit Rebuf. dict. q. 8. num. 6. quod si pecunia pro molendini pensione soluatur, ex illa pecunia decima soluitur illi Ecclesie, in qua situm est molen dinum, vt ibidem tradit Rebuf. Et sic praedialis est, iuxta ea, quae latius infra, dicam cap. 6.

Tertia Conclusio. Quamuis de omni lu cro ¶ soluatur decima, cap. ex transmissa,
 36 de decim. secus tamen est ¶ in legato, vel he reditate, siue ex testamento, siue ab intesta to: & siue in extraneum, siue in legitimum heredem perueniat, vt voluit Glof. d. cap. pastoralis, verb. quasi de lucro; Rebuf. d. q. 8. num. 3. i. quicquid in hoc distinxerit alia glof. dict. cap. decima; verbo, negotio, 16. q. 1. quam sequitur Siluester, verbo, decima, q. 6. & Azor. d. c. 35. q. 8. & alij relati per gl. d. verb. quasi de lucro, vt extraneus, no sius
 38 teneatur. Immo ¶ ex immobilibus absolu te non solui decimam, voluit glof. dict. ver bo, quasi de lucro, Turrecrem. in dict. c. deci ma, sub num. 2. 16. quaest. 1. Guliel. Benedic. in cap. Raynutius, in verbo, & uxorem, num. 256. de testam. Rebuf. d. num. 2. 1. & 32. & Doct. communiter in cap. commissum de decim. quod etiam tandem fatetur Azor. d. c. 35. q. 11. An vero de dote Ecclesiar, & praedij Ecclesiasticis soluatur decima, di cam inf. c. seq. q. 1.

Vide Hostien. in Summ. num. 12. de decim.

VAERO SECVNDO, An de il licite acquisitis soluatur deci ma.

39 Prima Conclusio. Communis est resolutio, quod de praedialibus ¶ soluenda est decima, quam sequitur Gl. d. c. decima; verb. negotio, vbi Turrecrem. nu. 5. & alia gl. d. c. ex transmissa, verb. licite, hoc tit. S.

Th. 2. 2. q. 87. art. 2. Tynd. d. tract. num. 49. Re buf. tract. eod. q. 5. nu. 18. Hispan. d. reg. deci marum, q. 3. n. 2. & q. 10. nu. 4. & q. 11. nu. 4. & 5. & post alios Azor. d. c. 35. q. 13. Cuius rei ratio triplex est; tum quia decima ¶ se quitur quemlibet possessorem, siue iustum, siue iniustum, c. de terris, hoc tit. nostro, c. si quis laicus, c. Ecclesiar, & c. quicunq. 16. q. 1. c. cum non sit, de decim. & c. ex litteris de pignor. cum alijs ad id allegatis per Io. Azor. d. c. 35. q. 2. tum quia secus melioris est fet conditionis praedo, quam bonae fidei, & legitimus possessor, contra l. si a domino, s. vt. ff. de petit. haered. tertia ratio esse potest quia ipse prouetus fructuum non venit ex actione illicita, sed ex diuina largitate, & opere, quo multiplicatur semen, vt adnota uit Turrecrem. d. num. 5. qui etiam nu. 4. post
 41 Ray. & S. Tho. ait, ¶ decimam deberi, licet terra seminata sit furtiuo semine.

Secunda Conclusio. In personalibus de cimis distinguendum est; aut enim in his il licite acquisitis dominium transfertur in accipientem, nec competit soluenti repe titio, & tunc debetur ¶ decima; & sic mere
 42 trix, & histrio decimam ¶ soluere debent, quod idem est de ijs, quae ratione officij ex torquentur, c. non sane, 14. q. 9. dominium enim in eos transfertur. sic concludunt gl. cit. Petr. Royz. decis. 5. Lituan. num. 270. & Tynd. d. tract. de decim. num. 50. & Rebuf. q. 5. num. 18. dicit tamen ibid. gl. Royz. Tyndar. & Rebuf. & S. Tho. d. q. 87. art. 2. quod ab illis non debet sacerdos decimam acci
 44 pere, ¶ ne eis videatur immunitatem praestare, & in eorum peccatis communicare; poterit tamen, cum ij poenitentiam egerint, vt ijdem concludunt, quod monet etia Innoc. d. c. ex transmissa, ne ab Ecclesia de spici videantur. Aut dominium non transfertur, vel si transferatur, soluenti datur reperitio, vt in simonia, c. veniens, de simon.
 45 & tunc ¶ de talibus fieri non debet eleemo sua, nec solui decima, vt tradunt Glof. & Doct. mox citati, quam Glof. sic distinguen tem communiter approbatam esse 2 Doct. oribus asserit Tynd. vbi sup. num. 52. licet paulo aliter ex Siluest. Verbo, decima, q. 6. distinguat Azor. d. c. 35. q. 13.

Vnde infertur primo, de captis in
 46 bello iniusto ¶ solui non posse decimam,

vt in specie concludit Rebuf. d. tract. quæst. 8. num. 2. Hispan. in dict. reg. decim. quæst. 3. num. 4. Card. cap. non est. de decim. Et ratio illa est, quia capta in huiusmodi bello obnoxia sunt restitutioni, cap. sicut, il 3. de iure iur. cap. militare, 23. quæst. 1. & tradunt communiter Summiste, in verbo, bellum. Couarru. in relect. reg. peccatum 2. part. 5. 11. per tot. de reg. iur. in sexto, & alijs Doctor. passim. Secundo infertur, de usuris, 47 alijsq; per usuram acquisitis ꝛ solui non posse decimam personalem, de ea enim nunc loquimur, vt tradit in terminis Tyndar. dict. num. 52. Hispan. dict. num. 4. & Petrus Royz. decif. 5. Litan. num. 219. post alios. Ratio est; quia licet in usuris do- 48 minium transferatur, ꝛ datur tamen repetitio, vt patet ex tex. in cap. debitores, de iure iur. & late tradit inter cæteros Couar. dict. 2. par. in princip. num. 3. & latius lib. 3. var. resol. cap. 3. num. 6. secus tamen in fructibus prædiorum per usuram acquisitis, vt patet ex prima conclusione huius quæst. & in specie tradidit post alios Turrecrem. d. cap. decimæ, num. 5. Tertio infertur, ex re- 49 bus acquisitis a meretrice ꝛ soluendam esse decimam, vbi poenitentiam egerit. sic concludunt Doctor. omnes citati in principio huius conclusion. & præterea Card. d. cap. ex transmissa, in fin. de decim. Ratio est, quia, licet turpiter accipiat, transfertur tamen in eum dominium, nec datur repetitio. Henric. Boich. cap. peruenit, de adult. S. Anton. 2. par. tit. 2. cap. 5. column. 2. Siluest. in verbo restitutio, 2. colum. 2. Sor. lib. 4. de iustit. & iur. quæst. 7. artic. 1. & alij, quos refert, & sequitur hanc eandem sententiam late comprobans Couarr. dict. 2. par. num. primo, & trib. sequentib. & Nauarr. in Manual. Confess. cap. 17. num. 38. vique ad numer. 40.

Vide Abulen. in Matth. cap. 23. quæst. 190. Alensis par. 3. Summ. quæst. 51. memb. 3. art. 1. & seq. Rebuf. de decim. quæst. 14.

VAERO TERTIO, An de noualibus soluenda sit decima, & quando.

Præmitto, nouale in genere sumptum ꝛ esse agrum hunc primum præcisum, vt loquitur tex. in cap. 1. de verbor. significat. Sed quoniam adhuc

aliqui dubitare poterant, quid proprie esset nouale, dicentibus quibusdam, nouale terram esse præcisam, quæ anno cessat, iuxta tex. in l. i. i. in cædua, §. pen. de verborum signification. alijs verò sit sylua, quæ arboribus extirpatis ad cultum redigitur, per text. in l. vlt. §. antepen. ff. de termin. amor. Ideo Innocen. iij. in cap. quid per nouale de verbor. signification. definit, nouale in materia præcipue priuilegij decimalis dici agrum de nouo ad culturam redactum, de quo non extat memoria, quod aliquando cultus fuerit, subdens, quod neque de agro in cultu intelligendum est, sed de eodumtaxat, qui vel modicum, vel nullum fructum afferbat.

Vide Rota in Mediolanen. decimarum. 8. Februarij coram D. Marcomontio. Ferrett. conf. 195. num. 2. lib. 1.

Vnde infertur, quod vbi ex agro aliquo, aut terra aliquid non modicum percipiebatur, ex eo nunc nouiter ad culturam redactum ꝛ soluenda est decima, etiam ab habentibus priuilegium noualium, tex. est in cap. commissum, vbi Glos. & Doct. de decim. Rebuf. dict. tract. quæst. 6. num. 4. & 35. & ex communi Azor. dict. cap. 35. quæst. 10. docens, mutari quidem posse faciem agri sine consensu Ecclesie, sine præiudicio tamen ipsius; immo si maior nunc fructus percipiatur, maiorem decimam soluendam. Ratio est, quia illud non est nouale, vt Glos. dict. cap. commissum, in verbo, pascuis, adnotauit. Plura de definitione noualium videre potes apud Doct. in dict. cap. 1. in cap. quid per nouale, de verbor. significat. cap. fin. de priuileg. & in l. si nouale, ff. de verbor. signif. His præmissis, erit.

Prima Conclusio. Vbi nullum concessum sit priuilegium, decimæ solui debent 52 ꝛ etiam de noualibus; patet primo ex cap. non est, de decim. cap. quia nos, & cap. omnes decimæ, 16. quæst. 1. & alijs iuribus, in quibus habetur, quod de omnibus bonis, fructibus, & prouentibus solui debent decimæ. Secundo ex cap. cum contingat, de decim. vbi aperte definitur, decimas noualium, sicut alias, ad Ecclesiam Parochialem pertinere; idq. Doct. ibi communiter adnotarunt; nec non in cap. commissum, eod. tit. teste Azor. d. quæst. 10. Regulariter vero de- 53 bentur ꝛ noualia Parochiæ, in cuius finibus sur-

furgunt: *tex. d. cap. cum contingat*, & *cap. 54* quoniam, de decim. quod si noualia appa-
reat inter duas Parochias, & nescitur, intra
quam illarum, quia ignorantur limites, tunc
inter illas fiet diuisio, vt voluit Henric.
Boich. *cap. peruenit*, column. 1. de decim.
vel Episcopus, cui voluerit, iudicio suo con-
cedit, vt voluit Rebus. *d. tract. quaest. 14. nu.*
5. per *cap. quoniam*, de decim. vbi habetur,
quod tunc Episcopus secundum discretionem
a Deo sibi datam, vel alij Ecclesie de-
putare, vel ad opus suum retinere debet. si
vero limites quoquo modo apparent,
55 ¶ pro modo, & portione limitum, cuiuslibet
earum Parochiarum debent assignari; sic di-
sponit idem *c. quoniam*, & notauit Rebus.
d. q. 14. num. 4.

Secunda Conclusio. Religiosi omnes
56 ¶ sunt exempti priuilegio in iure scripto a
solutione decimarum de noualibus, quae
proprijs manibus, seu sumptibus excolunt,
sicut post Adrianum concessit Alexand. iij.
in *cap. ex parte*, il. 1. de decim. vbi Doctor.
omnes, Rebus. *d. tract. de decim. quest. 14.*
num. 45. quod etiam constat ex *cap. fin.* de
priuileg. vbi quoque habetur, hoc priuile-
57 gium esse perpetuum. Idem est ¶ in Tem-
plarijs, & Hospitalarijs, vt colligitur ex
tex. dict. cap. ex parte, & aperre tenet Glos.
capitulo licet, eodem titulo, & Rebus. *dict.*
num. 45.

Et in specie, quod Patres Iesuitae sint
exempti a solutione decimarum, seu vigesi-
me de noualibus quas ipsi proprijs mani-
bus, & sumptibus excolunt dixit Rota in
Carthaginen. decimarum 16. Febr. 1615, co-
ram Dunozetto.

Et de fratribus sancti Ioannis de Deo in
Corduben. Decimarum 22. Maij 1617. cor.
Manzanedo.

Declaratamen primo, hanc conclusio-
58 nem non procedere, ¶ vbi noualia ab iisdem
exemptis alijs tradantur excolenda, vt ex
eodem *tex.* colligitur, ibi, proprijs mani-
bus, & clarius loquitur *tex.* in capitulo li-
cet eodem titulo, & not. Rebus. *d. quaest.*
14. num. 17.

Secundo declaratur, nisi pacto expresso ¶ ad
hoc teneantur, *tex. cap. multiplici*, eodem
tit. not. Glos. *d. c. ex parte*, verbo, laborum.
Rebus. *ibid. n. 53.* Zanch. de priuileg. Eccl. pri-
uileg. 120. nu. 13. post Guid. Pap. dec. 207.

Tertio, nisi soluendo ¶ tacite renuntiaue-
rint priuilegio suo, *cap. accedentibus*, & *c.*
si de terra, de priuileg. & not. Rebus. *d. q. 11.*
num. 54.

Quarto, nisi olim ¶ Ecclesia inde haberet
emolumentum, aut inde postea enormiter
laederetur, *c. dilecti*, *cap. suggestum*, & *cap.*
commissum, de decim. & *c. quid per noua-*
le, de verb. sign. & facit *cap. Apostolicæ*, de
donat. notat Glos. *d. verbo, laborum*, & Re-
bus. *d. quaest. 14. num. 46. & 55.* Sicque expo-
nendum est *cap. ult.* de priuileg. vbi dispo-
nitur, quod priuilegium super exemptione
62 decimarum a noualibus ¶ perpetuum est;
intelligendum enim est, nisi incipiat esse
iniquum, propter magnam Ecclesiae lesio-
nem, prout exponit Glos. *fin. d. c. quid per*
nouale.

Quinto declaratur, secus esse ¶ de conductis,
tex. d. c. dilecti, not. Glos. *d. verbo, laborum*,
Rebus. *d. q. 14. num. 51.*

Sexto, secus de possessionibus ¶ nouiter
acquisitis, nimirum post Later. Concil. Ge-
nerale, *cap. nuper* de decim. quod fuit cele-
bratum anno Domini 1215. vt ibi ait Glos.
1. & late probat Rebus. in Concord. rub. de
approbat. conuent. per Later. Conc. fact. in
princip. & nos aliquid dicemus *c. seq. q. 3.*
conclus. 2.

Vide de hoc *cap. 5. quaest. 3. sub num. 13.*
in *fin. 4. conclus.*

Aduerte ad hoc caput q. 1. mutationem
feminis, aut plantationis non alterare obli-
gationem decimalem, decime enim de fru-
ctibus nouis nascentibus in praedio eiusdem
solui debent quibus antea soluebantur. Si
enim exempli gratia in aliquo praedio na-
scebatur Crocus amigdale, aut alij fructus,
& Dominus praedij aliud iemen, vel arbo-
res plantauerit, de his arboribus, & semine
debent solui decime *cap. cum in tua*, & ibi
Hostien. Io. And. & alij de decim. Paris. *con-*
sil. 73. num. 17. & 18. lib. 4. Achil. decil. 4. in
fin. de decim. Crescent. decil. 108. Paleott.
decil. 70. Bologn. conf. 19. num. 13. & seqq.
Rota in Conchen. decimar. 28. April. 1589.
coram Orano in Sabinen. Decimarum 9. &
19. Maij 1598. coram Gipsio, in alia Con-
chen. decimarum 21. Maij 1601. coram At-
trebaten. in Hiipalen. decimarum de Iobla-
da 18. Iunij 1612. coram Vbaldo in Legio-
nen. decimarum 21. Maij 1615. coram

Manzanedo, & 29. Martij 1610. coram Pirovano in Ciuitaten. decimarum 26. Martij 1618. coram Verospio; In Mediolanen. Decimarum 8. Februarij 1610. coram Marcomantio, in Conchen. decimarum dell'infantado 5. Decembris 1612. 8. Nouembris 1613. & prius x. Maij eiusdem anni coram Pirovano, vbi vult hoc procedere quando concurrat ius reale cum iuris assistentia, quia ex causa vniuersali iuris decimandi mutatio feminis non alterat obligationem sed de vna specie fructuum, quæ procedit ab vna radice sit transitus ad quascunque alias etiam nouas fructuum species per Rebuff. de decim. quæst. 14. nu. 18. Cou. pract. quæst. c. 37. nu. 5. Rot. decif. 7. nu. 10. p. 2. diuersi. Abulen. in Mattheum c. 23. q. 156. vbi exemplificat hoc procedere siue ager conuertatur in domos, siue domos in agros.

Amplia hanc conclusionem procedere etiam si de fructibus nouis non esset solutum solum decimas Rota in Conchen. decimarum 1. Februarij, & 30. Decembris 1591. & 19. Iunij 1592. coram Gipsio.

Limita tamen quando decime nouorum fructuum alteri prius soluebantur, & sic alius erat in quasi possessione eas exigendi, Abb. post Hostien. & Io. Andr. in c. cum in tua nu. 6. & 7. de decim. Bald. de præscr. par. 1. 2. par. princ. quæst. 3. num. 20. & 21. Rota in Conchen. decimarum 28. Aprilis 1589. coram Orano.

Quod est verum si alter nititur iure communi, & alter præscriptione, secus vero si vterque veniat eodem iure, & ius decimandi sit fundatum super terris decimalibus, & sic reale Anchar. in c. cum in tua nu. 3. de decim. Abb. conf. 71. nu. 2. par. 2. Rebuff. de decim. quæst. 14. nu. 18. Rota in Conchen. decimarum de Villanoua 5. Maij 1600. coram Card. Pamph.

Secundo aduerte agricolam non teneri soluere decimas de grano, quod ante decimationem sine sua culpa sublatum est, vel perijt alluione dum esset in area, & idem de alijs frugibus, Sot. de iust. & iur. lib. 9. q. 4. art. 2. vers. Ad quartum denique paulo ante finem, Abulen. viden. in Matth. cap. 23. quæst. 170. per tot.

De illo vero, qui rem de qua erat soluenda decima perdidit an, & quatenus teneatur Abulen. in Matth. cap. 23. quæst. 170.

Tertia Conclusio. Priuilegium concessum Ecclesiasticis decimas alienæ parochiæ percipiendi comprehendit etiam noualia, tex. est in cap. ex parte, il 3. de dec. quem ita intelligit Glos. ibi, & in cap. cum contingat, eod. vbi Doct. magis communiter licet Panor. d. c. ex parte, magis placeat ille intellectus, quod illud priuilegium concessum fuerit Ecclesiasticæ personæ, non quidem de percipiendis, sed de non soluendis decimis, cui accedere videtur Rebuff. d. quæst. 14. nu. 7. 8. qui tamen intellectus parum congruit literæ, vt patet consideranti, nisi velimus accedere intellectui, quem alio quodam exploso affert Rebuff. d. quæst. 14. nu. 7. & 8. vbi ex integra Decretali desumpta ex antiqua Honorij compilatione, ostendit, illud non fuisse priuilegium, sed concessionem decimarum, & noualium factam Rectori Parochiæ, cui de iure competunt ex eo quod Episcopus Nouariens. dicta noualia cuidam canonico concesserat, vt ibi, per eum. Illud ergo constitutum sit, priuilegium concessum Ecclesiasticis personis percipiendi decimas, noualia etiam comprehendere, cum & hæc sit communis opinio, vt testatur Couar. lib. 1. var. resol. cap. 17. nu. 13. & text. sit apertus in dict. cap. ex parte, secus vero dicendum est de huiusmodi priuilegio laicis concessio, etiam si in feudum sint datæ decime, vt est text. in cap. tua, il 1. §. vlt. vbi Glos. & Doct. de decim. quo modo etiam intelligendus est similis text. in cap. 2. §. 1. de decim. in 6. Quamuis Collect. d. cap. cum contingat, Anchar. dict. cap. ex parte, il 3. & Fortunius Garfias, in l. Gallus §. & quid si tantum, col. 6. ff. de lib. & post. quos referunt, & sequuntur Couar. d. cap. 17. nu. 13. Rebuff. d. quæst. 14. nu. 29. modicus tueantur, etiam priuilegium Ecclesiasticis concessum de percipiendis alienis decimis, non extendi ad noualia dicentes, textam illum in c. ex parte, il 1. procedere speciali quadam ratione, quod ibi fiat mentio de priuilegio concessio ijs, quibus de iure communi, & ordinario decimæ competunt, licet ab eius ius eas percipiendi præscriptione, iureue speciali sublatum sit.

Quarta Conclusio. Priuilegium non soluendi decimas et ad noualia non extenditur,

dicitur, Butr. c. tua, il r. colum. vltim. de decim. Soc. consil. 297. viso priuilegio, col. 1. & per tot. volum. 2. Rebuf. d. quaest. 14. nu. 68 30. secus autem erit, si vbi priuilegium illud solum fuit de non soluendis decimis de laboribus proprijs; nam tunc extenditur ad noualia, quia intelligitur tam de praesentibus, quam futuris laboribus, cap. ad audientiam, de decim. neque per hoc magnum praesudicium paratur Ecclesijs Parochialibus; iuxta tex. in cap. quid per nouale, de verb. signif. Atque ita in specie hanc sententiam tenetur Rebuf. d. q. 14. nu. 28.

Quinta Conclusio. Priuilegium non soluendi decimas noualium, intelligendum est si de ijs noualibus, in quibus alter non habet tempore datae immunitatis quasi possessionem iuris percipiendi decimas, vt est text. in cap. dudum, quod est antepen. de priuileg. & in cap. statuto, in princip. de decim. in 6. & hoc, ne fiat illi praesudicium praeter concedentis intentionem, vt ex tex. colligitur, d. cap. dudum, & ibi adnot. Glos. fin. Idem vero dicendum est, vbi noualia essent tempore impetrati priuilegij proficilla, seu, vt alij loquuntur, facta, & ex eis alteri debite decime fuissent; tunc enim cessat illud priuilegium, vt ex communi re soluit Abb. d. cap. dudum, quem sequuntur Rebuf. d. q. 14. n. 33. & Couar. d. c. 17. n. fi.

Sexta Conclusio. Priuilegium aliquibus concedens decimas noualium pro ea parte, qua veteres possidebant, non extenditur ad alias decimas, nec ad alia loca, sed ad eam tantum partem, in qua veteres possidebant; c. statuto, in princip. de dec. in 6. quare is, qui noualium decimas petit in vim illius priuilegij, probare debet, se tpe indulti veteres decimas habuisse; vel partem, pro qua petit, tenetur probare, se possidisse, alias succumbet, vt not. ibi Gl. & Rebuf. d. q. 71. 14. num. 34. Si tamen probaret, se se possidisse per tempus immemorabile mediam, vel aliam partem veterum, & adhuc se possidere, tunc praesumeretur, quod tempore indulti illam partem possidisset, per ea, quae late tradit. Balb. tractat. & de prescript. lib. secundo, tertia part. princip. quaest. sexta, & Rebuf. dicit quaest. decimaquarta, num. 35. Hoc vero priuilegium decimarum noualium limitatum ad mensuram antiquarum, non extenditur ultra

dimidiam partem decimarum, etiam si amplius in veteribus haberetur: quia non est verisimile, quod, si tunc de plena, & integra perceptione veterum fuisset expressum, Apostolica Sedes pariter noualium decimas in tam graue Parochialium Ecclesiarum dispendium indulsisset, prout loquitur, & decidit Alex. quartus dicitur cap. statuto, §. statuimus, de decim. in 6. vbi Glos. & Doct. quod tamen non habet locum in Monachis Cisterciensibus, & Carthusiensibus, prout excipit Pontifex in dicit. §. in fin. hi enim, si percipiant integram, vel plusquam dimidiam decimarum antiquarum, vigore talis indulti tantundem quoque habebunt in noualibus, vt ibi Ioan. Andr. & Gemin. adnotauit. Debent tamen locorum Ordinarij, vbi per huiusmodi decimarum concessiones Parochiales Ecclesiae adeo grauantur, quod earum Rectores de ipsarum redditibus congrue sustentari, & commodè iura Episcopalia exhibere non possunt, prouidere, quod eisdem Rectoribus tantum de illarum prouentibus relinquatur, quod exinde comperentem sustentationem habere, & Episcopalia iura soluere valeant, aliaque onera debita supportare, prout loquitur, & exponit tex. c. statuto, §. vbi aut.

Septima Conclusio. Religiosi etiam exempti in aliquibus Parochijs decimas antiquas, aut earum partem habentes ex donatione laicorum, non possunt pro eadem, vel simili portione nouales superuenientes sine alia rationabili causa percipere, aut petere, vt deciditur dicit. cap. statutum, §. fin. ibi not. Geminian. & alij facit etiam cap. cum contingat, de decim. & hoc, ne graue fiat praesudicium Parochiali Ecclesiae, d. §. statuimus.

Octaua Conclusio. Remittens decimas sibi debitas, non nouales quoque remissione videtur; tex. est in cap. quia circa, de priuileg. & ibi Ioan. Andr. Abb. antiq. & alij. Ratio illa est, quia in beneficijs plenissima fit interpretatio, vt ibi dicitur, & cap. dilecti, & cap. pastoralis, de donat. cap. olim, de verbor. significat. & in l. vltim. ff. de constit. Princ. Hoc autem intelligendum est, dummodo remissio legitime fiat, & vt ait ibi Pontifex, secundum Canonicae sanctiones, hoc est,

est, vt non fit in enorme detrimentum Ecclesie, Glof. ibi per text. in c. Apostolica, 78 de donat. & quod fiat ꝑ ex causa necessitatis, vtilitatis, vel pietatis, vt ibid. not. Inno. Hof. & Io. And.

Nona Conclusio. Si Monasterium, vel extraneus Curatus præscripserit decimam 79 in vno loco, & fiant ibi noualia ꝑ decimas noualium non habebit, sed Rector illius loci, & Parochia vbi noualia facta sunt, ad quem de iure communi decime spectant, vt est insignis tex. in cap. cum contingat, de decim. & ibi not. Glof. & Doct. Rebuf. dict. quæst. 14. num. 9. Couarr. dict. cap. 17. num. 13. vbi hanc decisionem late probant; potissima illa ratio est, quia sine possessione 80 ꝑ non est præscriptio, cap. sine possessione, de reg. iur. in 6. cap. auditis, de præsc. l. sine possessione, ff. de vsucap. & præscriptio 81 ꝑ odiosa est, atq; adeo strictè interpretanda, c. odia, de reg. iur. in 6. Glof. communiter approbata, vt ibi testatur Abb. dict. cap. cum contingat. Quare non obstat cap. ex parte, il terzo de decim. per quod supr. in tertia conclusione probauimus, priuilegiū Ecclesiasticis concessum de percipiendis decimis ad noualia extendi. illud etenim procedit in priuilegio, & beneficio, quod 82 benignè est ꝑ interpretandum, vt supra, ex cap. pastoralis, de donat. alijsque iuribus admonuimus, & in hac specie notauit Couarr. dict. num. 13. Idem est in consuetudine. nam si quis ex consuetudine antiquas 83 percipiat decimas; tamen ꝑ noualia, quæ in eo territorio fiunt, non habebit, vt post Hof. & alios d. c. cum contingat, late resoluit Rebuf. d. q. 14. num. 16.

Declarabis tamen, hanc conclusionem non procedere; Primo, vbi præscriptæ fuerint decimæ ꝑ in vna parte fundi, & postea fiat noualis alia pars fundi: is enim, qui in parte præscribit decimas, in hac quoque nouali parte habebit, cum præscriptio partis indiuisibilis ad totum extendatur; optimus tex. in cap. cum in tua, de decim. & ita in hac specie tenet Brun. in tractat. de augmen. conclus. 17. in princip. Rebuf. dict. quæst. 14. num. 20. & consuluit Abb. consil. 71. volum. 2. per totum, vbi eum videas. Et hoc procedit, dummodo appareat vnum esse prædium, vel per limites, & clausuram, vel quia vno pretio emptum alias le-

cus, vt optime idem Rebuf. tradit dicta, quæstione decimaquarta, num. 21. & Abb. dict. consil. 17. ad fin.

85 Secundo declara, non procedere ꝑ quando noualia ipsa quis possedisset per tempus immemorabile; eodem enim tempore 86 præscribi possunt decimæ nouales, quo veteres. Doct. d. cap. cum contingat, & in c. 1. de præscript. in 6. sic consuluit Bertrand. consil. 184. colum. 1. vol. 2. iuxta editionem antiquam, nec non tradit Rebuf. d. quæst. 87. 14. num. 17. immo ꝑ si de huiusmodi noualibus haberet titulum aliquem coloratum, tunc quadraginta anni sufficerent ad præscribendum, sicut & in alijs decimis, vt post Felin. & alios in c. de quarta, de præscript. resoluit Rebuf. d. quæst. 14. num. 17. Sed quomodo præscribere poterit sine 88 possessione, quæ in noualibus videtur admitti non posse, iuxta supradicta; & tradita per eundem Rebuf. d. q. 14. num. 10. ꝑ Responderi potest primo, intelligendum esse id, vel de noualibus improprie sumptis, de quibus in sequenti declaratione, vel de noualibus, ex quibus aliquid, licet modicum, perciperetur, iuxta cap. quid per nouale, de verbor. significatione. Secundo potuisse aliquem, cuique prædecessores sæpius supra hominum memoriam percepisse decimas ex multis noualibus, seu eorum partibus, quando fiebant, vnde præscriptio hæc iuuare poterit ad percipiendum in alijs partibus eiusdem prædij, vel loci. 89 Tertio declara, ꝑ secus esse in noualibus improprie, hoc est, in quibus vel de nouo arbores plantantur, vel alia feruntur, ab ijs, de quibus decimæ soluebantur; nam tunc præscribenti de ijs quoque decimæ soluentæ erunt, vt post Paris. consil. 73. lib. 4. Ruin. consil. 163. volum. 5. Ancharan. dict. capit. cum contingat, in fine, & alios late tradunt Rebuf. dict. quæst. 14. num. 18. 19. & 22. Couarr. dict. cap. 17. num. 13. textus apertus d. cap. cum in tua, de decim. Atq; hæc de hoc Capite dicta sufficiant.

SVMMAE RERVM.

1. Decimas soluere omnes tenentur regulariter.
2. Colonus, & dominus vnā decimam soluant de fructibus.

- 3 Clerici tenentur ad decimas reales de bonis patrimonialibus. Idem quoad decimas personales; nu. 4. quod tamen forte non habet locum in Sacerdotibus, qui diuina ministrant; num. 5.
- 6 Beneficiari tenentur de prædijs Ecclesiasticis soluere decimas Parochie, intra cuius fines sita sunt prædia, ex magis communi. & siue prædia illa sint dotalia, siue non; num. 7.
- 8 Rectores Ecclesiarum, aut alij clerici non tenentur decimas soluere alijs, qui superiores non sint, de decimis, quas ipsi percipiunt.
- 9 Prelati tenentur ad decimas prædiales, & personales.
- 10 Cistercienses, Templarij, & Hospitalarij nõ tenentur soluere decimas prædiorum suorum, quæ proprijs manibus, aut sumptibus excultant. Secus de prædijs conductis; num. 11. Item secus in prædijs acquisitis post Concil. generale Lateran. nu. 12. Et quid si acquirantur pro nouis Monasterijs edificandis; num. 13.
- 14 Religiosi omnes decimas non soluunt de nutrimentis animalium, hoc est, de animalibus, quæ ipsi nutriunt: item de hortis suis.
- 15 Religiosi decimas soluunt de animalibus, quæ alijs tradunt nutrienda. Item de hortis, quos alijs tradunt colendos; num. 16. aut si eorum olera venderent; num. 17.
- 18 Religiosi omnes regulariter tenentur de prædijs acquisitis, & acquirendis integras decimas soluere Ecclesijs Parochialibus, quibus erant decimales.
- 19 Religiosi non soluentes decimas Ecclesijs debitas, aut prohibentes eas solui, & alia huiusmodi facientes, quibus penis afficiantur.
- 20 Papa non tenetur decimas soluere, sed eas alijs imponit.
- 21 Decima in noua lege præcepta sunt ad similitudinem decimarum veteris legis.
- 22 Decima quædam est, quæ offertur Deo per ieiunium, & penitentiam.
- 23 Episcopus pro mensa saltem Episcopali non teneatur soluere decimas, nisi Summo Pontifici. De patrimonialibus tamen, & alijs beneficijs Ecclesiasticis tenetur; num. 24. Item secus si bona mensa in alium trans-
- ferantur; num. 25.
- 26 Reges, & Principes tenentur ad solutionem decimarum tam prædialium, quam personalium; eas tamen forte non tenentur soluere, nisi Episcopo; num. 27.
- 27 Pauperes tenentur decimas soluere: & nu. seqq.
- 28 Paupertatis prætextu aliena tenere, vel pecare non licet.
- 30 Pauperes tenentur soluere decimas de suis elemosynis. poterunt tamen unum pro alio soluere; num. 31. Item non teneantur soluere, si essent in extrema necessitate, aut cogerentur omnia vendere, & mendicare, si integram decimam soluere vellet, quam longo tempore non soluisset; num. 32.
- 33 Leprosi tenentur ad decimas, si colunt agros aut vineas, vel si viuunt per se in domibus suis.
- 34 Heremite, & alij obseruantes regulam SS. Dominici, vel Francisci, si viuunt per se, tenentur ad decimas de agris, & vineis, quas colunt.
- 35 Leprosi, Heremite, & alij huiusmodi, si simul in vna domo viuunt, non tenentur ad decimas de hortis suis in circuito domus, neque de animalibus suis ibidem pascentibus, seu eorum nutrimentis.
- 36 Iudei de terris, quas colunt, decimas soluere tenentur. Idem in infideli, & heretico; num. 37. Idem etiam in decimis personalibus; num. 38.
- 39 Imperator, aut alius laicus non potest laicis concedere immunitatem a solutione decimarum.
- 40 Episcopus non potest alicui concedere per viam priuilegij immunitatem a solutione decimarum.
- 41 Decime sunt a Papa Ecclesijs assignate.
- 42 Ecclesijs antiquitus constitutæ decimis priuari non debent.
- 43 Episcopus non potest dispensare contra Concilium generale, aut canones.
- 44 Episcopus potest ex causa remittere decimas suæ mensæ debitas.
- 45 Episcopus potest interponere decretum, & consensum in compositione super solutione decimarum.
- 46 Papa potest aliquibus etiam laicis priuilegio concedere immunitatem a solutione decimarum.

- 4
7 Ius diuinum, & naturale indispensabile est, & immutabile; & num. 52.
- 48 Papa non potest tollere ius diuinum, potest tamen interpretari; num. 49. non uero limitare, maxime in spiritualibus, n. 50.
- 51 Princeps non potest aliquid statuere contra ius naturale, in damnum maxime alicuius.
- 52 Dispensari non potest contra ius naturale, aut diuinum.
- 53 Immunitas a solutione decimarum cur possit per Papam laicis concedi.
- 54 Preceptum decimarum non potest in totum tolli a Christiana Rep. & ibidem de ratione.
- 55 Priuilegium concessum de non soluendis decimis non extenditur ad eas, in quarum possessione est is, cui de iure communi comperunt decimae, secus si possessio sit apud eos, quibus de iure speciali competunt, num. 56.
- 57 Ius decimandi tamquam spirituale laicis non competit, eiusque sunt incapaces.
- 58 Spirituale quibus modis quid dicatur.
- 59 Ius decimandi regulariter non potest ab Episcopo laicis concedi, potest tamen alijs Ecclesijs cum aliqua causa, num. 60. imo & laicis ex iustissima causa poterunt ad uitam, aliudue tempus concedi fructus decimarum, num. 61.
- 62 Ius decimandi, seu potius commoditas decimarum potest ab Episcopo laicis concedi in vim alienationis cum cause cognitione, & consensu eius, de cuius interesse agitur.
- 63 Intellectus c. 2. de his, quae fi. a Præl.
- 64 Laici possunt decimas titulo conductionis percipere, & quasi possidere, quibus etiam locari possunt ad uitam eorum, accedente maximi Superioris auctoritate, nu. 65.
- 66 Laici licite possident decimas sibi ante Concilium Lateran. non autem postea concessas.
- 67 Concilium Lateran. de quo in cap. quamuis, & c. prohibemus, de decim. quodnam fuerit.
- 68 Decimae non possunt laicis concedi in emphyteusim, saltem post Concilium Lateranense.
- 69 Argumentum a feudo ad emphyteusim ualeat.
- 70 Pignorari non possunt decimae à laicis ipsis
- quoque Ecclesijs, nisi ad illas eas decimae pertinerent.
- 71 Laici obtinentes decimas in feudum ante Later. Conc. possunt eas de consensu Episcopi in Ecclesiam transferre. In alios uero laicos feudi titulo transmittere non poterunt, num. 72. idque procedit etiam in ijs decimis, quae feudo extincto redeunt ad Ecclesiam, num. 73.
- 74 Titulus ante Concil. Lateranen. probatur ex possessione immemorabili decimarum cum fama huiusmodi tituli, & concessionis, neque aliqua inuestitura requiritur.
- 75 Immemorabilis praescriptio idem est cum centenaria ex magis communi.
- 76 Immemorabilis possessio quomodo probatur.
- 77 Testes deponentes de immemoriali praescriptione, & possessione debet esse memores 40. annorum.
- 78 Memoriam extare in contrarium, potest probari per testes, & per instrumenta.
- 79 Perceptio, & possessio decimarum probari potest per testes singulares.
- 80 Possessio probari potest per testes singulares.
- 81 Locus, & tempus in decimis non est de substantia actus.
- 82 Laici iure percipiendi decimas spoliati, & agentes interdictio recuperandae, an sint ante omnia restituendi.
- 83 Ius decimas percipiendi potest per Papam Principi, uel alteri laico cõcedi ex causa.
- 84 Priuilegiatus, ut exigat decimas, tenetur congruum portionem ex ijs assignare Ecclesiae Parochiali.
- 85 Consuetudo differt à praescriptione, & in quibus.
- 86 Consuetudo quid sit.
- 87 Consuetudo circa quantitatem decimae plurimum potest, & attendenda est tam in praedialibus, quam in personalibus decimis.
- 88 Consuetudo, etiam quae contra ius est, non requirit scientiam, aut approbationem Principis.
- 89 Quota decimae cur diminui possit per consuetudinem.
- 90 Consuetudo quantumcumque longa nullas decimas, aut quid alios soluendi ministris Ecclesiae indigentibus non excusat à peccato, nec ualeat.

- 91 Ministrorum Ecclesie sustentatio est de iure diuino & naturali.
- 92 Personales decimę iure tantum humano inducuntur, & praecepte post Euangelicam legem, & consuetudine tolli possunt.
- 93 Consuetudo; ut decimę etiam mixtę de minutis non soluantur; valet. Idem in decimis ex certis rebus. num. 94.
- 95 Consuetudo, ut de prędijs Ecclesiasticis decima non soluat, valet. Immo fortę idem erit in prędijs patrimonialibus clericorum, num. 96.
- 97 Consuetudo potest inducere, ut decimę vni Ecclesie debite alteri soluantur; secus in prędijs, quę proxima sunt limitibus; num. 98.
- 99 Confines pręscribi non possunt.
- 100 Consuetudo soluendi decimas maximę attendi debet, vbi dubium est, ad quam Ecclesiam eę spectent, sufficientique decem anni ad eam inducendam, nu. 101.
- 101 Consuetudo pręter ius inducitur spatio decem annorum.
- 103 Consuetudo obseruanda circa solutionem decimarum regulariter requiritur, & sufficit, ut sit 40. annorum. neq; exigatur titulus, num. 104.
- 105 Pręscribere possunt laici exemptionem a solutione decimarum etiam in totum, vbi tamen possit Parochus commodę sustentari.
- 106 Clericus, & Ecclesia possunt pręscribere exemptionem a tota decima.
- 107 Clericus; & Ecclesia possunt per prescriptionem acquirere etiam totam decimam in aliena parochia, idque etiam si ipsi non habeant parochiam, num. 108.
- 109 Pręscriptio decimę vnius rei non extenditur ad aliam rem etiam eiusdem fundi. neq; de decimis antiquis ad noualia, nu. 110. neque de persona ad personam, num. 111.
- 112 Pręscriptio immunitatis, & iuris decimandi regulariter requirit, vel spatium quadraginta annorum cum titulo, vel tempus immemorabile etiam sine titulo.
- 113 Ecclesia, vel Ecclesiastica persona habens donationem decimarum a laico, non potest eas pręscribere etiam tempore immemorabili.
- 114 Laicus tempore etiam immemorabili non potest pręscribere ius decimandi.
- 115 Incapaces alicuius iuris non possunt illud pręscribere etiam per tempus immemorabile.
- 116 Pręscriptio immemoralis vim habet priuilegię. secus tamen vbi adest incapacitas in possidente, num. 117.
- 118 Laicus tutus erit prescriptione immemoralis decimarum, accedente fama priuilegię.
- 119 Compositio inter personas Ecclesiasticas, ut decimę vni Ecclesie debite alteri soluantur, valet; dum tamen accedat cause cognitio, decretum, & consensus Episcopi; nu. 120. aut etiam eius Vicarij, num. 121.
- 122 Compositio, quod decimę laicis soluantur, nisi ad tempus, & iusta de causa, non valet.
- 123 Compositio inter clericos, ut minus decima, aut de aliquibus non soluat, valet. Immo etiam si ea valebit inter clericos, & laicos; num. 124. multo veró magis vbi approbata sit a Papa, vel fiat circa modum solutionis, num. 125.
- 126 Compositio, ut perpetua sit, & obliget successorem, debet fieri cum auctoritate Superioris.
- 127 Intellectus cap. veniens, de transact.
- 128 Transactio, & compositio super decimis pręteritis fieri potest sine consensu Superioris.
- 129 Transactio de decimis futuris non soluendis fieri potest cum assensu Superioris, si pro decimis compensetur Ecclesia in alijs, etiam dando aliquid temporale, puta prędium; num. 130.
- 131 Episcopales decimę quę sint, remissivę.
- 132 Remissio decimarum Episcopatum valet, & est large interpretanda. extenditurq; ad prędia acquirenda, dummodo fiat iuxta canonicas sanctiones; numero 133.
- 134 Ecclesia, cui de iure communi non debentur decimę, potest eas remittere alteri Ecclesie.
- 135 Remittere potest Ecclesia Parochialis decimas sibi de iure communi debitas cum assensu Summi Pontificis. An veró cum solo assensu Episcopi; num. 136.

*Quinam teneantur ad solutionem
Decimarum, vel etiam ab ea
excusentur. Cap. V.*

Vide S. Thom. 2. 2. quæst. 87. art. 1. & 4.

Abulensis in Matth. cap. 23. quæst. 191. & seqq. & 195. Soc. de iust. & iur. lib. 9. q. 4. art. 4.

Andr. Hispan. in Regulis decim. §. 11. & 12. Malderus de iustit. & relig. tract. 10. tit. de decim. dub. 5.

Valerius Reginald. in praxi fori penit. lib. 3. 19. sect. 3. quæst. 1.

QUAERO PRIMO, An omnes tam laici, quam Clerici, & Religiosi teneantur ad decimarum solutionem.

Prima Conclusio. Regulariter omnes

1 teneantur decimas soluere; text. est in cap. decimæ, & apertior in c. si quis laicus, 16. quæst. 1. cap. tua, il 2. seu tua nobis, de decim. melior in c. a nobis, eod. tit. vbi Glos. & Doct. de decim. not. Rebuf. dict. tractat. quæst. 5. num. 1. & 2. Hisp. reg. 10. quæst. 11.

2 num. 1. Quamuis autem t̄ tam dominus, quam colonus partiaris, qui fruges domi no soluit, ad decimam teneantur, c. a nobis & c. tua nobis, vbi Glos. & DD. de decim. Glos. pariter, & Scribentes in cap. cum homines, cap. cum sint homines, & cap. cum non sint in homine, eod. tit. & cap. quæst. 16. quæst. 1. ad vnam tamen dumtaxat inter vtrumque diuidendam tenentur, vt patet ex d. cap. tua nobis, ibi sicut colonus de parte fructuum, quæ sibi remanet, & c. vbi id not. Glos. Host. & alij relati à Gurr. er. præct. quæst. lib. 1. num. 8. vbi cum nu. præced. latè hanc sententiam cõfirmat; eodem autem num. 8. & seqq. contrarium quoque, tum rationibus, tum auctoritatibus comprobatur; & tandem num. 8. concludit seclufa consuetudine licere cuique vtramlibet sequi opinionem, secus vero stante consuetudine, quam fore attendendam latius ostendit quæst. 19. Aliquando vero non teneantur coloni soluere decimas, vt puta, quando eorum domini habet priuilegium reale exemptionis a decimarum solutione vt per tex. in clem. 1. de decim. & ibi Ancharan. num. 6. Card. num. 21. & alios, tradit Azor. d. lib. 7. cap. 37. quæst. 7. Henriq. in

Sum. Theol. mor. tom. 1. lib. 7. cap. 27. nu. 8. lit. I, & K, vbi etiam ait, id procedere quod quoad prædia sita in aliena Parochia, ab illa, quam domini habitant. Idem multo magis, vbi coloni ea de re habeant speciale priuilegium à Papa, vt constat ex text. vbi Glos. & Doct. d. cap. a nobis. Quomodo autem tam dominus, quam colonus, vbi ioluere debent decimam, eius solutionem inter se diuidant, dicam infr. cap. 6. quæst. 4. concl. 5.

Secunda Conclusio. Clerici etiam tenentur decimas soluere t̄ de bonis patrimonialibus sitis in propria, vel aliena parochia, vt voluit Glos. 1. in c. nouum genus, quam sequuntur Innoc. Abb. & communiter Doct. vt testatur Couar. lib. 1. var. resolut. cap. 17. num. 8. vers. Primum hinc constat, quam etiam sequitur D. Thom. 2. 2. q. 87. art. 4. Soc. lib. 9. de iust. & iure, quæst. 4. art. 4. Azor. d. lib. 7. cap. 35. quæst. 5. ex Innoc. & Abb. d. cap. nouum genus. Siluest. autem Ver. decima, quæst. 7. vbi seruiant Ecclesie, cui debentur decime, ait, decimas soluere non debere, alias sibi ipsis soluerent. Verum pro conclus. est optimus text. in d. cap. nouum genus, & in cap. si quis laicus, 16. quæst. 1. Quoad t̄ personales verò text. est secundum Rebuf. d. tract. quæst. 5. num. 9. in d. c. nouum genus, vbi Doct. omnes, idem tenet Host. & alij communiter, in c. veniens, de transact. Idem verò Rebuf. num. 9. per eundem tex. in cap. nouum genus, dicit, t̄ Sacerdotes ex eo, quia non recipiunt sacramenta, non teneri ad decimas saltem personales, licet contrarium velit Innoc. d. c. nouum genus. Cogit a.

Tertia Conclusio. Tenentur clerici quicumque habent prædia Ecclesiastica intra alterius parochie fines sita, de ijs soluere t̄ decimas Parocho. Hæc est magis communis opinio, vt testatur eam sequens Couar. d. vers. primo, hic constat, quam tenent Abb. & alij, d. c. nouum genus, idem Abb. in cap. 1. post Glos. ibi, de cens. Card. conf. 88. num. 4. Vnde Canonici de fructibus suis tenentur decimas persoluere, vt post Host. Innoc. & Butr. tradit. Rebuf. dict. tract. de decim. quæst. 5. num. 5. & hoc quidem obtinet attentio statu, quo nunc Canonici vt plurimum priuati, non autem communiter viuunt, quod si nunc communiter

viue-

viuerent, prout in primitiua Ecclesia faciebant proculdubio de laboribus, ac nutrimentis suis nullas decimas soluere deberent, vt disposuit Paschal. 2. in cap. decimas, quod est 48. quæst. 1. extra hunc casum autem tenentur Canonici soluere decimas, sicut alij clerici de prædijs etiam Ecclesiasticis, quicquid voluerit Glof. in c. quæsti, 16. quæst. 1. Nec referre videtur,

- 7 ¶ sintne ea prædia dotalia, vel non, iuxta communem opinionem, de qua testatur Bal. nouell. tract. de dot. colum. 2. cui etiam accedit Card. d. conf. 88. num. 5. Couar. d. num. 8. vers. Secundo, licet, & Rebuf. dict. quæst. 5. num. 20. Innoc. & Abb. d. cap. nouum genus, & Azor. d. quæst. 5. Quamuis contrarium voluerit Glof. 1. & fin. d. cap. nouum genus, per d. cap. quæsti, 16. quæst. 1. D. Thom. d. art. 4. & ibi Caiet. Balb. tract. de præscript. 5. part. princ. quæst. 7. Sanè Rectores Ecclesiarum, sicut nec alij clerici
- 8 ¶ tenentur decimas soluere alijs clericis, qui superiores non sint, de decimis, quas ipsi recipiunt, sicut nec Leuitæ Leuitis persoluebant, vt in hac specie not. Rebuf. dict. quæst. 5. num. 6. & post Glof. Abb. & Innoc. d. cap. nouum genus, docet Azor. d. quæst. 5. quibus libenter accedo, quoniam id satis apertè colligitur ex text. in d. cap. nouum genus. Prælati quoq; ¶ tenentur ad decimas prædiales, vbi sunt prædia, vt post Innoc. d. cap. nouum, & Card. conf. 88. num. 4. tradit Rebuf. d. quæst. 5. num. 3. & de personalibus, vbi Ecclesiastica sacramenta recipiunt, vel audiunt diuina, Host. Henr. Boich. & Butr. d. cap. nouum, & late probat Rebuf. dict. quæst. 5. nu. 4. Et Canonicum audientem diuina extra Ecclesiam suam, ten. ri, vbi audit diuina, soluere decimam de suæ præbendæ fructibus tanquam de lucro, post Butr. & Anch. d. cap. nouum contra Abb. & Innoc. tenet Azor. d. cap. 35. quæst. 7.

- 10 Quarta Conclusio. Cistercienses, Templarij, & Hospitalarij ¶ non tenentur soluere decimas prædiorum suorum, quæ proprijs manibus, aut sumptibus excolunt. tex. est in c. ex parte, il. 1. & cap. licet, de decim. quod quia quidam intelligebant solum de noualibus, Papa in cap. ad audientiam, eod. tit. exponit intelligi dict. indultum debere non tantum de noualibus, sed

etiam de prædijs, quæ proprijs manibus a Religiosis prædictis coluntur.

Præuilegia concessa Cisterciensibus sunt personalia, & ideo non suffragantur respectu portionis Colonorum, vt in puncto horum præuilegiorum est decisio Putei 522. lib. 2. Ptolom. decif. 194. incipien. Burgen. decimarum, & dixit Rota in Toletana decimarum 17. Iunij 1611. coram Coccino Rotæ Decano In Pampilonen. decimarum 15. Decembris 1615. coram eodem Seraph. decif. 827.

Item non suffragatur respectu arredatariorum etiam si ipsi fratres aliquam culturam exiguam tamen adhibeant Seraph. decif. 827. num. 3. & seqq.

- 11 Declara ta men, hanc conclusionem non procederes Primo, in possessionibus ¶ ab alijs conductis, cap. dilecti, eod. tit. & not. Glof. 2. d. c. ex parte, & Rebuf. d. tract. q. 14. num. 52. Secundo, secus de possessionibus, quas post generale Concilium acquisierunt.

Etiam de prædijs, quæ post Concilium Cistercienses acquirunt non tenentur soluere decimas si proprijs sumptibus excolant, vt causa acerrime disputata Rota, resoluit in Pampilonen. decimarum 18. Decembris 1615. coram Coccino Rotæ Decano, præsertim propter præuilegia Sixti Quarti ibi singulares personas dicti ordinis præstatione Decimarum tam de possess. bonibus habitis ante, & post Concilium, quam de cætero habendis; quæ proprijs sumptibus excolunt, & excolunt.

- 12 Nam de ijs etiam si suis manibus illas excolant, Cistercienses, & alij similiter præuilegiati, tenentur omnino decimas persoluere, vt disponit text. cap. nuper, eod. tit. nisi tamen prædictæ possessiones ab ijs acquirantur pro nouis Monasterijs ædificandis, vt ibidem dicitur, quo casu ¶ tradendæ erunt alijs excolendæ a quibus decimæ Ecclesijs persoluantur; sicque immunes erunt illi Religiosi pro portione sua; non autem coloni pro sua; quomodo ego intelligo illum tex. licet Glof. 2. & 3. distentire videatur. Item declara omnibus alijs modis, quibus in præced. cap. quæst. 3. declarauimus conclusionem secundam, quæ erat

erat de exemptione Religiosorum a noualibus; in qua etiam quæst. plenè tractauimus de priuilegijs, & præscriptionibus, quos ad noualia spectat; quare hic eam materiam omittimus.

Item declara, nisi priuilegia eximentia a solutione decimarum incipiant esse enormiter læsua Ecclesiæ Parochiali, quæ habet intentionem de iure fundatam in decimis tunc enim amittitur priuilegium c. suggestum. c. dilecti, & ibi Gl. in ver. enormiter de decim. cap. quod per nouale ubi etiam Gl. de verbor. signif. Menoch. conf. 156. num. 9. lib. 2. Rebus. de decim. quæst. 14. num. 55. Rota in specie de priuilegijs Cisterciensium in Pampilonen. decimarum 6. Aprilis 1615. coram Coccino Rotæ Decano, vel saltem moderatur iuxta tex. in c. 2. §. ubi autem de decim. lib. 6. Rota in dict. Pampilonen.

Quando autem dicatur priuilegium enormiter lædere spectat ad declarationem Papæ Abb. in d. cap. suggestum num. 4. Gl. in c. docet de reg. iur. in 6. & facit text. in l. Horatii de reg. iur. nisi alteri utputa iudicio Rotæ Papæ commiserit, ut euenit in d. causa Pampilonen.

Item declara priuilegia non procedere si prædia locentur ad pecuniam, tunc enim in nihilo sunt exempti Cistercienses Rot. decif. 4. de priuil. in antiq. Put. in terminis decif. 150. lib. 2. in nou. Rot. decif. 23. nu. 4. & seq. part. 2. Gl. in clem. 1. in ver. excolendas de decim. & ibidem Bellam. num. 240. & 241. Rota in Carthaginen. decimarum 2. Nouembris 1600. coram Penia in Pampilonen. decimarum coram Coccino Rotæ Decano.

Quinta Conclusio. Omnes alij Religiosi si decimas non soluunt ꝑ de nutrimentis animalium, hoc est, de animalibus, quæ ipsi nutriunt, ut exponit Gl. in Clem. 1. verbo animalibus, eodem tit. item de hortis suis non soluunt decimas; tex. d. cap. ex parte, il. 1. hoc tit. sic etiam intelligendus est tex. in c. decimas, 16. quæst. 1. cum simil. Sanè, quod de nutrimentis animalium dicitur, si expositionem Gl. admittamus, ita de-
15 mum procedit, si ipsi Religiosi ea nutriant secus si alijs nutrienda darent, ut not. Anchar. d. cap. ex parte, colum. 1. & Rebus. d.

quæst. 14. num. 57. dicuntur autem & ipsi ea nutrire, si alij ea custoditam, sed vesperare ad Monasterium reducant, ut ibid. Rebus. adnotauit. Idem quoque dicendum, 16 est ꝑ de hortis, quos colendos alijs traderent, tunc enim de illis decima solui debet, 17 ut ibid. tradunt Doct. sicut ꝑ & de ijs quos colerent, & olera venderent, tunc enim decimas soluere tenentur, ut in specie tradunt Abb. d. c. ex parte, & Rebus. ubi supr. nu. 58. tex. enim ille intelligendus est de hortis, quos ad vsum proprium habent. Idem etiam statuendum est de agris, & vineis, quæ Abbates ad suum, vel Fratrum stipendium habent, de illis enim decimas soluere non debent, ut apertè caueatur in cap. quæsti, 16. quæst. 1. iuncta interpretatione Gl. & aliorum, Plerique etiam alij Religiosi habent priuilegia non soluendi decimas, quæ refert, & latius explicat Henric. tom. 1. Theol. moral. lib. 7. cap. 27. num. 3. vsque ad 9.

Sexta Conclusio. His casibus exceptis, 18 omnes Religiosi ꝑ tam exempti, quam non exempti tenentur de terris, & possessionibus ab eis acquisitis, vel acquirendis soluere integrè decimas Parochialibus Ecclesijs, quibus erant decimales, nisi speciali iure, aut priuilegio super hoc muniti sint, ut disponit textus d. cap. commissum, de decim. iuncto cap. fin. §. ceterum, eodem 19 tit. in 6. Immo Religiosi ꝑ omnes appropriantes sibi decimas, etiam noualium, sibi non debitas, seu non permittentes solui decimas, aut de animalibus familiarium, & pastorum suorum, vel aliorum etiam animalia suis gregibus immiscerentium, aut de animalibus, quæ in pluribus locis emittunt in fraudem Ecclesiarum, & alijs locis tradunt tenenda, aut etiam de terris, quas alijs tradunt excolendas, si post requisitionem Ecclesiarum, quarum interest, a præmissis non destiterint infra mentem, aut si de his, quæ contra præmissa usurpare, vel retinere præsumperint, infra duos menses non satisfecerint damnificatis Ecclesijs, tandiu manebunt ab officijs, & administrationibus, & beneficijs suspensi, donec destiterint & satisfecerint; quique ijs carent, excommunicationem incurunt, a qua ante satisfactionem condignam non absoluuntur, ut disponit Clem. 1. de decim.

cin. vbi subditur, præmissa non extendi ad animalia, quæ per Religiosorum ipsorum donatos, seu oblatos tenentur, dum tamen illi, dum tamen illi cum effectu se, & sua donauerint, aut obtulerint illis Religiosis.

20 Septima Conclusio. Papa ꝑ non tenetur decimas soluere; quia ipse est summus Sacerdos, & Pontifex, ac minister Ecclesiæ, qui decimas alijs imponit, Clem. vltim. de decim. & Extrauag. vn. eod. tit. in comun. S. Thom. 2. 2. quæst. 87. art. quarto ad 3. Sot. lib. 9. de iustit. & iur. quæst. quarta, art. quarto, Rebus. dict. tract. de decim. quæst. 3. nu. tertio, & sequentibus. Vnde etiam in lege

21 veteri, ad cuius similitudinem ꝑ in noua quoque decimæ præcepta fuerunt, vt in specie S. Thom. dict. quæst. 87. art. 1. & Sot. lib. 9. de iustit. & iur. quæstione quarta, articulo primo adnotarunt, cæteri quidem Leuitæ summo Sacerdoti decimas dabant, ipse autem nemini, vt habetur Numer. 18. quare quod ait idem Rebus. dict. tract. quæstion. quinta, num. 26. quod omnis homo, in quantum Deo subditus, siue sit Papa, siue Imperator, tenetur decimas Deo offerre, quia omnes sumus populus eius, & oues pascuæ

22 eius, loquitur ꝑ de decima illa spirituali, quæ Deo offertur per ieiunium, & poenitentiam, de qua idem Rebus. dict. tractat. quæst. secunda, num. 9. & quæst. 3. num. 31.

23 Immo neque Episcopus tenetur decimas soluere, nisi summo Pontifici; tum quia ita in specie voluit Thom. Triuisan. in dec. Venet. lib. 1. decis. 29. num. 1. & 3. post Abb. in cap. 2. num. 6. de decim. tum quia nullibi hoc cauetur, immo contrarium expressè habetur in cap. quæsti. 16. quæst. 1. vbi apertè decernitur, vt Episcopi, & Abbates de agris, & vineis, quæ ad suum, vel fratrum stipendium habent, decimas ad Ecclesias suas deferri faciant; hoc est decimas non soluant, vt exponit ibi Glos. & cæteri Doctores, tum quia Episcopus nemini subditus est, etiam quoad spiritualia, & sacramenta, nisi Summo Pontifici. Vnde, si sacerdotes ex eo quia non recipiunt sacramenta, sed alijs ea ministrant, immunes a decimis tam personalibus, quam realibus esse voluit Rebus. d. quæst. 5. num. 9. multo magis immunes erunt Episcopi quoad mensam saltem Episcopalem, eiusque prædia. Quod igitur asserit idem Rebus. d. q. 5. n. 26. post Andr. Hispan. d. tra-

ctat. de decim. q. 11. n. 1. Episcopum etiam quatenus Deo subditum teneri ad soluendum decimam Deo, intelligendum est de ea decima spirituali, quæ non nisi Deo datur, de qua supra dictum est. Quod tamen declara Primo, procedere solum in bonis Episcopi Ecclesiasticis, quæ sunt de mensa

24 Episcopalis; de patrimonialibus enim ꝑ & alijs beneficijs Ecclesiasticis, quæ tamquam priuatus clericus habet, idem dicendum erit, quod supr. conclus. 2. & 3. diximus de bonis paternis, & Ecclesiasticis aliorum clericorum; & hoc est, quod voluit Hispan. sup. q. 12. num. 24. post Host. Declara secun-

25 do, secus esse, ꝑ si bona huius mensæ in aliu per venditionem transferantur; nam tunc subijcerentur decimæ, vt tradit idem Triuis. d. decis. 29. num. 3. ad not. per Bald. consil. 322. num. 2. lib. 4. & Fabian. de Mont. in tract. de empt. & vend. q. 9. princip. nu. 46. Tertio declara, vt ij, qui sunt de familia Episcopi, teneantur decimas soluere, vbi infantes eorum baptizantur, & vbi per totum anni curriculum Missas audiunt, vt cauetur in d. cap. quæsti. in fi. 16. q. 1.

Octaua Conclusio. Reges, & Principes ꝑ tenentur & ipsi ad decimarum solutionem; prædialium quidem illi Ecclesiæ, in qua prædia sita sunt, personalium vero, vbi diuina audiunt officia, vt in specie tradit Glos. in cap. omnes Principes, de maior. & obed. Rebus. q. 5. num. 25. Hispan. d. reg. decim. q. 12. num. primo, & late tradit Corset. in tractat. de potest. reg. quæstione 37. quæ est in tertia parte illius tractat. idem etiam voluit Hispan. dicta quæstione vndecima, num. 1. & Io. Azor. d. lib. 7. cap. 35. q. 1. Quare non est exaudiendum Triuis. d. d. decis. 29. num. 2. vult, bona Principis non esse subiecta decimæ, per l. licitatio, quæ alias incipit, locatio, ff. de publ. quæ tamen lex solum disponit, quod bona fisci sunt immunita a vectigalibus; quare non rectè sequitur, ea esse immunita a decimis, quæ sunt damentum, & originem habent a iure naturali, & diuino, puto tamen probabiliter,

27 Reges, & Principes ꝑ non teneri soluere decimas alicui Eccles. Paroch. sed Episcopo; sic loquitur Glos. d. c. oēs, in qua reliqui fundantur; & hoc, vt in aliquo præ ceteris in materia quoque decimar. priuilegiati sint.

Nona Conclusio. Pauperes, & ipsi

- 28 tenentur ad decimas, Glos. cap. qui tua, & ibi Gemin. 12. q. 1. Vinc. Ioan. Andr. Burr. & Abb. in cap. cum homines, de decim. Fran. Marc. dec. Delphin. 198. num. 6. 2. par. Tynd. d. tract. de decim. num. 38. vsq; ad 43. & S. Thom. d. q. 37. art. 4. in fine, Rebuf. d. q. 5. n. 14. Viui. opin. 153. verbo, consuetudo non solue[n]di. Cornel. Benincas. in tract. de pauper. q. 7. in 6. speciali, nu. 28. Ratio duplex
- 29 est. prima, quia prætectu[m] paupertatis non debet quis tenere aliena, vel peccare. l. palam, §. non est ignoscendum, ff. de rit. nupt.
- 30 cum similib. Secunda, quia pauperes tenentur de elemosyna, quæ eis offertur, dare decimam, vt iidem Doctores adnotarunt, soluitur enim decima non modò respectu Ecclesie, sed etiam in recognitione vniuersalis dominij, cap. tua nobis, de decim. Declara tamen primo hanc conclusio[n]em
- 31 nem, quod poterit pauper tenere vnum pro alio soluere, ut in specie voluit Franc. March. d. 32. decim. 198. num. 8. secundo, si fecus esse, si is sit in extrema necessitate, vt tradit Rebuf. dict. quæst. 5. num. 14. nam tunc omnia sunt communia, l. 1. §. cum in eadem, ff. ad leg. Rhod. de iac. c. si quis propter, de furt. Immo, & debet Ecclesia remittere decimam pauperi, qui cogere[n]tur omnia vendere, & mendicare, si veller integram decimam soluere, quam longo tempore non soluisset, vt tradit Rebuf. d. quæst. 5. num. 15. post Glos. in cap. quætuor, q. 16. quæst. 7. vbi Tu re crem. num. 1. post Host. & Gofr. idem Viu. & Beninc. loc. citatis.
- Decima Conclusio. Leprosi tenentur
- 33 tenere decimas soluere, si colunt agros, vel vineas, vel si viuunt per se in domibus suis, si curant & Heremita, & alij laici obseruantes regulam S. Dominici, vel S. Francisci, etiam si seruiant Monasterijs exemptis, vt tradunt Rebuf. d. q. 5. num. 22. & Hispan. d. tract. reg. decimarum, quæst. 12. num. 2. & 3. alias si viuant in communi, & stent simul in vno loco, & domo, non tenentur dare decimas de hortis suis, qui sunt in circuiu domus, neq; de animalibus suis ibidem nascentibus, seu eorum nutrimentis, vt voluit Pontifex cap. 2. de Eccles. edif. & not. Rebuf. d. num. 2. Hispan. d. num. 2.

Ad hoc vt sit locus d. c. 2. de eccl. edif. leprosi debent communiter viuere, & si

hanc congregati extare, ita vt si adesset hospitalis, in quo curarentur etiam leprosi, quando ad illud accederent, & adessent ibidem alij infirmi ceteris morbis laborantes & leprosi retinerentur separatim ab alijs infirmis adhuc non haberet locum, d. c. 2. Quia leprosi non videntur construere corpus separatim, cum talis separatio fiat ad euitandum cõtadium, & cum priuilegium d. c. 2. sit speciale non videtur extendendū ad hospitalis cõe leprosis, & alijs infirmis, vt dixit Rota in Cordubens. decimarum 22. Maij 1617. coram Manzanedo.

- 36 Undecima Conclusio. Iudei quoque tenentur de terris, quas colunt, decimas soluere tenentur, vt in cap. de terris, eodem tit. idem de Pagano, Turca, & Hæretico notant ibi Doct. Rebuf. post alios, d. q. 5. num. 11. Hispan. d. tract. quæst. 11. nu. 3. Siluester post alios in verbo, decima, num. 3. Azor. d. lib. 7. cap. 35. quæst. 1. optimis ad id tex. in cap. 38 quanto, de vsur. & ad personales tenentur decimas Iudeos, & Hæreticos teneri concludit Rebuf. d. num. 11. post Glos. in cap. decime, 16. quæst. 1. quia licet non audiant diuina, non tamen stat inquit Rebuf. per ecclesia, quæ nemini claudit gremium. Contrarium tamen voluit Glos. d. e. de terris, quoad Iudeos, ex eo, quia non sunt de corpore Ecclesie, cui accedit Hispan. d. q. 11. num. 5. late Azor. d. c. 35. q. 3. & in Saracenis, quod ad decimas prædiales teneantur, tradit Lap. alleg. 63. Rebuf. d. q. 5. num. 3. consulit Odrad. conf. 91. Mant. conf. 188. col. 2. docetq; Azor. d. q. 1. & 2. vbi id probat de prædijs quoque emptis, tam a Iudeis, quam a paganis etiam pro decimis decursis tempore venditorum. Qui etiam questione sexta, post Innocent. Abb. & Ioan. Andr. in capitulo commissum, de decim. & Couarru. in regul. peccatum, parte secunda, §. octauo, numero duodecimo, docet, eum, qui combulit segetes, conculcauit sata, incendit vites, vel rupit retia quibus capiuntur pisces, volucres, vel ferae, debet restituere Ecclesie decimam quam ex fructibus prædiorum, aut venatione, piscatione, vel aucupio percepisset.

An vero meretrix, histrio, vsurarij, & alij illicite aliquid acquirentes teneantur ad decimas sufficienter egimus in præceden. cap. quæst. 2.

VAERO SECVNDO, An possit ex priuilegio tam laicis, quam clericis competere immunitas a soluendis decimis.

Nota triplex esse priuilegium, primum reale, & concessum rebus, & transit cum re ad omnes, & quoscunq. illa peruenerit, & de hoc loquitur decis. 4. de priuil. in antiq. & Bellamer. in repet. Clem. 1. de decim. num. 239.

Secundū priuilegium est concessum personis pro rebus quod a solutione decimarū eximit bona, quæ proprijs manibus, vel sumptibus coluntur, & quando Colono partiaro excolenda traduntur eximitur pars priuilegiati tantum, & si locentur ad pecuniā in nihilo sunt exēpta, Rot. d. dec. 4. Put. dec. 522. lib. 2. & dec. 63. lib. 3. Glo. in d. Clem. 1. in ver. excolendas de decim.

Tertium priuilegium est concessum personis tantum ut in aucupio, venatione, piscatione, & similibus, de quibus per Rebuff. de dec. q. 8. nu. 15. & seq. & adnotauit Coccin. decis. 107. lib. 1.

39 Et quidem premissis nullū laicū ēt Imperatorē posse eā concedere, ut est textus formalis, ubi Doct. in c. tua, il. 1. de dec. & not. Rebuff. d. tract. q. 13. n. 101. & alij passim.

40 Prima erit Conclusio. Episcopus non potest alicui concedere hanc immunitatē per viam priuilegij, ita voluit Rebuff. d. q. 5.

41 n. 28. & 32. cum quia sunt a Papa ꝑ assignatā singulis Ecclesijs, cap. 1. 13. quest. 1. tum quia in Conci. Cabilon. statutum fuit, ne

42 Ecclesiæ antiquitus constitutę decimis ꝑ uarentur, cap. Ecclesię, & seqq. 16. q. 1. non

43 potest autem Episcopus ꝑ contra Conciliū dispensare, ut tradit Glof. sing. in c. cum dilectus, de elect. Rip. & alij, c. 1. de iudic. sicut nec contra canones, Bald. & alij in l. omnes populi, ff. de iust. & iur. Fel. in c. 1. num. 48. de const. & c. quod super his, de maior. & obed. ubi alij Doct. optimus tex. in Clem. ne Romani, de elect. cum similibus. Atq. ita tenendum est, quidquid dicere voluerit Hispan. d. reg. decimar. q. 12. num. 1. in prin-

44 cip. Poterit tamen Episcopus ꝑ remittere decimas, maxime iuxta mensuram debitas ex iusta causa, ut habetur in c. quia circa, de priuil. cum ibi not. per Glof. & Doct. Item

45 poterit Episcopus ꝑ interponere decretum

& consensum in compositione super solutione decimarum, opt. text. ubi Innoc. in cap. 2. de transact. late Rebuff. d. tract. q. 13. num. 20. & seqq. nosq. latius inf. q. 5. hoc eod. cap.

Item poterit Episcopus decimas, quas nunquam possedit post earum recuperationem, vel illas ad opus suum retinere, vel secundum discretionem a Deo sibi datam alteri Ecclesię concedere cap. quoniam, & ibi Doct. de decim. Rota in Sabinen. decimarum prima Iulij 1609. coram Coccino Rotę Decano.

Illas verò quas aliquando possedit, si reuertantur ad mensuram Episcopalem non potest transferre in personam, quæ nunquam moritur ne adiaratur spes deuolutionis Rota in Taurinen. decimarum 12. Ianuarij 1607. coram Marcomontio.

46 Secunda Conclusio. Potest Papa ꝑ aliquibus etiam laicis priuilegio concedere immunitatem a decimarum solutione. text. sunt in c. suggestum, c. ex multiplici, c. a nobis, c. ult. de decim. c. accedentibus, cap. si de terra, c. dudum, de priuileg. & in specie notat Gl. 2. ubi ceteri, d. c. a nobis, Tynard. d. tract. de decim. maxime num. 64. Rebuff. eod. tract. q. 5. nu. 28. & q. 13. num. 103. Hispan. d. q. 12. num. 1. Couar. lib. 1. var. ref. c. 17. num. 9. Viu. in suis commun. opinion. verb. priuilegium, & verb. consuetudo, & alij Canonistę passim, & inter Theologos Caiet. 2. 2. q. 87. art. 1. ubi id collegit ex S. Tho. 2. 2. q. 87. art. 4. late post alios Henriq. in summa Theologię mor. lib. 7. c. 27. num. 3. Azor. d. lib. 7. c. 37. q. 6. inter Summistas Siluest. verbo, decima, num. 11.

Quid si concedatur alicui Religioni priuilegium exemptionis a solutione decimarum, quę competunt N. de iure specialij, an ad validitatem priuilegij sit necessarium facere mentionem, quod decimę spectarent ad N. de iure speciali, & Rot. in Valentina decimar. de Cotalua 10. Decembr. 1601. coram Litta dixit si versamur in decimis antiquis non esse necessarium facere mentionem, quia Papa scit illas ad aliquos spectare siue de iure communi siue ex priuilegio, donatione, aut prescriptione Doc.

in c. dudum de priuile. vbi Abb. num. 1. vers. Secus dicit Innoc. num. 4. vers. sed de proprietate Hostien. num. 6. vers. nec obstat. Io. Andr. num. 5. vers. alij tamen dicunt Anchar. nu. 3. vers. ideo enim Card. col. 1. vers. vbi quero, quæ est ratio diuersitatis Burr. num. 6. vers. aliqui dicunt Cassad. dec. 1. de priuile. Verall. decis. 263. lib. 1. in manuscr. qui proprie loquitur in priuilegio concessio de non soluendis decimis, & adnotauit Coccinus de cif. 324. lib. 1. & vide Rota in d. Valentina decimarum de Cotalua relata in nouissime impressis p. 1. to. 1. nu. 48. vbi plene, & ex professo de hoc articulo differitur, quam sequitur Rota in Placen. Canonizatus 15. Decembr. 1614. cor. eod. Coccino Rotæ Decano.

Laborant tamen Glof. & Canonistæ tenentes, decimas esse de iure diuino, & naturali, in assignanda ratione, ob quam contra illud dispensare videatur Summus Pontifex, cum tamen alioqui non possit, cum sit immutabile 5. & 6. dist. per totum, cap. proposuit, de concess. præbend. in Glof. & cap. quo iure, in fine, & c. seq. 8. dist. Ideoq; quod Papa non possit tollere ius diuinum, late tradit inter alios Fel. in c. quæ in Ecclesiæ, num. 19. de constit. & Couar. epit. de spons. & matr. 2. par. c. 6. §. 9. num. 2. 3. & 4. & optimus tex. in Clem. ne Romani, de elect. Et quamuis Papa possit ius diuinum interpretari, vt docet Abb. & DD. d. c. quæ in Ecclesiæ, Innocen. c. super eo, de bigam. & Couar. vbi supra; non tamen potest illud limitare, maxime in spiritualibus, sed solum interpretari, quod inuenitur limitatum, vt not. Felin. d. c. quæ in Ecclesiæ, num. 21. & 24. post Card. in c. licet, de elect. Contra ius quoque naturale non potest Princeps ipse aliquid statuere, in damnum maxime alicuius, Felin. d. c. quæ in Ecclesiæ, num. 26. & ibi Abb. per Clem. pasto-ralis, de re iud. Old. conf. 213. Alex. consil. 93. vol. 4. Bart. in proemio Digest. col. 2. Et quod non possit contra ius naturale, & diuinum dispensari, late inter alios ostendit Domin. Magdal. in tract. de num. test. in testam. req. 3. p. c. 3. n. 2. 24. & seq. & videtur optimus tex. in c. litteras, vbi Gl. Abb. & cæteri, de rest. spol. melior in cap. sunt quidam, & sequen. vigesima quinta questione prima. Ratio vero illa, & distinctio

Glof. dicto capitulo a nobis, quam sequuntur Canonistæ magis communiter, quod possit Pontifex remittendo decimas alicui, specialiter contra ius diuinum, vel naturale dispensare, non tamen in totum tollere; quatenus etiam in consuetudine id ab alijs admittitur, optimè refellitur a Couar. d. lib. 1. variar. resolut. cap. 17. num. octauo, versiculo quibus me hercle opinionibus, & num. 9. in fin. atque in se falsa omnino est; neque enim potest Papa dispensare etiam in particulari quoad aliquem, vt is non teneatur seruare aliquod ex præceptis Decalogi, quæ diuina sunt, & naturalia, atque adeo prorsus indispensabilia, vt optimè probat inter cæteros S. Thom. 2. 2. quæst. 100. artic. 8. quod si obijciatur de homicidio, quod ipse leges ciuile iuste aliquando concedunt; respondeo cum S. Thom. in Decalogo prohiberi dumtaxat homicidium indebitum, & iniustum. Quod si etiam quis obijciat votum, cuius implementum est de iure diuino, iuxta illud vouete, & reddite, psal. 75. dispensari per Papa tot. tit. de vot. item Matrimonium ratum, quod tamen iure diuino est indissolubile, Matth. 19. Roman. 7. & 1. Corinth. 7. dissolui iure positio per ingressum Religionis; & posse ex causa per Romanum Pontificem, vt pluribus optimè defendit inter alios Sanchez tract. de Matrimon. lib. secundo, disput. 13. & disputat. 14. Respondeo cum Sanch. d. disput. 14. numero quinto, versic. ad quartum, duplex esse ius diuinum naturale; aliud absolute, vt de non fornicando, & in hoc nullo modo Pontifex dispensat; aliud fundamentum in actu, vel contractu humano, vt est votum, & matrimonium ratum; & in hoc potest dispensare; & sicut, quando dispensat in voto, non dicitur absolute dispensare in iure naturæ, & diuino, ex quo votum habet obligandi vim, sed tollit obligationis fundamentum, quam homo actu humano sibi imposuit, vt bene docent Sanctus Thomas secunda secundæ quæstion. 88. articulo decimo ad secundum, ita dum dispensat in matrimonio rato, id facit destruendo fundamentum contractus humani. & quamuis idem fundamentum sic etiam in matrimonio consummato, Christus tamen noluit eam potestatem Pontifici concedere, ratione significationis

etationis vnionis Christi cum Ecclesia per incarnationem, iuxta illud, ad Ephef. 5. Sacramentum hoc magnum est, ego autem dico in Christo, & Ecclesia; vt latius deducit idem Sanchez dict. disputat. 13. num. septimo.

- 33 Dicendum ergo est, Papam ꝑ posse aliquibus immunitatem a decimis concedere, cum per hoc iuri humano Pontificio, non autem naturali, aut diuino derogetur.
- 54 Fatendum quoque non posse ꝑ in vniuersum a Summo Pontifice præceptum hoc tolli, non quia decimæ omnino iure diuino, aut naturali debeantur; sed ex eo, quod tale decretum esset irrationabile, nec conueniens Christianæ Reipublicæ cuius interest spiritualium ministros inopes non esse; & quia iuri naturali, ac diuino congruit, vt laborantes in vinea Domini mercedem aliquam decentem a laicis accipiant, quique spiritualia seminant, temporalia metant, neque enim negamus, de iure naturali, ac diuino debere ministros Ecclesiæ indigentes congruè sustentari; idq; Theologi quoque omnes fatentur, & late concludit Couar. dict. cap. 17. num. 2. in fin. & 3. fere per totum, & nos etiam admonuitus sup. cap. primo huius tractat. quæstione secunda, sic etiam intelligendum puto Ioan. Azor. d. cap. 37. quæst. 6. dum ex communi docet, Papam posse in totum decimam tollere; nimirum quoad aliquos Christi fideles, non autem quoad omnes, vel respectu congruæ sustentationis ministrorum Ecclesiæ. Illud verò hoc loco notandum est, quod concessio exemptionis decimarum, quæ fit Regularibus, amplè intelligitur, & includit præterita omnia, maximè dum additur signum vniuersale cum clausula geminata, & prægante; & licet priuilegium loquatur simpliciter, & indefinite, intelligitur de omnibus decimis, & extenditur tanquam fauor ad noualia; item ad loca coherentia, præsertim, quæ sunt intra Monasterij sepra; denique eximuntur bona non solum particularium, vt quæ habent singuli Canonici Regulares, sed etiam bona vniuersalia Monasterij, aut Ecclesiæ: quæ omnia latè probat Henriq. nu. 6. mox citau.

 In Concessione vero decimarum facta laicis ex priuilegio non veniunt noua-

lia, & strictè interpretari debet Put. decis. 236. lib. 3.

Hic quæri potest an Papa communicando priuilegia alicuius Religionis, in quibus adest expressa exemptio a solutione decimarum alteri Religioni censeatur etiam communicasse exemptionem a solutione decimarum, & Rota in causa Mediolanen. decimarum 10. Aprilis 1606. coram Coccino Rotæ Decano in cuius casu Papa processerat per viam communicationis omnium, & singulorum priuilegiorum, & præcipue illorum, per quæ eximuntur a decimarum, procuratorum, visitationum, præstationum, & subditorum ac aliorum onerum quorumcumque præstatione respondit non fuisse communicatam exemptionem a solutione decimarum, quia de hac exemptione fieri debet specialis mentio Butr. conf. 19. n. 9. cum talis exemptio difficulter concedatur Bal. in l. fistulas, §. frumenta, ff. de contrah. empr. Cremes. sing. 108. Felin. in c. sedes n. 3. de restr. Put. decis. 65. lib. 3. Rota in Carthagen. decimar. 19. Nouemb. 1593. cor. Iusto. In seguntina decimar. 30. Octob. 1600. coram Seraphino in d. Mediolanen. decimar. In Toletana decimarum de Rayniel. 10. Maij 1613. coram Caualerio. In Valentina decimarum 28. Nouemb. 1603. coram Card. Lan cellotto. In Corduben. decimar. 13. Maij 1616. coram Manzanedo.

Et hæc conclusio procedit etiam si Papa in dicta communicatione priuilegiorum fecerit mentionem de decimis, quia si non apparet de expressa mente concedentis verbum, decimæ, referri potest ad decimas extraordinarias, quæ imponuntur ab homine, non autem ad ordinarias, & prædiales, quæ sunt debite de iure diuino, & hoc maxime procedit in communicatione priuilegiorum, in qua non derogatur e. nuper de decim. quod cum contineat constitutionem conciliarem censeatur habere clausulas derogatorias ad sequentes dispositiones, & ideo requirit specificam derogationem e. ex parte de Cappell. Monach. Fel. in c. nonnulli, nu. 2. & in c. sedes. col. 3. in fi. vers. & ista faciunt de refer. Archid. in c. 1. nu. 2. de constit. in 6. Oldr. conf. 326. in princ. Verat. decis. 167. p. 1. Rota in Oriolen. decimar. cor. Orano. In Toletana decimar. 26. Nouemb. 1605. cor. Iusto. Put. dec. 63. & 43. n. 6. lib. 3.

Coccinus in suis decimis seu notis lib. 2. dec. 192. cuius particulam placuit hic referre cum in materia decimarum multa contineat. Ex alio capite dixerunt Domini Breue non esse iustificatum. quia non fuit derogatum e. nuper de decimis, quod cum sit conciliare censetur habere clausulam derogatoriam ad futuras dispositiones, adeo quod sit proprie necessaria illius derogatio expressa. Ro. dec. 122. & 123. p. 1. & fuit dict. in causa Oriolen. decim. 21. Mar. 1586. cor. Orano.

Hoc est verum, quod c. nuper loquitur solum de decimis debitis Parochialibus, quia loquitur generaliter de ecclesijs, & eius ratio est generalis scilicet ne ecclesie ulterius pregrauerentur, quare ratio generalis expressa eius est potentia, quamuis lex alium casum decideret, nihilominus ex vi rationis expresse omnem alium casum sub ratione comprehensum determinaret, etsi ex tali determinatione sequeretur correctio aliorum iurium Gl. in c. 1. in ver. Italiae de temp. ord. lib. 6. Bald. in auth. quas actiones nu. 4. vbi Iaf. n. 22. C. de sacros. eccl. Paris. conf. 69. nu. 6. lib. 4. & hoc etiam si repugnaret ius, & proprietates verborum Crot. conf. 17. n. 24. lib. 2. Ang. conf. 217. col. 2. vers. nec obstat Socc. Jun. consil. 21. nu. 4. lib. 1. & conf. 10. num. 12. lib. 4. cum alijs per Honded. conf. 34. num. 26. lib. 1.

Minus est verum, quod Hostien. in verb. committantur, & in ver. persoluantur in d. c. nu. per dicat, quod textus loquitur de decimis debitis ecclesie Parochiali, quia ibi hoc non dicit, sed loquitur exemplificatiue, & videtur dicere contrarium in ver. soluebantur, licet loquatur in ij. parte c. nuper, & hunc intellectum alias habuit Rota in causa Vlixbonen. decimar. cor. Robulterio, & in decisionibus supra allegatis 122. & 123. p. 1. & in d. Oriolen. cor. Orano.

Nec placuit, quod corroborantur predicta ex c. suggestum eod. tit. vbi nulla adest expressa mentio Parochialis ex tamen dispositio illius textus habet locum in fauorem Ecclesiarum Parochialium, vt ibi per DD. Ro. dec. cil. 87. nu. 1. p. 2. Quia fuit responsum, quod dispositio c. suggestum habet diuersam rationem, nam concessio est certa, & debet reuocari. Si incipiat esse damnosa ecclesie Parochiali Vnde agitur de tollendo iure in esse deducto, & de acquirendo alteri ecclesie, & propterea inspicitur sola lesio eccle-

sie Parochialis, in casu vero cap. nuper agitur de acquirendo vigore priuilegij, & ideo strictè interpretari debet cum preiudicio Tertij Oldr. conf. 168. nu. 1. & 2. Abb. in c. licet num. 2. de decim.

Tertia Conclusio. Priuilegium concessum Religiosis, & alijs, de non soluendis decimis, etiam ex agris antiquitus cultis non extenditur ad eas, in quarum possessione is est, cui de iure competunt decimae, puta Ecclesia Parochialis, ita Couar. d. c. 17. n. 14. sic expones Innoc. & Card. in c. dudum, quod est antepen. de priuileg. Oldr. conf. 268. & alios absolute dicentes, huiusmodi priuilegium non intelligi de ijs decimis, in quarum possessione aliquis est; cuius etiam sententia est Rebus. d. tractar. c. 13. nu. 114. secus verò dicendum est, (inquit Couar. loc. mox cit.) si possessio sit apud eos, quibus non iure communi, sed priuilegio, vel prescriptione competit ius decimas percipiendi: sic intelligens contrariam sententiam Abb. & aliorum d. c. dudum: Ratio autem desumitur ex verisimili, & praesumpta mente concedentis hoc priuilegium; neque enim praesumitur Pontifex nosse ius, quod alicui praeter ius commune competit, eius derogare velles; quod secus est, vbi competat de iure communi iuxta text. cum ibi not. in c. 1. de const. in 6. Hanc eandem distinctionem satis probauit Henric. to. 1. Theol. moral. lib. 7. c. 27. nu. 6. dum allegat Couar. d. n. 14. Verum quidem est, quod, si Papa concedit priuilegium non soluendi decimas alicui Religioni, non per verbum indulgemus, aliaque clausulas generales, sed per clausulas speciales, maxime verò cum illa, non obstantibus quibuscunque consuetudinibus; tunc centenaria, & immemorabilis consuetudo tollitur, nec non possessio exigendi decimas, etiam illius, cui de iure communi competunt decimae, vt post Cassad. dec. 1. de priuileg. Bertran. conf. 7. lib. 3. Crot. conf. 94. num. 12. & alios tradit idem Henric. d. c. 27. n. 5. in tex. & gl. ferè per totum, maxime litt. L, M, & V. Plura de his priuilegijs exemptionis decimarum Religiosis a Papa concessis agit inter alios Azor. d. cap. 37. q. 6. per totam quatenus ad ipsos Religiosos ea priuilegia pertinent. Quatenus vero ad eorum colonos spectant, idem late tradit quæst. 7. & nos aliquid generatim supr. eod. c. q. 1. concl. 1. di-

distinguentes inter priuilegium personale,
& reale.

Quaest. autem octaua idem Azor. tractat
an Religiosi sic priuilegiati teneantur solu-
uere decimas de praedijis ab alijs conductis
in emphyteusim; & concludit, non teneri,
nisi priuilegium dicat, de proprijs, praedijs.
Qua de re quoad priuilegium in
iure scriptum diximus dict. quaest. 1.
concl. 4.

Abulen. in Matth. cap. 23. quaest. 178. & se-
quen.

Nauar. de reddit. Moni. 57.

VAERO TERTIO, An lai-
cis possit ex priuilegio con-
cedi ius decimandi, seu deci-
mas percipiendi.

Suppono, regulariter ius de-
cimandi tamquam spirituale non posse
laicis competere, ideoque eius iuris illos
esse incapaces; opt. tex. ubi omnes Canon.
in c. decimas, 16. q. 7. cap. causam, de prefer.
item c. fin. de rer. permut. & c. 2. de iud. gl.
communis in c. quamuis, de decim. Idem
not. Couar. d. c. 17. nu. 5. & 6. Rebuff. d. tract.
q. 10. n. 17. & q. 13. n. 38. 39. & 73. Bar. Vgol.
in moder. tract. de simon. Tabul. 1. c. 49. §. 3.
nu. 2. Andr. Hispan. d. tract. reg. decim. q. 13.
num. 6. Triuif. decif. Venet. 29. num. 4. Ger-
mon. de Sacr. immunit. lib. 3. c. 19. nu. 54. &
55. & inter Theologos S. Thom. 2. 2. q. 87. a.
3. & ibi Caiet. & ceteri, Azor. Inst. Mor. p.
1. lib. 7. cap. 34. q. 7. rationem huius rei affe-
rens, & rursus cap. 36. quaest. 2. Henriq. in
summa Theol. mor. to. 1. lib. 7. c. 27. num. 2.
58. quomodo vero, & quo sensu saliquid spiri-
tuale dicatur, & sit, tradunt latius Rebuff.
ubi supra, idem Vgol. d. tab. 1. cap. 33. §. 1.
& 2. & cap. 34. in princ. Nauar. in Manual.
Confessor. c. 23. num. 99. & Germon. dict.
lib. 3. de sacror. immunit. c. 19. num. 57. &
58. & in hac specie Guttier. lib. 1. pract.
quaest. 15.

In Patana decimetæ 10. Martij 1603.
coram Coecino Rotæ Decano, in Naza-
rena decimar. 28. Maij 1593. cor. Arigonio.
In Mediolanen. Rescissionis permutationis
21. Maij 1597. coram Pamphilio. In Ferrar-
ien. decimar. 23. Iunij 1617. cor. Pamphi-

lio Iunio, in Illerden. decimar. 16. Martij
1618. coram Sacrato Archiepiscopo Dama-
sceno Sor. de iust. & iur. lib. 4. q. 5. a. 4. col. 3.
vers. quapropter. Praesertim post Concilium
Lateranense, de quo in c. prohibemus de
decim. & in c. cum & plantare de priuileg.
Rebuff. de decim. q. 13. nu. 78. & seqq. & di-
xit Rota in d. Mediolanen. Rescissionis, &
in d. Ferrarien. In Taurinen. decimar. 12. Ia-
nuarij 1607. coram Marcomontio.

Prima Conclusio. Regulariter Episcopus
59. non potest ius percipiendi decimas lai-
cis concedere; tex. optimus in cap. perue-
nit, 1. q. 4. c. bene quidem, 96. dist. & in c. ve-
nerabilis, de confir. vtil. vel inut. not. Gra-
tian. in sum. 16. q. 7. Abb. in c. contingit, de
arbitr. Rebuff. d. tract. quaest. 5. num. 32. &
quaest. 13. num. 73. facit etiam tex. in cap.
prohibemus, de decim. & cap. cum Aposto-
lica, de his quaest. si. a. Prel. fin. conf. Cap. per
quaest. iura, alijs Doctoribus relatis Azor. d.
cap. 36. quaest. 12. id ipsum docet.

In concessione decimarum, & iuris deci-
mandi laicis facienda est adeo neces-
saria auctoritas sedis Apostolica, vt non
sufficiat immemorabilis absq; fama priuile-
gij vel recognitione feudali Rota in Tole-
tana iuris decimandi 27. Aprilis 1584. co-
ram Blanchetto, In Mediolanen. rescissio-
nis permutationis 21. Maij 1597. coram
Cardinale Pamphilio. In ferrarien. decima-
rum 23. Iunij 1617. coram Pamphilio Iu-
niore, ubi citatur Io. Andr. & alij in capit.
cum Apostolica de his, quæ sunt a Prelat.
Felin. in cap. causam quaest. num. 3. de praeser.
& in c. cum contingat sub nu. 4. vers. si ta-
men de foro compet. In Taurinen. decima-
rum 12. Iannarij 1607. vers. Supposito au-
tem coram Marcomontio.

Quod si decimæ laicis fuerint concessæ, & ne-
sciatur An post, vel ante Concil. Lateran.
fuerint concessæ in dubio censentur con-
cessæ post Concilium Rotæ in d. Taurinen.
vers. Nō obitaret per Berō. conf. 21. n. 14. li.
1. qui refert Io. Andr. Host. Arch. & Gem.
Ampliaturo vero hæc conclusio, quod
si ius decimas percipiendi laicis praeser-
tim vendatur, simonia committitur, cum
tale ius spirituale sit; prout de hoc est tex.
expressus in capitulo presbyter, 1. quaest.
prima, lateq; in terminis comprobatur Vgol.
c. 4. d. cap.

dict. cap. 49. §. 3. num. secundo, & 3. tab. 1.

Et qui emit scienter rem spiritualem à scienter vendente non potest contra vendentem agere de euictione Rota in Ferrariensis. decimarum 16. Iunij 1615. coram Pirouano per l. si fundum C. de euict. Tirac. l. de retract. lignag. §. 12. glof. 1. nu. 11. & 12.

Secus tamen est in emptore ignorante, vt ibi res in commercio posita est l. fin. ff. de empt. & vend. l. qui officij §. qui ne sciēs ff. de contrah. empt. Card. Mant. de tacit. & ambig. lib. 4. tit. 4. nu. 10. Rota in d. Ferrariensis. vbi in Tutrice. quæ emerat nomine Infantis; Et cum in eadem decisione diceretur neq; etiam mulierem ementem decimas excusari, ex quo hæc est ignorantia iuris Put. decis. 118. lib. 2. Rota respondit esse contra iuris dispositionem decimas vendere, excusari tamen mulierem, quæ poterat credere decimas esse in commercio, quod respicit factum, propter vsum Constitutionis Bonifacianæ, & statuta Ciuitatis Ferrariæ (venditio enim fuerat facta in Diocesi Ferrariensis.) & ex affectu subsequuto, dum decimæ in eadem Diocesi transferant in alium titulo venditionis ita ut exinde cadere possent in mulierem, ignorantia probabilis contrahendi super decimis propter præscriptiones cum fama priuilegij quæ possunt concurrere in vendente, & sustinere ius laicorum ante Concilium Lateranense radicatum.

Item ampliatur, vt conclusio procedat etiam si Episcopus habeat à summo Pontifice facultatem in feudandi decimas, & iura decimandi quibuscumq; personis sibi bene uisus, & in inuestitura referret beneplacitum Apostolicum cum clausula, & non alias aliter, nec alio modo, hoc enim casu, quia apparet episcopum concedentem non huisse vti illa facultate, sed reseruasse beneplacitum Apostolicum absque dicto beneplacito concessio decimarum non tenet Rota in Ferrariensis. Decimarum 23. Iunij 1617. coram Pamphilio. Et aduerte confirmationem beneplaciti Apostolici quando est reseruatum in concessione iuris decimandi facta laycis non præsumi ex lapsu 30. annorum, & ultra, cum obseruantia respectu illius iuris propter incapacitatem

layci nihil operetur Rota in Mediolan. Rescissionis permutationis 21. Maij 1597. coram Cardinale Pamphilio ex deductis in Placentina decimarum 31. Ianuarij 1586. coram Bubalo, & in Ferrariensis. decimarum 23. Iunij 1617. coram Pamphilio iunioribus, & adnotauit Reuerendiss. Coccinus decis. 485. lib. 2. vbi citatur Alex. conf. 70. num. 4. lib. 3.

Item ampliatur, vt simonia committatur etiam decimæ cum alijs rebus temporalibus permutentur, Nauar. conf. 3. in fine de iurepatr.

An autem absque labe symonia possit Dominus redimere decimas ab eo, qui iniuste detinet vid. Toftat. in Matth. cap. 23. quæst. 182. Alenf. conf. 3. part. quæstion. 5. 1. membr. 8. art. 1. & 2. Sebast. Medice. de concordant. canon. cum decret. caus. 16. quæst. 7. art. 1.

60 Declara tamen hæc conclusionem primò, vt possit Episcopus decimas concedere alijs Ecclesijs cum aliqua causa; tex. in cap. plures. cap. statuimus, & cap. fin. vbi Glof. 16. quæst. 1. & not. etiam Rebuff. dict. num. 32.

Rota in Conchen. decimarum de Villanoua 5. Maij 1600. coram Cardinale Pamphilio Verall. decis. 340. par. 3. Reuerendiss. Coccinus decis. 29. lib. 5. vbi quod Episcopus potest donare Ecclesiæ Parochialium ante distinctionem.

61 Secundo posse ꝑ Episcopum alicui laico ex iusta causa, pura quia Ecclesiam, eiusque patrimonium à Tyranni opprefione liberauerit concedere ad vitam, aliundue tempus, non quidem ius percipiendi decimas, sed ipsarum decimarum fructus, vt eas quomodo nomine, & titulo Ecclesiæ consequatur, vt voluit Glof. & magis communiter Doct. in d. cap. quamuis, de decim. Card. c. cum Apostolica. col. 4. de his, quæ sunt à Prælat. fin. conf. Capp. Abb. c. ad hæc de decim. Hispan. d. tract. quæst. 12. num. 1. & quæst. 13. num. 9. Rebuff. d. tract. de dec. quæst. 10. num. 34. & quæst. 13. num. 110. Couar. d. cap. 17. num. 5. Bald. l. usufructus ff. de iure dot. & inter Theologos S. Thom. d. quæst. 87. art. 3. & quodl. 2. art. 8. Azor. d. lib. 7. c. 36. quæst. 11. & 14. qui tamen id tantum concedit de breui tempore, non ad vi-

62 tam. Tertio declara, ꝑ posse concedi ab Episcopo

piscopo cum consensu eius, de cuius interesse agitur, non in vim non privilegij, sed alienationis cum causâ cognitione, & aliis solemnitatibus. text. est in cap. 2. de his, quæ fiunt a Prælat. & c. prout intelligit Rebuf. d. quæst. 5. num. 35. & tunc iam non erit spirituale ius tali laico concessum, cum spiritualia non ministret.

Decimæ temporales non sunt propriæ decimæ, ut advertit Bald. in consil. 419. vol. 1. Sed sunt certæ decimationes, seu annuæ præstationes in quantitate frumenti, vel pecuniæ descendentes a iure temporali, & ex contractu pro rebus debitis Rota in Ferrariensi decimarum 16. Iunij 1615. coram Pirouano, quæ est in nouiss. par. 1. decis. 420.

Sed temporale, hoc est, fructus, & commoditas decimarum, quæ quid temporale sunt, ut inter cæteros latè probat Azor. d. quæst. 7. necnon cap. 36. quæst. 11. Abb. in cap. ad hæc, num. 4. de decim. Rot. Rom. decis. 2. num. 1. de iud. Nisi velimus dicere cum Glof. Abb. & Hof. d. cap. 2. illum text. loqui de decimis concessis clerico ad breue tempus: vel cum eodem Innoc. Hof. Io. An. de modica decima, vel de remissione decimæ, ut ibid. not. Abb. & Innoc. Quarto 64 declarata, nemini dubium esse, posse & laicos Sacerdotum nomine iure, & titulo conditionis decimas percipere, prout quotidie percipiunt, & exigunt. ita Glof. Abb. Anan. & alij in cap. querelam, ne Prælat. vic. su. Rom. consil. 266. Dec. cap. 1. num. 14. & Rip. num. 115. de iud. Couar. d. cap. 17. nu. 5. vers. sic & laici, Rebuf. d. quæst. 16. num. 34. Gemin. & alij in cap. fin. de for. compet. in 6. optimus text. in cap. vestra, de locat. d. cap. querelam, ne Prælat. vic. suas, cum alijs concord. relatis per Hispan. in regul. decimarum, §. ult. num. 7. & nouissime Caroc. qui neminem horum, sed alios allegat tract. de locat. & cond. tit. de decim. num. 6. & 7. qui etiam num. 12. concedit post alios, 65 & posse decimas locari ad vitam conductoris, accedente maximè superioris auctoritate, quod etiam docet Glo. 3. in c. quamuis, de decim. & post alios Nicol. Inrioliol. tractat. de feud. quæst. 44. num. 13. & Rebuff. d. num. 34.

Rota tamen in causa Placentina decimarum 2. Iunij 1586. coram Bubalo adnotauit non solere decimas locari, aut dari in emphyteusim, sed in feudum cap. cum Apostolica in fin. de his, quæ fiunt a Prælat. Rebuf. de decim. quæst. 13. num. 71.

Secunda Conclusio. Quamuis laici iustè possideant decimas sibi in feudum etiam perpetuò ante Concilium Lateranense 66 concessas a Prælati; sed tamen de his, quæ post illud concessæ sunt: text. est in c. cum Apostolica, de his, quæ fi. a prælat. fin. consil. Cap. & c. quamuis, vbi Glof. & c. prohibemus, de decim. Idem habetur in cap. 2. §. sanè, eod. tit. in 6. notauit; Rebuf. dict. quæst. 13. num. 79. & 80. Couar. d. cap. 17. num. 5. vers. olim sanè, Menoch. de præsum. l. 6. præsumpt. 86. num. 2. post alios, & nouissime Io. Azor. d. cap. 36. quæst. 12.

Rota in Placentina decimarum 3. Ianuarij 1586. coram Bubalo Reuerendiss. Coccinus decis. 485. lib. 2.

Episcopus enim post Concilium Lateranense non potest infaudare decimas absque auctoritate Summi Pontificis, ut in dicto c. prohibemus Taf. consil. 19. num. 13. vers. Unde transactio lib. 3. Rota in Sabinen. decimarum prima Iulij 1609. coram Coccino Rota Decano; & in decis. 485. lib. 2. Rota in Ferrariensi. honorum 19. Ianuarij 1615. coram Dunozetto.

Et pro huiusmodi decimis per Episcopos, vel alios inferiores sine beneplacito Apostolico infaudatis potest agere Ecclesia etiam si transferint 100. anni Reuerendiss. Coccinus in decis. 485. lib. 2.

Et licet text. d. cap. prohibemus, quod ex eodem Conc. sumptum est, infinuare videatur, laicos cum animarum periculo decimas possidere, quas etiam ante illud Concilium obtinuerunt: tamen vel loquitur de obtentis sine legitimo infeudationis iure, vel de laicis non exhibentibus Ecclesie debita obsequia, & seruitia, quæ ratione feudi exhibere tenentur, prout optime exponit Couar. dict. num. 5. vers. & dubio procul, in fin. Fuit autem hoc Concilium 67 Lateranense, & non illud generale Concilium Lateranense, de quo passim canones Gregorij IX. mentionem faciunt, quod celebratum fuit sub Innocent. III. anno Do-

- mini 12 15. sed aliud Lateranense non generale celebratum sub Alex. III. anno 1179. vt ex Platina, Sabellico, Volaterrano, & alijs tam Doctōribus, quam iuribus ostendit Couar. d. vers. & dubio procul, Paut. de visit. 2. par. cap. 5. num. 96. Menoch. d. præsumpt. 86. nu. 2. & Rebuf. in Concord. rubr. de approbat. conuent. per Lateranen. Conc. fact. Idem quoq; de emphyteusi dicendum est, quod nimirum ꝑ laicis non possint decimæ eo tit. a Prælatiſ concedi, saltem post Lateranense Concilium vt in specie not. Abb. in cap. ad hæc. nu. 4. de decim. & ratio illa est, quam idem quoque Abb. indicat, quoniam, sicut per feudum, item per emphyteusim vtile dominium
- 69 transfertur, & valet ꝑ argumentum a feudo ad emphyteusim, vt latè inter cæteros deducit Clar. §. feudum, quæst. 3. & Euerar. in loco a feud. ad emphyteus. per tot. satisfique id probatur in d. cap. ad hæc, vbi Pontifex improbat donationem factam laico de decima per successorem tenenda, quoniam sanctuarium Dei iure hære hæreditario possideri non debet. Sed neque a laicis
- 70 ꝑ pignorari possunt ab ipsdem detentæ decimæ ipsiſ quoque Ecclesijs, cap. si. vbi glo. & Doct. de decim. nisi pignorentur illis Ecclesijs, quarum decimæ sunt, vt ibi not. Gl. & alijs. satisque ex eo text. colligere licet: aut nisi fructus ipsiſ, & commoditates decimarum pignorentur: ita in specie Nicol. Intriliol. tract. de feud. quæst. 9. num. 22 1. qua etiam ratione locari possunt, vt supr. diximus.
- Hanc vero conclusionem principalem declara, vt laici obtinentes in feudum decimas ante Lateran. Conc. ꝑ possint eas, ex consensu tamen Episcopi, in aliquam Ecclesiam transferre, vt eas ipsa Ecclesia eodem titulo obtineat: text. est in cap. statumus, cap. in sacris, & cap. in canonibus, 16. quæst. 1. melior in cap. cum & plantare, in princip. de priuileg. & cap. 2. §. Janè, de dec. in 6. facit cap. prohibemus, ext. eodem tit. & d. cap. cum Apostolica, de his, quæ fiunt a Prælat. vbi Glo. & est communis Doct. opinio, prout refert, & sequitur Couar. d. num. 5. vers. præter hæc.
- Si decime retro donentur Ecclesie a laico reassumunt primæuam tuam naturam
- Reuerendissimus Coccinus in decim. 192. lib. 2. vbi citatur Oldrad. conf. 91. num. 2. Rebuff. de decim. quæst. 10. num. 50. vers. & vbi decimæ sunt feudales Renatus Copinus de Rom. Franc. tit. 23. num. 2. Rot. in Valentina decimarum de Catalba 10. Decembris 1601. coram Litta, & in alia Valentina decimarum de Ayora 9. Decembris 1602. coram Penia.
- 72 Non tamen poterunt istæ decimæ ꝑ in alios laicos feudi titulo transmitti etiam de consensu Episcopi, vt habetur in d. cap. cum Apostolica, & cap. prohibemus, vbi Hostien. Ioan. Andr. & Abb. Couar. alios referens, vbi supr. idem notauit Rebuf. dict. quæst. 10. num. 11. vbi cum multis nu. seqq. latè exponit text. d. c. prohibemus; atque ita ex communi resoluunt Mart. Carat. tractat. de feud. lib. 1. tit. 1. & fin. & Intriliol. eod. tractat. quæstion. 44. num. 15. & seqq. & pluribus relatis tenet, ac probat inter Theologos Io. Azor. dict. cap. 36. quæstion. decimatertia, licet alij in hoc contrarium velint, quos refert, & sequitur, tam ipse, quam etiam Fern. Vasq. controuerſ. illustr. cap. 89. num. secundo, qua quidem posterior opinio locum fortasse habere posset, vbi laicus transferens decimas in alium laicum eas habuisset à Papa ex priuilegio siue ante, siue post Concil. Lateran. obtento, vt late tradit Io. Guttier. prac. quæst. lib. 1. quæst. decimaquarta, num. secunda, necnon quæst. 15. nu. sexto, & docet Henricq. tom. 1. lum. Theolog. moral. lib. septimo, cap. 27. num. secundo. litt. O, dispar enim est ratio de obtinente decimas a Prælato ipso decimante, cui non licet aliquid alienare, vel etiam ab Episcopo, cuius est limitata admodum potestas; & a Papa, qui Christi Vicariam habet potestatem. Verū
- 73 retenta prima opinione, ea ꝑ procedit etiam in ijs decimis, quæ antiquo feudo extincto ad Ecclesiam redeunt, prout ex ipsdem Doct. (Rebuff. excepto, quem ipse nusquam in eo cap. allegauit) colligit Couar. loc. citat. & late tradit Menoch. d. præsumption. 86. num. tertio, atque ex communi opinione resoluunt duo viri eruditissimi, & acutissimi, quos post primam dumsaxat huius tractatus editionem legi, And. Fachin. lib. 7. controuer. iur. cap. 72. part. tertia, & Nicol. Intriliol. tractat. de feud.

feud. quæst. 44. num. 20. & tribus sequent. quamuis alios ibidem referant in hoc contrarium sentientes, quod etiam tenere videtur Glof. 2. d. cap. prohibemus; & late probat Clar. d. feudum, quæst. 13. vers. sed quæro.

Illud vero præmittendum non est, quod
74 † si quis laicus possederit decimas per tēpus immemorabile, maxima erit præsumptio, immo sufficiens probatio tituli ante Concilium acquisiti, vt tradit Ioan. Andr. Butr. Card. & Imol. d. cap. cum Apostolica; communeque dicit, eandem tenens Alex. conf. 6. colum. penult. lib. 2. & alij, quos referunt, & sequuntur Balb. tract. de præscr. 5. par. quæst. 7. ad finem, Pauin. dict. cap. 5. num. 97. de Visit. Menoc. de præsumption. lib. 6. præsumpt. 86. Gamb. com. conclus. lib. 5. tit. de præscript. conclus. 1. num. 22. Mascard. de probat. c. concl. 483. num. 8. Peregr. tractat. de priuil. fisc. lib. 6. tit. 8. nu. 22. Couar. d. num. 5. vers. sed si dubitetur, & Intriliol. d. quæst. 45. num. 8. ac Io. Gutrier. pract. quæst. lib. 1. quæst. 16. num. 2. vers. his tamen, vbi etiam plures hac in re Doctores de communi attestates recensent. Nec erit necessaria fama, quod laicus habuerit tale priuilegium ante Conc. prout ex ipsdem ferè Doct. concludit Intriliol. Couar. & Mascard. ibidem contra Abb. d. cap. cum Apostolica, colum. fin. & ibi Ioan. Andr. & Fel. cap. causam, quæ col. 1. de præscript. & alios; quod etiam tenuit Rebus. dict. tract. quæstion. 13. num. 69. neque etiam requiritur, quod ostendat aliquam inuestituram, prout post Barbat. conf. 35. num. 17. lib. 2. & alios tradit Peregr. dict. num. 22. Intriliol. sup. num. 10. & Mascard. dict. concl. num. 9. licet contrarium videatur velle idem Rebus. dict. quæst. 13. num. 70. & 77. & alij, quos recenset, & sequitur Menoc. sup. Minus requiritur, quod immemorabilis hæc præscriptio completa fuerit ante Concilium, quicquid voluerit Henriq. tom. 1. Theol. mor. lib. 7. cap. 27. num. 2. qui id nulla ratione probat. Puto tamen requiri, quod saltem ex fama constet, laicos eas decimas titulo feudi possedisse, vt tradit Rip. in cap. 2. colum. fin. de iud. Couar. vbi sup. & post alios Arnulph. Ruzæus in tract. iur. regal. 4. part. præfat. num. 6. & 7. Capel. Tholof. decis. 442. num. 2. in add. vel quod aliquid

soluat Ecclesiæ in recognitionem, vt voluit Henriq. d. num. 2. & ante eum Rebus. dict. quæst. 13. num. 76. late Balb. de præscript. 1. par. 5. part. princ. quæst. 7. nu. 19. & seqq. & Rot. Rom. decis. 115. num. 2. & 3. par. 2. in nouiss. diuers. de quo etiam nos infr. quæst. 5. concl. 6.

Rota contraria sequitur opinionem, præscriptionem scilicet siue maior, siue minor sit centenaria non dici immemorabilem si de initio, vel actu contrario constat, vt apud Puteum decis. 436. nu. 2. lib. 1. Seraph. decis. 454. num. 4. in Tirafonen. iurisdictionis 5. Iulij 1593. coram Illustrissimo Cardinale Millino in Tullen. iurisdictionis 22. Martij 1596. coram Cardinale Pamphilio, in Burgen. Quindenniorum 8. Ianuarij 1599. coram Litta, in Ceruien. decimarum 22. Aprilis 1602. coram Penia, in Conchen. decimarum dell'infantado 11. Martij 1616. coram Andrea; & in eadem causa 4. Maij 1618. coram eodem in Burgen. emolamentorum Sigilli 28. Iunij 1598. coram Penia, in Cauallicen. feudi 26. Aprilis 1613. coram Pironauo.

Innoc. in c. veniens nu. 2. in fi. de verb. signif. Aymon de antiq. temp. 4. p. 5. materia nu. 40. Cou. in reg. Possessor 2. p. 5. 3. nu. 7. ad fi. vers. quo fit de reg. iur. in 6. Auendan. de exeq. mand. p. 1. c. 11. nu. 6. Melchior Palaez de maior 4. p. q. 20. nu. 41. ad medium vers. ego in ea semper Molin. de Hisp. Primog. lib. 2. c. 6. num. 45. & 63. vers. sed quamuis Azeued. lib. 4. nou. recomp. tit. 15. l. 1. n. 12.

Immemorabilis autem huiusmodi possessio, seu præscriptio, (quæ idem fest cum centenaria iuxta magis commune opinionem, quam tenet et Rebus. d. q. 13. nu. 94. & alij fere innumeri, quos refert, & sequitur Ant. Gabr. com. conclus. 1. nu. 7. licet alij velint, immemorabilem esse maiorem, alij minorem centenaria, vt per relatos a Gabr. ibidem & Couar. Rel. reg. possessor. 2. par. 5. 3. nu. 6. & 7.) hæc inquam immemoralis
76 possessio † probari debet per testes deponentes, se vidisse semper ita fieri, & nunquam vidisse contrarium, & a senioribus, & maioribus audiuisse, id ita factum fuisse, nec vnquam audiuisse contrarium actum esse, & huiusce rei publicam famam esse, & opinionem apud

eos, qui rei cognitionem habent; prout
 voluit Glof. quam ibi Doct. fequuntur, in
 cap. 1. de præfcription. in 6. Specul. titul. de
 prob. verf. vltimo quæritur, & alij plerique
 quos referunt, & fequuntur Couar. dict. §.
 3. num. 7. Gabr. dict. concluf. 1. num. 74. & in
 materia decimarum tradit Rebuf. d. quæft.
 13. num. 94. & feqq. Debent autem testes,
 77 qui de hac re testificaturi funt, ita memores
 effe, vt poffint deponere. de eo, quod
 actum est 40. annis, & fic effe annorum
 ferme 54. vt tradunt Lap. Gem. & Franc. d.
 cap. 1. & alij plurimi, quos referunt, & fe-
 quuntur Couar. dict. num. 7. Gabr. d. concl.
 1. num. 83. & in noftris terminis Rebuf. d.
 quæft. 13. num. 99. Verum poterit probari,
 78 ¶ memoriã extare, tum per testes, vt late
 probat Rebuf. ibid. num. 98. tum etiam
 per instrumentum, vt tradit Glo. Io. And. &
 Gem. d. cap. 1. de præfcrip. in 6. Rebuff. fup.
 num. 97. pof. Balb. tract. de præfcript. 2. par.
 tertiæ partis princip. quæft. 6. num. 25. qui
 etiam voluit, per instrumenta probari non
 poffe immemorabilem, quod & refpondit
 Alex. conf. 16. volum. 5. Nat. conf. 636. nu.
 103. & fequen. Licet contrarium voluerit
 abfolutè Rota apud Caputaquen. decifion.
 347. p. 3. & vbi in instrumentis adfit enun-
 tiatiua immemorabilis, dixerit eadem Rot.
 in vna Burgen. iurisdictionis coram Orano
 20. Decembris 1596. & in alia Burgen.
 quindenniorum octaua Martij 1599. coram
 Litte.

Et quoniam incidimus in materiam
 probatoriam poffeffionis decimarum;
 79 illud omittendum non est, earum percep-
 tionem probari poffe per testes fingulares,
 vt fi vnus dicat, fe vidiffe Ecclefiam recipe-
 re vno anno decimam de fabis illius cam-
 pi, alius de frumento eiusdem campi alio
 anno, vt voluit Specul. tit. de inquil. §. 1. nu.
 18. Gemin. confil. 117. num. 3. Andr. Gail.
 pract. obseruat. lib. 2. obseruat. 66. num. 12.
 & alij plerique quos refert, & fequitur Ma-
 fcard. dict. concl. 433. num. 1. Brunor. a Sole
 in comp. refolut. propof. iur. verf. decimas
 percipiendi, & Gabr. comm. concl. l. b. 1.
 tit. de test. concl. 2. num. 33. vbi hanc opi-
 nionem afferit communem videri. Ratio
 duplex est, altera generalis, & communis,
 80 quod in poffeffione probanda ¶ testes fin-
 gulares admittantur, vt late probat idem

Gabr. d. concluf. 2. num. 32. altera specialis,
 81 quod in ¶ decimis locus, & tempus non est
 de fubfiantia actus, vt pof. Specul. tradit
 Mafcard. d. concl. num. 2.

Item probatur poffeffio per instrumenta,
 in quibus continetur locatio decima-
 rum, & earum perceptio a Conductoribus
 Soccin. Sen. conf. 13. num. 14. lib. 4. Sarnen.
 de ann. quæft. 47. num. 1. & 2. Caf. de Graff.
 decif. 10. de cauf. poffeff. & propr. Menoch.
 de retin. remed. 3. num. 132. quem vide Ro-
 ta in Mediolanen. Decimarum 27. Iunij
 1612. coram Prouano.

An vero laici iure percipiendi decimas
 fpoliati, & agentes interdicho recuperan-
 82 dæ ¶ funt ante omnia reftituendi, late tradit
 Vafq. controu. illustr. lib. 2. cap. 89. num. 4.
 & Couar. d. l. 1. var. refol. cap. 17. num. 6. in
 princip. vbi concludit, quod tunc folim
 non erit ante omnia reftituendus laicus,
 quando contra eum, & pro reo fimul est iu-
 ris præfumptio, & non alias; fic exponens
 cap. ad decimas, de reft. fpol. in 6. quo loco
 funt confulendi Doct. pro hac quæftione,
 feu articulo, necnon Anton. Gabr. comm.
 concl. lib. 5. tit. de reftit. fpol. concl. 1. num.
 32. cum feqq. & Corfet. in tract. feu regul.
 fpoliatus ante omnia est reftituendus, li-
 mit. 4. & 48.

Itè ius decimadi ex priuilegio laico cõ-
 cedi non põt a legato a latere Abb. in
 capitulo facrofanta numero fecundo de
 elect. vbi quod nullus Prælatu potest ha-
 bilitare laicum ad ius fpirituale tenendum
 præter Papam fequitur Rebuff. de decim.
 quæft. 13. num. 73. & per hos Rota in No-
 uarien. decimarum, decima Decembr. 1592.
 coram Orano, & in eadem caufa 15. Mar-
 tij 1593. coram Blanchetto, & in eadem
 vigefimo octaua Maij 1593. coram Arigo-
 nio, quæ procedunt etiam in Nuntio; qui
 haberet facultates legati de latere, vt est
 Nuntius Hispaniarum.

83 Tertia Conclusio. Potest Papa ¶ alicui
 Principi, vel etiam alteri laico ex caufa
 decimas, feu ius eas percipiendi concede-
 re: opt. tex. in c. Adrianus, 63. dist. c. cum
 Apoftolica, de his quæ fi. a Prælat. fin. conf.
 capit. melius in c. ex parte, il 3. de decim. &
 c. 2. §. ftatuimus, & §. vbi autem, eod. tit. in
 6. &

6. & notant passim Doctor. maximè vero Rebufid. q. 13. nu. 10. Hispan. d. tract. reg. dec. q. 12. nu. 1. Cou. d. nu. 6. vers. Quarto, ab eadem radice procedit, Nauar. in tract. de re. Eccles. q. 1. monit. 57. nu. 2. latè, & optimè Henric. in summa Thol. mor. lib. 7. c. 57. nu. 2. necnò Roder. Suar. alleg. 28. & 10. Gurtier. prac. q. lib. 1. q. 14. nu. 1. & 2. Declarabis tamen hanc conclusionem, quod huiusmodi priuilegiatus a Papa ex causâ, vt possit decimas ab alijs percipere, tam laicus, quam religiosus † tenebitur congruâ portionem pro sustentationem, ministrorum, & oneribus supportandis Ecclesiæ Parochiali assignare, vt expressè disponitur in d. s. vbi autem, & nos supr. c. 4. quæst. 3. concl. 6. semel admonuimus.

Abulen. in Matth. cap. 23. quæst. 185.

Rebuff. de decim. quæst. 13. nu. 40. & seqq. Intrigliol. de casib. conscien. cent. 1. cal. 8. num. 91. & seq.

Malderus vbi supra.

Hosten. in summ. de decim. num. 15. & 16.

QVAERO QVARTO, An consuetudo aliquam vim habeat in eximendo aliquos a decimarum solutione, aut ijs tribuendo iure decimandi.

85 Suppono consuetudinem † differre a præscriptione, per consuetudinem enim ius quodammodo acquiritur in communi, & publico, per præscriptionem vero priuato; ita Abb. in c. cum Ecclesia, col. 8. nu. 45. de ca. poss. & propr. Rebuf. d. quæst. 13. nu. 45. & in consuetudine sunt plures personæ incertæ, in præscriptione vero vna sola esse potest, vel quæ pro vna habeatur, vt Collegium Ecclesiæ, Vniuersitas; Butr. c. fin. de consuetud. Alex. conf. 166. num. septimo, vol. 1. Corn. conf. 268. col. 5. vol. 4. Rebuf. loc. cit. Germon. de sacr. immun. lib. 3. c. 16. nu. 66. alias differentias tradunt Abb. Butr. & Curt. d. c. fin. Balb. de præser. 5. par. princip. quæst. 7. Rebuf. in constit. Reg. tract. de consuet. in 3. Tom. Est autem † consuetudo, vt habetur in c. consuetudo, distinct. 1. ius quoddam moribus ventium, approbatum, quod per lege suscipitur, cum deficiat lex; quæ etiam definitio colligitur ex cap. cæterum, de test. cog. & con-

muniter probatur. Ex ea vero consuetudine sequitur, (vt id obiter nunc adnotemas,) consuetudinem illam, quæ secundum ius est, potius iuris, ac legis obseruantiam, quam consuetudinem fore dicendam; quamuis Abb. & plerique alij in cap. fin. de consuet. consuetudinem diuidant in eam, quæ contra, quæ præter, & quæ secundum ius est.

87 Prima Conclusio. Plurimum potest † consuetudo circa portionem, & quantitatem decimæ, eaque attendenda est: ita colligitur ex c. in aliquibus, §. vltim. cap. commissum, cap. cum sint homines, cap. dilecti, c. ad Apostolicæ, de decim. in specie adnotauit tam in prædialibus, quam in personalibus. Rebuf. d. quæst. 13. num. 46. Fran. Balb. d. quæst. 7. Io. Azor. d. lib. 7. cap. 37. quæst. 2. Boer. in consue. Bituric. tit. de consue. 6. 12. communem dicens, quem etiam sequitur Couar. d. cap. 17. num. 8. Male ergo Host. & alij, quos referunt Rebuf. d. quæst. 13. num. 43. Azor. dict. quæst. 2. Couar. dict. num. 8. & Tyndar. tractat. de decim. num. 35. & 36. id admiserunt in personalibus, non autem in prædialibus. Peius dixit Glos. & Inno. d. cap. in aliquibus, consuetudinem hanc debere à Pontifice esse approbatam; vel auctoritate Summi Pontificis totam decimam, seu illam eius partem, quæ diminutam videtur, esse in quid aliud commutatam, vt voluit Germon. dict. cap. 19. num. 69. & duobus seqq. Nam & tex. supra relati aperte id tribuunt consuetudini, non autem huiusmodi commutationi; neque requiritur in consuetudine, † etiam quæ est contra ius, scientia, & approbatio Principis, vt multis ostendit Abb. dict. cap. fin. num. 13. & ibi Buer. & Barbat. colum. 26. de consuetud. Curt. latè sect. 4. num. 24. Ioan. Azor. instit. moral. part. prima, lib. 5. cap. 18. quæst. 7. cum seq. & Thom. Sanch. de Matrim. lib. 7. disp. 82. num. 20. Pessimè demum dixit Hispan. in tract. reg. decim. vers. decima est iure naturali, num. 13. & decimo quinto, nullam omnino consuetudinem excusare etiam a quota decimarum; quod etiam alij voluerunt quos refert Azor. dict. quæst. 2. Ratio enim est, 89 quia quota decimæ † diminui potest per consuetudinem, siue quia decima nunc est solum de iure humano, vt Theologi

logi volunt, siue quia consuetudine ius diuinum, ac naturale limitari, & quodammodo diminui possunt, vt voluit Glof. communiter fere a Canon. recepta in cap. a nobis, de decim. late Sanchez d. dist. 87. disputat. 4. num. 2. quod verum est interpretando, non derogando, d. cap. fin. vbi Abb. & alij, de consuet. & ideo in hac specie, quod decima diminui possit consuetudine, præter iura, & Doct. citatos tenuit Viui. & Abb. dict. cap. in aliquibus, & alij Canonistæ fere omnes, ex quibus nonnullos recenset Couar. dict. num. octauo, in princip. Et de hoc nulla est dubitatio apud recte sentientes.

90 Secunda Conclusio. Consuetudo quantumcumque longa & nullas decimas, aut quid aliud Ecclesiæ ministris soluendi, non excusat à peccato, nec valet quando alias sustentari non potest in ea plebe, vel parochia Sacramentorum, ac spiritualium minister. In hoc conueniunt omnes, non modo Canonistæ, sed etiam Theologi, & in specie notauit Couar. dict. cap. 17. num. 6. & 8. in fine. Ratio est, quoniam & de iure naturali, & diuino est sustentatio ministrorum Ecclesiæ Dei, vt inter ceteros ostendit Sot. lib. nono, de iust. & iur. quæst. tertia, art. 1. Couar. dict. cap. 17. num. 2. & tertio, & Vasq. contr. ill. lib. 2. cap. 89. num. octauo & 9. & nos iam non semel admonuimus; sicque procedunt rationes, de quibus per Rebuf. inter alios d. quæst. 13. num. 40. vbi absolute probare contendit, consuetudinem nullas decimas soluendi non valere, post Ancharan. Turrecr. Bertran. & alios.

91 Hanc tamen conclusionem declarauit non procedere in ijs decimis, quæ proculdubio iure tantum humano, etiam quoad substantiam inductæ sunt, quales sunt decimæ personales, secundum Host. in sum. tit. de decim. §. vtrum, quæst. septima, & plerisque alios Canonistas, de quibus per Couar. dict. cap. 17. num. 2. vers. & præter has rationes: ideoque eas per consuetudinem tolli posse, præter Couar. dict. cap. 17. num. octauo, voluit Host. cap. in aliquibus, de decim. Turrecr. cap. reuertimini, 16. quæst. prima art. septimo, num. 12. Paris. conf. 25. colum. 2. volum. 4. Fel. cap. causam, quæ, de præscrip. Balb. tract. de præscrip. quinta, par. prin. quæst. 7. Viui.

decim. Neap. 4. nu. 46. & communem Theologorum, & Canon. dicit esse Rebuf. dict. quæst. 13. num. 44. Quinimmo, valere consuetudinem eximentem laicos a solutione etiam prædialium decimarum, vbi ijs non indigeat Parochus, sentiunt Theologi omnes, præsertim Azor. dict. lib. septimo, cap. 37. quæst. 2. necnon Couar. dict. num. 8. licet Couar. id non concedat de tota aliqua provincia; quod tamen concedit Azor. simul ostendens, quomodo id euenire poterit.

93 Tertia Conclusio. Valet consuetudo, vt de minutis etiam & decimæ mixtæ non soluantur, vt voluit D. Thom. 2. 2. quæst. 87. art. 10. Astenf. in summ. rubr. de decim. art. 4. in fin. Collect. cap. 1. de decim. Rebuf. dict. quæst. 13. nu. 51. immo voluit Turrecr. dict. cap. reuertimini, quæst. 11. decimas de minutis non esse in precepto. Pari 94 ratione & valebit etiam consuetudo, vt ex certis fructibus, puta sæpo, oleo decimæ non soluantur, ita post Castr. conf. 17. lib. 2. Couar. dict. nu. 8. vers. Septimo, eodem iure, & Azor. d. cap. 35. quæst. 9.

95 Quarta Conclusio. Valet consuetudo, vt & de prædijs Ecclesiasticis decima non soluantur a clericis, ita in specie tradit Couar. d. num. 8. vers. Secundo, licet magis communiter, & sentit Azor d. c. 35. quæst. 7. cum præsertim multi non improbabiler dixerint, decimas de his soluendas non esse, quos recensuimus hoc eodem cap. q. 96 1. conclus. 3. Immo, & posse clericos consuetudine eximi a solutione decimarum omnium tam prædialium, quam personalium, etiam ratione bonorum patrimonialium, voluit Glof. d. cap. in aliquibus, de decim. & cap. quia cognouimus, 10. quæst. 3. Fel. d. cap. causam, quæ colum. 1. de præscrip. Balb. d. quæst. 7. Couar. d. num. 8. vers. primum hinc constat, Azor. d. lib. 7. cap. 37. quæst. 2.

Item valet consuetudo, quod ex eodem prædio vna Ecclesia decimas maiores percipiat, & alia minores Hostien. in cap. cum in tua §. respondemus quem ibi omnes sequuntur de decim. Rota in Conchen. decimarum prima Iulij 1591. coram Pamphilio.

97 Quinta Conclusio. Possunt ex consuetudine

97 rudine ꝑ decimā vni Ecclesie alias de-
bitæ alteri adscribi, & solui. tex. est in cap.
cum sint homines, & cap. ad Apostolicæ,
vbi Abb. & alij, de decim. & not. Card. in
cap. vlt. in fin. de Paroch. Io. Guttier. lib. 1.
pract. quæst. 17. num. 2. & 5. post Couar. d.
num. 8. Rebuff. dict. quæst. 13. num. 47. &
98 48. vbi limitat, id non procedere ꝑ in de-
cimis, quæ limitibus adhærent, hoc est, in
prædijs, quæ limitibus proxima sunt, ad
not. per Glof. & Doct. dict. cap. cum sint
homines, & d. cap. fin. de Paroch. limites
99 enim ꝑ præscribi non possunt, ne fines
confundantur, cap. quicunque, & cap. licet
16. quæst. 3. & cap. super eo, de paroch. For-
100 tius vero ꝑ attendi debet consuetudo,
vbi de iure dubium est, ad quam Ecclesiam
decimæ spectent, vt not. Glof. 2. & Doct.
per illum. text. in cap. cum contingat, de
decim. & Couar. d. num. 8. vers. Quarto,
fortiori ratione; vbi post Abb. dict. cap.
cum sint homines, concludit, in hac specie
101 ꝑ sufficere consuetudinem decem anno-
rum, cum ea non sit contra, sed præter ius,
102 quo casu ꝑ decem annorum spatio legi-
rimam consuetudinem induci, voluerunt
præter citatos a Couar. ibidem, Abb. dict.
cap. fin. num. 15. de consuetud. & Rebuff.
dict. quæst. 13. num. 53. & nos latius ostendimus
tract. de Option. cap. 1. quæst. 2.

Put. decis. 15. lib. 1. num. 5. incipien. fuit
alias dubitarum Achill. decis. 3. num. 5.
de decim. Reuerendis. Coccinus decis.
454. lib. 2. vbi nota inquit quod prædicta
conclusio (quod scilicet sufficiat decen-
nium ad introducendam consuetudinem)
habet locum quando agitur inter duas Ec-
clesias Parrochiales, secus si ageretur inter
Ecclesiam Parrochiale, & alterum, cui
ius resistet, tunc enim requiretetur immem-
orabilis, aut quadragenaria cum titulo
Doct. in cap. fin. de consuetud. Rebuff. de
decim. quæst. 13. num. 83. & seqq. Rota in
Ciuitate. Decimarum 15. Decembris 1594.
& 18. Martij, & 28. Iunij 1596. coram Car-
dinali Pamphilio, & Calaguriana Deci-
marum 19. Martij 1610. coram Caualerio.
De consuetudinibus quoad colonos dis-
cemus infr. cap. 6. quæst. vlt.

De consuetudine vero quoad locum
modum, & tempus soluendi decimas,

dicemus infr. cap. sequen. suis locis.

Sexta Conclusio. Excepto casu, de quo
in superiori conclus. ad fin. diximus. & eis
similibus, consuetudo, quæ circa decimas
103 obseruanda est, ꝑ requiritur, & sufficit,
vt sit quadraginta annorum; opt. text. in
cap. fin. de consuet. & in hac specie nota-
uit Paris. cons. 25. num. 6. & 27. lib. 4. Couar.
d. num. 8. vers. decimo, his omnibus ani-
maduersis, & colligitur ex Glof. vlt. in cap.
fin. vbi Doctor. omnes, de consuetud. & pa-
tet ex text. in cap. cum Ecclesia, de caus.
possess. & propr. & cap. auditis, de præ-
script. Quare male Soc. cons. 297. volum. 2.
Fulgos. cons. 166. clarius Balb. dict. quæst.
7. num. 9. & seqq. & Rebuff. d. quæst. 13. nu-
53. in fin. voluit, requiri ad hanc consuetu-
dinem in materia decimarum tempus im-
104 memoriale. Immo neque ꝑ titulum requi-
ritur ad hanc consuetudinem, licet ei ad-
uersetur iuris communis præsumptio, vt
in specie adnotauit Couar. vbi supra. Tex-
tus vero in cap. 1. de præscrip. in 6. qui con-
trarius videtur, procedit in præscriptio-
ne, non autem in consuetudine, secundum
Archidiacon. ibi, Geminian. & alios, quos
ad hoc refert, & sequitur Couar. loco cit.

An autem valeant statuta laicorum pro-
hibentia decimas a laicis exigi, quæ solui
non consueuerunt, tangit Azor. dict. lib. 7.
cap. 37. quæst. 3. & iure negatiue respon-
dens id probat, quod etiam facile suaderi
potest ex ijs, quæ in simili adducemus infr.
cap. 8. quæst. prima, conclusion. quarta in fi-
ne, maxime quod iudex hac in re laicus
esse nequit, vt eadem quæst. prima, ferè
per totam ostendemus, vnde nec statuere
poterit, cum hæc duo statuere nimirum,
& iudicare posse, a pari procedant, vt plu-
ribus allegatis tradunt Dec. eiusque Apo-
stillator in cap. Ecclesia S. Mariæ, num. 6. de
constit.

Si queratur, quæ consuetudo in solutio-
ne decimarum sit attendenda loci ne-
vicinioris, aut loci, vbi prædia existunt, vel
vbi fit solutio decimarum an Diæcesis, po-
test responderi distinguendo aut nulla
adeest consuetudo in loco vbi sita sunt præ-
dia, aut fit solutio decimarum, vel si adeest est
dubia, & tunc attendenda est consuetudo
loci vicinioris, vel loci prædominantis,
Achill.

Achill. dec. if. tertia, nu. 2. 6. & 8. de decim. Item si in loco ubi fit solutio decimarum, vel sita sunt prædia nulla adest consuetudo, in loco vero viciniori adest aliqua consuetudo, & in loco dominantiori adest diuersa consuetudo, & tunc attendenda est consuetudo loci vicinioris, non loci dominantioris, aut ius commune. Put. decif. 176. per rot. lib. 3. Aut in loco ubi sita sunt prædia adest particularis consuetudo, & illa tunc est attendenda item si in loco adest aliqua consuetudo, & in Diocesi alia, & tunc etiam attendenda est consuetudo loci particularis, & non Diocesis Rota in Tuden. decimarum 19. Nouembris 1591. coram Cardinale Pamphilio in Ciuitaten. decimarum 18. Martij, & 28. Iunij 1596. coram Penia, & quod consuetudo specialis præferenda sit generali Rota in Calaguritana. decimarum 19. Martij 1610. coram Cauale rio, in Hispanen. decimarum 18. Iunij 1612. coram Vbaldo.

Item attendenda est potius ea consuetudo, quæ fauet Parrochiali, quam quæ fauet prædiali cum sit rationabilior, & conformior iuri communi Curt. iun. conf. 2. in fin. Afflic. decif. 80. num. 9. cap. cum olim ubi Butr. in Summ. Abb. num. 7. de consuetud. Rota in Segobien. decimarum 10. Octobris 1583. coram Aldobrandino in Pacen. Decimarum 20. Iunij 1594. coram Millino.

Abulen. in Matth. cap. 23. quæst. 188.

Rebuff. de decim. quæst. 13. nu. 55. & seqq. & quæst. 14. num. 11. & seqq. Malderus, & Reginaldus ubi supra. Hostien. in sum. de decim. num. 11.

QVAERO QVINTO, Quænam præscriptio obtineat, & locum habeat in materia decimarum.

Prima Conclusio. Possunt

105 aliqui & etiam laici præscribere exemptionem a solutione, non solum partis decimarum, seu quotæ, (in quo omnes ferè conueniunt, & late inter cæteros tuetur Triuis. decif. Venet. 29. num. 15. Rebuff. d. q. 13. num. 57. & 58. ubi post Angel. in summa verbo, decimæ, §. 2. id limitat, ubi Curatus non possit commodè ex illa parte, quæ soluitur, sustentari;) verum etiam quoad to-

ram decimam, idque respondit Nauarr. conf. 2. num. quinto, tit. de decim. & docet in Mannal. Confess. cap. 21. num. 28. ac tuetur optimè Couar. dict. cap. 17. num. 10. Fern. Vasq. controu. Illustr. lib. 2. cap. 89. nu. 10. Azor. instit. mor. par. prima, lib. septimo, cap. 37. quæst. quarta, & post alios Henriq. lib. septimo sum. Theol. moral. cap. 27. nu. 2. ea optima ratione, quod, licet laici sint incapaces iuris percipiendi decimas, vt superius ostendimus, nullibi tamen in iure habetur, quod sint incapaces huius exemptionis, suffragatur etiam cap. 1. de præscr. lib. 6. ubi absolute admittitur præscriptio in decimis, licet contrarium tueri velit Triuis. decif. Venet. 29. num. 14. Neque obstat ratio, qua contrarium sentit Euerar. in loc. a tribut. a dec. num. quarto, quoniam triburum, quod soluitur in recognitionem vniuersalis dominij, non præscribitur, decima vero talis est, cap. tua nobis, de dec. nam præterquam quod exponi potest illud de tributo quoad ius exigendi, sufficit quod aliquid Deo offeratur in recognitionem vniuersalis dominij, quod decima non fit, vt in simili de priuilegio optimè ait Azor. d. cap. 37. quæst. 6.

106 Secunda Conclusio. Potest & clericus, vel Ecclesia per præscriptionem acquirere exemptionem, etiam quoad totam decimam, vt voluit Glof. fin. quam ibi Doct. sequuntur, in cap. in aliquibus, Fel. cap. causam, quæ, colum. prima, de præscription. Gemin. cap. 2. §. penul. de decim. in 6. Balb. dict. quinta part. princip. quæst. septima, Couar. dict. num. 10. & Vasq. contr. illustr. lib. 2. cap. 89. num. 10. & constat a fortiori ex eo, quod de laico in præced. conclus. tradidimus.

107 Tertia Conclusio. Potest & clericus, vel Ecclesia per præscriptionem acquirere etiam totam decimam in aliena parochia: bonus text. iuncta Glof. in cap. cum continet, & cap. cum in tua, quod est seq. de decim. melior in cap. 1. de præscript. in 6. optimus, & ferè ad litteram, in cap. ad aures, de præscrip. ubi Glof. & Doctor. idem not. Rebuff. dict. quæst. 13. num. 6. & Couar. dict. cap. 17. num. septimo, Abb. conf. 94. num. 2. volum. primo, quod tamen aliqui limitant non procedere, ubi clerici, vel Religiosi non habeant Parochiam, vt videtur est

est apud Rebuff. d. quæst. 13. num. 63. quos
108 tamen ibi refellit. Tu vero declara,
109 hanc præscriptionem non extendi de
decima vnus rei ad aliam rem etiam eius-
dem fundi: vnde si quis præscripsit decimam
vini, si vinea fiat arabilis, non habebit deci-
mam illius fundi: vt decidit Butr. cap. com-
missum de decim. per cap. cum in tua, eod.
tit. quod tamen potius loquitur de exten-
sione quoad prædium; idem voluit Rebuff.
d. quæst. 13. num. 61. allegans Doct. in cap.
auditis, de præscrip.

Butr. in c. cum in tua de decim. sub num.
2. vers. vnde ius Balb. de præscr. 1. part.
2. par. principalis quæst. 2. num. 20. in fi. Ro-
ta in Conchen. decimarum, 20. Aprilis 1592.
coram Pamphilio, in alia Conchen. decima-
rum de Belmonte, 20. Iunij 1616. coram
Verospio Paris. conf. 114. nu. 23. lib. 1.

Declara tamen, quod vbi quis est in quasi pos-
sessione percipiendi decimas maiores v-
nius fundi, & nullus alius est in quasi pos-
sessione percipiendi minutas, debet enim
habere minutas, & præscribens maiores, de-
bet etiam præscribere minores, c. commissum
vbi Butr. num. 2. Abb. num. 3. & alij de
decim. Balb. vbi supra Rota in Conchen. de
cimarum 19. Iunij 1595. coram Mantica, &
in eadem 27. Martij 1596. coram Corduba.

Et hanc declarationem intelligi procedere
respectu decimarum minutarum, quæ ex
vno, & eodem prædio eodem tempore cū
maioribus colliguntur, secus vero si minu-
tæ sint subrogatæ in locum decimarum ma-
iorum c. commissum c. cum in tua vbi scri-
bentes de decim. Rebuff. eod. tit. quæst. 14.
nu. 18. Paleort. decis. 70. Rota in Conchen.
decimarum 1. Iulij 1591. coram Pamphilio
& in alia Conchen. decimarum 19. Iunij
1595. coram Mantica.

Quod si Rector habens ius cœquale cum
Episcopo in decimis percipiendis præscri-
pserit legitimè decimas minutas ex croco
& oliuis verbi gratiæ in loco, ex quo ante
decimam grossam ex vino, & frumento per-
cipiebantur ab Episcopo, si decimam minu-
tæ ad eò creuerint, vt amplius dici non pos-
sint minuta, prout erant, huiusmodi deci-
mæ non debentur amplius Rectoribus, sed
Episcopo Rota in Conchen. decimarum
dell'infantado 5. Decembris 1612. & 10.

Maij 1613. coram Pirouano, & in eadem
causa 11. Martij 1616. coram Andrea, in
Conchen. decimarum de Gualuina 31. Ma-
ij 1617. coram Manzanedo, vbi de Rocto-
re qui præscriperat decimas minutas con-
tra Cantorem, quæ erant effectæ decimæ
grossæ.

Quia ius decimandi in dubio præsumitur rea-
le respectu prædiorum, & non fructuum
Anchar. in cap. cum in tua nu. 3. de decim.
Rebuff. eod. tit. quæst. 14. num. 18. in fi. Abb.
conf. 71. num. 2. Gutier. canon. quæst. lib. 2.
cap. 71. nu. 94. Rota in Conchen. decimarum
5. Maij 1600. coram Cardinale Pamphilio,
& 12. Nouembris 1608. coram Iusto, in Co-
chen. decimarum dell'infantado 18. Decē-
bris 1617. & 7. Februarij 1618. coram An-
drea, vnde dicit Abb. in c. aliquibus nu. 3. de
decimis quod ratione decimæ videtur Ec-
clesia, cui soluitur habere ius quoddam in
illo fundo, ex quo fructus colliguntur, vt re-
fert, & sequitur Azeued. lib. 1. nou. collect.
tit. 5. lib. 2. num. 6.

Ad limitationem verò, quæ solet afferri ex
Anchar. vbi supra, & Rebuff. d. quæst. 14.
n. 25. & seqq. post Hostien. & alios in d. c.
cum in tua quod scilicet vbi sunt plures de-
cimarum, quorum alter percipit de om-
nibus fructibus non procedat conclusio sit
praeposita, Responderi potest hoc intelligi
debere, quando alter nititur iure commu-
ni, alter vero præscriptione, vel quando agi-
tur ad exclusionem alterius secus vero quan-
do, vt in casu proposito, vterq; scilicet Epi-
scopus, & Rectores veniunt ex iure cœ-
quali, tunc enim mutatio seminis, & fru-
ctuum non mutat obligationem.

110 Sed neque extenditur præscriptio de-
cimarum ad noualia, vt ibidem tradit Re-
buff. & nos latius ostendimus cap. præced.
quæst. 3. conclus. 9. vbi de præscriptione
111 quoad noualia fusè egimus, neq; etiam
extenditur hæc præscriptio de persona
ad personam; vnde si quis veniat ad habi-
tandum, non poterit ab eo decimam perci-
pere, qui in alijs præscripsit, sed cum is
de nouo soluat, Ecclesiæ Parochiali solue-
re debet, vt voluit S. Ant. 2. part. sum. tit.
4. cap. tertio, §. tertio, & Rebuff. dict. quæ-
stion. 13. num. 62. per cap. ad Apostolicam,
de decim. quod tamen in alijs terminis lo-
quitur.

Quarta Conclusio. Ad præscribendum
112 in casu præcedentium conclusionum præ-
quiritur, vel spatium 40. annorum cum
probatione tituli iusti, seu probabilis, qui
causam possessori tribuat præscribendi, vel
tempus immemorabile; text. est in cap. 1.
vbi Glof. & Doct. de præscript. in 6. & not.
Rebuf. d. quæst. 13. num. 81. & seq. Couar.
d. cap. 17. in princ. num. 8. ad fin. & num. 10.
ferè per totum, vbi id latè probat, & subti-
liter more suo, rationes satis congruas
afferens, quas breuitatis causa omittam.

 Rota in Comen, decimarum 3. Martij
1604. coram Ortembergo, in Taurinè.
decimarum 18. Maij 1607. coram Coccino
Rotæ Decano, In Sabinen. decimarum
1. Iulij 1609. coram eodem, in Ciuitaten.
decimarum 18. Maij 1596. coram Gipio.

Ad præscribendum vero contra illum, qui ha-
bet decimas de iure speciali vtputa ex do-
natione sufficiunt 40. anni Glofa magna
in cap. 1. vers. & secundum hoc possemus
de præscript. in 6. Rota in Valentina deci-
marum de Candia 12. Maij 1603. coram
Cardinale Pamphilio, in Conchen. decima-
rum 10. Aprilis 1592. coram eodem Butr.
in cap. peruenit num. 14. de censib. Anchar.
conf. 162. sub nu. 3. Balb. de præscrip. 1. par.
5. princ. quæst. 8. num. 6.

Item ad hoc vt vna Ecclesia præscribat deci-
mas Episcopo de iure communi debitas,
quas tamen Episcopus nunquam possedit
cum agatur de iure quæsito amittendo, sed
de iure non quæsito, quod Episcopo com-
petit præscribendo, sufficit præscriptio so-
la quadragenaria cum scientia, & patien-
tia Episcopi Rota subtiliter in Sabinen. de-
cimarum 1. Iulij 1609. coram Coccino Ro-
tæ Decano Card in cap. cum Ecclesia s. ve-
rum quam in vers. oppono de hoc, & de
cap. ad decimas de caus. possess. & propr.
Rip. ibid. nu. 25. vers. decima solutio Abb.
nu. 46. Felin. in cap. si diligenti nu. 7. circa
fin. vers. secunda reseruatio, vers. tamen
propter authoritatem prædictorum de
præscript.

Ad hoc autem vt laici præscribant exemptio-
nem è tota decima contra Ecclesiam ha-
bentem de iure intentionem fundatam se-
cundum sententiam Rotæ non sufficit sola
immemorabilis, quia vbi agitur de exem-

ptione a toto sola immemorabilis non
suffragatur ad præsumendum priuilegium
fuisse attentum ante Concilium Latera-
nense, sed requiritur exhibitio ipsiusmet
priuilegij Apostolici, vel probatio fanæ
priuilegij iuncta cum immemorabili se-
cundum magis communem opinionem,
de qua per Abb. & Innocen. in cap. cum
Apostolica de his que fiunt a Prælat. Felin.
in capitulo causam quæ numero tertio de
præscript. Rebuf. de decim. questione ter-
tia, num. 69. Gabr. de præscrip. conclusione
prima numero decimo sexto, & decimo
octauo, & vti communem sequuta est Ro-
ta in Toletana decimarum inter impressas
215 parte secunda. In Pampilonen. decima-
rum vigesimanona Octobris 1589. coram
Cardinale Pamphilio, in qua habetur hanc
conclusionem procedere, licet in præscri-
benda exemptionem a toto non adfit tanta
iuris resistentia, quanta adest in præscriben-
do iure decimandi, & plenius in Mediola-
nen. Rescisionis Permutationis 21. Maij
1597. coram eodem. In Mediolanen Deci-
marum S. Donati 19. Martij 1612. & 22.
Maij 1613. coram Pirouano.

Hæc præscriptio interruptitur per li-
tem introductam coram iudice laico etiã
si nulla sit, quia reus constituitur in mala
fide etiam coram iudice incompetente Ro-
ta in Taurinen. decimarum 27. Iunij 1607. cor.
Coccino Rotæ Decano Abb. conf. 19. nu. 2.
vers. Nec obstat si dicatur lib. 2. Balb. de
præscr. 3. p. sextæ partis, q. 4. num. 3. vers. re-
stringitur tamen.

Item interruptitur per protestationes extra-
iudiciales si sunt aptæ inducere malam
fidem Butr. in c. grauis nu. 11. in fin. de rest.
spol. Abb. in c. vt debitus num. 2. vers. ad ma-
teriam de appell. Rota in d. Taurinen. deci-
marum.

Non tamen interruptitur præscriptio per li-
tem motam, & sententiam laram ad fauorè
possessoris, aut inducitur mala fides, vt post
Castr. quem allegat tradit Felin. in c. illud
nu. 17. in 14. concl. de præscr. Soccin. conf.
47. in fin. lib. 3. Couar. in alleg. reg. possessor
3. p. 9. nu. 4. vers. secunda conclusio Rota
in Lucana Decanatus 17. Maij 1578. coram
fel. recor. Clemente 8. In Romana Casalis
Longhezze 5. Martij 1593. coram Seraphi-
no, in Eugubina sancti Petri 26. Aprilis
1596.

1596. coram Cardinale Pamphilio, in Pam-
pilonen. decimarum 14. Iunij 1610. co-
ram Cardinale Ludouifio.

Quinta Conclusio. Ecclesia, vel persona
Ecclesiastica habens donationem a laico,
113 puta Rege, vel Regina, non potest de-
cimam praescribere, etiam per tempus im-
memoriale: text. in cap. dudum, vbi Abb.
de decim. facit quoque cap. fin. de reb. Ec-
cles. non alien. in 6. not. Rebuf. d. quest. 13.
num. 87. poterit tamen habere decimas a
laico, qui eas habuerit in feudum ante Con-
cil. Later. vt disponitur in cap. 2. §. sane, de
decim. in 6. & sic poterit praescribere.

Sexta Conclusio. Nulla praescriptione
114 etiam immemoriali potest laicus ius ac-
quirere percipiendi decimas ab alij, quid-
quid dicat Vasq. contr. illustr. l. 2. c. 89. num.
7. tex. apertus in cap. causam, que, vbi Glos.
Fel. & alij de praescript. notat Balb. di. p. 5.
par. prin. q. 7. Cou. d. c. 17. nu. 6. vers. Quarto
ab eadem radice, Germon. & Henriq. locis
infr. cit. Rebuf. d. q. 13. num. 64. & alij, quos
refert Vasq. vbi supra. Ratio illa est, quod
laici sint incapaces huius iuris, vt late pro-
bauius sup. hoc eod. c. q. 3. in prin. vbi au-

115 tem adest incapacitas alicuius iuris, et non
possunt ij etiam per immemoriam praescri-
ptionem capaces fieri, vt voluit Glos.
in cap. nobis, verb. iurisdictione, de iure pa-
tron. Abb. & Curt. in c. fin. de consuet. sect.
4. num. 32. & 33. cum alijs, quos refert, &
sequitur Couar. d. c. 17. nu. 10. Anastas. Ger-
mon. de sac. immunit. lib. 3. cap. 19. nu. 6. &
duob. seqq. Peregr. de priuileg. lib. 6. tit. 8.
num. 18. 19. & 21. & Henriq. lib. 7. summ.
Theol. mor. cap. 17. nu. 2. Et quamuis priuile-
gio laicis concedi possit hoc ius decima-
di, vt eadem quest. 3. ostendimus, huiusmo-

116 di autem immemorialis praescriptio vim
habeat priuilegij, vt habetur in l. 3. §. de du-
ctus aquae, ff. de aq. quorid. & est. cap. super
quibusdam, de verbor. signif. & late prole-
quitur Ant. Gabr. com. concl. lib. 5. tit. de
praescript. concl. 1. num. 1. secus tamen est

117 et vbi adest incapacitas in possidente, vt
not. Io. Monach. c. 2. de praeben. in 6. Abb.
Fel. & alij d. cap. causam, que, latè Couarr.
d. l. 1. variar. resol. cap. 10. num. 14. Arnulph.
Ruz. in tract. iur. regal. 4. par. praefat. num. 6.
& 7. & Peregr. dict. num. 18. & 19. latissime
Gabriel. d. concl. 1. nu. 16. Et in hac spe-

cie iuris percipiendi decimas, in laicis non
habere praescriptionem immemoriam,
locum priuilegij, voluit Couar. d. cap. 17.
num. 6. vers. Quarto, ab eadem radice, Cur.
d. num. 33. Arnulph. d. nu. 7. & Rebuff. dict.
quest. 13. num. 67. & 68. & ex magis com-
muni decidit Rot. Rom. decis. 15. num. 2.
& num. 3. par. 2. in nouiss. diuers. vbi plu-
118 res Doct. allegat. Si tamen et ad hanc im-
memoriam praescriptionem accedat fama,
priuilegij, seu feudi obtenti ante Conc. vel
Later. vel etiam fama feudi absolute, tunc
laicus turus erit, vt latius ostendimus sup.
hoc eod. c. quest. 3. concl. 2. & tenet Rot.,
vbi supr.

Et in Pamplonen. decimarum 8. Martij
1613. coram Coccino Rotae Decano,
in Toletana Decimarum de Capilla 8. Fe-
b. uarij 1588. coram Orano, in Certien. de
cimarum 27. Iunij 1602. coram Penia, in
Toletana decimarum 4. Decembris 1615.
coram Dunogetto Abb. Innoc. & alij in c.
cum Apostolica de his, que sunt a Praelat.
Et quod sola immemorabilis praescriptio suf-
fragetur personae Ecclesiasticae ad acquire-
dum ius decimandi dixit Rota apud Cre-
fcent. decis. 1. de decim. in Valentina deci-
marum 21. Iunij 1613. coram Cavalerio, in
Toletana decimarum 4. Decembris 1615.
coram Dunogetto.

An autem decimas ante Concil. Later.
vel post legitime infeudatas possit laicus
contra laicum praescribere, tractat inter
alios Io. Gutt. er. pract. quest. lib. 1. quest.
14. num. 3. & quest. 15. num. 7. vbi pluribus
relatis ex communi resoluit affirmatiue.

Rebuf. de decim. quest. 13. nu. decimoquinto,
& seqq.

¶ VAERO SEXTO, An valeat co-
positio, vel transactio super de-
cimis.

¶ Praemitto cum Azo, dict. lib. 7.
cap. 37. quest. 5. quod licet inter composi-
tionem, & transactionem hoc intersit, quod
illa est gratis, & liberaliter facta conuen-
tio, haec est de re dubia, & lite incerta ali-
quo dato, vel retento pacto, l. 1. ff. de tran-
sact. l. transactio, C. eod. & cap. super eo,
de transact. vnum tamen la plus pro alio

ponitur, vt in cap. veniens, eod. tit. cum simil.

- Prima Conclusio. Valet compositio inter personas Ecclesiasticas, vt decimæ vni
 119 Ecclesiæ debitæ ꝛ alteri soluantur; text. est in c. 2. & ibi Glof. & Doct. de transact. optimus etiam text. in c. dilecti, vbi id not. Abb. de decim. idem tradit Ruin. consil. 142. num. 13. volum. 5. Rebuf. d. quæst. 13. nu. 16. vbi rationem affert, qui etiam num. seqq. post collect. in cap. ad Apostolicæ, eod. tit. hanc conclusionem limitat non procedere in decimis personalibus, quæ dantur ratione administrationis Sacramentorum. Tu vero illam declara, ita demum procedere
 120 ꝛ si causæ cognitio, decretum, & consensus Episcopi accedat; vt disponitur d. c. 2. & ibi not. Innoc. & latè tradit Rebuf. dict. quæst. 13. num. 19. vsque ad 23. vbi etiam quærit, an sufficiat auctoritas Vicarij, & videtur ibi concludere, ꝛ quod sic, per text. d. cap. 2. in integra Decretali, vbi habetur, Episcopi, vel Archidiaconi, qui de iure Vicarius est Episcopi, cap. 1. de off. Archid. Secundo declara, ꝛ non posse laicos cum Ecclesia componere, vt decimæ ipsis laicis soluantur, nisi ad tempus, & ex iusta causa, vt probat Rebuf. dict. quæst. decimatertia, num. 28.

- Secunda Conclusio. Valet compositio
 123 inter clericos, vt minus, quam sit decimæ, eis solvatur, vel, vt de aliquibus rebus non prestetur: text. in cap. veniens, de transact. & cap. ex multiplici, vbi Doct. de decim. not. Abb. cap. dilecti, eod. tit. Rebuf. d. quæst. 13. num. 26. Triuis. decil. Vener. 29. num. 12.
 124 immo valebit etiam ꝛ inter laicos, & clericos, vt tenere videtur Glof. fin. d. cap. 2. de transact. vbi fiat cum Ecclesiæ utilitate; sed expressè tenet ibi Host. vt refert Ioan. Andr. in addit. ad dict. Glof. fin. idem voluit Dec. in cap. venerabilis, de confirm. vel lit. vel inuic. quod etiam sequitur, & latè probat Rebuf. d. quæst. 13. num. vigesimono-
 125 no, vbi ꝛ talis compositio sit approbata a Summo Pontifice, vel magno temporis interuallo firmata.

 Intellige per interuallum magni temporis cum obseruatiã 30. annorũ Rota in Medioanen. decimarum 10. Aprilis 1606. coram Coccino Rotæ Decano in Tauri-

nen. decimarum, 27. Iunij 1607. coram eodem Abb. in cap. Albericus sub num. 6. adden. ad Felin. ibidem sub num. 3. de restibus Alexand. consil. duodecimo, num. septimo, & consil. decimo septimo, num. 8. & num. 9. lib. 4.

Et omnino verum est, vbi compositio inter laicos, & clericos, fiat de modo, loco, & tempore decimas soluendi, vt ibid. probat Rebuf. ex d. cap. venerabilis, & ibi Glof. & Innoc. ad hoc vero, vt talis compositio etiam inter clericos facta perpetua sit, & 126 valeat, atque obliget successoris, ꝛ debet fieri cum auctoritate Superioris, vt habetur in d. c. veniens, & cap. ex multiplici, & hæc omnia tenet quoque Azor. d. c. 37. quæst. 5.

Alias enim non egreditur suum Authorem cap. de cætero de transact. Abb. in cap. multiplici num. 2. vbi Butr. in fin. de decim. & in cap. cum homines num. 4. eod. tit. Rota in Medioanen. decimarum 10. Aprilis 1606. coram Coccino Rotæ Decano & transactio facta sine beneplacito Apostolico est nulla etiam si agatur, vt decimæ debitæ Parocho de iure remaneant apud illum, qui eas possidebat Rota in Taurinen. decimarum 27. Iunij 1607. coram eodem Bart. & Iaf. in l. nulli num. 2. ff. de transact. cum alijs adductis in Romana Casalis Turris Vergatæ 19. Iunij 1606. coram Coccino Rotæ Decano Verall. decisio. centesimafexta, part. prima, & decisio. 308. part. 3.

Qui etiam quæstion. secunda docuerat, valere, accedente consuetudine, compositionem, vt colonus, soluat certas mensuras annuatim, siue fructus colligantur, siue non. Immo dicto capitulo veniens, requiri videtur approbatio Summi Pontificis, vt not. Bertran. consil. decimoquarto, & 116. volum. primo, sed hoc ꝛ ibi disponitur, vel quia agebatur de magno præiudicio, hoc est, soluenda, solum tertia parte decimæ, vel quia nulla causa interuenerat utilitatis, necessitatis, aut alia similis, vel quia illa erat propria transactio, hæc compositio, vel quia in ea parochia, in qua erant prædia, coloni Monasterij, quod translegerat, & compoluerat de non soluenda nisi
 tertia

tertia parte decimarum, a Parocho etiam recipiebant Ecclesiastica Sacramenta.

128 Tertia Conclusio. Potest fieri ꝛ compositio, & transactio super decimis præteritis, & decursis sine consensu superioris, ut tradit Glos. & Doct. in d. vt super, de reb. Eccles. non alienand. Dec. cap. venerabilis, not. 4. de confir. vil. vel inut. Glos. & Doct. cap. fin. de rer. permut. Rebus. dict. quest. 13. nu. 25. & 33. Ratio est, quia tunc non agitur de tollendo, aut remittendo aliquo iure Ecclesiæ, sed solum de commodo illius Parochi ad quem illæ decimæ iam spectant.

129 Quarta Conclusio. Valet transactio ꝛ de decimis futuris facta cum assensu Papæ, vel etiam Episcopi, si pro decimis compensetur Ecclesiæ in alijs rebus; Rebuff. d. quest. 13. nu. 36. dicens, ita tenere Doctores in cap. ad quæstiones, de rer. permut. quod inquit Rebuff. ibidem procedere, dummodo detur spirituale, pro spirituali, per glos. in cap. super eo, de transact. & Boich. in cap. ex litteris, eod. tit. cum decimæ spirituales dici possint, ut firmat Glos. in cap. litteras, de restit. spol. & ibi Abb. not. 1. & alij quos refert, ac sequitur Rebuff. dict. q. 13. nu. 38. & 39. & nos ostendimus supr. hoc ipso cap. quest. 3. nu. 57. Sed ego id dixerim fortassis procedere, vbi in Clericos, vel laicos ius decimandi transferatur, quod spirituale est, ut alibi diximus; non vero, vbi agatur de exemptione a solutione decimarum, vel partis, quod non est quid spirituale, ut iam semel admonuimus. Quare poterit etiam aliquid temporale,

130 vt prædium, dari ꝛ Ecclesiæ pro se eximendo ab onere decimarum, dummodo ad id Superioris auctoritas cum Ecclesiæ utilitate accedat, ut est opt. text. in cap. vt super, in princip. iuncta glos. in figuracione casus, & alijs, de reb. Eccl. non alien. sic exponendus est Paul. Rom. de pens. Ecclesiastic. conclus. 2. nu. 22. & Nauar. conf. 3. nu. 2. tit. de iure patr. vol. 1. dum dixerunt non posse aliquid temporale dari pro decimis, tex. quoq; in cap. fin. de rer. permut. dum prohibere videtur, ne detur aliquid temporale per viam permutationis pro decimis, intelligendus est de iure decimandi, quod spirituale est, non vero de exemptione a solutione decimarum, quod & sa-

tis patet ex text. dum non vitur nomine decimarum, sed decimationum, & aperte supponunt ibi Glos. & Doct. vel etiam exponi potest, si id fiat sine auctoritate legitima Superioris. Hispan. vero in reg. decim. in fine, not. 2. & Glos. dict. cap. fin. dum dicunt, non posse laicum dando vnum prædium Ecclesiæ liberare alia ab onere decimarum, intelligendi sunt, si id facere velit propria auctoritate, & sine causæ cognitione, & decreto superioris. quare, quod possit fieri huiusmodi transactio, vt pro futuris decimis detur Ecclesiæ domus, vel aliud, in specie tradit, & latius ostendit Germon. de sacror. immun. lib. 3. cap. 19. nu. 42. & 43. latius, nu. 74. & seqq. quamuis, nu. 45. post Inol. d. c. fin. de rer. permut. velit, quod si huiusmodi res temporalis data Ecclesiæ pro futuris decimis chasmate perijt, Ecclesiæ non sit obnoxia compositio ni, sed decimas de nodo exigere possit, de quo tamen dubito, cum & ipsa Ecclesiæ, regulariter teneatur stare contractui, iur. vulg. & id in specie doceat inter alios Barthol. Brix. in quest. Dominic. 49.

An vero causa decimarum possit compromitti, & quomodo, dicemus cap. ult. quest. 1. concl. ult.

¶ **VEARO SEPTIMO**, An possit remitti ex aliqua causa decima laico, vel clerico.

¶ **Prima Conclusio**. Decimæ Episcopales, de quibus ꝛ in cap. nobis, & c. concessio, 12. quest. 2. & nos infr. cap. 7. quest. ult. possunt ꝛ personis Ecclesiasticis remitti; quin & talis remissio largè est interpretanda, vt etiam ad possessiones postea acquirendas extendatur; text. est ad litteram in cap. quia circa, de priuileg. debet 133 ꝛ tamen fieri secundum canonicas sanctiones, vt ibi disponitur, hoc est, de consensu Capituli, vt ait Glos. & ex causa, vt not. Host. & Io. An. Idem quoque dicendum erit, ꝛ vt possint decimæ remitti Ecclesiæ a quavis alia Ecclesiæ, cui de iure communi decimæ non debentur, vt videtur esse textus in cap. 2. de his, quæ si a Prelat. sine cons. Cap. secundum intellectum. Innoc. cui etiam videtur ibi accedere Abb. & alij.

135 Secunda Conclusio. Potest ꝛ cum assensu Summi Pontificis remitti decima etiam

etiam ab Ecclesia Parochiali alicui non
modò clerico, sed etiam laico, quicquid
hac in re dicere voluerit, quoad clericum,
quoque Rebuf. dict. quæst. 13. num. 27. Ra-
tio illa est, quoniam potest Summus Pon-
tifex, quod maius est, ex causa aliquem
etiam laicum eximere a solutione decima-
rum, ut ostendimus hoc eodem cap. que-
stion. 2. conclus. 2. & hoc in specie tenuit
Tyndar. tract. de decim. nu. 64. & latè post
alios tradit Azor. d. lib. 7. c. 37. quæst. 5. Hen-
riq. in summ. Theolog. moral. lib. 7. cap. 27.
136 num. 3. Immo etiam, quod sufficiat assen-
sus Episcopi tenere videtur Beninca. trac.
de pauper. quæst. 7. in 6. speciali, num. 27.
Quod tamen ego non admitterem, nisi ex
maxima causa id fieret, & cum plenissima
causæ cognitione.

Remissio autem decimæ præteritæ so-
lemnitatem non requirit, sed liberat debi-
torem à culpa, & pœna sic intelligo Na-
uar. in Man. cap. 21. num. 32. & Glof. in reg.
peccatum Verb. restituatur, quos refert,
ac sequitur Azor. supra quæst. 9.

S V M M A E R E R V M.

1 Fructus decimales portari debent in horrea clericorum, ubi sine magno labore, & sumptu id fieri possit, neque a portari debent fruges, donec clerici certiores fiant de collectione, num. 2. 3 Consuetudo induci potest, ut fructus decimales in propria horrea condantur, antequam clerici certiores fiant. 4 Inhiberi potest per iudicem debitori decimarum, ne fruges exportet ab agro, antequam decimam soluat. 5 Fructus decimales portari debent in horrea publice ad id deputata, si que sint. 6 Consuetudo obtinere potest, ne decimas quis teneatur inferre in horrea clericorū. 7 Consuetudo, quod decimæ in agro elinquantur, monito Sacerdote antequam fiat separatio, valet. 8 Solutio decimarum prædialium fieri debet statim, ac fructus sunt collecti. 9 Frugum decima solui potest una cum palea. 10 Solutio decimæ prædialis, ubi nō fiat statim, vel saltem iuxta cōsuetudinem monitus sit Curatus sit res pere at, tenebit debitor.	11 Personales decimæ regulariter debentur solum in fine anni. Tutius tamen est statim eas solvere, num. 12. recusari autem non possunt, si intrā annum solvantur, num. 13. 14 Agnorum, & vitulorum decimæ solui debent, cum ij nutriti fuerint, nec indigent lacte materno. 15 Consuetudo, ut decimæ etiam prædiales non solvantur statim, sed certo tempore, valet. 16 Consuetudo decennalis circa modum, & tempus solutionis decimarum attendenda est. 17 Præteritæ decimæ, & non petite debentur clericis, ab ijsque exigi possunt. Etiam si i qui eas debet, prædium vendat, num. 18. Immo exigi poterunt a nouo possessore idque in opinione Reçtoris erit, num. 19. 20 Decimæ sequuntur fructuum detentorē. 21 Decimæ debentur Sacerdotibus quamuis non petantur, & sine vlla monitione. 22 Debitor debet portare debitum ad domum creditoris. 23 Creditor non tenetur interpellare debitorem nisi ex urbanitate. 24 Vsuræ an peti possint ob retentionem decimarum. 25 Decimæ capi non possunt propria auctoritate, sed peti saltem ex urbanitate debent extraiudicialiter. 26 Mediocre dari debet in solutione decimarum. 27 Agnorum, seu vitulorum decimas solui debet, prout sub virga pastorali transit. 28 Expensæ deducende non sunt in solutione decimarum prædialium, idem in decimis mixtis, num. 29. & de ratione, num. 31. & 34. 30 Semina non deducuntur ex decimis prædialibus. 31 Fructus intelliguntur deductis expensis. 32 Personales decimæ regulariter debentur deductis prius expensis, non modò vtilibus, & necessarijs, sed etiam voluntarijs, num. 33. 34 Expensæ cur deducantur de decimis personalibus, non item de realibus. 35 Expensæ factæ in re immobili deducuntur, ubi de lucro venditionis soluenda sit decima, secus si res remaneat penes me, & de-

7 Quinta Conclusio. Valet ꝑ consuetudo vt decimæ, hoc est, pars decimalis frugum, relinquatur in agro, dumodo Curatus monitus fuerit, antequam aliqua fructuum fieret separatio; ita Curr. in cap. fin. in 3. requis. de consuet. post Host. in cap. certificar. de sepult. Capel. Tholol. decif. 43. 2. Rofr. in tract. de libel. iur. Can. rubr. qual. decim. sit dan. Rebuf. d. quæst. 13. num. 50. Io. Azor. d. quæst. 2. ad finem; & alij apud Cened. in collect. iur. Cancollect. vlt. 1. p. & hoc etiam forte voluit Petr. Molign. in tract. de retent. num. 254. dum ait, fructus posse retineri, donec soluantur decimæ ex possessionibus, ad id allegans Barbat. in Add. ad Balb. in l. fin. num. 1. C. commod. vbi etiam Barbat. dicit, se in factio consuluiffe pro hac parte.

Alens. tertia part. summ. quæstion. 51. membr. quinto.

Rebuf. de decim. quæst. 12.

Turrecremata in cap. reuertimini num. vigesimoprimo, ad duodecimum 16. quæstion. 1.

¶ VAERO SECVNDO, Quo tempore soluendæ sint decimæ.

8 Prima Conclusio. Decimæ prædiales ꝑ solui debent statim, ac fructus collecti sunt; text. est, vbi Glof. Abb. & alij Doct. in c. cum homines, de decim. & not. Rebuf. d. quæst. 12. num. 1. & 3. Lael. Zanch. de priuil. Eccles. priu. 120. num. 11. Gnid. Papæ conf. 70. ex processu, quæst. 1. vbi etiam intelligit, statim; id est, quanto citius solui possunt, vt etiam voluit Glof. pen. d. cap. cum homines, in princip. illius Glof. & sufficit, quod fructus sint collecti, ꝑ licet granum sit cum palea, vt videtur velle Rebuf. d. quæst. 12. num. 1. sed clarius Abb. in cap. peruenit, num. 3. de decim. & Ioan. Azor. dict. cap. 35. quæst. 16. licet contrarium sentiat Marches. de commiss. & rescript. part. 2. cap. 4. num. 31. per tex. qui non virgent. Et; si tunc non fuit soluta decima, vel saltem iuxta consuetudinem monitus Curatus, vt decimam reciperet, & frumentum, vel vinum perijt, tenetur is, qui soluere, vel monere debebat; vt not. Rebuf. dict. num. secundo, arg. l. cum res, in fin. ff. de leg. 1. & tradunt

Glof. & Doct. dict. cap. cum homines.

11 Secunda Conclusio. Decimæ personales ꝑ regulariter debentur solum in fine anni, vt not. Glof. in cap. reuertimini, verb. annus, l. 6. quæst. prima, Abb. in cap. peruenit, num. 3. de decim. post Io. An. in addit. ad Specular. titut. de decim. super 2. libell. idem tenet Azor. d. quæst. 16. & voluerunt alij, quos refert Franc. Viu. Neap. decif. 4. num. 35. Quamuis idem Viu. num. seq. post Card. in cap. pastoralis, quæst. 16. eodem tit. & Rebuf. dict. quæst. 12. num. quarto, 12 velint, tutius esse ꝑ statim soluere; ex eo, quia iuterim potest Rector indigere, & p. a rochianus mori. Illud sanè certum est, 13 ꝑ quod, si intra annum soluantur, non possunt a Parocho recusari, sicut post Butr. in cap. ad Apostolicæ, in fine, de decim. inter alios resoluit Rebuf. dict. nu. 4.

14 Tertia Conclusio. De agnis, & vitulis ꝑ debentur decimæ; cum illi nutriti fuerint, nec indiget lacte materno; sic not. Hispan. dict. tractat. regul. de decim. quæstio. decimaquarta, num. quinto; Rebuf. dict. tractat. quæst. sexta, num. tertio, Ioan. And. Boich. Ancharan. & alij dict. cap. cum homines; sicque consuluit Oldr. conf. 236. incip. circa propositam, & tradit Viu. dict. decif. 4. num. 7.

15 Quarta Conclusio. Valet consuetudo, ꝑ vt decimæ prædiales non soluantur statim, sed certo tempore. Collect. in d. cap. cum homines, post Rofr. in tract. de libel. iur. can. 4. p. rub. qualiter decima sit danda; & tradunt Doct. in cap. ad Apostolicæ, & c. in aliquibus, in fin. de decim. & not. Rebuf. d. q. 12. nu. 3. & quæst. 13. nu. 52. vbi dicit, consuetudinem esse apud Venetos de soluendis decimis personalibus in articulo mortis; id quod etiam scriptum reliquit Azor. d. cap. 37. quæst. 2. & quod tam quoad locum, quam tempus soluendi decimam, 16 ꝑ attendenda sit consuetudo etiam decennialis, latè docet Viu. decif. Neap. 4. nu. 42. & 43. post Abb. in cap. cum sint, num. 6. de decim. & alios.

Petrus Hispanus in Regul. decim. in princip. notabilius in fine operis.

VAERO TERTIO, An decima non petite, seu etiam praeterita exigi possint.

Prima Conclusio, Debentur clericis decimae etiam decur-

- 17 fae, & praeterita; ita Couar. d. cap. 17. num. 8. versis. Octauo, ex his colligi poterit, & numero duodecimo per totum, Bellenc. tractat. de charitat. subsid. notab. primo, numero primo, & decisum fuit in Parlamen. Delphin. teste Franc. Marc. decisio. 530. num. quinto, prima parte, idem voluit Ioan. Andr. & Abb. in capitulo cum homines, de decim. Federic. de Sen. consil. 81. Tiraquell. de retract. lignag. §. 29. Glof. secunda, num. septimo. Hispan. dict. regul. decim. §. vltim. numero primo, & supponunt ij omnes, quos sup. capitulo praecedenti, nona conclusio recensuimus, tenentes, remissione posse fieri super praeteritis decimis; optimus text. dicto capitulo cum homines, de decim. idque late, & optime tuetur Germon. de sacr. immunitat. lib. tertio, capitulo 19. num. 62. 63. & 64. Neque ideo liberatur
- 18 quis a praeteritarum decimarum solutione, quod praedium vendat, vt in specie Tiraquell. loc. citat. post Ioan. Andr. Abb. & alios
- 19 adnotauit. Immo peti poterunt a nouo possessore, vt post Ioan. Andr. & Abb. in capitulo cum homines, concludit Fran. Marc. vbi sup. ex eo, quia decima sit onus reale, & transeat cum praedio, capitulo de terris, cap. cum sint, cap. nuper cap. dilecti, cap. tu a nobis, de decimis, vbi etiam ait, esse in optione Ecclesiae, quem velit conuenire, nouum, vel antiquum praedij possessorem, quod & tenet Rebuff. dicto tractat. quaest. nona, numero nono, Gig. tractat. de pensionib. quaestio. 39. numero 12. & quaestio. 43. numero quarto, Ioan. Andr. Abb. & Federic. loc. citat. Idem post Hostien. Cardin. & alios dicto capitulo pastoralis, tradit Capic. decisio. Neapol. 20. numero 26. & late probat Ioan. Azor. dicto libro septimo, capitulo 35. quaestio. secunda, Institut. Moral. parte prima, & rursus quaestio. decima octaua, & ante eum Nicol. Euerard. in loc. a tribut. ad decim. numero tertio, & numero quarto, quin etiam sequuntur decimae fructuum detentorem, Glof. & alij in capitulo cum non sit, de decimis. Viu. dict. decisio. quarta, numero tertio, & quarto,

optimus textus in capitulo pastoralis, eodem titulo, & inter Theologos not. sanct. Thom. 2. 2. quaest. 87. articulo secundo, ad 4. late Azor. dict. libro septimo, capitulo 35. quaestio. vltima.

- Secunda Conclusio, quae etiam ex praecedenti inferitur. Decimae debentur sacerdotibus, licet ea non petantur, & sine vlla monitione sita in specie Conarruu. loco citat. Glof. penultima, Abb. & alij in dicto capitulo cum homines, idem Abb. in capitulo peruenit, numero tertio, eodem titulo, Franc. Viu. decisio. Neapol. 4. num. 67. Rebuff. dict. tractat. quaestio. duodecima, numero septimo, octauo, & decimotertio, alia optim. Glof. in capitulo primo, eodem titulo in sexto, idem quoque late, & optime probat Germon. dicto capitulo decimonono, num. 62. & 63. & Azor. dicto capitulo 35. quaestio. 17. vbi & quibusdam contrarijs satisfacit. facit etiam maxime tex. in dicto capitulo cum homines, vbi disponitur, quod decimae statim collectis fructibus soluantur. Et quamuis Rot. Roman. decisio. prima, numero primo, de decim. in antiq. Sanct. Thom. 2. 2. quaestio. 87. articulo primo ad quintum, & ibi expressius Caietan. videantur velle, decimas non deberi, nisi petantur; quod clarius tenet Fel. capitulo si autem, numero quinto, de refer. Paris. consil. decimo quinto, num. 26. volumine primo, per ea, quae not. Archidiacon. & alij in capitulo primo de decim. in sexto, tamen neque ibi Rot. se firmit, sed potius contrarium tenere videtur, quia, inquit, decimae debentur, nec quis pretendere potest ignorantiam, quando debeantur, & sic sine
- 22 petitione offerri debent, quia debitor debet portare debitum ad domum creditoris, vt not. inquit, Innoc. in capitulo significante, de pignor. & creditor non debet interpellare debitorem, nisi ex urbanitate, vt not. Apost. ad Rot. ibidem per Glof. sing. in §. sic itaque, in verb. d. nuntiare, Inst. de act. qui etiam ad Rot. dicit, eam decisionem Rot. esse duram; nec forte tunc in conscientia; neque etiam illa est Archidiaconi sententia, vt ex eodem patet, & pulcherrime, atque apertissime ostendunt Couarr. & Germon. loc. citat. Caietan. vero eo loci fatetur & ipse, quod saltem, vbi indigeant ministri, tenentur laici decimas etiam non

petentibus soluere; præter quamquod lo-
quitur, vbi laici excusentur consuetudine,
vel alia causa, nec possint sine scandalo de-
cimæ exigi; quomodo intelligendus quoq;
est Sanct. Thom. dict. artic. primo ad quin-
tum; quamuis aliter eum exponat Couarr.
dicto capitulo 17. num. 12. vbi etiam eum
locum conciliat cum alio loco D. Thom.
vt latius per eum; neque alij, quos refert
Paris. vbi sup. id inquirunt, ad quos illos ci-
tat, vt etiam Couarruu. dicto num. 8. vers.
cit. adnotauit. Adde, quod etiam ij. omnes
exponi possunt de petitione extraiudiciali,
atque ex vrbantate, de qua inf. conclus.
vt. prout intelligit Rebus. dicta quæstione
duodecima, num. 14. Valet autem consuetu-
do, vt decimæ non soluantur, antequam
petantur, vt ex S. Thom. Anton. Silu. & com-
muni Theologorum, & Canonistarum re-
soluit Mich. Salon. in disput. de tribut. & ve-
ctig. art. 3. vers. ad cuius intelligentiam, &
ex Abb. docet Azor. d. quæst. 17.

24 **Tertia Conclusio.** Probabile mihi est, ¶ ob
retentionem decimarum posse etiam peti
vsuras; ita Firm. verb. decimæ, vers. 33. &
verb. vsuræ, vers. 156. Card. Clem. 1. §. final.
quæst. 16. num. 9. de vsur. Petr. Mologn. in
suo moder. tract. de reten. num. 363. quod
intelligo verum a die saltem, quo petita
fuerunt, cum tunc vera mora intercedat.

25 **Quarta Conclusio.** Decimæ ¶ non pos-
sunt propria auctoritate capi, sed peti sal-
tem ex vrbantate debent extraiudicialiter
quicquid voluerit Specul. in tit. de decim.
vers. vlt. quæritur; ita in specie Rebus. dict.
tract. quæst. 9. num. 20. Viui. de cis. Neapol.
4. num. 34. & not. etiam Alberic. in l. extat.
colum. 1. ff. quod met. cau. & in l. nullus, C.
de iud.

Qualiter vero petantur decimæ, & qua
ratione, tractat Rebus. d. quæst. 9. fere per
totam, & nos aliquid infra dicemus in c.
vlt. vbi agemus de modo procedendi in
exactione decimarum.

Abulensis in Matth. cap. 23. quæst. 204. 205. &
207.

Rebus. de decim. quæst. 11.

Nauarr. in Manual. cap. 21. num. 31.

Reginald. vbi supra.

Hostien. in sum. de decim. num. 6.

Rebellius de obligat. iustit. lib. 7. quæst. 8.

num. 11. §. de decim. f. 557. pro 2. concl.
huius quæst.
Marescortus variar. resolution. lib. 2. c. 108.
a num. 15.

VAERO QVARTO De Modo
soluendi decimas.

26 **Prima Cōclusio.** Fideliter ¶ da-
ri debent decimæ; hoc est, vt
nec optimū, nec peius detur pro decima,
ita habetur in cap. quicumque il 1. 16. q. 1.
& sumptum est ex Leuit. 27. indignum
enim est dare Deo, quod designatur homo
cap. vlt. in fin. 46. dist. idem not. Rebus. dict.
tract. de decim. quæst. 14. num. 17. per tex.
in cap. hoc ius porrectum, 10. quæst. 5. & c.
omnes decimæ, 10. quæst. 7. quare illa regu-
la seruari poterit, vt de vitulis, vel agnis,
27 ¶ prout sub virga pastoralis transeunt, de-
cimæ soluatur, prout habetur in d. capitulo
omnes decimæ, & adnotarunt Hispan.
& Rebus. loc. cit. neque poterit vnus cum
alio commutari, alias vterque debetur, vt
disponitur in d. cap. omnes, & not. Rebus.
d. tract. q. 11. num. 2.

Secunda Conclusio. Decimæ prædiales
28 ¶ soluendæ sunt, non deductis expensis;
tex. in c. tua nobis, c. pastoralis, canon est in
potestate, & in cap. cum homines, vbi Abb.
& cæteri de decim. not. Archid. in c. reuer-
timini, in fin. 16. quæst. 1. S. Ant. in sum. 2.
par. tit. 4. cap. 3. quod est de decim. Rebus.
d. q. 11. num. 3. & alij, quos referunt, & se-
quuntur Tiraq. de retract. lign. §. 15. Glos. 1.
num. 10. Capic. decif. Neap. 20. num. 2. Viu.
decif. 4. num. 1. Franc. Marc. decif. Delphin.
29 198. num. 1. 2. par. Idem ¶ quoque erit in de-
cimis mixtis; vt de piscatione, & venatione
tradit Viu. d. decif. 4. num. 1. post Capic.
30 decif. 10. num. 5. Immo neque ¶ femina de-
ducuntur ex prædialibus decimis, Franc.
Marc. dict. num. 1. Host. relatus per Armill.
in sum. verb. decima, §. 2. Viu. dict. dec. 4. nu.
14. & est text. in cap. tua nobis, vbi Abb.
num. 1. & alij, de decim. Ratio autem, qua-
re expensæ ex his decimis non deducan-
31 tur, cum alias fructus ¶ intelligantur dedu-
ctis expensis, s. fructus, s. sol. matr. cum si-
milib. præcipua illa est, quia agitur de quo-
ta, non de totis fructibus restituendis, vt
voluit Abb. dict. capitulo pastoralis, & post
Host. in summa, tradit Viu. decif. 4. num. 13.
alias

alias rationes videbis per Abb. d. c. pastoralis, & Doct. d. l. fructus.

- 32 Tertia Cōclusio. Decime personales regulariter debentur, expensis prius deductis, vt quæ factæ sunt in mercibus emendis quarendis, vehendis, text. in capitulo pastoralis, vbi Glof. Abb. & cæteri Doct. in cap. cum non sit, de decim. not. Rebuff. dicta quæstione vndecima, numero quarto. Viu. dicta decisione quarta, numero vigesimoprimo, & vigesimosecundo. Glof. in capitulo cum homines, versiculo decimatis, Tiraquell. in dict. §. decimoquinto, Glof. prima, numero decimoquarto, neque solum expensæ utiliter erogatae, vt in mediatoribus, verum etiam
- 33 ¶ voluntariæ, dummodo in fraudem factæ non sint, deducuntur, vt post Innoc. Host. Io. And. Card. & Glof. dicto capitulo pastoralis, tradunt Rebuff. dicto numero quarto. Viu. decisione quarta, num. 23. Rationes
- 34 vero, ¶ cur de personalibus deducantur expensæ, non item de prædialibus, duæ præcipuæ sunt; altera, quod in negotiatione, & similibus, de quibus personalis decima soluitur, præcipue operatur manus hominum in prædialibus præcipue manus Dei; quam sequitur Vinc. & Glof. dicto capitulo pastoralis, Tiraquell. dict. Glof. prima, numero decimoquarto, Viu. dicta decisione quarta, numero vigesimo octauo; altera, quia bis eadem res decimaretur; hanc tradit Glof. & Hostien. dicto capitulo pastoralis, Rebuff. dicta quæstione vndecima, numero quinto, & sexto. Host. & alij dict. cap. pastoralis.

- Hanc etiam conclusionem ampliabis,
- 35 ¶ vt si res immobiles acquisite vendantur, vt domus, ager, vinea, clibanus, de pecunia deducantur impensæ reparationum, vt si centum aureis, qui iam decimati sunt, domum emam, & postea ducentis vendam, deducam centum aureos iam decimatos, & expensas, si quas feci in reparationibus, & de residuo tamquam de lucro decimam solvam, vt disponit tex. dict. capitulo pastoralis, vers. ad quod respondemus, vbi Gl. &
- 36 cæteri, Rebuff. d. q. 11. n. 7. Si tamen tres maneat penes me, puta clibanus, molendinum & similia, de quorum commodò, & lucro decimas soluo, non deducam expensas factas in eorum constructione, aut refectione, vt habetur in eodem tex. in fin. vbi gl. &

alij, atque Rebuff. dicto numero septimo adnotarunt.

- Quarta Conclusio. Debentur decimæ
- 37 ¶ antequam soluantur census, vel tributum, vel si prius illa soluantur, decimari & ipsa debent; tex. est, vbi Glof. Abb. & cæteri Doct. in cap. cum non sit, de decim. not. Viu. d. decif. 4. nu. 2. & 6. inter Theologos, S. Tho. 2. 2. q. 87. art. 2. ad 4. Sot lib. 9. de iust. & iur. quest. 4. art. 2. ad 4. Ratio est, vt etiã ex tex. colligitur, quoniam, cum duæ causæ
- 38 concurrunt, ¶ potentior attenditur; preponenda ergo erit decima, quæ Deo referuatur in signum vniuersalis dominij, tributo, quod soluitur priuato in signum specialis dominij; ita in specie Abb. d. cap. cum non sit, Viu. d. dec. 4. num. 7.
- 39 Quinta Conclusio, Supposito, ¶ quod tã per dominum, quam per colonum soluenda sit decima, vt per c. a nobis, & c. tua nobis, & ibi Doct. de decim. & alia ostendimus in præced. cap. quest. 1. concl. 1. quicquid dicere voluerit Vin. Franc. dec. Neap. 107. num. 3. & seqq. qui tamen potius loquitur in decima Papali; Si queramus, an per vtrumque eque soluenda sit, & quomodo
- 40 ¶ inter eos diuidenda sit hæc solutio; primo distinguendum est quoad dominum. Aut enim dominus locando prædium contraxit quandam societatem, ita, vt recipiat aliquotam partem, puta tertiam, vel medietatem fructuum, & tunc vterque tenetur pro parte sua; & sic procedit tex. in d. cap. tua nobis, vbi id not. Glof. in vers. sic & dominus, & ibi Abb. numero decimoquarto, & Doct. quod tamen intelligendum est, nisi ager fuerit primo decimatus; tunc enim nihil amplius exigere potest Ecclesia a domino, vt optime not. ibi Glof. sed residuum fructuum diuidendum erit inter dominum, & colonum ad ratam, iuxta formam conuentionis. Aut dominus conducit colonum nummis, vel ei promittit certas mensuras pro operis, siue nascantur fructus, siue non (quo casu ipse dominus conductor est, & dicitur prædium suis sumptibus, seu manibus, quamuis per alium, colere, iuxta not. in capitulo ex parte, il terzo, & duobus sequentibus de decim.) & tunc dominus tenetur prius integram decimam soluere Ecclesie, quia omnes fructus ad eum pertinent; Abb. dicto num.

- numero decimoquarto per tex. in capitulo non est; & capitulo cum non sit, de decim. Aut dominus locauit prædium pro certis mensuris, vel certa pecunia, ita, vt fructus spectent ad colonum, & conductorem; & tunc, inquit Abb. vbi sup. post Innoc. dicto capitulo cum non sit, non tenetur dominus ex hac pensione aliquid soluere; onus enim decimæ est onus fructuum, capitulo pastoralis, eodem titulo vnde transferendo omnes fructus in conductorem, videtur eos transfuisse cum onere suo. Inimò etiam quodammodo de decimam eo casu soluit dominus de pensione, cum pro minori pensione prædium locauerit ratione oneris annexi, vt ibi Abb. adnotauit, & hoc idem voluit etiam Glos. si rectè perpendatur, licet
- 41 Abb. eam contrariù sentire dicat. Aut certa portio datur domino, non ratione locationis, sed vel census, & tributi, vel aduocationis, seu alterius seruitij; & tunc tenetur dominus soluere decimam Ecclesiæ Parochiali ratione personæ suæ, Abb. d. num. 14. per cap. ex transmissa, de decim. Aut demum gratis datur alicui a colono aliqua portio;
- 42 & tunc debet etiam ab eo, qui recipit, solui decima personalis tamquam de lucro, quicquid voluerit Inn. ita Glos. & Abb. vbi sup. argum. dicto capitulo ex transmissa, qui etiam dicit, id communiter teneri. Hæc de domino. De colono quoque quomodo & cui Ecclesiæ soluere debeat decimam, distinguendum est. Nam aut est colonus partarius, & soluere debet pro portione sua decimam Ecclesiæ prædiali, Abb. dict. cap. tua nobis, numero decimoquinto, & in capitulo cum sint homines, num. quinto, & sexto per illos text. aut colit nummis, seu pro certis mensuris sibi a domino dandis, iuxta secundum casum superioris distinctionis, & tunc soluere Ecclesiæ Parochiali personalem decimam, tamquam de lucro sui personæ, vt aperte indicat Abb. d. num. 15. & Ioan. Andr. c. cum sint; sicque intelligendus est tex. in capitulo questi, in fine, 16. quæstione prima, aut demum colonus conducit totum prædium, siue nummis siue pro certis mensuris domino soluendis; & tunc debet colonus soluere integram decimam ex omnibus fructibus Ecclesiæ prædiali; Abb. dicto numero decimo quinto, & ibid. Glos. idem Abb. dicto capitulo cum sint, numero sexto post Glos. ibi, Innocen. & Hostien. d. cap. tua nobis rationibus, de quibus per Abb. dicto numero sexto. Atque hanc distinctionem inueni quoque approbatam a Io. Azor. dicto libro septimo, capitulo 35. quæstione quarta. Et hoc intelligendum, seclusa omni consuetudine, prout not. Abb. dicto numero sexto:
- 43 nam consuetudo attendi debet, cui Ecclesiæ soluat colonus decimam, prædialine, an Parochi ali, hoc est, illi, in qua audit diuina, & recipit Sacramenta, vt aperte disponitur in dicto capitulo cum sint, vbi Abb. post alios, dicto numero quinto, ostendens etiam ex hoc rationem difficultatis, quam insinuat ibi text. nec tamen Glos. eiusque sequaces agnouerant. Sicut etiam valet consuetudo, vt dominus, vel colonus solus integram decimam soluat, vt satis probat Euerar. in loc. a tribut. ad decim. numero quarto. Atque illa, vt colonus soluat certas mensuras annuatim siue nihil ex agro, siue multum collegerit. ita Azor. d. cap. 37. quæstione secunda in fine, quia, inquit, Ecclesia & damnum & lucrum habere potest. Ac similiter illa, vt indistinctè tam colonus, quàm dominus integram decimam soluat; seu quod dominus de redditu frumenti, quod pro pensione recipit ex agro iam decimato, soluat decimam, quæ reddecima vocatur, vt pluribus comprobatur Ioan. Gutierrez, practicar. quæstion. lib. primo, quæst. 19. per totam.
- 44 Declara etiam conclusionem non procedere, & vbi aliud pactum sit inter dominum, & conductorem: illud enim seruandum est, capitulo primo, de pact. cum similibus;
- 45 quod tamen non præiudicabit Ecclesiæ, quin possit conuenire fructuum decentorem, vt in specie not. Glos. dicto capitulo tua nobis, verb. sic & dominus, in fin. capituli plerique de pact. l. inter debitorem, ff. eodem titulo. Decima enim tanquam
- 46 onus reale sequitur possessorem tam prædij, quam fructuum, vt præter supra citatos in quæstione præcedenti conclusione prima in fin. docet Glos. dict. verb. sic & dominus, & in capitulo in aliquibus, eodem tit. per cap. si quis laicus, 16. quæst. 1. cap. cum non sit, de decim. cap. ex litteris, de pignorib. & l. hæcenus, ff. de usufruct.

Et ideo si Dominus alienat predium, tñ pacto vt ipse alienans teheatur ad solutionem decimarum, nihil omnius Ecclesia, ad solutionem decimarum predialium pot agere contra possessorem non obstante pacto, possessor vero solum repeter ab alienante Rota in Toletana Penfionis 20. Oct. 1581. coram Cantuccio, que est decis. 162. par. 2. num. 12. per Abb. in c. cum aliquibus num. 6. de decim.

47 Sexta Conclusio. Debetur decima nihil soluto ipsis, qui debent soluere decimas, licet etiam aliqua consuetudo esset in contrarium: ita Abb. in c. 1. num. 2. de consuet. 48 quod confirmatur per c. commissum, c. peruenit, c. ex parte, il. 2. c. ex transmissa, c. non est, c. tua nobis, de decim. & similibus iuribus, in quibus disponitur, decimas vel cum integritate, vel sine diminutione esse soluenda,

S V M M A E R E R V M.

- 1 Ecclesia quotuplex sit.
- 2 Cathedralis Ecclesia ab Episcopali quodam modo distinguitur.
- 3 Matrix Ecclesia que sit, & cur ita dicatur
- 4 Baptismalis Ecclesia que sit, & an sit semper curata.
- 5 Parochialis, & predialis Ecclesia que sit.
- 6 Prescriptio, consuetudo, & compositio in solvendis decimis seruanda est.
- 7 Decima fructuum, qui nascuntur in Parochia Episcopi, vel Ecclesie Cathedralis, nisi sibi sit alius Curatus, debentur Episcopo.
- 8 Decime quomodo diuidi debeant in quatuor partes.
- 9 Episcopo debentur decima prediorum, que in nullius parochia sita sint. Idem ubi Parochie non sint distincte: nu. 10. secus si locus sit intra duas Parochias, sed ignoretur, cuius sit: num. 11.
- 12 Episcopo debentur decima stante consuetudine. Item que donata fuerunt Ecclesie Cathedrali, vel que alio modo ad eam spectant: num. 13.
- 14 Episcopus in sua quarta decimarum est fundatus de iure communi.
- 15 Ecclesia Cathedralis nullum ius habet in Ecclesiis, seu Capellis Ciuitatis.
- 16 Episcopus potest nomine cuiuslibet Ecclesie

- vacantis agere ad decimas.
- 17 Reales decime prediali Ecclesie, personales Parochiali debentur.
- 18 Parochialis Ecclesia, cui decime personales soluuntur, que sit.
- 19 Sacramenta percipiens in pluribus Ecclesiis per annum, ad ratam temporis decimas soluet.
- 20 Diuina in Monasteriis percipiens, & audiens ijs non soluet decimas, sed Ecclesie Parochiali, in qua quis habet domicilium.
- 21 Domicilia plura habens soluit decimas, ubi est precipuum domicilium. Quid si domus sit in consinio duarum Parochiarum; nu. 22. Et quid si dubitatur, de qua Parochia sit domus; num. 23.
- 24 Domicilium mutans soluet secundo Curato. Quid si non constet de animo mutandi domicilium; num. 25.
- 26 Mixta decima cui Ecclesie sola antur.
- 27 Baptismali Ecclesie regulariter debentur decime, latius tamen distinguitur; nu. 28. & seqq.
- 29 Ecclesia sita intra fines baptismalis, quando percipiat decimas tam reales suorum consinium, quam personales.
- 30 Baptismalis Ecclesia consentiens fundationi Parochie intra suos limites censetur remississe ius decimandi, & alia iura Parochialia pro illa portione limitum. Non tamen potest propter hanc consentem aliquid saltem temporale accipere; num. 31.
- 32 Retineri non potest decima Sacerdotibus ob malos mores, vel etiam quia eius fructus in malos usus conuertant; nu. 33. Quid vero si Sacerdos non deseruiat, vel notorius peccator sit: num. 34.
- 35 Denegare possunt laici decimas Sacerdotibus, eum sibi ab illis denegantur Sacramenta. Id tamen non faciunt laici propria auctoritate, sed in iudicio excipiendo; num. 36.
- 37 Parochus non potest propria auctoritate denegare Sacramenta ijs, qui tum debeant, tum non soluant decimas, nisi id notorium sit.
- 38 Denegari non possunt decime clericis ex eo, quia quia diuites sint, neque ijs indigeant. Ratioque afferatur; num. seqq.
- 39 Decime datur et pro sustentatione pauperum.

Decime

- 40 Decima iure diuino, & naturali non debentur ministris non indigentibus; & quid de aliis.
- 41 Retineri non possunt decima pro impensu sine factis in Ecclesia edificanda, siue faciendis in eius ampliacione.

Quibus Ecclesijs, seu personis soluenda sint Decimæ. Cap. VII.

- S. Thom. 2. 2. quæst. 87. art. 3.
- Abulensis 3. p. summ. quæst. 5 1. membr. 7. ar. 2. 1. 2. & 3.
- Abulensis in Matth. cap. 23. quæst. 172. cum seq.
- Sor. de iustit. & iur. lib. 9. quæstion. quarta, art. 3.
- Rebuff. de decim. quæst. 7.
- Malder. de iust. & religione tract. 10. tit. de decim. dub. 3.
- Hostien. in sum. de decim. num. 13.
- Abulensis vbi supra.
- Alensis 3. par. sum. quæst. 5 1. membr. 6. art. 1. & 2.
- Reginald. vbi sup. q. 3.

DVas quæstiones continet titulus huius capituli iuxta duplex genus personarum, quæ in Ecclesia reperiuntur; alteram de personis laicis, alteram de ecclesiasticis.

QUAERO PRIMO, An, & quando laicis personis solui debeant decimæ.

Respondeo. Omittam hic tractare quæstionem hanc, quando laicis debeantur decimæ: ex privilegio, vel præscriptione, alia uero de causa, quoniam de his fusc egi maxime sup. cap. 5. quæst. 3. & 5. solumque agendum restat de locis, & personis Ecclesiasticis, ac religiosis.

Abulen. vbi sup. quæst. 296. cum seq.

QUAERO igitur SECVNDO, & postremo, Quibus Ecclesijs, Ecclesiasticis personis soluantur decimæ.

Respondeo autem hic, & commune illam distinctionem quod; Ecclesia alia est Episcopalis, seu Cathedralis, alia Baptismalis, quam vulgus Parochialem, & extra urbem

plebaniam vocat, & matrix dici potest: alia proprie Parochialis, quæ posita est intra fines Ecclesiæ baptismalis, seu Parochiæ, & Oratorium, seu Capellam, vel Succursum vocare possumus. Hæc distinctio colligitur ex not. per Glof. & Doct. in c. cum contingat, de decim. c. plures, 10. quæst. 1. cap. cum clericis, & cap. venerabili, de verbor. signif. rubr. & tot. tit. de Eccles. ædif. & de immun. Eccles. Tyndar. tract. de decim. nu. 71. & seqq. Rebuff. eod. tractat. quæst. 6. & seqq. Card. conf. 26. & alios passim. Differt tamen quodammodo Ecclesia ꝑ Episcopalis à Cathedrali; potest enim sumi Ecclesia, vel ut est sedes Episcopi, vel ut Ecclesia maioris Capituli, ut patet ex not. per Glof. in Clem. 1. verb. matricem, de sen. excom. si cut etiam differt mensa Episcopi à mensa Capituli, & Episcopus à Capitulo. Matrix quoque Ecclesia, ꝑ licet proprie dicatur de Ecclesia Cathedrali, ut patet ex tex. d. cap. venerabili, cum ibi not. per Glof. in verb. matricem, & cap. ex transmissa, de præscript. & Rebuff. d. quæst. 6. num. 6. tamen dicitur etiam de Ecclesia baptismalis, ut factis constat ex cap. plures baptismales, 16. quæst. 1. notatque inter alios, & probat Glof. d. Clem. 1. verb. matricem, & in Clem. vn. in verb. deputati, de bapt. & eius eff. Card. d. conf. 26. num. 4. ex eo, quia in ijs renascimur per baptismum, ut per dict. Glof. vel quia est quasi mater altarum Ecclesiarum, & ædium, quas sub se continet, ut ait Rebuff. dict. quæst. 6. num. 7. Paris. d. cap. ex transmissa, nu. 1. & seqq. de præscr.

Baptismalis Ecclesia ꝑ est, in qua insunt fontes baptismales, & Parochiani baptizantur, Glof. 2. & Abb. in cap. cum contingat, de decim. Non possunt autem esse in vna parochia plures baptismales, sed vna tantum cum Capellis suis, c. plures, 10. quæst. 1. regulariter vero Ecclesia baptismalis est quoque Curata, licet non necessario, nec semper, ut post Franc. in cap. ad decimas; not. vlt. de restit. sp. ol. in 6. scripsit etiam Paris. in rep. cap. ex transmissa, num. 4. de præscript. In hoc vero capite, ne terminos confundamus, & clarius loquamur, per Cathedrali Ecclesiam intelligemus Ecclesiam, quatenus distincta est à mensa Episcopi; per baptismalem accipiemus Curatam, cuius Rector Sacramenta administrat, & in qua

qua debent de iure parochiani diuina audire, cap. vt Dominici, cum ibi not. de paroch. & al. paroc. per Parochiale vero illam, quæ intra fines baptismalis posita est, & Capellam aliquando, vel Oratorium vocabimus, per prædiale vero Ecclesiã in hac materia decimali omnes intelligunt eam, in cuius finibus est prædium, de quo decima soluenda est. His sic præmissis, erit.

6 Prima Conclusio. Si adfit aliqua ¶ consuetudo, prescriptio, compositio, aliaue legitima concessio in transferendis decimis de vna in aliam Ecclesiam, ea seruanda est vt in cap. 5. quæst. 3. concl. 1. quæst. 4. concl. 5. quæst. 5. concl. 3. & quæst. 6. concl. 1. late demonstrauimus, & in hac specie notauit Tynd. d. tract. de decim. nu. 68.

7 Secunda Conclusio. Seclusa tali consuetudine, prescriptione, compositio, aliaue legitima concessione, ¶ decima fructuum, qui nascuntur in parochia Episcopi, seu Ecclesiæ Cathedralis, Episcopo debentur, ita Glos. 2. in cap. cum contingat, de decim. Tynd. d. num. 68. Rebus. d. tract. quæst. 7. nu. 7. per c. dudum, secundum vnum intellectum, de dec. idem not. Butr. & Abb. d. cap. cum contingat, concl. 2. & c. peruenit, cap. parochianos, & seq. eod. tit. Azor. Institut. Mor. par. 1. lib. 7. cap. 36. quæst. 9. id colligens ex text. in cap. tua, de decim. quæ cum duo sint, tale initium habentia, neutrum eorum id probat.

8 Rota in Pacen. decimarum 5. Decembr. 1605. coram Coccino Rotæ Decano.

Hoc autem limitat ibi Azor, quod & facit loco cit. Rebus. nisi alius esset illius Ecclesiæ Curatus. Addit Glos. d. cap. cum contingat, tunc debere ¶ Episcopum facere de illis decimis quatuor partes, per c. quatuor, c. Vlterranæ, & cap. concessio, 12. quæstion. 2. vt scilicet vna pars detur clericis, altera fabricæ, tertia pauperibus, quarta retineatur per Episcopum: sed melius illi text. intelliguntur vel absolutè, & indistinctè, vbi etiam aliqua ex causis infrascriptis Episcopo debeantur decimæ, quomodo etiam exponitur c. statuimus, cum duob. seqq. 16. quæst. 1. in quibus distributio decimarum Episcopi arbitrio tribuitur: vel vbi alias fabricæ, Ecclesiæ ministri, & ani-

marum Rectores proprios reditus non habeant, vnde commodè reparari, manu teneri, & sustentari respectiue possint.

9 Tertia Conclusio. Debentur etiam decimæ Episcopo, ¶ vbi prædium non est in alii cuius parochia situm; text. in c. quoniam, vbi Abb. num. 2. & 4. Glos. cap. cum contingat, verb. iure communi, & cap. dudum, de decim. Rebus. d. tract. quæst. 7. nu. 8. Tyndar. d. tract. num. 69. Io. Azor. dist. quæst. 9. alia Glos. in cap. fin. de paroch. opt. etiam text. in c. decimas, 16. quæst. 7.

Rota in Pacen. decimarum dell'Hebrero 9. Iunij 1603. & 21. Iunij 1604. coram Coccino Rotæ Decano in Sabinen. decimarum 1. Iulij 1609. coram eodem, in Oscan. decimarum 21. Martij 1564. coram de Rubeis, in Ciuitaten. decimarum 15. Decembris 1594. & 27. Maij 1595. coram Gipsio, in Placentina Decimarum Personalium de Trugillo 18. Martij 1616. coram Buratto, in Conchen. decimarum dell'Infantado 18. Decemb. 1617. coram Andrea, & prius in eadem causa 8. Nouembris 1613. coram Pirouano Put. decif. 371. num. 6. lib. 1. Verrall. decif. 340. num. 2. part. 3.

10 Idem dicendum est, ¶ vbi Parochiæ non sunt distinctæ, cum tunc tota Diocesis sit Parochia Episcopi, cap. omnes basilicæ, 16. quæst. 7. & hoc notauit in specie Abb. d. c. quoniam num. 2. per c. parochianos, de sepult. & c. ad Apostolicæ, de donat. idem not. Azor. d. quæst. 9. & ante eum Tyndar. d. num. 69.

Rot. in Ciuitaten. decimarum 26. Martij & 28. Iunij 1618. coram Verospio, & in alia Ciuitaten. decimarum 4. Decembris 1592. coram Gipsio, & decif. 309. num. 5. p. 2. diuersi. & apud Guidobon. decif. 135.

11 Secus vero esset, ¶ si locus esset intra duas Parochias, sed ignoretur, sub qua sita nam tunc non debetur Episcopo, sed inter eas diuiduntur, vt voluit Abb. d. c. quoniam, num. 3. post Gofr. arg. cap. 2. de sepult. in 6. de quo etiam nos aliquid diximus cap. 4. quæstion. 3. conclus. 1. vbi de no ualibus.

12 Quarta Conclusio. Vbi adfit ¶ consuetudo, quod decimæ ad Episcopum spectent, ea seruanda est, Glos. 2. d. cap. dudum, & c. cum

cum contingat, de decim. Rebuff. dicta. questione septima, numero decimo, & faciunt ea, quæ sup. capit. 6. questione quarta, conclusione quinta, generatim de consuetudine adnotauimus, & paulo ante, hoc eodem capitulo, conclusione prima, adnotauimus.

Quinta Conclusio. Quando decimæ donatæ fuerunt Ecclesiæ Cathedrali, vel
13 alio modo ei debentur, & tunc Episcopus de iure communi in illis est fundatus; ita. Azor. dicta questione nona, & Rebuff. dicta questione septima, numero decimotertio, sic intelligens dicto capitulo dudum; & tunc illæ decimæ inter fratres diuidi debent, vt habetur in capitulo ultimo de offic. custo. & not. Rebuff. dicto numero decimotertio, fratres autem sunt Canonici Ecclesiæ Cathedralis, vt ex eo tex. iuncta. Glof. colligitur, & clariùs habetur in capitulo nouit, de his, quæ fin. a maior. part. Capit.

Immo Capitulum quando recipit fomentum ab Episcopo habet per quandam consequentiam intentionem fundatam in decimis Rota in Pacen. decimarum 21. Iunij 1604. & quinta Decembris 1605. coram Coccino Rote Decano, In Ofsen. Decimarum 21. Martij 1564. cor. de Rubeis.

Sexta Conclusio. In sua canonica portione decimarum, hoc est, quarta, & Episcopus de iure communi fundatus est; tex. est in capitulo conquerente, de off. ord. & capitulo de quarta, de prescr. not. ibi Gl. Host. & Io. Andr. dicto capitulo cum contingat, Abb. dicto capitulo quoniam, numero tertio, & per illum textum Rebuff. dicta questione septima, numero undecimo, & questione tertia, numero decimoquarto, Silu. verb. decima, numero quarto, Innocen. capitulo requisisti, de testamen. Tyndar. dict. tractat. num. 71. vbi etiam tam tex. in dicto capitulo conquerente, quam in capitulo dudum, de decim. intelligit, vbi prædialia illa sita sint in Ecclesia baptismali, quæ subiecta sit Cathedrali, & contentio est inter baptismalem, & Episcopum, vt nimirum quarta tunc debeatur Episcopo, reliquum verò Ecclesiæ baptismali, vt per Tyndar. ibid. debetur autem hæc quarta Episcopo ratione coniunctionis, & vniuersalis curæ, quam

habet Episcopus in Ecclesijs subiectis, vt post Innocen. dicto capitulo requisisti, not. Tynd. dict. tractat. num. 71. Ecclesia verò
15 Cathedralis, seu matrix Ecclesia & nullum ius habet in Ecclesijs, seu Capellis ciuitatis, vt post Glof. & Innocen. in capitulo dilecto, de off. Archid. & capitulo constitutus, de relig. dom. voluit Tyndar. dict. tract. num. 72. Poterit tamen huic decimæ 40 annis præscribi, vt habetur in dict. cap. de quarta, & inter ceteros adnotauit Abb. d. num. 3.

Septima Conclusio. Potest Episcopus nomine cuiuslibet Ecclesiæ Parochialis subiectæ ad decimas agere, quando non est
16 Curatus, qui agat; ita Rebuff. dicta questione septima, num. duodecimo, per capitulo ult. de success. ab intest. vbi tamen nihil ad rem.

Item decimæ debentur Commendatori, qui habet curam animarum, & illam exercet per Rectores ab ipso deputatos nutu amouibiles; non secus ac Parocho, quæ nascuntur intra limites suæ Commendæ Rota in Legionen. decimarum 22. Maij 1615. coram Manzanedo per Caput. decif. 356. nu. 3. par. secunda. Seraph. decif. 1422. num. 14.

Octaua Conclusio. Si loquamur de Ecclesia prædiali, in qua prædialia sita sunt, tunc
17 communis regula est, quod prædialia de cime prædiali Ecclesiæ debentur, cap. final. de paroch. c. quoniam, de decim.

Quid si duæ sint Ecclesiæ prædiales, & inter ipsas agatur super decimis, attendenda est consuetudo circa perceptionem decimarum iuxta decif. Achill. 3. & 6. de decim. & pluries Rota resoluit, & signanter in Legionen. decimarum decima quinta Decembris 1610. coram Coccino Rote Decano.

Personales vero Parochiales; pro qua hoc loco cum alijs Doct. intelligimus baptismalem, in qua quis audit diuina, & recipit Sacramenta; tex. est in cap. questi. & capitulo statuimus, decimasexta questione prima, & dicto capitulo final. de Paroch. cap. ad Apost. olice, de decim. hanc regulam ponit Tyndar. dict. tractat. numero septimo, Rebuff. dicta questione sexta, num. 1. & 7.

Abb.

Abb. in cap. cum sint, de decim. vbi Glof. 2. idem Siluest. in sum. verbo, decima, nu. 14. S. Tho. & Caiet. 2. 2. quaest. 87. art. 3. Sot. d. l. 3. q. 4. art. 3. Glof. 2. d. c. fin. vbi caeteri, de paroch. & alij Doctores passim. Est autem pro
 18 priè ¶ Ecclesia hæc Parochialis, seu baptis-
 malis, cui personales decimæ persoluendæ sunt, illa ecclesia, in qua homines audiunt diuina, & recipiunt Sacramenta per totum anni circulum, vt habetur in d. c. questi, & not. Rebus. d. q. 6. nu. 2. & latè tradit Menoc. de præsumpt. lib. 6. præsumpt. 88. nu. 1. vbi etiam num. 3. post alios dicit, idem esse, si per maiorem anni partem, in ecclesia quis diuina audiat, & percipiat Sacramenta
 19 si verò æqualiter in duabus Ecclesijs id la-
 ciat, ¶ diuidentur æqualiter personales decimæ, alias pro rata temporis; ita Rebus. d. nu. 2. & Butr. in c. 2. in fin. de decim. post Inn. idem Azor. d. lib. 7. c. 35. q. 14. per tex. d. c. fin. de paroc. & c. 2. de sepult. in 6.
 20 Neque tamen, si quis ¶ in Monasterijs au-
 dierit diuina, aut etiam percipiat Sacramen-
 ta, vt hodie fit, ideo decimæ personales illis debentur, sed Parochiali, in qua habet domicilium, cum in ea Ecclesia & diuina audiri, & Sacramenta percipi debeant, c. 2. de Paroch. & c. cum quis, §. 1. de sepult. in 6. paria autem sunt recipere, vel recipere posse, & per aliquem stare, quo minus reci-
 21 piat. l. quod te, ff. si cert. petat. & cum per Curatum non stet, non est ei imputandum, in iure, ff. de reg. iur. cum similib. & ita in hac specie tenuit Nauar. conf. 1. num. 5. tit. de decim. vol. 1. Rebus. d. nu. 2. post Feder. conf. 253. in fin. & idem etiam tenet S. Th. Caiet. & Sot. locis citat.

Quod si plura quis habeat domicilia in
 21 pluribus parochijs, ¶ illi soluet, in qua
 principale domicilium habet, vt monet
 Azor. d. quaest. 14. at post Henr. Boich. in c.
 pertinet, de decim. not. Rebus. d. num. 2.
 sed si domus est in confinio duarum paro-
 22 chiarum, ¶ vtrique debetur decima perso-
 nalis, Glof. ult. & Doct. in cap. licet, 16. q. 3.
 Innoc. & alij, in cap. super eo. de paroch.
 & Rebus. d. q. 6. nu. 3. Si vero dubitetur, de
 23 qua parochia sit domus, ¶ inspicietur situs
 ianua, & illius erit parochia, in qua ianua
 sita est, ita Rebus. vbi supr. num. quarto,
 post Bart. in l. quod conlaue, ff. de damn.
 infect. & si habet duo ostia, attenditur,

quod anterius, & nobilius est, Rebus. d. d. c. quaest. 6. num. 5. arg. l. cum in diuersis, ff. de relig. & sumpt. fun. & liqueritur, ff. de stat. hom. Corf. in tract. de potest. reg. quaest. 37. Illud quoque adnotandum est, quod, si quis
 24 mutauerit domicilium, ¶ decimæ non de-
 bentur priori Curato, sed secundo, si ibi an-
 dianur diuina, & recipiantur Sacramenta;
 ita Rebus. d. quaest. 6. num. 24. & Azor. d. q.
 14. per tex. in c. ad Apostolicæ, vbi Butr. &
 25 alij, de dec. Si verò ¶ sit dubium de volun-
 tate constituendi domicilium, tunc requi-
 ritur, quod per multum temporis ibi mora
 trahatur, vt post Butr. d. c. cum ad Apostoli-
 cæ, col. 2. tradit Rebus. loc. cit. Decimæ au-
 26 tem mixtæ ¶ diuidendæ sunt inter prædia-
 lem, & parochialem Ecclesiam, iuxta quod
 de personali, & reali decima participant,
 vt latè, & optimè tradit Nauar. d. conf. 1. n.
 8. & 9. sub tit. de decim. Qua etiam de re
 aliquid diximus supr. cap. 4. q. 1. conclus. r.
 post medium, quod vide.

De colonis vero, quibus Ecclesijs, & qualiter decimas suas tam personales, quã prædiales soluant, diximus cap. præced. q. vltim. concl. 5.

Nona Conclusio. Si quaestio sit inter Ec-
 27 clesiam baptismalem, & Parochialem, seu Ca-
 pellam, & succursum; tunc dicimus, quod, li-
 cet ¶ seclufa consuetudine, conuentione,
 priuilegio, regulariter, & in dubio decimæ
 debeantur baptismali ex text. in cap. 1. §. in
 diecesi, 13. q. 7. c. de dec. & c. statumimus, 16.
 q. 1. c. cū contingat, & c. cū in tua, de dec. c.
 veniens, vbi Imol. de præf. r. idem not. Glo.
 in c. ex transmissa, eod. tit. late Rebus. d. tra-
 q. 6. nu. 10. & 11. qui etiam nu. 12. post Gl.
 & Butr. d. c. cum contingat, probat, de iure
 baptismalem fundatam esse in prædialibus
 Pro maiori tamen huius rei dilucidatione
 28 ¶ distinguendum est cum Io. An. in addit.
 ad Spec. tit. de dic. quem sequuntur Doct.
 vt testatur idem quoque tenens Tynd. d. tra-
 nu. 73. Nam aut prædia, de quorum fructi-
 bus decimandis agitur, sunt sita infra limi-
 tes Ecclesie baptismali s, & tunc clarum
 est, quod talis decima ad illum pertinet;
 & hoc probant Doctores, & iura mox alle-
 gata: aut prædia sita sunt infra limites Ec-
 clesie Parochialis, quæ non est sub limi-
 bus baptismalis, & tunc quoque clarum
 est, decimam spectare, non ad baptismam
 E lem,

lem, sed potius ad parochialem, neq; tunc habet contendere cum baptismali Ecclesia sed cum Episcopo, vt optimè adnotauit Tynd. loco cit. quod item tradit Rebuff. d. quæst. 6. num. 16. & 18.

Difficultas est, quando parochialis est sub baptismali, & prædia sita sunt intra limites parochialis; & tunc etiam distinguendum est: nam aut baptismalis erecta fuit in baptismalem post parochialem, ita, vt comprehendat sub se parochialem tantquam Capellam; & tunc Ecclesia parochialis habebit suas decimas antiquas; ita Io. An. loc. citat. Tyndar. d. tract. num. 74. Rebuff. d. q. 6. nu. 17. post Glos. in cap. quicumque; 16. q. 1. vbi opt. text. & Abb. conf. 18. volum. 1. Ratio est, quia non censetur hæc Ecclesia erecta cum incommodo, & præiudicio iam erectarum, vt not. Doct. in c. ad audientiam, il. 1. de Eccles. & dif. Rebuff. d. n. 17. Tyndar. d. uum. 74. per rex. in c. pastoralis, de decim. sed melio est in c. si quis laicus, cap. ecclesie antiquus, & c. quicumque; 16. quæst. 1. Et hæc procedunt quoad decimas reales: personales vero diuidentur inter Ecclesiam baptismalem propter baptismum, & parochialem propter alia diuina; ita post Io. An. tenet Rebuff. d. nu. 74. Card. d. c. cum contingat, per c. cum quis de sepult. in 6. Barb. conf. 49. col. 2. volum. tertio quod idem dicit esse satis rationi consonum, Abb. d. c. cum contingat colum. 2. Aut ecclesia parochialis est infra limites baptismalis, & conitatur baptismalem prius fuisse rectam, & tunc siquidem constat decimas assignatas fuisse parochiali in constructione eius, tunc, inquit Tyndar. d. tract. nu. 76. quod sine dubio illi parochiali Ecclesie debentur. ego vero puto, & etiam ad hoc requiri vel foundationem Papæ, vel Episcopi quidem, sed ex necessitate propter nimiam distantiam, vel ex alia iusta causa; prout est tex. cap. ad audientiam, il. 1. & ca. conlittutus, de relig. dom. & ibi not. Doct. & Rebuff. d. quæst. 6. num. 15. Lap. alleg. 66. nu. 3. & Card. conf. 26. num. 4. quod etiam tunc solum concedit idem Tyndar. d. tract. nu. 81. & 82. quando non apparet de ista assignatione decimarum Ecclesie parochiali facta. Verius autem est; parem in hoc esse vtriusque rationem, vt patet ex allegatis. Non nego tamen, quia in dubio causa iu-

sta motum fuisse Episcopum, præsumendum sit, vt loco cit. adnotauit Rebuff. per c. nisi essent, de præbend. Ad hoc verò, vt Capellanus d. Ecclesie recipiat obventiones, tria requiruntur in terminis d. c. ad audientiam, vt ex eodem text. & alijs not. Rebuff. d. quæst. 6. nu. 22. Primo, quod baptismalis Ecclesia reditibus abundet: Secundo, quod illa ecclesia sit necessaria; Tertio, quod illa Capella non habeat sufficientes redditus. Idem latè prosequitur Iap. d. alleg. 66. num. 1. & tribus seqq. & Io. Selu. in tract. de benef. 1. par. quæst. 5. num. 100. & seqq. Aut demum dubitatur, an prius fuerit erecta Parochialis, vel baptismalis, & tunc baptismalis habet fundatam de iure communi intentionem, ita Tyndar. d. tract. nu. 83. & sic procedunt alia per eundem allegata, vbi sup. nu. 77.

Stantibus legitimis causis pro noua electione Parochialis consensus Ecclesie baptismalis non est necessarius Abb. in cap. ad audientiam num. 16. de eccles. edif. Lap. allegat. 41. num. 4. & allegat. 66. nu. 3. Berrett. conf. 36. num. 1. Concil. Trident. sess. 21. cap. 4. Rota in dicta Mediolanen. de Carlatio 18. Martij 1616. coram Andrea.

Non est necessè, quod reales limites assignentur sed sufficit, quod Matrìci, cui debebantur decimæ, & primitiæ in erectione nouæ parochiæ relinquantur (sola primitiæ ex gratia, ita Rota in dict. Mediolanen. decimarum de Carlatio 18. Martij 1616. coram Andrea: Per inclusionem enim primitiarum excluduntur decimæ, vt supra visum est cap. 1. num. 9. & 10. & consentur assignatæ parochiali nouiter erectæ argumento text. in l. cum Prætor ff. de iud. & in l. maritus vbi Glos. in ver. præscripserit. C. de procurat. stante maxime consensu Præpositi Ecclesie Matrìcis in ipsa distmembreatione.

Pro complemento autem huius conclusionis adnotandum est, quod si baptismalis Ecclesia consentit assignationi limitum, & foundationi Parochiæ, tunc & censetur remississe ius decimandi, & alia iura parochialia quoad illam portionem limitum, qui nouæ Ecclesie assignati sunt, ita Tyndar. d. n. 83. Rebuff. d. q. 6. n. 20. Car. d. conf. 26. n. 4.

¶ **Tract. Ecclesia Parochialis de nouo ere-**
cta fundatam habeat intentionem su-
per decimis contra ecclesiam matricem,
 cui prius decimae debebantur. Rota in Me-
 diolanen. decimarum de Carlatio 18. Mar-
 tij 1616. coram Andrea in Comen. deci-
 marum 28. Iunij 1602. & 27. Nouembrijs
 1606. coram Sacrato, in Mediolanen. deci-
 marum de Varisio 9. Martij 1609. coram
 Lugdunen. & in eadē causa. 15. Iunij 1615.
 coram Pirouano, in Concha, decimarum
 de Castecon. 11. Maij 1615. coram eodem
 in Mediolanen. decimarum Santi Iuliani
 16. Ianuarij 1613. coram Pamphilio ubi,
 vult hoc procedere quando dismembratio
 est facta simpliciter, non autem quando
 est facta cum clausula sine praedictis alicuius
 Calder. conf. 2. de decim. Abb. in cap.
 cum contingat num. 8. in 4. casu post Butr.
 ibidem num. 8. in fin. vers. quandoque intra
 limites de decim. idem Abb. in cap. ad au-
 dientiam nu. 14. de Eccles. edif. & conf. 58.
 ad fin. vers. hanc insuper lib. 1. Cassan. conf.
 54. num. 17. Paris. conf. 73 num. 1. lib. 4. Me-
 noch. conf. 39. nu. 20. Riman. iun. conf. 169.
 num. 73.

Sed aduerte in d. causa Mediolanen. De-
 cimarum de Carlatio, Rotam de hac con-
 clusione dubitasse an scilicet decimae absq;
 alia assignatione, & dismembratione facta
 per Episcopum, transirent ipso iure eccle-
 siam parochialem nouiter erectam pro-
 pter Concilium Triden. cap. 4. sess. 2. ubi
 assignetur competens portio arbitrio Epi-
 scopi &c. & ideo causam remisisse ad Il-
 lustris. Sacrae Congregationis Concilij
 Trid. interpretes, qui partibus auditis de
 anno 1617. censuerunt decimas ad eccle-
 siam matricem pertinentes non transire
 ipso iure in parochialem ecclesiam noui-
 ter erectam, sed remanere apud ecclesiam
 matricem, nisi eas Episcopus nouo Paro-
 cho ad praescriptum Concilij assignauerit.

Neque tamen potest propter hunc con-
 31 sensum & aliquid accipere, iuxta tex. in
 c. querelam, ubi Doct. de simon. & not. Re-
 bus. d. quaest. 6. num. 22.

Decima Conclusio. Non potest decima
 32 & retineri Sacerdotibus ex eo, quia sint
 malae vitae, ut est tex. in c. si Episcopus, 16.
 quaest. 6. & in cap. tua nobis, ubi Glof. Abb.
 & alij Doct. de decim. & not. etiam Re-

bus. d. tract. q. 7. nu. 15. per tex. in c. quid di-
 cam, 14. q. 4. & c. forte, q. 5. Siluest. in sum.
 33 verb. decima, nu. 14. Idem & si eas decimas
 in malos vsus conuertant, ut post Host. in
 rub. de decim. & alios probat Rebus. d. q.
 7. nu. 16. dicit tamen Siluest. loco cit. in
 vers. Octauum, post Host. quod si Sacerdos
 non deseruiat Ecclesiae, aut notorius pecca-
 34 tor sit, poterit quis & ei non soluere, sed
 proximo superiori; quo dicto relato ait il-
 lud durum esse, Turrecr. in cap. fin. num. 8.
 16. quaest. 1. cui ego assentior, cum laici ma-
 xime priuati Sacerdotes iudicare non
 debeant.

¶ **Undecima Conclusio.** Possunt denegari
 35 & decimae clericis ex eo, quia ab illis sibi
 denegantur Sacramenta, ita Lap. alleg. 66.
 num. 7. & 8. ubi etiam concludit, quod pos-
 sunt laici opponere exceptionem spolia-
 tionis diuinorum, & responderi contrarijs;
 hoc ipsum tenent Butr. & alij in c. cum di-
 lectus, de ord. cog. idem voluit Abb. c. si. de
 Paroch. Hostien. in summ. tit. de decim. 5.
 & quare, in si. Gem. & Franc. in c. 1. d. si. de
 rest. spol. in 6. quos referunt, & sequuntur
 Rip. respon. 1. tit. de consuec. nu. 15. cum
 seqq. Io. Petr. Malign. in tract. de retent. nu.
 256. & seq. circa medium, ac deniq; Anto.
 Corlet. in tract. seu reg. spoliatus ante om-
 nia est restituendus, limit. 49. seu num. 19.
 Ratio vero est, quia decimae sibi em perso-
 nales dantur ratione administrationis Sa-
 cramentorum, ut superius nos semel admo-

36 nuimus, Id tamen intelligendum est & dam-
 modo non propria auctoritate retineant,
 sed in iudicio excipiendo, seu reconueni-
 do, ut patet ex Lap. & alijs Doct. loc. citat.

37 Neque & contra potest Parochus propria
 auctoritate denegare Sacramenta, ex eo,
 quia sibi non soluantur decimae, nisi id no-
 torium sit, ut late, & optime ostendit Nau.
 conf. 2. nu. 2. tit. de dec. volum. 1. & Cornel.
 Benincas. in tract. de paupertat. quaest. 7. in
 6. specialis, num. 17.

¶ **Duodecima Conclusio.** Non possunt de-
 38 num denegari decimae & clericis ex eo,
 quia diuites sint, neq; indigeant, ite x. ubi Gl.
 in cap. decimae, 16. q. 1. Io. An. & alij in rub.
 de decim. Rebus. d. q. 7. nu. 14. Couai. d. l. 1.
 var. resol. c. 17. nn. 4. Turrecr. in c. quoniam
 quicquid, num. 8. 16. q. 1. inter Theologos
 Sancti Thomae, quod l. 6. art. 10. & 2. 2. q. 87.

art. 3. ad 1. Sot. lib. 9. de iust. & iur. q. 4. ar. 3. Siluest. in summa. verb. deci. na. nu. 14. vers. octauum. vbi etiam rationem affert, quæ communis est, & affertur quoq; S. Tho. & Sot. loco cit. quia neq; decimæ solum ob sustentationem ministrorum dantur, sed etiã
 39 pro ¶ pauperibus, (quod & colligitur ex c. tua nobis, cum simil. vbi habetur, quod decimæ sunt tributa egètiũ animarum;) & licet etiam admittamus, quod sustentatio ministrorum fuerit ratio instituenti decimarum solutionem; ex quo tamen hoc est affectum & debitum per Ecclesiæ statum, illis quoque debentur, etiam si diuites
 40 sint. Non debentur tamen ¶ iure diuino, aut naturali decimæ talibus ministris non indigentibus, vt ex eodem Siluest. Couar. & alijs Doct. maximè Theologis patet, & nos cap. 1. quæst. 1. & 2. & cap. 5. quæst. 5. sius ostendimus: vbi etiam admonuimus, tunc saltem, cum indigent, & quoad substantiam iure diuino, & naturali debentur decimæ etiam post legem Euangelicam; quod nunc ex eo etiam breuiter probare possumus, quod tam iure naturali, quam diuino dignus est operarius mercede, & cibo suo, Deuteron. 24. Matth. & Luc. 10. 1. ad Timoth. 5. & 1. Cor. 9. & quod sacra ministrantibus debeat a populis sustentatio, patet ex eodem loco Matth. & Luc. 10. vbi loquens Christus Dominus de Apostolis verbum Dei annuntiantibus adducit eũ locum Deuter. Dignus est operarius, &c. patet etiam ex alleg. loc. Pauli 1. Cor. 9. & 1. Tim. 5. vbi de se ipso, & alijs prædicantibus, sacraq; dantibus, tum eundem locum affert, tum illud Deut. 25. Non alligabis os boui trituranti.

Decimatertia **Conclusio.** Probabilius
 41 mihi est, ¶ decimas non possit per populũ retineri rectori pro impensis, siue factis in ædificanda Ecclesia Parochiali, siue faciendis in ea amplianda, vbi numero populi nõ sufficiat. Prior pars conclusionis probatur tum auctoritate Io. Petr. Molign. d. tract. de retent. num. 257. & Rip. d. respon. 1. nu. 13. tum eorum ratione, quia nimirum tali compensatio non est admittenda, cum impen- se factæ non sint liquidæ; iuxta l. fin. C. de compensat. atque adeo earum debitum nõ venit compensandum cum debito decimarum, quod est plulquam liquidum. Poste-

rior pars, quæ est contra Molign. & Rip. loc. citat. probatur eadem ratione; nam minus liquidæ sunt impensæ faciendæ, quam factæ; præterea non reperitur iure cantum, quod decimæ dentur propter reparationem, aut ampliacionem Ecclesiæ, sicut propter administrationem Sacramentorũ, atque adeo non rectè arguunt Rip. & Molign. ab vno ad alium calum, neque id habetur in cap. vnico, 10. quæst. tertia, aut Cap. Vlterranæ, 12. quæst. secunda, quæ ipsi allegant. Vide tamen cap. ad audientiam, il 1. & cap. de his, de Eccles. ædif. & Concil. Trident. sess. 21. cap. septimo de reform.

S V M M A E R E R V M.

- 1 *Causa decimarum in petitorio agitari debet coram iudice Ecclesiastico.*
- 2 *Causa spiritalis in petitorio agi debet coram iudice ecclesiastico. Idem si possessorium mixtam habeat proprietatis rationem; nu. 3. idem quoque si curia mixta sit ex clericis, & laicis, num. 4.*
- 3 *Causa decimarum, vbi quæstio sit meri facti, agitari potest etiam coram iudice laico. Potest tamen etiam coram Ecclesiastico; num. 7.*
- 4 *Causa spiritalis, & Ecclesiastica, vbi sola quæstio facti sit, agitari potest coram iudice laico.*
- 5 *Possessorium decimandi secundum communiorum agitari potest coram iudice laico. Idem in qualibet causa spiritali, & Ecclesiastica, secundum eandem communiorum; num. 9. Contrarium in utroq; num. 10.*
- 6 *Causa spiritalis regulariter spectat ad forum Ecclesiasticum.*
- 7 *Causa possessoria rei spiritalis, & Ecclesiastica dicitur absolute spiritalis, & Ecclesiastica.*
- 8 *Causa possessoria decimarum agitari potest coram iudice laico, vbi quæstio est facti incidens. poterit tamen etiam coram Ecclesiastico immo debet, vbi de iure ipso possessionis, seu possessorio principaliter agatur, num. 14.*
- 9 *Iudex laicus an cognoscat de iure decimandi competente laico ex feudo, priuilegio, vel prescriptione.*

- 16 Statuere de decimis ad quos spectet.
- 17 Laicus conductor decimarum potest conveniri coram iudice laico, & debet secundum aliquos, nisi adsit contraria fori prescriptio. Contrarium tamen probabilius est.
- 18 Causa possessoria iuris decimandi, & quaeris alia spiritualis non potest tractari coram iudice laico, & quando vel res inter clericos, solum agitur, vel reus est clericus.
- 19 Clericus non potest conveniri coram iudice laico.
- 20 Causa decimarum, ubi de iure ipso agitur, non potest in laicum compromitti. Immo etiam secundum aliquos in neminem compromitti poterit; num. 21. Poterit tamen forte in laicum simul, & clericum, aut saltem in clericum; num. 23.
- 22 Spiritualia in laicum compromitti non possunt.
- 24 Compromitti potest in laicum de fructibus decimarum. Idem in quaeris re spiritualium; seq.
- 25 Compromissum est quaedam transactio.
- 26 Causa decimarum, an compromitti possit in laicum tanquam in arbitratorem.
- 27 Rector agens ad decimas possessorio adipsenda, recuperanda, vel retinenda, quomodo concludet, & tribus num. sequentibus.
- 31 Rector poterit agere interdicto, uti possideat, quamvis etiam semel non perceperit omnes decimas, sed aliquas tantum. Item non modo contra recusantes solvere, sed etiam contra alios Curatos, & Religiosos, atque alios quoscumque turbantes in dicta possessione; numero trigesimo secundo.
- 33 Petitorio agens ad decimas praeteritas poterit agere rei vindicatione, secus ubi decima non est segregata, numero trigesimo quarto.
- 35 Dominium decimarum non transferuntur in Ecclesiam ante separationem. tunc autem agendum est actione personali, seu conditione ex canone; num. 36. aut lege consuetudinaria, ubi debeantur ex consuetudine num. 37.
- 38 Actio confessoria, negatoria, aut ex dolo quando locum habeat in materia decimarum remissive.
- 39 Confessoria actione agitur inter duas Ecclesias de proprietate iuris decimandi, quod si agatur contra colentem praedium, locus erit conditioni ex lege, num. quadragesimo.
- 41 Causa decimarum est summaria, ubi quaestio sit inter ecclesiam, cui de iure communi debentur, & laicum, qui solvere debet.
- 42 Solemnitates iuris non necessario adhibentur, ubi quaestio sit inter ecclesiam, cui de iure communi debentur decimae, & laicum, qui solvere debet.
- 43 Causa decimarum summaria est, si quaestio sit inter duas ecclesias de iure decimandi. Idem si una earum nitatur consuetudine, num. 44.
- 45 Consuetudo est quaedam lex communis.
- 46 Causa decimarum summaria non est, ubi de decimis agatur, quae solum ex pacto, pollicitatione, aut voto debite sint.
- 47 Causa decimarum summaria non est, ubi quaestio est inter laicos de iure decimandi. Idem generaliter, quando decimae debentur iure speciali; num. quadragesimo octavo. Secus si agatur de successione feudi antiqui decimarum; num. 49.
- 50 Succedens in ius alterius debet uti iure illius.
- 51 Causa decimarum summaria est, cum agitur contra Advocatos, & alios impedientes, ne decimae solvantur. Contrarium alii; num. 52.
- 53 Causa decimarum summaria est, cum Rector agit contra eum, qui se tuerit a solutione privilegio in iure scripto. Aut etiam privilegio speciali, vel consuetudine, aut praescriptione; num. quinquagesimo quarto.
- 55 Causa summaria quid importet, & de modo in ea procedendi remissive.
- 56 Rectore agente contra subditum ad decimas incipi potest a precepto.
- 57 Brachium seculare invocari potest contra pertinaces in solutione decimarum.
- 58 Appellatio non admittitur cum per Rectorem a subdito decimae exiguntur. Secus si alleget privilegium Papae, vel compositionem legitimam; num. quinquagesimo nono. Ratio affertur; num. 60.

- 61 Debitor decimarum non potest pretextu crediti decimas denegare. neque propter sterilitatem; num. 62.
- 62 Pignus, & incommoda, quibus afficiuntur non soluentes decimas, remissive.
- 64 Excommunicari potest non solvens decimas, cum teneatur, non est tamen ipso iure excommunicatus; num. 65.
- 66 Excommunicati sunt laici compellentes Prelatos ipsi subnittere iura Ecclesie.
- 67 Sacrilegus est excommunicatus: num. seqq.
- 68 Sacrilegum an committant retinentes decimas.
- 69 Excommunicatio in eos, qui decimas non solvunt, ferri debet monitione premissa. Idem in quavis sententia excommunicationis; num. 70. Et debet esse canonica, & competens, hoc est, trina cum aliquo dierum interuallo; num. 71.
- 82 Monitorie excommunicationis contra non soluentes non debent necessariò continere clausulam illam, nisi causam rationabilem volueris allegare debet tamen iudex se informare, vel litteras conditionales formabit; num. 73.
- 74 Sepultura Ecclesiastica priuatur, qui solvere tenetur decimas, & non soluit.
- 75 Sepultura Ecclesiastica priuatur, qui notoriè decedit in peccato mortali.
- 76 Procedi potest ex officio contra non soluentes decimas, praeuia informatione.
- 77 Visitator potest cogere subditos ad soluendas decimas suo Reſtori, nisi aliquam rationabilem causam allegarent; num. 79.
- 78 Visitatori incumbit correctio excessuum, & sollicitudo erga clerum, & populum.
- 80 Redituum Ecclesie exiguitati quomodo succurratur per unionem beneficiorum, & assignationem oblationum, aut decimarum.
- 81 Aedificari potest Ecclesia intra fines alterius, & in ea Episcopus instituere sacerdotem percepturum obventiones alicuius castri, vbi Parochiani iam constructam sine magna difficultate adire non possunt.

De modo procedendi circa exactionem Decimarum.
Cap. VIII.

Rebuff. de decim. quæst. 10.

Bobadilla in politica tom. 1. lib. 2. cap. 17. num. 134. fol. 712. & cap. 18. num. 146. casu 62. fol. 798.

Villadiego in Politica cap. 5. dell'istruzione, §. 20. num. 96.

VAERO PRIMO, Quis sit iudex competens in causa decimarum.

Prima Conclusio. Decimarum controversia in petitorio,

vbi quæstio iuris est etiam incidens, spectat ad iudicem Ecclesiasticum; text. in Clem. dispendiosam; de iudic. optimus etiam text. in capitulo litteras, de iur. calumn. & capitulo final. de rerum permut. cum alijs adductis per Andr. Gail. practic. obseruat. 38. numero primo, Papien. in for. libell. decli. iurisdic. in verbo nec fuisse, & Anastaf. Germon. de sacror. immunitat. lib. tertio, cap. 19. num. 84. & multis sequentibus, vbi id optimè probat; idem not. Glof. in summ. vnde decima quæstione prima, capitulo placuit, il secundo, decimasexta quæstione tertia, & capitulo ex tenore, de for. competen. Calder. consil. 15. sub titul. de iudic. Fulgos. consil. 166. Cuman. consil. 38. Doct. in capitulo ea, quæ de reg. iur. in sexto, & alijs iuribus initio conclus. citat. Io. Azor. par. prima, Institut. Moral. libro septimo, capitulo 36. quæstione prima, & Guttier practicar. quæstion. libro tertio, quæst. 26. numero tertio, & quarto, Federic. de Sen. consil. 255. incipien. Domino Andrea, Abb. dicto capitulo litteras, numero octauo, Felin. capitulo causam, numero decimo quinto de præscript. Marchelan. tractat. de commiss. & rescript. cap. 4. num. 30. 2. par. Tho. Zerol. in sua Praxi Episc. verb. decimæ vers. ad Sextum, Rebuff. d. tract. de decim. q. 10. num. 2. & 38. post alios.

Seraphin. decif. 1047. num. 3.

Ad effectum remissoriæ causa decimarum reputatur prophana Caputaq. decif. 54. lib. 2. & decif. 68. par. 3. Rota in Legionen. decimar. 22. Maij 1615. coram Manzanedo, In Toletana decimarum, 4. Decemb. 1615. coram Dunogetto. In Valentina decimar. 2. Junij 1613. coram Caualerio.

Et

- Et generatim in causa spirituali de com-
muni Ambros. de Vignat. in c. salubriter, n.
125. de vsur. Dec. c. 2. n. 188. de iud. & pro-
batur ex ijs, quæ infra mox afferemus ad
ampliandam hanc conclusionem. Ratio il-
la est, quia ius decimandi spirituale est, vt
latè cap. 5. q. 3. in princ. ostendimus. De
causa autem spirituali, hoc est, cum de re
spirituali, vel etiam annexa spirituali, seu
quasi spirituali est agendum, & solus Ecclē-
siasticus cognoscit, saltem vbi quæstio sit
iuris, cap. 2. & 3. de iudic. c. tuam, de ordin.
cog. cap. lator, & c. causam, quæ il 2. qui fil.
sint legit. cum ibi not. & suis simil. Aliqui
adducunt tex. in c. cum sit generale, de
for. compet. verum meo sanè iudicio ad ré
non facit; nulla enim ibi, mentio fit, aut ali-
quid decernitur de causa spirituali, aut qua
si, sed solum mixti fori, nimirum sacrilegij
a laico malefactore Ecclesiarum commissi.
Porro quod mox diximus, causam spiritua-
lem a solo Ecclesiastico iudice cognosci,
idem quoque erit dicendum, quando causa
3 possessoria, & mixtam habet proprietatis ra-
tionem, prout in qualibet re spirituali tenet
Abb. d. cap. litteras, vbi Butr. Barbat. &
alij, Bero. in rub. de iudic. nu. 5. Couar. pra-
ct. c. q. 35. nu. 1. concl. 1. quin etiam idem
4 erit, licet Curia mixta sit ex clericis, &
laicis; tunc enim non poterit adhuc Curia
illa sic mixta de decimis, alijque causis spi-
ritualibus disponere; ita post Rebuff. d. q.
10. num. 36. tradit Io. Azor. p. 1. Inst. Moral.
lib. 7. cap. 36. q. 2. Germon. d. c. 19. nu. 86. &
seq. illa optima ratione, quod cuiusq; rei ori-
go inspicienda sit: Curia vero illa, licet sit
mixta, habet tamen originem, & iurisdic-
tionem a Principe seculari, qui incapax
est iurisdictionis spiritualis, cap. 2. de iud.
cum alijs mox adductis: secus si illi consi-
liarij mixti ex laicis, & clericis dati sint a
Summo Pontifice, vt ibid. docet Azor latè,
& optimè ostendit Germon. d. c. 19. nu. 89.
93. & 94. idipsum extendit, vbi etiam laicis
5 se tueri velit legitima temporis præ-
teritione ab huiusmodi solutione deci-
marum.
- Secunda Conclusio. Si quæstio sit, & meri
facti, an nimirum talis perceperit, vel solu-
erit, seu etiam, an percipiat, vel soluat deci-
mas, ad effectum quoq; vt is, de quo non
dubitatur, an iure soluere debeat decimas,

eadem soluere Ecclesie, eiusq; Rectori cogatur; vel quia agatur contra tertium detentorem fructuum decimandorum, iudex etiam laicus competens erit; ita Couarru. pract. q. c. 35. n. 2. Zerol. d. vers. ad Sextum, Rebuff. d. q. 10. num. 3. Lud. Gomes in cap. si annu, nu. 15. & 16. de iud. in 6. Felin. & Feder. de Sen. loc. cit. Butr. c. fin. nu. 20. de iud. Abb. d. c. litteras, nu. 7. & seqq. Gail. inf. nu. 2. per tex. c. petimus, l. 1. q. 1. Marches. dist. tract. de commiss. & rescript. c. 4. nu. 30. p. 2. post alios; communem asserit Germon. d. cap. 19. num. 99.

Rota (quando quæstio est facti) in Ali-
phana decimarum 20. Februarij 1583.
coram Vicecomite.

- 6 Et in qualibet materia, & Ecclē-
siastica tradit Ant. Granat. in addit. ad
Vestr. in sua Praxi lib. 5. cap. 1. ex communi
Soar. in Thes. recept. senten. verb. spiritua-
lium, & Turzan. opin. 90. ex communi
Farinac. lib. 1. tit. 1. q. 8. crimin. nu. 25. & ex
communi post alios Gurtier. d. q. 26. nu. 2.
& de iuram. confir. 1. p. c. 2. num. 35. quin
immo, causam spiritualium, cum etiam
quæstio facti est, solius Ecclesiastici iudicis
esse, voluerunt Bal. Fulgos. Lup. Gemin. Fa-
chin. & alij relati concl. seq. ad fin. ex qui-
bus Azor p. 1. Inst. Moral. lib. 7. cap. 36. q.
5. id in specie causæ decimalis docet. Pote-
7 rit tamen etiam in hoc cognoscere, &
Ecclesiasticus, vt latè, & optimè probat Mar-
ches. d. nu. 30. & ex communi Couar. d. nu.
2. in princ. & Germon. d. c. 19. num. 95. 96.
& 99. idq; fauore Ecclesie, vt, quem maluerit
iudicem, eligat, vt ijdem Doct. ibid. asse-
runt; pro quo optimus tex. est in c. cum sit
generale, de for. compet. estque illa
communiter opinio Doct. in l. Titia, ff. sol.
matr. de qua etiam Dec. cap. 2. nu. 188. de
iud. & Tal. in l. quoties, nu. 6. C. eod. quæ ha-
bet, quod in quæstione facti de re spiritua-
li iudex etiam laicus sit competens; proce-
dit enim hæc opinio in competentia cumu-
latiua, non priuatiua, vt ex ijdem Doct. or-
liquet, ac præcipue ex Dec. d. num. 188. &
190. dum ex d. communi ait, laicum iudicē
de quæstione facti posse cognoscere. Hinc
infertur, damnabilem, reprobandamq; esse
consuetudinem, quam in Gallia, & Hispania
esse tradunt Guil. Bened. in cap. Raynu-

tius, verb. absque liberis il. 2. num. 45. de testam. Rebuff. d. quæst. 10. nu. 39. & alij, quos referunt Couar. d. cap. 35. pract. quæst. nu. 2. vers. tertio, quoties decima; cum seq. & lib. 1. variar. resolut. cap. 17. num. octauo, vers. nono principaliter, necnon Germon. d. cap. 19. num. 93. & seq. vt nimirum, cum laici negant soluendas decimas clericis, quia præscriptione extinctæ sint, ac præter consuetudinem exigantur, causa apud Regios Magistratus tractetur, qui ideo inhiabant iudicibus ecclesiasticis; prout eam satis improbat Germon. loco mox cit. & Io. Azor. dict. cap. 36. quæst. 4. & 7. & vel ex eo facillè rejicitur, quod tunc quærendum, videndumque sit, an huiusmodi præscriptio, & consuetudo non soluendi decimas admitenda, validaque sit; quæ omnino est iuris, non facti quæstio, vel saltè quæstio facti iuris quæstionem habens admixtam: certissimi autem iuris est; in qua iuris quæstione etiam incidente solum iudicem ecclesiasticum fore competentè, vt constat ex cap. 2. & 3. de iud. cum alijs iurib. in præceden. concl. allegatis.

8 Tertia Conclusio. Si agatur de possessio-
rio decimandi, & communis ferè omnium
resolutio videtur esse, quod potest iudex
laicus cognoscere; ita ex communi resolu-
it And. Gail. dict. obser. 38. num. 2. aucto-
ritate Glosid. cap. litteras, in verb. rebus spi-
ritualibus; quæ tamen Glos. nihil de deci-
mis, quod ad hanc rem faciat; sed tantum,
quod licet in causis spiritualibus de calum-
nia non iuretur, si tamen agatur possessio-
rio pro re spirituali iuratur, arg. cap. litte-
ras, de restit. spol. quod tamen non vrget,
eaque Glos. est communiter reprobata, te-
ste Couar. d. cap. 35. num. 1. & in qualibet
9 & causa spirituali; & ecclesiastica, quando
super mero possessorio agitur, quod iudex
laicus sit competens, ita vt coram eo causa
hæc possit agitari, tenet Guid. Pap. dec. 85.
in princ. Boer. decil. 60. num. 23. Gram. dec.
78. per totam, Afflicti. decil. 1. & 24. cum
alijs, quos referunt, & sequuntur Gail.
vbi sup. num. tertio, & 4. Grauat. loc. citat.
Soar. in Thesaur. recept. sent. lit. P. nu. 188.
Menoc. de recup. poss. remed. 15. num. 211.
& 234. communem etiam asserit Couar. d.
cap. 35. nu. 1. & in Epit. de sponl. & matr. 4.
par. cap. 8. §. 12. num. 3. A qua tamen etiam

10 communiore sententia, si simpliciter intel-
ligatur, & libenter recedo. cum Lig. in
Clem. dispendiosam, de iudic. Guid. Papa,
conf. 149. Rol. a Vall. conf. 23. nu. 17. lib. 2.
Olasc. decil. 116. num. 1. Butr. d. cap. fin. nu.
20. de iud. Bero. in rub. de iud. num. 51. cum
seqq. & ibi latè Barbat. Dec. in cap. 3. num.
3. num. 62. & cap. cæterum, num. 69. de iud.
Clar. in §. feudum, quæst. 90. num. 9. in fin.
Ludolf. Schrader. in tract. de feud. par. 10.
sect. 1. num. 84. in princ. & Couar. d. num. 1.
vers. verum, si diligenter, post Io. Daia.
mam in proem. pragmat. sanctionis, §. postre-
mo, & alios, quos ipsi citant, Azor. par. pri-
ma instit. mor. lib. 5. cap. 13. quæst. 1. docens
neque etiam consuetudine, aut secularis
Principis legibus induci id posse, vt laicus
iudex de ea cognoscere possit; & in specie
in materia decimarum latè tradit Rebuff.
d. q. 10. nu. 1. ad hoc allegans Glo. in summa
11 q. 1. & tex. in c. dudum, de dec. Et ratio
illa optima est, quod causa & ecclesiasti-
ca, & spiritualis ad forum, iudiciumque Ec-
clesiasticum spectat, non autem laicos; c. 2.
de iud. c. tuam, de ord. cog. cum similib. su-
pra hac ipsa q. concl. 1. adductis. causa au-
12 tem possessoria & rei ecclesiasticæ etiam
simpliciter, & absolute dicitur ecclesiasti-
ca, vt probatur ex Clem. vnica, de causa
poss. & propr. & clem. vnica, cum ibi no-
tat. de sequel. poss. & fruct. Idem igitur di-
cendum quoque est de possessorio deciman-
di propter easdem rationes; quicquid
Gail. & alij supr. citati initio huius concl.
dicere voluerint. Nisi velimus dicere, eos
Doctores omnes, qui contra sentiunt, vel
13 aliquos saltem intelligendos esse, & vbi est
solum quæstio facti circa possessionem,
hoc est, cum incidenter in iudicio queritur
an talis exigat, sicut in possessione exigen-
di decimas, non autem, cum principaliter
agitur, ad hoc, vt clericus manuteneatur in
possessione, vel possessionem recuperet,
aut acquirat percipiendi decimas.

Aliqui etiam aliter distinguere volue-
runt, nam D. Menoc. d. rem. 15. de recuper.
poss. nu. 219. 213. 234. & seq. ita distinxit.
Aut agitur possessorio adipiscende rei spi-
ritualis, & tunc, inquit, laicus iudex nõ po-
test ius dicere, quia iudicium hoc habet si-
bi annexam causam proprietatis, quæ vt
spiritualis à laico minimè tractari potest
cap.

cap. tuam de ord. cognit. cap. lator, qui fil. sint legit. sicque affirmant omnes, vt testatur Beron. rub. de iudic. num. 5 r. Crau. conf. 104. num. 17. vers. nec obstat, Couar. d. cap. 35. pract. quæst. num. 1. vers. prima conclusio, & Guid. Pap. quæst. 1. Aut agitur possessorio recuperandæ rei spiritualis: & tunc siquidem agatur inter duos laicos, laicus iudex competens est, hocque casu procedit, inquit, crebrior relata sententia, si vero laicus spoliator è clerico spoliato conuenitur, tunc is potest coram iudice suo, idest laico conueniri. At si inter duos clericos contenditur de hac possessione, tunc laicus iudex cognoscere non potest. Deniq; si spoliator est clericus, & spoliatus laicus, tunc adhuc clericus spoliator sub iudice laico ratione personæ conueniri non potest. De possessorio vero retinendæ nihil dicit ibi Menoc. sed in tract. de retinen. poss. remed. 3. num. 324. & seqq. eadem ferè ratione distinguit, aut laicus turbat clericum rei beneficiaræ, seu spiritualis possessore: & tunc iudex laicus competens esse potest saltem, vbi de titulo solum incidenter queritur. aut laicus turbatur à clerico, qui mox conuenitur, & tunc iudex laicus non potest cognoscere: aut vterque turbator nimirum, & turbans est laicus; & tunc laicus iudex potest cognoscere: aut deniq; vterque clericus est, & tunc solus iudex ecclesiasticus competens est, quoniam clericus trahi, atq; citari non potest coram iudice laico. Abb. vero Panorm. in d. c. litteras n. 8. cum distinxisset in causa spirituali aliam, merè spirituales, aliam quasi spirituales, aliam deniq; merè temporalem non habentem aliquam spiritualitatem annexam, vbi disputatur tantum de facto iuris, nec venit discutiendum aliquid iuris, huius merè temporalis illud exemplum attulit, quando agit clericus contra laicum possessorio retinendæ, & agit, vt cesset a turbatione; hic, subdit Abb. licet agatur respectu Ecclesiæ, non tamè venit ad discutiendū aliquid iuris spiritualis, sed quod meri facti, an turbet, an possideat, atq; aded tunc nil obstat, quin laicus iudex cognoscere queat: ex quo habens tertium membrum, nimirum retinendæ possessionis, quod à Menoch. dicit. remed. 15. in sua illa distinctione fuit pratermissum. Verum hæc distinctio om-

nino admittenda non est; quamvis enim, verum sit, in possessorio adipiscendæ rei spiritualis solum Ecclesiasticum iudicem competentem esse, quod præter Doct. etiã de communi testantes supr. à Menoc. relatos, ex communi quoque tradit, & adstruit Ludolf. Schrader. tract. de feud. par. 10. sect. prima, num. 92. siue quia habeat hoc iudicium causam proprietatis annexam, cum, vbi clericus possessionem spiritualis rei, puta beneficii, adipiscitur, super titulo saltem summarie cognoscendum sit, cap. si quando, & cap. super eo, de offic. deleg. cū ibi not. & suis simil. siue aliam ob causam. Tamen id verum etiã est, siue agatur possessorio recuperandæ, siue retinendæ; tunc enim solus iudex ecclesiasticus de causa, spirituali cognoscet, non solum ratione personæ, vbi vel vterque actor nimirum, & reus, vel saltem reus est clericus, sed etiam ratione rei ipsius, vbi vel solus reus, vel vterque, (si tamen casus euenire potest,) laicus est. & quidem quoad possessorium recuperandæ patet, tum quia, vt ipse Menoc. fatetur d. remed. 15. num. 123. agens possessorio recuperandæ debet probare saltem titulum coloratum, quod plurius relatis tradit, ac docet num. 463. & duobus seqq. immo crebrior, & communis sententia est, spoliatum beneficio, ac re, spirituali agentem remedio recuperandæ probare debere, & iustificare titulum suæ possessionis, vt patet ex ijs, quos idem refert num. 458. & seq. quam & ipse num. 466. cum duobus seqq. admittit, ac probat, quando spoliato agenti iuris presumpcio aduersaretur. cum etiam, quia non semper spoliatus ipsius quoque spiritualibus restituendus est ante omnia, sed plerumque de ipsa proprietate cognoscendum est, vt patet inter ceteros ex allegatis per Ant. Gabr. commun. conclus. lib. 5. r. de restitut. spoliati. concl. 1. ferè per totam, Ant. Corset. in regul. spoliatus ante omnia est restituendus. Similiter in possessorio retinendæ saltem colorandus est titulus, vt satis probat idem Menoch. dicit. remed. tertio retinen. num. 334. an vero titulus sit coloratus saltem sufficienter ad effectum, vt quis manureatur in possessione, vel eam recuperet, omnino quæstio iuris est, non facti solius, ac meri. Præterea, siue

sue agatur retinendæ, sue recuperandæ possessionis rei spiritualis semper quæritur non illud solum, an quis turbet, an possideat, an spoliauerit, vt falsò putauit Abb. d. c. literas, num. 8. de iuram. calum. sed an turbare, vel spoliare potuerit, aut debuerit, & an possidere, ac recuperare, nunc debeat, quod omnino in iuris sonat quæstionem: certum autem est, quando quæstio iuris super re spirituali etiam solum incidens est, tunc a solo Iudice Ecclesiastico eam tractari posse, vt constat ex c. tuam, de ord. cognit. cap. 1. de iudic. & c. lator, qui fil. sint legit. cum simil. & ibi not. & alijs Doct. relatis supr. concl. 1. quorum plerique non in solo petitorio, sed indistinctè loquuntur, maximè verò Ambr. de Vignat. in cap. salubriter, num. 124. & seq. de vsur. & Couar. Epit. de sponsal. 2. par. c. 8. §. 12. num. 3. & 4. qui etiam de communi testantur. Ex quo confunditur distinctio illa Menoch. vtrum de titulo incidenter, vel principaliter, vbi laicus reus est, tractandum sit. Præterea, quod possessorium tam retinendæ, quam recuperandæ rei spiritualis tractandum omnino sit coram Iudice Ecclesiastico, probatur: tam quia, cum regulam habeamus ex dict. cap. 2. de iudic. & alijs iuribus mox allegatis, causam rei spiritualis, vel quasi, ad solum iudicium Ecclesiasticum pertinere, standum illi erit, donec exceptio probetur, iuxta text. in cap. 2. in fin. de coniug. leprof. cum traditis ibi per Doct. & in rubr. de reg. iur. & Couar. lib. 2. variar. resolut. cap. 12. num. quarto, quod enim possessorium rei spiritualis sit temporale, nullo solido nititur fundamento, vt patet ex supra dictis, iunctis statim dicendis; fateturq; ipse Menoch. d. remed. 15. recuperan. possess. num. 219. vbi cum multis num. præceden. eius opinionis fundamenta euertit. Tum quia possessoria causa, & petitoria connexæ sunt, ab eodemq; iudice pertractandæ, cap. 1. de caus. possess. & propr. l. nulli in fin. C. de iud. Ex his igitur planè tollitur, & confunditur principalis Menoch. distinctio.

Aliqui verò, vt Grauat. d. nu. l. exto, dupliciter hanc opinionem temperant, primo quidem, vt procedat, nisi à iudice ecclesiastico in iudicio iudici seculari facta fuerit, idque auctoritate Ambrosii. de Vignat.

in cap. salubriter, num. 125. de vsur. Verum Ambrosii. neque in dict. nu. 125. neque in duob. præcedentibus, aut seqq. vbi quæstionem de competentia iudicis in causa spirituali pertractat, aliquid dicit de possessorio rei spiritualis, sed solum de quæstione facti, & iuris disertè ex communi tradens, in quæstione iuris, quoquomodo incidat circa rem spiritualem, coram iudice ecclesiastico tractandam esse, in quo etiam articulo illud temperamentum ad communem opinionem nõ adhibet, quod Grauat. commoratur; sed solum ait, iudicem Ecclesiasticum posse, & debere iudici laico inhibitionem transmittere, vbi quæstio iuris circa rem spiritualem incidat. Secundo temperat Grauat. hanc opinionem, vt loci sibi vindicet in quacunq; spirituali causa, dummodo summariè, ac de plano sine discussione liquere possit, maximè ex Dec. in cap. 1. vbi nihil omnino huiusmodi de re habetur, at voluit allegare in cap. 2. nu. 187. de iudic. sed licet ibi ex quorundam de opinione doceat Dec. causam spiritualem, si summariè tractetur, coram laico iudice discutiri posse: nihilominus neque aliquid de possessorio loquitur, neque ei opinioni ipse adhæret; immo contrariam sequitur, tum auctoritate Io. An. in addit. ad Specul. in tit. qui fil. sint legit. §. 1. vers. competit, & Rom. conf. 99. circa fin. tum per Clem. dispensatam, de iud. & Clem. sap. de verbor. signif. cum vtroque not. ex quibus manifestè constat, eundem iudicem esse causæ plenariæ, ac summariæ, seu non ideo alium iudicem adendum esse, quod aliqua causa summariè, vel plenariè pertractetur, quod & latè probat Schrader. d. tract. de feud. par. 10. sect. 1. nu. 93. & seqq. simulque satis conuincitur, Amad. de Pont. dum ad tit. quis sit iud. in ca. feud. num. 35. & mult. seqq. tueri nititur, iudicem laicum posse cognoscere in quouis possessorio rei spiritualis, licet habeat admixtam causam proprietatis: ex eo maximè, quod solum summariè cognoscit de causa, & iure spirituali.

Vt autem ad principalem conclusionem redeamus, qua docuimus, quod causam spiritualem, etiam si possessorio agatur, omnino coram Ecclesiastico iudice tractandam esse; ij, qui contrariam opinionem nulla distinct-

distinctione admissa tueri volunt, mouentur primo, quia possessorium inquit, rei spiritualis temporale, ac prophanum est; quod probare nituntur auctoritate Glof. in d. cap. litteras, verbo, rebus spiritualibus, de iuram. calum. vbi contendit Glof. quod licet in eo te x. caueatur in rebus, & causis spiritualibus non requiri iuramentum de calumnia, tamen si agatur de possessorio rei spiritualis, tunc iurabitur, arg. cap. litteras, de restit. spol. non nisi quia possessorium rei spiritualis, non sit spirituale. Idem ferè habet alia Glof. in cap. cum dilectus, verbo, iuramento, ad fin. de elect. vbi contendit, iurari de calumnia, vbi agitur ad restitutionem rei spiritualis, quia non agitur spiritualiter, cui accedit, quod nihil commune est possessioni, & proprietati, vt expressè habetur in l. naturaliter, §. nihil commune, ff. de acquiren. possess. Secundò mouentur per tex. vbi id expressè haberi videtur, in cap. petimus, r. i. quæst. 1. cap. vlt. de iudic. & cap. causam, quæ il 2. qui fil. sint legit, quos tex. statim examinabimus. Tertio, ac postremo mouentur, quia quæstio facti in re, & causa spirituali videtur a iudice laico tractari debere, vel saltem posse ex communi, de qua per Barr. in l. Titia, vbi Alex. Rom. & alij, ff. sol. matr. Ias. in l. quoties, num. 6. C. de iud. Dec. cap. 2. nu. 188. & seq. vbi Rip. num. 17. extr. eod. tit. & alios, at vero possessorium ad factum magis, quam ad ius pertinere notissimi iuris esse videtur ex l. denique, ff. ex quib. caus. mai. & l. pupillum, ff. de acquir. poss. cum suis siml. Hæc sunt præcipua huius opinionis fundamenta; quæ tamen nihil remoueri nos debent. Ad primum enim, quod attingit ad Glof. d. cap. litteras, de restit. spol. dum innuit, possessorium rei spiritualis nõ esse spirituale; respondeo cum Conar. d. cap. 35. num. 1. vers. non oberit Glof. eam Glof. esse magis communiter reprobata, auctoritate Aufrer. decis. 47 1. Capel. Tholos. in addit. & verè nullus Doct. ibi simpliciter eam sequitur, sed neque alibi aliquis Doct. qui magni nominis sit, absolutè tenet, possessorium rei spiritualis non esse spirituale, sed ad summum non esse merè spirituale, sed quasi, vt patet ex ijs, quos refert Aufr. d. decis. 47 1. & Abb. d. cap. litteras, & tamen cognitio causæ etiam quasi

spiritualis, seu de re quasi spirituali, omnino ad iudicem Ecclesiasticum pertinet, vt tradunt Doct. in cap. 2. & 3. de iud. & cap. tuam de ord. cogn. immo in specie, quod possessorium rei spiritualis sit spirituale plerique tuentur, quos supra r. censuimus; quibus nunc addo Cæf. Vrsil. in add. ad Afflict. decis. 2. num. 1. vbi etiam refert ipsum Afflict. in Constit. Regn. Rub. de bugensat. & petitor. num. 8. asserentem, ex dictis omnium communem opinionem esse, quod in iudicio possessorio causæ spiritualis iudex laicus non cognoscit. quare in hoc non erit standum Glof. cuius licet magna sit, nõ tamen publica, sed priuata est auctoritas omnique legum, & iurium auxilio destituta, quod enim allegat Glof. textum in cap. litteras, de restit. spol. ex eo probare contendens, in possessorio rei spiritualis iurari de calumnia, quod tamen fieri prohibetur in causa spirituali, per text. dict. cap. litteras, de iuram. calum. nihil obstat: tum quia in d. cap. litteras, de rest. spol. requiritur non iuramentum calumniæ, sed de malitia, quæ iuramenta inter se differunt, vt notauit Abb. d. cap. litteras, num. 19. de restit. spoliat. & in cap. cum dilectus, num. 1 1. de elect. tum quia in spiritualibus iuratur de calumnia super exceptionibus postea emergentibus, prout in d. cap. litteras, de restit. spol. si per eas alterius ius aliquatiter lædatur, vt exponit Glof. ibi verb. iuramento, vel vbi præsumptio est contra excipientem, vt ibid. explicat Glof. quam etiã sequitur inter cæteros Abb. num. 19. In quo illud mirabile est, quod d. Glof. eam rationem non asserat, quam innuerat in cap. litteras, de iuram. calum. quod nimirum in d. cap. litteras, de restit. spoliat. ageretur de possessorio rei spiritualis; aduertebat enim Glof. id non habere solidum fundamentum. Ad Glof. vero d. cap. cum dilectus, de elect. similiter responderetur, eam priuatam non publicæ auctoritatis esse, atque a ceteris interpretibus ibi solam ferè derelinqui, quod autem allegabatur ex d. nihil commune, possessorio, & petitorio nihil commune esse: respondeo cum Aufrer. d. decis. 47 1. num. 1. Abb. in dict. cap. litteras, num. 6. de iuram. calum. & Ludol. Schrad. d. tractat. de feud. part. 10. sect. 1. num. 86. post Berol. d. rubr. de iudic. nu. 56. id verum esse. quate

nus sententiā lata in vno non præiudicet in alio: nam in alijs magnam habent connexionem; cuius rei optimum argumentum sumitur ex capitulo causam, quæ, de præscript. vbi, sicut laicus est incapax proprietatis rei spiritualis, ita etiam possessionis. quod si in proposita specie vrgeret hoc argumentum, efficeret etiam, quod, si possessorium rei temporalis non esset temporale, ad aliumque iudicem eius cognitio pertineret, vel contra, quod, quam absurdum sit, nemo non videt. Immo in specie, quod eiusdem iudicis sit de possessorio, ac petitorio cognoscere, aperte constat ex capitulo primo, de caus. possess. & propr. Clement. vnica, eodem titulo, & Clement. vnica de sequest. possess. & fruct. cum ibi notat per Doct. in specieque adnotauit inter alios Clar. libro quarto, senten. S. feudum, questione vigesima, numero nono in fine, sic etiam ferè soluit, argumentum hoc retorquens, Menoch. dict. remed. decimo quinto, num. 219. vt apud eum viuere est. Quibus (vt ad secundum argumentum respondeamus) non obstat text. in cap. petimus, 11. quæst. 1. respondeo enim cum Couar. d. cap. 35. num. primo, versic. non obeat Glof. & Menoch. d. remed. 15. num. 214. in eo cap. petimus, licentiam potius, & auctoritatem impartiri, vt secularis potestas in auxilium Ecclesiasticæ potestatis requiratur, ac postuletur contra clericum inuadentem, & occupatorem, quam, vt seculare iudicium ad principalis causæ cognitionem, & examen adatur: atque hæc est germana, vera, & communis interpretum ad eum canonem explicatio. d. verò c. vlt. de iud. (vt optimè ait Couar. loc. citat. & Menoch. supr. num. 217.) facillimè ab hac controuersia excluditur, cum illic tractetur de officio, & dignitate seculari, & electione ad eandem constituenda, non de dignitate Ecclesiastica, vt in ibi Glo. in verbo, promulgauit, Abb. num. 10. Io. An. & ceteri Doct. communiter adnotarunt. Deniq; in allegato cap. causam, quæ il. 2. qui fil. sint legit. causa possessoria, quæ ibi temporalis censetur, atque ad iudicem laicum pertinere, ad hæreditatem bonorum temporalium, de quibus eo loco agitur, non ad matrimonium, neque ad aliquid, quod spirituale sit, refertur, sicuti admonuit Couarr.

loc. citat. & Menoch. d. remed. 15. num. 213. constatque ex ipso text. adiuncta communi interpretatione, atque eleganter inter cæteros comprobatur Robert. de Freta Rotæ Auditor inter conf. Aegid. Bellam. conf. 40. num. 47 vbi etiam iuncto num. præced. satis explodit sententiam dicentium, causam spirituales, si possessorio agatur, non esse spirituales, sed temporales; quæ opinio verè neque communis, neque communior est, sed tantum a plerisque Recentioribus sine ratione, & lege inuecta, quorum vnus alium tamquam auid, vt iam prouerbio fertur, secutus est. Ad positremum denique argumentum, quod sumebatur ex opinione Bart. & aliorum in l. Titia, ff. sol. matr. quæ videtur communis, facile respondetur, eam non esse omnino certam, neque communem pleriq; enim tenuerunt, etiam in quæstione meri facti de re spirituali nõ posse iudicem laicum saltem post transmissam a iudice Ecclesiastico inhibitionem cognoscere, vt videre est inter cæteros apud Prosp. Farinac. lib. 1. quæst. crim. tit. 1. quæst. 8. num. 25. & 135. cum seq. Bal. in l. omni nouatione, C. de sacros. Eccles. Raph. Fulgos. conf. 134. in fine Lap. Gemin. tract. de viur. & commerc. illic. comment. 4. qui est ad cap. quamquam, de viur. Imol. & Roman. d. l. Titia, & ibi etiam Fulgos. eundem Imol. in cap. cum sit, de for. compet. Lap. alleg. 55. Andr. Fachin. lib. 1. controuerf. iur. cap. 44. per totum. Ambros. de Viguar. in tract. de viur. nu. 123. cum seqq. Dec. cap. 2. de iudic. num. 168. Menoch. supr. nu. 212. & Couar. in Epitom. de sponsal. & matrim. 2. part. cap. 8. §. 12. num. 3. & 4. vbi satis id tueri videtur, nouissimè Azor. lib. 7. instit. mor. cap. 36. quæst. quinta. Deinde illam opinionem intelligit Rip. dict. cap. 2. num. 17. de facto incidenti, quod nemo negauerit. Secundo responderetur, possessionem nõ ad merum factum, sed etiam ad ius pertinere; immo ius quoddam esse; definitur enim à Bart. & communiter à Doct. in l. 1. ff. de acquiren. possess. quod sit ius insistendi rei non prohibere possideri; quam etiam definitionem inter Canonistas approbauit Abb. in cap. litteras, num. octauo, de iuram. calum. Franc. Rip. omnino videndus in rubr. de iud. num. 4. & seqq. & Couarr. in relect. reg. possessor. 2. par. in iur. num. tertio

de reg. iur. in 6. vbi etiam ad id refert Inno. in c. Episcopi, de reb. Eccles. non alien. notabiliter inde asserentem, quod delegatus a Papa ad cognoscendum de iure alicuius rei non tantum poterit ius dicere circa illius rei dominium, sed etiam circa possessionem. & ratio manifesta est; neque enim potest iudex declarare, aliquem manutendum esse in possessione, vel eam dandam illi fore, nisi noscat, ad id eum ius habere, atque adeo non meri facti est possessorium, sed quaestionem iuris admixtam habet. Cui accedit, quod plerique eorum, qui pro contraria sententia recensentur, solum dicunt, possessionem rei spiritualis non esse mere spirituale, sed quasi, vt supra diximus; quo et admisso adhuc causa debet ab Ecclesiastico iudice tractari, vt ibid. ex c. 3. de iud. c. tuam, de ord. cog. & alijs iurib. ostendimus. Ex omnibus igitur supra dictis liquidò constat, eam sententiam, quam nos tuemur, fortè communiorem, omnino verò fore veriolem, pro possessorio rei spiritualis, atque adeo etiam decimarum, saltem cum principaliter intentatur, prorsus Ecclesiasticum iudicem, non autem laicum adeundum esse. An vero saltem, vbi iudices Ecclesiastici vel nolunt, vel non valent in his causis iustitiam laicis ministrare, vel etiam vbi per vim, & iniuriam censuris opprimuntur, possit iudex laicus adiri, videndum est Ioan. Azor. lib. insit. moral. cap. 14. quaest. 2. & 6. vbi optimis rationibus tuetur negatiuam sententiam, & contraria satis diluit.

Quarta Conclusio. Quoties ius decimas percipiendi ad laicos spectat ex feudo, vel priuilegio, si iudex competens tam conueniendi, quam excipiendi erit iuxta quorundam opinionem solus laicus; ita in his terminis tenere videtur Rebus, dict. tract. de decim. quaest. 10. num. 39. sed tenet aperte Couar. pract. q. c. 35. nu. 2. vers. tertio, quoties decimae, quem sequitur Io. Gutier. pract. q. lib. 1. q. 14. nu. 4. & 5. dicens, ad eum iudicem huius causae cognitionem pertinere priuatiuè, eamque consuetudinem in Hispania esse, asserunt Petr. Bellug. in specul. Princ. rub. 13. quaest. est de decim. s. restat; in Gallia verò Lugdunen. in consuet. Parifital. 1. rubric. & ff. 46. quaest. 4. Io. Rupel. lib. primo, Foren. insit. cap. 25.

Cassan. in consuet. Burgun. rubr. des iustices, §. 6. nu. 350. & Rebus. d. num. 39. vbi etiam ex aliorum auctoritate attestatur, quod ex priuilegio quodam concessio Philippo Regi Francia, quod Philippinam vocant, iudices laici de decimis feudalibus cognoscunt, & si laici inquietantur coram iudicibus Ecclesiasticis super huiusmodi decimis sic infeudatis ante Concilium Lateranense, solent impetrare litteras a Rege ad inhibendum iudicibus Ecclesiasticis, ne de his cognoscant, causasque ad iudices seculares remittant, quibus per Regem mandatur, vt faciant laicos vti, & gaudere dicto priuilegio, & iure tenendi, portandi, colligendi, & possidendi huiusmodi decimas in vim praedicti priuilegij; de quo (subdit Rebus.) meminit Benedic. in c. Raynuntius, verb. absq; liberis, il. 2. qui est de subf. fideic. nu. 45. de testam. verum nihil eo loci aut nu. seqq. agit Bened. de huiusmodi priuilegio, aut consuetudine, sed de alio, de quo nos sup. concl. 2. in fine diximus. Ratio huius opinionis esse potest, quia tunc vt plurimum persona laica est, ipsumque ius percipiendi decimas huiusmodi personis competens de feudo, vel priuilegio temporale esse videtur, non autem spirituale, & habere tantum fructum commoditatem iuxta notata per Doct. in cap. ad haec, & c. quamuis, de decim. Rebus. d. q. 10. nu. 34. & nos sup. c. 5. q. 3. concl. 1. Analtaf. vero Germon. hanc quaestionem aliter determinauit in d. lib. 3. de sacror. immun. c. 19. nu. 90. putat enim ex aliorum quoque sententia, quos ad id adducit, posse quidem iudicem laicum cognoscere, non tamen ob id ea cognitione priuatum esse iudicem ecclesiasticum, nisi in priuilegio, quo Summus Pontifex decimas laicis, earumque cognitionem secularibus, iudicibus concessit, appareat, quod eam cognitionem sibi, iudicibusque Ecclesiasticis ademerit, argum. c. ex parte tua, de Capel. Monach. cui etiam consonat c. nonnulli, de rescrip. & c. eam te, de ar. & qual. & quidem in hac ipsa opinione, si rectè perpendatur, est ipse quoque Rebus. dict. num. 39. vt nimirum, secluso priuilegio, aut consuetudine possit quidem laicus iudex de his decimis, quae laicis infeudatae sunt ante Concilium Lateranensem, vel per priuilegium Pontificium eidem concessae,

cessa, cognoscere; ab hac tamen cognitione Ecclesiasticus iudex non excludatur: quare solus Couar. in priori est opinione. Alij vero, vt Azor. lib. 7. inst. mor. cap. 26. q. 3. existimant solum iudicem ecclesiasticum de huiusmodi decimis infudatis, vel etiam ex mero priuilegio Summi Pontificis laico alicui concessis cognoscere posse: quoniam feudum ipsum adhuc ex iure decimarum oritur, quod est ecclesiasticum; neque priuilegium percipiendi decimas extendi debet ad cognitionem causæ, nisi id exprimitur. Idem quoque licet inter solos laicos veritatur cõtrouersia, docet Rip. in repet. cap. decernimus, nu. vlt. de iudic. post Cald. conl. 349. seu 19. sub rub. de iud. & for. comp. & 10. And. in reg. ea, quæ, q. 5. de reg. iur. in 6. xbi agatur de iure ipso decimarum, quia est spirituale, secus vero, si de fructibus, cum sint quid temporale, ideoque laicus iudex poterit cognoscere arg. cap. vlt. de locat. cum sim. debit. autem Azor. d. quæst. 3. in fin. quod, si decima sit auctoritate Papæ in laicos Principes translata contractu permutationis, qui eã re alia maiori, vel æquali compensant tunc causa hæc decimalis tractari potest coram iudice laico, cum tunc decima effecta sit Principis, & Ecclesia retineat ius suum in re accepta in permutationem, & in locum decimæ subrogata.

Nobis autem totam hanc rem diligentius considerantibus aliter, & quidem latius distinguendum videtur; quod aut agitur de iure decimandi ex priuilegio, vel in feudum Ecclesijs, personisue Ecclesiasticis expressim concessio, vel etiam laicis; aut de huiusmodi iure ab iisdem siue Ecclesijs personisue Ecclesiasticis, siue laicis per im memorabilem præscriptionem acquisito, iuncta saltem fama priuilegij, vel feudi, iuxta ea, quæ adduximus sup. quæst. 3. nu. 74. quæst. 6 & 5. conl. 6. aut etiam de iure decimandi ab aliqua ecclesia contra aliam ecclesiam simpliciter præscripto per eã, quæ diximus sup. d. quæst. 5. conl. 3. Et quidem si quærat de iure decimandi concessio ecclesijs ipsis ex priuilegio Summi Pontificis, aut etiam Episcopi ex aliqua iusta causa, iuxta text. in cap. plures, cap. statuimus, & c. fin. vbi Glos. 16. quæst. prima, manifestissimum est, tunc de iure omnino

spirituali personis eius rei iure communi capacibus concessio agi, atque adeo causam omnino coram ecclesiastico iure tractandam esse, per ea, quæ adduximus sup. conl. 1. cum ijs tamen moderationibus, de quibus in 2. & 5. quæ mox sequitur; conclusi si vero huiusmodi priuilegium concessum sit à Summo Pontifice personis quidem ecclesiasticis, non tamen ratione ecclesiarum, puta quia Abbas, Canonicus, &c. sed ratione familiæ, puta quia clericus ex tali familia, in cuius quidem familiæ clericis, ecclesiasticisque personis, non autem laicis, velit Summus Pontifex continuari, in eosque perpetuo transfundi ius hoc decimandi in tali territorio; tunc quidem licet probabile mihi sit, huiusmodi personas ecclesiasticas, (circumscripto tamen personali priuilegio, de quo dicemus infr. conl. 6.) quoad hoc tanquam laicas censendas esse, per ea, quæ in simili nimirum in materia iuris patronatus, (quod & ipsum ius spirituale, seu quasi spirituale est, cap. quanto de iudic. cap. 1. tot. ferè tit. de iure patron. cum sim.) tradiderunt inter alios Pel. in tract. quand. litt. Apostol. noc. patron. colum. quarta ampl. quinta, & Cas. Lamber. in tractat. de iure patronat. lib. primo, part. prima, quæstione prima, artic. quinto, num. octauo, & par. secunda, quæst. prima, artic. decimo, num. septimo, & artic. decimo tertio, nu. primo, cum seqq. dum ostendunt, ius patronatus clericis comperens, aut iisdem etiam acquisitum aliunde, quam ratione ecclesiæ tanquam laicum non ecclesiasticum iudicandum esse, ipsosque clericos eo casu, tanquam patronos laicos, non autem ecclesiasticos censendos esse. Tamen probabilius est, in hac specie, de qua agimus, ius decimandi comperens clericis ex priuilegio etiam ex iure proprio, hoc est familiæ, non autem ratione Ecclesiæ, omnino spirituale esse ob eam rationem, quod soli laici habent, suntque incapaces huius iuris spiritualis, idque præcipuum est quod consideratur à Pontificibus, & interpretibus in cap. decimas, 16. quæst. septima cap. quamuis, cap. ad hæc, & cap. prohibemus, de decim. cap. cantam, quæ de præscript. cum alijs adductis sup. cap. quinto, quæst. tertia, in princip. qua ratione dicitur

tar etiam clerici, & sunt proprii, & verè ex sui natura capaces iuris spiritualis præsentandi, idque etiam si considerentur iure proprio, & non ratione Ecclesiæ, vt constat ex adductis per Lambertin. dict. 2. par. quæst. prima, artic. decimotertio, num. secundo, notabiliter inde concludentem, post alios, quod, si ius patronatus transferatur in clericum, vt in personam priuatam, & iure proprio, tunc bene requiritur consensus Episcopi, & non sui respectu, quia capax est iurispatronatus, sed respectu hæredum; laicus vero ex sui natura est incapax iuris patronatus, sicut, & ceterorum iurium spiritualium, vt latè probat idem Lambert. dict. secunda parte, quæst. quarta, artic. secundo num. quinto, & quæst. septima, artic. secundo, eisque competit ex gratia, cap. tertio, de iure patronat. cum suis concord. cum igitur ius decimandi manet penes personas sui natura capaces, licet iure proprio, & omnino dicendum erit, spirituale esse, atque adeo eius causam coram iudice ecclesiastico regulariter tractandam esse iuxta text. in c. 2. de iudic. capitulam, de ordin. cognit. & alia sup. adducta. Maior difficultas est, vbi ius hoc decimandi in laicum translatum sit per Apostolicum priuilegium. Et quidem si verum est, per huiusmodi priuilegium laicos alioqui incapaces fieri capaces huius iuris decimandi, prout de iure patronatus loquitur inter alios Lambert. tunc alibi saepè, tum dict. quæst. septima, artic. secundo & de alijs iuribus spiritualibus tradunt Doct. in cap. Adrianus, 63. distinet. & capit. bene quidem, quod est 1. 96. distinct. in specio verò de iure decimandi tradiderunt Doctor, per nos relati sup. cap. quinto, quæst. tertiam, concludentiam & quæst. quinta, conclus. sexta quibus nunc addo Nicol. Intriliol. apertius loquentem in tractat. de feud. quæst. 44. num. decimoquarto, vbi post Cardin. in Clem. 2. quæst. quarta, de decim. Soc. iun. conf. 115. num. 38. volum. secundo, & Bertach. in Repert. verb. decime, num. 71. disertè asserit, ipsum ius spirituale decimarum laico concedi posse ex priuilegio per Summum Pontificem: si inquam verum id est, prout valde probabiliter sustineri potest per supra dicta; tunc, cum adhuc de iure spirituali

agatur, succedit regula mox tradita, vt causa coram Ecclesiastico iudice tractetur nisi ius hoc decimandi Summi Pontificis auctoritate translatum sit in laicos contractu quodam permutationis, quia laici decimam illam re alia vel maioris, vel æqualis æstimationis compensarint; tunc enim causa de decima, quæ laico illi debetur, coram ciuili magistratu poterit tractari, quoniam spiritualis amplius non est, ex eo, quod Ecclesia ius integrum retinet in alia re, cum qua decimam permutauit, ita Io. Azor. lib. 7. in lit. mor. cap. 36. quæst. tertia, in fine. Sequitur nunc, vt de cognitione feudi decimarum, seu iuris decimandi in feudum concessi dicamus. Quare re duo breuiter præmittenda sint alteram decimas propriè in feudum concedi, vt satis constat tum ex cap. cum Apostolica, de his, quæ si a prælat. sin. conf. Capit. & cap. secundo, & sanè cum ibi notat. de decim. in 6. tum quia decima iurisdictioni æquiparantur, vt post Bertach. dict. verb. de decimæ; num. secundo, & Bald. in cap. primo, §. præterea Ducatus num. quarto, de prohib. feud. alien. per Frideric. docet Intriliol. dict. quæst. 44. num. vigesimoquinto, iurisdictione autem propriè conceditur in feudum, immo in dubio præsumitur feudalis saltem vbi ab Ecclesia concessa sit, vt post Menoch. tractat. de præsumpt. lib. tertio, præsumpt. 91. num. 49. & seq. & alios tradit Intriliol. dict. tractat. de feud. quæst. 43. num. 78. & seq. Alterum, quod, vbi etiam impropriè feudum sit, adhuc quoad causæ cognitionem proprio feudo equiparabitur, per ea, quæ in specie de cognitione causæ feudalis scriptum reliquit Ludolph. Schrader. in tractat. de feud. parte decima sect. 1. ampl. 23. seu nu. 97. & sect. 5. ampl. 3. seu num. 29. Quibus præmissis, duo similiter in hac difficultate statuendi sunt. Primum quidem, quod si causa hæc seu controversia feudalis iuris decimandi quod ab Ecclesia legitimè alteri siue Ecclesiæ, siue personæ Ecclesiasticæ iure proprio, seu familie, siue etiam personæ laicæ hereditario iure legitimè in feudum concessum fuerit, veretur inter duos vassallos utroque contendente, hoc ius sibi ex feudo competere, tunc iudex est ipsa Ecclesia, quæ in feudum concessit, eiusque

Prælatus, vel successor. Probatum id expressè ex tex. in cap. cæterum, de iudic. c. ex transmissa, & cap. verum, de for. competent. vbi habetur; Dominum feudi cognoscere de controuersia orta inter vassallos. idem etiam habetur in cap. 1. §. præterea, si inter, de prohib. feud. alien. per Frider. hancq; regulam laius inter alios firmat Ludolf Schrader. dict. sect. 1. nu. primo vsq; ad num. 108. eam ampliat § 9. modis iuxta iuris communis dispositionem; sect. vero 2. num. primo vsq; ad 62. eandemmet conclusionem 10. modis limitat; num. autem 63. & duob. seqq. eas limitationes multipliciter declarat. Denique sect. 3. num. primo, vsq; ad 170. & sect. quarta num. primo, vsq; ad 93. nonnullas questiones circa illammet conclusionem plenè examinat, ad quem auctorem ideo remissè candidum lectorem pro ijs omnibus sufficiat, vt quæ ad rem, de qua agimus, faciunt, cæteris omissis, vbi dubitatio occurrerit, seligat, sicque nos illa in hunc locum afferendi onere, curaque liberet, qui vti semper membrans ægrè, vbi necessitas non vrgeat, implemus, ita in hoc tractatu breuitati quantum fieri potest summo opere studemus. Alterum igitur hac in re statuendum illud est, quod, si questio huiusmodi iuris decimandi in feudum concessi vertatur inter dominum, & vassallum, hoc est, inter Ecclesiam, quæ concessit, & eum, cui tale ius in feudum concessum est, eius cognitio ad Pares Curie pertinebit. ratio est, quia lites, seu controuersia ratione feudi inter dominum, & vassallum mota, ad cognitionem Parium Curie pertinet, vt est tex. in d. cap. primo, §. præterea, si inter, de prohib. feud. alien. per Frider. cap. primo, de controuers. feud. ap. à Par. termin. cap. primo. de controuers. inter vassal. & Episc. alijsque in loc. iur. feud. quæ ad id allegat innumeros ferè Doct. ad idem adducens Schrader. dict. tractat. de feud. par. 10. sect. 5. nu. primo, idque procedit, etiam si Pares laici sint, alter verò ex litigatoribus, siue dominus, siue vassallus clericus sit, vt ex communiori pluribus relatis resolunt Prosp. Farinac. lib. 1. quest. crimin. quest. octaua, num. 22. Socin. in capit. ex transmissa, limit. §. de for. comp. Tul. Clar. §. feudum, quest. 90. versic. sed quid si domi-

nus, & Schrader. dict. sect. 5. num. 2. cuius rei ea ratio est, quod ius feudorum locum habet etiam in Ecclesijs Ecclesiasticisque personis, prout ex magis communi resoluit Schrader. dict. tractat. de feud. part. prima, quest. tertia, nu. primo, & ex communi post alios tradit Clar. dict. §. feudum, quest. tertia in fi. idemque seruandum est in feudo Ecclesiastico, quod in seculari, nisi contrarium iure canonico dispositum reperiatur, vt latè docet Schrader. d. tract. de feud. par. octaua, cap. secundo, num. 10. & 11. Quamuis autem hæc conclusio, quam nunc firmauimus, & pluribus ampliari, ac limitari possit: tamen quia id ad futuritatem facit inter cæteros Schrader. dict. sect. 5. a num. 2. vsq; ad fin. & sect. 6. per totam, ideo, his omissis, pro quibus ad eum auctorem remissè studiosum lectorem sufficiat, duo tantum pro huiusmodi membri distinctionis in principio positæ Coronide adnotanda sunt. Alterum, Pares Curie, quod ad hanc rem attinet, dici, & esse vassallos immediatos eiusdem domini in eadem curia, in qua feudum controuersum situm est, ab eodem domino feuda tenentes, & ad fungendū munere iudicandi habiles, siue capaces, vt pluribus adtruit, declarat, & comprobat inter alios Schrader. d. par. 10. de feud. sect. 7. a num. primo, vsq; ad 100. Alterum vero, quod, si quando feudalis controuersia inter dominum, & vassallum non per Pares Curie, sed per Iudicem ordinarium terminanda est, quos casus colligere licet ex Schrader. (vt vnum pro multis allegem) dict. par. 10. sect. 5. & 6. aut etiam huiusmodi feudalis controuersia, quæ inter duos vassallos versatur, cognito ad eundem iudicem ordinarium pertineat, vt in casibus, quos facile quis eliciet ex Schrader. dict. par. 10. sect. 2. num. primo, vsq; ad 65. his inquam in casibus probabilis puto, iudicem hunc ordinarium competentem fore, vel solam, vel ipsium etiam iudicem Ecclesiasticum. Nam vel hoc ius decimandi translatum fuit in laicos per feudum ante Concilium Lateranense concessum: & tunc cum saltem tacite ex post fuerit huiusmodi concessio iure confirmata, & approbata in cap. cum Apostolica, de his, quæ fi. à Prælato lin. cont. Cap. cap. tuas, l. in fi. de decim.

fici, alias non esse in forma proban. per c. fin. de fid. instr. vbi Ioan. Andr. num. 7. Abb. n. 9. Felin. n. 3. & 4. quia causa decimarum est spiritualis.

Rebuff. de decim. quæst. 9.

VERO SECUNDO, qualiter, & qua actione petantur decimæ.

Prima Conclusio. Si agitur
 27 **†** possessorio adipiscendæ, concludet Curatus, se habere talis loci Curam, & ob id petit adipisci decimarum possessionem, vt docet Rebuff. d. tract. quæst. 9. n. 1. & sic
 28 etiam concludi potest **†** in alijs spiritualibus, vt tradunt Doct. in c. accedentes, de caus. Abb. in c. constitutus, in fi. de appell. & c. pastoralis, col. 3. de cau. possess. & propr.
 29 Si verò agatur **†** possessorio recuperandæ, quia fit decimis spoliatus, concludet ad restitutionem, iuxta tex. in cap. ad decimas, de restit. spol. in 6. & solet sic spoliatus concludere ad remedium, c. reintegranda, 3. quæst. 1. vt ait Rebuff. d. quæst. 9. num. 2. Si demum turberetur **†** quis in possessione percipiendæ decimas, agit interdicto, vt possidetis, seu retinendæ, iuxta tradita per Ang. Fabr. & alios Doct. in §. retinendæ, Instit. de interdict. & in hac specie decimarum id docet Rebuff. d. quæst. 9. num. 3. vbi etiam num. 5. dicit,
 31 quòd interdicto **†** agere poterit, licet ratione sui beneficij omnes decimas adhuc non perceperit, sed aliquas tantum, ex quo per collationem beneficij, & apprehensionem possessionis est effectus possessor omnium rerum, & iurium suæ Ecclesiæ Parochialis per ea, quæ post Bart. & Aret. in l. cum hæredes, in prin. ff. de acquir. poss. Anchar. in reg. sine possessione col. 18. de reg. iur. in 6. & alios tradit Couar. lib. 3. var. resol. cap. 16. num. 13. quin
 32 etiam hoc interdicto agere poterit **†** tam contra subditos recusantes soluere decimas, quam contra alios Curatos, Religiosos seculares, aut regulares, & generaliter contra quoscunque alios illum turbantes in dicta possessione, vt tradunt Host. & Glos. de decim.

Secunda Conclusio. Si agatur in petitorio **†** ad decimas præteritas, agi pote-

rit rei vindicatione, vt est optimus tex. in c. cum moderamine, ibi, sibi vindicent, & in c. reuertimini, ibi, quia fraudastis me parte meâ, 16. q. 1. & in c. causa, de verb. sign. vbi decimæ in bonis Ecclesiæ numerantur, & expressè tenet Glos. d. c. cum moderamine, &c. reuertimini, & alia Glos. in c. tua nobis, verb. tributa, vbi Abb. num. 5. 7. 11. & 12. & cæteri, de decim. quæ Glos. apertè dicit, hoc procedere, vbi etiam decima non sit segregata; cuius opinionem fusè conatur defendere nouissimè Io. Azor. lib. 7. Instit. moral. cap. 34. quæst. 9. at verò planè contrarium **†** latè, & solidis sanè rationibus tueretur Anast. Germon. de sacr. immun. lib. 1. cap. 15. num. 16 & duobus seqq. Rebuff. d. tract. q. 3. num. 16. & 17. & q. 9. nu. 6.
 35 & quatuor seqq. vbi etiam probat, **†** decimarum dominium non transferri in Ecclesiam, nisi post segregationem, licet contrarium in hoc contendat Glos. & Doct. d. c. tua nobis. aget ergo tunc, cum decima
 36 non est segregata, Ecclesia actione **†** personali, & conditione ex lege canonica, quòd si solum illi debeantur ex consuetudine, aget **†** conditione ex lege consuetudinaria, vt docet 9. num. 15. licet Practici non soleant, (vt idem ait,) variare libellum, siue ex consuetudine decimæ debeantur, siue non.

38 Quando autem **†** actione confessoria, aut negatoria, vel ex dolo agi possit in materia decimarum, quoniam non multa habet necessitatis, remitto te ad not. per Rosfred. in tract. de libell. iur. canon. 4. par. in rubr. qua actione dec. pet. & Rebuff. d. q. 9. num. 11. 12. 13. & 18. Ego hanc vnâ subdam conclusionem.

39 Tertia Conclusio. Si agatur **†** inter duas Ecclesias de proprietate iuris decimandi, tunc agitur confessoria, quia de re incorporali agitur; si verò contra colatam prædium, tunc agitur **†** conditione ex lege, Hostien. & Abb. d. cap. tua nobis, post Glos. latè Rebuff. d. nu. 13. Et hæc sint satis de hac quæstione.

Quod si Ecclesia vult agere contra Ecclesiam Parochialem pro decimis existentibus in ipsa Parochia non competit illi actio spolij, nisi Eccl. Actrix probet imme-

morabilem Egid. decif. 455. vel habeat titulum coloratum Verall. decif. 306. par. 3. Rot. in Patavina Decimetta 29. Nouembris 1604. coram Coccino Rotæ Decano.

VAERO TERTIO, An. & quâdo causa decimarum sit summaria.

41 Prima Conclusio. Si quæstio fit inter clericos, quibus de iure debentur decimæ, & eos, qui soluere debent, causa est summaria; text. est in cle. dispendiosam, vbi Glos. in verbo, decimis, & ceteri Doct. de decim. Immo & procedi poterit sine aliqua iuris solemnitate, vt post Zenzel. tradit Card. d. Clem. num. 23. Imol. num. 7. item tempore feriarum ob necessitates, vt satis probat Euer. in loc. à trib. ad decim. num. 4. maximè per text. d. Clem. dispendiosam, iuncta Clem. saepe, de verb. sign.

43 Secunda Conclusio. Si quæstio fit inter duas Ecclesias de iure percipiendi decimas, tunc quoque causa summaria est; ita Glos. per illum textum, in dict. verb. decimis, quam ibi Card. & alij sequuntur. idem quoque tenet Rot. Rom. decif. 14. nu. 2. de iudic. in nou. Afra. in praxi 1. par. §. 3. cap. 3. num. duodecimo, Marant. in spec. an. par. quarta, distinct. 9. num. 174. Zerol. in prax. Episcop. verb. decimæ, vers. ad sextum. Atque idem est si vna earum agat solum ex consuetudine, vt post Io. An. & Paul. in d. cle. dispendiosam tenet. Rot. d. decif. 14. nu. 1. & Ratio esse potest, quia consuetudo fit lex quedam est, & ius commune, cap. consuetudo, distin. 1. cum ibi not. per Doct. & in rubr. de consuet. & sic dici non potest, quod decimæ omnino competant ex iure speciali.

Tertia Conclusio. Si fit quæstio de decimis debitis ex pacto, pollicitatione, vel toto, tunc fit causa non est summaria, Glos. d. verbo, decimis, & ibi Io. de Imol. num. 4. & alij Doct. sed contrarium verius putat Card. num. 19. dum ait, causam decimarum esse spiritualement, licet debeantur ex iure speciali, sed propter auctoritatem (inquit) Glosæ, quæ à nemine reprobatæ, communiter statatur ei.

47 Quarta Conclusio. Si quæstio fit inter laicos etiam de decimis Ecclesiasticis,

tunc causa non est summaria, nec habet locum clem. dispendiosam; ita in terminis Rot. Rom. d. decif. 14. num. 1. & colligitur apertè ex Glos. & Doct. d. cle. dispendiosam, tenentibus; locum fit etiam non habere, vbi decimæ debentur ex iure speciali, non autem communi. Declara tamen, hoc non procedere, fit quando agitur de successione feudi antiqui decimarum, vt post Rot. decif. quadam 50. tradit, & defendit late Card. dict. clem. num. 2. ex eo maximè, quia causa feudi decimarum est de decimis antiquitus debitis, de iure communi licet tale ius sit translatum in vasallum, qui debet vti eodem privilegio, qui in ius, ff. de reg. iur. & cap. qui in ius, eod. tit. in 6. & hoc etiam tenet Bened. Capr. in repet. d. Clem. num. 17.

51 Quinta Conclusio. Contra Aduocatos, & alios detinentes, & impediētes, ne decimæ soluantur, similiter procedi potest summarie; ita Marant. d. num. 174. Card. d. clem. num. 23. post Laud. licet Imol. nu. 8. pro contraria sententia illum citet, cui fit ipse adheret, ex eo, quod tunc non agatur immediate ad decimas, sed ad interesse ratione decimarum, quod etiam sequitur Capr. vbi sup. num. 20.

53 Sexta Conclusio. Si quæstio fit cum aliquo Priore rurali, qui excolebat aliquas possessiones sui Prioratus suas in alterius parochia, & retinet earum decimas, quia inquit eas esse de dote Ecclesia, iuxta cap. nouum genus, de decim. secundum vnum intellectum, quem tamen nos alibi reprobauius, vel quia sunt noualia proprii manib. culta, iuxta cap. ex parte il. 1. de decim. & Rector petat eas decimas, tunc causa est summaria; vt post Guil. Laud. dict. cle. dispendiosam, notat Imol. num. 8. Cardin. num. 24. Capr. nu. 20. quoniam contra huiusmodi Religiosos est ius commune, cap. 2. §. cæterum, de decim. in 6. secus vero inquit Card. post Laud. loc. cit. si talis prior interuertendo possessionem, dicat, ad se ius percipiendi decimas pertinere ex privilegio, vel præscriptione; in quo tamen fit contrarium, & verius tenet Imol. & Capr. loc. cit.

De decima Papali, alijsque casibus specialibus videre poteris apud Doct. citat. aliquid nos infr. cap. 9. quæst. vltim. in fin.

Quid

55 Quid verò importet † causa summaria & de modo in ea procedendi, recurres ad clem. sepe, cum ibi not. maximè per Matt. de verb. signific.

VAERO QVARTO, An causa decimarum sit executiva, hoc est, an possit incipi a præcepto, deturq; ei in appellatio, nec ne.

Prima Conclusio. In materia decimarum, si Receptor † agat contra subditum ad decimas non solutas, incipi potest a præcepto cum monitione sub excommunicationis pena, ut intra not. dies soluisse debeat tantam summam decimarum Receptor: ita Gl. d. clem. dispendiosam, in verb. præmoniti, & post Laud. tenet Card. ibidem num. 27. Imol. num. decimo, Anchar. num. quarto, Capr. num. 12. vbi etiam tradunt præcepti formam. Idem etiam de decimis in futurum soluendis tradunt ijdem Doct. locis citatis & hoc est, quod voluit Rebus. d. tract. de decim. quæst. fin. num. 23. dum ait, in materia decimarum incipi posse a præcepto, per cap. peruenit, de decim. quod idem tenet Collect. in cap. pastoralis, in fin. eod. tit. Quomodo vero excommunicatio possit ferri, vel fulminari pro decimis, suscipio applicabo quæst. seq.

Secunda Conclusio. Contra pertinaces in solutione decimarum † inuocari potest brachium seculare; ita Gl. d. clem. in verb. coerceri, per cap. postulasti, de homin. quod ibi sequitur inter cæteros Imol. num. duodecimo, Rebus. dict. quæst. vltim. num. 18.

Tertia Conclusio. Subditi cogendi sunt ad soluendas decimas † appellatione remota; text. in cap. ex multiplici, & cap. tua nobis, vbi Abb. num. 8. & cæteri de decim. & notat Gl. d. clem. dispendiosam, in verb. coerceri, vbi inter cæteros Io. de Imol. nu. 12. & Rebus. d. quæst. vlt. num. 12. & Rebus. d. quæst. vlt. num. 21. Triuis. decis. Venet. 29. num. 16. Marant. in specul. aur. par. 6. tit. de appell. num. 304. post. Specul. tit. de appell. s. in quibus vers. 4. Euerar. in loc. a tribut. ad decim. num. 4. Marchesân. in tract. de commiss. seu rescript. cap. 4. num. 15. & 25. parte secunda, vbi etiam dicit, commissionem appellationis in causa decimarum dari cum clausula sine retardatione.

Omissa distinctione, de qua in fine huius numeri vbi de laicis, limita hanc conclusionem non procedere quando agitur cum persona Ecclesiastica quæ præten dit habere potiora iura in decimis Hostie. in cap. tua nobis sub num. 22. vers. item secus vbi duæ Ecclesiæ Henric. Boich. nu. 7. in fin. vers. super eo, & num. 8. Præpos. in cap. fin. §. quoties num. 32. quæst. 6. & ibi Gemin. sub num. 22. de decim.

Item limita quando agitur contra Ecclesiam, vel locum pium, tunc enim ad virumque effectum admittitur appellatio Rota in Cordub. decimarum 2. Decembris 1605. coram Pamphilio per Hostien. & Henric. Boich. vbi supra.

Sed quoniam Gl. d. cap. tua nobis, in verb. tributa, Tiraquell. in tractat. de priuileg. caus. priuileg. 153. & alij dixerunt, appellationem admitti in causa decimarum: Ideo distinguendum est cum Abb. d. cap. tua nobis, num. 9. & alijs Doctorib. quod aut laicus solum allegat præscriptionem, vel consuetudinem, & non admittitur appellatio, & sic procedunt iura allegata: 59 aut † allegat priuilegium Papæ, vel compositionem legitimam: & admittitur, sicq; procedere potest dictum Gl. & sequacium. Hanc distinctionem sentit Euerar. d. num. 4. dum se remittit ad limitationes Abb. Ancharan. & Doct. d. c. tua nobis.

Et amplectitur Rota in causa Cordub. decimarum 2. Decembris 1605. coram Pamphilio.

60 Ratio diuersitatis non illa est, quam affert Abb. loco citat. quia contra ius diuinum non admittitur præscriptio, aut consuetudo, secus autem sit in priuilegio, & compositione; nam ut admittamus compositionem ab aliquo fieri posse etiam de ijs, quæ sibi debentur de iure diuino, cerè neque priuilegium valet contra ius diuinum ut supr. cap. 5. concl. 7. demonstrauimus; neque decimæ omnino de iure diuino sunt sapius in hoc tractatu ostendimus: sed illa ratio esse potest, quia fauorabilius est priuilegium, & compositio, & facilius probari possunt, quam præscriptio, vel consuetudo.

Sed Rota in dicta Corduben. decimarū
2. Decembris 1635. coram Pamphilio,
quando agitur contra laicum recusantem
soluere decimas, & in solā consuetudine,
vel præscriptione se fundantem ideo vult
non dari appellationem ad effectum suspē
suū, quia ius omnino refistit.

Quarta Conclusio. Debitor decimarum
61 non potest prætextu eius, quod sibi debe-
tur, decimas denegare, cum in futuris de
cimis nō admittatur compensatio, vt post
Glos. in cap. decimæ, 16. quæst. 1. & alios la-
tē tradit Rebuf. d. tract. de decim. q. vlt. nu.
19. & Euerar. in loc. a tribut. ad decim. nu.
62 2. Immo neque ꝑ propter sterilitatem, vt
fusè ostendit idem Rebuf. nu. 22. & Viu. in
communi opin. 153. vers. consuetudo non
soluendi.

Abulen. in Matth. cap. 23. quæst. 108.

Pelbaritus in aureo Rolario tom. 3. verbo
decima §. 5.

Rebuff. de decim. quæst. vlt.

VAERO QVINTO, Quibus pe-
nis afficiantur non soluentes
decimas.

Omissis alijs penis, & incom-
63 modis, quibus afficiuntur ꝑ non soluen-
tes decimas, de quibus pe Host. in summa
tit. de decim. Doct. in c. reuertimini, 16. q.
1. & cap. fin. de decim. in 6. Clem. 1. cap. 1.
toto tit. ext. eod. tit. Rebuf. d. tract. quæst.
vlt. & Andr. Hispan. d. tract. reg. decimar. q.
2. & 9. Anastal. Germon. in iam sæpius al-
legat tract. de sacror. immunit. c. 19. n. 100.
& 101. & Petr. Gregor. Tholos. in prælud.
optim. Iurisconsul. probiq; magist. lib. 2. c.
25. ego contentus ero duabus penis cano-
nicis, excommunicatione nimirum, & pri-
uatione Ecclesiasticæ sepulturæ, de quibus
aliquot constitutam conclusiones.

Prima Conclusio. Non soluens decimas
64 cum teneatur, excommunicari ꝑ potest, ac
debet, tex. in cap. omnes decimæ, 16. q. 1.
cap. peruenit, cap. ad hæc, cap. ex parte, il
2. cap. tua nobis, cap. in aliquibus, & c. cum
non sit, de decim. Clem. dispendiosam, de
iud. & nouissimè in Concil. Triden. sess. 25.
cap. 12. de reformat.

Rota in Motulen. decimarum 31. Ianua.
rij 1614. coram Sacrato Molin. de iust. &
& iur. tract. 2. dispur. 756. nu. 4. vbi in vers.
his ita relatis quærit an ille, qui sua culpa
non soluit decimas, sed quando ad confes-
sionem accedit impotens est ad restituē-
dum possit absolui, & respondet quod sic
per Nauar. in manual. c. 17. nu. 59. quia Con-
ciliū d. c. 12. sess. 25. non prohibet absolui,
nisi eum, qui pro tunc teneret restituere,
quiq; peccat non restituendo bene Tofta-
tus in Matth. c. 23. q. 184.

In quibus omnibus iuribus cum pena,
excommunicationis solum comminata,
65 fit, neque alibi reperitur ipso iure propo-
tes decimas non esse ipso iure excommu-
nicatos, quicquid dicere voluerit Rebuf.
d. quæst. vlt. num. 15. & Hispan. d. quæst. 2.
num. 2. per cap. 2. de reb. Eccles. no alien. in
6. vbi tamen nihil habetur de decim. sed so-
66 lum excommunicantur laici, qui ꝑ compu-
lerint Prælatos ad submittendum bona im-
mobilia, & iura Ecclesiæ laicis ipsis. Neq;
concludit illa ratio, quam ijdem afferunt,
67 quod sacrilegus ꝑ est excommunicatus, c.
canonica, 11. quæst. 3. & cap. omnes Eccle-
siæ, 17. quæst. 3. detinens autem decimas
68 ꝑ sacrilegij crimen committit, cap. in cano-
nibus, 16. quæst. 1. & c. 1. 16. quæst. 7. quare
erit is ipso iure excommunicatus; Nam,
neq; sacrilegi omnes sunt ipso iure excom-
municati, sed solum violatores Ecclesiæ,
quomodo loquuntur dicta iura, & not. Gl.
d. cap. canonica, neque decimas denegan-
tes sunt propriè sacrilegi; tum quia illa in
ra loquuntur de dispensantibus decimas
præter Episcopi conscientiam, & de laicis
possidentibus decimas, hoc est, ius deci-
mandi, tum quia impropriè sacrilegium,
committuntur dicuntur, ex eo, quia non ali-
quid Ecclesiæ proprium detinent, sed so-
lum illi debitum, vt loquitur tex. in cap. pa-
rochianos, de decim. Neque fiunt Ecclesiæ
quoad dominium, nisi post separationem,
vt ex eodemmet Rebuf. ostendimus hoc
eod. cap. quæst. 2. concl. 2.

Secunda Conclusio. Excommunicatio
69 hæc ferri debet ꝑ monitione præmissa; ita
disponit tex. in d. cap. omnes decimæ, 16.
quæst. 7. & cap. peruenit, de decim. not.
Glos. fin. in cap. tua nobis, eod. tit. Glos. in
Clem.

Clem. dispendiosam, in verb. præmoniti, & verb. coerceri, vbi cæteri, de iudic. Marche san. d. cap. 4. num. 2. post Abb. in cap. peruenit, num. 3. & ibi Ancharan. de decim. Et regula est in cap. sacro, vbi Doct. de senten. excommunic. quod sententia excommunicationis ferri non debet, nisi præmissa canonica monitione, & competenti, 70
71 ¶ quæ trina est, cap. contingit, il. 2. eod. tit. cum concord. ibi positus, cum aliquo etiam dierum intervallo, nisi aliter necessitas potest, vt disponitur in cap. constitutione, eod. tit. in 6.

Tertia Conclusio. Quamuis in his litteris comminatorijs excommunicationis non 72 teneatur iudex ¶ apponere clausulam illam, nisi causam rationabilem volueris allegare, vt post Laud. tradit Card. d. clem. dispendiosam, nu. 28. debet tamen, ¶ vel recipere aliquam informationem, quod possessiones sint in Parochia, vt post Lud. docet idem Card. d. Clem. num. 27. vel formabit litteras conditionales, vt quia in ijs narratur, decimas non esse solutas, & subiicietur, quod si verum est, monet, vt soluat tam præteritas, quam futuras, cum 73 tempus erit, alias excommunicabit, & adijciat clausulam, quod si fenerit se grauatum, veniat ad docendum, & c. vt tradit Cardin. d. num. 28. Alia de his litteris videre poteris apud, Doct. dict. Clem. dispendiosam.

Quarta Conclusio. Is, qui soluere tenetur decimas, neque eas soluit, aut restituit 74 Ecclesiæ, ¶ debet Ecclesiastica sepultura priuari, tex. in cap. cum prohibemus, de decim. vbi Glos. Abb. & alij, qui tamen textus potius loquitur in laicis sibi vsurpatis ius decimandi, sed de non soluentibus aperte id tenet Rebus. d. tract. de dec. quæst. vlt. num. 16. Andr. Hispan. d. tract. reg. decim. quæst. 2. num. 8. Et ratio esse potest, quia eas detinet cum animarum periculo, vt dicitur in d. cap. prohibemus, & cap. 1. 16. quæst. 7. & notorie delinquent, vt notant Doct. in dict. clem. dispendiosam, qui autem in notorio peccato, & publico 75 decedit, priuandus est Ecclesiastica sepultura; opt. text. in cap. pro obeuntibus; vbi Glos. 13. quæstion. secunda, alia Glos. in cap. non æstimemus, verb. omnibus, ead. caus. & quæst. & in cap. ex parte il. 2. verb.

communicabatur, & ibi To. An. & alij, de sepul. Hispan. d. tract. vers. decima est inre naturali, num. 18. De pœna autem Religioforum in concionibus, aut confessionibus auertentium auditores, aut non suadentiū pœnitentes circa solutionem decimarum, videndus tex. in clem. cupientes, de pœn. & ibi Doct.

VAERO SEXTO, An superior, & iudex procedere possit ex officio in causa decimarum?

Prima Conclusio. Iudex potest ex officio procedere ¶ contra non soluentem decimas, tanquam contra notorie delinquentem; ita Anchar. d. clem. dispendiosam, num. 4. Imol. num. 7. Cardin. num. 28. Capr. num. 23. sumet tamen prius informationem, quod talis sit subditus, & quod illa prædia sita sunt in Parochia illius Rectoris; ita Imol. & Capr. locis citatis.

Rota in Conchen. decimarum dell' Infatado 2. Iunij 1614. coram Andrea.

Secunda Conclusio. Visitator, si Episcopus sit, siue Episcopus in visitatione, ¶ poterit cogere subditos ad solvendum Parochio decimas, colligitur hoc tum ex præcedenti conclusione, tum ex traditis per Fusc. in tract. de visitat. 2. part. cap. 2. num. 26. Læl. Zecch. in tract. de Episcop. cap. 6. num. 37. Soc. in suo tract. de visit. sub num. 28. & Franc. Pauin. in consimil. tract. de visit. quæst. 5. num. 96. & seqq. & quæst. 8. num. 17. & 18. in 2. par. quod idem erit in Visitatore ab Episcopo deputato ex iusta causa, iuxta notata per Zecch. d. cap. 6. num. 2. Pauin. d. tract. quæst. 2. num. 44. & seqq. 1. par. id quod in specie adnotauit Paulus Salodius, vir magnæ eruditionis, & integritatis, prius defunctus, quam eius collega fuerim in Metropolitana Mediolanensi Ecclesiâ; inquam, in sua breui, sed pulcherrima prax. visitat. part. 2. cap. 7. vbi etiam tradit quomodo ea in re gerere se debeat Visitator. Ratio est, quia Visitatori 78 incumbit ¶ correctio excessuum, & omnimoda sollicitudo cleri, & populi diligenter visitandi, vt latè tradit idem Pauin. d. 1. par. quæst. 1. num. 9. 12. 13. & sequentibus. Puto tamen id procedere, ¶ vbi notorie constaret, subditos ad decimas teneri; neq;

neque ullam rationabilem causam allegarent; tunc enim, cum res. altiorem requireret indaginem, diligentius esset cognoscenda, vel etiam ad Episcopum, aut ad Summum Pontificem deferenda, ut colligitur ex Salod. loc. cit. & monet Fusc. dict. cap. 2. num. 26. & cap. 2. num. 40. ex mente S. Thomæ, & aliorum.

Tertia Conclusio. Potest, & debet Episcopus, ubi redditus Ecclesiæ Parochialis adeo exigui sunt, ut debitum nequeant oneribus satisfacere, si per beneficiorum secularium unionem id fieri non possit, eos sufficienter augere ex primitiarum, oblationum, aut decimarum assignatione, parochianorum collectis, aut alia, quæ illi commodior videbitur, ratione, ut disponitur in Conc. Trid. sess. 24. cap. 13. de reformat. quod etiam locum habebit, non obstantem quacunque exceptione exemptionis, aut privilegij, etiam iuris decimandi, ut est optimus text. in cap. 2. §. ubi autem, cum ibi not. de decim. in 6.

81 Pari ratione, cum Ecclesia longe distat a Parochianis, ita, ut ipsam non possint sine magna difficultate adire, potest novam Ecclesiam commodiorem intra eius fines Episcopus edificare, & in ea sacerdotem, sublato appellationis obstaculo ad præsentationem Rectoris Ecclesiæ maioris, instituire ad sustentationem suam illius villæ obventiones Ecclesiasticas percepturum, ut est tex. ad litteram, in cap. ad audientiam, il. 1. de Ecclesi. ædif. ubi per obventiones Ecclesiasticas possunt commodè intelligi etiam decimæ, prout colligitur ex Glo. & Doct. ibi; & Abb. in cap. nouum genus, quod est 2. num. 7. de decim. duam ad materiam decimam querens, & tradens, quibus soluendæ sint decimæ, allegat tex. dict. cap. ad audientiam, & quamvis tex. ibi loquatur, ubi antiquæ Ecclesiæ Rector commodè sustentari potest sine redditibus, & pronentibus Oppidi, in quo construenda est Ecclesia, & Glo. ibi in verbo, conuenienter, dicat, quod alias id non permitteretur; tamen idem dicendum puto in eo quoque casu, cum iure nouo Conc. Trident. prouisum sit exiguitati reddituum Ecclesiæ modo, quo supra diximus, nimirum assignando, ubi opus sit, decimas pro sustentatione Rectoris, & ut possit debitum oneribus

satisfacere; quod etiam sentire videtur Card. conf. 26. num. 4. & satis colligitur ex d. cap. 2. §. ubi aut. m. de decim. in 6. quo loci iubetur Ordinarijs locorum, ut ordinent, quod etiam priuilegiati super decimis recipiendis gratis assignent Ecclesijs Parochialibus etiam portionem de earum proventibus, ut inde Parochi, & competentem sustentationem habere, & debita onera valeant supportare. Atque hæc de decimis, quas spirituales vocant, dicta sunt satis.

S V M M A E R E R V M.

- 1 Decimæ Papalis originem habet à lege veteri, habetque similitudinem cum eius legis præcepto.
- 2 Beneficiati tenentur soluere decimam ex beneficijs Summo Pontifici eam exigenti. Ratio, num. 3.
- 4 Causa, ob quam decima Papalis imponitur, debet esse iusta. Iusta autem in dubio præsumetur, num. 5.
- 6 Decimæ beneficiorum concedi possunt laicis per Summum Pontificem.
- 7 Laici decimas super beneficijs imponere non possunt, neque inferiores Prælati, num. 9.
- 8 Laici exigentes ab Ecclesijs, Ecclesiasticisque personis, earumque bonis teleas, collectas, aut decimam, seu aliam in partem bonorum sunt excommunicati.
- 10 Episcopus potest imponere, & exigere à beneficiatis charitativum subsidium.
- 11 Concilium Constantiense quid de decimis Papalis decernat.
- 12 Denuntiari an debeat impositio decimæ Papalis, & num. seqq.
- 13 Debitori, an debeat denunciari, ut soluat.
- 14 Papa est supremus iudex, & Ordinarius.
- 15 Charitativum subsidium si ab Episcopo exigatur, & generale subsidium a Papa, utriusque præstandum erit, & si utriusque non possit, præstabitur a Papa, num. 16.
- 17 Decima Papalis soluitur de beneficijs, & num. seqq.
- 18 Priuatio præsupponit habitum.
- 19 Decima Papalis soluitur de omnibus beneficijs, Ecclesiasticisque redditibus.
- 20 Capellæ subiacent decimæ Papali.
- 21 Capellæ sunt beneficia Ecclesiastica.

- 22 **Canonicatus subiacent decimae Papalis,** num. 69.
- 23 **Canonicatus sunt beneficia Ecclesiastica.**
- 24 **Ecclesiae Cathedrales, Metropolitanae, & Patriarchales subsunt decimae Papali.**
- 25 **Plura habens beneficia in pluribus ciuitatibus, & diocesis, de omnibus soluet decimam Papalem.**
- 26 **Praelati, & clerici exules de suis prouentibus Ecclesiasticis decimas Papales persoluent.**
- 27 **Extrauau. unic. de decim. in commun. q. 2 est Bonif. VIII. an solum locum habuerit in decimis per eum impositis, & expirauerit eius morte.**
- 28 **Extrauagant inserta in corpore iuris vim legis habet; & sententia contra eam lata est nulla.**
- 29 **Papa respondendo, & desiniendo super causa particulari, canonem, & legem condit.**
- 30 **Extrauag. un. de decim. nunc quoque allegari potest pro decisione.**
- 31 **Prouentus, & redditus leprosariorum, domorum Dei, & hospitalium pauperum non subiacent decimae Papali. Quid vero de redditibus, qui supersunt ultra usus pauperum, & infirmorum, num. 32.**
- 33 **Hospitalia pauperum, & infirmorum nomine beneficiorum proprie non comprehenduntur.**
- 34 **Hospitalia in beneficium non conceduntur, secus in hospitalibus militarium ordinum, aut aliorum religiosorum; nu. 35.**
- 36 **Reditus hospitalium militarium ordinum, aut aliorum Religiosorum, an subiacent decimae Papali.**
- 37 **Moniales, alique Regulares personae an soluant decimam Papalem.**
- 38 **Beneficia tenuia an subiacent decimae Papali.**
- 39 **Reditus Ecclesiastici non excedentes summam annuam septem florenorum auri decimae Papali non subsunt. Secus si plura quis habeat beneficia, quae singula distam summam non attingunt, simul autem collecta excedant, num. 40.**
- 41 **Pitanti Monachorum non subsunt decimae Papali.**
- 42 **Pitanti quid sint.**
- 43 **Relicta Ecclesiae, ut ex iis emanant perpetui redditus, non subiacent decimae Papae.**
- 44 **Secus in alijs legatis factis Praelati ratione Ecclesiarum, vel officiorum, num. 44.**
- 45 **Xenia Praelati liberaliter facta non subsunt decimae Papali.**
- 46 **Xenia quid sint, & unde dicantur.**
- 47 **Sylue an, & quomodo subiacent decimae Papali, & num. seq.**
- 48 **Assisia quid sit.**
- 49 **Pisces stagnorum, vel bellugarenarum, an, & quando decimantur a Papa.**
- 50 **Stagnorum, & piscariorum decima Papalis quando, & quomodo soluitur.**
- 51 **Elemosinae, & oblationis, an; & quando subiacent decimae Papali.**
- 52 **Rector Parochialis, qui necesse habet conducere plures Capellanos, an de eorum salario, aut victu soluat decimam Papalem.**
- 53 **Clericus, qui per vicarium, vel firmarium Ecclesiae suae seruit, in eam residet, quomodo decimam Papalem soluet.**
- 54 **Vicariorum, & coadiutorum materia, remissio.**
- 55 **Grangiae quid sint.**
- 56 **Obrinentes prioratus, grangias, domos, redditus, pensiones, vel census ab Ecclesijs, seu Monasterijs, an; & quomodo decimam Papae soluere debeant.**
- 57 **Expense monachorum, qui ex pacto ab obtinentibus prioratus, & grangias, & huiusmodi ex gratia tenentur, deduci non debent in solutione decimae papalis. Secus in praedicta obtinentibus ad iustam firmam annuam; num. 58.**
- 59 **Procuracionum decima an, & quando Papae sit exhibenda.**
- 60 **Procuracionum materia, remissio.**
- 61 **Decima Papalis soluitur quoque de iis, quae consistunt in iurisdictione, mero imperio, regalibus, & similibus, deductis salarijs moderatis iudicum, & officialium, ac similitum personarum, sine quibus iurisdictione, & alia praedicta nequeunt expediri. Secus in expensis, quae fiunt in vestibus, ac victualibus officialium, aut circa familiam Praelatorum; num. 62.**
- 62 **Molendinorum, & furorum, seu potius reddituum, quae ex illis percipiuntur, decima Papalis praestatur.**
- 64 **Fructuum arborum, & hortorum decima Papae exhibetur.**

- 65 Decima Papalis quomodo præstetur de his, que consumuntur usu, vel esu animalium.
- 66 Beneficia vnica subiacent decime Papali, siue principaliter, siue accessorie vniantur, siue a lias quomodocunque.
- 67 Decima Papalis imposita in vna dicecesi soluetur de fundis beneficij illius dicecesis positus in alijs dicecesibus, & num. sequen.
- 68 Decima Papalis est onus reale Ecclesiarum, non prædiorum inpositum personis Ecclesiasticis pro ipsi Ecclesijs.
- 69 Canonici tenentur residere.
- 70 Mensa grossa vt plurimum distinguitur a præbenda, & quotidianis distributionibus. Aliquando tamen succedit loco præbendarum, num. 72. Aliquando de ipsa mensa grossa soluuntur distributiones, num. 73.
- 71 Mensa grossa canonicorum subiacet decime Papali, vbi ea massa succedat loco præbende, quamuis decima absolute imponatur super beneficijs.
- 72 Subrogatum sapit naturam eius, in cuius locum subrogatur.
- 73 Mensa grossa, que in distributiones quotidianas destinata est, tunc saltem subiacet decime Papali, cum ea imposita est super quibuscunque prouentibus Ecclesiasticis.
- 74 Quotidianæ distributiones subiacent decime Papali, vbi ea imposita est super omnibus beneficijs, & quibuscunque prouentibus Ecclesiasticis. Idem vbi imponeretur super redditibus, & obuentionibus Ecclesiasticis, num. 79. Secus vbi dumtaxat imponeretur super beneficijs, vel eorum fructibus, num. 81.
- 75 Nomen proventus generale est, & comprehendit omnem redditum vndeunque no bis obuenientem.
- 76 Obuentionis, & redditus nomen satis generale est.
- 77 Quotidianæ distributiones nomine beneficii non veniant, neque nomine fructuum illius, aut in eius valore computantur; num. 83.
- 78 Anniversaria, seu mortuaria, an subiaceant decime Papali.
- 85 Anniversaria non computantur in redditibus, seu valore beneficii, neque in Bulla veniunt nomine proventuum, fructuum, reddituum, iurium, emolumentorum canonicatum, neque etiam distributionum quotidianarum.
- 86 Colonus, cui in contractu aliqua gratia scienter non est facta, non tenetur ad decimam Papalem, sed eam soluet proprietarius.
- 87 Pensionarius tenetur pro rata pensionis ad decimam Papalem exhibendam, ex communi contra aliquos. Idem in charitativo subsidio, num. 88.
- 89 Pensionarius tunc non tenetur ad decimam Papalem, vbi pensio constituta fuit libera ab omni onere, etiam decime. Secus si priuilegium sit solum generale, num. 90. Aut si ei exemptioni per Papam derogetur cum clausula, quorum tenores, &c. num. 91.
- 92 Clausula, quorum tenores pro expressis habeantur, quam vim habeat.
- 93 Pensionarius exemptus ab onere soluendi decimam non potest cogi a collectore habentem auctoritatem eam exigendi à quibuscunque personis, non obstantibus quibuscunque priuilegijs.
- 94 Pensionarius non poterit molestari à Collectore, qui exigit integram decimam à Rectore beneficii.
- 95 Semel decimarum non debet amplius decimari, & semel exactum non debet amplius exigi.
- 96 Rector beneficii, qui integram decimam soluit, potest vti retentione erga pensionarium.
- 97 Pensionarius tunc non tenetur ad decimam papalem, cum pensio non excedit summam septem ducatorum. Nisi plures pensiones quis obtineret, que simul iunctæ eam summam excederent, num. 98. Id vero procedit, etiam si fuisset talis pensio assignata in beneficium, nu. 99.
- 100 Pensio assignata ob remunerationem laborum, & obsequii etiam præstandi, non subiacet decime papali.
- 101 Cardinalis pensionarius, an teneatur ad decimam papalem, & nu. 110.
- 102 Excommunicatio lata à Collectore contra pensionarium exemptum ob non solutam decimam papalem, est ipso iure nulla.

VAERO igitur PRIMO De origine, & causa huius impositionis decimarum Papalium.

Prima Conclusio. Haec decimae Summo Pontifici a clericis solvuntur, originem ꝑ habent a lege veteri, vel potius cum eius praeccepto similitudinem habent: ad eius enim legis similitudinem praecceptae quoque fuerunt in Evangelica lege a Summis Pontificibus decimae, vt in specie tradit S. Thom. 2. 2. quaest. 87. art. 1. Sot. lib. 9. de iust. & iur. quaest. 5. art. 1. & alij, quos supra recensuimus cap. 1. quest. 1. Habentur ergo Num. 18. haec verba: Locutusque est Dominus ad Moysen, dicens; Praecipe Leuitaris, atque denuntia; cum acceperitis a filiis Israel decimas, quas dedi vobis, primitias earum offerite Domino, id est, decimam partem decimae, vt reputetur vobis in oblationem primitiuorum tam de arcis, quam de torcularibus, & vniuersis, quorum accipitis primitias, offerite Domino, & date ea Aaron sacerdoti; cuius deinde praeccepti executionem quaedam habemus 2. Esdr. 10. ad fin. his verbis; Erit autem Sacerdos filius Aaron cum Leuitis in decimis Leuitarum, & Leuitae offerent decimam partem suam in domo Dei nostri. Ex quibus verbis patet, praeciptum fuisse in veteri lege Leuitis, vt de suis decimis decimas soluerent summo Sacerdoti Aaron, eorumque filijs, ac descendantibus, qui in sacerdotio succedebant. Ad eius ergo praeccepti similitudinem licite exigit Summus Pontifex decimas a clericis, qui eam exigenti ꝑ soluere tenentur, vt in hac specie adnotarunt inter ceteros Abulen. super Math. 25. quaest. 74. S. Thom. dict. quaest. 87. artic. 4. ad 3. arg. Sot. dict. quaest. 4. art. 4. ad finem Couar. lib. 1. variar. resol. cap. 17. num. 3. & Rebuf. tract. de decim. quaest. 3. nu. 3. Quorum auctoritati accedit ꝑ & illa ratio, quam assertit D. Thom. loc. citat. naturalis enim, inquit, ratio dicitur, quod illis, qui habent curam animarum, de communi multitudinis statu prouideatur, vnde possint exequi ea, quae pertinent ad communem salutem, quam etiam rationem innuit Cardinal. Zabarell. post alios d. cle. fin. & Abb. loco mox citat.

Secunda Conclusio. Iusta de causa imponenda est ꝑ haec decima, & urgente ali

qua necessitate, puta pro expeditione belli contra hostes fidei, ita colligitur ex Concilio Const. sess. 43. in verbis infra in seq. conclus. circa princip. recitandis. & Extrauag. vnica, quae incipit, declarationis, ibi, pro profecutione guerrae, ac negotij Regni Siciliae contra hostes, & est Bonifac. VIII. sub tit. de decim. in commun. atque ita in specie tradunt Glof. & Doct. in clem. fin. eod. tit. Rebuf. dict. num. tertio, Sot. Thof. stat. & Couar. loco citat. Abb. post Host. c. 2. num. fin. de decim. vbi tamen subdit Abb. id facere Pontificem de potestate absoluta, non autem ordinaria. Iusta autem de causa ꝑ motum fuisse Pontificem censendum erit, donec aliud constet, iuxta tex. in cap. cum a nobis, in fin. de testam. & cle. vnic. de probat. Glof. in l. relegati, C. de pen. cum alijs late traditis, per Alciat. de praesumpt. reg. 3. praesumpt. 8. Menoch. eod. tract. lib. 2. praesumpt. 10. num. 1. cum multis seqq. & Ant. Gabr. commun. conclus. lib. tertio, titul. de iur. quaest. non rel. len. concl. 1.

Tertia Conclusio. Quamuis a Summo Pontifice possit inferioribus etiam laicis ꝑ concedi decima super beneficijs, vt patet ex d. clem. fin. vbi Glof. & Doct. tamen non modo ab ipsdem laicis ꝑ constituit, & imponi non potest, vt in specie adnotauit Rebuff. dict. quaest. 3. num. 4. & satis patet ex cap. clericis, in princ. & d. 1. de immua. Eccles. in 6. vbi excommunicantur ꝑ laici quicumque exigentes ab Ecclesijs, & Ecclesiasticis personis, earumque bonis taleas, collectas, seu dimidiam, decimam, aut aliam partem bonorum; Sed neque ab inferioribus Praelatis; puta Episcopis, Archiepiscopis, & similibus, vt ex dict. clem. fin. colligunt ibi Doct. & Rebuf. d. quaest. 3. num. 5. Poterit tamen Episcopus ꝑ imponere, & exigere charitativum subsidium, vt late, & optime comprobant Bellenz. & Remig. de Gonn. in tract. de charitat. subsid. quaest. 1. & seqq. Idem quoque expressius, quod ad decimas spectat, prohibetur ꝑ in Conc. Const. sess. 43. in hac verba: Praecipimus, & mandamus, iura, quae prohibent inferioribus a Papa decimas, & alia onera Ecclesijs, & personis Ecclesiasticis imponi, districtius obseruari. Per nos autem nullatenus imponantur genera-

neraliter super totum Clerum, nisi ex magna, & ardua causa, & utilitate vniuersalem Ecclesiam concernente, & consilio, & consensu, & subriptione fratrum nostrorum S.R.E. Cardinalium, & Prælatorum, quorum consilium commodè haberi poterit, nec specialiter in aliquo Regno, vel Prouincia, nisi consultis prælatis ipsius Regni, vel prouinciæ, & ipsis consentientibus, vel eorum maiori parte, & eo casu per personas Ecclesiasticas, & auctoritate dumtaxat Apostolica leuentur. Hæc ex Conc. Constan. ex cuius verbis, non modò satis, nisi fallor, probatæ remanent duæ postremæ conclusiones, sed etiam expressam formam habemus huiusmodi impositionis decimarum. Quare dum Rebuff. dict. num. tertio, vers. secundo, requiritur, vult, quod post impositionem decimæ

- 12 ¶ decima ipsa denuntietur; tum propter allegatum locum Num. 18. præcipe Leuitis atque denuntia, tum quod debitoribus
- 13 ¶ denuntiari debet, vt soluant, l. quidam Iberus, ff. de seruit. verb. præd. Doctor. in l. vinum, ff. si cert. per. fallitur is, ni ego fallor, tum in conclusione ipsa, tum in ratione. Etenim tam ex supradictis, & verbis Concil. Const. quam ex vsu ipso, & praxi liquet, sufficere impositionem ipsam in scriptis fieri cum subscriptione Illustrissimorum Cardinalium, & publicatione, seu etiam affixione in acie campi Floræ. Rationes quoque illius leues sunt. neq; enim præceptum illud legis veteris non obstringit in Evangelica lege, cum iudiciale potius sit, vt etiam infra dicemus. neq; denuntiatio illa, de qua Num. 18. est actus aliquis post impositionem, immo fuit ipsamet impositio ex Dei mandato. Neque vrget illud simile de denunciatione, quæ fit debitoribus, vt soluant, cum ea fiat auctore indice, summus autem Pontifex cum
- 14 sit Christi Vicarius, supremus ¶ etiam iudex, & ordinarius est. c. cuncta, 9. quæst. 3. & cap. licet, de elect. cum siml. quare su peruacanea erit vltior denuntiatio.

- 15 Quarta Conclusio. Si concurrat ¶ Episcopus in exactione charitatiui subsidij, & Papa in exactione generalis subsidij, & vterque exigat ex iusta causa, vtrique præstandum erit, vt post Anton. Butr. & Doctor. in cap. cum nuper, de cens. tradit

Bellenz. in d. tract. de charitat. subsid. quæst. 63. num. 1. quem etiam sequitur Remig. de Gonn. in siml. tract. quæst. 54. num. 1. quod si vtrique præstari non possit, ¶ præstabitur Papæ, vt ibid. probant Bellenz. & Remig. num. 2. 3. & 4.

VAERO SECVLDO, de quibus beneficijs, eorumue fructibus soluatür hæc decima papalis.

Prima Conclusio. Decima

- 17 hæc conclusio ¶ soluitur de beneficijs; patet ex tex. d. clem. fin. primis verbis, si beneficiorum decima, &c. & admittunt tum ibi, tum alibi passim Doct. Malè igitur Rebuff. d. buest. 3. num. 4. versicul. quarto, quod hæc decima imponi super decimis beneficijs, auctoritate allata, Num. 18. ibi; decimam partem decimæ, ex quo concludit, hanc decimam non posse imponi ei, qui decimas non haberet, quia priuatio ¶ præsupponit habitum, cap. ad dissoluendum, & despon. impub. cum siml. malè inquam de absque solido fundamento id tradit Rebuff. vel ob eam vnicam rationem, quod, licet hæc impositio decimæ papalis ad similitudinem fortasse illius decimæ, quam in veteri lege soluebant Leuitæ summo Sacerdoti, introducta sit, vt supra admonuimus; tamen illud præceptum, sicut & cæterarum decimarum, cum iudiciale potius sit, aut ceremoniale, quam morale, nequaquam adstringit Christianos in Evangelica lege, vt fasè ostendimus superius hoc eod. trac. cap. 1. quæst. 2. cum de alijs decimis, quæ Sacerdotibus soluantur. loqueremur, quod etiam præter alios ibi allegatos optimè explicat Ang. de Clauas. in summ. ver. decima circa princip.

- 19 Secunda Conclusio. Regulariter ¶ de omnibus beneficijs, Ecclesiasticisque redditibus decimæ papales soluantur, vt satis patet ex d. extrauag. vnic. & tradit post alios Car. d. clem. fin. in princ. Bellenz. de charit. subsid. quæst. 73. & seqq. Vnde infertur primo, de Capellis ¶ soluendam esse decimam, vt patet ex Compost. in cap. nuper, de decim. Rebuff. dict. quæst. 3. num. 6. & singulariter voluit Glos. 1. d. clem. fin. in fin. conitatur enim, inquit, illas esse ¶ beneficia Ecclesiastica, ex quo sic lunt per Episcopum ordinata, cap. quæstum, & cap. pen. 1. q. 3. &

figur

significatum, de præb. eamq; Gl. Doct. ibi sequuntur, qua ratione constat, secus dicendum esse de illis Capellis mercenarijs, quæ numquam ab Episcopo crectæ fuerunt in titulum, aut ab vlla Ecclesiastica persona conferuntur, sed a defuncti hæredibus ad libitum suæ voluntatis ex testatoris dispositione eliguntur, quales quamplurimas Capellanas quotidie videmus, & de ijs videtur esse tex. in extrau. postulasti, § porro, de præbend. in commun. agitque Nauar. conf. 5. 7. & 27. de præben. vol. 1. & ante eum Redoa. in tractat. de spol. Ecclesi. quest. 3. §. & in hac materia, num. 6. & 35. alijque passim. Inferitur secundo, idem

22 ¶ dicendum esse de Canonatibus. clarum enim est, eos esse beneficia ¶ Ecclesiastica, c. conuenerunt, & cap. pen. de cler.

23 non resid. cum alijs text. Idem in ¶ Cathedralibus, Metropolitanis, & Patriarchalibus, latè Bellen. dict. quæstion. 73. Tertio, quod, si quis in pluribus etiam ciuitatibus & diocesis plura habet beneficia, de omnibus ¶ decimam soluet, vt habetur in dict. extrauag. vn. vers. quodsi in diuersis, immo etiam Prelati, & alij Clerici exules, cum

26 iuscunq; dignitatis existant, de suis ¶ prouentibus Ecclesiasticis decimas persoluent vt in ead. extrauag. disponitur, vers. Prelati autem. Quod vero attinet ad redditus, & proventus, multa inferuntur, de quibus hac ipsa conclusione, & sequent. latius dicemus. Aliqua tamen beneficia, & aliqui redditus excipiuntur, de quibus per Doct. communiter, cum alibi, tum d. clem. final. Bellen. lo. co citat. & tex. in citat. extrauag. vnica, de dec. in comm. Quæ extrauagans

27 ¶ licet particularis constitutio esse videatur de decimis per illum Pontificem Bonifacium tunc impositis, vt etiam colligi videtur ex eius princip. atque adeo expirasse eius Pontificis morte, sicut de extrauag. ex debito, de elect. & extrauag. ad regimen de præben. in commun. tradiderunt Doct. quos recentissimus, & secuti sumus in nostro tractat. de Option. cap. tertio, num. 4. tamen cum in hac extrauagan. vn. de dec. non adsint verba sufficientia, ex quibus appareat, velle Pontificem, illam expirare morte sua, prout in dict. extrauag. ad regimen, dicitur, donec miserationis diuine clementia nos vniuersalis Ecclesie regimi-

ni præsidere concesserit, &c. & in dict. extrauag. ex debito, habetur, donec Christi dignatio nos dignabitur vniuersalis Ecclesie sponte suæ regimini præsidere, &c. cumque hæc extrauagans sit certa, & nota nec valetur, sed sit inserta in corpore iuris, vim ¶ habet legis, ita, vt sententia, contra eam lata sit nulla, per ea, quæ tradit Doct. in cap. pastoralis, de fid. instr. & in l. prolatis, ff. de re iudic. & late in his terminis Franc. Paulin. in prælud. ad extrac. lo. 22. & Hieron. Clar. in prælud. ad extrau. commun. eique tamquam legi generali standum erit. Neque oberit, quod de particulari illa decima loqui videatur, cum Papa respondendo, & definiendo super particulari causa

29 su ¶ eanonem condat, cap. ex multa, in princip. de vot. & vot. redempt. vbi Doct. Glof. fin. cap. consultationi, de temp. ordin. Abb. cap. fin. colum. 3. de iur. cal. cum alijs, quos refert, & sequitur Felin. cap. 1. num. 77. de constitut. Ex quibus sequitur, quod, cum quæstio aliqua, aut dubitatio circa impositionem decimarum oriri contingat,

30 ¶ ad hanc extrauag. recurrendum sit, prout etiam recurrendum monet Rebuf. d. quest. 3. num. 6. & quotquot Doct. aliquid de hisce decimis scripserunt, eam passim pro decisione allegant. Excipiuntur ergo (vt vnde diuissimus reuertamur) nonnulla beneficia, certique redditus ab huiusmodi solutione decimarum, nisi de ijs expressa mentio fiat, cum decima imponitur, quorum aliquot in hanc, & seqq. conclusionibus lubet recensere.

Primo quidem excipiuntur redditus, & proventus ¶ leprosariorum domorum Dei, & hospitalium pauperum, qui in vsus leproforum, infirmorum, & pauperum conuertuntur, de ijs enim decima non soluetur, vt disponitur in dict. Extrau. vn. vers. de redditibus, & not. Rebuf. dict. quest. 3. num. quarto, Felin. cap. de quarta, num. 18. de præscript. Glof. & ceteri dict. clem. fin. vbi Card. quæst. tertia singulariter dicit quod, quamuis Lap. (quem deinde lectus est ibidem Imol.) asserat, se conuisse, ¶ deberi decimam ex redditibus, qui supersunt ultra hos vsus pauperum, & infirmorum, tamen debent potius expendi in vsus aliorum pauperum, vel conseruari ad superuenientiam maioris numeri pauperum,

- perum, ex quo sic fuerant reditus deputati, clem. quia contingit, de relig. dom. & c. si propter de rescript. in 6. Card. sequitur id ipsum late probans Bellenz. d. tract. de subsid. charit. quæst. 68. num. 3. Ratio verò, cur huiusmodi reditus decimæ Papali non subsint, ea etiam esse potest, quoniam
- 33 ¶ hospitalia illa nomine beneficiorum propriè non comprehenduntur, quo argumento vitur a contrario sensu in Capellanis Glof. 1. in fin. dict. clem. fin. de decim. unde per litteras super prouisione quorundam clericorum directas, de xenodochijs, leprosanarijs, eleemosynarijs, seu hospitalibus nulli potest prouideri, nisi hoc in litteris caueatur expressè, vt disponit ad litteram text. in clem. per litteras, quæ est 2. de præben. & dig. Immo neque hospitalia
- 34 ¶ in beneficium conceduntur, nisi in illorum fundatione secus constitutum fuerit, seu per electionem (a Superiore confirmadam, vt exponit ibi Glof.) sit de Rectore loci huiusmodi prouidendum, vt caueatur in d. clem. quia contingit, quæ est fin. §. vt autem de relig. dom. Secus verò dicitur
- 35 dum erit ¶ de hospitalibus militarium ordinum, aut aliorum Religiosorum; nam & ea in beneficium conferri possunt, dict. clement. quia contingit, §. præmissa vero, neque sub nomine eorum hospitalium, de quibus in dict. Extranag. vn. aprè continetur, cum ad vsus illorum, & pauperum omnes eorum reditus per se non sint destinati, sed potius ad militum illorum, seu Religiosorum sustentationem, cum onere tamen aliquo vel hospitalitatis, vel certæ eleemosynæ, & lagitionis: quare ¶ ex ijs redditibus, qui ultra hæc omnia supererunt, soluenda erit decima singula quæ etiam colliguntur, & optime confirmantur ex latè traditis per Bellenz. de charit. subsid. q. 38. & 68.
- Secundo excipiuntur Moniales, aliquæ
- 37 ¶ regulares personæ, quarum reditus, & prouentus Ecclesiastici adeo sunt tenues, quod de illis sustentari non possint, sed pro habendo vitæ suæ sustentationem necesse habent publicè mendicare, ac eleemosynas publicè petere; ita habetur ad verbum in dict. Extranagant. vn. vers. Moniales, & nor. Glof. 1. dict. clement. final. & post alios fuscè Bellenz. dict. tractat. quæst. 30. & 77. & Remig. de Gonn. in simil. tra. de charit. subsid. quæst. 37. num. 14. vbi etiam
- 38 cum sequentibus, idem probat ¶ in alijs tenuibus beneficijs cæterorum clericorum, post Gemin. cons. 85. v. r. ex quibus concluditur, & alios; quod etiam patet ex his quæ nunc dicemus.
- Tertio, seculares clerici, quorum Ecclesiastici reditus, & prouentus annui summam septem florenorum auri non excedunt, eam ¶ decimam non præstabunt, vt cauetur in d. Extrau. vn. vers. seculares quoque clerici, & adnotauit Gig. in tractat. de pension. Eccl. quæst. 59. num. 7. vbi etiam exponit florens auri pro ducatis, & optime; & ita intelligit, & obseruat Romana Curia, quod idem de Capellis, quæ non excedunt viginti libras, quod nimirum de ijs decima non soluatur, tradit Rebus. d. q. 3. num. 6. post Collectan. cap. nuper, de
- 40 decima. Si tamen ¶ vna persona plura habet beneficia, quorum nullum per se acceptum dictam summam septem florenorum auri attingat, simul tamen plura collecta, eam excedant, de omnibus illis, & singulis decima perfoluetur. Sed non soluatur de
- 41 pitantis ¶ Monachorum; ita declaratur in d. Extrau. vers. si vero. eas autem pitantias ¶ expensere possumus, vel pro stipendijs, quæ dantur Monachis, vt inseruiant Ecclesiæ, vel etiam pro portionibus, quæ illis dantur, aut debentur ad eorum victum, & congruam sustentationem, vt patet ex traditis per Anastal. Germon. de sacror. immun. lib. 3. cap. 17. num. 17. & tract. de indult. Apost. §. per quæ sublatis, nu. 10. nec non ex adductis per Henric. in sum. Theom. mor. lib. 9. qui est de vero Missæ sacrificio, cap. 12. tom. 1.
- Quarto, de his, quæ a Christifidelibus relinquuntur Ecclesijs, vt ex his perpetui emanant reditus, decima non soluatur, vt
- 43 ¶ habetur in d. Extrau. vn. vers. similiter de his. de alijs tamen legatis, quæ Prælati, & alijs personis Ecclesiasticis, non personarum, sed Ecclesiarum, vel officiorum ratione relicta sunt, decima ¶ perfoluetur, vt dicitur in ead. Extrau. vers. de legatis quoque. De eleemosynis autem, & alijs oblationibus dictam inferius veri. Octauo, de
- 44 eleemosynis.
- Quinto, De Venijs Prælati, & alijs

alijs personis Ecclesiasticis liberaliter fa-
 45 ctis, non soluetur ꝑ decima; prout sub-
 ditur in ead. Extr. vn. vers. idem de xenijs.
 46 sane autem xenia ꝑ proprie munuscula,
 quæ hospitijs dantur, xenos enim græcè
 hospes; est; vnde xenodochium, hospitale,
 & similia, sed & sumitur etiam xenium
 pro quolibet munere, ac dono, l. solent, fi.
 de off. proconf. Plura de his videri possunt
 apud Ant. Nebriff. in vocabul. vtr. iur. &
 eundem. ac Hier. Verrut. & alios in Lexico
 iuris, verb. xenium.

Sexto, Ex dict. Extrauag. vn. vers. decla-
 47 ramus etiã, habetur, quod de syluis, ꝑ seu
 memoribus, quæ non consueuerunt ven-
 di, nil soluitur, nisi fortè aliquid de illis
 venditum fuerit durante decima, & tunc
 æstimabitur, quantum valere debent an-
 nui redditus partis venditæ secundum assi-
 48 sium (host est ꝑ secundum iustum pretium
 à Principe statutum, per ea, quæ latè tra-
 dit Remig. de Gonn. tractat. de charit. sub.
 sid. quest. 60. num. 1. & 2. seu, vt paulo post
 in ead. Extrau. vn. dicitur, firmam annuam,
 arg. eorum, quæ tradit Glos. in cap. penul.
 verbo, alffisios, de cler. non resid. hoc est,
 conuentionem de certa summa pæcuniæ,
 seu fructuum pensionis nomine) secundum
 49 assisiam, inquam, quæ consuevit fieri de ne-
 moribus, in partibus illis, in quibus ne-
 mus sitauium fuerit, & de sola æstimatio-
 ne decima persoluetur, & nõ de eo, quod
 perciperetur de iis syluis, seu nemoribus,
 quæ vendi non consueuerunt; nisi fortè
 vendantur durante decima (intellige au-
 tem de venditione, non quoad proprietatem,
 sed quoad prouentum, vnde ibidem
 subditur) quia tunc soluetur ex venditio-
 ne pascuagij, seu herbagij, aut alterius cõ-
 similis prouentus eorundem nemorum, &
 syluarum; & si non vendantur huiusmo-
 di pascuagia, & similia, non soluetur deci-
 ma de his, tamen, quod in fraudem deci-
 mæ nihil contra hoc attentetur, hæc in d.
 Extrauag. de syluis verò cædus idem fiet,
 quod de stagnis mox dicitur, vt habetur
 in eadem Extrauagant. versic. de piscarij,
 autem.

49 Septimo. De piscibus ꝑ stagnorum, vel
 belluis garenarum, quos pro vsu, vel esu
 suo consumi, vel sine fraude donari con-
 tingerit, decima non soluetur, vt habetur

dict. Extrauag. vers. de piscibus stagnor-
 rum. De stagnis vero, & piscatoris (do me-
 sticis nimirum, ac priuatis, quæ vendun-
 tur quoad prouentum dumtaxat) decima
 50 sic ꝑ soluetur; videlicet, quod fiat ratio
 de numero annorum; quibus ante vendi-
 tionem vltimam vendita non fuerunt ad
 quantitatem prætij ex ipsa venditione vlti-
 ma recepti, vt pretio diuiso in partes se-
 cundum annorum terminum, durante deci-
 ma soluat decima ipsa de tot partibus
 pretij ex ipsa venditione recepti, quot
 fuerant anni prædicti; vt si fortè quinque
 anni erant elapsi, ex quo non fuerant sta-
 gnum venditum, & tunc venditum fuit
 pro centum florenis, fiat de pretio quin-
 que partes, & pro tribus annis, quibus du-
 rabit decima, soluat decima ipsa de tri-
 bus partibus pretij tantum, videlicet 60.
 florenis (vnde sex tantum floreni tribus
 illis annis soluentur) & multiplicabuntur
 & minuentur partes pretij, prout plures,
 & pauciores fuerunt dicti anni. De piscat-
 ijs autem fluminum, & lacuum, & vena-
 tionibus, si vendantur, idem, quod de sta-
 gnis, fiet. Hæc omnia cauentur in ead. Ex-
 trauag. vers. de stagnis vero.

51 Octauo, de elemosynis, seu oblatio-
 nib. datis ad opus fabricæ, & maximè de
 his oblationibus, quæ in ciuitatibus, & ali-
 quibus castris, & locis dictarum Pro-
 uinciarum in certis festiuitatib. in cande-
 lis, & alijs consueuerunt dari, & of-
 feri ad opus fabricæ deputatis, decima
 non soluetur. Similiter nec de illis ob-
 lationibus, quæ colliguntur interdum
 per laicos, qui consortiales dicuntur,
 (vulgo autem confratres vocantur) inter-
 dum per clericos, quæ ad opus consortij
 reduuntur, & quæ offeruntur, vt lumina-
 ria in Ecclesia, cruces, & calices fiant, &
 reparentur, & etiam ex illis pauperibus
 subueniatur, & sepeliatur corpora paupe-
 rum defunctorum; ita dicitur in sepius
 memorata Extrau. vers. de elemosynis ve-
 ro. Soluetur tamen de alijs oblationibus,
 quæ sunt clericis, & Rectoribus, siue fiant
 pro exequijs mortuorum, siue pro dan-
 dis pœnitentijs; nec non etiam de emen-
 dis, quæ ab excommunicatis recipiun-
 tur, vt habemus in ead. Extrauagant.
 versiculo. Soluetur autem, qui est paulo
 post

post medium, & vers. in super de oblationibus, qui est prope finem illius constitutionis, quod tamen intelligerem tunc deum procedere cum decima imponitur super quibuscunq; prouentibus, redditibus & obventionibus tam ordinarijs, quam extraordinarijs, prout fieri solet, per ea, quæ latius asseram infr. hac ead. quæstion. concl. vlt.

- 52 Tertia Conclusio. Rector Parochialis, qui virgēte necessitate Ecclesiæ, puta, quia ipse residendo personaliter in eadem, per se non sufficeret ipsi curæ propter multitudinem Parochianorum, vel diuisionem Parochiæ suæ, sed necesse habet vnum, vel duos, vel plures Capellanos cōducere, & eis propter (vel, vt ego potius legerem, præter) victum, salariū constituitur; salariū huiusmodi poterit in decime solutione deducere; sed ratione victus Capellanorum ipsorum aliquid non deducet; sic cauetur in dict. Extrau. vers. Rector Parochialis. Similiter quæuis persona Ecclesiastica, quæ in Ecclesia sua, vel beneficio, quod residentiam personalem requirit, nõ residet, sed facit in eodem per firmarium vel Vicarium deserui, deputando ipsi Vicario, vel firmario certam prouentuum, suorum portionem, non de Vicariatus seu firmarij portione, sed de vniuersis ipsius Ecclesiæ, vel beneficii prouentibus decimam exhibebit; ita disponitur in ead. Extrau. vers. sed Ecclesiastica persona. De huiusmodi autem ¶ Vicarijs, & Coadiutoribus habetur in c. in noua, 16. quæst. 7. cap. fin. 93. distinct. & c. 1. 94. distinct. & tot. tit. vbi Doctor. de off. Vicar. & tir. de cler. ægrot. vel debil. cum sim. Io. Selu. & alij in suis tract. de benef.

Quarta Conclusio. Quoniam nonnulli obtinēt à Monasterijs, & Ecclesijs Prioratus, pensiones, census, redditus, domos, grangias, (hoc est, villulas, vt colligitur ex Extrauag. cum nonnullis, l. 1. de præben. in comm. nec non ex tex. & ibi Glof. marg. in cap. fin. de cens.) in soluenda de his decima ¶ distinguendum est cum Bonif. VIII. dict. Extrauag. vers. & quia nonnulli, an talia in beneficium habeantur ex contractu, an mera gratia. Si enim talia in beneficium habeantur, siue hoc sit concessum per Sedem Apostolicam, siue per ipsorum

Monasteriorum, vel Ecclesiarum personas de illorum prouentibus soluetur decima. Cum autem obtinētur talia ex contractu pura ad pensionem, vel firmam annuam, in qua non est facta gratia obtinenti, sed in hoc vterque contrahentium studuit conditionem suam facere meliorem: perceptores pensionis, vel firmæ de ipsa pensione, vel firma decimam exhibebunt: si autem quis ante, vel post huius decimæ concessionem, ad vitam propriam, emit prouentus prioratum, vel aliorum prædictorum pro aliqua pecunia: ita, quod in hoc ei sciet gratia non est facta; considerabitur quantum æstimatione communi valeant annui prouentus prioratus, grangiarum, domus, terrarum, seu reddituum huiusmodi, & secundum hoc ab illis, quorum est horum proprietas, qui inde pretium pro futuro tempore receperint, per tres annos decima exhibebitur. si autem in his gratia facta sit obtinentibus, qua sciatur pro minori pretio, quam valeant, sunt talia vendita vel locata; ipsi obtinentes, & non Monasterium, vel Ecclesiam de illo, in quo gratia facta est ipsis, & dereliquo illi, quorum est proprietas, decimam exhibebunt. Si autem personis aliquibus pro iusta mercede, seu remuneratione laboris, vel obsequij præstiti, vel præstandi talia sunt concessa, hi, quorum est illorum proprietas, in decimatione prouentuum suorum, etiam horum prouentus merito numerabunt, & de illis (sicut de alijs, quos pro certis suis utilitatibus expendunt) decimam exhibebunt. Quod si hæc per illos, qui ea obtinebant, in alios sunt translata, (quia res transit cum onere suo) etiam circa illos, quæ prædictimus, seruantur. Nec deducuntur ¶ expensæ, quæ pro Monachis) qui in talibus Prioratibus, grangijs, seu domibus in beneficium, seu ex mera gratia concessis, ex pacto teneri debent) fieri dignoscuntur. Expensæ autem illorum Monachorum, vel personarum, quæ teneri debent ex pacto in Prioratibus, grangijs, seu domibus ad iustam firmam, seu pensionem concessis, siue determinatæ, siue non, æstimabuntur æstimatione communi, & talem æstimationem Monasterium, vel Ecclesia, cuius illorum est proprietas, cum suis prouentibus decimabit. Hæc omnia Bonif. dict. vers. & quia

quia nonnulli. Ex quibus illud, quod de pensione dicitur, si tamen de vera pensione Ecclesiastica intelligere velimus, latius infr. explicabitur, quæst. 3. conclus. 2. Quod vero de expensis habeatur, diligenter adnotandum est propter illa, quæ infr. quæst. 4. conclus. ult. dicimus de expensis deducendis; ubi quicquid in hac, & in superioribus ac seqq. conclus. ad expensas faciens diximus, ne longum faciamus, nequaquam repetemus, sed ad ea, quæ hic dicta sunt, lectorem remittere sat erit.

Quinta Conclusio. De procurationibus, 59. quæ Prælati in victualibus percipiunt decimam non persolvent, sed qui eis præstant huiusmodi victualia, in decimatione suorum proventuum, & reddituum numerarunt, & solvent decimam de eisdem. De illis autem procurationibus, quæ Prælati in pecunia numerata rectè percipiunt ab antiquo, & quas perciperent, etiam si non visitarent, decimam præstare tenentur. Prælati autem, qui procurationem, quam sine visitatione potuit de iure percipere in pecunia numerata, remittit; quia remittit quod sibi debetur, & de quo soluisset decimam, si illud recepisset, tenetur ex tali procuratione decimam exhibere. si vero procurationem, quam tantum in victualibus licet percipere, fortasse remittit, persona Ecclesiastica, cui remissio facta est, huiusmodi victualia cum alijs proventibus suis cum decimam soluet, æstimabit, cum, etiam si non essent remissa, hoc facere teneretur; sic habemus in d. Extrau. Bonif. VIII. ver. Præl. de procurationibus. De his vero procurationibus quæ sunt tractantur. & Doct. 60. quæst. 2. & 3. per totum, 23. quæst. ult. & cap. si tributum, cum seq. 1. quæst. 1. & tot. ferè rit. de cens. ext. & in 6. inter Mod. Petr. Surd. tract. de aliment. tit. 1. quæst. 64. Pauin. Socin. Fusc. & alij in suis tract. de visit. sub quæst. & tit. de procurationib.

Sexta Conclusio. De ijs quæ quoque, quæ consistunt in iurisdictione, mero imperio, regalibus, atque similibus, soluetur decima deductis salarijs moderatis, quæ ante concessionem decimæ consueverunt solui iudicibus, & officialibus, similibusque personis, sine quibus iuridictio, & cætera similia nequeunt expediri, ita tamen, quod in fraudem decimæ, nihil contra hoc penitus

61. attentetur, sed expensæ quæ officialium, iuratum, & huiusmodi personarum factæ in vestibus, siue victualibus minime deducuntur, sicut alia expensæ similes factæ circa familiam Prelatorum. Ita habemus in dict. Extrau. vn. ver. de ijs quoque.

Septima Conclusio. De furnis, ac molenis 63. dinis quæ decima præstabitur, ut ibid. dicitur 64. ver. item de furnis. de fructibus quæ quoque arborum, & hortorum decima soluetur. 65. De his quæ autem, quæ consumuntur vsu, vel etiam animalium, si sint Ecclesiarum, soluetur decima, deductis expensis necessarijs, quæ sunt pro custodia, si vero sunt personarum, decima non soluetur; ita habetur in sapius memor. Extrau. vn. de dec. ver. de fructibus arborum.

Octava Conclusio. Beneficia quoque vnica subiacent huic decimæ, licet principaliter quæ vniantur, & retineant nomen, & statum proprium. Rario clara est, quia, cum retineant statum suum, sicut ante subiecta erant, ita nunc, & probatur ex eo, quod tradit Card. post alios d. Clemen. sin. de decim. dum vult, quælibet beneficia comprehendendi nomine beneficiorum, de quo d. Clemen. in primis verbis. Immo idem erit, si ex duobus vnitis vnum fiat; vtrumque enim suam naturam seruat, iuraque, & priuilegia sibi inuicem communicant, ut patet ex iur. infr. citan. & not. Abb. cap. secundo, nu. 4. de relig. dom. & alij passim; quare, prout antea soluebatur de ijs decima, vel non, ita quoque nunc fiet. Idem quoque erit, si beneficium aliquod, quod alias immune esset à decima, alteri vnitis sit accessorie dummodo illud beneficium, cui vnitur, decimæ subiaceat, tunc enim de ijs quoque redditibus soluenda erit decima; & contra cum eo casu Ecclesia, quæ alteri accessorie vnitur, & annectitur, illius naturam, consuetudinem, & priuilegium assumat, propriaque iura amittat; siquidem eius vnitur Ecclesie, tanquam filia matri esse perhibetur, quæ omnia colliguntur ex text. & Doct. in cap. postquam, & cap. & temporis, r6. quæst. 1. cap. sicut vnire, de excess. prælat. cap. quod traslationem, de off. Leg. Abb. cap. ne sed. vac. & d. cap. 1. nu. 4. & Petr. de Perus. in tract. de vnion. cap. 1. Et generaliter, quod de omnibus beneficijs vnitis, seu membris principalis benefi-

cij soluenda sit decima papalis, consuluit Oldr. conf. 253. num. 1. Bal. conf. 205. num. 4. volum. 3. Rebuf. conf. 125. num. 7. & late tradit Remig. Gonn. in tract. de charitat. 67 sub sid. q. 26. nu. 1. Quod idem puto ꝑ locū habere, quamuis bona, & fundi beneficiales siti sint diuersis in locis, & decima imponatur in aliqua diocesi, vbi situm est beneficium, & Ecclesia; non autem vbi bona illius: attenditur enim locus beneficij, cū huiusmodi decima ꝑ sit onus reale Ecclesiarum, non autem prediorum, & imposta sit non ipsis rebus, sed Ecclesijs, vel personis Ecclesiasticis pro ipsis rebus; vnde soluenda erit decima etiam pro bonis siccis extra illud territorium. Ita per hanc rationem tradunt in terminis Doct. communiter in cap. 1. de immunitat. in 6. maxime verò Io. An. Gemin. & Franc. quos ego vidi, eosque sequitur Bellenz. de charit. sub sid. quæst. 434. Remig. de Gonn. eod. tract. quæst. 25. & 26. vbi id late examinant; quāuis contrarium tueri videatur Federic. de Sen. conf. 151. in 2. respons.

Nona Conclusio. Decime soluuntur de mensa grossa Canonicorum. Quod enim 69 de Canonicatibus ꝑ soluatur, supr. admonimus hac ead. quæst. concl. 2. & colligitur ex alleg. Extrau. vn. vers. sed Ecclesiastica persona, dum comprehendit quodlibet beneficium, quod residentiam personale requirit: clarum autem est, Canonicos 70 ꝑ teneri ad residendum, vt tot. ferè tit. & clarius in cap. pen. de cleric. non resid. & cap. vnic. eod. titul. in 6. Quamuis igitur 71 ꝑ mensa hæc, vt plurimum, tam à prebendis, quam à distributionibus quotidianis distinguatur, vt patet ex Paris. consil. 32. vol. 4. Cald. conf. 21. sub. tit. de preben. Rebuf. in Concor. Gall. rubr. de collat. §. 1. verbo distributionum, Abb. in cap. licet, de preben. Felin. in cap. Iacobus, de simon. Doct. ferè omnibus in d. cap. vnic. tamen ex iisdem ferè Doct. ibi. videre est, aliquan 72 do ꝑ eam succedere loco prebendarum, vt liquet inter alios ex Abb. d. cap. licet; 73 aliquando de ipsa mensa grossa ꝑ soluuntur distributiones quotidianæ, vt inter ceteros tradit Gemin. dict. cap. vnic. in fin. Vbi ergo mensa hæc, seu massa subrogetur, & succedat loco prebendarum, quoniam non adiunt, prebende distincte; tūc,

quamuis decima absolute imponatur super 74 per beneficijs, puto, ꝑ de ea decimam, 75 esse; cum subrogatum sapiat ꝑ naturam eius, in cuius locum subrogatur, leum qui ꝑ. qui iniuriarum, nisi quis caut. cum alijs vulg. sed vbi etiam ea in distributiones quotidianas destinetur, ac distribuatur, tūc saltem, cum decima super prouentibus Ecclesiasticis, seu Ecclesiasticarum personarum imponitur, de illa mensa ꝑ soluenda 76 erit decimas eo enim casu de ipsis quoque distributionibus quotidianis præstatur, vt mox dicam.

Decima Conclusio. Vbi decima Papalis imponatur super beneficijs, & omnibus 77 prouentibus Ecclesiasticis, tunc ꝑ de distributionibus quoque quotidianis soluenda est: rex. ad litteram in iam millies citat. Extrau. vn. vers. & quia non occurrit, de decim. vbi Bonif. ponit hæc verba: Et quia non occurrit nobis, quin quotidianæ distributiones prouentus Ecclesiasticis sint, de distributionibus, quæ dantur in horis Canonice presentibus, debere solui decimam declaramus. Vnde per eam Extrauag. nonnulli absolute dixerunt, de quotidianis distributionibus soluendam esse decimam, vt Glos. 1. Inol. num. 6. & alij d. Clem. fin. de decim. qui tamen intelligendi sunt in casu Extrauag. cum nimirum decima imponitur super prouentibus; ob eam rationem, quia nomen prouentus ꝑ valde generale est, & comprehendit omnem redditum vnde cūque nobis obuenientem, vt patet ex tex. in l.annonam, ibi, vberes prouentus, ff. de extraor. crim. Boer. decis. 224. Alciat. in l. frugem, primis verbis, ff. de verbor. signific. & ibi latius Rebuf. vers. prouentus verò, & in Concord. Gall. rubric. de collat. §. volumus in Glos. redditus, cum seq. 79 Quod idem putare dicendum, ꝑ si decima imponeretur super redditibus, aut obuentionibus Ecclesiasticis; nam & nomen 80 redditus, & obuentionis ꝑ satis generale est, vt patet ex Alciat. loc. cit. Rebuf. dict. Glos. redditus, & l. frugem, & vers. insuper, de verbo redditus, & vers. obuentiones, Boer. vbi supr. Zenzel. in Extrauagant. Io. 22. incipit, suscepti, verb. fructus, & obuentiones, de elect. & alijs, quos refert, & sequitur Tiraq. de retract. lignag. §. 1. Glos. 6. num. primo, certè redditus nomen generalius

ralius est, quam nomen fructus, vt adnota-
uit Glos. communiter recepta in cap. 2. de
suppl. negl. Prælat. in 6. verb. reditibus; plus
enim est in reditu, quam in fructu, vt par-
tus ancillæ, l. in pecudum, §. hæreditatem
ff. ad Trebel. & §. in pecudum, Inst. de rer.
diuis. cum simil. & tamen sunt in reditu, l.
Paulus, §. heres, ff. de vsur. alia Glos. in cap.
general. verb. reditus, de elect. in 6. Rebus.
dict. Glos. reditus, & alij Doctor. quos recē-
sere non est necesse. Vbi autem decima
imponatur dumtaxat super beneficijs, vel
81 eorum fructibus; tunc puto non esse
eam de distributionibus soluendam; sic
intelligendi sunt, quotquot indistinctē af-
ferunt, de ijs non esse soluendam decimā,
quod voluit Glos. Zenzel. dict. Extrauagan.
suscepti, verb. soluere in fin. alia Glos. dict.
Extrauagan. suscepti, verbo, in totum, ante
medium, ne sed. vacan. inter commun. tra-
dideruntque Geminian. conf. 85. num. 18.
Marc. Mant. conf. 1. Tiber. Decian. conf. 43.
num. 15. post Gemin. 153. Flam. Paris. de re
sign. benef. lib. 6. quaest. 2. num. 3. r. Mandos.
tract. de sign. grat. tit. de pensio. colum. 8.
vers. pensiones, Rebus. dict. tractat. de dec.
quaest. 3. num. 8. dicens ita fuisse per Papam
declaratum; Gig. vero conf. 144. num. 33.
multas refert se vidisse literas Apostolicas
mandantes, quod de distributionibus quo-
tidianis decima per Papam imposita non
solueretur, ex quibus quinque recenser
sub diuersis datis, & subdit, sæpius se ita
practicasse, & obtinuisse. Bellen. demum
in tractat. de charit. subsid. quaest. 76. dicit,
quod nisi essent declarationes illæ Bonif.
VIII. contrarium diceret, quod nimirum
de distributionibus quotidianis decima
non præstetur. Idque ex eo maximè pro-
batur, quod distributiones quotidianæ
82 neque in nomine beneficij veniunt, vt post
Gemin. d. conf. 85. num. 20. Rip. respons. 2.
lib. 1. & Franc. dict. cap. vnic. §. statuimus,
not. 1. tradit Gig. d. conf. 144. num. 17. & 18
83 neque etiam in nomine fructuum benefi-
cij, neque in valore illius computantur,
Rot. decis. 63. de sentent. & re iudic. in an-
tiq. decis. octaua, de præbend. in nouiss. &
29. eod. titul. in antiq. decis. 33. num. secun-
do, & decis. 170. num. primq; lib. tertio,
prima part. in nouiss. diuers. Boer. decis. de
cimanona, num. decimo quarto, de rescrip.

Ioan. Andr. rubric. de concess. præbend.
Franc. & cæteri, dict. cap. vn. Oldrad. conf.
118. & alij relati, ac probati a Bellenz. d.
quaest. 76. Paris. dict. quaest. secunda, nu-
30. Gig. dict. conf. 144. num. decimo, & no-
bis tractat. de distributionib; quotid. parte
prima, quaest. 6. Idem quoque erit ob ean-
84 dem ferè rationem in annuarijs, &
mortuarijs, seu obuentionibus ratione se-
pultura, vt in specie tradit Bellenz. d. quaest.
76. hæc enim quoque non computan-
85 tur in reditibus, seu valore beneficij, vt
not. Rebus. dict. decis. octaua, de præbend.
in nouiss. & Bellenz. vbi supr. post Io. And.
dict. rubric. de concess. præbend. versicul.
demum quærebatur, & Oldr. conf. 206. in-
cip. An obuentus. Immo neque veniunt
nomine reddituum, fructuum, iurium,
prouentuum, aut emolumentorum Cano-
nicatus; sed neque etiam nomine distri-
butionum quotidianarum, vt post alios
tradit Nauar. conf. 13. sub titul. de cleric.
non resid. volum. primo. De his ergo de-
cima Papalis non soluetur, seclusa Bonifa-
cij declaratione, quæ in speciali casu lo-
quitur, quo imposita fuerat decima super
omnibus prouentibus Ecclesiasticis, quod
& supr. attigimus, conclus. 2. in fin. Quid
autem propriè veniat nomine distribu-
tionum quotidianarum, præter Doctor. dict.
c. vn. videndus est tex. in Extrau. postulasti,
& Extrau. cum nonnullæ, la. 1. de præb. in
com. cum alijs per nos adductis, dict. 1. p.
quaest. 3.

QVAERO TERTIO, An aliqui
sint immunes a solutione harū
decimarum, & quinam illi sint.
Prima Conclusio. Colonus,
86 † qui conduxit bona, & prædia beneficij
cuiuscunque, non tenetur, si ei gratia ali-
qua in eo contractu scienter non est facta,
ad solutionem decimarum, sed decima ad
proprietaryum spectabit; ita habetur, & la-
tius explicatur in d. Extrau. vn. vers. & quia
nonnulli, de decim. cuius verba supra retu-
limus quaest. præceden. conclus. 4. & nota-
runt inter cæteros Glos. & Imol. d. clem.
fin. de decim. Bellenz. dict. tract. de subsid.
char. quaest. 75. Vinc. Franc. dec. Neap. 107.
num. 3. & seqq.
87 Secūda Cōclus. Pensionsarij tenetur ad ra-
tā pensionis soluere decimā papalē, quæquid
in

in contrarium voluerit Io. An. in addit. ad Specul. sub tit. de concess. prebend. & Odrad. conf. 268. contra eos enim est communis eorum opinio, qui de hoc aliquid scripserunt, quam tenetur Dec. conf. 156. incip. statutum Cathedralis Ecclesie, vol. 1. nu. 4. & ibi Lugd. in add. Rebus. conf. 125. per totum, Bellenz. dict. tract. de subsid. charit. quaest. 37. Caccialup. tract. de pension. eccles. quaest. 17. Gig. cod. tract. quaest. 59. per totam, & rursus quaest. 62. num. 13. seu potius conf. Alex. de Neuo. item Paul. Rom. in sim. tract. cap. vi. num. 2. Vrsil. ad Aff. decif. 252. num. 7. Vinc. Franc. dict. decif. 107. num. primo. & seqq. idem quoque aperte tenet Rot. Rom. decif. 161. num. 3. 2. par. in nouiss. diuers. dum ait, pensionarium regulariter teneri contribuere pro rata pensionis ad solutionem oneris impositi super fructibus beneficij, super quibus est imposita pensio, allegans Caccial. dict. quaest. 17. & Gig. d. quaest. 59. & satis colligitur ex dict. Glos. 1. dict. Clem. fin. & ibi Ioan. Imol. num. 6. de decim. per tex. d. Extrau. in alleg. vers. & quia nonnulli, vbi dicitur, quod si reditus, pensiones, census, & similia Monasteriorum in beneficium habeantur, siue per Sedem Apostolicam, siue per ipsorum monasteriorum, vel ecclesiarum personas, de illorum prouentibus soluetur decima, quo loco verbum illud, pensiones, sine vilo incommodo intelligi potest de pensione Ecclesiastica, cuius capax regulariter est solus clericus, quæque vt perpetuo duret, a solo Pontifice imponitur, & hoc est, quod dicitur in dict. vers. siue sit hoc concessum per Sedem Apostolicam, quod vero subditur, siue per ipsorum Monasteriorum, vel Ecclesiarum personas ad grangias, domos, reditus, & census, de quibus ibi, refertur, & sic illud tex. de pensione Ecclesiastica intellexit Gig. dict. q. 59. num. 2. & Rebus. d. conf. 125. num. decimo, ex quibus factis, ni fallor, firmata manet hæc conclusio, licet ad id aliqua adducat Bellenz. dict. quaest. 37. & plura Rebus. d. conf. 125. quæ tamen parum vrgent. Illud quoque maxime facit, quod pensionarius ¶ tenetur pro rata ad charitatum, 88 subsidium, quod late probant Bellenz. dict. quaest. 37. Gig. d. tract. de pens. Eccl. quaest. 38. Remig. de Gonn. de charit. subsid. que-

stion. 44. post Dec. confil. 156.

Declaratur autem primo hæc conclusio, vt non procedat, ¶ vbi pensio imposita fuit libera ab omni onere etiam decime cum Papa possit aliquem priuilegiare, ne soluat decimam, ita in specie Bellenz. d. tract. quaest. 58. num. 3. Gig. d. quaest. 59. nu. 6. idque admittit Rot. dict. decif. 161. num. secundo, opt. text. in cap. cum instantia, de cens. ibi, nisi forte per speciale priuilegium Sedis Apostolicæ, & cap. accedentes, de præscript. ibi, nisi per speciale priuilegium Apostolicæ Sedis, quo vtroque loco loquitur Pontifex de procuratoribus debitis legatis, & Nuntijs Apostolicæ Sedis, vnde etiam colligi potest, ¶ generale priuilegium non sufficere, quod & in specie tradit Bellenz. dict. quaest. 58. num. 1. & 2. quæ tamen declaratio restringitur, nisi eidem exemptioni per Pontificem postea in literis impositionis decimarum, quod semper 91 fit, aut alias derogetur ¶ cum clausula, quorum tenores, &c. vt in specie probat Rot. decif. 161. num. 3. & seqq. iunctis ijs, 92 quæ de vi huius clausulæ tradit Bald. & Collect. in c. dilecti, de præscrip. Ioan. An. cont. 56. late inter alios Ant. Gabr. comm. concl. lib. 5. tit. de claus. concl. 5. Extenditur autem primo hæc ipsa declaratio, 93 quod, ¶ si Papa dedisset auctoritatem collectori exigendi decimam super prouentibus, ac redditibus beneficiorum, a quibuscunque personis, non obstantibus quibuscunque priuilegijs, adhuc non poterit cogere huiusmodi pensionarium, qui pensionem habet exemptam ab omni onere, ad soluendam decimam, vt in terminis monet Gig. dict. quaest. 59. num. 9. per ea, quæ tradiderunt Alexand. conf. 120. volum. quarto, & Card. conf. 102. in princip. Exten 94 ditur secundo, quod ¶ si Rector beneficij fuerit grauatus ad soluendum integram decimam, non poterit pensionarius a Collectore vterius molestari ad illius solutionem, cum semel decimatum amplius 95 ¶ non debeat decimari, cap. tua nobis, cū ibi trad. per Doctores, de decim. & semel exactum non debeat amplius exigi, cap. bona fides, de reg. iur. in 6. cum alijs, de quibus per Gig. id in specie tradentem d. quaest. 59. num. 3. & 4. Poterit tamen Re- 96 ctor beneficij eo casu ¶ vt retentione

pro

pro rata decimæ soluendæ per pensionarium in solutione pensionis, vt monet Gig. vbi sup. num. 5.

Declaratur secundo principalis conclusio 97. fio, vt non procedat, si vbi pensio non excederet summam ducatorum septem, vt in specie limitat Gig. d. quæst. 59. num. 7. & est text. expressus in d. extrauag. vn. s. seculares quoq; clerici, vbi dicitur, quod seculares clerici, quorum Ecclesiastici reditus summam ducatorum septem non excedunt, annuatim decimam soluere non teneatur, quod tamen si restringitur, nisi plures huiusmodi, vel etiam minores pensiones obtineret, quæ simul dictam summam excedunt, tunc enim de omnibus soluenda erit decimæ, per text. express. in seqq. verbis dict. extrauag. quæ retulimus q. præced. concl. secunda, vers. Tertio 99. seculares clerici. Idq; procedere si etiam si fuisset assignata talis pensio in beneficiu vt ibid. dicit Gig. & colligitur aperte ex dict. extrau. loc. cit.

Declaratur tertio eadem conclusio, vt 100. non procedat in pensione si alicui assignata ob remunerationem laborum, vel obsequij, aut seruitij præstiti, vel præstandi, vt post glos. i. d. clem. fin. & ibi Imol. si radit Gig. dict. quæst. 59. nu. 8. & videtur text. satis apertus, dict. extrauag. vn. versic. si autem personis aliquibus, cuius versic. verba retulimus sup. concl. 5. præcedent. quæstionis.

101. Declaratur quarto, non procedere in Cardinali pensionario, ita in specie docet Gig. d. quæst. 59. num. 10. cuius rei veritas, & confirmatio ex eo pendet, quod mox dicam de beneficijs Cardinalium in 5. concl. huius quæst.

Tertia Conclusio, quæ sicut & sequens, extensio seu ampliatio quædam est ad proximè præcedentem concl. Excommunicatio lata per collectorem decimarum contra pensionarium, cui reseruata est pensio libera ab omni onere decimarum, ob non solutionem decimæ ad ratam pensionis, est ipso iure nulla; ita in specie tradunt Bellenz. dict. tractat. de subsid. char. quæst. 24. & Gig. d. tractat. de pens. quæst. 60. per totam; idem quoque tenuit Cald. de lentent. excommun. cons. 9. vbi dicit, 103. quod, si collector decimæ, volens de-

cimam exigere à Religiosis exemptis ab eius solutione, eis priuilegium suum allegantibus, eisdem propter huiusmodi denegationem solutionis excommunicet, excommunicatio erit ipso iure nulla, ad idem opt. text. in cap. cum ad quorundam, de excess. præl. vbi declaratur nulla excommunicatio Prælati exigentis procuracionem ultra iuris formam, aut speciale priuilegium Apostolicæ Sedis si lata contra non soluentes huiusmodi excessiuam procuracionem; quod idem de procuracione ultra iuris formam adnotauit Innocent. in cap. cum Apostolus, de cens. Alia ad id leuiora addunt Gig. & Bellenz. loc. cit. quos videas, si lubet.

Quarta Conclusio. Si clericus priuilegiatus, vt non teneatur soluere decimam de pensione, molestetur a Collectore, & soluat cum protestatione, quod per talem solutionem non attendit præiudicare suo priuilegio, talis protestatio cum iuuat ita in specie tradit Gig. d. trac. de pension. 106. quæst. 61. idem si de priuilegiato, vt non soluat charitatum subsidium, docet Bellenz. d. tractat. de charit. subsid. quæst. 61. opt. text. in l. 1. & quod ibi not. Bart. C. de ijs, qui sponte publ. mun. suscep. lib. decimo, vbi veterani, qui patiuntur se decuriones fieri, id faciunt cum pacto, saluo priuilegio suo, illud non amittunt, idem quoque probatur ex Roman. cons. 253. incipit pro decisione propositæ consultationis, dub. vlti. vbi id adstruit de solutione quorundam onerum facta per homines habentes immunitatem.

107. Idem quoque erit si vbi nulla protestatio accessit, sed per vim extorta fuit decima, vt in prædicto casu sentit Rom. & in casu charitat. subsid. Bellenz. loc. cit. & est de hoc optim. text. in l. cura extruendi, circa princ. vers. nec si per vim extortum, ff.

108. de mun. & honor. Si autem si pensionarius, aut alius priuilegiatus exemptus a solutione decimarum sponte, & sine vlla protestatione soluat, an tunc sibi præiudicet, hoc pedit ab illa quæstione, an si per vicium actum contrarium, quis suo priuilegio renuntiare videatur, de qua per Doct. dict. l. 1. & c. cum accessissent, de const. Bar. l. beneficium, & ibi Alex. de const. Prin. Cyn. in leg. voluntaria, C. de excus.

cus. tutor. Card. in clem. saepe, §. si tamen, quæst. 2. de verb. sign. Innoc. in c. ad accedentibus, de priuile.

- Quinta Conclusio. Probabilius mihi est
 110 Cardinales non teneri soluere decimam de suis beneficijs, ita expressè tradit Lâc. Conr. in Templ. omn. iud. lib. 2. c. 3. quod est de Card. §. 2. num. 20. idem sentit Gig. d. tract. de pens. quæst. 59. num. 10. dum ibi tuetur, Cardinalem pensionarium non teneri contribuere ad papalem decimam, pro rata pensionis; idem quoque in
 111 §. charitatio subsidio generali a Papa imposto, quod ab eo immunes sint Cardinales ratione suorum beneficiorum, latius probat Rom. conf. 493. incip. in casu, quo quæritur. Ratio vero conclusionis illa est quia probabilis etiam est, Cardinales
 112 §. in materia præcipuè poenali, & reuocatoriæ priuilegiorum non comprehendi in generali constitutione Papæ, nisi de ijs fiat specialis mentio, vt singulariter concludit Io. Monach. quem sequitur Io. An. in cap. vn. de schismat. in 6. Idem Io. An. in c. quia periculosum, de sentent. excomm. in 6. Barb. de præst. Cardin. quæst. 12. colum. secunda, vers. primo faciunt. Vnde etiam
 113 §. non comprehenduntur in Regulis Cæcellariæ, vt voluit Abb. cap. 1. de excess. prælat. in princip. Barb. cap. in nostra, col. 2. de rescript. latè Ancharan. conf. 295. & 297. & alij apud Gomef. in proœm. reg. cancell. quæst. 4. in princip. & versic. tertius casus & reg. de infr. quæst. tertia, vbi etiam Mandos. quæst. secunda, Rebuf. in Concord. Gall. rub. de colla. §. si quis vero verbo, Cardinalatus, & est communis opinio teste Gig. d. quæst. 59. in fin. & Lanc. Conrad. d. cap. 2. §. 1. num. octauo; Pro quo etiam maximè facit, quod Cardinales
 114 §. sunt pars corporis Papæ, cap. felicitis, de poen. in 6. & ibi nor. Archid. & Io. An. Host. in cap. antiqua, de priuile. Io. Monac. d. cap. 1. de schismat. in 6. & Io. de Lign. in c. secundo, de cler. non resid. & dicuntur
 115 §. filij primi gradus, Io. And. & Imol. d. cap. felicitis, & Cardinales a Summo Ponti
 116 hie vocantur §. filij, sicut Episcopi vocantur fratres, c. Raynaldus, de testam. & cap. quam graui, de crim. fall. cum vtrobique
 117 not. per Doct. tributum §. vero, & collectum a filijs non exiguntur, iuxta illud Domini

Matth. 17. Reges Terræ a quibus accipiunt tributum, vel centum, a filijs suis, an ab alienis? & cum respondisset Petrus, ab alienis, subiicit Dominus, ergo liberi sunt filij: faciunt & alia, de quibus per Roman. & Gig. loc. citat. Quæ conclusio, quamuis probabilis sit, & satis ni fallor roborata: dubia tamen redditur per ea, quæ voluit Felin. in cap. cum in iure peritus, de offic. delegat. cap. ad aures, vers. octaua conclusio; de rescript. & cap. super his, columna tertia; de fid. instrum. quibus in locis tradit, Cardinales quosque §. sub generali constitutione comprehendi, quod & alij voluerunt, quos recensent Mandos. & Gomef. vbi supr. & vbi versatur publica utilitas, & fauor, tradiderunt Rebuf. dict. §. si quis vero, verb. Cardinalatus Gomef. dict. quæst. quarta in proœm. reg. & reg. de infr. quæst. tertia, alijque, quos refert, & sequitur Bellenz. dict. tractat. de subsid. charit. quæstion. sexagesimalis, f. r. per totum, vbi contra Rom. in consil. allegat. probare contendit, §. ipsos quoque Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinales teneri contribuere ad praestationem generalis subsidij quibuscunque beneficiatis per Papam imposti pro expeditione contra infideles, ea potissimum ratione, quia nullus maior §. fauor est, quam fidei cap. Iudæi, vigesima octaua, quæst. prima, capitulo secundo, de conuers. infid. cum simil. per eum allegat. dispositio autem fauorabilis comprehendit
 118 §. etiam Cardinales, vt præter eos, quos ipse adducit, voluit quoque Gomef. dicta quæstione quarta in fine. Cui tamen rationi facile satisfieri potest, etenim admittendo priorem propositionem, distinguimus posteriorem nam fauorabilis constitutio, quamuis generalis, comprehendit etiam Cardinales, vbi vel immediatè agitur de eorum fauore, prout loquitur Gomef. & alij, vel directè de fauore fidei, cultu diuino, aut animarum salute, prout loquuntur Doctor. per Bellenz. allegati.

Non negauerim tamè, quinsi in huiusmodi impositione appositæ fuerint generales illæ clausulæ, cuiuscunq; status præminen-

minentia, gradus, vel dignitatis existant, comprehendantur etiam Cardinales; 122 per eas enim illos quoque ꝑ contineri, decisum fuit in Rot. teste Gomef. d. quaest. 4. vers. quantum vero ad Cardinales, & q. 5. in fi. Sed, quicquid sit, hodie semper a Summis Pontificibus in huiusmodi impositionibus decimarum ꝑ eximuntur Cardinales, ea expressa ratione adiecta, ob assiduos, magnosq; labores, quos ipsi Ecclesie vniuersali impendunt, & grauissima, quae tuenda dignitatis causa sustinent, onera, prout ego vidi in bullis decimarum, tam olim a felic. record. Gregor. XIII. quam etiam nuper a S. D. N. Clemente VIII. pro expeditione belli contra Turcas vniuerso Italiae clero impostarum. Atq; haec de hac conclusione nimis forsitan prolixè di sta sint.

Sexta Conclusio. Collectores, vel alij 124 Officiales ꝑ deputati ad colligendas, seu exigendas decimas in certo loco, si ibi sunt beneficiati, sunt exempti ab earum solutione; ita de charitativo subsidio voluerunt Bellenz. d. tract. de charit. subsid. q. 54. quem etiam sequitur Remig. in simil. tract. quaest. 50. quod idem erit de decima Papali, ad quam a charitativo subsidio 125 ꝑ arguit Bellenz. d. tract. tum q. 37. tum in alijs frequenter, & Remig. eod. tract. quaest. 37. nu. 25. Ratio autem conclusionis est, quoniam decima haec 126 ꝑ munus, seu onus extraordinarium 127 est: ad hoc enim, vt munus ꝑ ordinarium sit, non solum requiritur, quod imponatur a lege, vel canone, l. 1. vbi Glof. Bartol. & ceteri, C. de vacat. mun. publ. lib. 10. sed etiam requiritur, quod habeat certam, annuam, & regularem praestationem, secundum Guliel. de Cun. in l. neminem, C. de sacros. eccles. Cyn. in l. voluntariè, quaest. 1. C. de excusat. Bart. l. placet, num. 13. C. de sacros. eccles. & l. 1. colum. fin. C. de mulier. & in quo loco, & c. lib. 10. quod non est in praestazione decimae, aut charitativi subsidij, quae non est annua, nec semper vniformis, sed iuxta indigentiam, & contingentem necessitatem. Ex quibus, & alijs concludit Bellenz. d. tract. quaest. 32. charitativum subsidium onus esse, seu munus extraordinarium, vbi etiam 128 pluribus ostendit, ꝑ simpliciter exemptis

exemptum intelligi a muneribus saltem, & extraordinarijs; atque ideo regulariter nõ posse ab exempto exigì charitativum subsidium. At verò Collectores, & alij Officiales ꝑ sunt immunes a solutione extraordinarij oneris, vt voluit Glof. in l. honorem, ff. de muner. & hon. Bart. l. 1. C. de immun. nem. conced. lib. 10. per l. honorem, & in l. honoribus, ff. de vacat. & excusat. mun. Neque obstat. d. l. 1. vbi nemo excusatur, & l. actores. C. de exact. tribut. lib. 10. vbi exactores tributorum tenentur ad tributa; responder enim Bart. d. l. 1. Bellen. & Remig. loc. citat. eas intelligendas esse de oneribus ordinarijs. Huic vero rationi illa quoque potest accedere generalis quidem, sed optima, quod officium non debet alicui esse damnosum, sed immo habere debet remunerationem cap. cum non deceat de elect. in 6. cum simil. ex quo statim sequitur, quod, si aliquis ex his officialibus pro exactione decimarum congruum habeat salarium, non erit exemptus a solutione decimae suorum beneficiorum. quae ratione in tract. de distribut. quorid. quem post primam huius operis editionem emisimus, par. 2. quaest. 1. pluribus ostendimus absentem propter Ecclesiae suae utilitatem tunc demum percipere distributiones, si ad id non habeat congruum salarium, aliàs secus.

Septima Conclusio. Vbi Papa, seu Camera Apostolica ꝑ conuenit cum clero certae dioecesis, quod ille clerus soluat sibi nomine decimae impositae certam summam, si deinde Papa eximit aliquem, vel aliquos beneficiatos, tenetur adhuc reliquus clerus soluere integram summam contentam. Ita in specie voluit Bellen. dict. tract. quaest. 59. quam totam quaest. refert ad verbum, nec dissentit Remig. de Gonn. in simil. tra. quaest. 5. 1. eumque sequitur Gig. de pens. q. 59. num. 6. Probatur autem per ea, quae not. Bart. post Jacob. de Aren. in l. ab omnibus, in princip. per illum t. x. dict. l. 1. quem sequitur Ancharan. in clem. praesent. de cent. vbi dicunt, quod stante statuto obligante Comitatus ad solvendum salarii Potestati, si postea eximitur aliqua villa, ceteri adhuc tenebantur id integrum salarii facit & rex. vbi id not. Glof. & Bart. dict. l. actores, C. de exact. tribut. lib. 10. vbi habetur,

tur, quod exactores onerum ad ipsa tenentur, ne ipsis cessantibus ceteri onerentur sed latius, & clarius id prosequitur in l. 2. ad fin. C. de apoc. publ. & ibi Alex. in add. optimè etiam facit, quod scripsit Cardin. d. clem. præfenti in fin. ubi dicit, quod, si collectæ debentur ab vniuersitatè alicui tanquam superiori, si iure superioritatis eximit aliquos a solutione, sicut est Papa

131 hoc casu exemptio ꝑ singulorum non prodest vniuersitati: & affert exemplum in procuracione legati, idem quoque sentiunt Abb. in cap. accedentes, num. octauo & Fel. num. 7. & 8. de præscript. post Bald. in cap. secundo requiris, in fin. de appel. latius pertractantes, & distinguentes hanc materiam; de qua etiam agunt Boich. c. pastoralis, de priuil. Anchar. conf. 10. 243. & 406. Specul. tit. de cens. §. 2. vers. quid si nimis, Doct. d. l. ab omnibus & l. 4. §. actor, ff. de re iudic. inter Modern. Petr. Surd. conf. 140. vol. 1. & 278. vol. 2 & nuperrimè Rolan. Cauagnol. ad decret. Montisfer. lib. 2. §. 1. quæst. 10. quos post absolutam hanc q. vidit. Sed quid si multi eximantur, ita, vt alij nimium grauentur? Respondet Abb. d. c. accedentes, num. 8. de præscript. loquens in casu procuracionum, modicam læsionem ferendam esse. l. quoties, C. de prec. Imper. per offer. & not. in c. rescripta, 25. quæst. 2. & etiam magnam, ubi clarè constaret de intentione Papæ, vt in c. memoriam, 19. distincti. sed in dubio Princeps præsumitur hoc non velle, l. ex facto, ff. de vulg. & pupill. c. super eo, de off. deleg. melius in cap. suggestum, & c. dilecti, de decim. Quo casu inquit Card. d. c. accedentes, quod reliquos

132 Clerus potest ꝑ resistere, ne soluat totam procuracionem, & appellare, expressa in appellatione hac cautà, quia enormiter ex hoc grauantur, & debet Princeps hoc viuo priuilegia illa reuocare, tanquam tendentia ad noxam d. c. suggestum, vel procuracionem minuire. Ipse vero Abb. d. c. accedentes, num. 9. distinguit, quod, si priuilegia fuerunt concessa ad instantiam, tunc excipietur, quod emanauerunt per ambitionem, vel importunitatem impetrantiu, quoniam, si Papa sciuisset, quod alia præcessisset, arg. l. vacuatis, C. de decur. lib. 10. & si hæc exceptio non admitatur, poterit appellari, argum. c. super eo, de off. deleg.

Quod si priuilegia fuerint concessa proprio motu Principis; tunc, inquit Abb. non video, super quo fundari possit appellatio cum contra Principis dispositionem non sit licitum appellare, sed si nimium grauat, debet implorari remedium a Principe, cuius est decernere de suis priuilegijs, vt not. d. c. suggestum, & c. cum vnissint, de iud. Quæ distinctio quamuis non placeat Belenz. d. quæst. 59. nu. 4. & mordeatur etiam a Fel. d. c. accedentes, num. 8. in fin. quoniã, inquit motus proprius ꝑ non tollit defectum intentionis Papæ, vt sentit Io. And. in d. c. si motu proprio, de probat. in 6. Hostien. c. causam, il. 1. de testi. Rot. decis. 6. de præben. in no. Bellam. decis. 392. & alij passim: mihi tamen sustineri posse videtur, tunc quod negari non potest ex motu proprio tolli omnem subreptionem, colligique apertè mentem Principis a qua non est in dubio recedendum, & gratiam viuificari, vt optimè probat Cassad. decis. 1. a. num. 3. ad fin. sub tit. de rescrip. Rot. decis. 29. num. 6. & num. 8. de præben. in nou. & multos alios effectus salutare producit, de quibus Doct. d. c. si motu proprio, & Rom. consil. 327. incip. istæ sunt rationes, Staphil. de lit. grat. & iust. tit. de vi, & eff. claus. vers. consequenter, & multis seqq. Anton. Gabr. cõ. conclus. lib. 5. tit. de claus. concl. secunda, & Menoch. tract. de præsumpt. lib. 2. præsumpt. 13. num. 9. & seqq. tum quod ex verbis Abbat. apparet, non constitui ab eo differentiam illam, quod si priuilegia concessa sint motu proprio, non appellerit, si ad instantiam, sic; immo in hoc casu vult, prius excipi de ambitione, importunitate, & subreptione, quod nimirum impetrantes tacuerint, aut de compositione facta, aut, quod alijs similis gratia facta sit, quæ possent Principem retardare a concessione, iuxta opt. tex. in cap. postulasti, & cap. super litteris, cum ibi not. per Glos. & Doct. maximè Felin. num. 6. de rescript. quod si non admittatur hæc exceptio, tunc inquit Abb. posse appellari, quod non poterit, ubi per motum proprium exempti aliquos, nam in dubio standum erit verbis Principis; poterit tam ad eum supplicari, quod tandem admittit, & monet ipse Fel. d. c. accedentes, num. octauo, multo vero magis standum erit priuilegio, ubi
adit

adfit clausula ex certa scientia; hæc enim
 134 viam præludit † ulteriori cognitioni, &
 facit præsumere, quod Papa voluerit vti
 plenitudine potestatis, vt latè offendit
 Staphil. de vi, & effect. claus. vers. subse-
 quenter, num. sexto, & sequentib. Anto-
 Gabr. comm. concl. lib. 5. titul. de claus. con-
 clus. prima. Illud ergo certum sit ex supra
 dictis, quod, si Papa post conventionem
 cum clero factam de certa summa, aliquos
 ex ima: a decima, tenentur reliqui, nisi ni-
 mium inde grauentur, soluere portionem
 exemptorum, quod si nimium grauentur,
 seruanda erit distinctio Abb. superius posi-
 ta. Idemque puto, etiam si aliquos eximis-
 set ante conventionem, licet Bal. in l. etiam
 colum. vltim. C. de execut. rei iudic. velit,
 tunc solum onus spectare in solidum ad
 alios, quando ante conventionem sunt
 exempti; quod idem tenere videntur alij;
 quibus optimè satisfaciunt Bellen. loc. citat.
 vel enim loquuntur de onere, quod solu-
 uitur ex conventionem alteri priuato, vel
 ex consuetudine, quod & latius profequitur
 distinguendo Abb. d. cap. accedentes,
 num. 8. de præscript. & cap. peruenit, nu-
 decimosexto, & seq. de immunitat. Ec-
 cles. quando autem facta est dict. composi-
 135 tio, seu conuentio, qualiter † debeant
 illi, qui composuerunt, inter se onus deci-
 mæ inter se compositæ diuidere, decidi
 potest ex not. per Bart. dict. l. 4. §. actor, ff.
 de re iudic. Bald. d. l. etiam, colum. vltim.
 C. de execut. rei iudic. & in Auth. defuncto,
 C. ad Tertull. Glos. in cap. cupientes, §. ad
 hæc, verbo discreta, de elect. in 6. nos de
 hoc aliquid dicemus quæst. seq. concl. se-
 cunda. Interim vero illud prætermittend-
 dum non est, posse Episcopum vna cum
 136 clero † aliquos eximere ex clero a deci-
 ma Papali ad sui ipsius, non autem Came-
 raræ Apostolicæ præiudicium, vt colligitur
 ex Card. d. clem. præsentis, de cens. & la-
 tius profequitur Bellen. dict. tract. quæst.
 60. vbi tamen vult, quod id fiat ex causa;
 quod etiam liquet ex ijs, quæ tradit idem
 Bellen. dict. tract. quæst. 47. & Specul. d. tit.
 de cens. §. nunc dicendum, versio. quid, si
 vniuersitas.

Pro complemento huius quæstionis vi-
 137 deri possent nonnullæ primò, † An ex-
 communicatus; Secundo, an intrusus, nul-

lumque habens ius in beneficio; Tertio,
 138 † an successor in beneficio, vel præces-
 sor, eiusque heredes teneantur ad sub-
 sidium, seu decimam Papalem. Verum,
 ne longum faciam, aliorumque dicta
 transferre ad implendas membranas vi-
 dear, a qua re semper abhorruim, remitto te
 ad ea, quæ in materia charitativi subsidij
 de excommunicato quidem tradiderunt
 Bellenz. dict. tract. de charitat. subsid. quæst.
 33. Remig. de Gonn. quæst. 40. Vide nouiss.
 Alterium de cens. disp. 12. lib. primo, cap.
 quarto, §. ob eandem rationem fol. 135. de
 intruso vero, seu etiam de eo, qui sine cul-
 pa non possident, idem Bellenz. dict. tract.
 quæst. 5. 1. Remig. quæst. 43. vbi id latè, &
 optimè expediunt.

VAERO QVARTO De modo
 seruando in solutione decima-
 rum papalium.

Prima Ccnclusio. Reguariter

139 non potest † Collector decimarum com-
 ponere cum ijs, qui soluere debent, de
 aliqua certa summa, nisi hoc specialiter sit
 ei demandatum, ita habetur in citat. ex-
 traug. vn. Bonif. VIII. quam nemo ad hoc
 allegauit, de decim. ad fin. vers. illi quo-
 que, inter commun. in hæc verba; illi
 quoque, qui deputati fuerint ad colle-
 ctionem decimæ, cum eis, qui debent solu-
 vere decimam, de aliqua certa summa
 soluenda, pro decima nequeunt conueni-
 re. Idem tradit Bellenz. dict. tractat. de
 charitat. subsid. quæstion. 48. num. octauo,
 Remig. quæstion. 46. num. secundo. Quod
 tamen declaratur primo, nisi etiam ha-
 140 beret † generale mandatum cum libera,
 vt ibid. Bellenz. & Remig. adnotarunt,
 per text. in cap. qui ad agendum, in fin.
 de procur. in 6. & l. mandato generali, ff.
 de procurat. quibus ego addo text. sing. in
 l. procurator, cui, ff. eod. titul. Declara-
 tur secundo, nisi ille Collector haberet
 141 generale mandatum ad exigendum
 vbiicumque locorum, vel saltem alicuius
 magnæ Prouinciæ, eaque compositio
 tenderet ad commodum Papæ, seu Cam-
 eraræ. Ita Bellenz. dict. num. octauo per
 text. in l. nam & nocere, ff. de pact. &
 l. cum hi, §. eam transactionem, ff. de
 transact. leg. non eò minus. C. de transact.
 Glos. in cap. primo, verbo, vacante,
 ne

ne sed vacante facit & tex. in l. solutum, §. fin. cum l. & seq. quæ incipit, vel vniuersorum, ff. de pign. act. i. iurandum, quod ex conuentione, §. fin. ff. de iureiur. & in l. ædiles, la. i. §. procuratoris, ff. de ædil. 142 adict. Quod idem fortius ¶ dicendum, esset in Camerario Papæ, cui est præpositus, & quasi administrator bonorum papalium temporalium, vt ibid. tradit Bellen. per opt. tex. in l. i. in princip. ff. de off. procur. Cæsar. Princeps vero secularis, cui per Papam ad tempus concessa fuerunt decimæ beneficiorum sui dominij, iuxta tex. in clem. fin. & ibi Glof. & Doct. de decim. lici 143 tē potest ¶ componere super decimā, cum beneficiat is; ita Bellen. d. quæst. 48. num. 10. quod etiam ante eum docuit Paul. d. clem. fin. & ibi Card. quæst. 5.

Secunda Conclusio. Quoad distributionem oneris decimæ inter beneficiatos non 144 exemptos mihi videtur ¶ ita distinguendum; aut enim imposita fuit decima, seu plures decimæ super vero valore beneficiorum, non obstante quacunque taxa; aut sumus in casu, quo taxa seruanda est, iuxta ea, quæ dicemus in 4. conclus. Primo 145 casu, siquidem ¶ nulla compositio super huiusmodi decimarum solutione, earumue quantitate a clero legitime fiat, aut etiam antea facta comperitur cum Camera Apostolica, singuli tot decimas soluere debebunt collectori de vero valore reddituum suorum beneficiorum, quot impostæ fuerunt, soluentium tamen decima electioni, seu arbitrio committeretur, vtrum ipsam velint soluere per totum tempus, quo durabit decima pro rata prouentuum quos singulis annis dicti temporis ipsos percipere contigerit, an per ipsum tempus pro rata communis æstimationis prouentuum eorundem; sed vna via electa, non licebit alicui variare ad aliam recurrendo; fietque & redigetur per Collectores in scriptis electio huiusmodi expressè in prima solutione decimæ supradictæ; alioquin iuxta æstimationem communem per totum tempus soluere tenebuntur; illi autem, qui elegerint soluere decimam pro rata eorum, quæ perceperint annuatim, vendere debent prouentus beneficiorum suorum, quæ personalem residentiam non requirunt, & soluent decimam pro

solo pretio, quod receperint de eisdem; dum tamen in fraudem decimæ nihil agatur; & hæc quidem moderatio, ac declaratio ad verbum habetur in dict. Extrauag. vn. circa princ. vers. soluentium decimam, cum seq. qui incipit, declaramus autem. Rursus si compositio aliqua facta est cum Camera in certa summa, ad ratam veri valoris cuiusque beneficij in singulos eadem summa erit distribuenda, vt ex præceden. concl. colligitur. Secundo vero casu, vbi seruanda sit aliqua taxa, & adsit similis compositio, tunc siue ea præscripta sit, siue non, dummodo sit rationabilis, in singulos quoque beneficiatos ad ratam eius, quod in taxa descriptum est, summa conuenta diuidenda erit, prout factum est in compositioe diocesis Mediolanensis super decima imposita per Clem. VIII. si autem nulla adsit compositio, soluere quisque debet decimas impositas, iuxta legitimam, consuetam, & præscriptam taxam, cum tunc agatur de præiudicio Camera Apostolicæ, de qua taxa latius dicam in 4. conclus. Quod vero regulariter ¶ ad ratam beneficij solui debeat decima, probatur ex l. rescipito, ff. de muner. & honor. ex qua, not. Bart. in l. 4. §. actor, num. 4. ff. de re iud. in dubio collectam imponi pro viribus patrimonij, quod idem not. Bald. ad id alięans alia iura, in l. etiam, colum. pen. & si. C. de execut. rei iudic. Est autem decima Papalis onus merè patrimoniale, vt tradit Bart. in l. placet, nu. 11. C. de sacros. Eccles. faciunt & opt. tex. in cap. topitæ, & cap. cum instantia, de cens. per quæ iura Glof. post alios in cap. cupientes, §. ad hæc, verbo, discreta, de elect. in 6. distinguens de triplici eene expensarum, dicit, quod in expensis, quæ fiunt in causis, vel negotijs generaliter ad totam Ecclesiam pertinentibus, fit contributio secundum facultates, vt qui plus habet, plus soluat: pro quo etiam alia quædam similia adducit, quæ multum non arget.

Tertja Conclusio. Decimæ papalis solutio ¶ fieri debet non ex ipsis rebus, quæ percipiuntur de prouentibus, puta in vino, grano, &c. sed in pecunia numerata; ita expressis verbis disponitur in dict. Extrauag. vnic. vers. fiet autem solutio, idque etiam adnotauit Glof. dict. clem. fin. verbo,

monet.

monetam, & ibi alij, de decim. Bellen. d. tract. de charit. subsid. quæst. 83. Exhiberi autem non debet decima, nisi in pecunia, quæ communiter ꝑ curram de mandato domini terræ, & moneta quæ est in locis, in quibus consistit fructus, & reditus, unde decima exsoluatur; neque alij, qui cogi debent ꝑ eam pecuniam cambire, seu permutare; ita quoque decernitur in ead. extrauag. vers. pro decimæ, & not. Doct. communiter d. clem. fin. Quid autem dicendum sit, si duæ monetæ pariter ꝑcurrant in loco communiter, altera magis, aut si post tempus taxationis vel dati priuilegij minoretur, aut alias mutetur quomodo faciendæ sit solutio, & de alijs similibus lib. quæst. quoniam non ita quotidiana sunt, remitto te ad not. per Glof. & Doct. maximè vero Card. Imol. & Anch. d. clem. fin. de decim. Bellen. d. tract. quæst. 84. 86. & 87. & Doct. quos ij allegat Ant. Gabr. comm. concl. lib. 3. tit. de solut. conclusion. 1. & seqq. nouissimè Ant. Fabr. tract. de var. nummar. deb. solut. & Andr. Fachin. lib. 2. controu. iur. c. 9. & 10. 1. part. vbi de mutatione tam intrinseca, quam extrinseca formant quæstiones tum in contractibus, tum in legatis, & alijs easq; relatis Doctorum varijs opinionibus dissoluant.

Quarta Conclusio. Quamuis nulla taxa ꝑ attendi debeat in solutione decimæ, vbi Papa eam imponit, & exigi expressè vult non attempta vlla taxa, etiam consueta, & legitimè præscripta: tum quod decima hæc intelligitur habito respectu ad veram quantitatem fructuum, vt inter cæteros docet Bellen. d. tract. q. 82. n. 9. tum propter plenam, & absolutam potestatem, quam habet Summus Pontifex in beneficialibus, de qua per tex. & Doct. in cap. 2. de præb. in 6. Ant. Gab. com. concl. lib. 3. tit. de iur. quæst. non toll. concl. 1. nu. 9. latissimè Petr. Cened. in Collect. ad ius can. collect. 2. 1. nu. 1. 3. p. attamen, vbi simpliciter imponitur decima super beneficijs, eorumque re-

intelligunt in decimis, quæ per Papam exiguntur. Immo id quoque apertè colligitur ex ipso tex. dum dicit, secundum taxationem decimæ in illis partibus consuetam, communiter illa decima leuari poterit, & debet, supponitur enim esse taxa aliqua in partibus, quæ seruetur in exactione decimæ, quæ per Summum Pontificem exigitur; quod idem habetur in extrau. postu. lasti, de præbend. & dig. in commun. ibi, super fructibus beneficiorum, quæ ita reperies in solutione decimæ iuxta verum taxatam valorem, &c. nec non in extrau. fo. 22. quæ incipit suscepti, de elect. quæ ferè ad verbum repetita est sub tit. ne sed. vac. & pariter incipit, suscepti, in extrau. vnic. inter commun. vers. nos de illo, ibi, nihil exinde vltra summam, pro qua vnumquodque beneficiorum ipsorum consuevit in decimæ solutione taxari, &c. Dici-
 153 tur autem ꝑ hæc taxa consueta, quæ est legitimè præscripta per 40. annos, vt not. Glof. d. cle. fin. in verbo, consuetam, quam ibi sequuntur Doct. communiter; Gl. quam nemo allegauit, in d. extrau. suscepti, vers. nos de illo, in ver. consuevit, sub tit. ne sed. vac. in comm. eandem sententiam sequitur communem eam dicens, Bellen. d. tractat. quæst. 82. num. 8. & 13. pro qua etiam est optimus tex. in cap. cum de beneficio, de præben. in 6. vbi consuetum dicitur, vbi legitima præscriptio est completa; legitima
 145 autem præscriptio ꝑ in rebus Ecclesiasticis est quadragenaria, vt patet ex c. dilecto, & c. vltim. de consuet. cap. Cumana, de elect. c. cum Ecclesia, de caul. poss. & prop. iuncto c. de quarta, & cap. ad aures, de præscript. & inibi per Doct. Et ratio etiam eius sententiæ esse potest, siue quia consuetudo hæc sit contra ius, quoniam de iure decima solui debeat, habito respectu ad veram quantitatem fructuum, ac reddituum, vt dictum est; ideoque consuetudo, quod fitur taxationi præcisè, non attento valore fructuum, & eorum quantitate, satis possit dici contra ius commune, atque adeo requiratur in ea tempus 40. annorum iuxta text. cum ibi not. per Doctor. communiter in cap. fin. de consuet. siue quia hæc consuetudo, licet non sit contra ius, tamen tangat ius Ecclesiarum, earumque
 155 bona, ideoque requiratur ꝑ spatium

40. annorum, iuxta sing. Rot. Rom. de cif. quæ est 6. de consuet. in no. Inno in c. cum dilectus, ad fin. de consuet. & ibi Host. & Jo. An. cum alijs adductis per Bellen. d. q. 82. num. 6. & larius per nos in tract. de Option. cap. 2. q. 2. nu. 9. Quod vero agatur de præiudicio Ecclesiarum, patet, aut enim taxa excedit verum annuum valorem, prout contingere potest propter decrefcctiam, ac diminutionem fructuum ex alluione aliqua partis honorum, aut simili causa, vel de hoc etiam dubitatur, & tunc agitur de præiudicio illarum singularum Ecclesiarum, aut taxa non attingit verum annuum valorem, sed ab eo longè distat, quia valde excreuerint fructus, quoniam ex alluione pars honorum, & fundi accesserit similitudine de causa; & tunc agitur de præiudicio Camerae Apostolicæ. Sed quia de mo
- 156 dico † præiudicio Ecclesie Romanæ agitur, minusque principaliter, cum neq; de perpetuo iure illius agatur, & vt plurimū ad opem Christianis Principibus ferendā imponatur; ideo non requiretur centenaria præscriptio, iuxta ea, quæ latè tradit Didac. Couar. relect. reg. Possessor, 2. par. §. 2. nu. 6. de reg. iur. in 6. cum alioqui contra Romanam Ecclesiam centenaria præscriptio requiratur, vbi de eius iuribus prescribendis agitur, Auth. quas actiones, C. de sacros. Eccles. c. ad audientiam, & cap. cum nobis, de præscrip. cum ibi not. per Doct.
- 157 Illud ergo expeditum sit, † taxam nisi præscripta sit 40. annis, neque beneficiatis, neque Camerae præiudicare, vbi vero taxatio non esset obseruata spatio 40. annorum dicunt, Doct. in illa clem. fin. de decim. quod Collector non teneretur stare illi taxæ, sed posset exigere decimam secundum verum valorem beneficiorum; quibus tandem accedit Bellen. d. quæst. 82. num. 14. vbi sum. 11. idem iure optimo statuit in beneficiatis, quod neque ipsi illi taxæ teneantur stare, sed possint, si velint, soluere secundum verum valorem, vt æqualitas feruetur, c. 1. de mut. pet. & cap. cum inter, de except. & tot. tit. ff. quod quisque iur. cum similib. idque satis apertè tenet Glos. dict. clem. si. verbo, taxationem, de dec. quam sequitur inter alios Gig. tract. de pension. quæst. 62. num. 13.
- Difficultas vero non leuis est, vtrum vnicus actus solutionis sufficiat, post quæ transacti fuerint 40. anni, an vero plures requirantur; & quidem Bellen. dict. tract. quæst. 82. num. 12. & duob. seqq. apertè tenere videtur, quod non sufficiat vnicus, per text. in cap. olim, de censib. vbi, inquit in solutione census non attenditur vltima præstatio, sed quod fuit obseruatum spatio 40. annorum, quod etiam ex eo con-
- 158 firmari potest, quod consuetudo † regulariter per vnicum actum non inducitur, l. 1. & 2. C. quæ fit long. consuet. cum alijs per nos adductis in d. tract. de Opt. cap. 2. quæst. 2. num. 30. & consuetum non nisi in
- 159 pluribus vicibus † verificari, voluit Roc. de Curt. ad tit. de consuet. in præfat. num. 32. & 34. ex Bart. in l. 1. C. quom. & quan. iud. & tex. d. l. 1. & l. 3. C. de Epif. aud. Con
- 160 trarium tamen † ego puro verius, tum per ea, quæ ipse Bellenz. arguendo adducit, neque soluit, nimirum per tex. in l. Mella, §. sed si alimenta, ff. de alimen. & cib. leg. l. si mulier, in prin. ff. de relig. & sumpt.
- 161 funer. vbi in † solutione, alijsque in rebus attenditur, quod vltimo est obseruatum, & per id, quod not. Bal. in l. binos, vers. sed ponamus, C. de aduoc. diuers. iud. vbi ait, quod si officiali promissum fuit salarium consuetum, & reperitur, quod vario modo præteritis temporibus fuit solutum, intelligitur promissio de salario, quod vltimo loco fuit solutione officiali;
- 162 tum quod quisque manutenendus est † in sua possessione, cap. consultationibus, de iure patr. & c. cum olim, de can. possess. &
- 163 propr. & tunc † vnicus actus præiudicat per ea quæ tradit Curt. cap. fin. sect. 4. num. 79. 81. & 82. de consuet. tum ex auctoritate Rot. Rom. in decif. 44. de concess. præben. in antiq. & incip. nota, quod vbi beneficiū,
- 164 vbi notat, quod † si beneficium est semel taxatum per illos, qui potestatem taxandi habent, ex tali taxatione beneficium videtur taxatum, nisi aliquis actus interueniat contrarius taxationi, & postea, quod per multos annos stetit, quod decima, pro illo beneficio soluta non fuerit, nisi pro illa vice, pro qua fuerit taxatum, non ideo minus vires habet taxatio semel facta, quia si postea Papa non indiguit decimis, non propter hoc videtur remississe; quin taxatio prius facta valeat,
- arg.

arg. l. in filiis, C. de decur. lib. 10. Hæc sunt
 verba Rotæ, ex quibus colligit Bellen. loc.
 cit. eam sentire, quemlibet actum vltimum
 taxationis inera 40. annos attendendum
 esse; sed ego potius eam intelligo de actu
 vnico, postquam transacti deinde sint mul-
 ti anni. hoc est 40. absque actu contra-
 rio, ne aduerferet communi sententiæ. Quæ
 etiam tam Rotæ, quam nostra opinio con-
 tra Bellenz. optimè comprobatur ex text.
 in d. c. cum de beneficio, in primo respons.
 de præben. in 6. vbi inquit Bonif. VI. l. cum
 de beneficio Ecclesiastico consueto cleri-
 cis secularibus assignari, prouideri manda-
 165 tur, de illo debet intelligi, quod tanto
 tempore ab vno, vel pluribus secularibus
 clericis institutus in eo rectoribus extitit
 continuè, ac pacificè gubernatum, vt præ-
 scriptio legitima, (hoc est 40. annorum,
 vt ibi exponit Glos. Archid. & alij) sit com-
 pleta; per quem text. tum ibi, tum in c. fin.
 de consuet. not. Doct. communiter, ex vni-
 166 eo actu successiuo & consuetudinem in-
 duci, quos etiam refert, & sequitur Curt.
 d. sect. 4. num. 43. & 83. Quomodo etiam
 soluuntur contraria, quæ procedunt aut in
 actu momentaneo, aut vbi postea non ac-
 cesserit spatium 40. annorum cum pacifica
 possessione, prout in casu nostro. Cæterum
 quoniam, vbi beneficium aliquod, vel etiã
 pleraque, aut omnia taxata non sint, taxa-
 167 tio & de nouo faciendâ est, vt concludit
 Doctores communiter dict. clem. fin. quos
 etiam sequitur Bellenz. d. tract. de charit.
 168 subsid. quæst. 80. in princip. ea fiet & hoc
 modo; ille enim ad quem spectat fructuū
 beneficij perceptio, ac decima solutio, iu-
 rabit, quantum valere possint fructus il-
 lius anni, & stabitur eius iuramento, nisi
 probari possit maior valor reddituum; &
 postea fiet taxatio: & hoc calu iuramentum
 præcedet taxationem, cum alioqui
 169 taxatio & præcedat iuramentum, cap. su-
 per eo, de his, quæ vi, metusue cau. fi. ita
 Guiliel. de monte Laud. quem ibi sequitur
 Imol. nu. 9. Card. quæst. 1. & alij; siue quia
 hic iuret vt testis, d. autem c. super eo, vt
 principalis, prout voluit Card. loc. cit. quæ
 tamen refellit Bellen. d. quæst. 80. num. 5.
 siue quia communis est Doct. sententia,
 quod quando non est præstandum iura-
 mentum affectionis, sed veritatis, prout

hic super veritate quantitatis fructuum,
 annuorum, semper iuramentum debet
 præcedere taxationem, quia alias detege-
 retur verecundia, & turpitudine iurantis,
 cuius iuramento lex voluit stari, prout vo-
 luit Glos. in c. 1. verbo, docuerit, de elect.
 in 6. Barthol. Auth. hodie, per illum tex-
 tum, C. de iud. cum alijs plerisque quos
 refert, licet dissentire videatur Bellen. d.
 num. 5. nisi velimus cum eodem Bellenz.
 num. 6. requirere, seu admittere duplicem
 taxationem; ita, vt vna præcedat, altera
 sequatur iuramentum, per ea, quæ latè de-
 170 ducit Bellam. decisio. 721. quæ incipit, ad
 æstimationem iniuriæ; contraria tamen
 seruata ratione, vt sicut ibi vult, a iudice
 taxandam prius esse summam, citra quam
 iuret offensus de damno; ita hic collector
 taxet summam verisimilem reddituum,
 deinde deferat beneficiato, ab eoque
 recipiat iuramentum, quæ summa, seu
 quantitas reddituum vltra illam percipia-
 tur ex beneficio: postmodum vero eam
 redigat, eamque taxet pro soluenda deci-
 ma. Ad prædictam autem taxationem
 170 & vocandi sunt omnes, quos taxatio tan-
 git, vt optimè adnotauit Bellen. d. tractat.
 quæst. 81. vbi etiam post Laud. Imol. &
 Card. dict. clem. fin. quæst. decima, inferit
 quod, si duo sunt Prælati in aliqua Ecclesia
 parochiali, vt Rector, & Vicarius, qui ex
 antiqua ordinatione Ecclesiæ colligunt om-
 nes fructus, de quibus annuatim soluuntur
 Rectori centum, residuum remanet
 Vicario, ipse vero Rector debet soluere
 171 decimam pro tota Ecclesia, fieri debet ta-
 xatio cum eo, qui colligit fructus, vocato
 eo, qui soluere debet decimam. poterit au-
 tem collector & huiusmodi beneficia
 taxare, quæ non reperit taxata, absque
 speciali mandato, vt latè, & optimè com-
 172 probat Bellenz. d. tract. de charitat. subsid.
 q. 85. per tot. Atq; hæc de presenti concl.
 Quinta Conclusio. Potest is, qui soluere
 debet decimam papalem, obijcere
 172 & exceptionem compensationis de eo,
 quod sibi debetur à Camera Apostolica;
 ita Bellen. d. tractat. quæst. 53. per text. in l.
 idem iuris, & l. fin. ff. de compens. vbi etiã
 173 Fisco obijcitur compensatio, dum tamè
 debitum sit ex eadem statione, non di-
 uersa,

uerfa, ad vitandam confufionem officio-
rum, l. 1. vbi Bald. & cæteri, C. qe compenf.
debet autem de huiusmodi debito Came-
ræ fieri fides infra duos menses, iuxta
l. anfertur, §. qui compensationem, ff. de
iur. fisc. & l. fin. iuncta Glof. in ver. inda-
ginem, C. de recompenfat. nisi tamen iu-
dex breuiorem terminum ftatueret ad
probandum, quod facere poffet, vt post
Bald. l. in ea, C. de compenf. in his terminis
tradit Bellenz. d. q. 53. nu. 1.

Sexta Conclufio. Decimæ folutio fa-
cienda est ꝑ sine vlla deductione aeris a-
lieni; ita exprefse decernitur in allegat.
Extrau. vnic. verf. ratione autem, de de-
cim. in comm. in hæc verba; ratione autē
æris alieni, quo persona foluens decimam
obligata confiftit, nihil de decima minue-
tur, etiā fi certæ res Ecclefiafticæ propter
hoc a quoquam fuerint obligatæ idem e-
tiam fentit Bellenz. d. tract. de charit. fubfi.
queft. 62. quam totam d. verbum refert nõ
diffentiens Remig. de Gonn. in fimil. tract.
q. 53. dum tradit, quod fi Epifcopus nomi-
ne proprio, vel collector nomine Papæ
exigat fubfidium charitatum a fubditis
beneficiatis, & eodem tempore concur-
rant creditores Clerici petens fubfidium
debebit præferri creditoribus quoniã ante
175 omnia folui debet ꝑ cenfos Superiori,
fecundum Io. An. Burr. & alios in c. eam te
de æt. & qualit. & ord. præfic. & Archid.
in c. cum fmgula, circa medium, de præb.
in 6. & per alia, de quibus per Bellenz.
loc. cit.

176 Septima Conclufio. Expensæ ꝑ neces-
fariæ, quæ fiunt gratia colligendorum fru-
ctuum, deducendæ fiunt in folutione deci-
marum; ita habetur in d. Extrau. verf. in
folutione decimarum, cuius fiunt hæc verba;
in folutione decimam fupradictam folæ
expensæ neceffariæ, quæ fiunt in re, ex
qua fructus percipiuntur, arando, colen-
do, & colligendo fructus, sine quibus
non poffunt inde fructus percipi, dedu-
centur; idem not. Glof. d. Clem. fin. in
verbo taxationem, & ibi Imol. num. 9.
Card. queft. 5. & cæteri; Butr. post Doct.
in cap. cum homines, de decim Bellenz. d.
tract. queft. 69. Gig. in tract. de pens. que-
ftio. 62. num. 14. Tiraq. de retract. lignag.
§. 15. Glof. 1. num. 15. Rebuf. conf. 125. nu.

177 8. Expensæ autem, quæ fiunt ꝑ in castrorū
custodibus, etiam fi maiores fiunt folito, cū
fiant extra rem, vel etiam in edificijs co-
nftituendis, vel conferuandis, nullatenus de-
178 ducentur; ficut ꝑ nec ille, quæ in villis
tuendis fierent in guerris, feu etiam caual-
catis, vt verbis vtat Bonifacij, qui id omne
ftatuit, ac declarauit in d. Extrau. vnic.
verf. expensæ aurem, circa medium, & verf.
179 nec etiam ille ad finē. Ille quoque ꝑ ex-
pensæ, quæ fiunt pro foffatis, (vt loquitur,
& decernit Pontifex d. Extrau. verf. Ille
quoq; expensæ,) & alias pro terris edifi-
candis, vt veriores fructus producant; &
ille, quæ fiunt in conferuandis, & repa-
randis edificijs molendinorum, domorum
feu apothecarum, & fimilium, ex quibus
fructus, & penfiones recipiuntur, & nisi
reparentur, fructus ex eis percipi non va-
lerent, de decima minime deducuntur.
hucusque Bonifacius. Qui quidem in ea
extrau. nonnulla alia decernit, ac ftatuit

180 ꝑ circa Expensas deducendas, aut non
deducendas, quæ nos fuperius hoc ipfo c.
queft. 2. concluf. 2. & fequentibus fuis
locis appofuimus, dum eas res recensere-
mus, ex quibus foluuntur decime iftæ Pa-
pales. Atq; hæc de hac quæftione fufficiat.

VAERO QVINTO, & po-
ftremo de modo procedendi
circa harum decimarum exa-
ctionem.

Prima Conclufio erit de
qualitate Collectoris. Collector Papæ
181 ꝑ iudex est delegatus, & habet iurifdi-
ctionem; ita tenuit Rot. Rom. decif. 12. de
præb. alias 207. incipit, licet iuxta ordina-
tionem, in nou. & post eam licet perperã
allegatam, Bellenz. d. tract. de char. fubfid.
q. 94. quamuis eadem met Rot. decif. 9. de
off. deleg. in nou. aliter fenfiffe videatur,
dū eū appellat negotiorum geftozem. Pro-
batur autem noftra conclufio; Primo, quia
182 etiam procurator Fifci vtitur ꝑ iurifdi-
ctione. & officio iudicandi, l. 1. & 2. & l. cū
vendente, C. vbi cau. fifci, & l. fi ea quæftio
C. de his, quib. vt indig. Secundo, quia vide-
mus Collectorem ex ftvlo Curie (qui qui-
183 de ꝑ attendendus est, c. q. trãflatione, de
off. del. c. quã graui, de crim. fal. cū fim.) de
184 putari; cū facultate exercendi cenfuras,
& inf. latius profequemus huiusmodi autē
facultas

- 185 facultas apertè supponit ꝑ iurisdictionem ordinariam, aut delegatam, vt patet ex tex. in cap. 1. c. praterea, & cap. ex litteris, de off. deleg. cap. cum ab Ecclesiis, de off. ord. cap. cum in Ecclesia, de maior. & obed. estque communis tam Theologorum in 4. sentent. distinct. 18. vbi D. Thom. quaest. 2. artic. 2. quam Canonistarum in d. iuribus, ex quibus plurimos refert, & sequitur Couar. in relect. cap. alma mater 1. par. §. 1. num. 1. & seqq. de sent.
- 186 Excommunic. in 6. Ex autem Collector ꝑ iudex delegatus, non ordinarius, cum neque iurisdictione eorum concurrat in omnibus
- 187 cum ordinarijs, sicut ꝑ iurisdictione Legatorum, iuxta tex. & quod ibi tradit Doct. in cap. 2. de off. deleg. lib. 6. & Specul. tit. de Legat. §. hunc videndum, vers. Legatus; licet improprie Collectores vocentur
- 188 ꝑ Nuntij Sedis Apostolicae, & gaudeant certis priuilegijs, & honoribus, vt voluit Rot. d. decis. 12. de praeben. in no. neque
- 189 deputati sint, aut delegati ꝑ ad vniuersitatem causarum; sed potius ad vnum negotium decimarum, per ea, quae not. Bart. in l. 1. in fin. ff. quis, & a quo appell. Glof. in clem. & si principalis vers. foraneo, de rescript. Imol. & Doct. in cap. quoniam Abb. de off. deleg. sed si aliquam vniuersitatem habet, ea est personarum, non causarum,
- 190 quo casu ꝑ censetur quis factus iudex delegatus, non ordinarius, vt patet ex tex. in cap. vt officium, de haeret. in 6. cum alijs, de quibus late per Menoch. de praesumpt. lib. 1. praesumpt. 16. num. 3. 1. Accedit
- 191 & illud, quod, sicut delegatus potest ꝑ cõpelli a recipiendam delegationem, cap. pastoralis, cum ibi notat, de off. deleg. ita etiam collectoriae officium conferri potest ꝑ in inuitum, vt singulariter decidit Rot. Rom. d. decis. 12. num. 1. de praeben. in no. quam etiam sequutus est Cassad. decis. vnic. num. 4. sub tit. de verb. sign. Opinio autem illa, quae vult, collectorem solum
- 192 esse ꝑ negotiorum gestorem, forte procederet, quando collectores deputarentur sine facultate coercendi per centuras, prout hodie nullus deputatur; eademque ratione subcollector, quando deputaretur vt merus, ac nudus exactor, quod & Bellen. dict. quaest. 94. num. fin. adnotauit. Ceterum ex eo, quod supra admonuis-
- mus, & inferius latius ostendemus, collectorem habere facultatem exercendi centuras contra non soluentes; illud plane sequitur, laicum non posse ꝑ esse collectorem, quod in terminis tradidit, & latius probat Bellenz. dict. tract. quaest. 105. & post alios Dec. cap. decernimus, quod est 2. num. 191. & seq. de iud. laicum enim
- 195 regulariter non est capax ꝑ iurisdictionis Ecclesiasticae; neque potest centuras exercere, vt optimè, & fuse probat Couar. dict. relect. cap. alma mater, 1. par. §. 11. num. tertio, Abb. cap. secundo, num. 5. de iudic. Hinc est, quod communiter dicitur, laicum non posse ꝑ esse Vicarium
- 196 Episcopi, quod tradit Abb. d. cap. 2. num. 9. & 12. vbi Felin. num. 6. Dec. nu. decimo quinto, idem Abb. in c. cum causam, nu. 9. de elect. Franc. Marc. dec. Delph. 1001. in 1. par. & alij, quos referunt, & sequuntur Bertach. tract. de Episc. tit. de vic. Episc. nu. 14. Rebuff. in praxi benef. tit. de Vic. Episc. num. 14. Camil. Borell. in tract. de compromiss. §. 2. Glof. 1. num. 85. nouissime Lac. Sbroz. in tract. de Vic. Episc. quaest. 3. 1. nu. 2. & seqq. lib. 1. quamuis forte possit laicus
- 197 ꝑ ex speciali permisso Papae esse Vic. Episc. vt late tradit Sbroz. dict. quaest. 3. 1. nu. 13. & diob. seqq. & centuras exercere, vt voluit Glof. in §. verum, 32. dist. & cap. bene quidem, 96. distinct. Abb. dict. cap. 2. num. 6. de iudic. & cap. causam quae, num. 3. de praescript. quem sequitur ibi Felin. nu. 6. vbi quamplures alios ad id refert. Vnde posse etiam laicum ex certa scientia per
- 198 Summum Pontificem deputari ꝑ Collectorem cum iurisdictione, & coercionem voluit Bellenz. dict. quaest. 105. num. tertio, de quo ego in praesentia disputare non intendo; illud vero nunc sat nobis sit, laicum regulariter non posse centuras exercere, atque adeo neque collectorem, aut subcollectorem esse cum coercionem, sed solum merum, ac nudum exactorem
- 199 decimarum, quod bene potest ꝑ laico demandari, vt etiam adnotauit Bellenz. dict. quaest. 105. num. 2. & colligitur ex Butr. d. c. 2. Archid. in cap. noua, 16. quaest. 7. & Rom. cons. 268. illud demum circa qualitatem collectoris adnotare lubet, 200 eum bebere ꝑ transcessisse aetatis suae annum 18. nisi Papa ex certa scientia

- deputaret existentem in inferiori grata, alias deputatio censereur subreptitia; ira in specie Bellenz. d. tract. quæst. 108. in princip. id probans per tex. à contrario sensu in cap. cum vigesimum, de off. delegat. vbi id clarius notarunt Abb. & Imol. in
- 201 ¶ delegato, qualis est Collector, vt supra diximus. Immo debet esse ea persona,
- 202 ¶ qualificata iuxta tenorem cap. statutum, §. 1. de rescript. in §. vt nimirum sit vel constitutus in dignitate, vel Canonicus Ecclesiæ Cathedralis, vel Officialis Episcopi; Religiosus quoque debet esse non simplex professus, sed qualificatus, puta Abbas, vel Prior Conuentualis, iuxta, clem. & si principalis, de rescript. quod idem
- 203 esset in ¶ Subcollectoribus eorum, quando eis tradita esset tota potestas competens ipsis Collectoribus, per text. dict. cap. statutum, §. in nullo, ita tradit Bellenz. d. quæstion. 108. num. 2. & 3. secus vero esset
- 204 ¶ vbi tam Collector, quam Subcollector deputatus solum fuisset ad nudum ministerium exactionis, vt not. Bellenz. dict. num. 2. per ea, quæ tradunt Archid. & Gemin. d. §. in nullo.
- Secunda Conclusio. Potest Collector
- 205 ¶ sine speciali commissione Subcollectorem deputare, ita Bellenz. dict. tract. quæst. 106. in princip. post Rot. decif. 256. incip. item si Collector, in nou. quæ apud me est 265. seu 9. de off. deleg. & incipit si Collector habens, in nou. Immo dicit ibi Rot.
- 206 quod, si non fuerit ¶ limitata facultas vnicum substituendi, poterit plures substituere, per text. in cap. 1. cum ibi not. de procur. in 6. quin etiam in casu huiusmodi limitationis, & restrictionis facultatis con-
- 207 cludit, posse ¶ plures successiuè Subcollectores ab eo constitui, quod & sequuntur ibi Add. & Bellenz. dict. quæst. 106. num. 4.
- 208 quamuis ¶ per vnius substitutionem eo casu alter censereur reuocatus, vt ibid. ostendunt Rot. & Add. Ratio vero principalis conclusionis ea est, siue enim dicamus, Collectorem esse delegatum Papæ,
- 209 vt supra ostendimus, poterit ¶ subdelegare vices suas, & substituere aliquam, h. a. iudice, C. de iudic. & cap. super quæstionum, §. 1. & 2. de off. deleg. cum similibus. siue etiam dicamus cum Rot. loc. cit. & alijs, eum esse negotiorum gestorem, & procuratorem Camerae Apostolicæ, tunc ¶ etiã poterit, si is dicatur generalis procurator ad negotia, leg. si procuratorem, §. si quis mandauerit, ff. mand. l. 1. §. magistrum, ff. de exercitor. l. quicumque, §. fin. ff. de institor. & cap. 1. in fin. de procur. in 6. sed etiam si dicamus, illum esse procuratorem specialem ad limitatum effectum leuandi decimas beneficiorum, non ideo minus poterit substituere, per ea, quæ tradit Bart. in l. fin. in fin. ff. de diuers. & tempor. præscr. & Bald. in l. quod quis, C. de procur. per tex. in cap. is, cui in 1. respons. de procur. lib. 6. prædictam autem conclusionem declarari non procedere, vbi in deputatione
- 211 collectoris Papæ ¶ apponeret aliqua verba, ex quibus colligeretur, electam fuisse industriam personæ, vt si diceret, de
- 212 ¶ tua prudentia, vel circumspectione plenius confidentes, vel similia; tunc enim non posset subcollectorem deputare, vt in specie monet Bellenz. d. quæst. 106. num. 5. per ea, quæ de subdelegato tradunt Innoc. & Imol. in cap. fin. de off. deleg. vbi textus ipse in §. fin. disponit, tunc non posse fieri subdelegationem, cum electa est industria personæ, quod idem de prædictis verbis in subdelegato scripserunt Andr. Gail. præct. obser. lib. 1. obser. 97. num. 6. & Menoch. d. tract. de præsumpt. lib. 2. præsumpt. 21. nu. 17. & de arbit. iud. lib. 1. quæst. 68. num. 1. idem quoque esset, si Papa diceret, de fide, & legalitate tua confidentes, tunc enim quoque electa esset industria personæ; Bellenz. d. quæst. 106. num. 6. per ea, quæ de his verbis tradit But. conf. 48. incipit. absq; diffusionem, in fin. quod idem patet ex Menoch. d. num. 11. Immo idem putarem, si onerata fuisset conscientia collectoris, iuxta ea, quæ late prosequitur Menoch. d. præsumpt. 21. num. 16. & d. quæst. 68. num. 12. aut dictum fuisset, ipse faciat, vel suis manibus, seu per te ipsum, vel personaliter cognoscas, & facias, vel adsint verba geminata, maxime ex interuallo apposta, per ea, quæ fusè, & optimè hac de re tradit Menoch. d. præsumpt. 21. num. 6. vsque ad 16. In dubio autem non est dicendum, hoc casu electam fuisse industriam personæ; neque enim puto, hoc magnum esse, & arduum negotium, in quo ea industria ¶ electa esse videatur, iuxta doctrinam, Bald. in l. liberti,

- liberti, libertæq; col. 10. ver. quæro denuo, C. de oper. liber. Inn. d. c. fin. de off. deleg. & Iaf. in l. more. ff. de iurisd. omn. iud. m. 65. quem refert, & sequitur Menoch. d. præf. 21. num. 4. & d. quæst. 68. vbi alios recenset num. 15. quod & facit quæst. 54. num. 7. &
- 214 11. Nam, licet ꝑ abritio indicis relinquitur, quodnam arduum negotium fit, ita, vt industria personæ electa censeatur, vt voluit Innoc. & Butr. d. cap. fin. & post alios Menoc. d. tract. de arbit. iud. lib. 2. cas. 205. num. 3. nullus tamen æquus iudex arbitrabitur, id negotij arduum esse, cum decimas
- 215 exigere, ac leuare ꝑ non sit magnæ industria, sed facile possit per quemcunque fidelem fieri; vt etiam notauit Bellenz. d. q. 106. num. 2. & 3. vbi optimè quoque soluit quod de publico stipendio opponi poterat ex l. per hanc, C. de erog. mil. ann. lib. 12. An vero vbi plures subcollectores deputantur, ille subcollector, qui fuit, non facta mentione de illo in deputatione secundi per talem deputationem secundi sub-
- 216 collectoris ꝑ censeatur reuocatus, & quomodo, pulchrè, & late profequitur Bellenz. d. tract. de charit. subsid. quæstion. 109. ita, vt ad eum te remittere sufficiat Illud tamen vnnum te admonitum velim, quod, dum refert absolute Rot. in superiùs alleg. decis. 265. leu. 9. de off. deleg. in nou. & incipit, si collector habens, licet perperam ipse eam alleget decis. nimirum 267. in nou. & incipientem, item collector habens; dum inquam refert Rot. eo loco tenentem, priorem subcollectorem censerè reuocatum, id non asserit simpliciter Rot. sed apertè loquitur in casu, quo collector habebat limitatam quoad hoc facultatem vt nimirum non posset nisi vnnum subcollectorem in singulis ciuitatibus, ac diocesisbus constituere; quod patet ex eius dec. initio, cuius verba retulerat idem Bellenz. quæst. 106. num. 4. Quando autem facultas collectoris transire possit ad successorem
- 217 ꝑ in dignitate, colligi potest ex ijs, quæ tradidit Menoch. d. quæst. 68. ferè per totam, ac tex. & Doct. in cap. quoniam Abbas de off. deleg.
- Tertia Conclusio. Facultas, & potestas collectoris ꝑ probanda est per litteras, & non per testes. ita voluerunt Dom. de Rot. decis. mihi 10. de off. deleg. alias 266.
- incip. dixerunt, & conluserunt, in nouiss. quamuis eam aliter alleget Bellenz. dict. tractat. quæst. 110. eandem opinionem sequens, num. 1. adducit autem Rot. tex. in l. vnica. C. de mand. Princ. & cap. cum in iure de off. deleg. & in extrau. Bonif. VIII. quæ incipit iniunctæ, & est 1. de elect. in com. quæ tamen loquitur non de deputatione, aut delegatione aliqua, sed solum decernit,
- 219 ne ꝑ Episcopi, alijue Prælati ad proprias Ecclesias accedant, in ijsque recipiantur sine litteris prouisionis, Bellenz. vero dict. num. 1. inter alia adducit tex. & ibi Bart. in l. prohibitum, circa fin. ibi, cum litteris non stris cognouerit, C. de iur. fisc. lib. 10. & l. 1. quæ etiam vnica est, C. de superind. lib. eod. idem colligitur ex cap. cum in iure peritus, de off. deleg. lateque tradit Mascard. tract. de probat. concl. 317. num. 1.
- 220 volum. 1. Quod idem procedit ꝑ in viro excelso, vt patet ex Bar. in l. palatinos, C. de collat. fund. fiscal. lib. 11. Abb. in c. cum olim, il. 1. de priuileg. cum alijs, quos ad id referunt, & sequuntur Menoch. d. tractat. de præsumpt. lib. 2. præsumpt. 15. num. 4. vsque ad 9. & Bellenz. d. quæst. 110. num. 6. & trib.
- 221 seqq. dum illud probant, ꝑ delegato, et si persona illustis sit, & honesta, non credi sine litteris delegationis, vbi maximè agitur de præiudicio tertij, quod non exigui sit; quod cum in casu nostro eueniat, optimè concludunt Bellenz. loc. cit. & Mascard. d. conclus. 317. num. 2. quod, etiam circumscripto stylo Curia, Collectoris fides adhibenda non est sine litteris deputationis. Hæc autem ipsa conclusio extenditur, vt
- 222 ꝑ non probetur collectoris facultas per transumpta litterarum, sed per originalia: in specie voluerunt Bellenz. dict. tract. q. 113. in princip. post Rom. conl. 336. circa primam consultationem; num. 5. & post alios Mascard. d. concl. 317. num. 6. pro quo optimè facit tex. in cap. primo, de fid. instr. & l. sancimus, C. de diuersi. reicr. canonizata in cap. sancimus, C. de eden. quæ iura,
- 223 dicunt, ꝑ exhibenda esse originalia, non exemplaria. Quod ipsum tempera,
- 224 nisi aut ꝑ transumptum fuisset nulla tunc lite pendente aliquod exemplum seruata forma tex. in cap. fin. de fid. instr. vt per ea, quæ ibi, & d. Auth. si quis in aliquo, tradit Doct. voluit in his terminis Bellenz. dict.

quæst. 113. num. 3. & 4. aut sumptum fuerit
 215 ꝑ ex registris bullarum Papæ, per tale
 enim transumptum probaretur huiusmodi
 facultas collectoris saltem in Curia, vt in
 specie tradunt Bellenz. d. q. 113. num. 6. &
 seqq. Mascard. d. concl. 317. nu. 7. & 8. iux-
 ta ea, quæ tradunt Dom. de Rot. dec. 28. no-
 ta, sumptum, de probat. alias, 621. in antiq.
 & alijs dec. de quibus per eos.

Declaratur vero hæc eadem 3. conclu-
 sio. Primo; vt non procedat, quando colle-
 226 ctor ꝑ esset deputatus ad colligendas de-
 cimas in Curia Romana, seu ab Ecclesijs
 illius Urbis, Papa ibi existente; tunc enim
 talis deputatio poterit probari per testes,
 vt voluerunt Mascard. d. concl. 317. nu. 9.
 & seqq. & Bellenz. d. q. 110. nu. 10. per ea,
 quæ tradunt Specul. tit. de prob. §. viden-
 dum, vers. quid de Auditoribus, num. 3. Ar-
 chid. in c. nobilissimus, 96. distin. Rom. in
 l. sciendum, col. 12. nu. 50. ff. de verb. oblig.
 Mil. in repert. verbo probatio delegatio-
 nis, & Fel. in c. cum in iure, num. 6. de off.
 deleg. Cuius rei ea ratio affertur, quoniã
 tunc ad summum Pontificem facillè quisq;
 potest confugere, propter quam rationem
 purarem, idem dicendum, licet deputatus
 fuerit collector decimarum in Romana
 Curia, & alibi; dum enim Romæ colligit,
 ei adhibetur fides absq; litteris, solum
 per testes, sicut de transumpto supra dictu
 est. Secundo delaratur, vt fortè non proce-

227 dat, ꝑ vbi litteræ collectoris essent amif-
 sæ; tunc enim per testes probari poterit
 tenor litterarum deputationis, & earum
 amissio, vt in specie limitauit Mascard. dict.
 conclus. 317. num. 11. & 12. per ea, quæ de

228 delegatione ꝑ tradidit Innoc. in c. cum
 olim, il. 1. de priuil. quem sequitur Rot. de-
 cif. 21. nu. 7. de concess. præb. in nouiss. Bel-
 lam. decif. 595. & 611. & alij, quos ille re-
 fert; a qua tamen sententia discessit Bel-
 lenz. d. quæst. 110. nu. 9. quod ante eum in
 delegato voluit Glos. d. c. cum olim, subcol-

229 lectoris vero facultas ꝑ benè probari po-
 test per testes, vt in terminis voluerunt
 Dom. de Rot. d. decif. 10. num. 1. de off. de-
 leg. in nou. & ibi Add. licet Compilator

230 contrarium sentire videatur, sed idem te-
 nent, & latè probant Bellenz. dict. quæst.
 111. num. 1. per totam, & post alios Ma-
 scard. dict. conclus. 317. num. 15. & 16. Et

ratio clara est, quoniã, cum hic casus
 non reperiatur exceptus, stabimus regule
 231 quod parem ꝑ vim habeant in probatio-
 ne testes, & instrumenta, l. in exercendis,
 C. de fid. instrum. cum similib. Alias ratio-
 nes ad id adducit Bellenz. dict. quæst. 111.

232 vbi etiam probat ꝑ idem esse, si colle-
 ctor deputetur solum ad nudum ministe-
 rium, vbi saltem quæritur tantum de præ-
 terito, an quis fuerit Collector. Poterit et-
 tiam probari dict. subcollectoris facultas

233 ꝑ per solas litteras collectoris cum eius
 sigillo, sine manu notarij, aut subscriptio-
 ne testium; ita in quibus docent Bellenz.
 d. tractat. quæst. 114. per totam, & Mascard.
 d. concl. 317. num. 3. id autem probatur ex

singulari dicto Inn. in cap. quoniam con-
 tra, post medium, de probat. quem sequun-
 tur Archid. Io. An. & Gem. in cap. si a dele-
 gato, de off. deleg. lib. 6. Butr. in cap. post
 cessionem, colum. 2. de probat. Do. de Rot.
 decif. 17. nota, quod non creditur, de probat.
 alias 701. in antiq. decif. 7. vtrum creda-
 tur, de off. deleg. alias 574. in antiq. & de-
 cif. 10. volerunt, & ordinauerunt, vers. con-
 tra primam conclusionem, de probat. alias

348. in nou. qui omnes in eo conueniunt,
 234 subdelegatione ꝑ probari per sola sigilla
 delegatorum subdelegantium. Neque ob-
 stant tex. in dict. cap. quoniam contra, de
 probat. & c. cum a nobis, de test. vt opti-
 mè ostendit Bellenz. dict. q. 114. num. 2. vbi
 etiam probat, hanc conclusionem omnino
 expeditam, & indubitam esse, si subcol-
 lector deputetur tamquam nudus exactor
 per tex. in l. 1. ff. de procur. & elem. 1. eod.
 tit. eoque casu debet prius litteras recipe-
 re, quam officium exercent; quod tamen
 indistinctè tradit Mascard. d. conclus. 317.
 num. 5.

Illud demum in hac conclusione de fa-
 cultate collectoris, ac subcollectoris omit-
 tendum non est; quod, vbi de illorum de-
 putatione nullatenus per litteras, aut per

235 testes constat, neque etiam ꝑ ea pote-
 rit per communem hominum existima-
 tionem probari, iuxta tex. in l. Barbarius,
 ff. de offic. præt. vt in specie voluerunt, &
 satis probant Bellenz. dict. tract. quæstion.
 112. per totam, & Mascard. d. concl. 317.
 nu. 17. & duob. seqq. Ex eo autem maximè

236 id probatur, siue quia d. l. Barbarius ꝑ nõ
 habeat

habeat locum in delegato, cum de ordinario loquatur, prout inter ceteros voluit Innoc. in cap. cum dilecta, & c. sciscitatus, de rescript. & alij, quos refert Anton. Gab. com. concl. lib. 1. tit. de prob. concl. 8. num. 3. siue quia ibi supponitur deputatio, solumque aderat vitium, & inhabilitas in iudice, quomodo etiam soluntur, si arbitri, C. de sen. & interloc. omn. iud. & s. tua, vers. verum, 3. quaest. 7. qui etiam tex. loquitur in delegato. Et hoc est, quod post Fel. d. c. cum dilecta, & c. sciscitatus, ac Paris. conf. 136. volum. 4. voluit Gabr. d. concl. 8. num. 3. & 47. dumiart. d. l. Barbarius, procedere, ubi adsit solum vitium personae, non autem vitium rescripti. Possed. tamen dispositio d. l. Barbarius, locum habere quotiescumque gerit quis se pro collectore in provincia, in qua esset Camerarius, vel summus Pontifex, aut alius habens facultatem deputandi talem collectorem, vel quis se gereret pro subcollectore in provincia, in qua esset collector ex quo enim superior, ad quem spectat, versimiliter fecit, & illum sustinet, gesta per eum sustinentur, & valent, prout ex not. per Ias. d. l. Barbarius, num. 5. Gonde. sal. in tract. de Legar. i. part. quaest. 6. in fine & alios, in his terminis optimè tuetur Mascard. d. concl. 317. nu. 20. & seqq.

Quarta Conclusio. Potest Collector
 237 excommunicare suspendere, & interdiceret non soluentes decimas, ita in specie tradit Bellenz. d. tract. de char. subsid. quaest. 45. & probatur ex eo, quoniam collector est delegatus, vt superius hac ipsa, quaest. concl. ostendimus: delegatus autem non potest excommunicari, vt est tex. in cap. praterea, & c. ex litteris, de off. deleg. ubi not. Doct. & in c. 2. eod. tit. in 6. Bal. in l. nulli, C. de sen. & interloc. omn. iud. sed mihi videtur haec conclusio optime in terminis prohi. in sapius cit. Extrauag. vn. Bonif. ver. super his autem, de decim. in commun. dum ibi dicitur, super his autem fiet compulsio per censuram Ecclesiasticam, prout nobis, & illi, cui hoc committendum duxerimus, visum fuerit expedire: proferatur autem, si expediens visum fuerit, excommunicatio generaliter, vel specialiter in eos, qui in solutione decimae, vel suorum aestimatione prouen-

tum, cum fuerit facienda, fraudem, vel malitiam scienter duxerint adhibendam: haec Bonif. in personis tamen Episcopo-
 239 rum seruare debet t. modestiam, de qua in cap. quia Pontificali, quod est 2. de off. deleg. lib. 6. vt nimirum, prius eis ingressus Ecclesiae interdicatur, vel sacerdotale ministerium, ac deinde ab officio suspendatur, ac subsequenter contra eos aggruetur censura Ecclesiastica; atque ita, in hac specie monet Bellenz. dict. quaest. 95. quinimmo, cum de quantitate solum, & aestimatione fructuum agitur, circa solutionem decimae, tam Episcopi, quam Abbates, ceteraque personae Ecclesiasticae honorabiles non suspectae propriam conscientiam relinquuntur; ita, quod sufficiat quoad tales excommunicationis sententia, quae in nullo modo soluentes, vel scienter adhibentes fraudem, vel malitiam circa ipsius decimae solutionem generaliter proferetur, prout disponitur in d. Extrauag. vn. vers. Episcopi autem, & Abba-
 240 tes; cum tamen et alij, quos prauius informationibus, & inquisitionibus constiterit, minus debito soluisse specialiter excommunicari possint, vt in ead. extrauag. habetur ver. proxi. praed. incip. sed si ex probabilius. Quod verò diximus de interdicto,
 242 intelligendum est quod de speciali, hoc est, certae Ecclesiae, non autem generali alicuius villae, vt in hac specie voluit Bellenz. d. tract. quaest. 25. num. 1. & quaest. 95. num. 3. & 4. prohibitum enim est, immo nullum
 243 interdictum generale contra ciuitatem, castrum, aut alium locum latum auctoritate ordinaria, seu delegata pro pecuniario debito, vel pro cuiusvis pecuniae quantitate, eo maxime, quia eorum locorum domini, aut incolae singulares personae intra statutum terminum huiusmodi debitum non persolunt, vt latius cauetur in Extrauagant. Bonifac. VIII. quae incipit, prouide attendentes, & est 2. de sen. excom. in comm. id quod etiam notant, & latius prosequuntur Io. And. & Gemin. in cap. praesenti, de sentent. excom. in 6. & Ioan. Calderin. in tractat. de interd. Eccles. vers. si quaratur, an vacante, & vers. item quare, an extrauag. P. oterit tamen
 244 illud interdictum generale ferri, si prius lata fuit sententia excommunic-

- nicationis in singulares personas, & ea contempta fuit, vt tradit Bellenz. dict. q. 25. num. 4. causa enim interdicti generalis
- 245 immediata, & propinqua est ꝑ contemptus excommunicationis, vt optimè adnotauit Cald. conf. 8. Episcopus interdicit, de sent. excom. Quomodo vero facienda sit
- 246 monitio ꝑ Clero, vel Collegio, quando collector vult decimam exigere, & quomodo
- 247 modo ꝑ contra non soluentes promulganda sit generalis sententia, colligitur ex d. Extrau. vn. de decim. vers. sed si ex probabilius, & vers. volumus quoque latiusque profequitur Bellenz. dict. tract. quæst. 100.
- 248 & duabus seqq. poterit quoque ꝑ collector aliter multare non soluentes decimas; licet subcollector non tantam potest
- 249 nam imponere possit, ꝑ sicut collector, vt in hac specie resoluit Bellenz. d. tract. quæst. 96. per ea, quæ de delegato, & subdelegato tradunt Innoc. Host. & Burr. in cap. 1. de off. deleg. Glof. & Innoc. in cap. pastoralis, 6. fin. eod. tit. l. & communiter Doct. ex quibus plerosque idem Bellenz.
- 250 refert. Non tamen credo, quod ꝑ poterit collector beneficijs priuare non soluentem, prout in delegato sentit Host. in cap. pro humanis, de homic. in 6. licet contrarium sentiat Innoc. in cap. quia diuersitatem, de concess. prabend. Quin etiam
- 251 possunt non soluentes decimas ꝑ capi personaliter, vt in terminis tradit, & optimè probat Bellenz. d. tract. quæst. 98. quod
- 252 idem erit ꝑ in Rectoribus vniuersitatum & capitibus Collegiorum pro suis collegijs, vt idemmet Bellenz. adnotauit d. tract. quæst. 99. per tex. in l. 1. in princ. ff. de muner. & honor. & ea, quæ tradunt Bart. in l. 4. actor, ff. de re iud. & Bal. in l. etiam, colum. 5. C. de execut. rei iud. & l. 1. §. quibus, ff. quod cuiusque vniuers. nom. Secus vero esset in hoc, utroque casu, vbi beneficiarij, seu isti Rectores ꝑ essent Doctores actu legentes, prout de beneficijs voluit Bellenz. d. quæst. 98. num. 7. iuxta doctrinam Bart. in l. Medicos, per illum textum, C. de professorib. & Medic. lib. 10. ne
- 254 que etiam poterit collector ꝑ inuocare brachium seculare contra non soluentes decimam, sine speciali commissione, & mandato Sedis Apostolicæ; prout habetur in dict. extrau. vn. vers. prouiso hæctenus, in
- fin. quod etiam not. Bellenz. dict. tract. quæst. 97. num. 1. Card. d. clem. fin. quæst. 16. de decim. Imol. num. 13. quamuis alioqui de iure communi ꝑ tamquam delegatus id posset, vt latè, & optimè probat Bellenz. d. num. 1. de quo not. in cap. 1. de off. ord. cap. si quando, & cap. significasti, de offic. deleg. & cap. cum non ab homine, de iud. cum simil.
- Quinta Conclusio. Collector non potest in exactione decimæ loco pignoris,
- 256 vel alias ꝑ capere vasa sacra, paramenta libros, & alia ad cultum diuinum deputata per tex. in d. clem. fin. quæ incipit, beneficiorum, de decimi. notauit ibi Glof. Card. Imol. & cæteri, Bellenz. dict. tract. quæst. 15. num. 3. & quæst. 88. 91. & 93. num. 1. quæ tamen clem. solum loquitur, vbi decima beneficiorum alicui per Papam conceditur; sed idem habemus in dict. extrau. vn. vers. vlt. cuius hæc sunt verba, quodq; ad vasa sacra; paramenta, calices, cruces, & libros, aliaque bona mobilia ad cultum deputata diuinum, vel ad priuilegia Ecclesiarum, & Monasteriorum, aliorumque locorum Ecclesiasticorum ipsius occasione decimæ manus nullatenus extendatur.
- 257 quod idem fortè dicendum erit ꝑ in ijs, quæ sunt promiscuo vsui deputata, prout esset liber, quo Sacerdos, & domi, & in Ecclesia vitur, & similia, neque enim ea capi possunt in pignus, vt voluit Bellenz. d. quæst. 93. quoniam magis ꝑ dignum trahit ad se minus dignum, cap. quod in dubijs, de consec. Eccles. vel altar. & c. vnic. eod. tit. in 6. cum simil. & per alia, de quibus ibi per eum. Illa sane hæc in re certa sunt, & omnino notanda, quæ hic ordine
- 259 lubet subijcere. Primo, non posse ꝑ huiusmodi vasa sacra, & ornamenta diuino cultui dedicata, de quibus antea diximus, etiam a sponte dantibus pignori accipi, prout ex dict. clem. fin. colligit ibid. Paul. Leaz. quem sequitur Bellenz. dict. tract. quæst. 89. Secundo, quod, si nihilominus collector vult capere huiusmodi res sacras, quas notorium sit esse diuinis officijs
- 260 deputatas, ꝑ possit ei saltem post appellationem violenter resisti, vt latè, & optimè probat Bellenz. d. tract. quæst. 90. quomodo possunt intelligi Paul. & Card. dict. clem. fin. quæst. 15. & alij quotquot absolute dixerunt,

xerunt, posse collectori huiusmodi res capienti resisti. quo etiam casu, si collector
 261 ferat + excommunicationem, aliaque cen-
 suras contra non exhibentes huiusmodi
 res, erunt illa censura nulla ipso iure, vt
 optime voluit Paul. & Card. loc. cit. ostenditque
 Bellenz. dict. tract. quæst. 24. ac not.
 Gig. tract. de pens. Eccles. quæst. 69. num. 3.
 & colligitur ex Abb. in cap. 1. de re iudic.

262 quinimmo in + casu huius notorietatis
 poterit collector puniri ab Ordinario rati-
 one notorij delicti, vt late, & optime
 probat Bellenz. dict. tract. quæst. 91. per ea,
 quæ tradit Cyn. Petr. & Bald. in Auth. qua
 in prouincia, C. vbi de crimiagi oport. Gl.
 vlt. vbi Butr. & Abb. in cap. fin. de rescript.
 & per alia, de quibus ibi per Bellenz. qui
 etiam q. sequenti optime declarat quomodo
 do arbitraria pœna is affici poterit, iuxta
 qualitatem delicti, pulchre distinguendo
 de rebus consecratis, & benedictis, & non
 consecratis, aut benedictis, & verum actu
 sint deputatæ, vel solum destinatæ cultui
 diuino: quod etiam facit quæst. 88.

Sexta Conclusio. Potest collector deci-
 263 ma + liberare, & quietare eos, qui solue-
 runt decimam etiam sine speciali manda-
 to; ita Bellenz. dict. tract. q. 103. nu. 1. fa-
 tis enim id includitur in mandato ad reci-
 piendum, iuxta text. & ibi Bald. in l. abstulit
 C. de nouat. & in l. si debitorem, ff. eod. Im-
 mo poterit etiam liberare eos, qui non
 soluerunt & confiteri se ab eis recepisse,
 vbi maxime mandatum fit ad recipiendū,
 & confitendum, vt ex sententia Ang. &
 Imo. in l. a Diuo Pio, §. sed si emptor, ff. de
 re iudic. Bald. Salic. Fulg. Castr. in l. 2. §. fin.
 ff. si cert. pet. & communi resoluit Bellenz.
 d. tract. quæst. 104. num. 1. qui etiam num.
 2. idem probat, vbi non adfit verbum, con-
 fitendum, sed solum, quietandam, num. ve-
 ro 3. & 4. id limitat procedere, vbi colle-
 ctor sit soluendo, alias secus per tradita
 ab Ang. & Imol. dict. §. sed si emptor, &
 alijs, dict. vero quæst. 103. per text. in l. si-
 cut datam, C. de lib. ca. & ibi Bald. & alios
 264 probat, teneri + collectorem soluendi-
 bus, si illud petant, instrumentum libera-
 tionis facere.

Septima & vltima conclusio. In exactio-
 265 ne decima + proceditur executiue, &
 incipitur a præcepto; profito enim edicto

& generali monitione, vt termino tot die-
 rum debeant tam singulares personæ, quàm
 Collegia soluisse, si non soluerint, poterit
 in eos fieri censura, vt colligitur ex dict.
 extrauag. vnic. vers. sed si ex probabilibus,
 & vers. volumus quoque, & in subsidio
 charitatiuo late probat Bellenz. d. tract. q.
 15. num. 1. post Rot. de cif. 425. incipit, item
 extra Rotam, in no. sed mihi est 19. de dol.
 & contum. alias 444. in nou. & incipit ex-
 tra Rotam, vbi etiam tradit Rot. quando

266 + audiatur allegans, & probare volens
 ignorantiam edicti. In decima vero Papali
 id patet ex late traditis per Bellenz. d. tract.
 quæst. 100. & duab. seqq. ad quem te renit-
 to, sine illius dicta, aut verba transcribere

267 videar. Poterit tamen appellari + a colle-
 ctore multis saltem in casibus, prout in
 charitatiuo subsidio late ostendunt Bellenz.
 dict. tract. quæst. 55. & Remig. qui totam
 eam quæstionem etiam refert, & sequitur
 in si nul. tract. de charitat. subsid. quæst. 52.
 In decima vero Papali admittit idem Bel-
 lenz. dict. quæst. 55. num. 8. & quæst. 90. nu.

268 1. Primus autem casus + esse potest, si
 nimis breuem terminum statuat ad soluendi-
 dum, iuxta textum. sing. in cap. 1. de dilat.
 & Glor. in cap. ex litteris, verb. infra tri-
 duum de constit. cum similib. Secundus,

269 + vbi collector capit pignoris loco res,
 quas notorium est esse sacras, & diuino
 cultui deputatas, vt in specie voluit Bel-
 lenz. dict. quæst. 90. num. 1. & nos supra se-

270 mel admonuimus. Tertius, + si quis ni-
 mium grauetur, tum quia multi impetra-
 runt exemptionem, neque alter de alte-
 rius exemptione, ac priuilegio mentio-
 nem fecit in impetratione, & reliquis, aut
 eorum aliquibus huiusmodi exemptione
 subreptionis opponentibus, collector eā
 rejicit, iuxta ea, quæ late superius tradidi-
 mus, quæst. 3. concl. 7. Quartus, si a priuile-

271 giatis priuilegium allegantibus, + colle-
 ctor decimam exigat; nisi velimus tunc
 processum, & sententiam superinde secun-
 tam, nullam esse, per ea, quæ late tradunt
 Cald. conf. 9. de sentent. excomm. Gig. de
 pension quæst. 60. Bellenz. d. tract. quæst. 14.
 & nos sup. quæst. 3. concl. 2. & 3.

Quod si pro complemento huius mate-
 riæ queratur; An, vbi exactio hęc, vel so-
 lutio decimæ Papalis in iudicium dedu-
 catur,

catur summarie tractari possit, iuxta dispositionem elem. dispendiosam, de iudic. & formam clem. saepe, de verbor. signific. Respondeo, distinguendum esse. Vel enim quaestio est inter clericum, qui soluere debet, & illum, cui Papa decimam beneficio-
 272 rum concessit, & tunc res & causa agitur plenarie; in his terminis loquitur Glos. d. clem. dispendiosam, ver. decimis, de iudic. quam ibi sequitur Paul. Cardin. Imol. & caeteri; idem Card. dict. clem. fin. q. 2. Imol. num. 3. de decim. cuius tamen contrarium tenuit ibi Steph. Probant autem illi suam sententiam; tum, quia haec decima non est certa quota, cap. fin. de vot. tum quia illa clem. dispendiosam, exorbitat a iure, unde est restringenda, cap. qua a iure de reg. iur. in 6. cum simil. tum quia ad huius decimae praestationem non potest clericus eo casu cogi per censuram ecclesiasticam praevia sola monitione; cum id solum locum habeat, cum per Papam exigitur; quod tamen requiritur in d. clem. dispendiosam, ad hoc, ut decimarum causa tractari possit, ac debeat summarie. Vel est quaestio inter duos clericos, puta titularum, & pensionarium, seu Vicarium, quia eorum aliquis soluit, ac vult repetere: &
 273 tunc idem res dicendum puto, propter eadem rationes. Vel demum quaestio est inter Papam, vel Cameram, seu collectorem, & clericum: & tunc dicerem, causam esse summarie tractandam, quic-

quid in contrarium voluerit Bellenz. d. tract. de charit. subsid. quaest. 39. tum quod ita sentire videtur inter alios Steph. d. clem. si. de decim. tum quod tunc potest fieri coactio clerici ad soluendum, per censuram Ecclesiasticam, ut supra concl. 4. late ostendimus: tum per tex. in l. publicas, C. de fer. & l. ne quicquam §. de plano, ff. de off. procons. iunctis alijs, quibus non satisfacit Bellenz. d. quaest. 39. num. 1. & 2. tum quia in
 275 res exactionum fiscalium, tributorum, & collectarum summarie proceditur, ut post Bal. conf. 433. incipit, licet, & c. vol. 3. tradit Marant. in Spec. aur. par. 4. tit. de iudic. Mercat. num. 181. tum demum, quia tunc res
 276 non patitur dilationem; ideoque potest summarie tractari, iuxta ea, quae de alimentis tradit Bellenz. dict. quaest. 39. num. 3. & 4. late Af. in prax. iudic. §. 3. cap. 31. num. 6. & Surd. in tract. de aliment. tit. 8. priuil. 2. num. 1. & seqq. Ex quibus etiam iunctis ijs, quae tradit Tirac. de priuil. pig. causae, priuil. 153. probabile mihi redditur regulariter, appellationem non admitti in harum decimarum exactione.

Atque ex his finis sit huic nostro breui Tractatui de Decimis Spiritualibus, & Papalibus, ad laudem omnipotentis Dei eiusque Genitricis, ac perpetuae Virginis Mariae: Quae cumq; autem in eo scripsimus, cuiusvis reclusis sententis, ac S. Romane Ecclesiae iudicio libenter subijcimus.

Io. Petrus Moneta.

A P P E N D I X

C A P V T X.

D E R E D E C I M A .

S V M M A E R E R V M .

1 **D**E vna, & eadem re, siue de eodem aceruo duplex decima solui non debet.

2 **D**ecima est contra ius, & hoc nõ quia sit contra verba legis, sed quod sit contra sententiam legis. num. 3.

4 Redecima potest acquiri prescriptione immemorabili, vel quadragenaria cum titulo.

5 Est contra ius soluere secundam decimam de pensione habita propter locationem prædii cuius fructus antea fuerant decimati.

6 Item est contra ius soluere secundam decimam Ecclesie verbi gratia sacramentali, si decima prius erat soluta prædiali.

7 Decima soluenda est Ecclesie, quam consuetudo determinauit.

8 De soluenda decima adest præceptum affirmatiuum, quod continet in se negatiuum, quod ultra decimam non possit aliud exigi.

9 Mutatio seminis in prædio, ex cuius fructus redecima solvebatur non alterat substantiam, neque obligationem soluendi redecimam.

1 **D**E vna, & eadem re, siue de eodem aceruo duplex decima solui non debet. Glof. in c. pastoralis ver. deducendas de decim. & notant Doctores. in c. cum in tua, & in c. cum non sit eod. tit. Gigas de pension. q. 59. nu. 3. & 4. Azeued. in l. 7. in princip. lib. 1. tit. 5. nouæ recopilat.

2 Et ideo redecima seu duplex decima est contra ius Rota in causa Toletana Redecimarum 19. Nouembris 1584. coram S. mem. Clemente VIII. & iterum 21. Maij 1586. coram Cardinale Pamphilio in Valletoletana Decimarum 21. Maij 1589. coram Orano, in Corduben. Redecimarum 25. Nouembris 1593. coram Seraph. quæ

est in impræs. decif. 147. num. 9. In eadem, Corduben. Redecimarum 16. Nouembris 1607. & 27. Martij, & x. Maij 1613. coram Coccino Rotæ Decano, vbi citatur Inno. in c. cum non sit num. 1. & seqq. de decim. Abb. in c. cum sint nu. 6 ante fin. vers. alias sequeretur eod. tit. Sor. de Iust. & Iur. lib. 9. quæst. 4. art. 2. vers. hinc superius colligebamus in sin. Montaluus in l. 4. tit. 5. lib. 1. fori super v. todos oncala in tract. de decimis, par. 1. propof. 6. & alij, quos refert, & sequitur Azeuedus lib. 1. tit. 5. l. 7. nouæ recopilat. fol. mihi 75.

Dicitur autem redecimam esse contra ius non quod sit contra verba legis, vt in l. conera legem. ff. de legib. sed quod sit contra sententiam legis, vt in c. certum est 88. de reg. iur. in 6. vbi dicitur certum est, quod is committit in legem, qui verba legis complectens contra legis nititur voluntatem, vt in l. nominis, & rei §. verbum ex legibus ff. de reg. iur.

4 Potest tamen redecima acquiri prescriptione immemorabili, vel quadragenaria cum titulo Rota in Conchen. Redecimarum 1. Febr. 1591. coram Giptio in Cordub. Redecimarum 18. Maij 1618. coram Coccino Rotæ Decano.

5 Ampliatur conclusio quæ vult redecimam esse contra ius, vt procedat, & sit contra ius petere decimam secundam, seu redecimam de tributo seu pensione, quam percipit Dominus propter locationem prædij, ex cuius fructibus, decima fuit ante soluta, tunc enim cum semel decima de fructibus prædij sit soluta, non debet solui secunda decima de pensione quia locatio censetur facta salua decima Ioan. Andr. in cap. cum non sit numero quarto, vers. sic. Vnde dicit Innoc. ibidem num. 2. vers. in domino autem fundi Collect. nu. 3. Anchar. nu. 4. Hostien. nu. 2. Butr. num. 6. Card.

Card. num. 2. vers. & ex hoc de decim. & Idem Doctores in c. tua nobis eod. tit. Card. num. 4. vers. quinto quæro Hostien. nu. 14. vers. hoc vltimum Bntr. nu. 9. vers. credo Anchar. num. decimo, vers. & pro tanto dico Collect. nu. 8. Abb. nu. 14. vers. aut Dominus locauit Anan. nu. 7. Vitalin. in clem. Religios. num. 25. & seqq. de decim. Rota in Corduben. Redecimarum 19. Nouebris 1607. coram Coccino Rotæ Decano, & innuitur 5. cap. sexto, quæst. quarta, num. 40.

6 Item ampliatur conclusio, vt procedat etiam si vni Ecclesiæ verbi gratia prædiali soluatur prima decima, & secunda decima, seu redecima peratur ab Ecclesia sacramentali Rota in dicta Corduben. Redecimarum 19. Nouebris 1607. & 27. Martij 1615. coram Coccino Rotæ Decano, quia cum ius non determinet cui Ecclesiæ Prædialine, an sacramentali soluenda sit decima.

7 Sed hoc deferat consuetudini, vt in c. cum sint vbi Abb. num. 5. & 6. de decim. Achill. decif. 3. & 6. eod. tit. Rot. decif. 163. num. tertio, part. secunda. Cum consuetudo introduxerit, quod decima soluatur Ecclesiæ prædiali verbi gratia sequitur esse contra ius, quod Ecclesia sacramentalis aliam decimam seu redecimam velit exigere, & quia cum laici obligentur ad vnâ tantum decimam semper agitur de redecima, siue illam prætendat Ecclesia sacramentalis, siue prædialis postquam semel fuit soluta Abb. in cap. cum sint num. sexto vers. mihi videtur quod opinio de decim. Butr. ibidem num. quinto, vers. breuiter puto, vbi dicit hanc opinionem esse veriorem, & comprobatur ex diuisione Parrochiarum facta per Dionysium Papâ vt in cap. 1. 13. quæst. 5. cap. pastoralis de his quæ sunt à Prælat. Nam sicut ante diuisionem vna tantum decima soluenda erat, ita post diuisionem vnica decima soluenda est, cum illa diuisio non operetur quod duæ decimæ sint soluendæ, sed attenditur consuetudo, vt dixi, cui nam Ecclesiæ vna tantum decima sit soluenda, siue sit sacramentalis, siue prædialis.

8 Et licet non reperiat prohibutum ne duplex decima soluatur, adest tamen

præceptum affirmatiuum de soluenda decima, quod continet in se negatiuum, quod vltra decimam nõ possit aliud exigere, quod licet non efficiatur præceptum negatiuum vt obliget s. mper. & ad semper, continet tamen negatiuum respectu Ecclesiæ, quæ exigendo vltra decimam exigit contra ius, quod dat solummodo, decimam Rota in d. Corduben. Redecimarum 19. Nouebris 1607. coram Coccino Rotæ Decano, & latius in eadem causa 27. Maij 1615. coram eodem ibi quare cum præceptum de soluenda decima ex parte laicorum sit affirmatiuum, vt exedi cap. 12. in fin. ibi decimas, & primitias non tardabis offerre immo est negatiuum quoad retardationem vt dicit Abb. in rub. de dec. nu. 2. nam cum sint debita grauantur sacerdotes retardando solutionem, vt dicit Abulen. num. 22. q. 18. post prin. & Leuit. c. 27. habetur omnes decimæ terræ siue de frugibus, siue de pomis arborum Domini sunt, & illi sanctificantur, & habetur in c. 1. & in c. cum homines, & in c. pastoralis de decim. sequitur inquam, quod cum ex parte laicorum præceptum sit affirmatiuum, & ex parte Ecclesiæ fiat exigere volentium sit negatiuum. Ecclesiæ nõ possint cogere laicos vltra decimam, vt probat tex. in l. fin. C. de hæred. instituen. vbi quod si testator instituto Plotio dicat: Semproni Plotij hæres esto censetur dixisse, & si Plotius hæres non erit, Sempronius in eius loco vocetur, vt substitutus, & sic affirmatiua resoluitur in negatiua, ita in proposito præceptum affirmatiuum factum laicis de soluenda decima, resoluitur in negatiuum respectu Ecclesiarum vt scilicet non possint cogere laicos vltra decimam, quia lex vltra illam non obligat prædictos laicos, nam cum ius exigendi, & obligatio soluendi tanquam correlatiua sibi ex altera parte respondeant, non possunt Ecclesiæ habere vnius ius exigendi decimam, quam habeant laici obligatione soluendi. l. 1. ff. de cond. ex leg. quod et iam manifestissime colligitur in pñcto ex tex. in c. Parrochianus de dec. vbi dicitur cum decimæ non ab homine, sed ab ipso Domino sint institutæ quasi debitum exigere possunt ita ut verbum quasi accipiatur pro verbo expressiuo veritatis vt dicit Glof. ibid. quare si decimæ tanquam debitum exigere possunt

possunt, ergo non ultra decimam, quia illud non est debitum ab aliquo institutum, quod et repetit Abulen. loco superius allegato post princ. vers. item quia decima.

9 Mutatio vero feminis, seu qualitatis in prædio decimatorio facta, sicut non mutat substantiam nec alterat obligationem sol-

uendi decimam, ita nec obligationem soluendi reddecimam Rota in Conchen. Redecimarum 1. Februarij 1581. corâ Giptio, ubi citatur Hostien. in Sum. 6. & vtrum præscribi vers. decimo quæro de decim. Rebuff. eod. tit. quæst. quinta, num. 34. & seqq.

Finis Tractatus de Decimis.

IO. PETRI
 MONETAE
 MEDIOLANENSIS
 CLERICI REGVL.
 S. PAULI.
 TRACTATVS
 DE OPTIONE
 CANONICA.

DE Canonica Optione, seu iure optandi, qua fieri poterit facilitate, ac breuitate, Deo iuuantē acturi, qua de re nemo, quē viderim, hucusq; tractatum edidit; eūdem planē ordinem sequemur, quo, vbi de Decimis agitur, visumus. Hanc enim tractationem in octo capita, quę deinde singula in plurimas, easque vtilēs quęstiones, superflua quęque refecando, distinguemus.

Primò ergo videbimus, Quid sit Optio.

Secundò, quo iure introducta sit Optio.

Tertio, Quibus in rebus, ac beneficijs locum habeat ius optandi.

Quartò, Quinam optare possint.

Quintò de modo optandi.

Sextò, de Tempore Optionis, seu quando optandum sit.

Septimò, De p̄cipuis optionis effectib.

Octauo, & postremò, Quomodo tollatur Optio, seu ius optandi.

SVMMAE RERVM.

- 1 Significationes variae huius nominis Optio, remissiuę.
- 2 Optare, sumitur pro desiderare. Item pro, eligere; num. 3. & 8.
Et hoc utroque modo sumptum delectitur a verbo Greco, opto, num. 4.
- 3 Optio de duobus dicitur, electio de pluribus.
Et alia differentia utriusque, remissiuę num. 6.
- 4 Optionis nomen aliquando de pluribus dicitur.
- 5 Optio nostra canonica dicitur, & Optatio; num. seq.
- 6 Optionis Canonice nomen vnde dicitur.
- 7 Etymologia dat proprium verbis intellectum. & ab ea sumptum argumentum in optinē in iure procedit; num. 12.
- 8 Definitio Optionis Canonice.

Iuris

- 14 Iuris nomen in definitione Optionis sumitur pro legitima potestate aliquid agendi.
- 15 Ius ad rem, aut in re, an, & quando per Optionem tribuatur.
- 16 Ius optandi solum competit Ecclesijs Collegiis, Religiosisq; Collegijs, & ut Collegium constituunt, non ut singularibus personis, num. 17. & seq.
- 18 Ius optandi cedit ad commodum, & decus totius Collegij.
- 19 Ius optandi non est in omnibus Ecclesijs, neque in competis de iure communis; num. 20.
- 21 Consuetudine, & statuto iuduci potest ius optandi.
- 22 Optio gradatim fit; & hoc pluribus modis accidit, cum num. seq.
- 24 Præbenda per optionem dimissa vacare dicitur.
- 25 Præbenda non vacans optari potest ex speciali consuetudine, regulariter vero non potest, num. 26.
- 27 Optio coactè non fit, sed voluntariè.
- 28 Præbenda dimissa non potest simul retineri cum optata.
- 29 Stallum quis optare non potest, non optata etiam præbenda, seu propria non dimissa.
- 30 Præbende reseruate optari non possunt.
- 31 Optio intra quod tempus fieri debeat, & an illud tempus possit mutari, remissive.
- 32 Optionis unica est species substantialis, plures tamen accidentales. Alia enim est, quæ consuetudine inducitur, alia quæ statuto; num. 33. Item alia beneficiorum spectantium ad Pontificis collationem, alia spectantium ad Ordinarij provisionem; num. 34.
- Optio alia Canonice, alia Mansionariorum, alia Equitum, alia S. R. E. Cardinalium.

Quid sit Optio Cap. I.

¶ VAERO PRIMO, Vnde dicatur

Optio.

1 **Q** Omnis varijs significacionibus huius nominis, Opto, & Optio, de quibus inter cæteros Rebus. in l. alienationis verbum, vers. aut optionem intra certum tempus, ff. de verb. significat.

Cuiacius, & alij in rubric. ff. de optio. vel elect. leg. Ant. Nebriff. in suo vocab. vtriusque iur. verbo, Optio. Hiero. Verrut. in Lexic. iuris, ver. Optiones. Catell. Cott. in Memor. ver. Optio: præcipuè illæ duæ sunt, vt vel sumatur † pro desiderare, seu cupere, quod commune est, ac vulgare, & passim vsurpatnr; vel pro eligere, † seu electione, vt probatur in l. his consequenter, in princip. ff. famil. hercisc. s. Optionis, inffit. delegat. l. 2. l. mancipiorum, & toto tit. ff. de opt. vel elect. leg. & his duabus significacionibus sumptum fortè † deducitur hoc nomen a verbo Greco, Opto, hoc est, video; qui enim aliquid eligit, videre debet, quod elegit, & an expediat illud, vel alterum eligere; rursus, qui aliquid cupit, vel prius id vidit, vel quamprimum videre desiderat. Et quamuis quidam putent, electionem ea in re ab optione differre, quod optio † de duobus dicatur, electio vero de pluribus, l. 3. s. item optare, ff. ad exhib. prout refert Rebus. loc. cit. & Cuiac. alijq; d. rub. ff. de opt. vel elect. l. alias differentias statuunt † inter optionem, & electionem, quas apud eos videas, tamen & optio † aliquando in pluribus fit, vt d. l. 2. & l. mancipiorum, ff. de opt. leg. & d. l. his consequenter, ff. fam. hercisc. & l. de eo. s. item si ei, ff. ad exhib. & optionem promiscuè capi † pro electione Auctor est Alciat. d. l. alienationis, in verbo optionem, & optimè ostendit Rebus. in loc. alleg. Vt igitur ad rem nostram propius accedamus, nostræ huius Optionis nomen, quam iure optimo † Canonicam cum Rebus. & alijs vocare possumus, ab utraque illa huius nominis significacione † † ducere possumus; hoc enim ius est eligendi præbendam vacantem, vt infra suo loco dicemus, ideoque ea optatur, seu eligitur, quia desideratur, quod enim prius mente optauimus, re ipsa eligimus, vt inquit Alciat. vbi supra, quare huius iuris exercitium abs re aliqui optationem vocant, vt patet inter cæteros ex Gemin. in c. fin. de consuet. in 6. qui textus sedes est huius materiæ. Libenter autem huius nominis originem latius fortasse, quam par esse videretur prosecuti sumus, quoniam etymologia dat † proprium verbum intellectum, vt colligere est ex cap. forus, de verbor. significat. l. hurgij, l. notionem, l.

vt Alphenus, & I. pupillus, §. territorium. cum utrobique not. per glos. ff. de verb. signif. & notat Bart. in repet. l. omnes populi, quæst. 6. princ. ff. de iust. & iur. Abb. in proem. Decretal. nu. 8. alijque DD. passim Et argumentum ab etymologia nominis

12 optimè in iure procedit, Bart. Bal. Imol. Alber. & alij in rub. ff. de solut. matr. Abb. & Canon. in c. cum secundum Apostolū, de præben. & late, optimeque comprobatur Euerar. in suis topic. iur. in loc. ab Eym. n. 3. & seqq. & Io. Bell. in arg. leg. c. r. n. 1. & 2.

¶ VAERO SECVNDO de definitione Optionis.

Respondeo; quod Optio, seu ius hoc optandi, licet a nemine, quem hucusque viderim, definitum fuerit, tamen tum ex text. in d. c. fin. de consuet. in 6. quam ex ijs, quæ tum ibi, tum alibi tradunt DD. congrue sic defini posse videtur, quod sit † ius quoddam Capitulo, seu collegiali alicui Ecclesiæ, ex consuetudine, vel statuto competens, vt antiquiores gradatim vacantem præbendam, quæ reservata non sit, propria dimissa, intra certum tempus eligere possint.

Quæ definitio, quoniam non congrua modo, sed etiam, ni fallor, perfecta est, sola indiget declaratione.

Dixi ergo, esse ius quoddam. hoc est,

14 † legitima potestas, prout sumitur in l. 1. in princ. ff. de tutel. & insit. de iur. natur. in princ. cum similib. & tradunt Io. An. & alij Canon. in rubr. de reg. iur. in 6. Iuristæ in rub. ff. de iust. & iur. Rebus. in l. verbis legis, ff. de verb. signif. poniturque ius, lo-

15 co generis remoti, ius inquam † ad rem vt in specie voluit Gomef. in reg. de non toll. iur. quæst. q. 1. vers. septimus modus acquirendi, Thom. Zerol. in Prax. Episcop. verbo, Canoniam, vers. ad septimum, Nauar. in Man. Confess. c. 23. nu. 100. vers. Tertio, quod permutatio, Add. ad Rot. decif. 3. de consuet. in nou. post Aene. Falcon. tract. de reservat. benef. q. 4. effect. 47. num. 4. & 9. quod tamen intelligendum est de toto capitulo & Ecclesiâ, nã singulis puto nõ acquiri ius ad rem, nisi eueniente casu optionis; hoc est, præbenda iam vacante, prout post hæc scripta reperi fere omnes Doct. prædictos intelligi Gonzal. in commentar. reg. §. cano. glos. 34. num. 126. seq.

vt etiam ad id in specie allegat Put. dec. 235. lib. secundo, & præterea requirit acceptationem, per ea, quæ idem tradit eadem glos. 34. num. 176. Glos. 26. num. 20. & glos. 9. & seqq. num. 88. per ipsam vero optionem actualiter subsecutam censeo acquiri ius in re, & non solum ad rem, cum tunc aliud non requiratur, nisi forte ad summum apprehensio possessionis, quæ iam supponit ius in beneficio, seu præbenda, vt inferius dicam cap. quinto, quæst. 3. concl. 2. pro quo etiam facit cap. si tibi absentis, cum ibi not. de præben. in 6. sicque conciliari possunt contrariæ hac in re opinionones: quod enim per optionem acquiratur ius in re, præter Petr. Vbal. tract. de permut. benef. num. 96. & 97. voluit idem Falcon. d. quæst. 4. effect. 5. num. tertio, post Petr. de Perus. tract. de permut. benef. vlt. par. quæst. fin. col. 2. & aperte colligitur ex Rebus. tract. de pacif. possess. num. 141. Subditur deinde in definitione, capitulo, seu collegiali Ecclesiæ competens, estque pro genere proximo, seu proxima differentia generica, vt loquuntur Dialectici, vt distinguatur ab alijs iuribus competentibus personis profanis, & priuatis, conuenit enim hoc ius † solum capitulis, & Ecclesijs collegiatis, religiosisque collegijs, vt colligere est ex ipso text. in d. cap. cum in tua, quod est fin. de consuet. in 6. & ijs, quæ ibi tradunt DD. neque Canonicis, 17 † vt singulares personæ sunt, sed vt capitulum constituunt, competit hoc ius; tum quia a maiori parte canonicorum sit, fierique solet optio, tum quia ius hoc cedit 18 † ad commodum, ac decus totius Ecclesiæ, & capituli: tum demum, quia tam a Pontifice in d. cap. fin. quam Doct. ibi, ius istud optandi nunc consuetudo, nunc priuilegium, nunc statutum Ecclesiæ vocatur cum maxime statuta condere ad totum capitulum, vt capitulum est, saltem vna, cum Episcopo, spectare noscatur, iuxta ea quæ tradunt Doct. in cap. cum omnes, de constit. & in cap. 1. eod. tit. in 6. ius igitur hoc in actu primo, vt cum Philosophis loquar, seu in potentia proxima conuenit ipsi capitulo, & collegio, quasque in eoradicatur, in actu vero secundo, seu exercitium eiusdem iuris optandi competit ipsis personis de collegio non quide tam quam

quam priuatis clericis, (sic enim omnes clerici optare possent, quod falsum esse constat ex d. cap. fin.) sed tamquam singularibus personis eiusdem capituli, seu Collegialis Ecclesie. Dixi præterea in definitione (alicui Ecclesie, quoniam ꝛ neque in omnibus Ecclesijs extat statutum hoc, seu consuetudo optandi, neque illis de iure communi ꝛ competit hoc ius, vt patet ex tex. d. cap. fin. & notant ibi communiter Doct. additur deinde, (ex consuetudine, vel statuto) quoniam vtroque modo induci potest ꝛ hoc ius, vt infra cap. seq. ostendemus, quæst. 2. & 3. Subijcitur autem (vt antiquiores gradatim eligere possint vacantem præbendam;) quæ omnia habentur in text. & dicitur, gradatim ꝛ non modo, quia primo antiquior mutare suam, seu optare possit vacantem præbendam; isque ante iuniorem omnino sit admittendus, & si nolit primus, possit secundus, & nolente secundo, tertius, & sic de singulis, vt exponit ibi glos. & alij; sed etiam, quia, si primus optet ꝛ vacantem præbendam, possit secundus optare præbendam dimissam a primo, & tertius dimissam a secundo, & sic de ceteris: quod etiam innuit postea text. dum dicit, & illa quæ optata non fuerit, erit illi, pro quo scripsimus, conferenda; nam & præbendæ dimissæ per optionem alterius vacare ꝛ quodammodo, licet forsân non ita propriè, dici possunt, vt etiam voluit ibi glos. recepta, verbo, non fuerit, de quo nos infr. cap. 6. quæst. vltim. concl. 1. latius agemus, præterquam quod etiam potest specialiter per consuetudinem induci, ꝛ vt præbendæ non vacans optetur, vt post glos. d. cap. fin. verbo, cum vacant, tradunt ibi ceteri: & poterit fortè id locum habere, vbi distinctio præbendarum sit ad tempus, de qua infr. c. seq. quæst. 2. concl. 1. in penult. membro illius distinctionis, quam ibi post Rot. & alios facimus, vt in specie not. Io. And. & Gemin. d. cap. fin. est autem tunc optio ita faciendæ, vt tunc solum effectum suum sortiatur, cum reuera vacauerit, ne ius suum alicui sine culpa, aut certè sine causa contra communes iuris regulas auferatur, quo etiam modo fieri posse optionem a iuniore de præbendâ vacatura per optionem ab antiquiore faciendam

dicemus infr. cap. 6. quæst. 3. prope fin. p^{or} 26 rō alias regulariter ꝛ Optio fieri non potest, nisi de præbendâ vacante, vt patet ex text. qui dicit, cum vacante, & not. inter alios Rot. decis. 6. num. 1. circa princip. de consuet. in nou. Dicitur etiam signanter in definitione, possint, non autem debeant; 27 neque enim coguntur ꝛ optare Canonici sed possunt, si volunt, vt innuit etiam text. & not. ibi inter alios Io. And. ne, quod in fauorem inductum est, in odium retorquetur, contra vulg. iur. reg. Dixi (pro- 28 pria dimissa) quoniam ꝛ nec simul illam, quam habebat, cum optata retinere potest; neque stallum optare maximè superioris ordinis, non optata etiam præbendâ, seu propria non dimissa, vt latius inferius cap. 7. quæst. vlt. concl. 1. cum seq. & cap. 7. quæst. 1. concl. 1. ostendam; Dixi etiam (quæ reueruata non sit;) quoniam 29 præbendæ in Curia vacantes, ꝛ aut alias reueruata optari non possunt, vt patet ex tex. d. cap. fin. & latius infr. cap. 3. demon- 30 strabimus; Subditur demum, ꝛ (intra certum tempus, quoniam tempus ad optandum præstitutum perpetuum non est, sed vt plurimum est 20. dierum, licet id tempus aliquando mutari possit, vt inferius c. 6. latè docebimus.

VAERO TERTIO, Quotuplex sit ius optandi.
 Quoniam ꝛ vnica species est vt Dialectici loquuntur, vel, vt Iuriconsulti, vnicum genus proprium, & substantiale Optionis, duplicem illam diuisionem accidentalem attigisse solum sit satis, vt ꝛ alia sit consuetudine alia, priuilegio, seu Indultu Apostolico, alia 32 statuto inducta; item alia ꝛ quæ de ijs præbendis fit, quæ per Ordinarium conferuntur, alia de illis, quæ per Summum Pontificem conferri deberent, aliqua tamen de causa locum in illis habet Optio, ita, vt pereundem Pontificem sine expressa saltem derogatione conferri non possit nisi ea, quæ non fuerit optata, vt infr. cap. 3. & 8. explicabimus, quibus etiam tertiam diuisionem ex generibus personarum, que optare valent, desumptâ addere possumus 34 sit alia Optio ꝛ sit, quæ a Canonici fit, alia, quæ a beneficiatis in aliqua Ecclesia, quos Mansionarios vocant; alia, quæ ab alii
 I 2 cuius

cius Militaris Religionis Equitibus fit; alia deniq; quæ ab Illustriss. S.R.E. Cardinalibus, & si qui alij sunt, qui Collegium aliquod Ecclesiasticum constituunt, quales sunt, Rotæ Romanæ Auditores; Clerici Cameræ Apostolicæ, quorum tamen, & his similibus ascensus, seu Optio, cum neque de beneficio sit, neque de re ad beneficium pertinente, non vera, & propria, sed potius similitudinaria, & exemplarijs appellanda est iuxta ea, quæ latius infr. c. seq. q. 2. conclus. 5. & c. 3. q. 1. afferemus. Nunc autem ad secundum cap. transeamus.

S V M M A E R E R V M.

- 1 Consuetudo optandi, licet non sit a iure communi inducta; tamen inuitur æquitate canonice, estque rationabilis, æqua, & a iure approbata, num. 2.
- 3 Ius optandi induci potest consuetudine.
- 4 Argumentum a Rubrica est optimum in iure.
- 5 Consuetudo illa, quæ contra ius est, requirit ad sui introductionem spatium 40. annorum, saltem de iure Canonico.
- 6 Consuetudo præter ius inducitur spatio decem annorum. Idem secundum aliquos in quavis rationabili, & æqua consuetudine, nu. 7. Si tamen agatur de præiudicio tertii priuati, requirentur 30. anni; nu. 8. si de præiudicio Ecclesiæ, 40. anni, num. 9.
- 10 Consuetudo præter ius est, quæ neq; contra, neque secundum ius est.
- 11 Consuetudo rationabilis quæ sit, iudicis arbitrio relinquatur. Quid autem arbitrari possit iudex; nu. 12. & seqq.
- 13 Rationabilitas non requiritur in consuetudine, quæ præter ius est.
- 14 Rationabilis consuetudo est, quæ continet bonum bonestum, vel honorabile.
- 15 Consuetudo optandi secundum aliquos est præter ius, & rationabilis, ideoque inducitur secundum eos spatio decem annorum; alij vero aliter malè distinguunt.
- 16 Consuetudo optandi quando sit præter, & quando contra ius, quantoque tempore inducatur, late ibi; distinguitur, cum num. seqq.
- 17 Consuetudo optandi inducitur spatio decem annorum, ubi præbendæ certæ sunt in numero, sed non distincte quo ad proprietates, quoniam portiones quedam inæquales assignantur.
- 18 Consuetudo optandi, ubi inducatur, ubi præbendæ sunt distinctæ, requiritur spatium quadraginta annorum.
- 19 Consuetudo optandi, ubi præbendæ sunt distinctæ, est contra ius, vel, si præter ius, derogat tamen iuri Ecclesiæ, cui collator præest, num. 20. & seqq.
- 21 Consuetudo optandi domos cur possit induci minori spatio, quam quadraginta annorum.
- 22 Consuetudo rationabilis contra ius requirit ad sui introductionem spatium 40. annorum.
- 23 Consuetudo optandi requirit scientiam, & patientiam Ordinarii collatoris. Item scientiam, & consensum saltem tacitum maiori partis Capituli, num. 24. & cum non erroneum, sed ex certa scientia, & animo inducendi consuetudinem; num. 25.
- 26 Animus inducendi consuetudinem quomodo colligatur, remissiuè.
- 27 Consuetudo quomodo probetur, remissiuè.
- 28 Consuetudo optandi quomodo probetur remissiuè.
- 29 Consuetudo a quibus personis induci possit, remissiuè.
- 30 Consuetudo optandi, sicut & cæteræ consuetudines, unico actu induci non possunt, etiam si actus sit notorius toti populo, seu se Collegio; num. 31. Nisi actus sit successiuus, num. 32. & num. 38. vel iudicialis, num. 33. Quod tamen est dubium, num. 34.
- 35 Actus ad consuetudinem requisiti quos esse debeant, iudicis arbitrio relinquatur. Quid autem hac in re potissimum attendere debeat iudex, num. 36.
- 37 Actus consuetudinis debent esse interpolati, & conformes, seu ex uniformi obseruantia.
- 38 Consuetudo optandi unico actu cum quadragenaria possessione subsecuta fortè inducetur.
- 39 Consuetudo optandi non debet necessariò esse obtenta in contradictorio iudicio, nisi ubi unico actu inducenda est.
- 40 Consuetudinem Optandi inducere non possunt ij, qui eius iuris non sunt capaces

- ex se vel nisi illius capaces fiant ex dispensatione Summi Pontificis, num. 41.
42. *Milites, seu militaris Religionis Equites an possint inducere consuetudinem optandi.*
43. *Religio militaris Hierosolymitana sancti Ioannis ut nobilissima est, ita sola proprium Religionis nomen retinet inter militares.*
44. *Habitus non facit Monachum, aut Religiosum, sed potius professio Regularis.*
45. *Consuetudine optandi sublata ab aliqua Ecclesia per Pontificiam constitutionem non poterit similis consuetudo ex eadem causa de novo introduci. poterit tamen ex noua causa, num. 46. vel accedente expresso consensu Pontificis; num. 47. vel etiam sine noua causa, ubi solum preterita consuetudo in specie sublata est, num. 48.*
49. *Ius optandi statuto induci potest.*
50. *Statutum de optando fieri potest ab Episcopo, quoad beneficia spectantia ad eius collationem, non autem aliorum. Ab aliis vero inferioribus non potest fieri huiusmodi statutum ob defectum potestatis, num. 51.*
52. *Statuta condere in iis, quae concernunt statum Ecclesiae, requirit Episcopi auctoritatem, Quod, quomodo verum sit, explicatur num. 55. & seqq.*
53. *Episcopus, seu alius inferior non potest contra canones statuere. Quod limitatur, num. 58.*
54. *Praelatus non potest praedudicare iuribus Ecclesiae. Quod quomodo verum sit, exponitur, num. 55. & seqq.*
56. *Confirmatio Praelati inferioris regulariter spectat ad Episcopum, nisi obstat ipsius Episcopi statutum.*
57. *Praelatus praedudicare potest Ecclesiae suae in quarendis, non autem in quaesitis.*
58. *Episcopus, & Clerici inferiores Collegium constituentes possunt contra Canones statuere in materia, in qua induci potest consuetudo Canone permittente. Id quod omnino accidit in materia optionis.*
59. *Episcopus potest saltem ad vitam suam condere in sua Ecclesia statutum optandi, quod idem perpetuo durabit, si accesserit consensus Capituli; num. 60.*

61. *Praelatus potest donare aliqua bona loco Religioso, multo vero magis suo Capitulo; num. 62. praesertim ex causa remunerationis; num. 63.*
64. *Ius optandi induci potest priuilegio, & Indulto Apostolico.*
65. *Papa in beneficalibus habet plenitudinem potestatis.*
66. *Priuilegium, & indultum Apostolicum quomodo inter se differant.*

Quomodo iure introducta sit Optio.
Cap. II.

QVAERO PRIMO, Qua de causa introducta sit Optio. Supposito, ius optandi non a iure communi, sed potius consuetudine iure inductum, ut sentiunt omnes Doct. d.c. fin. & expressè adnotauit Hier. Gonzal. (quem auctorem non nisi post secundam huius operis editionem legimus) in Comment. reg. 8. Cancell. glos. 34. num. 11.

Respondendum cum glos. in d.c. fi. verbo, antiquiores, de consuet. in 6. quod haec consuetudo innicitur aequitari canonicae, quae vult, antiquiores praeferi Canonis nouis, & seniores in Ecclesia iunioribus, c. quid proderit, & seq. 61. d. ff. c. Episcopo rum, 74. dist. cap. ult. in 75. & c. bene quidem, 96. dist. cum similib. quam glos. sequitur inter alios Franc. Marc. de cif. De lph. 1258. nu. 2. 1. par. & Io. Azor. instit. moral. p. 2. lib. 6. c. 26. q. 13. quae pars cum edita fuerit post secundam huius operis impressionem, minor, quod illud non viderit in hac materia, nisi fortè indignum a legatione duxit. idem etiam voluerunt Arch. Io. An. Gemin. & alij d.c. fi. dum respondent ad iura, quae in contrarium facere videntur, & in specie Arch. n. 1. & Franc. n. 6. per hunc textum, iuncta gl. & Rot. dec. 6. ad fi. de consuet. in nou. dicunt, hanc consuetudinem optandi esse rationabilem, & approbatam a iure: rationabilem etiam, & aequam eam dicit Viu. in comm. opin. verbo, consuetudo rationabilis; & aequa, & late ostendit Prob. in Addit. ad Io. Monach. dict. cap. fin. num. 34. & seqq. Et sane Summus Pontifex aperte illam approbare videtur,

detur, dum præbendam, quæ ex hac consuetudine optandi debetur, de iure debitâ appellatur; licet non ignorem, iuris appellatione largè consuetudinem comprehendere, cum sit ius quoddam non scriptum, cap. consuetudo, r. dist. & Doct. ibi, & in rubr. de consuet. extr. & in 6. atque alibi sæpe.

QVAERO SECUNDO, An, & quanto tempore consuetudine induci possit ius optandi.

De primo † nulla difficultas est: tum quia dispositio huius textus, quæ de iure optandi agit, ponitur sub titul. & rubr. de consuetudine, quod est in iure optimum argumentum, † iuxta text. in l. 1. & ibi not. Bart. Bald. Ang. Salic. Castr. Alex. & Iaf. ff. si cert. pet. Glos. in cap. poruie, de loc. & in rubric. de reg. iur. in 6. & videntur passim eo argumento Doct. vt fusè profèquitur Nic. Euerard. in topic. legal. loc. 92. tum etiam multo magis, quia tam Summus Pontifex in d. c. fin. quam Doctores ibi, & vbiçunque de iure optandi loquuntur, hoc ipsum ius consuetudinem optandi appellant.

Tota difficultas est, quantum temporis requiratur ad hanc consuetudinem legitimè inducendam, ac de ceteris requisitis, & conditionibus illius. Pro quorum resolutione.

Præmitto primo, Consuetudinem illam, quæ contra ius est, † requirere spatium 40. annorum saltem de iure canonico, ita Abb. Io. An. Butr. & Doct. communiter in cap. fin. de consuet. vbi late inter ceteros Roch. Curr. sect. 3. num. 35. idem Io. Andr. Archid. Gem. & Franch. post Glos. in dict. cap. fin. de consuet. in 6. Oldr. conf. 285. & admittit. Rot. decif. 6. num. 5. de consuet. in nou. & alij passim: satisque patet ex ipso text. d. c. si. ext. de consuet. dum in consuetudine contra ius requirit, quod sit legitimè prescripta. Consuetudo vero, quæ præter ius est, inducitur † spatio decem annorum; ita Glos. & Doct. omnes supra citati, Aret. conf. 22. col. 4. Abb. & alij, quos refert, & sequitur Curr. d. sect. 3. num. 28. & hanc opinionem communem dicte Cur. ibi d. Turzan. opi. 66. Soarez. in thes. recep. sent. lit. C. num. 279. Villal. lit. C. num. 183. quod idem † de quavis rationabili, & equa consuetudine tradit Glos. in l. de quibus;

ff. de leg. & l. 2. C. quæ sit long. consuet. est. que communis opinio, si credimus Iaf. d. l. de quibus, num. 47. Grammat. decif. 64. num. 34. & Viu. in suis com. nun. opin. ver. consuetudo rationabilis, & equa. Aliqui tamen non ita absolute recipiunt hanc conclusionem, quod rationabilis consuetudo, & præterius spatio annorum decem inducatur, sed solnm putant eam procedere, si de nullius præiudicio agatur, quod si de præiudicio priuati agatur, † requiri saltem spatium, 30. annorum; ita decifum fuit in Regno Neapol. teste Afflict. decif. 32. r. num. 18. quod etiam sequitur ibi Vrsil. in addit. num. 10. quod si res tangat Ecclesias, earumque statuum, & iura, † tunc semper in introductione consuetudinis requiratur spatium 40. annorum, cum tanti temporis prescriptio in earum rebus, vel iuribus requiratur, cap. 1. & toto fere tit. ext. de prescript. ita Rot. Rom. d. decif. 6. num. 5. & ibi Addent. post Innoc. Host. & Ioan. An. in c. cum dilectus, de consuet. hoc ipsum voluit collect. in c. ex parte, & idem Innoc. in d. c. fin. ext. eod. tit. late Curr. dict. sect. 3. num. 32. Duen. reg. 139. post Abb. d. cap. cum dilectus: & Fel. in c. statumus, limitat. r. de maior. & obed. Petr. Raue. ad tit. de consuet. sect. 1. nu. 46. Mil. in Repert. in verbo, Consuetudo, licet non sit contra ius, post Rom. conf. 18. colum. 5. & 6. & admittit etiam Franc. d. c. fin. in princinu. 5. de consuet. in 6. per nor. in cap. cum Ecclesia, de caus. possess. & propriet. qui tamen deinde vult, in optione sufficere, 10. annos. Quæ opinio Rot. & sequacium mihi videtur in se veritatem continere, satisque probatur ex d. c. cum dilectus, iuncto e. Abbate, de verb. sig. vbi in consuetudine quæ contra ius non est, quod ex certo Monasterio eligatur Abbas alterius Monasterij vacantis, quia tamen per illam in aliquo derogatur iuri Monachorum, restringendo eorum libertatem in eligendo: in ea inquam consuetudine requiritur spatium 40. annorum, vt in d. c. Abbate, versic. nos igitur de possessionibus, ad idem inducit Rot. vbi supra text. in cap. Cumana, de elect. & c. cum Ecclesia Sarrina, de oad. possess. & propriet. & c. dilecto, de offic. Arch. in h. e. qua r. de consuet. & c. cii de beneficio: de præb. in 6. vt latius per eam,

Præmitto secundo, illam consuetudinē
 10 esse præter ius, quæ contra, aut secundū
 ius non est, vt colligitur ex Doct. commu-
 niter dict. cap. fin. de consuet. ext. & in 6.
 11 quæ autem sit rationabilis † iudicis arbi-
 trio relinqui, vt voluit Host. Io. An. Abb. &
 Imol. d. c. fin. ext. de consuet. Glof. in cap. 1.
 in ver. rationabilia, de constit. in 6. Arch.
 & Gemin. in cap. quia frustra, 8. dist. & alij
 quos referunt, & sequuntur de communi
 attestantes Curt. d. cap. fin. sect. 2. num. 20.
 Viu. d. verbo, consuetudo rationabilis, Soz
 rez in thesaur. recept. sent. littera C. num.
 284. Iacob. Menoch. neminem horum refe-
 rens in tractat. de arbit. iudic. lib. secundo
 cent. 1. casu 82. num. secundo, Iudex autem
 arbitrari poterit, illam esset rationa-
 12 bilē, † quæ non est a iure reprobata, vt vo-
 luit Bald. conf. 40 1. volum. quinto, & Inno.
 d. cap. fin. ext. de consuet. neque enim re-
 quiritur expressa, & ni conuincibilis ratio
 sed aliquod bonum motiuum, vt voluit
 Bald. d. cap. fin. in verbo, rationabilis, immo
 13 neque rationabilitas requiritur † in consue-
 tudine, quæ præter ius est, sed solum in
 ea, quæ contra ius, vt voluerunt Bal. Car.
 Flor. & Barbar. d. cap. fin. quos refert, nec
 dissentit Cur. d. sect. 2. nu. 24. poterit etiam
 arbitrari iudex, illam esse rationabilem, ,
 14 quæ continet bonum honestum, † vel hono-
 rabile, vt post Bald. in l. de quibus, ff. de
 leg. tradunt Barbar. d. cap. fin. colam. 14. &
 Curt. d. sect. 2. num. 20. Item quæ habet il-
 las tres comites, vt religioni conueniat,
 congruat disciplinæ, & saluti proficiat, seu
 peccatum excludat, vt loquitur text. in
 cap. consuetudo, 1. dist. in. quæ verba decla-
 rant ibi Glof. & Archid. & Gemin. in cap.
 erit autem lex, 4. dist. in. & huic sententiæ
 adherent Curt. dict. sect. 2. num. 27. & Me-
 noch. d. cas. 82. num. septimo; Et hoc, per-
 penso iure canonico. Iure autem ciuili il-
 lam rationabilem consuetudinem esse arbi-
 trari poterit iudex, quæ bono publico nõ
 refragatur, vt idem Menoch. optimè pro-
 bat d. cas. 82. num. octauo, & nono, & pote-
 rit etiam iudex arbitrari ex aliquibus con-
 iecturis, consuetudineti aliquam etiam
 contra ius esse rationabilem, vt si conti-
 neat bonum, si disponit id, quod dispone-
 bat ius antiquum correctum, si sit genera-
 lis, alijque, quas prosequitur Abb. dict. c.

fin. colam. 3. & ibi Curt. d. sect. 2. num. 20.
 & duobus seqq. ext. de consuet.

His præmissis, descendendo nunc ad ca-
 sus nostri decisionem, conclusiones ali-
 quot statuamus.

Prima Conclusio. Licet aliqui absolute
 teneant, consuetudinem optandi esse præ-
 15 ter ius, & rationabilem, ideoque induci
 spatio decem annorum, vt voluit Glof. d.
 cap. fin. in verb. consuetudo, de consuet. in
 6. quam ibi sequitur Archid. num. primo,
 Io. An. num. quarto, Franc. num. quinto, &
 septimo, Gemin. num. sexto, Viu. d. verbo,
 consuetudo rationabilis. Duen. dict. regul.
 139. Oldr. conf. 285. num. tertio. Alij vero,
 vt Gonzal. ad Reg. 8. Canc. Glof. 34. num.
 duodecimo, & seq. dicant, optionem præ-
 ter ius esse, quando optans retinet semper
 primum titulum, aut ius spirituale, optaq;
 dumtaxat portionem, seu præbendam,
 temporalem separatam: contra ius autem
 quando præbendæ sunt annexæ Canonica-
 tibus, & non retinetur primus titulus, sed
 mutatur, & optans propria auctoritate
 alium diuersum titulum spiritualem con-
 sequitur, quia in ea Ecclesia est distin-
 ctio titulorum, sicut in primo casu non
 est distinctio titulorum, sed præbendarum
 dumtaxat. allegat vero ad id præter Calde-
 rin. conf. septimo, de consuet. etiam Rot.
 decis. 6. num. primo, tertio, & septimo, de
 consuet. in nou. Prob. ad Monach. d. cap. si.
 num. 28. Mil. in rept. Verb. Consuetudo
 optandi potest induci. Sed quicquid sit de
 Calder. certè Rot. Prob. & Mil. sunt in se-
 quenti nostra, & communiore sententiæ,
 vt videbimus, & opinio Gonzal. supponit,
 regulariter in optione non mutari præben-
 dam, vt est ius spirituale, & aliquando mu-
 tari titulum Canoniceatus, quod vtrumque
 cap. septimo, quæst. 1. refutabimus. Verior
 tamen est illa opinio ita distinguens: quod
 16 † aut in Ecclesijs nulla est distinctio, nu-
 merusue præbendarum, nec certus nume-
 rus Canoniceatus, vt in casu tex. cap. di-
 lecto & cap. vacante de præbend. & c. ex
 parte, de concess. præben. & in his non po-
 test introduci talis consuetudo, cum non
 sit dare vacationem præbendarum, prout
 disponitur in d. iuribus, quod tamen requi-
 ritur in d. cap. cum in tua, quod est fin. de
 consuet. in 6. Aut est certus numerus Cano-

nicatum, seu canonicorum, sed nullus numerus, nec distinctio præbendarum, vt in cap. fin. §. si autem, de concess. præbend. in 6. & tunc quoque non habet locum hæc consuetudo, quia in ijs Ecclesijs per administratores Capituli bona, seu fructus diuiduntur inter canonicos, & quanto ij pauciores sunt, tanto maiores portiones recipiunt, & quanto plures sunt, eò minores recipiunt portiones, vt in d. §. si autem. Aut est certus numerus canonicatum, & totidem etiam sunt præbendæ, sed eæ distinctæ non sunt, immo bona sunt quoad dominium capituli communi, super quibus bonis quasi in confuso absque actuali aliqua distinctione institutus est numerus præbendarum correspondens numero canonicatum: & tunc, si capitulum per officiales suos bona administrat, & de fructibus collectis tot facit æquales portiones, quot canonici: non potest etiam introduci hæc consuetudo; cum enim non sit dare vnã ex illis portionibus meliorem alia, non cadit electio, neque optio. Si vero capitulum non administrat dicta, bona per officiales suos, sed ea diuidit in tot præbendas, quot sunt canonici, cui libet consignando præbendam suam, ad tempus tamen, & secundum quod capitulo placet: ita, vt eò tempore elapso, iterum in commune reducuntur, fiatque noua bonorum diuisio; & in ijs præbendis sic diuisis quoniam non potest ea diuisio fieri ita æqualis, quin inter eas cadere possit electio; ideo potest etiam habere locum consuetudo optionis præbendarum. in ijsdemque Ecclesijs poterit hæc consuetudo induci spatio decem annorum: neque enim tunc mutatur titulus per optionem, cum inter præbendas, vt sunt tituli beneficiales non sit eo casu actualis, realis, ac perpetua distinctio, sed solum, prout in temporalitate consistunt, ideoque, & mutatio nihil iuri contrarium, sed æquitatem magnam continebit. Et in hoc casu concludunt, locumque habent rationes Doctorem, qui contrarium tuentur. Si vero in Ecclesijs non solum certus est numerus canonicatum, & præbendarum, sed etiam præbendæ realiter, actualiter, & perpetuo sunt inter se distinctæ: ita, vt non sit vnum beneficium Ecclesiasticum, sed dos

vnus actualiter, & omnino distincta sit a dote alterius, iuxta tex. in c. litteras, de concess. præben. & clem. fin. de præbend. tunc, sicut habet locum optio per supradicta, ita eius consuetudo non potest minori spatio induci, quam 40. annorum. Hæc opinio ita distinguens verissima est, eamque expressè tenet Rot. Rom. d. decif. 6. de consuet. num. 1. & ibi Add. in nou. post Compotell. cap. fin. ext. de consuet. sequitur Roch. Curt. eod. cap. fin. sect. 3. num. 29. & 36. Bellam. decif. 1. per totam, & decif. 63. num. 2. & seqq. Franc. Marc. decif. Delphin. 1270. num. 1. 2. & 4. 1. part. Gig. in tract. de pension. quæst. 63. num. 6. & 7. Prob. ad 10. Monach. d. cap. fin. num. 28. de consuetud. in 6. Mil. in suo Repertor. verbo, consuetudo optandi non potest introduci, & sequenti, post Rom. cons. decimo octauo, colum. prima, & duab. seqq. idem nuperimè tenet Greg. Tholo. in tract. de benef. Eccles. cap. 39. num. quarto idem tenere videtur Fel. in cap. statuimus, num. 2. de maior. & obed. Burr. d. cap. fin. ext. de consuet. & Gemin. in cap. fin. num. nono eod. tit. in 6. Et quidem quoad primum ex duobus postremis membris, quæ sola probatione indigent, illud satis probatum ibidem fuit, admittuntque ipsi aduersarij, quod nimirum, vbi non sunt distinctæ præbendæ, consuetudo optandi inducatur spatio decem annorum: & quod decennalis consuetudo sufficiat, vbi consuetudo optandi sit præter ius, post alios docet Gonzal. d. glof. 34. num. 14. Alterum vero membrum, quod vbi sunt actualiter distinctæ, requirantur 40. anni; probatur primo, quia tunc est contra ius; tum quod præter Rot. & plerisque alios ex sup. citat. ita etiam apertè tenet Archid. d. cap. fin. circa princip. apertius vero Calder. de consuet. cons. 3. & 7. tum ex eo, quia tunc fit mutatio titularum sine canonica institutione, contra cap. 2. de instit. cap. primo, de regul. iur. in 6. cap. admonet, & cap. quod in dubijs, de renunt. titularum inquam, non canonicalium, sed præbendalium, iuxta eam quæ dicemus, c. 7. quæst. 1. tum quia eadem consuetudo permittit, fieri propria auctoritate permutationem præbendarum, contra Conc. Turon. in c. maioribus, de præbend. & cap. quæstum, de rer. permut. tum denum

demum quia dat ius ad præbendam, cum vacabit contra Concil. Lateranen. in cap. nulla, de concess. præben. quas rationes, aliaque attingit Cal. tit. de consuet. conf. 7. Bellam. d. decif. 1. & latius prolequitur tam ipsa decif. 63. num. 3. & seqq. quam Rot. d. decif. 6. num. 2. 3. & 4. quando autem consuetudo est contra ius, requirit spatium 40. annorum, c. fin. vbi glos. & Doct. omnes extr. de consuet. & in specie consuetudinis optandi docet post alios Gonzal. d. nu. decimoquarto; probatur secundo, nam, vbi etiam dicta consuetudo esset solum præter, non contra ius; eo tamen, quod detrahit iuri alterius, eius nimirum, ad quæ spectat collatio præbendarum, requirit adhuc spatium 40. annorum, iuxta latius per nos superius deducta in 1. præmiss.

20 quod vero per eam derogetur & potestati collatoris, patet: possit enim vacante vna pingui præbenda illam conferre habenti minus pinguem, illamque alteri, & sic deinceps, vnde pluribus possit gratificari ex vacatione vnius præbendæ, stante autem optione vnicam conferre potest, eamque omnibus deteriolem. Et hæc sola ratio sufficeret ad destruendam opinionem glos. vt optimè inquit Rot. d. decif. 6. num. 5. vbi etiam probare contendit contra eam omnes esse, ipsam contræ omnes. Ad illud, quod assertit glos. ex compos. Papam pronuntiasse consuetudinem Mediol. optandi domos seruatum 25. annis validam fuisse, facillè respondetur cum Bellam. d. decif. 63. num. 3. & 4. ex mente d. Compos. id esse

21 & ex eo, quia per optionem domorum, non mutatur, aut acquiritur aliquod ius spirituale, prout in præbendis distinctis accidit; domus enim canonicales potius in mera temporalitate consistit, vt inter alios voluit Aug. Bero. in c. 1. num. 33. de reb. Eccles. non alien. & post Anchar. d. cap. fin. num. 1. & Gemin. num. quarto, sentit Gonzal. d. glos. 34. num. 61. Ad alias vero rationes, quæ in contrarium adducuntur, respondet Rot. dict. decif. 6. num. quinto, & præcipue ad illam, quod hæc consuetudo optandi sit rationabilis; quæ etiam ex eo tollitur, quod immo ea consuetudo rationabilis dicitur, quæ est contra ius, habet tamen iuris approbationem aliquam, ad

22 eamque inducendam & requiritur spatium

40. annorum, vt post Innocent. tradit Rom. conf. 442. colum. 1. & sequitur Mil. d. Reper. verb. consuetudo rationabilis, & satis patet ex tex. cum ibi not. cap. fin. ext. de consuetud. Stet ergo firma conclusio, quod vbi sunt distinctæ præbendæ, requiritur in consuetudine optandi spatium 40. annorum; vbi vero non sunt distinctæ, sufficiunt decem anni. Et hæc quoad primum requisitum huius consuetudinis optandi.

Secunda Conclusio. Ad inducendam,

23 optandi consuetudinem requiritur & scientia, & patientia Episcopi, seu eius, ad quem spectat collatio, vbi sumus in consuetudine decem annorum; in quadragenaria vero non requiritur, cum præsumatur ex eo tempore tam scientia, quam tacitus consensus: ita in specie Mil. in Reper. verbo, consuetudo optandi inducitur per not. Butr. d. cap. fin. colum. 26. & pen. memb. 3. quæst. 1. & 3. post Io. And. ibi in

24 summa ad illud cap. Similiter & requiritur scientia, & consensus saltem tacitus maioris partis capituli, per ea, quæ tradit Bald. d. cap. fin. & ibi Barbat. colum. penul. Curt. sect. 4. num. 24. 45. 49. & in præfatione ad tit. de consuet. num. 17. Vigel. in Method. iur. contr. cap. 3. reg. 4. except. 5. post Villal. in commun. opinion. litt. C. nu. 187. & Viu. commun. opinion. lib. 1. verb. statutum, pactum, vel consuetudo; quod etiam per text. in l. de quibus, ff. de leg. & cap. cum consuetudinis, de consuet. tenet Ioa. Andr. Butr. & Card. d. cap. fin. & alij, quos refert, & sequitur Duen. reg. 141. in prin. Neque sufficit erroneus consensus, sed

25 requiritur, quod & ex certa scientia inducenda fuerit, animoque inducendi consuetudinem, vt late, & optimè ostendunt Curt. d. sect. 4. num. 1. 2. & 36. & Petr. Rau. ad. d. tit. de consuet. sect. 3. num. 59. & seqq.

26 Quomodo vero colligatur & hic animus inducendi consuetudinem; & in vniuersum, quomodo & probetur consuetudo, remitto te ad late tradita per Doct. d. c. fin. maximè per Curt. sect. 4. quæst. 1. cum sex seqq. Petr. Rau. d. sect. 3. num. 38. & sect. 4. num. 66. cum duob. seqq. Soarez. in thesaur. recept. senten. lit. C. num. 289. Mascard. de probat. verb. consuetudo, Franc. Viu. decision. Neapol. 130. num. sexto, & 282. num. quarto, & in specie quomodo

- 28 do ꝑ probari possit hæc consuetudo optandi, videndus est Alb. conf. 159. num. 1. & seqq. vol. 1.
- De personis autem, earumque qualitate,
- 29 ꝑ quæ possunt inducere consuetudinem, vide inter alios Curt. d. c. fin. sect. 4. num. 46. vsque ad 65. Rau. sect. 3. num. 31. & seqq. ext. de consuet.
- 30 Tertia Conclusio. Vnicus actus ꝑ non potest, sicut aliam quamlibet consuetudinem ita hæc optandi inducere, vt est tex. in l. 1. & 2. C. quæ sit long. consuet. & l. sed an in totum, C. de ædific. priuat. et not. Bart. in l. 31 de quibus, ff. de legi. ꝑ etiam si sit notorius toti populo, vt inquit ibi Bart. & sequitur Rau. d. sect. 3. num. 6. nisi is fuerit successiuus, ꝑ & habeat causam successiuam, & continuationem per tempus, intra quod inducitur consuetudo, vt post Abb. in d. cap. fin. tradit Rau. dict. sect. 3. num. quinto, per text. sing. in cap. cum de beneficio, de præbend. in 6. idem voluit Card. d. cap. fin. quæst. 14. & ibi omnes, optimè vero inter cæteros Curt. dict. sect. quarta; num. 43. & 83. vel ꝑ iudiciarius fuit ex eo, quod tunc detegatur consensus populi, & valentis legem, seu statutum condere; ita singulariter voluit Rau. d. num. 5. post Abb. d. cap. fin. & in cap. Abbate, de verb. signifi. quod tamen habet aliquam dubitationem, ꝑ cum ad consuetudinem non sufficiat tacitus populi consensus, sed etiã cursus temporis requiratur, vt colligitur ex d. l. 1. & 2. & d. cap. fin. vbi omnes, maxime vero Bald. & Barb. col. pen. & Curt. d. sect. 4. num. 38.
- Quor vero actus in specie requirantur ad consuetudinem, quamuis varij varia dicant, vt patet ex relatis per Menoch. de arbitrar. iudic. lib. secundo, cen. 1. cal. 81. num. 2. & 3. quos breuiter ibi refellit: verior est illa opinio, quod id iudicis arbitrio relinquatur, ꝑ ad quem spectabit considerare qualitates actuum, & personarum, quæ illos actus faciunt; quam post Ias. d. l. de quibus, num. 5. ff. de leg. Corn. conf. 179. lib. 3. & alios tenet Menoch. d. cal. 81. num. quarto, & Curt. d. sect. 4. nu. 37. quam etiam sequitur Rot. decis. 72. num. 26. 2. p. in nou. diuers. Illud sanè attendere debet
- 36 iudex, vt tot actus intercesserint, ꝑ quod verisimiliter in noticiam populi (quod idè de collegio, & quauis vniuersitate dicendum est) deuenire potuerint, ita, vt ex eis tacitus consensus colligatur; ita Curt. d. sect. 4. num. 37. post Bar. Bal. & Salic. d. l. de quibus; estque communis opinio, vt concludit Abb. dict. cap. fin. & ibi Barb. colum. 28. Illud etiam expeditum est, eos actus
- 37 ꝑ dabere esse interpolatos, vt post Bart. d. l. de quibus, quæst. 2. princip. Bal. d. cap. fin. colum. 3. in princip. Butr. colum. quarta, Barbat. colum. penul. & alios tradit Curt. d. sect. 4. num. 38. Pariter debent esse conformes; ex obseruatione enim difformi consuetudo nõ inducitur, vt post alios tradit Rot. decis. 19. num. 6. & decis. 72. nu. 28. & 29. 2. part. in nouissim. diuers. Sanè
- 38 ꝑ in consuetudine, de qua loquimur, hoc est, optandi, probabilissimum mihi videtur, eam induci posse per vnicum actum, non modo obtentum in iudicio, sed etiam simplicem, cum videatur habere causam successiuam, dummodo accesserit deinde pacifica possessio quadragenaria, per tex. sing. d. cap. cum de beneficio, de præbend. in 6. cum alijs traditis per Curt. d. sect. 4. num. 43. & 83. & nos supr. hac ipsa concl. 3. circa medium.
- Quarta Conclusio. Non est necesse,
- 39 ꝑ hæc consuetudinem obtentam esse in contradictorio iudicio. Ita de qualibet consuetudine (quicquid voluerint Glos. d. cap. fin. de consuet. & in cap. Abbate, in verbo, contradictorio, de verb. signifi. quas Glos. inter cæteros secutus est Alex. conf. 136. colum. pen. volum. secundo,) decidit Abb. & ante eum Butr. colum. nona, & decima, optimè id comprobantes, Bart. d. l. de quibus, quæst. secunda, princ. & post eum ibi Ias. col. duodecima eandem opinionem secuti sunt de communi attestantes Corn. conf. 293. colum. tertia, volum. 5. Cast. d. l. de quibus; colum. 2. Barbat. d. cap. fin. col. 23. Curt. dict. sect. 4. num. 37. Soc. conf. 99. col. n. secunda, lib. 1. Turzani opin. 153. Soarez. in thesaur. recept. sent. lit. C. num. 28. & 282. & Viu. in commun. opin. verbo, consuetudo debet esse obrenta: qui tamen eam ita temperat, vt solum procedat in extrajudicialibus, secus iniquis esse in iudicialibus. Idem ergo erit in hac consuetudine optandi, quæ etiam extrajudicialis est. Contraria tamen opinio forte locum

cum habere posset, vbi per vnicum actum velimus tam hanc, quam alias consuetudines induci; tunc enim requiritur, quod ille actus in contradictorio iudicio obtentus sit, per eam, quae supra tradidimus conclud. præced. circa med.

Quinta Conclusio. Ad hoc, vt possit induci talis consuetudo, † debent eas iuris optandi esse capaces, qui consuetudinem inducere volunt: ita de quavis consuetudine tradit Glos. in cap. fin. verbo, præscripta, vbi Barb. colum. 27. & ibi Abb. in c. 5. requisito, ext. de consuet. idem Abb. in c. quanto, vbi optimus text. eod. tit. Curt. d. cap. fin. sect. 4. num. 32. Fel. in cap. causam, & c. accedentes, de præscrip. & conseruand. in laicorum quoad ius decimandi, & concludunt, eo casu non sufficere etiam immemorabilem consuetudinem, & præscriptionem; de quo tamen nos latius in nostro tract. de decim. cap. quinto quæst. tertia, & quinta; An vero saltem, sciente Principe possit induci consuetudo data tali incapacitate, dubitarunt aliqui: putato tamen non posse; ita Abb. vbi supra Curt. d. sect. 4. num. 33. optimè Fel. d. cap. accedentes, & patet ex ijs, quæ nos adducimus in d. cap. quinto, quæst. tertia, & 5. tract. de decim. idque propter incapacitatem possessionis, quæ tamen requiritur ad præscriptionem, iur. vulg. Ex quibus inferri potest, laicos non posse etiam per immemorabile tempus consuetudinem inducere, aut præscribere ius hoc optandi, cum eius, sicut & beneficij sint incapaces, nisi † ex speciali privilegio, & dispensatione Summi Pontificis, prout de iure eligendi, & conferendi beneficia tradit Curt. d. c. fin. sect. 3. num. 36. verò hæc tamen limitatio procedit. quod vero possit Summus Pontifex privilegiare etiam mere laicos, vt retineant beneficia, post Innoc. & Abb. in cap. quanto, de consuet. tradit Gig. dict. tract. de pens. quæst. 21. num. quarto; poterit tamen alij clericis inferiores Canonici quos alij Mansionarios, alij Portionarios vocant, alij Adifios, vt patet ex tex. iuncta Glos. in cap. pen. de cler. non res. d. in nostra Ecclesia Mediolanensi Officiales nuncupantur; poterunt inquam inter hæc consuetudinem inducere, vt & inter se optent

sua beneficia, & optent etiam præbendas Canonorum, prout ostendimus infra, hoc eod. tract. cap. 3. quæst. 1. immo & competere potest consuetudo, & ius optandi laicis Religiosis, prout sunt † Milites, seu Equites Hierosolymitani S. Ioannis, quæ sola, vt præclarissima est, † ac nobilissima inter ceteras Militias, ita inter eas sola etiam proprium Religionis nomen habet, vt singulariter voluit Sor. lib. 7. de iust. & iur. quæst. 5. artic. tertio, idque propter solemnia vota illi cum alijs Religionibus communia; fatisque patet cum ex D. Tho. 2. 2. quæst. 186. artic. quarto, ad 3. dum ait, illos viuendi modos, vbi est matrimonialis vsus, non esse simpliciter, & absolute loquendo Religiones, sed secundum quid; tum ex tex. in cap. cum ad Monasterium, in fin. de stat. Monach. vbi inquit Innoc. 3. abdicationem proprietatis, & custodiam castitatis ita esse annexam regulæ Monachali, vt contra eam nec Summus Pontifex possit licentiam indulgere. Ex quibus etiam, iunctis alijs, de quibus per Sor. loc. citat. aperte, ni fallor, liquet, solam Religionem militarem S. Ioannis inter militares proprio Religionis nomine dignam esse, quicquid in contrarium voluerit Nauar. conf. 9. nu. 6. sub tit. de his, quæ vi, metulue caus. fin. & latius conf. 10. & 11. sub tit. de regular. nec non in tractat. de re. d. Eccl. quæst. 1. monit. 55. per totam, & quæst. 3. monit. 27, 28. & 29. vbi probare contendit, omnes Religiones militares, etiam quæ matrimonium contrahi permittunt Equitibus, veras Religiones esse: sed quicquid sit, illud sane non obstat, quod hi Equites laicalem habitum induant; habitus enim (quod iam veteri prouerbio fertur) † Monachum, † aut Religiosum non facit, sed professio ipsa regularis, cap. consuluit, qui cleric. vel vouen. & c. porrectum, & c. ex parte, de regul.

Quodcunque ergo collegium, siue regularium, siue secularium clericorum, siue etiam laicorum capax est ex speciali saltem privilegio Summi Pontificis beneficiorum, vel commendarum, poterit huiusmodi consuetudinem optandi inducere. Huic videmus, in amplissimo Collegio Sanctæ Romanæ Eccl. Cardinalium locum habere optionem titularum, tam Episcopali,

palium, quam diaconalium, & presbyteralium: ita tamen, ut semper optio intra eundem ordinem fiat. Hinc etiam in militari Religione S. Ioannis inductam fuisse nouimus consuetudinem optandi commendas, per quam antiquiores, seu primus Religionem ingressi, in eamque recepti pinguiores commendas, cum vacuerint, oprantificut antiquiores Canonici meliores eligunt prebendas, quod etiam admo-
nebimus inf. cap. seq. quaest. 1.

Sexta Conclusio. Si consuetudo optandi simpliciter tolleretur ab aliqua Ecclesia vel etiam ab omnibus Ecclesijs, per constitutionem aliquam Papæ, quamuis non
45 possit ꝑ ex eadem causa similis consuetudo induci, iuxta tradita per Abb. in cap. fin. num. 22. Butr. num. 53. de consuet. & ibi Curt. sect. 7. num. 4. fol. mihi 43. Glof. in clem. statutum, de elect. Bart. & alij, l. de quibus, num. 4. in fin. ff. de leg. Alexan. post alios in l. si non speciali, num. quarto, C. de
46 testam. ex noua tamen causa ꝑ possit, per ea, que de quavis consuetudine in his terminis tradunt Abb. d. cap. fin. num. 24. idem Abb. & alij in cap. secundo de probat. Gemin. & uterq; Card. in cap. frustra, 8. dist. communemque asserit alios referens Viu. commun. opin. lib. 1. verbo consuetudo ex
47 noua causa, vel si ꝑ expressus consensus Principis interueniret in inducenda huiusmodi consuetudine; ita Butr. d. cap. fin. num. 53. Gemin. in summa, 11. dist. Ioan. And. in addit. ad Specul. tit. de instrum. edit. num. 14. dicentes, tunc valere talem consuetudinem contra legem eidem consuetudini etiam futuræ derogantem. Quod si lex de futura consuetudine mentionem non fa-
48 cit, sed simpliciter ꝑ tollit præteritam, vel inductam, tunc consuetudo inducta, post legem ipsam eidem legi derogaret, ut singulariter tradit glof. pen. d. clem. statutum, de elect. Anchar. cap. 1. de constit. in 6. ad id alia adducens: quod idem sentire videtur Butr. d. num. 53. & alij pleriq; quos refert Tiraq. de utroque retract. in præfat. num. 17. quamuis contrarium tenere videatur Bal. in l. dudum, C. de contrahi. empt. Bart. l. fin. ff. de leg. 2. Abb. dict. cap. 2. num. 7. de probat. & alij, quos refert Viu. d. lib. 1. commun. opin. verbo, consuetudo etiam futura, & Tiraq. in d. præfat. nu. 18.

intelligendi sunt, vel, cum sit absolute expressa reprobatio consuetudinis, vel, quando præterita damnatur tanquam irrationabilis, & iniqua, prout intelligunt. inquit Tiraq. sup. num. 19. fere omnes, qui de hac re loquuntur.

An vero hæc eadem consuetudo optandi extendatur tanquam fauorabilis de vno ad alium casum, deque vna ad aliam personam, dicemus Deo bene iuuante inf. cap. 4. quaest. 3. Nunc ad 3. & postremam huius capituli quaestionem veniamus.

VAERO TERTIO, An, & quomodo possit per statutum induci ius optandi.

Et sane, quod statuto induci
49 possit ꝑ ius hoc optandi, clarum est. Quæuis enim nullus de hoc textus reperitur: est tamen de hoc, ni fallor communis opinio, quam tenet glof. d. c. fin. verbo consuetudo, in fin. & ibi cæteri communiter, de consuet. in 6. Mil. in suo Repertor. in verbo, consuetudo, & statutum optandi, Nicol. Delphin. in tract. de iur. patr. num. 157. Gig. de pension. quaest. 63. num. 8. per Butr. in cap. fin. colum. 26. ext. de consuet. neq; aliquem in hoc reperio contradictorem: & satis colligitur ex text. & ibi not. per gl. & Doct. in cap. 2. de constit. in 6. vbi statuta, & consuetudines particulares locorum exequantur: quem etiam text. ad hoc allegat. glof. d. cap. fin. verbo, consuetudo, de consuet. in 6. poterit autem id facere Episcopus quoad beneficia spectantia ad eius
50 collationem. secus autem ꝑ in spectantibus ad alios, ne factio Episcopi aliorum ius lædatur, ut post Mil. loc. cit. optimè ad-
51 notauit Gig. d. num. 5. Alij tamen ꝑ inferiores collatores non poterunt tale statutum condere ex defectu potestatis, ut tradit ibid. Mil. cum, ut supra quoque admo-
52 nuimus, ad statuta condenda ꝑ requiratur Episcopi auctoritas, in ijs præsertim, quæ concernunt statum Ecclesiæ; quod etiam tradit Abb. in cap. edoceri, colum. 2. de rescript. & Innoc. in cap. constitutus, num. 1. de rescript. & post eundem Abb. late probat. Fel. in c. cum omnes, num. 7. 10. & 11. de constit. & tradunt etiam Doct. d. cap. 1. de constit. Et licet hæc vera sint: duo tamen hac in re non modicam difficultatem faciunt. Primo, quia illud certum est, non

non posse episcopum, seu alium inferiori
 53 rem contra Canones statuere, † vt est tex-
 tus in Clem. ne Romani, de elect. c. quod su-
 per his, de maio. & obed. cum similib. quam
 regulam inter alios firmat. Rom. in l. i. ff. de
 iurisd. omn. iud. Fel. d. c. quod super his, nu.
 2. Alber. de Rosar. in prima par. statut. quæ-
 stion. 7. vers. quod si statutum, Duen. regul.
 250. & Henr. Bot. tract. de synod. Episc. con-
 clus. 8. ar. 1. a num. 30. ad 90. Si ergo firma-
 etiam illa conclusio est, quam supra proba-
 uimus facultatem optandi esse contra ius,
 quod etiam voluit Cald. conf. 3. & 7. in tit.
 de consuet. quomodo validum erit statu-
 tum hoc de optando? Rursus si illud etiam
 54 verum est, † non posse Episcopum, seu Pre-
 latum præiudicare iuribus Ecclesiæ suæ, vt
 inter cæteros tradit Glos. sing. in §. fin. 16.
 quæst. 6. Innoc. & alij in cap. fraternitatem
 de donat. Bal. in c. potuit, de loc. & est tex.
 in d. cap. fraternitatem, & in cap. cum no-
 stris de concess. præben. cum similib. quo-
 modo poterit renuntiare huic iuri suo, ni-
 mirum collationi præbendæ vacantis, atq;
 adeo tam graue præiudicium mensæ, digni-
 tate, & Ecclesiæ suæ inferre?

Breuitè ad primam difficultatem re-
 spondetur primo, eam locum habere non
 posse in optione, quæ sit, vbi præben-
 dæ non sint distinctæ: ea enim non est con-
 tra ius, vt superius diximus; vnde po-
 terit de ea fieri statutum per Episcopum.
 Secundo responderetur, Prælatum, & Epi-
 55 scopum posse statutum condere † contra
 Canonem, & Ecclesiæ suæ præiudicare,
 quando agitur solum de iure quærendo,
 prout tradit Felin. d. cap. quod super his,
 num. quinto, & probari potest, tum ex c.
 cum dilectus, de consuet. vbi ius confir-
 mandi Prælatum in Ecclesia subiecta, quod
 56 alioqui de iure spectat † ad Episcopum
 tanquam superiorem, cap. 3. & c. suffraga-
 neis, de elect. per statutum Episcopi ad
 alium spectat: tum ex communi illa do-
 57 ctrina, quod Prælati † præiudicare potest
 Ecclesiæ suæ in quærendis, non in quæsitis
 quam latè inter alios probant, Fel. in cap.
 quæ in Ecclesiis, colum. decimasepti-
 ma, de constit. & Barbar. in rubr. & in cap.
 vt super, de reb. Eccles. non alien. quod ve-
 ro agatur hic de iure quærendo, patet tum
 ex exemplo dict. cap. cum dilectus, tum

quia, quod Episcopus conferat, pendet a
 futura vacatione; Respondetur tertio, va-
 lere statutum Episcopi, & Clericorum
 58 contra Canones, quando disponit in ma-
 teria, in qua induci potest consuetudo, ca-
 none specialiter permittente, prout post
 Calder. voluit Alexand. conf. 106. incipien-
 perspectis, vers. nono probatur, volum.
 secundo, & Feder. de sen. conf. 17. num.
 decimo, vers. non obstat, quod quinto lo-
 co; licet eos aliter intellexerint, & malè
 Fel. d. cap. quod super his, nu. 10. & Cur-
 d. cap. fin. ext. de consuet. sect. 3. num. 24. id
 autem est in casu nostro; nam tex. d. cap.
 fin. de consuet. in 6. expressè approbat con-
 suetudinem optandi.

Ad alteram difficultatem respondeo
 primo, modicum id esse præiudicium, Epi-
 scopo namque non auferitur potestas con-
 ferendi præbendam: poterit enim confer-
 re non optatam. Secundo, quod poterit
 59 Episcopus id statuere † saltem ad tempus,
 hoc est ad vitam suam, iuxta not. per
 Glos. in cap. secundo de his, quæ fi. a Prel.
 fin. conf. Cap. & Doct. in cap. dudum, de
 reb. Eccles. non alienan. in 6. & in hac spe-
 cie ita tenet Mil. in Repert. verbo, consue-
 tudo, & statutum optandi; vbi id limitat
 60 † nisi de consensu capituli hoc statuisset;
 tunc enim statutum hoc perpetuum erit;
 61 Tertio, posse Prælatum † etiam aliqua
 bona Ecclesiæ donare loco religioso, vt
 est tex. in cap. Apostolicæ de donat. multo
 62 vero magis † Capitulo suæ Ecclesiæ, Glos.
 in clem. 2. de reb. eccl. non alien. in verbo,
 63 Ecclesiam, præsertim vero † ex causa
 remunerationis, vt post Lap. in cap. 1. de
 reb. eccl. non alien. in 6. voluit Mil. in Re-
 pert. verb. Prælati etiam, & ver. Prælati
 non potest, optimus tex. in c. cæterum, de
 donat. & ibi. Ioan. And. Glos. in cap. 2. cod.
 tit. Quæri denique potest, An Præiudicio,
 64 vel indulto Apostolico † possit ius optan-
 di induci.

Hac autem quæstio, meo sanè iudicio
 omni plenè caret difficultate; tum quod
 65 Papa † in beneficialibus habet plenitudi-
 nem potestatis cap. 2. de præben. in 6. &
 clem. 1. vt lit. pend. cum alijs adductis in-
 ter cæteros per Gonzal. ad Reg. 8. Canc. §.
 3. proccm. a num. 32. ad 50. tum quod id sa-
 tis colligitur ex dict. Reg. 8. ibi, ac consue-
 tudines,

- tudines, etiam immemorabiles, optandi maiores, & pinguiore præbendas, necnon priuilegia, & indulta Apostolica circa eas: hæc enim posteriora verba de priuilegijs, & indultis Apostolicis loquentia ad ius optionis satis aperte referuntur, prout refert idem Gonzal. d. reg. 8. glof. 34. num. 1. 6. & 8. & rursus glof. 35. num. 1. & multis 65 seqq. vbi etiam docet quid differant priuilegium, & Indultum Apostolicum, & in nostra specie, priuilegium dicit esse propriam, & nouam contra iuris communis regulas specialem concessioem; indultum vero fore dumtaxat quandam remotionem, obstaculi; ideoque illud esse odiosum; sed fortius, hoc fauorabile tamquam imitens iuri communi, sed minus potens quem videas, si lubet: nos vero ad alia transeamus.

SYMMÆ RERVM.

- 1 Optio locum non habet regulariter vel non tam proprie in alijs beneficijs, quam Canoniciatibus.
- 2 Erubescimus sine lege loqui.
- 3 Præbendæ nomen proprie solum locum habet in Ecclesijs Collegiatis; vel certe magis proprie.
- 4 Consuetudo, vel statutum optandi potest etiam locum habere in Collegio Mansionariorum.
- 5 Ius optandi potest locum habere in quouis sacro collegio in quo singulis prouidetur de beneficio aliquo, seu commenda, ut in Militia S. Iohannis Hierosolymitani.
- 6 Clerici, & presbyteri simplices in aliqua Ecclesia, ut Mansionarij, an possint optare Canoniciatus, & Canonici Dignitates.
- 7 Domus optari possunt ex communi Doctorum opinione.
- 8 Domus an, & quomodo sit annexa præbendæ.
- 9 Consuetudo optandi domos inducitur spatio decem annorum, & cur; num. seq.
- 10 Domus Canonialis fere nihil habet spiritualitatis, sicut habent præbendæ.
- 11 Aedes, seu domus Canonicales per se non conferuntur.
- 12 Consuetudo optandi domos in Ecclesia Mediolanensi antiquissima.
- 13 Optio locum non habet in præbendis apud Sedem, seu in Curia vacantibus.
- 14 Grossi fructus, qui a præbenda, & distributionibus distinguuntur, si obtenti fuerint per canonicum in Curia defuncti, optari eo defuncto non possunt.
- 15 Derogatio specialis consuetudinis, seu statuti etiam iurati de optando non requiritur, vbi alicui prouideatur de præbenda in Curia vacante.
- 16 Vacare in Curia, & apud Sedem paria; immo idem sunt.
- 17 Vacare in Curia, & esse reseruatium beneficium idem non sunt; sed hoc habet se ut genus ad illud.
- 18 Vacare in Curia dicuntur beneficia ad Romanam Curiam accedentium, ab eade recedentium, si in ea, vel prope eam ad duas dietas decedant.
- 19 Vacare in Curia beneficium dicitur, si duobus in Romana Curia super beneficio sibi collato litigantibus uterq; vel utroq; moriente alter, qui est possessor, in Curia decedat. Idem si alter tantum siue possessor, siue petitor in Curia decesserit, cum ad illum, superiute causam prosequente, declaratum fuerit perinuisse beneficium; nam. 20. Immo idem erit, si eorum alter in Curia, alter extra neutro possidente decessit; nu. 21. Aut etiam utroque possidente similiter decesserint; num. 22.
- 23 Beneficia curialium, qui etiam Sede vacante ad locum per duas dietas Romane Curie proximum, vbi domicilium non habent, quantum de causa secedunt, ibique moriuntur, vacare dicuntur in Curia.
- 24 Vacare in curia dicitur beneficium per obitum in curia curialis habitantis ibidem originem, ibique morantis occasione curie. aut ibi batis perpetuum domicilium, seu domum etiam conductam, nu. 25.
- 26 Curialium nomine quinam comprehenduntur.
- 27 Beneficia Curialium decedentium in itinere dum sequuntur recedentem curiam; vel in loco, vnde recessit curia, quam sequi propter infirmitatem non potuerunt, vacare dicuntur in curia, cum nu. 28.
- 29 Vacare in curia dicitur beneficium per obitum Legatorum, ac Nuntiorum Sedis Apostolicæ intra duas dietas a curia distantes

- distantes decedentium. Aut etiam ubi-
cunque durante legatione, ac negotij il-
lius prosecutione; num. 30.
- 31 Beneficia quaelibet S. R. E. Cardinalium,
& quorumcunque Officialium ubi-
cunque decedentium vacare dicuntur in
Curia. Idem dicendum de beneficijs Pro-
thonotariorum Apostolorum, num. 32. necnon de beneficijs Collectorum, &
Subcollectorum, num. 33. Idque procedit
quamuis officiales postea esse desierint,
num. 34.
- 35 Beneficium semel affectum semper manet
affectum.
- 36 Vacare in Curia, seu apud Sedem dicitur
beneficium, per priuationem, seu deposi-
tionem factam in curia. Item per resi-
gnationem ibidem factam: aut in qui-
bus reseruatus est alicui regressus; num.
37.
- 38 Beneficium vacat in Curia, vel potius est
reseruatum per adeptionem secundi in-
compatibilis; & num. 50.
- 39 Vacare in curia dicitur beneficium per
translationem, consecrationem, electio-
num, cassationem, postulationum, repul-
sionem, & similia in curia facta.
- 40 Extrauag. ex debito, que est Ioan. 22. de
elect. in commun. & Extrauag. ad regi-
men, que est Benedicti 12. de preben.
in commun. expirarunt morte illorum
Pontificum, sed renouantur per Regulus
Cancellarie.
- 41 Optio locum non habet in beneficijs quomo-
docunque siue generaliter siue speciali-
ter reseruatis. Quod tamen temperant
aliqui, ut solum procedat, ubi specialis
reseruatio fit motu proprio, non ad instan-
tiam, num. 42. item ubi specialis reserua-
tio fit de beneficio certo, non autem incer-
to, num. 43.
- 42 Reseruatio specialis an afficiat eam preben-
dam, quam quis habet tempore reserua-
tionis, vel tempore mortis.
- 43 Optare potest habens prebendam reserua-
tam.
- 44 Prebenda reseruata generaliter optari po-
test ante obitum, non post.
- 45 Domus canonicalis vacans in mense reser-
uato an possit optari.
- 46 Reseruatio duplex est, altera generalis, spe-
cialis altera.
- 49 Reseruatio mentalis quid sit, & an sit in usu
& quid de indiuidua, seu specialissima;
num. 50.
- 51 Reseruatio specialis a generali in quo dif-
ferat.
- 52 Reseruata sunt quauis beneficia in Curia
vacantia.
- 53 Beneficia Cardinalium, & Officialium Cu-
rie potius dicuntur simpliciter reserua-
ta, quam vacantia in Curia. Idem in
vacantibus per adeptionem alterius in-
compatibilis; num. 54.
- 55 Manus appositio affectio dicitur, & indu-
cit quandam reseruationem, & quando.
- 56 Reseruata sunt beneficia vacantia per pro-
motionem ad Episcopatum, & quando
ea vacent de iure, seu etiam de stylo Ro-
mane Curie, num. 57.
- 58 Beneficia familiarum Papae, nec non & fa-
miliarum S. R. E. Cardinalium sunt re-
seruata.
- 59 Dignitates omnes Pontificales, nec non &
maiores post Pontificalem in Cathedrali-
bus, & principales in Collegiatis sunt re-
seruate.
- 60 Beneficia vacantia in mensibus Apostoli-
cis sunt reseruata, & qui menses illi
sint.
- 61 Alternatiua mensium, eiusque effectus remis-
sive.
- 62 Reseruatiouis beneficiorum materia remis-
sive.
- 63 Optio locum non habet in prebendis vacan-
tibus in Curia, licet per alium, quam
Pontificem, ex eius facultate conferan-
tur. Ex quo infertur ad habentes indul-
tum, nu. 64. secus vero erit in vacanti-
bus in mensibus Apostolicis, eaque sola
ratione reseruatis, num. 63.
- 64 Dicitio cum, posita inter diuersas orationes
stat potius demonstratiue, quam taxa-
tiue.
- 66 Indultum beneficiorum reseruatorum non
comprehendit vacantia in Curia, nisi id
in specie exprimitur.
- 68 Indulta beneficiorum maxime vacantium
in mensibus reseruatis, non ampliant gra-
tiam, & num. 82.
- 69 Optio locum habere potest etiam in benefi-
cijs reseruatis, cum a Papa, vel habente
indultum Clericis ea permittitur.
- 70 Optio locum fortasse habere potest in bene-
ficijs

- ficij vacantibus in Curia, si intra men- 90
sem per Papam non conferantur.
- 71 Beneficia vacantia in Curia, si non confe-
rantur intra mensem a Papa, possunt
conferri per ordinarium collatorem. Se- 91
cus in deuolutis ad Papam, nu. 72. aut
alias reseruatis, num. 73.
- 74 Cap. statutum, de praben. in 6. correctum
fuit, cuius tamen contrarium aliqui te- 92
nent, num. 76.
- 75 Constitutio posterior contra tollit priorem, 94
licet de ea mentionem non faciat.
- 77 Tempus 20. dierum ad optandum praben- 95
das vacantes in Curia non currit nisi
post mensem a vacatione, data etiam 96
scientia.
- 78 Beneficia reseruata per alternatiuam opta-
ri nequeunt.
- 79 Alternatiua requirit veram residentiam, 97
nec sufficit ficta etiam in iure priuile-
giata.
- 80 Beneficia spectantia ad collationem Cardi- 98
nalem, & aliorum quorundam non
sunt reseruata, licet vacent in mense
Apostolico.
- 81 Optari possunt in quolibet mense prebende
vacantes, ubi Episcopus sit Cardinalis;
cum aliquot seqq.
- 82 Optari an possint beneficia vacantia extra
curiam quouis modo reseruata, si Episco-
pus, aut alius habeat in ea Ecclesia in-
dultum reseruatorum.
- 83 Verba hæc (libere disponas) & (perinde,
ac si) quid importent.
- 84 Beneficia alternatiue, ubi ei locus sit, non
sunt reseruata, non obstante prima parte
Regule.
- 85 Tempus vacationis inspicitur ad effectum
reseruatiōis mensis Apostolici.
- 86 Beneficia collationis Cardinalium Episco-
porum etiam non residentium reseruata
non sunt, siue ea spectet ratione Episco-
patuum, siue ratione titulorum Cardi-
natus.
- 87 Beneficia collationis Legatorum de latere
Cardinalium vacantia in mense Apo-
stolico an sint reseruata.
- 88 Beneficia simultaneæ collationis Capituli,
& Card. Episcopi vacantia in mense
Apost. non sunt reseruata, immo & que
sunt reseruata, de quibus in indulto, nu.
89.
- Beneficium non collatum ab Episcopo
Card. intra sex menses, deuoluitur ad
Archiepiscopum etiam non Cardina-
lem.
- 91 Cardinalis Episc. succedens non Card. non
potest conferre beneficium, quod vacauit
in mense reseruato tempore præcessoris,
quid in casu conuerso, nu. 92.
- 93 Reseruatio Reg. 8. an comprehendat Cardī-
nales non residentes in Curia.
- 94 Episcopus, qui acceptauit alternatiuam, ei
non renuntiat obtinendo indultum.
- 95 Optari, qui ut actor se fundat in alterna-
tiua Episcopi, quid debeat probare.
- 96 Optari an possint prebenda vacans de
mense Septembris, ad cuius finem a Ma-
rio absuit Episcopus, qui alternatiuam
acceptauit.
- 97 Mensis ordinarius an requirat integram
residentiam Episcopi eo mense, quo va-
cat beneficium.
- 98 Residere dicitur Episcopus ad effectum
alternatiue, si resideant in loco exempto
sue Diocesis. Item si per impios sit, quin
resideat, num. 99. aut alias per vim, aut
metum iustum detineatur; num. 100.
aut et absit iussu Papæ, alias paratus resi-
dere, nu. 101. quid, si propter infirmita-
tem, num. 102.
- 103 Optio locum non habet in beneficijs resigna-
tis in Curia, quid si in manibus Legati;
num. 104.
- 105 Beneficia reseruata optari possunt ex specia-
li consuetudine super hoc indulta.
- 106 Optio locum habet beneficijs deuolutis ad
Papam ex negligentia inferiorum, & in
ijs, que a Papa ordinario iure confert, nu-
sequentibus.
- 107 Beneficia deuoluta quomodo dicantur con-
ferri per Papam iure ordinario, ubi infer-
tur ad beneficia degentium, ac deceden-
tium in Curia, qui Curiales non erant,
neque ibi occasione Curie morabantur.
& ibi, quod beneficia per deuolutionem
non vacant de nouo, & semel libera sem-
per sunt libera.
- 108 Tempus sex mensium ad conferendum
Ordinario currit a die scientia vacatio-
nis.
- 109 Scientia præsumpta sufficit in casu Clem.
1. de prebend., non autem in tempore
optandi, aut conferendi beneficium.

- 110 Episcopus potest extra propriam diocesim constitutus sua beneficia conferre.
- 111 Præbenda alicuius si referretur, & ille optet aliam, quænam censetur reservata, remissive.
- 112 Beneficia iuris patronatus optari non possunt.
- 113 Reservatio non comprehendit beneficia iuris patronatus, maxime laicorum, etiam si adsint illa verba ad cuiuscunque provisionem, presentationem, dispositionem, &c. aut motu proprio; num. 114. immo licet beneficium sit mixtum iuris patronatus Clericorum, & laicorum; num. 115. aut Clerico competentis ratione bonorum patrimonialium; num. 116.
- 117 Reservatio comprehendit beneficia iuris patronatus Ecclesiarum, aut etiam laicorum eis competentis ex privilegio, vel prescriptione; num. 118.
- 119 Beneficia iuris patronatus laicorum possunt specialiter, & expresse reservari.
- 120 Iuris patronatus laicorum potest expresse derogari.
- 121 Beneficia iuris patronatus optari possunt accedente consensu patroni, vel si specialis consuetudo inducta sit, ut ea quoque optentur; nu. 122.
- 123 Iuris patronatus præscribitur spatio 40. annorum contra Ecclesiam, 30. contra laicum.
- 124 Optio locum non habet in permutatione, seu beneficijs, que permittantur, nisi de hoc specialis consuetudo sit inducta; nu. 127. ubi idem de resignatione.
- 125 Actus agentium non operantur ultra eorum intentionem.
- 126 Præbenda resignata in permutatione alteri quam unum ex permutantibus, conferri non potest; & num. seq.
- 28 Præbenda Theologalis, Pœnitentiariæ, vel alia similis, onus habens annexum optari non potest, nam conferendæ sunt certis personis qualificatis; num. 129.
- 130 Officiarius Theologus, & Penitentiarius an sit annexum præbendæ, vel Canonici.
- 131 Præbenda habens aliquod onus annexum an aliquando possit optari, ut ab habente qualiter.
- 132 Unum optans unam ex duabus præbendis equalibus simul vacantibus an excludatur ab antiquiore eandem optare volente.
- 133 Optari an possit ubi est certus numerus Canonici, sed non est distinctio Præbendarum; vel ex sunt æquales.
- 134 Præbendæ æquales inter se, & cum præbendis optare volentium possunt optari. Minor præbenda optari potest, quod latius probatur; nu. 142. & seqq. Contrarium autem tenent; nu. 136. Quod confirmatur, num. 139. cum duob. seqq.
- 135 Alij distinguunt; nu. 137. que distinctio refertur; num. 138.
- 139 Prescriptio non extenditur, nisi ad id, quod est possessum.
- 140 Consuetudo non extenditur, quod declaratur; num. 146. & seq.
- 141 Ascensus ad maiorem dignitatem permittitur, non descensus ad minorem, quod explicatur; num. 150.
- 142 Favore alicuius inductum non debet in eius odium retorqueri.
- 143 Minus licet, cui licet plus; & melius est, quod est magis gratum.
- 144 Restitutio in integrum etiam Ecclesie nõ datur, nisi ob magnam lesionem.
- 145 Restitutio in integrum conceditur ob amissum interesse veritatis, vel affectionis.
- 146 Consuetudo facilius extenditur, quam prescriptio.
- 147 Prescriptio, & consuetudo extenduntur ad casus omnino similes.
- 148 Intellectus c. si de off. Archid. l. maioribus, C. quemadm civil. mun. indic. lib. 10. c. quanto, & c. licet, de t. anst. l. pisc. & c. cui de non sacerdotali, de præb. in 6. & num. 150.
- 249 Mandati fines sunt diligenter custodendi.
- 151 Vacatio requiritur regulariter ad optionem.
- 152 Optari potest ex speciali consuetudine præbendæ, vel domus a privæta erectione, vel constructione, vel ex sim. p. h. consuetudine, vel statuto optandi; nu. seqq.
- 153 Præbendæ, & domus in prima fundatione proprie non vacant; & num. seqq.
- 154 Vacatis beneficijs prærequiritur alicuius possessio.
- 155 Ratio dispositionis Clem. fin. de rescript. locum habet in optione novarum præbendarum.

157 *beneficiorum, ac domorum, et nu. 156.*
Domus ac prebende noua assignari de-
bent ijs, qui nullas habent, seruata inter
eos antiquitate.

Quibus in rebus, ac beneficiis locum
habeat Optio. Cap. III.

QVAERO PRIMO, An in alijs be-
 neficijs, quam Canonicatibus,
 locum habeat optio.
 1 **R**espondeo breuiter, et quod
 non ita proprie, ac principaliter: tum
 quia nulla de hoc est lex, aut communis do-
 ctrina Iuriconsultorum; erubescimus au-
 tem et sine lege loqui, et optimum utique,
 2 Auth. de non elig. sec. nub. col. 1. et S. confi-
 deremus, auth. de trienn. et semiss. col. 3. c.
 illa, ne sed. vac. et c. 2. de suppl. neglig. præl.
 in 6. cum simil. tum quia optio inter plures
 datur: plura autem simul beneficia solum
 sunt in Ecclesijs collegiatis, ut supr. cap. 1.
 quaest. 1. adnotauimus: tum demum quia,
 cum text. d. cap. fin. de consuet. in 6. ibique,
 et alibi Doct. de optione beneficiorum lo-
 quuntur, optari prebendam vacantem
 dicunt, optionemque vocant prebendam;
 nomen autem prebende, cum de benefi-
 3 cijs loquimur, proprie solum et locum ha-
 ber in Ecclesijs collegiatis; ubi adsunt Ca-
 nonicatus, Personatus, ac dignitates, ut pa-
 tet ex toto fere tit. de prebend. et concess.
 prebend. et ibi not. per Doct. in rubric. et
 per aliquos in cap. cum M. Ferrariensis, de
 constit. Non negauerim tamen, hanc con-
 4 suetudinem, seu statutum optandi posse
 etiam locum habere et in collegio aliquo
 Mansionariorum, vel aliorum portionem
 beneficiale[m] obrinentium in collegiali Ec-
 5 clesia, ut in specie voluit Alb. conf. 159.
 num. 9. 19. et 20. eo quod eadem si ratio, et
 text. dict. cap. fin. loquendo de Canonicis
 non disponit, sed supponit in illis hanc
 consuetudinem. Quin etiam poterit lo-
 cum habere et in sacro aliquo Collegio,
 6 piazue vniuersitate, ubi singulis prouidetur
 de beneficio, vel commenda, ut in militijs
 equitum, sic videmus, in Religione Hie-
 7 rosol. S. Ioannis antiquiores in receptio-
 ne optare pinguiore commendas vacan-
 tes; ita etiam nouimus in Amplissimo col-

legio S. R. E. Cardinalium antiquiores in
 eodem ordine optare vacantem titulum.
 An vero etiam induci possit consuetudo,
 ut Clerici, et Presbyteri simplices, qui
 quodammo[do] sunt de corpore alicuius Ec-
 clesie, optent canonicatus vacantes, et
 Canonici Dignitates; Probabile videtur
 6 et quod sic, cum nihil repugnet eorum,
 quae supra adduximus: semper enim op-
 tatur prebenda ab ijs, qui sunt de Eccle-
 sia collegiata; et ita in terminis tenet Th.
 Zerol. in prax. Episc. verbo Canonica, vers.
 ad septimum, Gemin. conf. 30. num. 1. et
 trib. sequentib. et Alb. dict. conf. 159. num.
 num. decimo octauo, et decimonono. Qui-
 bus etiam addi possunt, quae dicimus inf.
 cap. 5. quaest. secunda, conclus. 1. et vlt.

QVAERO SECUNDO, An possit
 optari domus canonicalis.

Respondeo, certum esse,
 7 et quod sic. Quamuis enim de
 hoc non sit textus expressus; id tamen
 aperte tenet gl. d. c. si. in verbo consuetudo
 et ibi Arch. Gem. Butr. et alij, de consuet.
 in 6. Bellam. dec. 63. nu. 4. Compost. c. vlt. gl.
 1. ext. de consuet. Prob. ad 10. Mon. d. c. fin.
 nu. 28. eod. tit. in 6. Alb. d. conf. 159. nu. 18.
 et 21. Rebuf. tract. de pacif. possess. nu. 140.
 Licet enim domus prebenda non sit; tamen
 8 vel est annexa prebende, ut aliquibus in
 locis, et in Ecclesia Mediolanensi aedes
 sunt annexae Dignitatibus ex fundatione,
 et institutione aet. memo. S. Caroli Cardi-
 nalis Borromaei; vel certe haec domus sunt
 accessoriae ad prebendas, quare sequi de-
 bent earum naturam, iur. vulg. ut colligitur
 ex Card. conf. 16. num. 1. et 2. ubi etiam
 cum nu. seqq. supponit, quod, seclusa refer-
 9 uatione, et contraria constitutione, pre-
 benda optata, censeatur et optata per do-
 mus; ubi autem prebenda sit reseruata, et
 per Papam conferatur, ceteratur etiam col-
 10 lata domus, neque locum habeat optio.
 Ea vero consuetudo inducitur et ipatio de-
 cem annorum, cum non sit contra ius,
 neque domus aliquid habeat et spiritua-
 litatis, sicut habent prebende distinctae,
 quod infr. cap. septimo, quaest. pri-
 ma, melius demonstrabitur; neque
 11 preiudicatur iuri Episcopali, seu alterius
 collatoris, cum aedes et per se non conferat-
 tur, iuxta deducta superius cap. praec. q. 2.
 concl.

concl. 7. ad fin. idque in specie tradit Bellam. decif. 63. num. 4. ex mente compofit. d. cap. vlt. in glos. 1. ext. de confuet. referentis, summum Pontificem aliquando declarasse confuetudinem ꝑ optandi domos in Ecclesia Mediolanensi per 25. annos obtentam valuisse, quod & nos semel, d. quest. 2. admonuimus. Ex quo patet confuetudine optandi domos in hac nostra Ecclesia Mediolanensi antiquissimam esse: sicut etiam antiquissima est, & immemorabilis confuetudo optandi præbendas. An vero in optatione domorum attendatur distinctio ordinum, aliquid dicimus infr. cap. 5. quest. 2. concl. vlt. Et an optari possit domus vacans in mense referuato, dicemus quest. seq. conclus. 2. ad finem, ubi etiam quod paulo antea atigimus, fusius explicabimus.

QVAERO TERTIO, An optio locum habeat in beneficijs vacantibus apud Sedem, vel alias quomocumque referuatis.

12 Prima Conclusio. Optio ꝑ locum non habet in beneficijs, seu præbendis in Curia seu apud Sedem vacantibus, tex. est dict. cap. fin. vers. in præbendis vero, ubi glos. & Doct. de confuet. in 6. idemq; notauit Gig. d. tract. de pension. quest. 63. Rot. decif. 4. tit. de confuet. in nou. Caputaq; decif. 373. beneficia, lib. 1. Staphil. in tract. de lit. grat. & iust. tit. de vi, & effect. claus. in c. quod incipit. in super derogatur, num. 3. fol. mihi 286. Iacob. Card. Simon. tract. de referu. benef. quest. 45. num. 3. Aen. Falcon. simil. tract. quest. 4. effect. 1. Io. Azor. instit. moral. par. 2. lib. 6. cap. 26. quest. 13. eaque postrema, & alij quotquot de optionibus aliquid scripserunt. Id quoque habet locum ꝑ in grossis fructibus, (quia a distributionibus, & præbenda distinguuntur, vt patet ex Doct. in cap. vnico, de cler. non resid. in 6. Calder. conf. 2. 1. tit. de præben. & Paris. consil. 3. 2. volum. 4. Felin. in cap. Iacobus, de Sim.) illi enim si obtenti fuerint per canonicum in Curia defunctum, optari non possunt, quamuis redirent ad capitulum, vt tradit Rot. d. decif. 4. de confuet. in nou. dicens, ita fuisse declaratum per Greg. x. 1. quam sequitur Franc. d. cap. fin. vers. in præbendis, num. 3. de confuet. in 6. Staphil. loco mox citato. Mil. in suo repert. verb. confuetudo optandi, sicut non potest, post Rom. conf. 289.

Gig. dict. quest. 63. num. 10. Fran. Marc. dec. Delph. 1268. 1. par. Neque tunc, ubi nimirum de huiusmodi præbenda in curia vacante alicui prouideatur, opus erit specia liter derogare confuetudini ꝑ de optando sed sufficiet generalis derogatio statutorum, & confuetudinem, cum earum præbendarum libera dispositio spectet ad summum Pontificem, c. licet, de præb. in 6. & d. cap. si. eodem lib. cum similib. & ita in specie tradit Staphil. loc. cit. Talis enim derogatio extendetur ad quæuis statuta etiam iurata, vt post Rot. decif. duodecima, de rescript. incip. nota si aliquod, in antiquo doct. Staphil. ibid. Paria vero immo idem sunt vacare ꝑ in curia, & apud sedem, vt patet ex cap. 2. iuncto cap. statutum de præbend. in 6. & not. glos. & Doct. ibid. & d. c. fin. de confuet. in 6. Put. decif. 36. lib. 1. Sim. dict. tract. quest. 30. num. secundo, & alij passim: licet Couar. pract. quest. cap. 36. num. tertio, & Gomel. reg. de trien. possess. quest. 31. in 1. art. latius distinguat, quem etiam sequitur, ac late defendit Hier. Gonzal. dict. regul. octaua, glos. 3. a num. 48. ad 53.

Vt autem scire possimus, quibus in præbendis locum habeat optio, videndum est hic breuiter, quam beneficia dicantur vacare in curia: in sequenti vero conclus. recensibimus alios præcipuos referuationis modos: neque enim idem est, beneficium ꝑ esse referuatum, & vacare in curia, vt male, & absque fundamento voluit Calder. conf. nono, tit. de præben. ad fin. sed referuatio habet se ad vacationem in curia, sicut genus ad speciem, vt patet ex Franc. cap. statutum, num. quinto, de præbend. lib. sexto, Bellam. decif. 654. Rot. decif. quarta, num. primo, de præbend. in nou. Simo. d. quest. 30. post Lap. alleg. 84. nisi largo modo sumere velimus vacationem in Curia, seu apud Sedem, quasi vt unque idem sit, atque ita vacare, quod eorum beneficiorum dispositio ad Romanam Sedem pertineat.

Primus ergo vacationis modus in Curia est per obitum ꝑ cuius beneficiati ad Romanam Curiam venientis, ab eade recedentis, si in decedat, vel prope eam intra duas dienas legales, vt disponit text. in cap. præfenti de præbend. in 6. hoc est,

- per 20. leucas, seu 40. miliaria, vt exponit ibi Glof. & Doct. per tex. in l. vicena millia, ff. si quis caution. Idem disponitur in Extrau. ad regimen, Bened. xij. & est 13. tit. de prebend. & dig. inter commun. verf. necnon quomodolibet. Idem quoque
- 29 dicendum est, si duobus † in Romana Curia super beneficio sibi collatio litigantibus, vterque, vel vtroque moriente alter, qui est possessor, in Curia deceda; idem si alter tantum siue possessor, siue petitor,
- 30 in Curia decesserit, cum ad illum † superstitite causam prolequente, declaratum fuerit pertinuisse; his enim casibus tale beneficium collationi summi Pontificis referuatur, & in Curia vacare dicitur, Clem. vnica, & ibi Glof. & Doct. vt lit. pend.
- 31 immo idem erit, † si eorum alter in Curia, alter extra decesserit, neutro possidente: erit enim tunc Romanus Pontifex propter auctoritatis prerogatiuam collatione preferendus, vt ibid. dicitur, verf. neutro autem: quod ibi extendit Glof. & Doct. vbi
- 32 vterque possideret, † sed propter mortem declarari non potuit, ad quem de iure beneficium pertineret.
- Secundus est in beneficijs Curialium,
- 33 qui † etiam Romana Sede vacante, quauis de causa ad locum per duas dietas vicinum secedant, ibique moriuntur; dummodo eo in loco (etiam si erant ad ipsam Curiam reuersuri,) eorum domicilium, seu domus propria non existat. Ita etiam disponitur d. cap. presenti, ferèque idem habetur in d. Extrauag. ad regimen, verf. ac etiam simili modo.
- 24 Tertius est per obitum † in curia curialis habentis ibidem originem, ibique morantis occasione curia, vt dicitur in d. cap. presenti, versic. sanè si quis, quod
- 35 idem erit, † si non originem, sed perpetuum domicilium, seu domum etiam conductam in curia habeat, vt ibi probat Glo. in verbo, originis. Quis autem comprehendatur nomine † curialium, quod ad reservationem spectat, vide Mandof. Reg. 5. cancel. quæst. 1. Gonzal. d. Reg. 8. Glof. 13. §. 1. num. 19.
- 27 Quartus per obitum † curialium decedentium in itinere, dum sequuntur recedentem curiam, vel † in loco, vnde recessit curia, quam sequi propter infirmitatem non potuerunt: & hoc quantumcumque locus, vbi decedunt, remotus sit ab ipsa curia: ita habetur in d. c. presenti, verf. porro, & in Reg. 5. cancel.
- 29 Quintus per obitum † Legatorum, ac Nunciorum Sedis Apostolicæ, intra duas dietas legales ab ipsa curia distantes decedentium: ita disponit tex. d. c. presenti, in prin.
- 30 Imò etiam idem erit † si d. Nuncij, ac Legati vbilibet decedat ante ipsorum ad Curiam reditum, durante Legatione, & prosecutione negotiorum illis a Sede Apostolica demandatorum, prout additum fuit in Extrau. fo. 22. ex debito, verf. rursus huius nostræ, quæ est 4. sub tit. de elect. in com. & in d. Extrau. ad regimen, in verf. ac per obitum, vbi etiam id extenditur ad Rectores, & Thesaurarios in veris Rom. Eccl.
- 31 Sextus est in beneficijs † quibuslibet S. R. E. Cardinalium, & Officialium, vt Camerarij, vel cancellarij, Notario rum, Abbreuiatorum, correctorum, & aliorum quorumcumque Sedis Apostolicæ vbiicumque decedentium. ita habetur in d. Extrau. ad regimen, d. verf. ac per obitum. de Proto-
- 32 tarijs † latè Simon. d. tract. quæst. fin. Mandof. ad 1. Reg. cancel. q. 7. & 8. De collectoribus, & Subcollectoribus † est Reg. 4. cancel. vbi inter alios Glossat. optime Mandof. Bellenz. tract. de charit. subid. q. 115. & seqq. Simon. & Add. loc. infr. citando.
- 34 Inque procedit, nec † Officiales postea esse deserint, vt in d. Reg. 1. habetur.
- 35 cum beneficium semel affectum † semper duret affectum, vt tradunt Doct. de Rot. decif. 11. 13. 14. 15. de preb. in ant. 20. 17. antiquior. Anch. cons. 138. prope fi. Sim. d. tract. q. 33. nu. 4. & 5. Secus vero erit in acquisitis post dimissionem officij: ita post Bellam in c. cum in distribuendis, de temp. ord. tradit Rebus. in Prax. benef. ti. de refer. n. 25. vbi alias quoque limitationes affert ad hunc casum; & patet ex Reg. 1. Canc. vbi Mando. & alij. Verù S. D. N. Paul. V. postquam in sua Reg. 1. Cancell. Extrauag. illam, ad regimen, quam ibi innouat, locum habere voluit etiam si Officiales in eadem constitutione expressi Apostolicæ Sedis Officiales ante obitum esse deserint, quoad beneficia, quæ tempore, quo Officiales erant obtinebant in ead. Reg. expressè declarauit comprehendere etiam beneficia,

quæ dimissis officijs, & quandocunq; affecti fuerint Apostolicae Sedis officiales, qui ratione huiusmodi officiorum suorum dictae Sedis Notarij erant. Quoad collecto res tamen, & subcollectores idem Sanctissimi d. reg. 4. voluit, ea solum beneficia esse referuata, quæ illi obtinebant durante officio; atque adeo non includuntur illa, quæ postea acquisierunt, quod idem dicendum erit de alijs Officialibus Papæ, qui non sunt ratione officiorum suorum Notarij Sedis Apostolicae, sumpto argumento a contrario sensu ex d. reg. 1.

- 36 Septimus est per priuationem, seu depositionem & factam in Curia; id ipsum habetur d. extrau. ex debito, ver. huiusmodi autè & d. extrau. ad regimen, versic. necnon; & not. Rot. de re iudic. dec. vlt. in antiq. & late tradit Simon. d. tract. de referu. benef. c. 36. post Franc. d. c. præfenti, §. sane, & alios & ratio est, quoniam eo in loco dicitur vacare beneficium, vbi sit priuatio, vt post Rot. dec. 35. de præb. in antiq. & alios fusè prosequitur Cranut. in addit. ad Simon. vbi supr. Gonzal. d. reg. 8. glo. 15. §. 2. ex num. 8.
- 37 Octauus per resignationem & in Curia factam, vt disponitur in dd. extrau. loc. cit. idque licet resignatio ibidem fiat in manibus Ordinarij, vel constituto procuratoris ad resignandam alibi facta sit, vt tenet Rot. de rer. permut. decis. 1. nu. 5. in nou. probatq; Sim. d. tract. c. 28. quem videre poteris cum ibi Add. Flam. Paris. tract. de ref. benef. lib. 2. quæst. 20. nu. 7. Huic modo similis est vacatio beneficiorum, in quibus referuatus est regressus; nam ea vacare dicuntur in Curia, vt post Archid. Ioan. And. & alios d. c. 2. de præb. in 6. docet Paris. d. q. 20. n. 11. atque adeo, quod in ijs locum non habeat optio in specie tradit Paul. ead. q. 20. nu. 12. dicens, ita fuisse resolutam in duab. dec. Ro. Rom. secus vero dicendum, vbi membra aliqua sint separata ab ipso canonicatu, & præbenda: tunc enim super ijs non censetur referuatus regressus, quem adeo optari possunt, vt decidit bis Ro. Ro. teste Caputaq. dec. 281. p. 2. nisi membra ipsa vacent per resignationem præcipue factam in manibus Papæ; tunc enim illa membra, licet separata, optari non poterunt, vt per eundem Caputaquen. decision. 282. Quod si fiat locus regressui, qui regreditur

cum recuperet locum suum, vt cap. quarto quæstione quarta, ostendemus poterit cum eadem prærogatiua antiquitatis optare.

- 38 Nonus modus est per ademptionem & secundi incompatibilis, vt patet ex iisdem extrau. necnon ex Ioan. 22. in comm. Sim. d. tract. q. 26. n. 1. vbi etiam dicit, fuisse suis temporibus Regulam Cancell. 64. sed nunc est reg. 1. in qua renouantur omnes referuationes, de quibus in d. extrau. execrabilis, & extrau. ad regimen, de præb. in commun. & num. 5. subdit id procedere, siue ex iuris dispositione vacent, siue ex decreto Papæ: sed hic modus vacationis inducit potius simplicem referuationem, si proprie loqui velimus, quam vacationem in Curia, vt infra dicemus; licet Rot. largè loquendo in decis. 65. de rescript. in antiq. dicat, ea beneficia vacare in Curia; de qua vacatione per incompatibilitatem plura agemus cap. sexto, quæst. vltim. per tot. post Gonzal. d. regul. octaua, glof. decimaquinta, in 3. vacationis modo, & alios. Caterum circa dd. extrauagan. quod ad hunc referuationis modum attinet, illud est adnotandum, non omnia beneficia vacantia per incompatibilitatem esse referuata, sed solum illa, quæ vacant per translationem, aut muneris consecrationis impensionem a Papa, vel eius auctoritate factam, necnon per asecurationem pacificam beneficiorum collatorum a Papa, vel auctoritate litterarum eiusdem, vt liquet ex dict. extrauag. ad regimen inno-uata ad dict. reg. 1. item illa, quæ ipso iure vacant ex dispositione dict. extrauag. execrabilis, nimirum dimissa ab eo, qui plura beneficia aut officia, quæ alias absq; dispensatione obtinere nequibat, etiam cum dispensatione obtinet, facta intra mensem electione vnus cum cura, & alterius sine cura, si ad dimissa sine noua collatione redierit. item non electa, vel non dimissa, vt in §. statumus, item obtenta absque dispensatione legitima, quæ dimittuntur intra mensem, retento vltimo rite collato; hic etiam, si illa non dimittantur, vt in §. porò. Denique secundum beneficium curatum, vel officium personatus, aut Dignitas, nisi primum intra mensem dimittatur;

vt in §. qui vero. Illa vero, quæ vacant ipso iure alias, quam per d. Extrauag. non sunt per eam referuata, vt inter cæteros adnotauit ibid. glos. in verbo, vacatura, cum duob. seqq. & communis praxi obseruat.

39 Decimus est per translationem, & consecrationem, seu benedictionem, electionum cassationem, postulationum repulsionem, & similia facta in Curia, vt in præcit. Extrauag. ex debito, & Extrauag. ad regimen latè Simon. d. tract. quæst. 26. & 32. De quib.

40 Extrau. præcipue vero † de Extrauag. ad regimen, quæ est Benedicti XII. illud aduertendum est morte illius Pontificis expirasse, cum ad vitam suam durare voluerit, sed eam nunc per Summ. Pontif. innouari, & inter Regul. Cancell. Apost. collocari, vt de d. Extrau. ex debito, tradit Gemin. in c. statutum. col. 2. de preb. in 6. de altera vero Cassad. decif. 3. de constit. Simon. d. tractat. quæst. 16. num. 4. & quæst. 32. num. 2. ibique Adl. adnotarunt, Rebus. tit. de referu. Mandol. & alij ad 1. Reg. Cancell. quæst. 1. & 2. Apud quos etiam, & apud Aene. Falcon. ac Gaspar. de Perus. in consimili tract. de referuat. necnon & Dd. in d. Extrauag. & c. 2. & 3. & cap. præsentis, de præbend. in 6. videre poteris alios, si qui sunt, in Curia, seu apud Sedem vacationis modos, ac nouissime apud Gonz. d. Reg. 8. Gl. 13. a num. 3. ad 47. vbi inter alia ponit beneficiorum consistentium in Vrbe vacationem item glo. 15. §. 2. a num. 8. ad 30. male autem d. num. 47. qualibet beneficia referuata dicit vacare in Curia, & num. seqq. vacare in curia, & apud sedem differre contendit, vt constat ex ijs, quæ initio huius conclusionis docuimus.

Secunda Conclusio; Optio locum non habet † in beneficijs quomodocunq; referuatis siue generaliter, siue specialiter, vt voluit Rot. decif. 1. de rer. permut. in nou. num. quarto, Mohedan. decif. 267. Put. dec. quarta, lib. secundo, Franc. Marc. decision. Delph. 127. 1. num. 2. part. 1. Flam. Paris. de resign. benef. lib. 2. quæst. 20. num. 3. Io. Az. instit. moral. par. 2. lib. 6. cap. 26. quæst. 13. Hier. Gonzal. d. glos. 34. nu. 2. vbi plurimos allegat, quorum aliquos referemus infr. c. 8. quæst. 1. conclus. 2. circa finem Anastas. Germon. in moderno tractat. de indul. Apost. §. etiam ex eo, num. 12. Mandol. ad

Lap. alleg. 84. in verbo, optio. Aene. Falcon. in d. tract. de referuat. benef. 4. quæst. prin. effect. 5. in princip. & fere per tot. Gaspar de Perus. in simil. tract. quæst. 2. num. 1. in princip. Gig. de pensio. quæst. 63. num. 9. Simon. d. tract. quæst. 45. num. 3. & ibi Add. in verbo, superfluum, idemque voluit Archid. in cap. fin. de consuet. in 6. Collect. in cap. ex tenore, colum. prima, quæst. 6. de concess. præben. & post Roman. conf. 24. tradit Mil. in Repert. verbo, consuetudo optandi non habet locum, il. 1. horum plerisque itaque alios recenset Rot. in vna Bononjen. optionis, cuius tenorem refert, ac sequitur Nic. Garz. tract. de benef. quem post hæc scripta vidi, par. 5. cap. 1. §. 10. nu. 452. alios ipsemet Garz. recenset num. 450. Et quamuis hæc opinio sic indistinctè loquens satis probabilis sit propter tantorum patrum auctoritatem: aliqui tamen eam dupliciter temperant, Primo, vt non procedat, † vbi referuatio specialis sit ad instantiam patris: ita Gemin. & Franc. post alios, d. cap. fin. §. in præbendis, Cardin. conf. 16. ad fin. Cassador. decif. 4. num. 7. de concess. præben. Staphil. loco supra in princ. 1. conclus. alleg. num. 4. Et eam rationem hi omnes afferunt, quia tunc ambitiosa est referuatio, atque adeo restringenda, iuxta cap. quamuis, & cap. si propter de refer. in 6. Secundo, vbi referuatio specialis (in gratiam nimirum alicuius) sit † non de certo beneficio, sed de incerto, vt puta, quod quis duxerit acceptandum: ita post Gemin. conf. 104. iuxta fin. & Franc. d. cap. fin. in principio, vers. vltimo; voluit Simon. dict. quæst. 45. num. 6. & 8. ac tenere etiam videtur Rot. decif. 5. de consuet. in nou. Aliter quoque alij distinguunt, vt videre est apud Falcon. d. effect. 5. & Gaspar. de Perus. d. tract. de refer. benef. quæst. 2.

Illam tamen distinctionem prætermittere non debemus, quam de referuatione specialis post eundem Falcon. dict. quæst. 4. princ. effect. 37. facit Gonzal. d. comment. 44 reg. 8. glos. 34. num. 40. & seq. quod † si Papa referuat specialiter præbendam Titij, qui postea dimissa prima aliam optauit, vltima optata, quam tempore mortis habet non autem prima referuata censeatur: quod etiam tradit Card. conf. 126. num. 7. Rebus. ad reg. 3. Cancell. verbo, obtinet, Simonet. d. c.

dict. tract. de referuat. benef. quæst. 35. nu. 42. iuncta additione Grauat. ibid. Prob. ad Io. Monac. d. cap. fin. num. 28. sub littera B. de consuet. in 6. Secus vero, si Papa referuasset præbendam Titij, cum primum per cessum, aut decessum aut aliam dimissionem vacauerit; tunc enim fortè dicendum esset, primam præbendam cadere in referuatione, quia vacauit vno de expressis modis & referuatio capit vacationem per optionem: (quia per hanc dimittitur præbendam, & vacat, vt constat ex adductis per nos sup. cap. 1. huius tract. quæst. 1. & alibi sæpe.) quare supradicti Doct. sunt intelligendi, quando simpliciter referuatur præbenda Titij, vt notauit Gonzal. d. num. 41.

45 ¶ nemo impeditur optare, licet habeat referuarum beneficium ratione optionis dimittendum, puta ex eo, quod fuerit Subcollektor, aut familiaris Papæ; & illud durante officio, aut familiaritate obtinuerit, aut ex alia quacunque causa, post Card. d. consil. 126. incipit, vacauerunt, nu. fin. & Rot. Rom. in vna Salamantina integræ portionis, 18. Octobris 1584. coram bo. mem. Vicecomite.

46 Id autem ita accipiendum, est, vt possit hæc præbenda generaliter referuata optari, antequam vacet per obitum, non autem cum sic vacauit; tunc enim omnino eius dispositio spectat ad Papam, per ea, quæ de referuata specialiter paulò ante diximus. qua ratione idem erit dicendum de ijs præbendis, quæ tunc solum incipiunt esse referuata, cum eas obtinentes decedunt, cuiusmodi sunt præbendæ, ac beneficia mortuorum in Curia, vel intra duas dietas legales, iuxta cap. 2. & cap. præfenti, de præben. in 6. hæc enim ideo tunc non possunt optari, quoniam statim, ac referuata sunt, earum dispositio per collationem faciendam simul cum Canonicatu, quæ confertur nequeunt nisi per Romanum Pontificem, dd. iuribus. In alijs etiam, quarum referuatio incipit ante obitum, vt sunt beneficia Officialium Papæ, perficitur autem in obitu; (nam referuantur vacantia per obitum eorundem quoad obrenta tempore officij, licet Officiales esse deserint, & obrenta quoadcumque si ratione officij, Sedis Apostolicæ Notarij erant, vt in Extrauag. de

regimen. de præb. in commun. iuncta reg. 1. Canc. quæ illam extrau. innouat, & sic extendit;) poterit cadere optio ante obitum cum præsertim ab optante retineatur Canonicatus, qui deinde tempore obitus simul cum præbenda, quam tunc habebit officialis, erit in Papæ dispositione, ex dictis iunctis traditis per Doct. d. cap. fin. & tradendis per nos infr. concl. 5. ad fin. & cap. 7. quæst. 1. Vide Gonzal. glos. 3. num. 41.

Illud quoque præteriri non debet, quod ad optionem pertinet, stante referuatione præsertim mensium Apostolicorum, quodque in fin. quæst. præced. huic loco referuamus; quid ¶ dicendum sit, si domus, aut camera canon. calis, vel portionalis, quam aliquis Canonicus, vel Portionarius simul cum canonicatu, aut portione obtinebat, vacauerit in mente referuato, an tunc possit optari.

Et quidem, si domus, aut camera perpetuò annexa sit præbendæ, vel Dignitati, Canonicatui, aut Portioni, tunc nulla est difficultas, quod nequeat optari, quando optari nequit ipsa præbenda, sed transire debet ad eum ad quem per collationem transiit Dignitas, Canonicatus, aut Portio: nam conexorum idem est iudicium, cap. translato de constit. cap. 3. de iudic. cum traditis per Doct. vtrobique, & alibi sæpe; cumq; tunc domus vel camera sit quid accessorium, & quidem inseparabile sequi debet naturam sui principalis, regul. accessorium, cum ubi adnot. & suis concordant.

Si vero ea domus, aut Camera non sit perpetuò annexa Dignitati, Canonicatui, aut Portioni, quia defunctus illam possidebat iure optionis ad solam suam vitam, vt plerumque fieri debet, tunc ait Gonzal. d. glos. 34. num. 35. & duob. seqq. post Caputaq. decis. 283. num. 1. par. 2. poterit optari, quia, inquit, quoad illam domum temporalem non intrat referuatio Regularum per vacationem in mente Apostolico; nam licet vacet beneficium, tamen domus hæc non vacat, cum beneficio vacanti non sit annexa, sed ad sequentem in gradu iure optionis spectat, nec in istis omnibus temporalibus intrat referuatio, vt de similibus præbendis tradit idem Gonzal. d. reg. 8. gl. 5. §. 1. num. 7. iuncto num. 25. cum seqq. eandem distinctionem approbat Nicol. Garz. tract.

tract. de benef. par. 5. cap. i. num. 456. cum
duob. seqq. sicque ambo intelligunt Card.
conf. 16. incipiente, Dominus Papa, num.
3. dum absolūt ait, domum huiusmodi, aut
cameram sic vacantem optari non posse,
verum spectare ad prouisum Apostolicum
de beneficio reseruato, tamquam enim ac-
cessoriam præbendæ venire in reseruatio-
ne; quem sequitur Aene. Falcon. de reseru.
quest. 4. princ. effect. 39. dicens, quod, licet
in stallō, & choro debeat esse vltimus, Rot.
decif. 9. de consuet. in antiq. & decif. 4. eod.
tit. in antiquior, tamen secus est quoad d.
cameram, seu domum, quam habebat de-
functus, quia illam habere debet, cum in-
ter in locum defuncti, intelligitur inquam
Card. & Aene. vt verum dicant, quando ta-
lis domus, seu camera vnita est, & annexa
perpetuo præbendæ, siue beneficio vacan-
tis; secus si erant separata. quomodo etiam
intelligendum est, quod post Rot. decif. 4.
de consuet. in nou. & alios, quos etiam nos
allegauimus concl. 1. circa incipium, tradit
Gonzal. d. glos. 34. num. 33. non esse locum
optioni quoad grossos fructus per canoni-
cum obtentos in curia defunctum, sicut
nec in eius beneficio locum habet, nam ac-
cipiendum id est ex mente Gonzal. & alijs
adductis sup. vbi fructus hi perpetuo anne-
xi sint præbendæ, vel beneficio.

Iam vero videamus nunc, vt superius
polliciti sumus, aliquos alios præcipuos
reseruatiōnis modos: seu quenam præci-
pue beneficia dicantur reseruata.

Verum illud præmittendum est, dupli-
cem esse reseruatiōnem: altera enim est
48 generalis, altera specialis, vt docet, & late
probat Rebuf. in glos. ad. 2. reg. cancell. in
fin. Mandof. 4. quest. prooem. reg. & Falcon.
d. tract. de reseruatiō. quest. 2. princip. Simon.
eod. tract. quest. 4. Flam. Paris. tract. de resi-
gnat. benef. lib. 2. q. 16. nu. 16. consulto enim
*9 omitto mentalem reseruatiōnem, per
quam Papa reseruabat aliquod beneficium
in specie, vel in genere, vt personæ sibi gra-
te, nomine non expresso, prouideret, de
qua per Simon. loco citat. num. 2. ibiq; Add.
& Mandof. in 11. reg. can. q. 3. & 4. & alios
tum quia amplius ea non est in vsu; immo
illam simul cum quibuscunque gratijs ad
vacatura, mandat sue de prouidendo, &
expectatiuis suscipit Concil. Trid. sess. 23.

cap. decimonono, de reform. tum quia
non distinguuntur a generali, seu speciali.
Omitto etiam tertiam illam speciem, quā
50 aliqui constituunt, † indiuiduæ, seu specia-
lissimæ, de qua per eundem Simon. dict.
quest. quarta, num. quarto, & quest.
15. num. primo, cum ea non nisi secundum
magis, & minus a speciali distinguatur.
51 Differt autem generalis † reseruatiō a spe-
ciali beneficiorum reseruatiōne, vel quia
generalis ea sit, quæ per ius commune in-
troducitur, quamuis de ea mentio fiat in
extrauag. aliqua conformi iuri communi;
specialis vero, quæ per Regulas Cancellariae,
vel etiam extrauag. vltra ius commune
disponentes, vt voluit Cassad. decif. tertia
de reseruatiō. num. septimo, Gamb. de offic.
Leg. lib. 3. num. 12. 1. & probare videtur Si-
mon. d. quest. quarta, num. 4. 11. & seqq.
Vel potius, quod illa generalis sit, quæ de
aliquo genere beneficiorum, ac persona-
rum sit, puta si reseruantur Dignitates Cu-
iusuis Ecclesiæ, vel omnia beneficia Offi-
cialium Sedis Apostolicæ, aut certis men-
sibus vacantia; specialis vero, quæ sit de
certo beneficio, aut ad fauorem certæ per-
sonæ; & hoc non considerato, quod per
ius commune, vel per extrauag. aut Regu-
las Cancellariæ, seu etiam per aliquod de-
cretum Pontificis ea reseruatiō fiat, vt pa-
tet ex decif. Rot. 28. de præbend. in antiq.
& 3. de rest. spol. Gemin. conf. 3. & 12. Ac-
gid. conf. 29. & Rebuf. & Prax. Benef. titul.
de reseruatiō. num. 1. vsque ad 11. & rationi-
bus, quas d. quest. 4. num. 5. & quatuor seqq.
affert: neque satis illi facit Simon. qui tan-
dem num. decimoquarto in hanc distinctio-
nem inclinat, dum concludit, reseruatiō-
nes, quæ generaliter inducuntur in Regu-
lis Cancell. ab Innocentio citra editis, ge-
nerales esse, non autem speciales; qua de
re videre poteris latius tractantem Aen.
Falcon. d. tract. de reseruatiō. benef. quest. se-
cunda, Nunc autem descendamus ad casus,
seu modos præcipuos reseruatiōnis bene-
ficiorum.

Primus ergo modus est per vacationem
52 † in curia, seu apud sedem. Beneficia enim
omnia vacantia apud curiam sunt reserua-
ta, vt patet ex tex. d. cap. secundo, de præ-
ben. in 6. & ibi omnes Simon. dict. tractat.
questione 30. numero primo, & includit
omnes

omnes illos decem, quos superiori con-
 clusione recensimus. ex ijs tamen duos
 53 puto non propriè vacationem in Curia,
 sed simplicem reservationem inducere,
 quorum alter est sextus in ordine, & de
 beneficijs S. R. E. Cardin. & quorumcum-
 que Sedis Apostolicæ Officialium, vbi in
 loco a curia distante vltra duas dietas eos
 decedere contingat, vt satis patet ex Re-
 buff. dict. titul. de reseruat. num. vigesimo-
 quinto, iuncto num. secundo, vbi distin-
 ctos casus ponit reservationis beneficio-
 rum Officialium curiæ a vacatione in cu-
 ria. Alter est nonus, de vacatione per ade-
 ptionem secundi incompatibilis, de qua
 per Ioan. 22. in extrauag. execrabilis, tit.
 de præben. & est vnica sub eo titul. inter
 eius proprias extrauagan. & 4. inter com-
 mun. quæ etiam per 1. regul. Cancell. inno-
 uata est, & aliquid etiam, habetur in
 dict. extrauagan. ex debito, de elect. &
 extrauag. ad regimen, de præben. in com-
 mun. quod vero hæc non sit propriè vaca-
 54 tio & in curia, colligere est ex Paul. Bar-
 chin. in prax. Regul. Cancell. titul. de be-
 nef. reseruat. gener. vbi & ipse distinguit
 tam vacationem beneficiorum Cardina-
 lium, & Officialium, quam per affectio-
 nem alterius seu per extrauagan. exe-
 crabilis. Sed me magis mouet illa ratio,
 quod, cum argumentum a vi vocabuli
 valeat, vt in hac specie in materia reser-
 uationum tradit Mandos. ad Reg. 2. Cancell.
 quæstion. quinta, num. quinto, procul-
 dubio beneficia propriè in curia, vel apud
 sede vacare non dicentur, nisi, vel quis in
 Romana Curia, vel prope eam decedat,
 vel aliquid circabeneficiu in ea fiat, vel
 beneficiarum, resignando, vel per Romanâ
 Sedem, puta priuando, electiones cassan-
 do, postulationes repellendo; sicque dice-
 re possumus, nec forsan malè, solos quinq;
 primos, simul cum octauo, ac, decimo ex
 supra positis modis esse proprios vacatio-
 nis in curia; quibus ob eandem rationem
 55 addere possumus & reservationem illam,
 quæ sit per appositionem manus Summi
 Pontificis, & aliqui, vt Rot. decis. decima,
 num. primo, de præben. in non. & decis.
 vigesima quinta, num. quarta, de concess.
 præben. in antiq. affectionem vocant; vt
 eum Papa beneficium aliquod contulit in

habili, vel similes casus, de quibus text.
 & Doct. in cap. vt in nostrum, de appel-
 lat. cap. si eo tempore, de elect. in 6. &
 in extrauag. ad Romani, de præben. in
 commun. Falcon. de reseruat. benefic. in
 prælud. 3. & quæstion. quarta, effect. 26.
 Gaspar. de Perus. quæstion. decima, Simon.
 quæst. 58. 63. & 64. Gonzal. in comment.
 regul. octaua, glos. 52. fere per tot. Mandos.
 in proem. regul. cancell. quæst. quinta,
 Rebuff. dict. titul. de reseruat. num. 30. &
 sequen. vbi etiam ostendunt, affectionem
 a reservatione quid differat, nisi velimus
 cum Mandos. ad regul. 5. cancell. in princ.
 solum casum mortis in curia, vel prope
 curiam includere; (a quo tamen in præ-
 senti cum communiore dissentimus;) sic-
 que soli priores illi quinque proprii erunt
 modi vacationis in curia; sed quicquid sit,
 illud nobis sat esse debet, per eos omnes
 ita reseruari, & affici beneficia, vt regu-
 lariter non nisi per Summum Pontificem
 conferri queant. Pari ratione simpliciter
 reseruata sunt beneficia, quæ quis ade-
 ptus est per simoniam confidentialem. hæc
 enim eo ipso vacant, & Sedi Apostol. re-
 seruantur per extrauagan. 108. Pij IV.
 quæ incipit, Romanum Pontificem, &
 extrauagan. 87. Pij V. quæ incipit, into-
 lerabilis.

Secundus reservationis modus, seu ca-
 56 sus est eorum beneficiorum, & quæ va-
 cant per promotionem ad Episcopatum,
 de qua in d. extrauag. ad regimen. c. cum in
 cunctis, & cum vero, de elect. cap. cum
 nostris, & cap. post electionem de conce-
 cess. præben. & ibi Doct. & per Mandos.
 ad 1. reg. canc. quæst. 15. & Rebuff. ibid. &
 Falcon. dict. tract. de reseruat. benefic. quæst.
 2. princ. & Simon. quæst. 22. & ibi Add. vbi
 57 etiam inter cæteros tradunt, quando & be-
 neficia hæc vacant de iure, seu de stylo
 Romanæ Curie.
 58 Tertius est in beneficijs & familiarium
 Papæ, & Cardinalium, de quibus extra-
 uag. ad Romani, quæ est Paul. 2. & vlt. sub
 titul. de præben. in commun. & Regul. 3.
 cancell. vbi Rebuff. & alij Glosar. & Man-
 dos. quæstion. decima septima, decima
 octaua, & decima nona. Simon. dict. tract.
 quæst. 35. ibique Add. & Gomez. ad Regul.
 de impetr. benefic. vacant. per obit. fam.
 Card.

Card. que est 31. cum seq. vbi etiam Mandos. & ceteri adnotarunt, qui aliquid de beneficiorum reservatione scripserunt.

59 Quartus est in omnibus & dignitatibus Pontificalibus, nec non maioribus post Pontificalem in Cathedralibus, ac principalibus in Collegiatis, valorem decem florenorum auri excedentibus, nec non Prioratibus, Preposituris, atque alijs Dignitatibus Conuentualibus, & Preceptorijs generalibus Ordinum, quorumcunque, sed non Militarium, vt disponitur in 2. & 3. regul. cancellarię, vbi Rebus. Mandos. & alij Glosat. hanc rem optimę pertractant. Dubium autem maximum est, quid sibi velint illa verba, que in fine d. reg. 3. ponuntur; ac fel. rec. Pauli. 1. Innocen. VIII. Adriani 6. & Pauli 3. Romanorum Pontific. predecessorum suorum vestigijs inherendo, declarauit, Dignitates, que in Cathedralibus, vel Metropolitanis post Pontificales non maiores existunt, & que ex Apostolicę Sedis indulgentia, vel ordinaria auctoritate, aut consuetudine prescripta, vel alias quouis modo in Collegiatis Ecclesijs preminentiam habere noscuntur, sub reservatione predicta comprehendere debere, quod idem quoque ipsidem ferę verbis habetur in reg. 3. fel. rec. Cor. Clementis VIII. videntur enim hec parti primę aduersari, in qua solum maiores post Pontificalem in Cathedralibus reseruantur, quoad Collegiatis vero videntur idem continere, quam difficultatem Rebus. ne mouit quidem, Mand. vero ad d. reg. 3. quest. 16. optimę sensit, & satis congruę soluit, dicens, quod hec vltima pars ita veniat ampliatiue ad primam, quod in secunda reseruentur, non simpliciter, & absolute omnes dignitates non maiores in Cathedrali, sed illę, que aliquo ex illis, vel alijs modis preminentiam habent in Collegiatis Ecclesijs, prout dicit esse aliquas dignitates huiusmodi in Alemania. Sed quequid sit, nunc talem in Italia omnes dignitates tamquam reservatione regulariter per Papam, vel Apostolicam auctoritate vt audio, conferuntur, idque fore solum ex tylo Curia, cum ea dumtaxat dignitates quarum antea mentionimus etiam in nouis Regulis Inno. IX. Cle. VIII. & Pauli V. reseruatę sint, & etiā ibi quoque hac de re Reg. 3. vt iam diximus,

60 Quintus est de vacantibus & in mensibus reseruatis, qui quidem iuxta Regul. 8. Cancel. antiquam, & nouam erant, & sunt, Ianuarius, & Februarius, Aprilis, & Maius, Iulius, & Augustus, October, & Nouembri; reliqui vero ita Ordinarijs concedebantur in Reg. Pauli III. vt in ijs possint de quibusuis beneficijs, non tamen generaliter reseruatis disponere; & hæc reseruatio solum effectum habebat extantibus expectantijs, prout ex ipsa regula videre est, & notauit inter alios Staphil. de lit. grat. & iust. in prælud. Nunc autem non solum sic reseruatio, sed etiam ordinarijs collatoribus conceditur, & vtrumque alternatiua mensium siue extantibus, siue non extantibus expectantijs, prout inter reg. fel. rec. In noc. IX. nec non Clementis VIII. & S. D. N. Pauli V. videre est in Regul. 8. vbi Summo Pontifici reseruantur quęcunque beneficia pertinentia ad collationem, quamuis aliam dispositionem quorumcunque collatorum (non tamen S. R. E. Cardinalium, aut comprehensorum sub concordatis) quę vacauerint alias quam per resignationem in prædictis octo mensibus super ius nominatis, quamuis ea alias reseruata, vel affecta non sint. Quod si Episcopi verę, ac personaliter in Ecclesijs suis resederint, tunc reseruantur dumtaxat vacantia in mensibus Ianuarij, Martij, Maij, Iulij, Septēbris, & Nouembri; etiam si alias affecta, vel reseruata non sint, de vacantibus vero in alijs sex mensibus extra Curiam, dummodo alias dispositioni Apostolicę reseruata, vel affecta non fuerint, & ad eorum dumtaxat, nō aliorum cum eis dispositionem pertineant Episcopis residentibus liberę disponendi facultas conceditur; modo tamen huiusmodi alternatiuam acceptent per litteras manu propria subsignatas, iuq; sigillo munitas, quas Romam ad Datarium transmittant.

61 De quibus omnibus alternatiuis, & earum effectum, videndi sunt Staphil. in dict. prælud. Mandos. ad reg. 11. canc. quæst. 11. & ad reg. 27. quæst. 16. Put. decif. 492. lib. 2. & 88. lib. 5. Cassad. de rest. spol. decif. 2. Patin. de potest. Cap. sed. vac. quæst. 10. Add. ad Simon. d. tract. de reser. ben. quæst. 47. & 71. Fute. lib. 2. de Visit. cap. 18. Anatt. Germ. tract. de anul. Card. S. alioquin, & S. volu-

mus autem latissimè, quem post secundam huius operis editionem vidi, Hier. Gonzal. in Commen. d. Reg. 8. Canc. per totum maximè verò Glos. 11. 24. 41. 43. 45. 50. 53. 54. 56. 58. & 65. ex quibus pleraque magis vtilia inf. concl. 5. huius quæst. afferemus, & 62 alij passim. De alijs verò casibus ꝑ reseruationis beneficiorum, eiusque materia, præter Regulas Cancellariæ, quas edunt singuli pro tempore Summi Pontifices, atque adeo diligenter legendas; inter quas illa, nunc est singularis reseruatio ultra prædictas, quam induxit Clem. VIII. & Paul. V. in Reg. 1. Cancell. in fine, nimirum illorum omnium beneficiorum, de quibus Ordinarij, & alij collatores contra Concilij Tridentini decreta disponunt: præter Regulas inquam Cancellariæ, pleniùs videas, si lubet, Simon. Falcon. & Gaspar de Perus. dd. tract. de refer. benef. per tot. Rebus. in Prax. benef. tit. de refer. & ad 20. priores Reg. Cancell. vbi etiam latissimè Mandos. Cassad. tit. de Reg. Cancell. dec. 9. 34. 37. & tot. tit. de refer. & sæpius tit. de præb. eandem Rot. tum alibi, tum tit. de præben. in antiq. fere per totum. Gomens. ad reg. de trien. possess. quæst. 32. & Doct. in cap. vt nostrum, de app. cap. 2. cap. statutum, & c. præsentis de præb. in 6. & in Extrauag. sup. alleg. Menoch. de arbitr. iudic. lib. 2. cent. 3. cal. 201. a num. 110. ad 128. Flam. Parif. de resign. benef. lib. 2. quæst. 16. num. 16. & multis seqq. Gonzal. d. Commentar. 6. 3. 4. & 5. proccm. & glos. 15. 31. 51. & alibi sæpe. Cucc. instit. canon. lib. 2. tit. 7. qui est de præben. Mil. & Bertach. in suis Repertor. verbo, reseruatio, & alios passim. Hic enim aliquid de hac reseruationis materia attigisse sufficiat, ne omnino ieiuni tam pertransire videremur, cum de optione, ad cuius cognitionem ea valde vtilis est, ageremus, neque pro quauis, quæ de reseruatione incidet quæstio, tot alij auctores tibi euoluendi essent.

Nunc verò propius ad rem accedendo, ad sequentes conclusiones veniamus, ex quibus etiam duæ priores clariore fient.

63 Terria Conclusio. Optio nequaquam cum ꝑ habet in beneficijs, ac præbendis vacantibus in Curia, seu apud Sedem Apostolicam, quamuis per Summum Pontificem non conferantur, sed ab alio, cui com-

missa sit facultas disponendi de vacantibus in Curia, Prior pars conclus. probatur ex tex. d. cap. fin. in ijs verbis: in præbendis vero apud Sedem Apostolicam vacantibus, cum de ipsis per Rom. Pont. ordinatur, locus prædictæ consuetudini non existit: idque adnotarunt ibi Doct. communiter: posterioriorem autem partem tenet Glos. d. cap. fin. in verbo, ordinatur, & ibi Gemin. Franc. & alij omnes, de cõsuet. in 6. Franc. Marc. decif. Delph. 1258. num. 41. par. pro qua etiam facit tex. in cap. hi, qui in 2. respon. de præb. in 6. vbi dicitur, quod, qui ad mandatum Legati, vel alterius auctoritate Apostolica sibi specialiter in hac parte concessa fungentis recipitur, auctoritate Apostolica receptum esse, dubium non existit. Neque obstat tunc, quod in textu dicitur, locum non esse huic consuetudini in præbendis apud Sedem Apostolicam vacantibus, cum de ipsis per Roman. Pontif. ordinatur, quasi vtrumque requiratur. & hoc postremum pro conditione ponatur, & taxatiuè adiectum sit. Respon. enim primo cum glo. hic, satis censei, per Romanum Pontificem aliquid fieri, si per alium fiat, vulg. reg. qui per alium, deinde dici posse, illud cum, adiectum esse potius demonstrationis gratia, quam taxationis, ex eo, quod 64 sint ꝑ diuersa orationes, iuxta not. per Castren. conf. 339. vol. 1. in nou. impress. late per Fel. in cap. super litteris in prin. lim. 4. & in cap. ad audientiam, il. 2. conclus. 6. de rescript. Tertio, quod vbi etiam taxatiuè adiecta sit illa dictio, & conditionem importet, id fit ad excludendum casum, de quo in sequenti conclusione, vt optimè gl. hic, & cæteri adnotarunt. Ex hac vero conclusione inferri potest per prædicta ꝑ Episcopum habentem indultum Pontificium collationis beneficiorum reseruatorum, (dum tamen in specie comprehendat etiã 65 ꝑ vacantia in Curia, vt per text. qui ætiffimus est, in cap. 2. de præben. in 6. docet glos. & omnes d. cap. fin.) ita posse conferre præbendam vacantem, vt nullo modo locus sit optioni, seu consuetudini, ac statuto optandi: Germon. tamen in moder. tractat. de indul. Card. S. etiam ex eo, num. 22. contrarium tenet ꝑ in beneficijs vacantibus in mensibus reseruat. stante immemorabili consuetudine optandi, speciali ratione, quoniam

quoniam immemorialis consuetudo vim
habet, & ipsa privilegij; & quia huiusmo
68 di indulta ꝛ non ampliatur facultatem con
ferendi beneficia, sed solum remouent im
pedimenta, vt infr. concl. 5. ante medium
latius ostendemus, item quia alias de iure
communi possunt Episcopi quæcunque be
nificia non reseruata in corpore iuris con
ferre; secus vero erit in reseruatis huius
modi reseruacione clausa in corpore iuris.
Illud sanè indubitatum mihi est, quod vbi
etiam indultum impediatur optionem, de
quo latius infra hac ead. quæst. conclus. 5.
69 circa medium, poterit ꝛ Episcopus, vel
Cardinalis illud habens permittere, vt fiat
optio; cum enim ad eorum fauore indu
ctum sit, vt optionem impedire possint, illi
fauori facile renuntiare poterunt, iur. vulg.
cum maximè ius Pontificis seruetur illas
ex eo, quod tunc clerici optent, non iure
proprio, sed precario; neq; ex his actibus
vllam possessionem acquisitam, aut consue
tudinem inductam fuisse vllò vnquam tem
pore prætereundum possint, tot. fere tit. vtriuf
que iur. de precar. cum ibi trad. per Doct.
dicentur autem tunc clerici alioqui capa
ces iuris optandi optare iure quodam ex
traordinario, sicut etiam cum a Papa idem
permittitur.

Quarta Conclusio; Optio potest for
70 tasse habere ꝛ locum in beneficijs vacan
tibus in curia, si intra mensum a die scientiæ
vacationis per Romanum Pontificem
non conferantur, ita glos. d. c. fin. verbo, or
dinatur, ibi, post mensum, vbi Fran. Gemin.
& ceteri, alia glos. in cap. præfenti, in figu
ratione casus, de præben. in 6. idem etiam
tenet Gig. d. tract. de pension. quæst. 63. nu.
11. & Zerol. in prax. Episc. verbo, canonica,
ver. ad septimum, concl. 6. & Aen. Falcon.
de reser. benef. quæst. 4. effect. 6. num. 2. Ra
71 tio illa est, quia beneficia ꝛ vacantia in
Curia, si per Summum Pontificem intra
mensum non conferantur a die scientiæ, vt
volunt ibi antiqui Doct. vel vt Archid. a die
vacationis, quod etiam voluit Gemin. post
glos. conferri possunt per ordinarium colle
ctorem, prout disponitur in cap. statutum,
de præben. in 6. & not. glos. & Doct. ibi,
& d. cap. fin. Aen. de Falcon. d. tractat. de re
seru. benef. 4. quæst. princ. effect. 20. Galp.
de Parus. in simili tract. quæst. 5. Paul. Gran.

in addit. ad Simon. in eod. tract. quæst. 47. n.
14. Rebus. ad 9. reg. canc. & in for. nou. pro
uif. vers. dummodo tempore data, num. 14.
vbi etiam ostendit ordinarium sede vacan
te simplicia beneficia ante mensum confer
re non posse, postea vero rectè. Quam
quidem dispositionem d. cap. statutum, limi
72 tant ibi Doct. vt non procedat ꝛ in deuolu
tis ad Papam. Franc. vero, num. 6. & Arch.
num. 3. dicit, habere locum solum in vacan
73 tibus in curia, non autem ꝛ in ijs, quæ alio
modo reseruata sunt; Rursus glo. in extrau.
execrabilis, in verbo, quos; quomodo, de
præb. in comm. in cit. cessare illius prouif
sione in reseruacione, de qua in d. extrau.
execrabilis, in qua reseruantur beneficia
vacantia per ademptionem secundi incom
patibilis cum primo, & item hoc secundum
quo ipso iure sunt priuati, nisi illud primū
intra mensum resignauerint in manibus su
perioris; sed quicquid sit de iure communi
saltem antiquo, cōmunis est opinio Doct.
quod hoc die illius dispositio locum non
74 habeat, quia illud cap. statutum sit per ex
trauag. ex debito, de elect. vel per extrau.
ad regimen, de præben. in comm. vel de
mum per extrauag. piæ sollicitudinis, quæ
est 1. de præben. in comm. vt patet ex gl.
1. d. extrau. piæ sollicitudinis, Io. And. Ge
min. & alijs, præter Archid. d. cap. statutum
idem voluit Lap. alleg. 96. in princ. Gomes.
ad regul. de trienn. possess. quæst. 31. verif. &
ideo pro clariori, & Simon. dicit. tractat. de
ser. benef. quæst. 30. num. 2. sed dum ille al
leg. Doct. in cap. 2. isti eosdem in cap. præ
fenti, de præben. in 6. quod etiam dixerunt
correctum fuisse per d. extrauag. piæ solli
citudinis, voluerunt semper allegare d. c.
statutum: puto autem correctam illam di
spositionem cap. statutum, non quia in ali
qua ex dd. extrauag. mentio fiat de mense,
quod ad rem faciat, vt aliqui ex cit. Doct.
voluisse videntur; cum mensis, de quo in
d. extrauag. piæ. aperte, ponatur pro tem
pore, intra quod voluit Bonifac. viij. suam,
illam constitutionem obligare; inquit enim
intra vnum mensum a data præsentium: sed
potius, quia memores Summi Pontifices
earum extrauag. conditores illius constitu
tionis, seu can. statutum, qui iura omnia in
scrinio pectoris sui censentur habere con
75 stituciones condendo ꝛ posteriores, prio
rem

rem, quamvis de ipsa mentionem non fa-
 ciant; reuocasse noscantur, vt verbis vear
 eiusd. m. Bonifacij in c. 1. de constit. in 6.
 Quamvis non desint etiam, qui velint,
 76 ¶ d. cap. statutum, non esse reuocatum,
 vt patet exijs, quos refert, & sequitur Aen.
 Falcon. d. quaest. 4. effect. 6. num. 1. & 3. in
 tract. de refer. benefic. cuius sententia proba-
 bilitate non caret, cum vnusquam in illis
 Extrauag. neque de d. cap. statutum, neque
 de mensē vlla mentio fiat: & iurium corre-
 ctio, quantum fieri potest, sit vitanda, cap.
 cum expediat, de elect. in 6. l. si quando, C.
 de inoff. test. cum simil. de quibus glos. &
 Doct. & alibi passim. Qua opinione reten-
 ta, tempus 20. dierum datum ad optandum
 de quolatus infra cap. 6. differemus, non
 77 curret, nisi post lapsum dictum mentem
 regula enim est, quod non valenti agere
 non currit praescriptio. l. 1. C. de annal. ex-
 cept. l. vltim. §. donec. C. de iur. delib. cum
 alijs de quibus nos d. cap. 6. quaest. 9. initio.

Quinta Conclusio, quae etiam ex 2. con-
 clus. cum ibi deductis, maxime vero in 5.
 78 reservacionis modo colligitur. Optio ¶ lo-
 cum non habet in mensibus Apostolicis,
 seu beneficij reservacionis per Regulam 8.
 de alternatiua. ita in specie tradit Paul.
 Granut. in addit. ad Iacob. Simonet. dist.
 tract. de referuat. benefic. quaest. 45. Verbo,
 superfluum, & Hier. Gonzal. ad dist. Reg.
 8. can. glos. 34. a num. primo, ad nono, Ma-
 xime autem verum id erit, vbi reservatio-
 nes motu proprio fiant, ad late tradita per
 Gonzal. Simonet. & Hier. Gonzal. loco cit. & per
 nos adducta sup. concl. 2. Multo vero ma-
 gis, cum per Summos Pontifices in Regu-
 lis cancellariae, quas pro tempore edunt
 tollantur, atque irritentur ad hunc effe-
 ctum consuetudines etiam immemorabi-
 les optandi maiores, & pinguiores praeben-
 das, cum amplissimis clausulis derogato-
 rijs, prout de hac Regula iam à Xisto V.
 edyta testatur Granut. vbi sup. & vidimus
 in Reg. clem. viii. & nunc videre licet in
 Regulis initio sui Pontificatus à S. D. N.
 Paulo V. editis, verum de hac derogatione
 aliquid etiam dicemus inf. hac ead. quaest.
 concl. 7. & cap. vlt. huius tract. quaest. 1.

Interim vero illud hoc loco nequaquam
 79 praetermittendum censui, quod, si cum
 in eadem Regula octava, cancell. ad effe-

ctum, vt Episcopus gaudeat alternatiua,
 requiratur, vt is verè, ac personaliter apud
 Ecclesiam, vel Dioecesim resideat, non po-
 terit Episcopus absens etiam propter Ec-
 clesiae suae utilitatem, aut prope dioece-
 sim suam moram trahens, statim etiam
 ad suam dioecesim reuersurus, alternatiua
 vti: quia licet absens propter Ecclesiae suae
 utilitatem praesens censeatur, cap. ex par-
 te il. 2. de cleric. non resident. cap. vnic.
 eod. tit. in 6. & cap. cum non deceat, de
 elect. eod. lib. cum simil. & qui prope dioe-
 cesim est, apud eam esse dicitur. l. penes
 te, & l. id apud se, ff. de verb. signif. & bene-
 ficium dicitur vacare in curia, seu apud
 sedem ad effectum reservacionis, si vacat
 in locis distantibus a curia per duas dietas
 cap. praesenti, de praebend. in 6. cum alijs
 pro hac parte adductis per Hier. Gonzal.
 d. reg. 8. glos. 43. num. 2. 3. 10. 44. vsque ad
 82. iunctis iis, quae de casualiter absente, vt
 abesse non dicatur, adducit num. quarto,
 ex l. quaestum, §. fin. ff. de leg. 3. l. haeres ab-
 sens, ff. de iudic. & alijs iurib. quod idem
 de eo, qui statim est reuersurus, probat
 num. 7. cum duobus seqq. inter cetera, ex
 l. 3. ff. de diuort. c. diuortium, de pan. dist.
 1. & Conc. Trid. sess. 23. cap. 1. de reformat.
 ibi, quoniam autem, qui aliquantisper tan-
 tum absunt, ex veterum canonum senten-
 tia non videntur abesse, quia statim reuer-
 suri sunt; hoc autem tempus declarat esse
 posse trium mensium in anno; & congregatio
 Conc. semel dicitur declarasse, Epi-
 scopum absentem causa reip. gaudere al-
 ternatiua, quia absens ex iusta causa,
 abesse non dicitur, Paris. de resign. benef.
 lib. 1. quaest. 10. num. 58. & 59. sentitque
 Mandol. conf. 18. num. 11. Tamen quia hi
 fictè tantum adesse dicuntur, regula vero
 alternatiuam tribuit Episcopis, quamdiu
 apud Ecclesias, aut dioeceses suas verè, ac
 personaliter resederint dumtaxat, praedi-
 ctis quoque & similibus casibus fictis non
 est locus alternatiuae, sed reservacioni, vt
 pluribus satis ostendit idem Gonzal. dist.
 Glos. 43. numero 12. vsque ad 13. & sur-
 sus num. 83. cum tribus sequentibus, vbi
 etiam dicit, quoad casum loci vicini ita
 fuisse resolutum a Rot. sub die 26. Mar-
 tij. 1604. coram Iusto, & a Clemente
 Octauo denegatum fuerint indultum,
 gau-

gaudendi, alternatiua cuiusdem Episcopo Hispania; qui tamquam Inquisitor generalis abesse volebat a diocesi sua in Curia Regis Catholici, vbi generalis Inquisitor cum suo Tribunali residere solet. Ad declarationem vero Congregationis, vbi adsit, respondet, eam procedere de tempore Gregorij xiiij. quo in eius Regula non aderant ea verba, verè, ac personaliter, quæ postea ab alijs Pontificibus sunt adiecta; vnde se ait audiuisse, postmodum contrarium ab eadem Sacra Congregatione fuisse declaratum. Quare in prædictis casibus factæ residentie, cessante alternatiua, intrabit alia pars eiusdem Regulæ 8. vt tunc habeat Episcopus solum quatuor menses, nimirum Martium, Iunium, Septembrem, ac Decembrem; cum, vbi verè, ac personaliter resideat Episcopus, intrat alternatiua; vnde habeat Februarium, Aprilem, Iunium, Augustum, Octobrem, & Decembrem. Aliquibus tamen casibus ad agendum alternatiua non requiritur vera residentia, quos in fine huius concl. referemus.

Sed quoniam eadem Reg. 8. excipit a reservatione; beneficia spectantia ad quamuis dispositionem S. R. E. Cardinalium, & aliorum sub concordatis inter Sedem Apostolicam, & quoscunque alios initis, & per eos, qui illa acceptare, & obseruare debuerant, acceptatis, & obseruatis, quæ lædere non intendit, comprehensorum; quoad comprehensos sub concordatis, quia id locale est, ac de raro contingentibus, sufficiat Lectorem remisisse ad Gonzal. d. reg. 8. glôf. 25. cum trib. seqq. & Rebus. in concord. Gall. quod tamen de Cardinalibus dicemus, idem proportionabiliter de iisdem comprehensis sub concordatis, etiam quoad hoc, vt locus sit optioni, dictum intelligatur.

Quoad Cardinales igitur in d. reg. 8. Canc. exceptos, tenendum puto, quod, vbi Cardinalis Ordinarius, & Episcopus sit alicuius ciuitatis, ac diocesis, in cuius Ecclesijs adsit ex consuetudine, vel statuto, aut etiam priuilegio Apostolico, de cuius hac in re potestate dubitari non potest, ius
81 optandi poterit fieri de beneficijs ac debendis vacantibus in quibuscunque mensibus, modo alias reseruata, aut affecta non sint, aliudue canonicum impedi-

tum non obstat. Probatür; quia tunc cessat reseruatio; ita, vt quoad illos reseruatio huius Regulæ ligatas habeat manus, nihilq; adimat iuris Cardinalibus ordinarijs collatoribus, vt in specie docet Gonzal. d. Reg. 8. Gl. 24. num. 1. ad id allegans Rot. decii. 137. num. 10. lib. 3. par. 3. diuers. Rip. in terminis respon. 6. sub tit. de constitut. dicensque ita fuisse dictum in vna Hispan. portionis, 19. Ianuarij 1594. coram Pamphilio, & in alia Hispan. beneficij de Xerez, 12. Maij, 1603. coram Litta. facit & Crescent. decii. 217. alias 20. num. 4. & 5. sub tit. de præben. faciunt & alia per eundem Gonzal. adducta ibid. a nu. 2. ad 12. & a Garz. d. cap. 1. §. 10. maxime num. 452. ad fin. dum refert verba de cis. Rot. in vna Bonon. optionis coram Lancellotto, quæ hac in re satis clara sunt. Sed idem a fortiori confirmatur primo, quoniam valde probabile est, quod si stante indulto concessio alicui conferendi beneficia alicuius Ecclesiæ, etiam reseruata, præter vacantia in Curia, & alia excipi consueti, non obstant aliquam reseruatione, & cum alijs clausulis solitis apponi in indultis Cardinalium Episcoporum; tunc poterit in ea Ecclesia, in qua alias est ius optandi, fieri optio, non modo in mensibus reseruatis vi huius Regulæ 8. sed etiam de beneficijs Cathedralium, & Collegiatarum Ecclesiarum quouis alio modo reseruatis, quam per vacationem in Curia, aut alios modos exceptos in ipsis indultis, quos ex Germon. de indul. Cardin. ad §. præterquam, cum seqq. & §. etiam si secularia, refert Gonzal. d. glôf. 24. num. 72. & seq. prout de vacantibus in mensibus reseruatis in specie tenet Germon. d. tract. de indul. num. 16. 17. & 22. & Garz. d. §. 10. num. 452. cum seq. post Rot. in d. Bononien. optionis 9. Ianuarij 1579. coram Lancellotto, dummodo adsit consuetudo immemorabilis optandi etiam reseruata; tum quod immemorabilis consuetudo sufficit ad acquirendum etiam specialiter reseruata Principi, cap. super quibusdam, §. præterea, de verb. signif. Abb. c. cum nobis, de præscript. cum alijs, de quibus per Germon. d. num. 16. & Gabr. com. concl. lib. 5. tit. de præscript. concl. 1. num. 3. & 4. habetq; vim priuilegij legitime tract. de sacer. immunit. lib. 3. cap. imo & legis, latè idem

idem Germon. Gabr. d. concl. r. num. 1. & 2. im. obtenti, vt plurimis relectis tradit 12. num. 33. cum seqq. & de indult. Card. 6. in quibuscumque tum quod indulta conferendi referuata Ordinarijs concessa non augent facultatem, sed solum remouent obstacula referuationum, vt idemmet Germon. probat d. tract. de indult. ex Put. decif. 210. num. 2. lib. 1. & decif. 93. lib. 3. Caputaq. decif. 214. num. 6. & 7. par. 2. Crescent. decif. 11. de priuil. & Lancell. in dist. Bononien. optionis; quibus Gonzal. glos. 24. num. 24. & 25. addit Cassad. decif. 8. nu. 6. & 10. de præb. & decif. 3. & 4. de priuil. eundem Put. decif. 206. lib. 1. & decif. 190. lib. 3. Mohed. decif. 12. de preb. & decif. 1. & 8. de priuil. eandem Rot. decif. 537. nu. 7. 8. & 9. lib. 3. par. 3. diuersi. & subdit. fuisse late resolutum in vna Hispalen. portionis, 19. Januarij 1594. coram Pamphilio, Romana beneficiarius S. Petri, 8. Aprilis. 1595. & 5. Nouembris 1496. coram Gypfio, & in eadem 5. Nouembris 1595. coram Corduba, Thom. Triuif. decif. Vener. 54. num. 13. lib. 2. inter criminal. & colligitur ex proce- mio ipsorum indultorum, ibi, per quæ sub- latis impedimentis quibuslibet, possis de beneficijs tuæ dispositioni commissis salu- briter prouidere: immo ex his contendit Gonzal. sup. nihil aliud operari hæc indul- ta, neque ad aliud sustineri, quamuis ha- beant prægnantissimas facultates. qua in re- videndum est, quod in specie indulti quo- ad optionem dicemus cap. vlt. quæst. pri- ma, concl. 6. vt ei non derogetur per clau- sulam, non obstantibus consuetudinibus, & statutis Ecclesiæ, appositam indulto con- cesso etiam cum claufula, quorum tenores ac similibus. Et, cum hæc posterior ratio, (quicquid sit de priori, maxime, quia im- memorabili consuetudini optandi in ipsa reg. 8. nunc solet derogari, vt infr. conclus. 7. videbimus,) procedat etiam nulla exi- stente huiusmodi immemorabili consuetu- dine optandi, locum quoq; habebit, quod de optione diximus, stante indulto confe- rendi beneficia referuata concessio proprio Ordinario, vbi consuetudine qua- dragenaria, vel statuto, aliasue legitime inductum sit ius optandi in illa Ecclesia. ad quod optime facit, quod post eundem Gonzal. d. reg. 8. glos. 24. a num. 66. ad 70.

nos inf. dicemus hac ipsa concl. dub. 3. sal- tem vbi hic ordinarius habens indultorum sit Cardinalis. Immo etiam forte idem ve- rum erit, vbi concessum fuerit indultum illud alicui, qui non sit ordinarius illius Ecclesiæ, quod indultum extraordinarium est, & odiosum, eique facilius derogatur vt satis ostendit Germon. d. tract. de indul. ad §. per quæ sublatis, num. 92. cum aliquot seqq. & Gonzal. d. glos. 24. num. 42. & seq. nam negari non potest, quin tollatur tunc referuatio beneficiorum in eadem Eccle- sia vacantium, præter excepta in ipso in- dulto; atque adeo etiam tollatur eiusdem referuationis effectus, qui est impedire op- tionem, vt in simili arguit Germon. d. num. 22. maxime si adfit in indulto clausula præ- dicta, per quæ sublatis impedimentis. &c. quoniam remouet omnia obstacula: sicut & illa clausula; de prædictis beneficijs etiam referuatis liberè disponas, perinde, ac si Cancell. Apostolica regulæ, cæteræ- que constitutiones, &c. seu alias quouis modo referuationes generales, seu specia- les continentes, seu inducentes, vel alias quomodolibet affectiones facientes, non apparerent; quæ clausula habetur in indul- to, de quo Germon. d. tractat. de indult. §. commendare: idque propter vim tum il- lorum verborum (liberè disponas) quæ est
83 * vt nulla censeatur facta referuatio, pro- ut de verbis illis d. reg. 8. (liberè disponen- di facultatem concessit,) probat Gonzal. sup. glos. 53. eodem per tot. per ea sublatam fuisse, quod Episcopus gaudentes alterna- tiua, referuationem mensium in priori par- te eiusdem regulæ 8. factam, quod tamen nos paulò post explicabimus: tum illorum (perinde, ac si,) quæ est, vt retro fingat actum validum, ac si illud impedimentum non fuisset, vt non stat ex Bart. & alijs in l. si is, qui pro emptore, ff. de vsucap. & la- te traditis inter ceteros per Rebus. in Prax. benef. tit. de rescript. etiam, & perinde va- lere, per tot. Quod si hæc clausula non ad- sint in hoc indulto, pro contraria senten- tia faciunt adducta per Gonzal. d. glos. 24. nu. 42. 43. & 46. confirmatur secundo prin- cipaliter quod diximus, optionem fieri posse in quibuscumque mensibus, si ordina- rius collator sit Cardinalis, cum cesset re- seruatio, confirmatur inquam ex eo, quod docet

docet Gonzal. dict. glos. 53. num. 26. cum
 84 multis seqq. ꝛ facultatem datam per regula-
 lam 8. Episcopis alternatiuam acceptanti-
 bus, & verè, ac personaliter residentibus,
 vt loco mensium Martij, & Septembris,
 quos tunc dispositioni Summi Pontificis
 dimittere tenentur, liberè possint provide-
 re in mensibus Februarij, Aprilis, Augusti,
 Octobris in prima parte regulæ referua-
 tis, intelligi perinde, ac si nulla facta esset
 referuatio, seu conferre tunc Episcopum
 beneficia in his mensibus vacantia tam-
 quam libera ob omni referuatione; tum
 quia alternatiua est remotio obstaculi refer-
 uationis, & Episcopus, qui gaudet al-
 ternatiua, vitur iure communi, Crescen.
 decif. 11. de prulul. Put. decif. 215. lib. 1. Ca-
 putaq. decif. 88. part. 2. Mandos. regul. 11.
 quaest. 11. per tot. tum quia data negligen-
 tia conferendi intrat in his beneficijs de-
 uolutio ad Capitulum, Archiepiscopum,
 & similes, ad quos de iure communi col-
 latio deuoluitur, Rot. decif. 774. lib. 3. part.
 3. diuersi. latè Gonzal. d. glos. 24. ex nu. 78.
 tum quia hoc casu dici potest, nullam in-
 trasse referuationem, cum sit eadem regu-
 la, quæ referuat, & modificat, & vnico con-
 textu conficitur, Rot. decif. 756. num. 7. &
 8. par. 1. diuersi. & ad effectum referuatio-
 nis huius regulæ ꝛ tempus vacationis in-
 spicitur, Cassad. decif. 8. num. 9. de præben.
 Ro. d. decif. 774. num. 10. ad eandem vero
 decif. 8. Cassad. num. 1. & 10. de præben-
 d. ubi fuit conclusum, quod indultum Cardi-
 naliū liberè conferendi referuata non
 tollit referuationem, nec eius vinculum,
 quia beneficium semel affectum remanet
 semper affectum, sed aperit facultatem
 de referuatis; respondet idem Gonzal. d.
 glos. 53. num. 38. cum duob. seqq. contra
 eam esse decif. tum euudem, tum alias cit.
 sup. ac etiam Hispalen. beneficij, de Xerez,
 12. Maij 1603. coram Litra. deinde exponi
 eam posse quoad effectum, vt deuoluatur
 ad solum Papam, vt colligitur ex d. decif.
 8. num. 4. 7. & 12. & clarius decif. 2. num. 1.
 de referuat. tandem procedere, vbi orta
 iam sit referuatio, quod non est in casu no-
 stro quoad Cardinales, sicut nec quoad
 menses ordinarios vigore alternatiuæ, quia
 tunc vacant libera, & manent semper libe-
 ra, vt scribit ipse Cassad. d. decif. 8. sub nu.

8. Sed exponi etiam potest de beneficijs
 vacantibus ante concessum indultū. Quod
 autem dictum est in hoc postremo casu de
 Episcopo residente quoad alternatiua mē-
 ses in prima parte reg. 8. referuatis, vt non
 intret referuatio, sed ab ea præseruentur;
 quia eadem regula fiat referuatio, & modi-
 ficatio; vel saltem cesset referuatio; id
 86 ꝛ multo magis dicendum est in Cardina-
 libus (etiam non residentibus, vt sentit
 Gonzal. d. glos. 24. num. 121. cum regula,
 quod eos non distinguat de residentibus,
 aut non residentibus, sicut mox de simpli-
 cibus Episcopis facit, qua etiam ratione
 illa pars Regulæ de Cardinalibus erit acci-
 pienda tam quoad beneficia suorum Epif-
 copatum, quam titularum, vt intelligit
 Gonzal. d. glos. 24. num. 32.) nam non mo-
 do d. exceptio Cardinalium fit in eadem
 regula referuante, sed, si pars a parte est
 fecernenda, prius excipiuntur Cardinales,
 quam beneficia, quorum ij sunt ordinarij
 collatores, referuentur, vt ex contextu pat-
 tet; atque ea præseruantur potius, quam
 curentur a vulnere, vt ita dicam, referua-
 tionis: atque adeo, cum omnino possit fie-
 ri optio in mensibus alternatiua, quando
 ei locus est, & ita communis praxis ha-
 beat fundata in prædicta ratione, quæ mi-
 litat etiam in omnibus mensibus quoad
 Cardinales Episcopos; in ijs quoque om-
 nibus sine dubio poterit optari.

Dubitari præterea hic opportunè de
 nonnullis potest cum Gonz. d. glos. 24. ex
 num. 32. & glos. 53. ex num. 44. quæ quia
 proximè de iure possunt materiæ optio-
 nis, quod ad hanc concl. attinet, omitten-
 da non putau; quia tamen eandem mate-
 ria ea in specie non attingunt, prosequar
 breuissime.

Ad primum ergo, An Reg. 8. dum exci-
 pit Cardinales, comprehendat omnes etiā
 Legatos de latere, qui solent esse Cardina-
 les, iuxta glos. receptam, cap. 1. de offic.
 Leg. in 6. & sunt ordinarij, cap. 2. eod. titul.
 & lib. Respondeo cum Gonzal. d. glos. 24.
 87 nu. 38. non comprehendere Legatos etiam
 de latere quoad iuas Prouincias. Rot. apud
 Crescent. decif. 217. alias 20. de præben-
 d. quia in Reg. 8. Papa intendit præseruare
 collationem Ordinarium Cardinalium; fa-
 cultas autem conferendi Legatorum est
 extraor-

extraordinaria, accidentalis, & superindicta, glos. pen. in clem. fin. de præbend. idem sentit Vitalin. clem. 1. num. 67. de rer. permut. & tenuit Rip. respons. 6. num. 1. de consuet. Rot. in vna Regien. Canoniciatus, 17. Nouembris 1595. coram Pamphilio, & tradunt alij per Gonzal. sup. qui num. 39. cum quatuor seqq. & num. 43. alias ad id rationes affert: num. autem 46. idem docet de Cardinalibus habentibus ius speciale ad conferendum beneficia dioecelium, aliorum in mensibus referuatis, ex prædictis, & adductis per Rot. decis. 537. lib. 3. par. 3. diuersi.

Ad Secundum, An in beneficijs, quæ sunt simultaneæ collationis Episcopi, & Capituli, si vacant in mensē Apost. & Episcopus est Cardinalis, debeat hic solus facere collationem, an simul cum Capitulo. Respondeo cum eodem Gonzal. sup. nu. 88 32. vsq; ad 60. ¶ debere etiam Capitulum concurrere, ita, vt etiam ad fauorem capituli non sint referuata beneficia eo mense vacantia; ad id præcipuè allegat tex. in l. si communem fundum, ff. quemad. seruit. amit. cui adde l. 1. C. si in commun. ead. ca. restit. in integ. post necnon Sfort. Odd. in suo tract. de restit. in integ. & Beninten. decis. 4. Bonon. ex quibus constat, non priuilegiatum potiri priuilegiati in causa communi, & indiuidua. allegat quoque Gonz. optimam decis. Put. 88. lib. 3. & in terminis eandem Rot. in vna Hispanen. portionis, 19. Ianuarij 1594. coram Pamphilio.

Ad Tertium. Quid retento eodem thēmate dicendum sit quoad alias referuaciones sublatas per Indultum Cardinalibus concessum. Respondeo cum eodem Gonz. sup. num. 66. & seq. & Rot. in d. Hispanen. 89 portionis ¶ idem dicendum esse; quia, cum d. Indultum nihil conferat de nouo Episcopo Cardinali, sed solum remoueat obstaculum, vt sup. ostensum est, sicut ante referuacionē debebat fieri collatio per Episcopum, & capitulum, ita etiam post trib. autem nu. seqq. alias rationes affert, ac simul soluit contrarias, præcipuè tex. ex cap. cum in illis, §. fin. de præb. vt hæ procedant in priuilegio conferendi dato alias non habenti facultatem ordinariam conferendi. & nu. 71. vtramq; hanc decisionem

ita limitat, vt Indultum datum Cardinali ad prouidendum de omnibus beneficijs spectantibus ad collationem sui, & Capituli communiter, & diuisim non procedat in beneficio spectante ad Episcopum tamquam canonicum, & ad Capitulum, ex Mohed. decis. 1. nu. 1. & 2. de priuileg.

Ad Quartum, An vbi Cardinalis Episcopus non contulit intra sex menses beneficium, quod vacauit in mensē Apostolico, deuoluatur collatio ad Archiepiscopum, non Cardinalem an vero ad solū Papā. Respondeo quod, licet pleraq; vrgeat quoad Papā, quæ affert Gonzal. sup. a nu. 78. & 88. 90 tamen verius est, quod ¶ deuoluatur ad Archiepiscopum, per ea, quæ idem allegat a num. 89. ad 97. præcipuè Rot. dec. 774. lib. 3. par. 3. diuersi. & illam rationem, quod ab initio exclusit Papa referuacionē, & abdicauit a se ius conferendi priuatiuè: 2 nu. autem 98. ad 107. satisfacit contrarijs.

Ad Quintum, An Cardinalis Episcopus Succedens Episcopo non Cardinali possit conferre beneficium, quod tempore præcessoris vacauit in mensē referuato. Respondeo cum Gonzal. sup. num. 108. & 91 seq. quod ¶ non potest, nisi habeat Indultum includens iam vacantia, quia beneficium semel referuatum semper manet referuatum, Rot. decis. 14. de præbend. in antiq. Cassad. decis. 9. num. 3. de concess. præbend. Gom. reg. de infirm. quæst. 3. nu. 3. & fere in terminis Rot. d. decis. 774. nu. 9. & 10. ex quibus constat, idem dicendum si ille Episcopus, qui non erat tempore vacationis, deinde intra sex menses fiat Cardinalis.

Ad Sextum, An Episcopus non Cardinalis succedens Cardinali possit conferri beneficium vacans in mensē referuato tempore Cardinalis. Respondeo ¶ posse, vt late probat idem Gonzal. sup. a num. 104. ad 120. præcipuè, quia beneficium vacauit tempore congruo quando nulla aderat referuatio, & sic beneficium semel post vacationem liberum semper debet manere liberum, Cassad. dec. 8. nu. 8. de præb. quia inspicitur tempus vacationis, Cassad. ibid. nu. 9. Rot. d. dec. 774. nu. 3. & 10. facit etiam c. si Apostolica, vers. idem volumus, cum ibi not. per Gemin. num. 3. & Franc. num. 2. de præbend. in 6.

Ad septimum, An fauor dict. reg. octaua quod eius referuatio non includat Cardinales, extendatur ad Cardinales absentes a Curia, vel solum includat in ea residentes, non obstante reg. 7. Cancell. Respondeo cum Gonzal. sup. num. 142. vsque ad 93 152. quod si non extenditur ad absentes a Curia respectu titulorum, & Episcopatum, quos Romę habent, vt innuit etiam Mandol. d. reg. 7. quest. 3. num. 3. & 9. & insinuat ipsa reg. 8. ibi, ratione suorum Episcopatum Cardinalatus, aut ipsorum Cardinalium titulorum. extenditur autem ad absentes a curia quoad Episcopatus, quos habent aliunde, quam ratione Cardinalatus; vt praxis obseruat, & colligitur ex Caputaq. decif. 86. num. 2. part. 2. & decif. 537. num. 7. lib. 3. part. 3. diuersor.

Ad Octauum, An Episcopus, qui acceptauit alternatiuam, si obtineat indultum, vt possit conferre in omnibus mensibus anni censeatur renuntiare alternatiuę. Respondeo negatiuę. ita Gonzal. sup. glos. 53. num. 44. & seqq. post Rot. apud Caput. decif. 88. num. 1. cum seqq. ac decif. 377. num. 3. par. 2. & Anastaf. Germon. de indul. Card. 5. volumus a num. 11. sunt enim compatible, vt Caputaq. ibi ostendit: numquam vero amittitur primum priuilegium per secundum compatibile, l. hac saluberrima l. de p̄pof. agen. lib. 12. l. si Ruffinus, & ibi Doct. C. de testam. milit. cap. 1. vbi Abb. & reliqui, de rescript. allegat etiam Gonzal. sup. alia, quę breuitatis causa p̄termitto.

Denique pro complemento huius conclus. quędam necessario sunt adnotanda, circa hanc reg. 8. quoad Episcopos non Cardinales, quę quia fusę a Gonzal. dict. reg. 8. glos. 43. ex num. 87. tractantur, ipse leuiter, sed decisiuę tangam, ad materiam optionis applicando.

Not. igitur 1. optantem, qui, vt actor se fundat in alternatiua Episcopi, quia vacatio contingit in mense Ordinario, si debere probare non modo acceptationem alternatiuę ab Episcopo factam ad formam in reg. 8. traditam; sed etiam veram, & personalem residentiam Episcopi in sua ciuitate, vel diocesi tempore vacationis, saltem quoad mensem Februarij, Aprilis, Augusti, & Octobris, vt de prouiso late

probat idem Gonzal. sup. a nu. 91. ad 100. dicens, ita fuisse resolutum in vna Placentina Capellanıę, 31. Maij 1604. coram Pamphilio. sicut etiam optans p̄bendam vt aliquo de mensibus Martij, aut Septembris vacantem, qui cessante alternatiua, sunt Ordinarij, tenetur tamquam actor probare, quod Episcopus, qui acceptauit alternatiuam, residebat in mensibus Februarij, & Augusti respectiuę, vel saltem in aliquo ex dictis mensibus Martij, aut Septembris, in quo contigit vacatio; vt pariter de prouiso late tradit a num. 106. ad 115. ob eam p̄cipuę rationem, quod Episcopus acceptando alternatiuam facit cum Papa permutationem mensium Martij, & Septembris cum Februario, Aprilis, Augusto, & Octobri; & eam acceptat cum suis oneribus, residendi nimirum, & quoad beneficia libera collationis dumtaxat. licet pro contraria opinione dici posset, acceptationem hanc alternatiuę, ac permutationem mensium fore conditionalę, & cum qualitatibus Regulę, vt nimirum, si Episcopus resideat, habeat sex istos menses, si nō resideat, suos quatuor dumtaxat; sicque absentia suam p̄enam habet. quę opinio quoad hunc vltimum articulum p̄sentis Notab. si vera est, prout eam probabilem puto etiam ex adductis a Gonzal. eadem glos. 43. a num. 202. ad 105. dubium quoq; reddit quod ex eod. Gonzal. in duob. seqq. Notab. dicturi sumus, quę ex hoc pendet; maxime ob fundamenta, quę ipsemet Gonzal. sibi objicit, nec satis tollere videtur dict. glos. 43. num. 133. & 136. cum quatuor seqq.

Not. 2. necessario etiam probandam esse ab optante actore residentiam Episcopi in mense Iunij, & Decembris, siue locum habeat alternatiua, siue non; id enim pluribus de prouiso ostendit idem Gonzal. sup. a num. 122. ad 132.

96 Not. 3. quod, si Episcopus, qui acceptauit alternatiuam, fuit absens a Maio ad finem Septembris, in quo vacauit p̄benda cura Conicatu, ea p̄benda optari non poterit, vt vacans in mente Apostolicos: sic de prouiso late concludit Gonzal. sup. num. 133. cum duobus seqq.

Not. 4. quod ad hoc, vt mensis dicatur ordinarius vigore alternatiuę acceptatę non

97 ¶ non requiritur integra residentia illius mensis, in quo vacat beneficium, sed sufficit maioris partis eiusdem, vt in prouisione satis probat Gonzal. sup. a num. 140. ad 160. quare idem in optione dicendum erit, debet tamen Episcopus vel per illum mensis ex suis cum animo residendi in ciuitate, vel dioecesi sua manere, licet pro mari parte anni ibidem moram non trahat, vt colligitur ex ijs, quæ fuse allegat in prouiso idem Gonzal. sup. a num. 161. ad 179. quod autem animus residendi requiratur, præter decis. Rot. mox citan. cum ibid. allegat probatur ex l. nihil interest, ff. de capt. & postlim. reuerf. & alijs adductis per Sanchez de matrim. lib. 3. disp. 23. num. 2. & quod sufficiat mensis, vt in illo gaudeat alternatiua, colligitur ex ipsa regul. 8. ibi, quamdiu resederint, iunctis ijs, quæ in antea in mensibus Februarij, Aprilis, &c. quæ distributiue ita sæpe interpretata est Rot. Rom. vt patet ex decis. a Gonzal. relatis sup. num. 135. 138. 174. & seq. quod vero pro alijs mensibus, quibus non residet, non gaudeat alternatiua patet ex vi d. dictionis, quamdiu, quæ diuidit tempora, vt late ostendit idem Gonzal. sup. nu. 14. 138. 144. & 156.

98 Not. 5. adhuc ¶ dici Episcopum non Cardinalem residere in sua Ecclesia, vel dioecesi tempore vocationis, si resideat in eiusdem loco exempto, vt pluribus docet Gonz. sup. a nu. 287. ad 192.

Not. 6. Episcopum non Cardinalem tum qui propter crudelitatem impiorum occupatum dioecesis, vt ciuitatem non possit in ea residere, ¶ ita haberi pro residente, vt gaudeat alternatiua, modo alias paratus sit inibi residere. vt in specie quoad collationem docet Gonzal. sup. num. 200. id probans, tum ex clement. 1. de for. compet. tum quia tunc Episcopus voluntarie non abest, & impedimenta nequit remouere sine magno vitæ periculo; ad impossibile autem nemo tenetur. l. 1. §. si id quod, ff. de act. & obl. & l. impossibilibus, ff. de reg. iur. quibus adde, quod, cum non stat per implere debentem, conditio habetur pro impleta, cap. cum non stet, de regul. iur. in 6. & alia, quibus tract. de distribut. quotid. par. 2. quæst. 5. conclus. 5. illat. 4. & 3. ostendimus, in simili casu Cano-

nicum absentem ita pro præsentem haberi, vt iure percipiat distributiones quotidianas. qua ratione idem probabiliter dicendum ¶ in omnibus casibus quibus canonico absenti propter vim, aut metum tribuendas distributiones de ead. quæst. quinta docuimus; immo, & quoties ¶ Episcopus alias omnino paratus residere, abest iussu Summi Pontificis aliqua ex causis, quibus iussu potest non residere iuxta decretum Trid. Concil. sess. 23. cap. primo de reformat. secus vero, si aut sponte, quamuis ex iusta causa, & cum licentia Summi Pontificis, aut mandato eius, qui iubere nequit, etiam ex iusta causa, & inuitus, citra vim tamen, ac iustum metum, vt dictum est, ab Ecclesia sua abset. Quin etiam idem forsan dici posset, ¶ quando ille Episcopus propter corporis infirmitatem, per ea, quæ pariter de Clerico Ecclesiæ Collegiatae propter eam absente percipere eum iure debere quotidianas distributiones, cum per eum non stet, quin diuinis intersit, ac resideat, late docuimus dict. tractat. quæstion. sexta per totam. Et de hac quinta conclus. huius quæst. iam satis: cætera enim, quæ circa hanc eandem conclus. minus necessaria dici adhuc possent, sumenda sunt ex Doctor. sup. concl. 2. in fin. cit.

103 Sexta Conclusio. Optio locum ¶ non habet in beneficijs resignatis in Curia. patet hoc ex conclusion. prima, in princip. & ex octauo modo vacationis in Curia, cum ibi latius deductis; & tenere videtur in terminis Mandos. ad regul. 34. Cancell. quæ est de annal. possess. quæstion. 50. num. septimo, Paris. tractat. de resignat. benefic. lib. primo, quæst. quarra, num. 55. festus tamen erit, ¶ si resignatio facta sit in partibus in manibus Legati, vt optimè ibid. tradit Mandos. cum eadem non sit curia Legati, & Pontificis. Quid autem dicendum sit de ijs, in quibus reseruatus est regressus, diximus sup. num. 37. in octauo modo vacationis in curia.

105 Septima Conclusio. Potest induci ¶ consuetudo specialis optandi etiam in beneficijs reseruatis, & vacantibus in curia: ita Cald. cons. tertio, de consuet. per tot. vbi etiam contrarijs satisfaciit; optima illa ratione, quod, licet consuetudo sit con-

tra ius, tamen potest etiam contra ius intro-
 duci consuetudo spatio saltem 40. anno-
 rum. Calder. sequi videtur, dum ad illum
 se remittunt, Zerol. in prax. episc. verb. ca-
 nonia, versic. ad septimum, conclus. 11.
 Staphil. tract. de lit. grat. tit. de vi. & effect.
 claus. versic. in super derogatur, num. quin-
 to, & Addit. Rot. decis. 4. de consuet. in
 nou. Gonzal. quoque dicit. reg. 8. glof. 34. n.
 8 id etiam admittit in quadragenaria, se-
 clusa derogatione contenta in d. reg. 8. de
 qua mox dicemus. idem in inmemorabi-
 li consuetudine aperte tradit Germon. in
 alleg. tract. de indult. Card. S. etiam ex eo,
 num. 15. post Rot. Rom. in vna Bonon. op-
 tionis die 9. Ianuarij 1579. coram Reuer.
 P. D. Lancellotto, fatisque probat, num.
 16. & sequentib. vbi etiam ostendit, non
 ob stare, quod huiusmodi consuetudo in-
 terrumpi videatur per renouationem re-
 gularum de mensibus reseruatis; quia ni-
 mirum ad interruptionem huiusmodi
 consuetudinis requiritur, quod interue-
 niat actus illi contrarius; quæ ratio forcè
 procederet, vbi in Regulis Cancellariæ
 non adesset expressa derogatio, & ampli-
 plissima harum consuetudinum optandi,
 prout tamen est in modernis reg. Clemen-
 tis viij. & S. D. N. Pauli V. iuxta late, tradi-
 ta per Hier. Gonzal. d. glof. 34. num. 6. &
 seqq. de quo etiam agemus cap. vlt. quæst.
 1. concl. 2. ad fin.

Octaua Conclusio. Optio locum habet
 106 † in ijs præbendis, quæ deuoluuntur ad
 Papam ex negligentia inferiorum in non
 conferendo intra sex menses a die notitiæ
 vacationis, iuxta tex. in c. nulla, & c. quia
 diuersitatem, de concess. præbend. ita in
 specie voluit Franc. Marc. decis. Delphin.
 1259. num. 2. 1. part. Archid. Geminian. &
 Franc. post alios, d. cap. fin. 6. in præbendis,
 de consuet. in 6. Greg. Tholos. tract. de be-
 nef. cap. 39. num. 4. & Io. Azor. instit. mor.
 par. secunda, lib. sexto, cap. 26. quæst. 13.
 quamuis contrarium hac in re voluerit
 Ioan. And. d. cap. fin. in verbo, vacantibus
 Hier. Gonzal. d. glof. 34. num. 75. & Apostil.
 Rot. Rom. decis. 1. de rerum permut. in
 nou. num. octauo, vbi tamen perperam
 in contrarium allegauit Ioan. And. quod
 etiam Azor. & Tholos. fecit. Mouentur
 omnes illi nobiscum sentientes, quia tunc

iure ordinario confert Pontifex; quam ta-
 men rationem refellit quidam Alex. de An-
 til. apud Gemin. d. S. in præbendis, num. 4.
 quia sic possit etiam fieri optio in vacan-
 tibus in Curia, quæ nunc iure ordinario
 Pontifex, non de plenitudine confert po-
 testatis, cap. secundo, & cap. statutum,
 de præbend. in 6. in quibus tamen locum
 non habet optio, vt supr. ostendimus; ad
 quod nihil ibi Gemin. Replicari tamen po-
 107 test, & debet, † Doctores eos, cum di-
 cunt, Papam conferre iure ordinario, quan-
 do confert beneficia deuoluta, non ita in-
 telligendos esse, quasi velint, ea conferre
 de iure communi; sed quia in ijs Summus
 Pontifex est loco Ordinarij collatoris, &
 quasi in eius locum subrogatus, illius per-
 sonam repræsentat; quod non accidit in
 beneficijs in curia vacantibus, aut alias
 reseruatis. Accedit, & illa ratio, quia be-
 neficia per deuolutionem non vacant de
 nouo, Cassad. decis. 8. nu. 3. & 8. cum alijs
 allegatis per Gonzal. supr. glof. 15. §. 2. nu.
 21. quo fit, vt beneficium semel liberum a
 reseruatione semper maneat liberum, late
 Gonzal. sup. glo. 24. num. 91. & 115. Ex quo
 etiam incidenter infero, beneficia eorum,
 qui in curia morantur, originem ibi, vel
 etiam domicilium habentes, non tamen
 curiales sunt, neque ibi occasione curiæ
 morantur, licet ibi decedant, optari pos-
 se; neque enim sunt reseruata, vt patet ex
 cap. præsentis, §. sanè, de præbend. in 6. vbi
 glof. & Doct. sed ea ordinario iure Papa,
 vel alius collator ordinarius confert; in
 mensibus tamen Apostolicis vacantia con-
 fert Papa tamquam reseruata, ideoq; tunc
 locum non habebit optio, iuxta dicta su-
 perius concl. 2. ad fin. Quod vero oppo-
 nunt, (vt ad priorem quæstionem redea-
 mus,) sibi ipsis Doctores illi, obijciunt
 etiam Add. ad Rot. loco cit. non posse hoc
 loco locum habere vilo modo optionem,
 quia ad optandum datur tempus 20. die-
 rum, vt dicitur dict. cap. fin. §. ne autem
 & nos infr. cap. sexto, quæst. prima colla-
 tio autem non potest deuolui, nisi ad mi-
 nus post sex menses, dict. cap. nulla, de
 concess. præbend. Respondent autem, &
 optimè, Gem. & Franc. d. c. f. §. in præben-
 dis, quod aut ille, qui vult optare, fuit sta-
 tim certificatus de vacatione præbende, &

non poterit optare, nisi infra 20. dies, sicque procedit in hoc tantum casu obiectio; aut non fuit certificatus, sed per multum temporis ignorauit, & tunc cum isti 20. dies non currant, nisi a die scientiæ, vt dicit hic glos. & omnes, & nos infr. d. c. 6. q. 2. latius ostendemus; tunc bene poterit optare. Quòd si rursus urgeas cum Add. vbi supr. tempus optionis currere a die vacationis notè in Ecclesia, vt dicere videtur glos. pen. iuncta antepen. in Clem. 1. de concess. præb. & colligi ex tex. ibid. quo casu. posita ignorantia in Ecclesia de huiusmodi vacatione, non videtur posse esse locum deuolutioni, cum e-

108 tiam tempus sex mensium ¶ non currat, nisi a die notitiæ, d. c. quia diuersitatem, de cõcess. præbend. & c. licet, de supplen. neglig. Pralat. Respondeo, quòd tempus optandi non currit nisi a die veræ scientiæ, non autem fictæ, vt dicam infr. d. q. 2. & tenet etiam, si rectè aduertatur, d. glos. penul. dum apertè dicit, & probat, dispositionem illius Clem. de scientia præsumpta ex notitia publica, quæ habetur in loco beneficij, specialiter procedere in casu

109 illius tex. ¶ de impetrante beneficium, cui mandatur prouideri de eo, quod infra mensem a vacationis ipsius notitia duxerit acceptandum. Ex quo etiam patet, nõ habere locum in notitia, quæ requiritur ad hoc, vt currat tempus sex mens. Quod verò ibi dicit glos. pen. de priuilegio optandi, intelligitur non de nostro iure optandi, sed de priuilegio eligendi intra decem dies alteram ex duabus æqualib. præbendis, de quo in c. si pluribus, de præb. in 6. vt ibi per eam. Sed ea etiam ficta notitia admissa in nostra optione, adhuc casus optandi in deuolutis potest contingere. Fingamus enim, tam præbendarum, quam ordinarium collatorè in eodem loco ab Ecclesia iusta ex causa abesse, ibique illum decedere, proculdubio statim current tempus sex mensium collatori, cum

110 maximè etiam extra diocesani constitutus possit sua beneficia conferre, glos. in c. nouit, verbo, terminos, de off. Leg. per cap. post electionem, de concess. præben. alia glos. cap. statutum, verb. remotis, de præbend. in 6. latè Zerol. in Prax. Episc. verb. beneficia, versic ad Nonum,

Gonz. d. Reg. 8. Canc. glos. 62. num. 2. & Menoch. de arbitr. iudic. lib. 1. quæst. 43. num. 19. & ex eo patet quòd ea, quæ sunt voluntariæ iurisdictionis, possunt extra territorium exerceri, l. 2. ff. de off. pro. conf. & Leg. quare secus erit, vbi collatio est actus iudicialis; quod quando eueniat, ponit Gonz. d. Reg. 8. glos. 9. in annotat. contra nullit. & attent. a n. 14. ad 19. potest autem tunc esse, vt non nisi post sex menses nota fiat in Ecclesia vacatio præb. sicque habebit locum optio. Quoad illam autem quæstionem, quanam præbenda

111 ¶ censeatur reseruata quando reseruatur præbenda alicuius, & ille optat aliã, quoniam est de raro contingentibus, renitto te ad Aen. Falc. tract. de reseruat. benef. effect. 37. de quo tamen aliquid dixi sup. quæst. 3. concl. 2. circa princ. An verò & quomodo optio locum habeat in beneficijs, de quibus mandatur alicui prouideri, quæ specialiter conferuntur per Papam, quæ duo reliqua videbuntur pro cõplimento huius tertie quæstionis, quonia derogationem requirunt, de ijs latius tractat. ibimus in cap. vlt. vbi de derogationibus optionum agemus.

¶ VAERO QVARTO, An in beneficijs iuris patronatus locum habeat optio.

112 ¶ Respondeo ¶ quòd non. Ita in terminis voluerunt Fed. Sen. conf. 62. num. 1. & Mil. in Reper. verbo, consuetudo optandi non habet locum, il 1. & miror, quòd de hoc nihil dixerint Lambert. & alij, qui de iure patron. scripserunt. Rationem verò neuter illorũ affert. Nos illam afferre possumus, quod, si reseruatio, quæ fortior est optione, cum illam vincat, iuxta superius deducta, quæst. præced. concl. 2. non comprehendit beneficia iuris patronatus, maximè laicorum, multo minus in ijs locum habere poterit optio; quod vero regulæ reseruatoriæ

113 ¶ non habeant locum in beneficijs iuris patronatus laicorum, tenet Gemin. c. 2. n. 17. de præb. in 6. & ibi Fran. n. 3. Lap. alle. sua 96. ferè per tot. Rot. dec. 3. de iur. pat. in antiq. Cass. eod. tit. dec. Put. dec. 39. n. 2. li. 1. Card. conf. 117. n. 2. & in clem. 1. q. 7. Alexand. consil. 73. in princip. volum. 4. Gaspar. de Perus. in tractat. de reseruat.

- benefic. in quæstione, quæ autem benefic. referuentur, Aene. Falcon. eod. tractat. quæst. 3. princ. 14. effect. num. 5. & quæst. 4. princ. & alij, quos ad hoc latè referunt, & sequuntur de magis communi attestantes Paul. Granut. in Addit. ad Simon. in simil. tract. quæst. 9. Mandos. ad 1. Reg. Cancell. quæst. 10. nu. 1. & 2. Roch. Curt. tract. de iure patron. vers. honorificum, quæst. 34. nu. 22. & 23. Lambert. in simil. tract. quæst. 6. primæ par. lib. 2. artic. 2. num. 4. & de communi Couar. pract. quæst. cap. 36. nu. 2. & nu. 3. quicquid in contrarium voluerit Zenzel. in extrauag. execrabilis Ioan. xxij. in verbo disponere de præbend. & glos. d. cap. 2. in verbo, collatio, eod. tit. in 6. Idèq;
- 114 procedit, & etiam in reseruatione ad sine illa verba, ad cuiuscunque collationem, & prouisionem, electionem, presentationem & quamuis aliam dispositionem pertineat vt post Lap. alleg. 84. nu. 6. & alios, tradunt Mandos. d. quæst. 10. num. 2. Nicol. Delph. de iure patron. quæst. vltim. & Gig. tract. de pens. quæst. 19. num. 7. aut etiam si adsit clausula, motu proprio, vt post Put. decif. 319. lib. 1. ex communi tradit D. Polydor. Rip. clarissimus Iureconsultus iam multos ante annos in philosophica facultate condiscipulus meus longè clarissimus, id quod non exiguæ felicitatis meæ loco ponam, is inquam in eruditissimis suis commentarijs quos post primam huius operis impressionem edidit de actis in mortis articulo, cap. 54. quod est de iure patr. num. 22. vbi cum num. seqq. mox reperi omnes ferè nostras ampliationes, & limitationes, quas nunc subijcimus ab eodem Auctore afferri, ac breuiter, satis tamen comprobari. Secundo procedit quoque, licet beneficio 115 sit mixtum ¶ iuris patronatus clericorum, & laicorum, vt post Roch. Curt. d. tract. de iure patron. vers. competens alicui, quæst. 24. & alios, resoluunt, lateque tradunt Simon. d. quæst. 9. num. 3. ibique Add. num. 7. Couar. d. cap. 36. num. 4. Mandos. d. quæst. 10. num. 8. & Gambar. tractat. de Leg. lib. 3. num. 363. cum seq. dum tamen maior pars sit laicorum, vt Gambar. & ijdem Add. ad Simon. loc. cit. voluerunt Tertio, idem esset in iure patronatus com-
- 116 petente clericis ¶ ratione bonorum patrimonialium, cum tamquam laicale censetur, vt fusè ostendit ibid. Mandos. nu. 7. Limita vero primo, vt non procedat in 117 ¶ iure patronatus clericis ratione Ecclesiæ spectante, vt latè per Mandos. num. 5. & 6. Secundo, vt non procedat etiam in 118 ¶ iure patronatus laicali, quando eis non competit ex fundatione, constructione, vel dotatione, sed ex priuilegio, vel præscriptione, vt voluit Archid. & Gemin. d. cap. 2. de præb. in 6. & fusè probat Couar. d. cap. 36. num. 6. & Mandos. d. quæst. 10. 119 num. 3. Posse tamen Papam ¶ reseruare beneficia patronata etiam laicorum; certum est, prout dicit idem Mandos. dict. quæst. 10. num. 2. in fine, neque id negant præcitati Doct. sed solum dicunt, non præsumi voluisse reseruare; potest enim Papa 120 ¶ expressè derogare iuri patronatus, vt patet ex Doct. in cap. cum dilectus, de iure patr. Couar. d. cap. 36. pract. quæst. cum alijs, quos ad saturitatem congerit Petr. Cened. in collect. ad ius canon. 2. part. collect. 79. & Couar. d. cap. 36. nu. 1. Nec non in vniuersum de iure patronatus, quod ad reseruationem, vel derogationem spectat, præter omnes supra citat. videndi sūt etiam alijs, quos cumulat Mandos. d. quæst. 10. & Cened. d. collect. 79. 2. part. & collect. 2. num. 2. & 3. 3. par. Aliam etiam rationem, & magis solidam addere possumus ad principalem nostram conclusionem; quia nimirum per optionem, vbi maxime distinctæ sunt præbendæ, acquiritur quodammodo nouus titulus, vt iam semel adinuimus, & latius ostendemus, infr. cap. 7. quæst. 1. Non potest autem quis acquirere titulum, aut beneficium iuris patronatus sine consensu patroni, vt toto ferè tit. de iure patron. Ex quo tamen infer- 121 tur ¶ vna limitatio ad d. conclusionem, quod si accedit patroni consensu, poterit fieri optio in præbenda, & beneficio iuris patronatus. Secundo limitatur, post- 122 ¶ speciali præscriptione, seu consuetudine induci, vt etiam in beneficijs, & præbendis iuris patronatus fiat optio; quia etiam potest talis consuetudo induci in reseruatis, vt supr. conclus. 7. ostendimus; tum quia contra ius tertij præscribi potest, & consuetudinem induci saltem spatio 40. annorum; superius, cap. 2. quæst. 2. demonstrauimus, idque quoad ius Ecclesiæ infer- 123

fioris; nam quoad ius laici sufficiunt 30. ann. l. omnes, & l. sicut, C. de præscript. 30. vel 40. ann. cum suis concord. ibique not. 123 & in specie etiam tanto tempore ꝑ iuri patronatus præscribi posse late tradit Lambert. de iure patr. par. 2. lib. 3. quæst. 7. princip. num. 7. & 8. & iuri quidem patronatus laicorum præscribitur spatio 30. annorum Ecclesiastico vero, vel mixto spatio 40. annorum, Lambert. d. lib. 3. par. 2. quæst. 2. art. 6. Soc. iun. conf. 5. r. num. 8. lib. 2.

QVAERO QUINTO, An in beneficijs, & præbendis, quæ permittantur, & resignantur siue in ipsa permutatione, & resignatione locum habeat optio.

Respondeo communiorem conclusio-
nem esse, ꝑ quod non: ita Paul. de Lig. 124 in clem. vnic. de rer. permut. gl. d. cap. si. in princip. de consuet. in 6. dicens hanc esse communem opinionem & ibi 10. de Lign. post Io. And. in Addit. ad Specul. tit. de rer. permut. ita etiam Gamb. in cap. licet, num. 41. de rer. permut. in 6. Bonif. de Vital. post Paul. dict. clem. vnic. num. 60. de rer. permut. Peetr. de Vbald. in tract. de benef. permut. quæst. vltim. num. 96. Feder. de Sen. eod. tract. quæst. 23. & conf. 62. per totum, vbi optime eam comprobatur, & a contrarijs defendit; eandem tueretur Nicol. Delphin. tract. de iure patr. nu. 157. & seq. Gig. de pensio. quæst. 63. num. 14. Mil. in Repertor. verbo, consuetudo optandi non habet locum, il. 2. Prob. in Addit. ad Io. Monach. d. cap. final. num. 29 & 30. post Gem. conf. 39. Add. ad Rot. decis. 1. de rer. perm. in nou. num. 7. Greg. Tholof. in tract. de benef. cap. 39. num. 4. Io. Coraf. in simil. tract. cap. 9. num. 9. & Aen. Falcon. in tract. de referu. benef. quæst. tertia. princ. num. quinto & Aegid. Bellamer. in tract. de permut. benef. part. 7. quæst. 2. num. 3. & seqq. Io. Az. in lit. mor. part. 2. lib. 6. cap. 26. quæst. 13. post Add. Rot. decis. 21. in nou. quæ est 6. de consuet. eadem compil. & latius idem Azor. d. par. 2. lib. 7. c. 30. quæst. 7. vbi alios adducit & hanc quoque sententiam satis confirmat; quam etiam tueretur post alios ex communiore Flam. Paris. de resign. benef. lib. 2. quæst. 20. num. 2. idque satis probatur ex text. in cap. vnic. de rerum permut. in 6. & clem. 1. eod. tit. Ex quibus duas

rationes colligo; altera est, quod cum 125 actus agentium ꝑ non operentur ultra intentionem eorum, non omnis, si. si cert. pet. cum similib. proculdubio non debet habere locum optio, per quam permutans non acciperet præbendam, quam ille alter ideo resignauit, vt ipse haberet, nec aliter resignasset, vt dicitur d. cap. vnic. ibi, quæ alias minimè resignasset: altera, quod præbenda resignata alteri conferretur, quam permutanti, contra expressam decisionem d. clem. neque valet, quod in optione non mutatur titulus, aut beneficium, sed dumtaxat præbenda, vt latius ostendemus infr. cap. 7. quæst. 1. per totam & quod præbenda, quæ confertur, subrogatur in locum optatæ: nam textus d. cle. 126 apertè requirit, ꝑ quod ipsamet præbenda, quæ resignatur, alteri, quam permutantibus non conferatur, ea autem ipsa, alteri conferretur. Alias rationes videre poteris apud Doct. sup. & maximè Feder. de Sen. loc. alleg. & Hier. Gonzal. d. glo. 34. num. 35. & seq. quem auctorem non nisi post hæc scripta vidi idem tenentem iam in permutatione, quam in resignatione ad fauorem, & ex Doct. cit. allegantem dumtaxat. Rot. d. decis. 1. & Paril. d. quæst. 20. quibus tamen ipse addit quoad resignationem Cassad. dec. 4. num. 1. & 7. de concess. præbend. & Caputaq. decis. 232. part. 2. illamque optimam rationem, quod, cum hæc resignatio fieri debeat in Curia, ibi vacare dicitur beneficium, atque adeo impedit optionem talis vacatio, per superius a nobis quæst. 3. conclus. 1. in princip. & vers. octauus modus, latius adducta.

Ex quibus patet, male sensisse contrarium Io. And. d. cap. fin. in verbo, cum vacauit, & ibi Anchar. & Gemin. num. 4. male etiam Lap. Abb. d. c. fin. & in Addit. ad Feder. locis citat. aliter, & late distinguebat, prout etiam eius distinctionem refert, & reprobat idem Gemin. loc. citat. vt ibi per eos; quæ distinctio confunditur ex supra dictis; sicut etiam illa, quam facit Imol. in cap. fin. col. 20. de rer. permut. & refert, ac sequitur Franc. d. cap. fin. nu. 6. de consuet. in 6. Andr. Barbat. conf. 60. num. 20. volum. 4. & Bellam. d. tractat. de referu. at. benefic. quæst. 2. num. 6. & multis seqq. quod, aut permutatio fit propter vtilitatem permutantium,

tantium, & habeat locum optio, ex quo talis permutatio sit ambitiosa, & restringenda, aut sit propter utilitatem Ecclesiarum, & tunc non habeat locum optio.

Hæc autem distinctio quam sit frigida, quis non videt? neque enim debet pendere vltus priuilegij, & consuetudinis Capitularis ex facto, aut etiam animo vnius de Collegio, aut etiam collatoris, de quo nemo forsan tunc erit, qui iudicare velit; vixque dari potest permutatio beneficiorum quæ non fiat solum ad utilitatem ipsorum permutantium, maxime in Ecclesijs Collegiatis. Illud sanè temperamentum, vt ita loquar, ad eandem commuinem opinionem libenter adhiberem, quod, si ¹²⁷ consuetudo ipsa optandi obtinuisset in omni vacatione, non autem solum simplici, ita vt ab antiquo optatum fuerit etiam in vacatione ex causa permutationis, tunc ea opinio cessaret: & hoc est primum membrum distinctionis, quam faciebat Lap. Abb. loc. cit. & in se verum est, atque admittendum, nisi expressè Papa, aut etiam foras Legatus, clausulam derogatoriam statutorum, & consuetudinum Ecclesiæ de optando in prouisione inseruisset, vt optime tradit Nicol. Delphin. d. tractat. de iure patron. num. 158, quod ipsum etiam ex eo satis comprobari potest, quod supr. quaest. 3. conclus. 7. & quaest. 4. ad finem ostendimus, induci posse specialem consuetudinem optandi beneficia reseruata, & quæ sunt de iure patronatus.

Quod autem dictum est de permutatione, idem proportionabiliter, & eisdem fere ob rationes dicendum est de resignatione, vt nimirum in ea regulariter locum non habeat optio, nisi id specialiter consuetudo legitime præscripta induxerit. præcipue vero id probatur ex text. d. cap. vnico, vbi expectatiua primo vacatura, non nocet resignare volentibus causa permutationis: eadem vero planè ratio est in simplici resignatione, vt satis constat ex vltimis verbis illius textus, permutatione beneficiorum huiusmodi, quæ alias minime resignassent, nullatenus impediri per expectatiuam proximè vacaturi beneficij. Idem quoque probatur ex ratione textus in dict. clem. vnic. de rer. permut. ibi enim prohibetur, ne beneficia alteri con-

ferantur, quam permutare volentibus, ne concessione iuris vtentibus præferim circa spiritualia illudatur: quæ certè ratio æquè militat in simplici resignatione, ac in permutatione. Denique permutatio beneficiorum non aliud est, quam resignatio ex causa permutationis ex duabus partibus facta, vt constat ex dict. cap. vnic. de rer. permut. in 6. necnon etiam ex d. clem. vnic. cum ibi not. per glos. & Doct. eod. tit. atque adeo dispositum in vno debet habere locum in alio. hanc vero conclusionem, quod consuetudo optandi locum non habeat, maxime cum resignatio sit in Curia, etiam ad fauorem alicuius, late tradunt, ac tuentur Petr. Paul. Paris. cons. 10. nu. 1. vsque ad 10. volum. 4. & Flam. Paris. tract. de resignat. benefic. lib. 2. quaest. 20. num. 1. vsque ad 7. Caputaq. decil. 282. par. 2. sed idem statuendum est in resignatione in manibus Ordinarij facta, per rationes supra allatas, vbi ea fiat ad fauorem alicuius: quod tamen, (quicquid esset de iure communi antiquo,) nunc locum habere non potest propter ius nouum constitutionis 58. Pij Quinti, quæ incipit, quanta Ecclesiæ, vers. caueant autem, vbi Ordinarij collatores cauere iubentur, ne a resignantibus, alijsue successor in beneficio quouis modo designetur. de qua resignatione ad fauorem, ac permutatione beneficiorum, præter citatos auctores, videri quoque potest Hieron. Gonzal. late de ijs tractans, ac simul de simplici resignatione in manibus Ordinarij, dict. reg. 8. glos. 14. fere per tot. vbi etiam multa affert ad explicationem dict. Constitutionis Pij V. quando igitur resignatio beneficij fiet in manibus Ordinarij aliqua ex causis in ea Constituit. expressis, liberè, ac simpliciter, hoc est non ad fauorem alicuius, tunc non video, quomodo locum habere non possit, ac debeat optio, licet fortè alias beneficium foret reseruatum, modo ipsa resignatio potuerit fieri in manibus Ordinarij, vtputa, si facienda sit ratione incompatibilitatis duorum Canoniarum, iuxta text. in cap. referente, & cap. præterea, de præbend. & extrauag. execrabilis Ioan. 22. eod. tit. cum ibi adnot. & alijs traditis per Alph. Hoied. tractat. de incompatib. benefic. 1. par.

par. cap. 17. n. 39. & seq. & nos inf. cap. 6. quæst. ult. concl. 3. ferè per tot. post Gonzal. d. Reg. 8. glos. 10. à nuñ. 32. ad 43. & glos. 15. num. 9. & multis seqq. cessant enim tunc rationes omnes, quas supra adduximus in casu resignationis ad fauorem in manibus Papæ. Licet idem Gonzal. d. glos. 14. n. 23. post. Rot. decis. 4. de renunt. in nou. Paris. conf. 76. num. 4. & conf. 93. num. 25. concl. 4. Mandos. reg. 30. quæst. 7. Put. decis. 468. lib. 2. & Flam. Paris. d. tract. de resign. benef. lib. 1. quæst. 4. num. 1. cum seqq. & num. 64. sentiat, non posse fieri resignationem beneficij reseruati in manibus Ordinarij: & Caputaq. loco cit. velle videatur, non posse optari beneficium resignatum in manibus Ordinarij, dum ait, optionem non fieri nisi de vacantibus per obitum; quod tamen non probat, neq. congruam habet rationem. tex. enim d. cap. fin. de consuet. in 6. indistinctè loquitur de præbenda vacante nõ autem solum de vacante per obitum: porrò certum est, præbendam, & beneficium, sicut per obitum, ita etiam per renuntiationem propriè vacare, vt constat ex cap. periculosum, 7. & q. 1. & cap. susceptum, cum ibi not. de rescript. in 6. & cap. solliciti, de rest. spol. lateq. probat Paris. d. quæst. 4. num. 70. & 79. Et hæc de 5. quæst.

QVAERO SEXTO, An possit optari præbenda habens onus annexum, puta Theologalis, Pœnitentialis, Doctoralis, Coadiutoralis in cura, & alia similis.

128 Respondeo † non posse. ita in specie Pœnitentialis voluit Nauar. consil. 14. de præb. num. 4. & probatur: tum quia in ea electa videtur industria personæ; tum quia, vbi beneficium requirit certas qualitates, aut examen, si cui indulgetur, vt possit consequi aliquam Dignitatem, aut beneficium, illud non venit, quod examen, aut qualitates illas requirit, vt est optimus tex. in cap. fin. de transl. Episc. & cap. is, cui, &c. ei, cui, de præb. in 6. pro quo etiam faciunt, quæ de præbendis qualificatis † non nisi certis personis graduatis ac certa qualitate præditis omnino conferendis decreuit Concil. Trid. sess. 5. cap. 1. sess. 22. cap. 4. sess. 23. cap. 18. sess. 24.

cap. 8. & 12. & sess. 25. cap. 5. de reformat. traditque inter alios Couarr. pract. quæst. cap. 36. numero 3. Rebus. in Concord. Call. rubr. de collat. §. 1. verbo, Theologalem, & verbo, alteri, Hoied. repet. cap. de multa num. 45. & seqq. de præb. Boer. decis. 226. num. 1. Io. Selu. tract. de benef. 3. par. quæst. 21. & 54. in princip. late Hier. Gonzal. quem non nisi post hæc scripta vidi, d. Reg. 8. glos. 9. per totam. Tandem quòd præbenda Theologalis, & Pœnitentialis non possit optari postquam hæc scripsi reperi tenere Gonzal. sup. glos. 34. num. 79. & 81. audiuiquè declaratum à Sacra Congregatione Card. interpretum Conc. Trident. Et quidem quoad Theologalem ad d. cap. 2. id declarasse dicitur in eum sensum, vt non possit optari præbenda, quæ fuit erecta, & deputata in Theologalem pro Theologo à sequenti Canonico; quoad Pœnitentialem verò ad d. cap. 8. & 81. in illum sensum, vt in Ecclesijs, in quibus ex consuetudine optantur præbendæ, si ea, quæ primò vacauit, non fuit in Pœnitentialem erecta, possit optari postea vacans; sed si ante optationem Episcopus erexit, erectio præualeat, etiam si postea optaretur; cuius tamen declarationis non meminit Gonzal. loco cit. Sed quoad Theologalem, & Pœnitentialem adducit eam rationem, quod quia officio Theologi, sicut & Pœnitentiarij perpetuò est vnitus certus canonicatus, & certa præbenda, seu eorum canonicatus vna præbenda, non possunt mutari, sed immobiles permanere, debent cum tali officio; inde inferens, idem fore in canonicatibus Doctoralibus, seu Magistralibus, si eisdem certæ præbendæ perpetuò essent annexæ, aliàs secus. Sed licet conclusio vera sit in Pœnitentiarjo, Theologo, & Magistro, aut similibus, quorum officium annexum sit certis præbendis, vt nimirum eæ nequeant optari, per fundamenta à nobis adducta; ratio tamen Gonzal. non est vndequæque vera, sed superflua: supponit enim, 130 † officio Theologi, vel Pœnitentiarij vnitam perpetuò esse, præter certam præbendam, etiam certum canonicatû; quod fallum esse, constat quoad Theologum ex Trid. Conc. sess. 5. c. 1. de refor. ibi, præbenda

da quomodocunque præterquam ex causa resignationis, primo vacatura, cui aliud onus incompatible iniunctum non fit, ad eum vñum ipso facto constituta, & deputata intelligatur; quoad Penitentiarium vero, ex eod. Conc. sess. 24. cap. 8. de reform. ibi, Penitentiarium aliquis cum vnione præbendæ proximè vacaturæ ab Episcopo instituitur; nulla enim vtrouque mentio fit vnionis, aut annexionis canonicatus cū huiusmodi officio, sed tantum præbendæ canonicatum autem, & præbendam inter se distingui, manifesti iuris est, cap. dilecto cap. dilectus il. & il. 2. de præbend. & in pronouisionibus canonicorum semper vtrouque seorsim exprimitur, dicendo, canonicatum, & præbendam, maxime cum copulam, & regulariter poni inter diuersa, vulgatum sit, quod si voluisset Concilium, hæc officia annexa esse canonicatibus, facile exprimere potuisset, arg. cap. ad audientiam, de decim. cum simil. sicut idem Concilium fecit quoad annexionem ordinum; nam sess. 24. cap. 12. de reform. dicitur; In omnibus vero Ecclesijs Cathedralibus omnes Canonicatus, ac Portiones habeant annexum ordinem Presbyterij, Diaconatus, vel Subdiaconatus; licet factatur aliquando in eodem Concilio, sæpius autem in iure sumi præbendam pro canonicatu, immo etiam pro alijs beneficijs, vt in rubr. ac sæpe in tit. de præbend. ac de concess. præben. & alibi; sed id tunc ex antecedentibus, vel consequentibus colligitur, vel cogimur ita exponere, ne sequatur absurdum; quod in casu nostro non contingit. Ex his ergo patet, rationem allatam a Gonzal. veram non esse, quæ etiã superflua est, cum ad hoc, vt præbenda optari non possit, saltem in distincte, sufficiat præbendæ ipsi annexum esse onus, licet non sit canonicatus. Dixi autem, indi-

131 stincte, quoniã probabile puto, & posse præbendas huiusmodi oneratas optari; primum quidem, vbi non primo vacans, (nisi fuerit reseruata; hæc enim non poterat erigi in Theologalem, aut penitentialem, vt non semel declarasse dicitur ead. Sacra Congregatio, sed postmodum vacans erecta fuerit; vt quoad penitentialem colligi videtur ex priori parte præcit. decisio- nis ad d. cap. 8. nisi eam ita intelligamus, vt

tunc erectio locum non habeat, sed ei præualeat optio, vel potius loquatur decisio solum de primo vacante, vt ea possit optari, si iam non fuit erecta in penitentialem, secus si præcessit erectio. Quomodo etiam intelligo aliam decisionem d. Congreg. per quam ad d. cap. 1. sess. 5. Conc. Trident. quoad Theologalem audio declaratum, quod in præbenda primo vacatura post Concilium locum optio non habebit; si autem de ea, quæ primo vacauit, prouisum non fuit pro Theologo, relictum est Ordinarij decisioni iudicium. Secundo adhuc probabilius puto, huiusmodi præbendas oneratas optari posse ab eo, qui habeat qualitates ad illud onus requisitas, idque saltem de consensu Papæ, aut Episcopi, ad quem tunc spectaret collatio, vt is cognoscat, an eæ qualitates adsint in volente illam præbendam optare.

¶ VAERO SEPTIMO, An possit optari præbenda æqualis, aut minor, quæ aliqua de causa sit magis grata.

Quod æqualem, Gonzal. d. glos. 34. num. 28. post Rom. singul. 487. incipiente, legat. testator, & Prob. in addit. ad Io. Monac. d. cap. fin. num. 33. posito casu, quod duo Canonici vnus Ecclesiæ, in qua statutum, aut consuetudo est, quod antiquior possit optare, habentes præbendas omnino æquales simul perierunt; modo vero antiquus primo optauit vnã ex illis, postmodum autem antiquior, qui nondum optauerat, dicitur, & quod vult optare eandem præbendam, quam antiquus optauerat; concludit, quod iste antiquior non sit audiendus, ex eo, quod data paritate præbendarum non est locus optionis; sicut nec tali casu valet legatum optionis, per tex. in l. cum aurum §. sed si argenti, iuncta glos. verbo optio, & Bart. ff. de aur. & arg. leg. Confirmat autem id ipsum Gonzal. ex eo, quod idem tradit d. glos. 34. num. 24. in Ecclesijs, in quibus est certus numerus Canonicatum, non tamen est distinctio præbendarum, & non posse regulariter introduci consuetudinem optandi post Mil. in Repert. Verb. consuetudo optandi non potest introduci, & seq. quia vbi non datur maioritas præbendarum, optio intrare non potest quoad ipsas præbendas, licet secus sit quoad sedem locum,

locum, & similia. Idem per eandem rationem teuet Rot. decif. 6. num. 1. verf. nam in aliquibus, de confuetud. in nou. vbi præbendæ sint indiftinctæ, & æquales.

Verum fi in cafu pofito quis contendat, optioni locum non effe refpectu illarum duarum præbendarum quæ vacauerunt; ita, vt etiam minus antiquus ftatim fequens, fi diligentior fit proximo antiquiore, illi præferatur; admitti id potef, cum & diligentiores in exigendo præferantur, quando id faciunt fine damno magis priuilegiatorum, l. pupillus, ff. qua in frau. cred. cum ibi not. & alijs adductis per Doct. in cap. dilecto, de verb. fign. & Gomes. reg. de trienn. poff. quæft. 28. ex f. hactenus vfque ad fin. vt hic contingit; nam nullum inde damnum fentit antiquior, cum poffit optare aliam præbendam æqualem; & quod tibi non nocet, & mihi prodeft æquitate fuadente, que de iure canonico maxime attenditur, facile eft admittendum; & hoc dumtaxat probat d. l. cum aurum, ibique glof. & Bart. & videtur velle Rom. & Prob. loc. cit.

Quod fi in eum fensum id accipiatur, quafi neutra illarum optari poffit propter earum inter fe, aut cum præbendis optare
134 volentium æqualitatem, tunc ¶ neque id volunt præcitari Doct. neque tex. ille cum glof. & Bart. id concludunt, præfertim cum difsimilis fit cafus illius leg. cum ibi non agatur de duobus, quibus comperat ius optionis, feu electionis. ficut nec obftat quod de præbendis incertis, & indiftinctis dictum fuit ex Mil. optari eas non poffe id enim non euenit, quia non detur in ijs maioritas, fed ratione incertitudinis, quia nimirum tunc certum aliquid non eft, quod optari poffit. Ac deniq; contra prædictum fensum vrgent a fortiori quæ de minori præbenda nunc dicturi fumus.

135 Circa quam, quod ¶ ea optari poffit, tenet glof. d. cap. fin. verbo, meliores; & ibi Butr. & Anch. de confuet. in 6. eamque glof. fequitur Franc. Marc. dec. Delph. 1258. nu. 4. l. p. & communiter, ac merito receptam dicit Nauar. conf. 4. de reb. eccl. non alien. volum. 1. a qua etiam opinione non difcedit Rom. conf. 127. & Rot. decif. 5. verfic. præterea, de confuet. in nou. Contraria

136 fententia ¶ eft Fran. d. cap. fin. in princ.

num. 8. cui etiam accedere videtur ead. Rot. decif. 3. eod. tit. in nou. & Franc. Marc. decif. 1266. Delph. 1. par. necnon poff. Ioa. Mon. Mil. in ver. confuetudo, per quam, l. 1. Gemin. vero d. cap. fin. num. 11. volens
137 concordare opiniones diftinguit, ¶ quod aut confuetudo fpecificè difponit, quod poffint optari maiores præbendæ, & tunc non poffint minores; aut confuetudo fim pliciter difponit, & tunc poffit optari maior, & minor, neque procedat opinio gl. eandem diftinctionem fequitur Gonzal.

138 d. glof. 34. num. 23. & feq. Verum hoc eft nihil dicere, fed vel priori, vel posteriori opinioni adhærere, fecundum enim membrum eft ipfa expreffa prima opinio; primum autem eft ipfamet fecunda opinio, fi illud purè intelligatur, prout fonat; fi vero fubintelligatur dictio taxatiua, folum, ¶ quafi inducta fit confuetudo, quod folum maiores præbendæ optentur, tunc nihil mirabile dicit, fed id, quod neque, qui funt in contraria fententia, negabunt. Mouentur autem, qui contrarium fentiunt, duplici ratione, Primos quia, ex quo confuetudo fic eft obrenta, vt optetur maior, non debet extendi ad minorem, quia præfcriptio

139 ¶ non extenditur, nifi ad id, quod eft poffeffum, cap. veniens, cap. auditis, c. cum ex officij, de præfcr. de quo etiam latè per Rom. conf. 371. & Doct. in cap. tua il. 1. de

140 dec. neque confuetudo ¶ extendi debet, vt not. in cap. fin. de off. Archid. Secundo,

141 quia licitum eft ascendere ¶ ad maiorem dignitatem, fed non descendere de maiori ad minorem, iuxta tradita in fpecie per Fran. Marc. d. quæft. feu decif. 1266. per tot. 1. par. Rot. d. decif. 3. & Gonz. d. Commen. glof. 5. §. 9. num. 112. cum feq. & dift. glof. 34. num. 19. & 20. ac tex. cum ibi not. in l. maioribus, C. quemad. ciu. mun. indic. lib. 10. nec non cap. quanto, & c. licet, quod eft fin. de tranf. Epifc. & cap. cui de non facerdotali, de præbend. in 6. vbi non datur defcenfus etiam quoad valorem præbendæ.

Quibus tamen, & fimilibus non obftantibus priori opinioni adhæreo, quam in concludione firmaui, quod indiftinctè poffit fieri optio etiam de minori præbenda, vbi ex aliqua caufa fit magis grata vel ob interefte veritatis, quia exempli gratia illa maior,

maior, seu melior, quam obtinet, sic pensione grauata, vt ab ea se liberet, iuxta ea, quæ trademus inf. cap. 7. quæst. 2. vel etiam ob interesse affectionis, puta, quia minoris præbendæ bona viciniora sint suis patrimonialibus, quia ea præbenda fuit sui patris, aut valde amici, vel simili de causa. Id autem probat & ipse dupliciter. Primo rationibus glos. d. cap. fin. verbo, meliores res, cum quia quod in fauore ꝛ alicuius inductum est, non debet in eius odium retorqueri, cap. quod ob gratiam, de reg. iur. in 6. & l. nulla iuris ratio, C. de legi. tum. 142

143 quia cui licet plus, licet ꝛ minus, cap. cui licet de reg. iur. in 6. cum simil. Secundo illa ratione quam tangit Rot. d. decif. 3. quia illud est melius quod est magis gratum, & plus placet, ꝛ præterea, instit. de action. & l. Sabinus, ff. de in diem addict. quod etiam ex eo confirmatur, quod est ita considerabile interesse aliquod siue veritatis, siue etiam affectionis, vt, cum aliquis non nisi posita magna læsione detur

144 ꝛ etiam Ecclesiæ in integrum restituito, cap. 1. de in integr. restit. l. scio, ff. eod. tit.

145 cum suis concor. tamen restituito ꝛ conceditur non solum propter interesse veritatis, vt ex tex. in l. minoribus, vbi Doct. ff. de minor. sed etiam propter interesse affectionis, vt not. Bart. Bal. & alij in l. si in emptionem, ff. de minor. & post multos Odd. tract. de restit. in integr. quæst. 4. art. 10. Alciat. de præsumpt. reg. 1. præsum. 20. & Menoch. in simil. tract. lib. 3. præsumpt. 83. fere per totam idque optime probat tex. d. l. si in emptione, vbi minor restituitur, si omisit emere rem maiorum suorum in emptionem collocatam.

His positis, non obstant in contrarium adducta. Non primum quod præscriptio non extenditur nisi ad id, quod est possessum. Respondeo enim primo forte procedere id in præscriptione, ꝛ nos vero loqui de consuetudine, quicquid velit Gem. d. cap. si. in prin. num. 9. & si. dum content. consuetudinem optandi magis proprie dici præscriptionem; id enim facile refelli potest ex late traditis per nos supr. cap. 2. quæst. 2. Secundo tam præscriptionem,

147 quam consuetudinem ꝛ extendi posse ad casus omnino similes: immo ipsi Gem. & Frauc. d. cap. fin. in prin. num. 7. volue-

runt, hanc consuetudinem extendi de casu vero ad fictum, de quo nos laclius inf. c. 4. quæst. 4. in nostra autem specie casus omnino similis est, cum illud melius dici possit alicui, quod magis gratum est, vt

148 diximus, & sic soluitur ꝛ quod obijciatur, ex not. in cap. fin. de off. Archid. consuetudinem non extendi, præterquam quod ille text. loquitur potius de præscriptione, & quidem valde odiosa nimium de præscribenda per Archidiaconum iurisdictione in Monasterijs, quod magis Episcopo præiudiciale est, quam ius optandi vt quique facile potest intelligere. Similiter non obstat d. l. maioribus honoribus functos ad minores deuocari rationis non esse; sicque solum prohibetur ne quis ab alio, & quasi inuitus descendere in honore cogatur, id quod hic non contingit, nã sponte quis eligit minorem præbendam; & vt bene aduertit Rot. d. decif. 5. aliud est gradus in præbenda, aliud valor, de quo præcipue agimus; & sic optando quis minorem præbendam in valore non descendit in honore, sicut nec ascendit qui optat maiorem. Non obstat etiam, quod obijciatur ex d. cap. quanto; non enim prohibetur ibi descensus, sed solum præmissio, quod quis de facto relicta propria Ecclesia ad aliam se propria auctoritate transtulerat, subdit Summus Pontifex, quod qui se ad maiorem plebem transtulit, a cathedra repelli debet aliena. Immo glos. fin. ibi dicit, idem fore, si ad parem, vel minorem se transtulisset: at vero cap. licet, quod est fin. eod. tit. primum loquitur de maiori, & excessu in dignitate, non in re, ac prouentu, prout etiam loquebatur d. cap. quanto. deinde dispositio tam d. cap. fin. quam cit. cap. cui de non Sacerdotali, de præbend. in 6. procedit propter

149 mandatum, cuius fines ꝛ sunt diligenter custodiendi, vt habetur in cap. cum dilecta, de rescript. & l. diligenter, ff. mand. cum simil. idque quoad dispositionem d. cap. cui de non sacerdotali, pro ratione affert ibid. Summus Pontifex in fin. & notat glos. d. cap. fin. verbo, meliores de consuet. in 6. Nam ꝛ in d. cap. licet, habetur, quod concesserat solum prædecessor Summus Pontifex cuidam Episcopo, quod si ad maiorem vocaretur forsitan dignitatem,

eam

eam sibi liceret assumere, declarat autem ibid. Innocent. III. illius Canonis conditor, non potuisse illum Episcopum transferre ad parem dignitatem, quia fuerat expressum de maiori, & quia etiam in maiori dignitate propter maiorem utilitatem de facili solet dispensari, ut ibi ait Pontifex, & notavit glos. verbo, ad parem. In d. vero cap. cui de non Sacerdotali, statuit Bonif. VIII. quod, si cui mandetur prouideri de prae-benda non sacerdotali, integra, aut certi valoris, non poterit etiam volenti de sacerdotali, dimidia, vel minoris valoris prouideri, propter certos fines mandati, ut inquit ibi tex. & notat glos. & Doct. nosque mox admonuimus. Denique ex his facile solui possunt alium in contrarium adducta per Fran. Marc. & Gonzal. loc. cit.

QVAERO OCTAVO, & postremo in hoc 3. cap. An possit optari prae-benda, vel domus in ipsa prima fundatione, vel constructione.

Ponamus enim in aliqua Ecclesia cathedrali, vel collegiata, aut nullas adesse prae-bendas, domusue canonicales, aut certe non tot eas esse, ut numero Canonicorum respondeant, ac singulis sufficientes; exinde vero vel omnes, vel reliquas prae-bendas erigi, ac fundari, domusue construi, ut omnes, & singuli Canonici ad Sacrorum Canonum praescriptum prope suam Ecclesiam habitare queant. Locus tunc fit proposita quaestioni, an ex prae-benda nuper erecta, domusue constructae optari possint; ita, ut ad eas acquirendas absque noua collatione, ac prouisione, Superiorisq; institutione vigore solius statuti, vel consuetudinis optandi in ea Ecclesia vigentis, prius antiquiores, tum iuniores Canonici, ut in veterum optionibus prae-bendarum, & domorum antiquarum contingit, gradatim sint admittendi.

Et quoniam tex. d. c. cum in tua, seu si. de consuet. in 6. ad optionem ex simplici consuetudine, aut statuto faciendam, & expressis requirit vacationem, ut patet ex illis verbis, (possint, cum vacante, per se, vel alios optare prae-bendas) & illis, (optare, cum prae-benda vacabit) quod & nos pluribus ostendimus c. 1. q. 2. circa medium; ita tamen, ut ex speciali consuetudine

super hoc inducta possit etiam prae-benda non vacans optari, ut ibid. ex glos. d. cap. fin. verbo, cum vacante, & alijs docuimus.

152 Ideo habito pro constanti, & posse specialem consuetudinem induci, ut prae-benda, & domus in prima fundatione, & constructione optetur, quod ex modo dictis a fortiori satis deducitur; Tota difficultas in eo residebit, an ex simplici consuetudine, vel statuto possint haec prae-bendae, ac domus optari, cuius resposio, ex eo pendebit, an huiusmodi prae-bendae sic de nouo erectae, ac fundatae, domusq; Canonicales nunc exaedificatae vacare censeantur.

Ego autem in ea sum sententia, ut existi

153 mem, & prae-bendas, ac domos canonicales in prima erectione, & constructione saltem proprie vacare dici non posse. nam & bona vacantia in iure dicuntur, quae a defuncto iam possessa nullum exinde dominum, ac possessorem habent, ut constat ex l. l. vacantia, & toto fere tit. cum ibi not. C. de bon. vacant. lib. 10. latè, & optime Peregr. in tractat. de iur. fisc. lib. quarto, tit. tertio, qui est de bon. vacan. num. secundo, & 29. ex hac ratione concludens quod cum alias bona vacantia ad fiscum pertineant, l. 1. ff. de iur. fisc. & d. l. r. ac toto tit. C. de bon. vacan. lib. 10. tamen, si quae in nullius bonis fuerunt, ea non pertinent ad fiscum tamquam vacantia, sed cedunt occupanti, iuxta l. ferè igitur, institut. de rer. diuis. cum similibus. Idem etiam colligitur ex not. per glos. & Doct. in l. cum quaeratur, C. vnde vis; sed apertius ex cap. propositis, & cap. cum nostris, de concess. prae-bend. extr. & in 6. cap. primo, & toto tit. ne sed. vac. Rebus. in prax. benefic. tit. de requis. ad collat. bon. num. 48. & seqq. Staphill. de lit. grat. tit. de var. mod. vacat. benefic. ferè per tot. ex quibus elicitor, quod ad hoc, ut beneficium, seu prae-benda saltem proprie loquendo vacare censeatur, necesse est, ut prius ab aliquo possideretur, vel obtineretur. Verum in specie id ipsum quod nos dicimus, nimirum prae-bendas, & domos Canonicales, ac generaliter beneficia quaecumque in prima sua fundatione proprie saltem non vacare, apertè definitur videtur in clementina, fin. quae incipit, litteras, de rescript. vbi statuitur, litteras Apostolicas super

con-

conferendo alicui beneficio vacaturo, ad beneficium post datam ipsarum creatum non extendi. Et quamuis glos. ibid. verbo, statuimus, in princip. & vers. sicut ergo, quam ibi sequitur Bonif. Vitalin. & alij relati pariter, ac probati a Gonzal. in d. com mentar. Reg. 8. Cancell. glos. 9. §. 5. num. 50. & glos. 15. in princip. num. 132. asserant, præbendam, ac beneficium de nouo creatum vacare. tamen, præterquam quod Doctorum auctoritas non publica, & necessaria, sed priuata dumtaxat, & probabilis est & hac in re non magna, cum nihil, quod vrgeat, allegent, nam tex. d. clem. quem adducit Vital. potius contrarium probat, cum velit Pontifex, beneficium creandum non includi in vacaturis; & ratio Gonzal. dict. num. 132. quod beneficia non nascuntur, sed creantur, & fiunt, ex Cassad. decif. 7. num. 6. & 8. de iure patr. non video, quomodo concludat: adhuc dicere possumus, tam glos. quam alios Doct. cit. loqui, & intelligendos fore de qualiquali vacatione; ita, vt præbenda, & beneficium a primæua erectione, & fundatione aliquo modo, licet improprie, ac secundum quid vacare dicatur; quod sanè non inuiti dabimus, verum non officiet nostræ conclus. quæ habet, quod præbendæ, ac domus Canonicales a primæua erectione, & constructione saltem proprie, ac simpliciter vacare non dicantur: porro certum est, verba esse capienda in proprio, non autem improprio significato, l. non aliter, ff. de legat. 3. & l. qui liberis, §. hæc verba, ff. de vulg. & pupil. l. fin. ff. ad Trebel. cum simil. & in dubio verba intelligenda sunt simpliciter, & non secundum quid, Bart. in l. Lucius §. quasi tum. ff. de leg. 3. cum alijs adductis Menoch. tract. de præsumpt. lib. 3. præsumpt. 40. nu. 2. Accedit, quod, cum glos. d. clem. fin. verbo, statuimus, circa medium, quam ibi Card. & alij sequuntur, ob eam præcipue

155 rationem velit, & dispositionem illius clement. procedere, quia sicut rescripta ad lites tanquam odiosa, non sunt extendenda ad lites postea exortas, cap. fin. de rescript. ita rescripta ad beneficia non debent extendi ad beneficia postea creata, cum etiam rescripta ad beneficia sint odiosa, & restringenda, cap. quamuis, de præben. in 6. nos quoque ex mente d. glos. &

Doct. dicere possumus, eadem planè ratione consuetudinem optandi, saltem vbi præbendæ sunt distinctæ, quoniam contra ius est, vt sup. cap. 2. quæst. 2. conclus. 1. circa medium latius ostendimus, si inducta, dumtaxat sit quoad præbendas iam creatas, non posse, aut debere ad eas extendi, quæ de nouo creatæ, & erectæ sunt; etenim quæ a iure communi exorbitant, non sunt ad consequentiam trahenda, cap. quæ à iure, de reg. iur. in 6. & l. quod contra, ff. eod. tit. cum suis concord. qua etiam ratione, consuetudinem optandi, quæ contra ius sit, non extendi; fufius ostendimus cap. seq. quæst. 3. conclus. 2. paulo post initium. Ad idem facit, quod tradit Vital. d. clem. fin. num. 15. & 23. Ferret. consil. 2. num. 5. volum. 1. facultatem conferendi beneficia, de qua in cap. si cui nulla, de præbend. in 6. non extendi ad beneficia postmodum creata; (de quo tamen videnda est Rot. decif. 17. num. 2. & 9. par. 2. diuers.) cui simile est quod docet Rebus. in Prax. benef. tit. de for. Vicariat. num. 124. Vicarium Episcopi habentem potestatem conferendi beneficia non posse conferre beneficiũ de nouo creatum. facit etiam quod post gl. 1. cap. cum Capella, de priuileg. tradit Felin. cap. fin. num. 16. de constit. exemptionem concessam Capellis non extendi ad futuras, sicut nec priuilegium quodlibet ad futura extenditur, cap. ex ore, de priuileg. Put. decif. 254. num. 3. lib. 1. & reseruatio non capit beneficia creata, & erecta post datam reseruationis, Rot. decif. 32. nu. 7. de præbend. in antiq. & Simonet. tractat. de reseruat. benef. quæst. 12. faciunt denique alia pleraque similia, de quibus Gonzal. d. §. 5. a num. 1. ad 43. Menoch. de arbitr. iud. cas. 223. & Staph. de litter. iust. §. est notandum num. 7. quorum omnium ea generalis ratio est, quod id, de quo agendum est, primo in rerum natura debet esse, l. quidam referunt, ff. de iur. codicill. c. ad dissoluen dum, iuncta gl. verbo, accusari, de despons. impub. alia glos. d. cap. fin. verbo futuras, de rescript. cum alijs adductis per Gonzal. d. reg. 8. glos. 5. §. 7. a num. 68. ad 73. & glos. 45. §. 1. a num. 44. ad 48. Ferret. consil. 36. num. 6. latissime per Menoch. consil. 97. ex num. 64. volum. 1. & tract. de præsumpt. lib. 4. præsumpt. 127. per tot. Licet autem prædicta

prædicta ratio, quod consuetudo contra ius non extendatur, locum non videatur habere in domib. canonicalib. de nouo constructis, cum optio domorum induatur ex consuetudine decenniali, vt supr. d. cap. 2. quæst. 2. conclus. prima, ad fin. & cap. tertio, quæst. tertia, circa medium, cum tamen consuetudo contra ius requirat spatium 40. annorum, cap. fin. cum ibi not. extra de consuet. Nihilominus, præterquam quod aliæ rationes adductæ per se sufficienti etiam quoad domos; adhuc dici potest 156 test. prædictam quoque in omnibus de nouo constructis procedere, ac vim suam habere. etenim non ideo domorum canonicalium optio admittitur ex minori consuetudine, quam quadragenaria, quia contra ius non fit, cum ea etiam consuetudo quæ contra ius est aliquando minori spatium quam 40. annorum, induci possit, vt patet ex allegatis inter ceteros per Roch. Curt. d. cap. fin. sect. 3. num. 32. cum plurib. seqq. iuxta nouam impress. extra de consuetud. sed ob eam præcipuè rationem, quia per optionem domorum non mutatur, aut acquiritur aliquod ius spirituale, quod in præbendis distinctis maximè accidit, vt ex Bellam. & alijs nos quoque dict. conclus. prima ad fin. & quæst. tertia circa medium satis ostendimus. Præterea ex mente glos. & Doct. dict. clem. fin. necnon Gonzal. dict. glos. 9. §. quinto, num. 48. ideo extensio non admittitur ad beneficium de nouo creatum, iuxta dict. clem. quia rescripta ad beneficia sunt odiosa, ac restringenda, dict. cap. quamuis, de præbend. in 6. Rot. decisio. octaua, ante medium, de concess. præbend. in nou. Cassad. decisio. octaua, num. quarto, eod. tit. ac vero ipsa quoque optio domorum canonicalium odiosa dici iure potest, cum agatur de aliquo saltem præiudicio tertij, iuxta cap. odia de reg. iur. in 6. cum ibi notat. & suis concord. paratur neque præiudicium vel Ordinario collatori, vel ei, cui alioqui conferri, seu assignari deberet domus Canonialis, nisi ea ab antiquiore aliquo canonico vigore statutij, aut consuetudinis optaretur. ponamus enim in mense Ordinarij vacare canonicatum, qui alias reseruat non fit, simulque vacare domum Canonicalem;

nisi vi statuti illius, seu consuetudinis optio fieret, posset Ordinarium, sicut Canonicatum, & præbendam cum eo vacante conferre cui vult, ita etiam aedes Canonicales cuilibet Canonico tradere, vel assignare, & is, qui Canonicatum, & præbendam haberet simul etiam eam domum iure postulare tamquam de iuribus, & pertinentijs pro ea saltem vice illius Canonicatus, ad latè tradita per Anton. Gabr. commun. conclus. lib. sexto, tit. de verbor. signific. conclus. decima, vel saltem tamquam accessoriam eiusdem Canonicatus, per ea, quæ in simili adduximus hoc eod. cap. tertio, quæst. 2. circa initium, ac vulgatam regulam, ac doctrinam accessoriorum.

Stet ergo ex suprædictis firma conclusio, præbendas de nouo erectas, domosque Canonicales nunc primum constructas tamquam improprie vacantes ex simplici consuetudine, vel statuto optandi vigente in Ecclesia Cathedrali, vel Collegiata statim optari non posse, verum expectandam esse primam veram vacationem per obitum, aliamue, quæ alicui optioni locum 157 cum faciat: interim vero præbendas, & domos ijs fore assignandas, qui nullas habent; seruata tamen inter eos antiquitatis prærogatiua, quæ quoad hoc suam vim habere poterit propter illam canonicam æquitatem, de qua latius supr. cap. secundo, quæstion. prima in princip. vnde præferendus erit Canonicus medio tempore receptus ei, qui cum prius Canonicatum haberet postea in eadem Ecclesia hoc dimisso alium obtinuit; cum enim prior Canonicatus vacauerit, nouus Canonicus fit, iuxta ea, quæ latius afferemus cap. quinto, quæst. prima, conclusio. prima, not. 3. Interim vero iam finis sit huic 3. cap.

S V M M A E R E R V M.

1. Canonici soli, seu beneficiati in aliqua Ecclesia Collegiata regulariter optare possunt.
2. Consuetudo optandi inter Canonicos inducenda non extenditur ad Dignitates, seu Prebendas, vt possint optare Canonicales præbendas.

- 3 Consuetudo non extenditur de persona ad personam diuersę qualitatis: ubi etiam, quod Sacerdos non potest optare prebendam diaconalem.
- 4 Prebendam Pœnitentiarij, aut similem obtinens non potest secundum aliquos aliã optare. Contrarium; num. 11.
- 5 Diuisio beneficiorum vnitorum debet fieri ab habente auctoritatem seruata solemnitate, & ex iusta causa, sicut & vnio.
- 6 Beneficiarius non potest suum beneficium diminuere, aut damno afficere.
- 7 Canonicus an habeat successorem, & an Pœnitentiarius, & num. 12.
- 8 Pœnitentiarius principaliter habet officium & prebendã per annexionem, & quasi rem peremptam, secundum Nauar. de quo, nu. 13.
- 9 Beneficiatus habens Ecclesiam Parochialem suo beneficio annexam, non dicitur simpliciter habere curam animarum.
- 10 Nauarri Doct. auctoritas.
- 12 Pœnitentiarius optando non diuidit, aut vnit officium a beneficio, aut cum illo, sed dimittit prebendam cum onere, & officio.
- 13 Theologi, & Pœnitentiarij officium quomodo instituendum sit.
- 14 Vnio non semper ita fit, vt, quod vnitur, alteri accedat.
- 15 Antiquiores Canonici prius optant, antiquiores inquam non etate, sed receptione num. 16. quod declaratur, nu. seqq.
- 17 Canonicus, qui maior est ordine, posterior tamen receptione, quomodo debeat præferri in portione percipiendã.
- 18 Antiquiores etate, vel maiores ordine poterunt ex consuetudine speciali præferri in optando, vel Doctores, aut persone insignes, num. seqq.
- 19 Doctorum ordo præcipuus est.
- 20 Excommunicatus potest optare. Contrarium alij, num. 21.
- 22 Excommunicatus priuatur fructibus beneficij.
- 23 Collatio beneficij facta excommunicatio nulla est.
- 24 Optio non est collatio, neque collationem requirit.
- 25 Excommunicatus potest acceptare beneficium iam sibi collatum, & retinere iam obtentum; num. 30.
- 26 Beneficij collationem excommunicato factam mero iure tenere, probabile est.
- 27 Excommunicatus equiparatur de portato.
- 28 Deportatus potest eligere, & optare.
- 29 Excommunicatus potest ea, quę sunt facti, & per quę solum voluntas declaratur.
- 30 Excommunicatus non amittit fructus beneficij, nisi per sententiam eos expressè continentem.
- 31 Absentes ab Ecclesia optare possunt.
- 32 Absentes ob seruitium Pape, vel Ecclesie optare possunt, licet consuetudo, vel statutum disponat; quod soli presentes optent. Hi enim habentur pro presentibus; num. 33. ubi idem dicitur de absentibus causa studij.
- 34 Consuetudo contra ius non extenditur de casu vero ad fictum, neque de loco ad locum, neque de persona ad personam. Idem in statuto; num. 35. Quod tamen perpetuum non est, remissiuè; num. 36. præcipue verò, ubi in casu omisso militat eadem omnino ratio; num. 37. vel ubi ea equiparantur a lege, num. 38.
- 39 Statutum, vel consuetudo disponens de presentibus in Ecclesia extenditur de casu vero ad fictum.
- 40 Consuetudo optandi, sicut quęcunq; alia, indulta in vna Ecclesia non extenditur ad aliam Ecclesiam, quamuis illi subiectam.
- 41 Canonicus, qui ex consuetudine optare non potest, nisi semel, si semel optauit prebendam, super qua deinde moueatur sibi lis, non poterit aliam optionem facere. poterit tamen redire ad suam, si succumbat, eamque dimiserit cum protestatione; num. 42.
- 43 Prior in data, qui non fuit negligens, præfertur in optando priori in receptione, posteriori tamen in data.
- 44 Conditio habetur pro impleta, cum non stat per eum, qui illam implet.
- 45 Absentes in seruitijs Pape, vel Ecclesie cur optare possint etiam stante consuetudine, vel statuto, quod soli presentes optare possint.
- 46 Absentes quoque in seruitijs Episcopi optare possunt. Quid in absentibus causa studij de licentia Papa, vel Episcopi, num. 47.

- 48 Absentes causa studij de licentia Prælati vel Papæ percipiunt fructus suarum præbendarum.
- 49 Priuilegiati, ut percipiant fructus, ac si residerent, optare non ideo possunt, et gaudere alijs priuilegijs, quæ competunt presentibus tam de iure communi, quam ex consuetudine, vel statuto.
- 50 Consuetudo contra ius quando extendatur ad casum fictum.
- 51 Consuetudo optandi non est improbata a iure, sed immo permissa, et quodammodo approbata.
- 52 Optio fieri potest per procuratorem habentem speciale mandatum. immo et per procuratorem cum libera, num. 55. quid in habente generale mandatum, num. 58.
- 53 Potest per alium, qui potest per se ipsum, et qui per alium facit, per se ipsum facere censetur.
- 54 Procurator admittitur in quauis re, ubi non prohibetur.
- 56 Procurator cum libera equiparatur habenti speciale mandatum. Item post permutare, num. 57.
- 58 Procurator habens generale mandatum, et negotiorum gestor si nomine meo optet, et ego ratum habeam, optio ualebit.
- 59 Domini pecunia solute negotiorum gestor acquiritur creditori ratihabitione secuta.
- 60 Optio per quemcunque nomine meo facta forte ualeat, si ratum habeam.
- 61 Beneficium post alicui conferri nomine absentis.
- 62 Beneficium impetrari potest sine mandato.
- 63 Coniuncta persona sine mandato admittitur ad optandum, sicut etiam in beneficiis, num. 64. requiritur tamen ratihabitione, num. 69.
- 65 Coniuncta persona regulariter admittuntur, si caueant de rato, et quæ ille sint, num. 66. et usque ad quem gradum, num. 67.
- 68 Canonicus, aut alius coniunctus coniunctione spirituali non potest pro alio coniuncto impetrare, aut acceptare.
- 69 Ratihabitione requiritur ubi aliquis sine mandato speciali, aut sine libera pro alio optat. et an, ratihabitione huiusmodi per antiquiores faciendâ pendente, possint iuniores interim optare, num. 70.
- 71 Vocem in Capitulo habere non potest Clericus Ecclesiæ Collegiatæ, nisi saltem sit Subdiaconus.
- 72 Subdiaconatus primus est ex Ordinibus Sacris.
- 73 Actus Clericorum Ecclesiæ Collegiatæ quidam sunt Collegiales. et qui illi sint, ut, 74. quidam non Collegiales, num. 75. et qui sint, num. 76.
- 77 Clericus Ecclesiæ Collegiatæ, etiam non constitutus in Sacris optare potest præbendam vacantem, et nu. seq.
- 78 Optionis actus non est Collegialis, sed singularis de Collegio competit ex canonica, et præbenda, et nu. seq.
- 79 Optare non competit, aut pendet ex uoce in Capitulo actiua, sed ad summum ex passiuâ.
- 80 Vox, seu electio passiuâ non requirit ordinem Subdiaconatus.
- 81 Consuetudine, et statuto induci potest, ut non nisi Subdiaconus optet.
- 82 Consuetudo magnam vim habet, et induci potest contra ius, modo sit rationabilis, et legitime prescripta, neque inferat grauumen Ecclesiis num. 83.
- 84 Statutum Ecclesiæ exequatur consuetudini illius, et cõdi ab ea potest etiam contra ius, ubi agitur solum de præiudicando iuri querendo, num. 85.
- 86 Rationabile est, ut non nisi Subdiaconus ad optionem admittatur.
- 87 Dispensatus per Papam, ut non toneatur intra annum ad ordinem requisitum promoueri, poterit etiam post annum optare.
- 88 Optare non potest clericus post annum, si intra annum ad ordinem requisitum non promoveatur.
- 89 Corpore uitiati a Sacrorum Ordinum susceptione, et executione regulariter repelluntur.
- 90 Deformitas repellens nunc hominem a Sacris Ordinibus quænam sit.
- 91 Deformitas quoad ordinem susceptum inducit tantum irregularitatem in illo actu, qui ab eo corporis uitiõ impeditur.
- 92 Abscindens sibi membrum ex culpa efficitur irregularis, licet illa abscissio nullum ordini præster impedimentum, aut insignem deformitatem inducat.

- 93 Deformitas iure impediens aut non impediens susceptionem ordinum, eorumue ministerium quatenam sit.
- 94 Dispensare potest solus Papa super irregularitate, quæ inducitur ex corporis vitio.
- 95 Dispensatio est stricti iuris.
- 96 Dispensatus ad ordines minores non ideo censetur ad maiores, neque dispensatus ad ordines censetur ad beneficium dispensatus.
- 97 Dispensatus in maiori censetur etiam dispensatus in minori, quod in illo maiori inest.
- 98 Argumentum a maiori ad minus qualiter admittatur in dispensatione.
- 99 Dispensandi facultas, et potestas favorabilis est, et extendenda.
- 100 Dispensatio extenditur ad ea, quæ necessario, et naturaliter consequuntur.
- 101 Dispensatus super pluralitate beneficiorum dispensatus quoque censetur super residentia illis annexa.
- 102 Minor dispensatus ad curatum, dispensatus quoque censetur, ut non teneatur intra annum promoveri.
- 103 Ordo aliquis annexus sit prebendis, et alij beneficiis in Ecclesiis Cathedralibus, vel Collegiatis.
- 104 Ordines annexi prebendis debent intra annum suscipi.
- 105 Beneficium in Collegiata recepturus debet saltem posse intra annum ordinem requisitum suscipere.
- 106 Connexorum idem est iudicium.
- 107 Argumentum ab uno connexorum ad aliud, vel a destructione consequentis quando procedat.
- 108 Inhabilis ad ordines annexos aliquibus beneficiis, inhabilis quoque erit ad illa beneficia.
- 109 Optare non potest in aliqua Ecclesia, qui ob corporis vitium repellitur ab ordinibus annexis beneficiis illius Ecclesie.
- 110 Cæcus repellitur a beneficio obtinendo. Item ab optione; nu. 111.
- 112 Murus repellitur ab ordinibus, et ab optione. Item surdus; nu. 113. Idem alij corporis defectibus, qui ab ordinibus repelluntur; nu. 114.
- 115 Corpore vitiatas dispensatus ad ordines etiam maiores, optare non poterit.
- 116 Dispensatus, ut obtineat beneficium in Ecclesia Collegiata eo ipso poterit optare vacantem prebendam, seu portionem.
- 117 Cæcus factus postquam beneficium obtinuit in Ecclesia Collegiata poterit eueniente casu optare; et num. seqq.
- 118 Cæcus miserandum, et subueniendum est.
- 119 Inhabilitas superueniens non debet aliquem priuare iure quæsito.
- 120 Priuari non debet Clericus etiam propter amantiam beneficii, quæ tempore superuenientis amantia obtinebat.
- 121 Cæcus capax est Dignitatis Ecclesiæ, ad quam ius aliquod habebat ante cæcitatem.
- 122 Cæcus in Papam eligi non potest, electus tamen in sede manebit.
- 123 Cæci non possunt offerre panes Domino, seu esse Sacerdotes.
- 124 Sacerdos, qui celebrare non potest propter defectum palme, potest tamen fungi alijs Sacerdotibus officijs.
- 125 De iis quædam Rot. Rom. explicata.
- 126 Surdus, mutus, et similes corpore vitiatas, qui vitium obtentum beneficium contraxerunt, optare possunt.
- 127 Surdus non est eligendus in Summum Pontificem, electus tamen non erit a sede remouendus.
- 128 Peccator etiam notorius regulariter ut sic non est arcendus ab optione, cum casus euenierit; et num. seqq.
- 129 Peccator quantumvis criminiosus et notorius non debet in officijs euitari, excipitur notorius fornicator; numer. 130.
- 131 Fornicator notorius non est ab optione repellendus.
- 132 Crimen inducens suspensionem ab ordine, vel eius executione non repellit ob id ab optione. Idem, licet induceret irregularitatem; nu. 133.
- 134 Crimen inducens priuationem beneficii, vel depositionem, aut suspensionem ab illo, repellit ab optione, secus si reus appellauerit a sententia; num. 135.
- 136 Irregularitas præcedens receptionem ordinis, aut beneficii impedit optionem.
- 137 Dispensatus super irregularitate, ut obtineat beneficium in Collegiata, poterit optare.
- 138 Irregularitas sequens receptionem beneficii non impedit optionem.

- 139 Coadiutorum plura sunt genera.
- 140 Coadiutor non acquirit, nec Coadiutus a-
mittit titulum beneficii, & nu. 151. cum
seq. 154. 158. & 163.
- 141 Coadiutor, etiam cum futura successione,
sed era semper debet post receptos Coa-
diutoria durante; & multis seqq.
- 142 Dignitate propria coruscantes praeferi de-
bent coruscantibus tantum aliena.
- 143 Coadiutor cessante coadiutio datur in eius
gratiam.
- 144 Coadiutor viuente coadiutoria proculdubio
ponitur in ultimo loco inter clericos eius-
dem ordinis.
- 145 Observantia est optima privilegiorum Apo-
stolicorum, & legum interpret.
- 146 Subrogatum quando nam sapiat naturam
eius, in cuius locum subrogatur.
- 147 Sedere in aliori loco competis Canonico ra-
tione antiquitatis.
- 148 Coadiutorie cum futura successione sunt
odiosa.
- 149 Resignans cum regressu cur mortuo resi-
gnatario sedere debeat in loco antiquo.
- 150 Dignitas in Collegiata precedit omnes Ca-
nonicos.
- 151 Coadiutus optare potest perinde, ac si coa-
diutorem sine futura successione habe-
ret.
- 152 Coadiutor simplex optare non potest; &
nu. seqq.
- 153 Coadiutoria simplex non vacat per mortem
naturalem, vel civilem Coadiuti; sed ces-
sat, ex pirat, seu extinguatur cessante vi-
ta, vel impedimento Coadiuti.
- 154 Coadiutor simplex an sit Prelatus; & an
beneficia possit conferre, & resignationes
admittere.
- 155 Coadiutoria simplex requirit qualitates be-
neficiati, & item verificationem narra-
tiu. e. 156.
- 157 Cappellani Coadiutores an teneantur resi-
dere.
- 158 Coadiutus perinde optare potest, ac si non
haberet Coadiutorem cum futura suc-
cessione. Alii tamen distinguunt; num.
159. quae distinctio salitur; num. 160.
- 161 Gradatio aliquando cessat in optione.
- 162 Praebenda Coadiuti an possit optari, vel sit
reservata Coadiutori cum futura suc-
cessione.
- 163 Coadiutor cum futura successione non

potest optare, nec tenetur praecise residere,
sed solum causatiue, ne de suo teneat, &
restituere fructus omisos Coadiuto; nu.
164.

- 165 Coadiutoria cum futura successione non
vacat per obitum vel cessionem coadiu-
toris, sed per cessum, vel cessum, aut
aliam amissionem Coadiuti.
- 166 Verba ex nunc prout ex tunc, & e contra,
quid importent.
- 167 Verba illa Coadiutoria, tamquam Cano-
nicus Ecclesiae inferuire possit, ac debeat,
non faciunt eum Canonicum.
- 168 Possessio simul cum titulo requiritur ad
optionem.
- 169 Coadiutoria cum futura successione an sit
titulus sufficiens ordinationis, & an ha-
beat vim resignationis; nu. 170.
- 171 Concordata an obstent concessioni Coa-
diutorie cum futura successione.
- 172 Coadiutor cum futura successione an possit
habere tribus mensibus in anno aut im-
peditus percipere distributiones quotidia-
nas in his casibus, in quibus poterat, cui
datus est coadiutor.

Quinam optare possint praebendas.
Cap. IV.

QVAERO PRIMO, An soli, &
omnes antiquiores Canonici
optare possint.

- Prima Conclusio. Illud cer-
tum est, solos Canonicos, seu beneficiatos
in aliqua Ecclesia Collegiata & regulariter
optare posse, vt satis patet ex ijs, quae ad-
duximus sup. c. 1. quae st. 3. & cap. 3. quae st.
1. vbi etiam diximus, posse induci consue-
tudinem, vt beneficiatus in aliqua Eccle-
sia, dummodo constituat aliqua ratione
vnum corpus cum Canonicis eueniente
casu possit optare canonicatum, seu pra-
ebendam Canonicalem vacantem, vel eam,
quae remanet inoptata; pro quo etiam
optime facit dec. Delph. Franc. Marc. 1271.
num. 4. & quod nos latius adducemus inf.
hoc eod. tract. cap. 5. q. 2. dum disputabi-
mus, an optio semper fiat intra eundem
ordinem, & gradum. cum hoc tamen stat,
quod etiam illustr. Cardinalibus, & Equiti-
bus praesertim Hierosolymitanis aliqua
saltem ratione competat ius optandi suos

titulos, & commendas, vt sup. d. c. 1. q. 3. & c. 3. q. 1. docuimus.

- 2 Secunda Conclusio. Consuetudo optandi inducta, ¶ quod Canonici optent, non ita extenditur, vt Prælati, aut Dignitatem habentes possint optare Canonicales præbendas: ita Calder. consil. 5. de consuetud. quem etiam refert, & sequi videtur Roch. Curt. cap. si. de consuet. sect. 4. nu. 7. ad fin. omnino vero sequitur Hier. Gonzal. in Commentar. Reg. 8. Cancel. Gl. 34. nu. 91. ad id quoq; allegans Prob. ad Io. Monach. d. c. fin. 31. & 32. de consuet. in 6. ratio est;
- 3 tum quod consuetudo non extendatur, ¶ de persona ad personam, maxime vbi sunt diuerse qualitatis, & conditionis, iuxta not. per Dd. in cap. fin. de off. Archid. & c. 2. de Capel. Monach. tum quod in huiusmodi, quæ sunt stricti iuris, vna expressio non venit aliud, cap. susceptum, de rescr. in 6. & cap. quamuis, de præb. eod. lib. Et hoc forte voluit Franc. Marc. decif. Delphin. 1266. 1. p. dum dixit, in optione non admitti descensum, ne sit contraria decif. paulo ante positæ, quæ est 1258. num. 4. eadem. 1. par. vbi aperte admittit, posse optari minorem præbendam, facit etiam optime Rot. decif. 5. de consuet. in no. v. rific. aliam rationem, & versic. præterea videtur dum ipsa quoque ait, quod, vbi sunt distincti gradus præbendarum, non admittitur descensus. Qua ratione idem quoq; dicendum est de præbendis inferioribus ordine, vt nimirum consuetudo optandi in eodem ordine non operetur, vt clericus optare possit præbendam inferioris ordinis vacantem, puta clericus habens præbendam Sacerdotalem possit optare Diaconalem, habens Diaconalem possit optare Subdiaconalē; nisi forte ea in re specialis consuetudo legitime inducta sit, per ea, quæ trademus infr. c. 5. q. 2.
- 4 Tertia Conclusio. Probabile est, ¶ quod vbi præbenda habet annexum aliquod perpetuum officium, puta Pœnitentiarij, non potest, qui eam habet, alteram optare: ita in specie tradit Nauar. conf. 14. de rebus Eccles. non alien. alias 22. de præben. volum. 1. per totum. Probat primo hanc
- 5 opinionem, quod diuisio ¶ beneficiorum vnitorum requirit, vt diuidens habeat auctoritatem, & potestatem id faciendi,

cap. sicut vnire, cum ibi not. de excess. prælat. & quod seruetur solemnitas in modo diuidendi, & concurrat iusta causa id faciendi, cap. 1. de reb. Eccles. non alien. in 6. sicut & vnio, vt probatur in d. cap. sicut vnire, iuncta Clem. 2. de rebus Eccles. non alien. quod si optaret Pœnitentiarius præbendam vacantem, diuideret præbendam suam a pœnitentiarij officio; item vniret officium alteri præbendæ, quæ est tertia Nauar. ratio, sine vlla iusta causa, aut solemnitate. Neque verisimile est, Concilium generale, & Romanam Ecclesiam voluisse priuatius hominibus facultatem concedere tam leuiter, & sine solemnitate tot vniones, & diuisiones; & hæc est 6. illius ratio ab hac prima dependens. Secundo non potest beneficiarius ¶ suum beneficium diminuere, aut damno, afficere, cap. delictum, de reg. iur. in 6. cum ibi adnot. & similibus at vero Pœnitentiarius optando damnum asseret proprio officio; posset enim optare minorem præbendam, iuxta Glos. crebrius receptum in cap. fin. de consuet. in 6. (vt etiam nos supra ostendimus, cap. 3. quæst. ult.) Quos obijcias de alijs Canonicis, respondet, disparem esse rationem, cum Canonicus ¶ non habeat successorem, iuxta Glos. singularem receptam in cap. quod sicut, de elect. quod etiam notauit Franc. Marc. decif. Delphin. 1232. num. 3. & 1261. num. 3. 1. part. vnde sibi potest præiudicare, Pœnitentiarius vero habet successorem, cui optando præiudicaret. Tertio, quia quod operatur oppositum in opposito, debet & operari propositum in proposito, cap. sciendum, 18. quæst. 1. l. & si contra, ff. de vulg. & pup. sed præbenda Pœnitentiarij optari non potest, quod tamen non probat Nauar. nos breuiter ostendimus supr. cap. 3. quæst. 6. ergo neque ipse debet posse optare alterius præbendam. Quarto, quia Pœnitentiarius ¶ habet principaliter officium Pœnitentiariæ, præbendam autem habet per annexionem, & quasi rem peremptam; sicut qui habet Ecclesiam Parochialem suæ præbendæ, vel alteri beneficio annexam, non censetur ¶ habere curam animarum, c. super eo, de præben. in 6. quare cum non possit optare aliam præbendam ratio.

ratione officij, quod est principale, & quoddam viuum, non poterit id facere ratione præbendæ quæ est quid accessorium, & quasi quoddam mortuum, & extinctum. Hæc sunt in summa rationes Nauarri, quibus contendit, Pœnitentiarij optare non posse, ex cuius sententia idem dicendum esset de eo, qui habet præbendam Theologalem, vel Legalem, quam alij vocant Doctoralem seu Magistralem: necnon de Canonico coadiutore, cuius mirum onus sit ex fundatione Rectorem Parochialem in cura animarum adiuuare, aut etiam eam ipsam per se exercere, cuiusmodi plerique sunt in ciuitate, & Diocesi Mediolanensi. Propter cuius Doctoris

10 **†** auctoritatem conclusio hæc, vt dicebam, probabilis est; maxima enim fuit illius tû doctrina, tum vitæ integritas, vt patet ex Couar. lib. 1. var. resol. cap. 1. nu. 2. Mandos. ad Reg. 16. de infirm. Pinel. l. 1. C. de bon. mat. 3. p. num. 16. in fine Viual. in Candel. Aur. in princip. tit. de aucto. Doct. & alijs, quos videas si lubet apud Petr. Cened. in collect. ad ius canon. collect. 12. num. 6. 2. p. Idem cum Nauar. tenet etiam Hier. Gonzal. d. Glof. 34. nu. 78. & seqq. non solum in Pœnitentiario, sed etiam in Theologo, & Doctore, seu Magistro, vbi eius Canonicatui annexa sit certa præbenda, alias secus. & quoad Pœnitentiarium adefse dicitur decil. sacra Congregationis interpretum Trid. Concil. in quod Pœnitentiarius nec retento, nec dimisso officio potest optare aliam præbendam, cuius officio fuit vnus vnus Canonicatus, & certa præbenda. quo ad eundem vero, & Theologum illam affert rationem, quia eorum officio vnus est vnus Ganonicatus, & vna præbenda; & sic non possunt mutari, sed immobiles remanere debent cum officio: & illam, quod, cum hæc præbendæ nequeant optari, nec debent posse eas obtinentes posse optare, vt idem opereretur oppositum in opposito quod propositum in proposito, vt dicebat Nauar.

11 Sed quoniam contraria sententia ¶ vt Pœnitentiarius, Theologus, & similes possint optare. melioribus, nisi fallor, nititur, rationibus, ei libentius adhareo; quam & ipse Nauar. in scholis disputando teneri posse fatetur d. consil. 14. num. 1. & ser-

uatam quoque audio Mediolani in Ecclesia S. Nazarij, in qua qui prius Theologale præbendam obtinebat, aliam optauit, ea simul cum onere, & officio legendi dimissa, quæ deinde alteri collata fuit. Illud enim regulare est, vt inferius dicam, antiquiores Canonicos optare posse, vbi viget statutum, vel consuetudo optandi; & patet ex ipso rex. d. c. fi. de consuet. in 6. ergo omnes optare poterunt; nam & regulæ standum est, donec exceptio probetur, cap. 2. in fin. de coniug. lepros. cum alijs traditis per Doct. in rub. de regul. iur. ac Couar. lib. 2. var. resol. c. 12. nu. 4. & in

12 definita æquipollet vniuersali; & vbi lex non distinguit, nec nos distinguere debemus, nisi manifesta nos cogat ratio, iuribus vulg. in hoc autem casu nulla nos cogit ratio, vt contrarium sentiamus. Non prima Nau. dicimus enim Pœnitentiarius optando ¶ non diuidere, aut vnire beneficia, de quo loquuntur illa iura; sed neque etiam officium a beneficio diuidit, aut vnit cum beneficio: dimittit enim præbendam simul cum officio, & onere annexo. Ex quo etiam patet solutio secunde rationis a Nauar. in contrariam sententiam allegatæ: quicquid enim sit, an Canonicos simplex habeat successorem, de quo per Dd d. cap. quod sicut, Ant. Burg. in c. cum omnes, num. 67. & seqq. vbi etiam Andr. ab Exe. num. 94. & Ferrer. num. 10. cum seqq. de constit. Fel. cap. quoniam Abbas, num. 5. de off. deleg. Abb. in cap. ex litteris, de probat. Imol. & Genin. in cap. statutum, de rescript. in 6. ex quibus multi censent, Canonicum successorem habere: certe in hoc casu Pœnitentiarius nullum damnum affert aut præbendæ suæ, aut successori, sed aliam optando siue maiorem, siue minorem, ille, cui confertur ea præbendæ, quam ipse obtinebat, habebit onus, & officium pœnitentiarij. Non obstat tertia; dispar enim est ratio, cum in eo, qui præbendam, quam Pœnitentiariam vocant, vel etiam Theologalem, aut Legalem, obtinere vult, certæ qualitates requirantur, quæ diligenter examinandæ sunt, iuxta ea, quæ supra cap. 3. q. 6 dicebamus. Neq; obstat etiam illa regula, quod operatur dem oppositum &c. nam accipienda est in eum sentium, vt, sicut se habet causa ad effe-

ctum in productione, ita destructio causæ ac destructionem effectus. sic. Euer. loc. a contrar. num. 8. & ita procedunt iura cit. deinde locus a contrarijs non procedit ubi dispar inter ea est ratio. vt Euer. probat ubi sup. ac ratio præcipua, cur hæ præbendæ qualificatæ optari nequeant, est obonus annexum, quod non quilibet subire aptus est; quæ ratio non habet locum in Pœnitentiarij, & similium optione; optant enim præbendam sine onere; de quo vide etiam que dicta sunt cap. 3. quest. 6. & cum fiat personæ qualificatæ non debent esse deterioris conditionis, quam aliæ forsitan imperitæ, arg. cap. de multa, de præb. & c. eum, qui, eod. tit. in 6. & quod in alicuius gratiam inductum est, in eius, odium retorqueri non debet, cap. quod ob gratiam de reg. iur. in 6. cum suis concord.

Non vrget demum quarta, & vltima ratio Nauar. nam officium potius ipsum, & onus pœnitentiariæ habet se sicut accessorium quoddam mortuum, & extinctum respectu præbendæ, cui illud annectitur, quam contra. Neque huic rei obstat, quod Præcipit Concil. Trid. sess. 24. cap. 8. de re-
 75 form. vt pœnitentiarius instituat ab Episcopo in Cathedralibus Ecclesijs cum vnione præbendæ proxime vacaturæ; sicut antea sess. 5. cap. 1. de refor. decreuerat in munere Theologali, seu lectionis sacræ Scripturæ, quod in Cathedralibus insignibus, ubi nulla præbenda, vel stipendium deputatum reperiretur pro ea lectione, præbenda primo vacatura quomodocunque, præterquam ex causa resignationis, ad eum usum ipso facto constituta, & deputata intelligeretur; quibus verbis videtur prius præsupponi officium illud, & minus Pœnitentiarij, vel Theologi, cui deinde vnietur, & applicetur præbenda quasi accessoria. Non obstant inquam ea verba; nam illud solum intendit Concilium, præbendam aliquam cum tali munere connectere; ita, vt si non vacaret vlla præbenda statim institueretur officium: quod si iam vacaret præbenda, proculdubio potuisset Episcopus iuxta mentem etiam Concilij præbendæ vacanti officium ipsum vnire,
 14 & annectere, neque semper vnio p̄ ita fit vt quod vnitur, alteri accedat, vt patet ex dict. cap. sicut vnire, de excess. prælat. &

cap. quod translationem, off. leg. & not. Petrus de Perus. tract. de vnion. cap. primo, & Cucch. in instit. canon. lib. 2. tit. 9. vers. diuersi; autem modis vnio fieri solet. Ad illam denique declarationem, ubi addit, respondetur, eam signanter loqui, ubi officio sit vnitus canonicatus, & præbenda; sed a Concilio vnita censetur sola præbenda, vt ex verbis citatis patet. Quare, cum titulus canonicatus remaneat Pœnitentiario, ac similibus optantibus, nil (neque enim in optione mutatur titulus beneficij seu canonicatus, sed sola præbenda, vt infra suo loco dicemus) nil impedit, quin possit dimissa præbenda eo munere, & officio affecta alteri conferri simul cum canonicatu vacante, & ab ipsis optari præbenda vacans, aut sequens. Sed de his satis.

Quarta Conclusio. Certum est, ius optandi p̄ prius spectare ad antiquiores canonicos, tum ad iuniores. tex. est d. cap. fin. in verbo, antiquiores, ubi glos. & ceteri, de consuet. in 6. & alij DD. omnes, quotquot aliquid de optionibus scripserunt. Atque hæc quidem conclusio ita procedit, vt huiusmodi antiquiores vigore statuti, aut consuetudinis de optando, non semel dumtaxat, seu pro prima vice, sed quoties casus euenerit, modò aliud non obstat, optare possint, cum hic actus sua natura repetibilis, seu iterabilis sit, vt in specie decidit Rot. Rom. teste Bellamer. decis. 229. per totam, cui non obstat regula sumpta ex l. boues, §. hoc sermone, ff. de verbor. signif. vt dispositio intelligatur de primo actu; illa enim regula, præter alias restrictiones, de quibus ibi per Rebuf. & Tiraq. illam quoque patitur, vt non procedat in ordinationibus, & statutis, neque in consuetudine, vt satis probat ibi Rebuf. vers. idem in ordinationibus, & seq. Intelligitur autem
 16 p̄ de antiquioribus non etate, sed receptione: ita glos. d. verbo, antiquiores, & ibi omnes, idemque colligitur ex Rot. decis. 2. & 3. ibique Add. de consuet. in no. sed clarius id vult Rot. decis. 6. num. 2. de consuet. in antiquior. & decis. 411. num. 2. 1. par. in nouiss. diuers. Falcon. in tract. de reuerat. benef. effect. 49. Thom. Zerol. in prax. episc. verbo, canonica vers. ad septimif, concl. vlt. Mil. in reper. verbo, consuetudo, per quam dispo-

dilponitur, il 1. post Rom. conf. 227. & 16. Azor. instit. mor. part. 2. lib. 6. cap. 26. quaest. 13. quæ pars post secundam huius operis impressionem dumtaxat visa a nobis fuit, sicut & Gonz. qui d. reg. 8. §. 3. proce. sape, & præsertim num. 22. & multis seqq. plura pro hoc adducit, aliqua vero in glos. 5. §. 9. num. 10. & glos. 34. maxime num. 49. ex alijs vero mox cit. Doctor. Gemin ad id allegat, tex. in cap. quaris, de ætat. & qual. sed nihil ad rem: allegat quoque ipse, & alij cap. statuumus, de maior. & obed. sed potius facere videtur in contrarium, dum
 17 disponit, quod si qui maior est ordine, licet sit postea receptus, in portione percipienda potior sit, & alijs antecedat: cui tamen responderetur, procedere illum text. in distributione facienda de fructibus, non autem in concessione ipsius præbendæ, ut ibi inter ceteros not. glos. in verbo, portio-rem, ubi etiam soluit alia iura, quæ huic ipsi interpretationi de antiquioribus receptione, immo, & tori conclusioni obstare videbantur: deinde responderetur, non obstare illum textum, cum non loquatur de antiquioribus, sed de maioribus. demum, cum loquatur de maioribus ordine, & disponat, ut præferantur in portionibus, forsitan locum habere poterit in ijs distributionibus, quæ inter omnes ordines Canonicorum distribuuntur: optatio autem regulariter fit inter eos, qui eiusdem ordinis sunt, ut dicam infr. cap. seq. quaest. 2. Melius ergo, & magis ad rem allegari possunt ea iura, quibus gl. d. c. si. verbo antiquiores, & ibi ceteri, noiq; sup. c. 2. q. 1. ostendunt is, hanc consuetudinem optandi esse rationabilem, & æquitati innitit, loquuntur. n. ea iura de ijs, qui maiora servitia in ecclesia exhibuerunt. Ex quo inferitur, quod, ubi speciali aliquo iure posterior receptus sedere debet in Choro, & Capitulo ante eum, qui prius receptus est, ex eo, quod posterior receptus obtinuerit aliquam præbendam qualificatam prout in Ecclesia Metropolitana Mediolani ex erectione, & fundatione, et. mem. S. Caroli Card. Borrom. Archiepisc. obtinens pro tempore præbendam Theologalem prope ultimam dignitatē sedere debet, eumq; statim sequitur poenitentiarius: hunc vero is, qui præbendam Legalem, quæ doctorem vocant, obtinet; eo in quâ casu

huiusmodi præbendam qualificatam possidens, qui quidem optare potest, ut præc. concl. larius docuimus, cum posterior receptus fuerit, antiquiores autē receptione in optando præferantur, ut mox ostendimus, licet sedeat ante eum, qui prius receptus fuit tamen in optione ei postponendus erit. Hanc porro antiquitatē rationē temporis non perdit, qui optat, sed potius illā cōferuat, & auget, ut post Rot. dec. 411. in prin. & n. 2. p. 1. diuer. adnotauit Gonz. d. gl. 34. n. 50. qui etiam n. 100. illud tradit, quod ex cōcl. proposita sequitur, nimirum, quod in optione regulariter consideranda est sola antiquitas temporis, non autē prærogatiua personæ, quamuis sit Cardinalis, dicens, ita decisum fuisse in vna Massanen. Prioratus sub die 1. Iulij 1596. 9. Iunij 1597. & 27. Octobris eiusdem anni, 15. Aprilij 1598. coram Litta, per tex. d. c. si. de cōsuet. in 6. & Rot. dec. 6. de consuet. in non. Non negauerim tamen, consuetudine induci posse, ut in op-
 18 tione si præferantur antiquiores ætate, vel maiores ordine, ut tradit glos. d. verb. antiquiores, & sequuntur ibi ceteri, & tunc pro maioribus ætate erit bon. tex. in c. quāto. de transl. Episc. & l. semper, ff. de iur. immun. & d. c. quaris, de ætat. & qual. cum alijs, quæ afferit Iaf. conf. 192. col. 1. & 2. vol. 2. Rolan. conf. 93. n. 13. vol. 4. & Prob. in addit. ad Io. Mon. d. c. si. n. 35. & seqq. pro maioribus aut ordine erit opt. tex. d. c. statuumus: idemq; de consuetudine, quæ haberet aliam equitatē, tradit gl. & Doct. verbo, antiquiores, exemplificatq; ibi Io. Gem. & Fran. si detur
 19 optio Doctoribus, quorum si ordo est præcipuus, c. cum ex iniuncto, de hæret. c. super, de magist. c. de multa, de præb. vel filijs Principum, alijq; insignibus personis, d. c. de multa, c. ne aliqui, de priu. in 6. cle. præfenti, de baptis. extra. ex exarabilis, de præb. & quoad prouisionem a Papa, vel Legato obtentam, est opt. mus tex. in c. si a Sede, de præb. in 6. Porro istæ qualitates ordinis, dignitatis, ætatis, & similes, etiā teclia quauis speciali consuetudine omnino erunt attendendæ, ubi cōtingat duos simul, eodēq; actu in canonicos, vel beneficiatos Ecclesiæ Cathedralis aut collegiatæ cooptari, ad eiusq; beneficij possessionem admitti, cum tunc considerari non possit in optando antiquitas, seu prioritas tēporis in receptio-

ne. sicut videmus hoc in casu eandem qua-
tates attendi quoad tribuendum priorem
ac digniorem locum, cum alias, qui ultimo
est receptus, ultimo locum in Choro ha-
bere debeat, ut notatur per Doct. in c. sta-
tuimus, de maior. & obed. necnon in cap.
quoniam, & c. ex insinuatione, de sim. Præ-
terea restringi potest principalis hæc con-
clusio per ea, quæ dicemus infr. q. 3. concl.
2. illat. 3. necnon quest. 8. huius c. & quest.
1. cap. seq. concl. 1.

VAERO SECVNDO, An Excō-
municatus possit optare.
20 **Q** Respondeo ꝑ quod sic: ita vō
Inerunt Dom. de Rot. dec. 5. nu.
1. de concess. præb. in nou. Cassad. dec.
n. 5. de præb. Fran. Mar. dec. Delph. 17.
4. 1. p. idem voluit Paris. c. dilecti, col. 1. de
except. Gem. d. c. si. d. si. n. 4. & ibi Fran. in
princ. n. 6. & Rebuf. in c. postulastis, n. 132.
de cler. excō. minist. Aen. Falcon. in trac.
de refer. benef. q. 1. in 5. effect. & Gig. de pñf.
q. 63. vbi hanc cōem opinionem esse dicit,
& sequitur etiam Didac. Couar. qui nullū
horum, præter Rot. refert, in relect. c. alma
mater, 1. p. 5. n. 4. de sent. excom. in 6. mo-
do optio nullam requirat nouam benefi-
cij, & tituli collationem. Eandē quoq; opi-
nionem tenet post alios Anto. Gabr. com.
concl. lib. 1. tit. de prob. concl. 8. nu. 4. Sayr.
tract. de cens. eccl. lib. 2. c. 6. n. 13. licet ma-
lè alleget Vgol. eod. tract. tab. 2. c. 13. §. 2. n.
15. nam contrarium ille sensit in terminis
d. c. si. vbi de vera optione, de qua nos agi-
mus; priori vero sententiæ adheret in casu
c. referente, de præb. vbi de alterius gene-
ris optione, seu electione præbendæ, ac be-
nificij habetur, de quo nos aliquid in si. hu-
ius q. dicemus. Cum Vgol. vero tenet Nic.
Garz. tract. de benef. p. 7. c. 13. nu. 40. & ali-
quot seq. ac sentit Suar. de cens. disput. 13.
sect. 1. n. 19. subdens tamē, quod posset tunc
antiquior canonicus excōicatus optionē
acceptare, differendo executionem, seu p-
mutationem vsq; ad tempus obtentæ abso-
lutionis, quæ obtinenda est intra terminū
sibi concessum ad optionem faciendā. Cō-
trarium ꝑ autem absolute tenere videntur
Add. Rot. d. dec. 5. post Petr. Perus. in c. refe-
rente, de præb. quæ repet. est in eius tract.
de perm. benef. & ipsamet Ro. dec. 8. n. 10.
de sent. excom. in antiq. & Falcon. in d. tra-

de refer. benef. q. 4. effect. 5. n. 3. pro qua o-
pinione facit primo, quod excōicatus non
22 ꝑ facit suos fructus præbendæ, ijsq; priua-
tur, ut habetur in c. pastoralis, §. verum, de
appell. multo verò minus poterit optare
præbendam, cum sit res spiritualis, vel sal-
tem spirituali annexa, ut notat Arch. in c.
gratia, in princ. de rescr. in 6. Secundo, quia
23 collatio beneficij excōicato facta nulla
est, c. postulastis, cum ibi not. per Doct. de
cler. excom. minist. & not. Rot. dec. 5. de
sent. excom. in antiq. Cassad. d. dec. 17. n. 6.
de præb. late Staph. de lit. grat. & iustit. tit.
de vi, & effect. claus. in princ. n. 9. Tertio,
facit tex. d. c. referente, vbi in specie dispo-
nitur excōicatum optare non posse. Qui-
bus tamen non obstantibus, prima opinio,
cui etiam potius adheret, Rot. d. dec. 8. ut
cōior est, ita verissima, mouentur autē om-
24 nes illi, quia ꝑ optio non est collatio, ut
not. Arch. d. c. si. de consuet. in 6. & nos la-
tius inf. c. 7. q. 1. excōicatus vero solū pro-
hibetur, ne ei conferri possit beneficium,
25 quare illud satis probabile est, ꝑ excōica-
tum posse beneficium sibi i absentis collatū
acceptare, quod & voluit Rot. d. dec. 5. de
concess. præb. & dec. 8. de sent. excom. &
tenet etiā Staph. d. tit. de vi, & effect. claus.
ver. Sexto quæritur, n. 22. lateq; tradit Cou.
in rel. c. alma mater, 1. p. 5. n. 4. lib. 3. var.
ref. c. 16. n. 4. vbi etiā ad id refert Card. cōf.
103. col. 4. Rebuf. in concord. Gall. tit. de
exc. non vitan. & Lud. Gom. in tract. de ex-
pect. n. 60. & hanc opinionem magis com-
munem esse testatur post Nauar. inc. si qñ
col. 31. de rescr. quod etiam fatetur Suar. d.
sect. 1. n. 15. Et quamuis ipsemet n. 16. cum
seq. & Cou. d. c. 16. n. 4. de hac opinione du-
bitans, distinguensq; velit, acceptationem
beneficij factam ab excommunicato vali-
dam esse, & efficacem quoad voluntatis, &
consensus declarationem, non autē quoad
iuris acquisitionem, ita quidem, ut benefi-
cium ipsum minimē acquiratur ratione hu-
ius acceptationis, donec absolu us is fuerit
tunc vero absq; noua acceptatione prorsus
acquiri. tamen optio vel est declaratio so-
la voluntatis, vel certē non est collatio iu-
ris, aut collationem requirit, ut infra dice-
mus, & ipse Couar. d. §. 7. n. 4. profitetur, se
abea communiiori opinione non didice-
rimmo aliqui non improbabiler tene-
runt,

26 runt, mero iure valere ꝛ collationem be-
 neficii excôicato factam, vt Card. conf. 40.
 incip. in facto neq; refragatur x. d. c. po-
 stulastis, cum non declaret, collatione ex-
 côicato factam ipso iure non tenere, sed so-
 lum, non posse illi conferri beneficium, il-
 ludq; ab eo non posse sine dispensatione re-
 tineri. Sed confirmari etiam potest ista côm-
 muniôr opinio, quoniam excôicatus æqui-
 27 paratur ꝛ deportato, vt tradunt Doct. in l.
 eis, qui. ff. de testam. & §. minor. inst. d. c.
 dimin. & not. Innoc. in c. qualiter, & quan-
 do, il. 2. de accusat. Rot. decil. prox. alleg. &
 dec. 4. de sent. excom. in antiq. n. r. post gl.
 Io. An. c. decernimus, de sent. excom. in 6.
 28 sed deportatus potest eligere, & optare,
 l. ex testamento, §. si qu's rogatus, ff. ad Tre-
 bell. ergo poterit & excôicatus. Accedat
 29 etiam, quod excôicatus ꝛ potest ea, quæ
 sunt facti, & per quæ solû voluntas decla-
 rat, c. pro illorum, de præb. c. si vero, de
 sent. excom. iuncto d. c. decernimus, sent.
 excô. in 6. & c. significasti, de eo, qui dux. in
 mar. sed per optionem solum declaratur
 voluntas, & sine collatione noua ad sum-
 mum acquiritur ius ad præbendam, non au-
 tem add beneficium, vt colligitur ex Rot.
 in dec. proximè alleg. & Gem. d. §. si. & de
 se patet ergo, & c. Quibus sic stantibus, nõ
 obstant, quæ in contrariis allegantur. Nõ
 30 primum; nam in d. c. pastoralis ꝛ non au-
 feruntur ipso iure fructus saltem omnes
 excôicato, sed per sententiam: & quidem
 id expresse continere debet sententia, vt
 ibi optime notat gl. in verbo, subtrahitur.
 Non secundum: optio. n. fit sine collatione,
 vnde non rectè arguitur, cum diuersa sint,
 vulg. l. Papinianus, ff. de minor. maxime cû
 finis in pœnalibus, & odiosis, quæ potius
 restringenda sunt, c. odia, de reg. iur. in 6.
 cum similit. Non tertium; nam ille textus
 non loquitur de optione nostra, sed de op-
 tione inter duo beneficia, quæ requirit col-
 lationem; vel potius de electione alterius
 beneficij retinendi ex duobus incompati-
 bilibus, quæ ante excommunicatione quis
 obtinebat, altero dimisso. licet autem acci-
 pere beneficium a iure sit prohibitum ex-
 côicato; non tamen illud retinere, vt late
 probat Vgol. d. tract. tab. 1. c. 13. §. 15. nu. 4.
 & Suar. d. disp. 13. sect. 1. n. 1. qui etiã disp.
 14. sect. 1. n. 37. ostendit, excôicatum posse

resignare purè, ac simpliciter beneficium.
 Verum neq; in eo c. referente, habetur, ex-
 côicatum modo dictam optionem, seu ele-
 ctionem beneficij facere non posse; sed so-
 lum narrans Papa, quod excôicatum illum
 faciebat absolui, mandat Ordinario, vt ei
 relinquat alterã ex duabus Ecclesijs, quas
 obtinebat ab ipso obtinente eligendam.

Limitanda vero est principalis, & cõior
 nostra conclusio, vt non procedat vbi ex
 speciali statuto, vel consuetudine optãdus
 sit Canonicatus, vel alius titulus, aut etiam
 portio, vel præbenda, quæ annexi habeat
 ordinem sacrum; aut vbi requiratur in op-
 tione noua collatio, per ea, quæ tradit Hie-
 ron. Gonz. in comm. d. reg. 8. Canc. Apost.
 glos. 34. num. 71. cum duob. seqq.

¶ VAERO TERTIO, An absentes
 ab Ecclesia, saltem ex iusta cau-
 sa, possint optare.

¶ Prima Conclusio. Probabile
 31 est, quousq; ꝛ absentes optare posse: ita
 colligitur ex Doctoribus infra allegandis,
 in sequenti conclusione, dum. n. quærunt,
 anposito statuto, vel consuetudine, quæ
 dat optionem præsentibus tantum, absen-
 tes in seruitio Ecclesiæ, vel Papæ vel alia,
 iusta de causa, ob quam præsentibus habeantur,
 optare possint, apertè supponunt, quod
 vbi non adsit talis specialis consuetudo, vel
 statutum, quod soli præsentibus optent, et nõ
 præsentibus optare poterunt: idemq; satis vi-
 detur esse de mente text. & Doct. d. c. si. de
 consuet. in 6. dum permittunt, ac volunt,
 optionem etiam per alios fieri posse; tem-
 pusq; ad optandum datum non currere, nisi
 a die scientiæ; vix. n. necessitas adesse vide-
 tur per alium optandi, vixq; ignorantia,
 præsumi posse, præterquam in absente. De-
 mû id ipsum probari potest ex ijs, quibus
 paulo post ostendemus, consuetudinè ex-
 tendi posse ad casum simile, & rationabilè.

Secunda Conclusio. Vbi statutum Eccle-
 siæ disponat, vel et consuetudo id solum
 obtinuerit, quod præsentibus optent, fortè
 quia numquã casus absentis euenit, vel et
 quod solum præsentibus optent, si casus eue-
 32 niat; certissimum est, ꝛ absentes in seruitio
 Ecclesiæ, vel Papæ optare posse intra vigin-
 ti dies a tempore scientiæ: ita Io. An. d. c. fin.
 sup. gl. verb. innitens, vers. item scias, & ibi
 Gem. in prim. 6. Ro. dec. 6. n. 2. de consuet. in
 antiquior.

antiquior, quicquid in contrarium voluerit Archidiaconus. Butr. & Ioa. de Lig. d. cap. fin. ex eo, quia consuetudo sit stricti iuris, atque adeo non extendenda, l. 1. C. de emancip. lib. cap. fin. de offic. Archidiaconus, cum similib. maxime, quando contra ius est, cap. cum in tua, cum ibi not. de decim. quorum etiam sententia favere videtur Sacra Congregatio, quæ præest interpretationi Trident. Concil. dum ad sess. 24. cap. 12. de reform. in vna Casalen. dicitur declarasse, clericos, qui habent facultatem percipiendi quotidianas distributiones in Ecclesia Collegiata, in qua beneficium obtinent, quando resident in Parochiali, non posse eo tempore optare, quod si optent, optiones nullas esse; loquitur autem Congregatio, ut quidam rerum, de absentibus non modo ab Ecclesia collegiata, sed etiam à ciuitate, de ijs nimirum, qui habent Parochialem extra ciuitatem, dum vult, quod isti canonici, quando veniunt ad ciuitatem, vbi est canonicatus, debent Choro interesse ad hoc, ut percipere possint distributiones. Illi autem qui priorem sententiam nobiscum tuentur, mouentur duplici ratione: Primo, 33 quia isti habentur de iure pro presentibus, ut de seruitio Papæ habetur in cap. cum dilectus; de seruitio Episcopi, in cap. de cetero, & cap. ad audientiam; de seruitijs demum Ecclesiæ, in cap. ex parte, l. 2. de cleric. non residen. & cap. vnico. eod. tit. in 6. & in cap. cum non deceat, de elect. eod. lib. ac de absentibus causa studij, cap. tuæ fraternitatis, de cleric. non residen. cap. licet de preben. cap. fin. de magist. c. 2. de priuil. in 6. Conc. Trident. sess. 7. cap. 1. de reform. quæ iura loquuntur etiam ad effectum percipiendi fructus in absentia, optiones autem, sicut & præminentia, sunt fructus, & emolumenta possessionis beneficij, seu officij, ut post Glos. in cap. cum olim, verbo, capitulo, de maior. & obedient. Io. Selu. tract. de benefic. 3. par. 4. par. princ. quæst. 40. nu. 4. tenet Hier. Gonzal. d. Reg. 8. §. 3. præem. num. 26. Cassad. decil. 3. de pensio. num. 6. Ex quo colligitur ampliatio huius conclusionis, ut procedat etiam in absentibus causa studij, & in seruitio Ecclesiæ; nam & hi optare po-

terunt, etiam stante statuto, vel consuetudine, ut soli presentes optare possint. Verum de hoc latius paulo post. Secundo, quia, si dicatur, hos casus fictos esse, consuetudinem autem non extendi ad casum fictum; adhuc id non habebit locum in hac consuetudine, cum non sit contra ius secundum aliquos; ea vero procedunt in consuetudine contra ius, per not. in c. susceptum, de reser. in 6. & d. cap. cum in tua, de decim. & in l. omnes populi, ff. de iustit. & iur. Sed admissa pro nunc sola prima ratio, quæ solida est, & tangitur per Ioan. And. quoniam secunda, licet valere possit in sententia Gemin. Franc. & aliarum, qui, ut supra cap. 2. quæst. 2. concl. 1. vidimus, tenuerunt, consuetudinem optandi esse præter, non contra ius; atque etiam in sententia Gonzal. d. Glos. 34. nu. 11. & 12. vbi distinguit de consuetudine optandi contra, vel præter ius, ut ibid. retulimus; qui ideo d. Glos. 34. nu. 89. & 90. dicit, quod dictante statuto, aut consuetudine, presentes optare posse, absentes in seruitio Papæ, vel Episcopi optare tunc poterunt, cum huiusmodi statutum, vel consuetudo optandi est præter, secus si contra ius; quæ distinctio admittenda non est, tum ex ibid. & concl. 2. à nobis adductis, tum ex mox dicendis. Nobis tamen, qui contrarium post Rot. & alios ibid. ostendimus, non modo non suffragari, sed & valde aduersari videtur; ideo tam pro eius solutione, quam pro dilucidatione multarum rerum, quas supra hoc eod. tract. sparsim attigimus, aliqua hic de consuetudinis extensione adnotanda sunt. In qua materia, ut admit- 34 tamus tanquam regulare, & consuetudinem illam, quæ contra ius est, non extendi neque de casu vero ad fictum, neque de loco ad locum, neque de persona ad personam, ut concludunt communiter Doctores, in l. de quibus, ff. de leg. 1. quod non ratione. ff. eod. & l. 3. §. hæc autem verba, ff. de negot. gest. Gem. Fran. & Archid. loc. cit. & satis patet tum ex Doct. quos late refert Roch. Cur. c. fin. ext. de consuet. sess. 4. nu. 1. vsque ad 10. tum ex tex. d. l. quod non ratione, c. quod translationem, de off. Leg. c. fin. de off. Archid. & d. l. 1. C. de emancip. 35 lib. cum similib. quod idem in statuto tradunt

dunt post. Imo. & alios Gemin. d. c. fin. nu. 7. & ibi Add. communemq; sententiam esse dicunt Alex. cōf. 88. col. pen. lib. 7. Crau. conf. 205. nu. 25. Suar. in Thef. recep. sent. 36 lit. S. num. 187. Id tamen ꝑ perpetuum non est, vt patet ex ijs, quæ fusè inter talios tradit idem Cur. d. sect. 4. num. 12. vsque ad 23. & Fel. in cap. auditis, colum. 4. & seqq. de præscript. Quod vero ad rem nostram facit, duas præcipuas restrictiones admittit ea conclusio. Quarum altera 37 est, vt non procedat, ꝑ quando in casu omissio, a consuetudine militat eadem omnino ratio; tunc enim iam non dicitur fier. extensio, sed ille casus includitur in ratione consuetudinis: ita voluit Glos. in cap. 7. in verbo, Italia, de tempor. ordin. quam sequitur Abb. in c. at si clerici in princip. colum. antep. de iud. & alij, quos late refert Curt. d. sect. 4. nu. 23. iunctis per eum prius not. num. 12. Altera est, vt non procedat, quando duo ꝑ æquiparantur à leges tunc enim consuetudo superueniens in vno extenditur ad aliud, ita Abb. communem dicens, in cap. de multa, super Glos. in eadem, de præben. Butr. d. c. fin. colum. 34. vers. fallit tertio, ext. de consuet. ibique late Cur. d. sect. 4. num. 14. idem etiam tenet post Imol. Gemin. d. cap. fin. in prin. num. 7. de consuet. in 6. & ibi Add. post Rom. conf. 105. nec non Fran. d. c. fin. num. 2. Et ratio est, quia tunc extensio non fit ab homine, sed a lege ipsa, vt per Curt. loc. cit. & in specie de absentibus ab Ecclesia, quod statutum, vel consuetudo loquens de præsentibus ꝑ extendatur ad casum fictum, tradunt Abb. & alij in d. c. eum dilectus, & c. ad audientiam de cler. non residen.

40 Ex his inferitur primo, ꝑ consuetudinem inductam in vna Ecclesia de optando non extendi ad aliam, quamuis sit illi subiecta, vt patet ex ijs, quæ fusè tradit Curt. d. sect. 4. num. 7. & 17. vbi post Abb. in cap. eum olim. de consuet. & alios ostendit, id verum esse in quavis consuetudine, vt non extendatur de Ecclesia ad Ecclesiam, quod tamen fallit, si ea sit præter ius. Secundo 41 inferitur, quod stante consuetudine, ꝑ quod Canonice non possit optare, nisi semel; tunc, si is semel; optauit, licet moueatur sibi lis super præbenda optata, tamen non

poterit aliam optionem facere; vt in specie voluit Calder. conf. 6. tit. de consuet. per totum; quem sequitur etiam Curt. d. num. 7. Philip. Prob. ad Io. Monac. d. c. fin. nu. 32. & Hier. Gonzal. ad Reg. 8. Glos. 34. num. 87. qui numer. 88. post Bellam. decif. 220. & Prob. sup. nu. 29. bene docet, secus esse, vbi statutum, vel consuetudo simpliciter permittat optionem. quamuis 42 possit redire ꝑ ad suam, si pendente lite inter eum, & alium, qui optauit eandem præbendam succumbat, quando referuauit sibi iura pristina, ita optando, quatenus præbenda optabilis sit nec aliter, nec alio modo, & c. vt late & optime tradit Alb. consil. 347. nu. 4. & seqq. volum. 4. interim vero debet permanere in possessione sua, vt idem ostendit num. 1. & 2. de his tamen nos latius infr. cap. 5. quaest. vlt. Tertio inferitur decisio illius quaestionis, an stante consuetudine in Ecclesia, quod antiquior possit optare; si prior in data, sit secundo receptus, is præferatur posteriori in data, prius tamen recepto; quando per illum non stetit, quin prius reciperetur. quamuis enim videatur, quod non, ex eo, quod prior in data sit sicte primo receptus. Tamen ꝑ contrarium pulchre decisum fuit per Rot. Rom. decif. 6. num. 2. de consuet. in antiquior. tum ob alias rationes, tum maxime, quia illa secunda receptio retrotrahitur, ex quo primus impetrans erat primo recipiendus, nec per eum stetit, quin reciperetur: & subiicit, quod ita per tres sententias fuit pronunciatum. Rot. sequitur Prob. ad Io. Monach. d. cap. fin. num. 27. vers. & pro intento, de consuet. in sexto. & Curt. d. sectio. quarta, num. vndecimo, vbi assignando rationem rationis subdit, non ob stare, quod talis non si vere primo receptus; quia casus fictus æquiparatur vero in terminis prædictis, 44 cum conditio ꝑ habeatur pro impleta, quando non stat per implere debentem. l. iure ciuili, ff. de cond. & demonstr. & cap. cum non stat. de regul. iur. in 6. cum similibus quod etiam adnotasse videtur ibid. Rot. dum ad hoc allegat d. l. iure ciuili, & c. tibi, qui, de refer. in 6. facit & optime ad hanc decisionem tex. in c. eum, cui, de præben. in 6. vbi mandat Pontifex, ante ferri in provisione eum, qui prior est in data, licet

licet posterior sit in receptione illo, cui postea similis gratia facta fuit, & prius fuit receptus. Et hæc erit singularis limitatio, si est vera, ad 4. conclusionem supra positam, hoc eod. c. q. 1. dum ostendimus, regulariter antiquiores in receptione de iure præferri ceteris in optando. Pro qua limitatione, & opinione faciunt alia ad id adducta a Iosep. Gonz. in suis q. legal. q. 14. & Hier. Gonzal. d. Glo. 34. nu. 49. & 5. 3. præem. num. 32. & seqq. & qui tamen ibi num. 36. & à num. 23. ad 31. pro contraria sententia multa adducit, quæ satis urgent, præsertim vero num. 24. dec. Rot. Ro. in vna Vicen. præcedentiæ, 17. April. 1594. cor. Gipso; quæ fuit confirmata in vna Burgen. de Velorado, 30. Aprilis 1599. coram Litta, & aliàs sæpe. Ipse vero primam illam cum his decis. optime conciliat d. num. 49. & latius d. §. 3. a. num. 37. ad 43. hoc modo, vt semper, & regulariter sit præferendus primo loco receptus, licet vltimo loco fuerit prouisus, & per prius prouisum non steterit, quin prius reciperetur, vt hæc modernæ decis. cantant: hæc vero regula moderanda sit, & limitanda respectu eius, qui mouet litem, & dedit causam impedimento, vt ante prouisus possessionem capere non posset, arg. l. in fundo, ff. de rei vendic. cap. sedes, & cap. ex tenore, de rescrip. cum alijs traditis per Afflic. decis. 302. num. 1. vbi dicitur, quod possessio non capta dolo aduersarij in eius præiudicium capta censetur. plura similia habet Odd. de restit. in integ. quæst. 12. idem Gonzal. d. commen. Glof. 27. ex num. 45. & Glof. 55. ac d. §. 3. num. 40. 41. & 42. vbi eandem distinctionem, & concordiam colligit ex tenore ipsarum decisionum; cum antiqua loquatur in impedimento a receptione priori facto aduersarij; modernæ vero decisiones in impedito aliunde, vt idem Auctor late deducit. Inferitur etiã

45 quarto ratio prioris rationis ex illis, quibus supra hac ipsa conclusione ostendimus, absentes in seruitijs Papæ, vel Ecclesiæ optare posse tamquam præsentibus, ex eo nimirum, quia casus ille fictus præsentis a iure æquiparatur vero in iuribus ibi

46 alleg. Quinto colligitur ob eandem rationem idem dicendum esse de absentibus in seruitio Episcopi, propter tex. in d. cap.

de cetero, maxime autem, d. c. ad audientiam, de cleric. non resid. vbi expresse probatione, cur fructus præbendæ ij percipere debeant, subdit Pontifex, cum absentes dici non debeant, sed præsentibus, quitecum, (Episcopum alloquens) pro tuo, & ipsius Ecclesiæ seruitio commorantur: ibique notant Abb. & alij ex eo tex. q. statutum disponens in materia iuris, verificatur etiam in casu ficto, quando casus fictus, & verus æquiparantur a iure; & in terminis de optione ita voluit Io. An. d. cap. fin.

47 Sexto inferitur, si secus videri dicendum in ijs, qui absunt causa studij ex licentia, Prælati, vel Papæ, iuxta tex. in c. relatum, & c. tuæ fraternitatis, de cler. non residen. c. licet, de præb. c. fin. de magist. & absolute c. 2. de priuil. in 6. & Conc. Trid. sess. 5. cap. 1. de ref. vt ij optare non possint, cum a iure expresse non æquiparentur præsentibus. Contrarium tamen puto verius, cum non requiratur, quod expresse a iure dicatur, quod pro præsentibus habeantur, sed sufficit, quod in effectu idem illis a iure concedatur, quod præsentibus, vt patet ex ijs, quæ tradit late Curt. d. lect. 4. num. 14. in d. autem iuribus aperte disponitur, si quod absentibus causa studij percipiant fructus præbendarum suarum: & hoc est de mente Io. And. Gem. & Franc. post Anchacr. d. c. fin. de consuet. in 6. dum

48 illud solum volunt, si eos, qui non a iure, sed ex priuilegio percipiunt fructus, ac si residerent, optare non posse, & gaudere alijs iuribus, & priuilegijs, quæ præsentibus competunt tam de iure communi, quam ex consuetudine, vel statuto, vt ait Franc. d. cap. fin. in princip. num. 7. quod idem quoque sentire viderur Gig. d. quæst. 63. num. 16. dum ad Franc. le remittit. Inferitur denique solutio rationis Arch. & Io. de Lig. d. c. fin. dum probare contendunt, absentes in seruitijs Papæ, vel Ecclesiæ optare non posse, quia consuetudo non sit extendenda; ac simul etiam patet explicatio secundæ rationis per Doct. alicui ad confirmationem nostræ sententiæ, cuiusque solutio, quatenus nobis aduersari videbatur tenentibus contra eos, consuetudinem optandi non esse præter, sed contra ius. Quamquam & aliter ad illam responderi potest, quod nimirum consuetudo contra

50 ius tunc demum non extendatur ad casum fictum, quando ea ita contra ius est, ut vel ea ipsa a iure improbetur, vel id saltem, quod per eam disponitur, directè, & expressè reprobetur, non autem solum indirectè; consuetudo autem optandi nõ est expressè improbata a iure, immo permissa, ac quodammodo approbata, rationi atque æquitati innititur, ut tradunt glos. & Doct. d. cap. fin. & nos ostendimus supr. cap. 2. quæst. 1. neque id, quod per hanc consuetudinem, & statutum inducitur, ut antiquiores eligant meliores præbendas, cum vacauerint, improbatur directè, & expressè a iure, sed solum indirectè, dum prohibet, ne beneficia sine canonica institutione obtineantur; & similia, quib. d. cap. 2. quæst. 2. concl. 1. ostendimus, consuetudinem optandi esse non præter, sed contra ius, hoc est, contra communes, & generales iuris regulas, non autem specialem, & expressam eadem in re decissione, ac dispositionem. Declaratio vero illè Sacræ Congregationis, ubi tamen adfit, optime procedit in casu, de quo loquitur; tum quod ille canonicus, qui habet parochialem extra ciuitatem, non habetur de iure communi pro præfentis; sed ille dumtaxat cuius Canonicatus, vel Dignitati ipsa cura annexa est, ut constat ex Trid. Conc. sess. 22. c. 3. de reform. atque ita ad huius cap. interpretationem eandem Sacram Congregationem distinxisse, ac declarasse fertur; ac sentit Garz. tract. de benef. 3. par. cap. 2. num. 337. quare hic aliens poterit optare, non ille, & sic non obstat huic posteriori conclusioni: tum etiam in odium eius, qui plura beneficia incompatibilia impetrauit; & sic non obstat etiam priori conclus. quam probabilem diximus.

Quod si tandem petas, quid dicendum sit, ubi clericus ab Ecclesia absit cum fructuum perceptione, distributionibus quotidianis exceptis, non ex priuilegio in iure scripto, sed ex speciali Sedis Apostolicæ indulgentia, iuxta cap. fin. de rescript. in 6. cum similia, an is optare possit. Breuiter respondendo negatiuè, prout respondi fertur Sacra Congregatio in d. declaratione ad cap. 3. sess. 22. & ratio esse potest, quia, licet optio sit quidam fructus beneficij, ut sup. diximus; & exceptio distributionum

firmare videatur regulam in ceteris retribus non exceptis, ad §. ut autè, Auth. de nõ alien. Tamen, cum priuilegium, seu dispensatio contra ius sit res odiosa, & strictè interpretanda, c. 1. & 2. de fil. presb. in 6. non debet prædicta indulgentia extendi ad fructus beneficij non ita propriè dictos, cuiusmodi est optio, nisi forte Summus Pontifex in eadem indulgentia, & concessione fructuum in absentia vteretur dictione, quoscunq; aut alia vniuersali, quæ quidem apta est ea etiam comprehendere, quæ in propriè alicuius nominis, reuè appellatione veniunt, ut late tradit Rebus. in l. creditorum, circa medium, ff. de verb. signif. Gomez. ad reg. de exprim. val. benef. q. 1. & Tiraq. de retract. lign. §. 1. gl. 7. n. 20. cum seqq. exceptio quoq; nõ firmat regulam in casibus non exceptis, quando non constat de iure præseruato sub regula comprehensio, vel quando induceretur iuris cõis correctio quoad casus non exceptos, ut post Fel. c. quoniã frequenter, n. 2. & 3. ut lit. nõ contest. atq; alios docet Gonz. d. reg. 8. glo. 13. n. 25. Id autem, præter casum dictionis vniuersalis, de quo mox diximus, temperandum quoq; est, ubi expressim consuetudo esset inducta, vel statutum dictaret, quouis licitè absentes optare posse, prout etiã contineri dicitur in vltimo allegata Sacræ Congregationis declaratione.

¶ VAERO QVARTO, An optio possit fieri per alium, seu alicuius alius nomine meo possit optare;

- 52 Prima Conclusio. Potest quis tunc optare per procuratorem habentem speciale mandatum. ita ex hoc tex. colligunt hic Doct. cõmuniter; inquit. n. textus, possunt, cum vacant, per se, vel per alios optare præbendas; & probatur, tum quia regula est, quod potest quis per alium id, quod potest facere per se ipsum, c. potest quis de reg. iur. in 6. & qui per alium facit, per se ipsum, facere videtur, c. qui facit, eod. tit. & lib. cum similia, tum quia tunc possunt per procuratorem, ea fieri, quæ specialiter non prohibentur, §. 2. inst. per quas personas, l. 1. §. casus autem, ff. de procur. cum ibi not. per Doct. Et de hoc nulla est difficultas.
- 53 Secunda Conclusio. Potest fieri optio etiam a procuratore, nõ habente speciale mandatum qui tamen

men constitutus sit cum libera, iuxta formam tex. in cap. qui ad agendum, de procur. in 6. ita Io. An. Butr. Gemin. & Franc. d. fin. de consuet. in 6. Ratio est, quia hic
 56 procurator ꝑ equiparatur habenti speciale mandatum, vt habetur in d. cap. qui ad agendum, immo & potest ea quæ potest dominus, vt notant glos. & Doct. in l. procurator, cui, ff. de procur. Ad hoc idem allegant Doct. præcit. text. in d. l. procurator, qui quidem optimus est: dicit enim ibi Paul. I. C. procurator, cui generalis, & libera administratio bonorum commissa est,
 57 poterit ꝑ exigere, nouare, aliud pro alio permutare.

Tertia Conclusio. Si procurator habeat generale mandatum, vel negotiorum gestor optet nomine meo, & ego ratam habeam optionem, ꝑ valebit optio. ita Arch. Io. And. Gemin. & Franc. d. cap. fin. opt. tex. in l. si ego, ff. de neg. gest. vbi dominium
 58 ꝑ pecuniæ solutæ negotiorum gestori creditoris acquiritur creditori rati habitatione per eum secuta, & l. communis seruus §. si ff. de procur. vbi, si procurator habens generale mandatum, vt vult glos. vel, vt Bart. & alij, nullum habens mandatum rem-
 59 emat, acquiritur domino possessio, si ratam habeat emptionem. Immo etiam fortè idè erit, ꝑ si quis nomine alterius optet, & is ratum habeat, vt satis apertè tenet idem Archid. Io. And. Gemin. & Franc. loc. cit. & facit text. in c. accedens, de præbend. & in cap. si tibi absenti, eod. tit. in 6. vbi potest quis ꝑ per alium, seu alius pro eo beneficio intestiri, eique illud conferri, licet is ius in beneficio non habeat, nisi secuta acceptatione, vt dicitur in cap. si tibi absenti, fauet etiam tex. in d. l. communis seruus, §. fin. ff. de procur. secundum intellectum Bart. & aliorum illum exponentium de eo qui nullum habet mandatum: facit & glo. in c. nonnulli, §. sunt & alij, ibique Fel. num.
 60 45. & alij, dum volunt, ad impetrandum
 61 beneficium ꝑ non requiri mandatum saltem speciale. Facit demum text. d. cap. fin. dum absolute permittit, quod per se, vel per alios possit fieri optio. Illud sanè certum ꝑ mihi est, coniunctam personam si ne mandato admitti debere ad optandum, admittitur enim in beneficialibus, vt post
 62 Bart. & Imol. voluit ꝑ Fel. d. §. sunt & alij,

num. 45. & 46. sacisque colligitur ex tex. d. §. sunt & alij, in fi. qui admittit coniunctam personam etiam in rescriptis ad lites, in quorum tamen impetratione paulo ante requirit speciale mandatum, quod in beneficialibus non requirit, mox ex Fel. & alijs diximus; & alias generaliter admitti debet ꝑ coniuncta persona, si caueat de rato, vt patet ex tex. d. §. sunt & alij, & l. fed & hæ, in princip. ff. de procur. vbi Doct. Cou. lib. 1. var. resolut. cap. 6. num. 5. Nicol. Moz. tract. de contract. tit. de mandat. num. 23.
 63 Sunt autem ꝑ hæ personæ coniunctæ, quæ sine mandato admittuntur, parentes, liberi, fratres, affines, & liberti, vt habetur in d. l. fed & hæ, in princip. ff. de procur. cum hoc
 64 discrimine, ꝑ quod ascendentes, & descendentes admittuntur vsque in infinitum, vt voluit ibi glos. in verbo, liberi, ceteri coniuncti intelliguntur, & admittuntur vsque ad quartum gradum, vt probat Felin. d. §. sunt & alij, num. 60. Bald. & Doct. d. l. fed & hæ, & Couar. d. num. 5. in princip. vltra quartum autem gradum arbitrarium est iudici, qui dicantur coniuncti, vt ibid. dicit Felin. & num. præcedenti, vbi etiam post Abb. num. 10. & alios tradit, vltra quartum gradum attendi debere consuetudinem patriæ, vel etiam Curie, in qua facienda est impetratio, & præterea affectionem, quod & late ostendit Menoch. de arbitr. iud. lib. 2. cent. 2. casu 146. num. 5. 6. & 8. Plura de coniuncta persona, quando admittenda sit in iudicio, vel extra, & quomodo, præter Doct. d. §. sunt & alij, & l. fed & hæ, cæterosque Doct. allegatos, videndum est nouissimè Fernan. Vasq. lib. 2. controu. vsu freq. cap. 23. num. 6. 7. 8. 9. 12. & 13. vbi hanc rem examinat. quem Auctorem nunc dumtaxat prodeūtem post primam huius operis editionem vidimus, & cautè in aliquibus legendum admonemus. Secus autem dicendum
 65 erit ꝑ de canonico, aut alias coniuncto conjunctione spirituali, nam non poterit pro alio sine mandato impetrare, aut acceptare beneficium, vt in specie tradunt Specul. tit. de rescript. præsentatione, §. ratione autem impetrantis, vers. sed, numquid Canonicus, Io. And. d. §. sunt & alij, & ibi late Fel. num. 55. quare idem dicendum erit in optione. In omnem vero casum etiam in
 66 coniuncta persona carnali conjunctione requi-

69 ¶ requiritur rati habitio, vt post Hofst. Ioa. And. & Imo. in cap. ex parte, de rescrip. tradit Fel d. s. sunt & alij, num. 53. illudque solum differt a ceteris, quod sine mandato cum cautione de rato omnino admitti debet, vt ex Doct. sup. cit. liquet, & Ias. in l. exigendi, limit. 12. C. de procur. qua tamē in re illud probabile mihi est, quod, vbi cō iunctus, de cuius interesse agitur, sciret, cō iunctum pro se agere, vel negotium gerere, idque pateretur, inde resultaret tacitum mandatum, ita, vt necessaria non sit rati habitio, vt ex Alex. l. sepe, num. 88. ff. de re iud. de communi attestante, Bur. & Imo. in cap. ex parte Decani, eod. tit. ul. & alijs tradit Vasq. d. cap. 23. controuersus, freq. n. 6. licet ipse dissentiat, vbi in iudicio coniunctus agit; quod & ego facile admitto, propter maximum prauidium, quod ex iudicij paratur, non autem sic in extraiudicialibus maxime leuioris momenti, qualis est mutatio praebendae, quae fit per optionem, & vt plurimū melioris, ac pinguioris, vel certē rationabiliter gratioris. Quod si quaeratur, An interim, dum sequatur ratificatio optionis per antiquiores; iuniores possint optare; Respondeo probabile mihi esse,

70 ¶ quod absolutē optare non possint, arg. rex. cum ibi not. in cap. si tibi absentis, de praeb. in 6. vbi collator non potest resillire a collatione per alium absentis facta, nec potest fieri alia collatio pendente acceptatione; seu tempore ad acceptandum, quod idem fere habetur in clem. cum ei, quem, s. secus, cum ibi trad. per Card. & alios, de concess. praebend. conditionaliter vero poterunt, sic, vbi per antiquiorem optio non ratificetur, vel non intra debitum tempus, opto vacantem, & si is optauerit legitime, opto illius praebendam, per ea, quae dicam infr. cap. seq. quæst. 1. conclus. 1. & cap. 6. quæst. 3. ad fin.

QVAESTIO QVINTA, An Clericus Ecclesiae Collegiatae, qui non sit in sacris constitutus optare possit.

71 Præmitto primo, regulariter ¶ clericum Ecclesiae cuiuslibet Cathedralis, aut Collegiatae ad effectum, vt habeat vocem in Capitulo, debere saltem esse constitutum in ordine Subdiaconatus; ita expressē dicitur in clem. vt ij. qui, quæ est 2. de at.

& qual. & ord. præficien. vbi glo. & Doct. eam rem tum adnotarunt, tum latius quoque pertractarunt. idem etiam cauentur in Trident. Concil. sess. 22. cap. quarto, de reformat. Subdiaconatus autem ¶ primus est ex sacris ordinibus, vt glof. & Doct. omnes d. clement. 2. tradiderunt, constatque ex cap. primo, & cap. erubescant, totaque fere distinct. 32. quidquid antiquioribus Canonibus sancitum fuerit, de quibus distinct. 31. fere per totam.

Præmitto secundo, quosdam actus Clericorum Ecclesiae Collegiatae ¶ dici Collegiales, qui sine toto Collegio, eiusue maioris parte expediri non possunt, prout ¶ est regulariter electio, vt patet ex toto fere titulo de election. ext. & in 6. quidam sunt ¶ non collegiales, qui expediuntur ab illis Clericis tamquam a singulis, seu a priuatis; prout ¶ est passiuā delegatio causae, eiusque cognitio, cap. statutum, de rescrip. in 6. age re pro praebenda, cap. ex litteris, de probat. Episcopum associare, fructusque percipere, cap. de cætero, & cap. ad audientiam de cler. non resid. cum sim. Ecclesiam defendere, cap. ex parte, de concess. praebend. cap. generali, de elect. & cap. secundo, de reb. Eccles. non alien. in 6. habere stallum in Choro, cap. dilectus il. 1. de praeb. cum suis concord. ita fere distinguit glof. dict. clement. 2. in princip. verb. in Capitulo, quam ibi Paul. Zenzel. Card. & alij sequuntur. His positis, sit.

Prima Conclusio. Clericus Ecclesiae Cathedralis, seu Collegiatae ¶ optare potest praebendam, & domum vacantem, quamuis non sit constitutus in sacris, seu in ordine Subdiaconatus. ita expressē tradit glof. dict. clem. 2. in princip. verb. in Capitulo, quam glof. satis sequitur ibid. Card. quæst. nona, & ceteri fere omnes interpretes, & Hier. Gonzal. quem non nisi post hæc scripta vidi, ad reg. 8. Cancell. glof. 34. num. 128. & seq. Mouentur autem omnes ob eam ¶ rationem, quod ¶ actus iste, nimirum optionis, non sit Collegialis, & competat ex canonibus, & praebenda, non ex voce Capituli; verum nullum horum probant glof. & Doct. loc. alleg. ego autem, primum illud, quod nimirum actus optandi non sit actus collegialis, ex eo probo, quod, licet ius ipsum optandi inductum seu ex statuto, seu etiam

etiam ex consuetudine dici possit compe-
tere ipsi capitulo, vt admonuimus supr.
hoc eod. tract. de Option cap. primo, quæ-
stion. secunda, num. decimo quinto, cum
seq. 7. & cap. sexto, quæst. quinta, num. 72. ta-
men actus ipse optandi, seu ipsa actualis
optio competit Clericis, non vt Collegiū
constituunt, sed vt singulis, vnde videmus
aliquos præferri alijs in optando, nimirum
antiquiores iunioribus, vt supr. cap. primo,
quæst. secunda, num. 15. cap. quarto, quæst.
prima, concl. 4. & cap. quinto, quæst. prima
concl. quinta, & quod magis ad rem no-
stram facit, dict. cap. quinto, quæst. tertia,
concl. prima demonstramus, vel non esse
necessarium consensum Capituli, sed
sufficere, vt optantes notificent capitulo
optionem a se factam, & consensum requi-
rant, licet non obtineant, eo, quod optent
vigore consuetudinis iam inductæ, vel cer-
tè consensus ille requiritur ad hoc solum,
vt admittantur ad præbendam, seu domum
optatam, non autem ad hoc, vt optent. ex
78 quo etiam patet ¶ tertium, quod nimirum
optare non competat, aut pendeat ex vo-
ce Capituli, nimirum ex eo, quod quis ha-
beat vocem auctiuam in Capitulo, sed ad
summum ex voce passiuæ, quæ quidem
79 ¶ non denegatur etiam non constituto in
sacris, vt inter cæteros adnotauit Card. d.
clem. 2. in princip. num. 13. seu quæst. 10.
& ibid. Laudun. Anch. & alij. Denique
quod optio regulariter competat ex cano-
80 nia seu præbenda ¶ quod erat alterum as-
sumptum, sed non probatum a glos. ex eo
probari potest, quod supr. cap. 3. quæst. 3.
diximus, satisque comprobauimus, regula-
riter in Canonicibus dumtaxat, & præ-
bendis locum habere optionem, & cap. 1.
quæst. 2. & cap. quarto, quæst. prima, concl.
1. Canonicis ius optandi præcipue compe-
tere, vt constat ex dict. cap. fin.

Secunda Conclusio. Potest consuetudi-
81 ne, & statuto induci, vt clericus Ecclesie
Collegiatæ non constitutus in sacris præ-
bendam, seu domum optare non possit. ita
glos. d. clem. 2. in princip. verb. in Capitulo
cum enim dixisset, puto quod talis Cano-
nicus non in sacris præbendam, & domum
optare possit, sicut constitutus sacris, sta-
tim subiicit: si Ecclesie statutum, vel con-
suetudo non obuiet; quam glos. ibi Anch.

& alij approbarunt; id tamen neque glos.
neque Doct. comprobarunt; nos vero illa
generali ratione comprobare possumus,
82 quod ¶ magna est vis consuetudinis, cap.
cum consuetudinis, de consuet. eaque
83 induci potest ¶ etiam contra ius, modo
non inferat grauenam Ecclesie, sitque ra-
tionabilis, & legitime præscripta, cap. 1. &
cap. fin. cum vtrobiq; not. eod. tit. statutum
84 vero Ecclesie ¶ præterquam quod regula-
riter exæquatur consuetudini, cap. 1. cum
ibi traditis per glos. & Doct. de constit. in
85 6. adhuc regulariter fieri ¶ potest ab infe-
rioribus, non solum vbi non obuiet iuri cõ-
muni; vt constat ex tex. vbi glos. & Doct.
85 in cap. quod ¶ super his, de maior. & obed.
& in clem. ne Romani, cum simil. sed &
contra ius, vbi agitur solum de præiudican-
do iuri quærendo non quæsto, vt ostendi-
mus in materia optionis hoc eod. tractat.
cap. secundo, quæst. 3. ante med. In casu au-
86 tem nostro adest rationalitas, ¶ nimirum,
vt ij, qui diuinis in Cathedralibus, vel Col-
legiatis Ecclesijs sunt mancipati officijs,
ad suscipiendos sacros ordines propensius
inuitentur; quam rationalitatem in simili
casu his planè verbis approbavit Conci-
lium Viennense d. clem. vt ij, qui in primis
verbis, de æt. & qual. & ord. præf. Prætere-
id contra ius non videtur; immo potius ip-
sa consuetudo, seu statutum optandi, sal-
tem vbi præbendæ sunt distinctæ, contra
ius est, vt fuse ostendimus supr. hoc eod.
tract. de Option. cap. 2. fere per tot. sed vbi
etiam contra ius esset, quod Clericus Ec-
clesie collegiatæ in sacris non constitutus
optare non possit, adhuc non agitur de
præiudicando iuri Ecclesie quæsto, sed
quærendo, per ea, quæ nos in casu conuer-
so tradidimus d. cap. 2. quæst. 3. circa me-
dium, & in simil. glos. d. cle. vt ij, qui, verb.
in posterum; per illud enim statutum, &
consuetudinem propiudebitur optionibus
in posterum faciendis, non autem iam fa-
ctis. Denique hæc ipsa nostra conclusio
ex ijs optimè in fortioribus teminis con-
firmatur, quibus infr. hoc eod. tractat. de
Option. cap. 8. quæst. 3. concl. 2. ostende-
mus, posse per statutum Ecclesia simul, &
Episcopi tolli ab Ecclesia tam consuetudi-
nem, quam statutum optandi: si enim po-
test in totum tolli statutum, & consuetudo
optandi,

optandi, proculdubio poterit multo magis tolli solum quoad hoc, vt ij, qui non sunt in sacris, optare non possint; nam cui licet, quod est plus, & maius, licet quod est minus, pluri, & maiori inest in eo iur. vulg. cum ibi not.

87 Tertia Conclusio. Clericus, & qui per Summum Pontificem fuerit dispensatus, vt non teneatur ad ordinem requisitum intra annum promoueri, adhuc post annum poterit optare, vt post Io. And. d. clem. vt ij, qui, ad glol. in Verb. annexi, de ætat. & qual. & ord. præfic. tradit Burgal. in tract. de irregul. & dispensat. par. 2. tit. de interpretat. dispensat. num. 25. quare ex mente

88 eorundem secus dicendum erit & in eo, qui non fuerit dispensatus; nam post annum infra, quem non est promotus ad ordinem requisitum, non poterit amplius optare, donec promoueat. Cui decisioni tunc non obstat quod paulo ante diximus, actum optandi proprie non esse actum Collegialem, sed singularem, & prouenire ex canonia, & præbenda; nam hoc admisso, dicitur, tunc propter culpam sicut in pœnam priuatur dimidia distributionum d. clem. 2. s. illi vero, ita etiam priuari iure optandi.

¶ VAERO SEXTO, An cæcus, mutus, surdus, aut aliter corpore vitiatum optare possit.

39 Premitto primo, & corpore vitiatos regulariter a sacris ordinibus suscipiendis, eorumque ministerio repelli, cap. hinc etenim, 49. dist. cap. 2. & tot. tit. de corp. vitiat. cap. qui in aliquo, dist. 5. 1. cap. 2. vbi Abb. & alij, de cler. ægrot. vel debil. late inter ceteros Albert. Trot. de vero & perfect. cler. lib. 2. cap. 16. Host. in sum. tit. de corp. vitiat. Couar. in relect. clem. si furiosus, 1. part. in initio, num. 5. Ignat. Lopez in addit. ad præx. crim. Diaz cap. 17. nuper edito, Gonzal. a Villadieg. in tract. de irregul. tit. de corpor. vitiat. fustimè Sim. Maiol. in simil. tract. lib. 1. c. 13. vlt. que ad 22. & Paul. Burgal. eod. tract. part. 5. tit. de corp. vitiat. fol. mihi 108. quorum vterque id latius prosequitur in singulis corporis vitijs, & defectibus. Qua tamen in re nonnulla hic breuiter adnotanda sunt. Primum, quod hodie non tam exacta deformitatis ratio habetur, vt an-

tiquitus Leuit. 21. sed sola deformitas repellit hominem a sacris ordinibus, quæ sacra ministeria tractare impedit, vt omnes citati Doct. adnotarunt, præcipuè vero Lopez d. cap. decimo septimo, num. sexto, vel si magnum scandalum generet, vt indicat idem Lopez d. cap. 17. num. 8. aperte vero, & late tradunt ceteri præc. Doct.

91 Secundo, quod ad hoc statim sequitur, notandum est, deformitatis vitium impedimentum præstare quoad ordines suscipiendos, quia quoad susceptos tantum inducitur irregularitas in illo actu ordinis, qui ob insignem deformitatem, vel defectum impeditur corporis vitio, vt pluribus inter cæteros comprobat Lopez d. cap. 17. num.

92 7. Tertio, quod, si quis membrum sibi propria culpa absciderit, irregularis efficitur, ne promoueri possit, etiam si ea abscissio nullum ordini impedimentum præstet, seu insignem deformitatem inducat, vt probant fuscè Couar. d. 1. part. in initio, num. 6. & Lopez d. cap. 17. num. 8. Quarto, quod exceptis casibus iure expressis, quibus inducitur deformitas impediens, aut non impediens, quos retulit inter alios Burgal. d. tit. de corp. vitiat. num. 4. in cæteris, quamam deformitas inducat irregularitatem, impedimentumque ordinis suscipiendi, relinquitur Episcopi iudicio, prout tradunt, de communiq; testantur Couar. d. num. 5. Lopez d. cap. 17. num. 16. & Menoch. lib. 2. de arbitr. iud. cas. 226. num. 8.

93 Quinto & postremo notandum est in hac irregularitate, quæ ex corporis vitio inducitur, regulariter per solum Papam dispensari posse, vt ex communi resoluunt Couar. loc. citat. num. 7. Lopez d. cap. 17. num. 15. & Villadieg. d. tractat. de irregul. cap.

94 vltim. Cum autem dispensatio sit stricti iuris, cap. 1. & 2. de fil. præsb. in 6. cap. cum illis, de præb. eod. lib. cum ibi not. &

94 suis simil. fit, & vt dispensatus ad ordines minores non censetur ad maiores, & dispensatus simpliciter ad ordines non censetur dispensatus ad beneficium, nisi forte ad vnum simplex; dispensatusque ad beneficium simplex non censetur dispensatus ad beneficium curatum, aut requirens personalem residentiam, vt constat ex Doct. in cit. iur. Maiol. dict. tract. de irregul. lib. primo, cap. 8. num. septimo, iuncto

iuncto lib. 5. cap. 51. num. 10. & Burgaf. eod. tract. de irregul. par. 2. tit. de interpr. extenf. & restrict. dispensat. fere per totū fol. mihi 32. & tit. de differ. & commun. diuers. termin. fol. mihi 39. num. 7. 11. 26. 29. 97 & seq. vbi etiam docent, * dispensatum in maiori censi dispensatum in minori, quod in illo maiori inest, per text. in cap. per venerabilem, qui fil. sint legit. ex quo Doct. omnes colligunt, in materia dispensationis admitti argumentum a maiori ad minus in eum sensum, quem mox diximus nimirum, quod concessa dispensatione quo ad maius, censetur etiam concessa, quoad minus, quod in illo maiori inest; non autem in eum sensum, in quo accepit. Couar. epit. de spons. & matr. 2. par. cap. 7. §. 8. num. 6. vt nimirum potestas dispensandi contra ius, vt fauorabilis, sit extendenda; quod etiam aduersatur ei, quod idemet paulo ante num. 2. circa principium, dixerat, dispensationem strictè intelligendam esse, nec admitti debere extra casum in ea expressum. nisi tamen vtramque opinionem conciliando, & in proprijs terminis intelligendo dicere velimus, ipsam 99 quidem potestatem dispensandi * fauorabilem esse, & extendendam, quomodo loquitur Couar. d. num. 6. & alij per eum allegati, huius vero potestatis exercitium, seu ipsam dispensationem esse stricti iuris, atque adeo nullatenus extendendam, nisi 100 * ad ea, quæ naturaliter, & necessario consequuntur, vt satis ostendit Burgaf. d. 2. part. tit. de diuers. & commun. diuers. termin. in mater. dispensat. num. 33. & 34. 101 exemplificans * in eo, qui dispensatur super pluralitate beneficiorum, vt censetur etiam dispensatus super residentia illis beneficijs annexa; & in minore dispensato, vt habeat beneficium curatum, quod videatur etiam cum eo dispensatum, vt non teneatur promoueri ad sacerdotium intra annum; atque ita reperi hanc conciliationem seu distinctionem afferri, & teneri per Felin. in cap. postulasti, num. 9. versic. considera secundo, & num. 10. vers. limita quarto, cum seq. de rescript.

Præmitto secundo, quod, licet forte de iure communi antiquo, vt voluit inter ceteros Abb. cap. 2. num. 5. de instit. non esset alicui præbendæ necessario annexus ali-

quis ordo, Dignitatibus exceptis, vt in c. 1. de æt. & qualit. tamen * post Trid. Concilium sess. 24. cap. 12. de reformat. saltem in Ecclesijs Cathedralibus, dimidiæ parti præbendarum, seu Canoniciatum annexus est ordo Sacerdotij, alteri vero dimidiæ Subdiaconatus, & Diaconatus; quibusdam etiam annexus est aliquis ordo ex statuto, vel consuetudine alicuius Ecclesiæ, aut etiam ex primæua institutione, vt tradit glos. communiter recepta d. clem. vt ij, qui, verb. annexi, de ætat. & qual. qui 104 quidem debet suscipi * intra annum a præbendatis, seu aliter beneficiatis in Ecclesijs cathedralibus, seu collegiatis, vt cauetur in d. clem. vt ij, qui, §. illi vero, & Trident. Concil. sess. 22. cap. 4. de reform. neq; 105 * Canoniciatum, portionem, aut dignitatem in ijs Ecclesijs poterit quis obtinere, nisi qui eo ordine sacro sit initiatus, quem illa Dignitas, præbenda, aut portio requirit, aut in ea saltem ætate constitutus sit, vt initiari valeat infra tempus a iure, & a Sancta Synodo statutum, hoc est, intra annum, vt constat ex dict. sess. 22. cap. 4. & sess. 24. cap. 12. de reform. necnon ex cap. licet canon. & cap. cum ex eo, de elect. in 6. cap. tertio, cum seqq. de ætat. & qual. & ordin. præficien. cum ibi not. per Glos. & Doct.

Præmitto tertio, quod connexorum, 106 * idem est iudicium, & quod in vno connexorum statuitur, ad aliud extenditur, l. cum actum, ff. de negot. gest. l. plerumq; ff. de ædil. edic. cap. translato, de constit. 107 cum simil. ideoque valebit * argumentum saltem negatiuum ab vno connexorum ad aliud connexum; quo spectat, quod late tradit Euerard. in loc. a destructione anteced. ad destruct. consequent. quod quando consequens sequitur ad antecedens frequenter, & vt plurimum, & non necessario, aut termini sunt conuertibiles, tunc destructo antecedenti destrui consequens; exemplificans in visitatione, quæ antecedens est, & procuratione, quæ est consequens; nam sublata visitatione, tollitur procuratio, sic igitur vbi beneficium requirit aliquem ordinem, cum ijs annexus sit antecedenter vel in actu, vel in potentia, proxima, ita, vt intra annum promoueri possit, & debeat qui illud beneficium

108 nescium obtinet, iuxta supra dicta in præced. præmiss. si quis in habilis sit ad ordines, & proculdubio inhabilis quoque erit ad beneficia actusque ab ijs necessario dependentes. His positis totam hanc quaestionem nonnullis propositis conclusionibus breuiter absoluemus.

109 Prima Conclusio. Vbi aliquis propter aliquod corporis vitium repellitur ab ordinibus annexis alicui præbendæ, vel collegiatae, & non poterit quoque in ea Ecclesia optare vacantem præbendam, aut portionem. Patet hæc conclusio: nam, vt paulo ante diximus, inhabilis ad ordinis inhabilis quoque est ad beneficium; inhabilis vero ad beneficium multo magis repellendus est ab actu, qui non fit nisi a præbendato, & beneficiato, cuiusmodi est optio vt quæst. præceden. concl. 1. ex glos. dict. clemen. vt ij, qui, Verb. in Capitulo, de ætat. & qual. alijque latius ostendimus.

110 Hinc inferitur, cæcum & qui repellitur ab ordine suscipiendo, & beneficio obtinendo, vt satis constat ex Simon. Maiol. dict. tract. de irregular. lib. primo, cap. 20. iunctis supra deductis in præmiss. vlt. non

111 & posse quoque optare, cum optio supponat beneficium; & hoc forte voluit Paul. Granut. in Addit. ad Iac. Simonet. tractat. de referuat. benefic. cap. 45. verb. non possit, dum probare contendit, cæcum optare non posse, de quo tamen latius infr. conclus. 4. Inferitur secundo, idem

112 dicendum & de muto, qui repellendus est ab ordinibus, iuxta late tradita per Maiol. dict. lib. primo, cap. 26. Tertio idem

113 de & surdo similiter, qui tamquam irregularis repellitur ab ordinibus vt fusc probat idem Maiol. dict. lib. 1. cap. 25. atque adeo a beneficijs requirentibus ordinem, & consequenter etiam ab optione, iuxta superius per nos latius deducta. Denique 114 idem & de alijs corporis defectibus repellentibus ab ordinibus, de quibus late inter alios Maiol. dict. lib. primo, cap. 13. vsque ad 27.

Secunda Conclusio. Corpore vitiatum 115 dispensatus ad ordines etiam & maiores non poterit optare præbendam vacantem. Probat hæc conclusio: nam dispensatus ad ordines non ideo est dispensatus ad

beneficium, nisi forte ad vnum simplex, vt sup. 1. præmiss. demonstrauius, quamuis autem Dignitas, canonicatus, aut portio in Ecclesia cathedrali, vel collegiata dici possit simplex beneficium; quatenus est sine cura, absolute tamen simplex dici non potest, quoniam requirit personalem residentiam, quod ex communi vii loquendi facit, vt beneficium simplex non dicatur: quod si beneficium huiusmodi ille dispensatus obtinere non potest, neque ei competere poterit ius optandi, quod a Canonica, ac beneficio prouenit, vt mox diximus.

116 Tertia Conclusio. Dispensatus, vt obtineat beneficium in Ecclesia Cathedrali, vel collegiata, eo ipso & optare poterit vacantem præbendam, seu portionem, vbi viger consuetudo, extatue legitimum statutum optandi. Ratio manifesta est: quoniam, vt iam ostendimus, ius optandi ex beneficio competit, eique annexum est consequenter, atque adeo qui beneficium obtinere potest, poterit & optare, modo suo id fiat loco, & tempore; aliudque canonicum impedimentum non obstat, de quibus impedimentis latius supra egimus. hucusque in hoc tractatu, & deinceps vsque ad finem differemus.

117 Quarta Conclusio. Clericus & qui cæcus factus est postquam beneficium in Ecclesia aliqua, Cathedrali, vel Collegiata obtinuit, non ideo excludendus est ab optione, quæ deinceps faciendi occurrit. probatur hæc conclusio primo, quia

118 & cæcis potius miserendum est, & de nouo subueniendum cap. licet, de cens. neque est addenda afflictio afflictio, cap. satis peruersum, septima distinct. cum simil. secundo, quia infirmitas, & inhabi-

119 litas superueniens & non debet aliquem priuare iure quæsito, antequam huiusmodi inhabilitas superueniret, vt constat ex cap. præcepta canonum 55. distinct. cap. cum percussio, 7. quæst. prima, & cap. 1. 2. & pen. de cler. ægrot. & debil. & cap. 1. eod. tit. in 6. cum simil. ex quibus fere iuris

120 volum. 1. respondit, quod non debet clericus etiam propter amentiam priuari beneficijs, quæ obtinet; magis vero in terminis nostris Abb. consil. 47. volum. 1.

111 ferè per totum probat ꝑ cæcum capace esse dignitatis etiam Ecclesiasticæ, ad quã ius aliquod habebat ante cæcitatem: at vero certum est, statim, ac quis canonicus est, & beneficiatus in Ecclesia Collegiata, vbi adest consuetudo, vel statutum optandi, posse euenientq; calu optare, habereq; ius optandi, quod ex canonica, & huiusmodi beneficio provenit, vt tum alibi sæpe in hoc tract. tum quæst. præc. concl. r. docuimus. Cum autem Abb. d. conf. 47. aperte loquatur de dignitate quoque Ecclesiastica, non est admittenda responsio Granut. loco inferius allegando, Abb. loqui in profanis. Verum probatur quoq; ex eo, quod in fortioribus terminis docet Sim. Maiol. d. lib. 1. cap. 20. num. 3. post Butr. in cap. licet, de elect. & Iacobat. in tract. de Concil. lib. 3. art. 1. vers. & idem, si sit furiosus, nimirum

122 quod, licet ꝑ cæcus in Papam non sit eligendus, tamen electus manebit in sede.

Ex his igitur patet Paul. Granut. in add. ad Simon. d. tract. de referu. benef. cap. 45. verb. non possit, dum ait, illud esse confessio cæcum optare non posse, quem secutus est etiam Hier. Gonz. ad reg. 8. Canc. glos. 34. num. 60. & 73. cum seq. vbi id ipsum tradit de laborante morbo comitiali, vbi optanda sit præbenda spiritalis, vel habens ordinem sacrum, ac ministerium in altari, longè errasse, si in eum sensum id asserunt, vt is, qui cæcitatem post obtentum beneficiũ contraxit, ad optionem nullatenus admittatur. neque id vllatenus probat tex. quem ipsi adducunt in cap. hinc etenim, 49. dist.

123 solum enim ibi dicitur, quod ꝑ cæci non possunt afferre panes Domino, seu esse Sacerdotes: at vero multi sunt Canonici, & pleraque beneficia in Ecclesijs etiam Collegiatis, quæ non requirunt ordinem Sacerdotalem, vt constat etiam ex Concil. Trid. sess. 24. cap. 12. de reform. quin etiam ordo sacer non requiritur ad hoc, vt quis optare possit, cum is quoque, qui non est in sacris ab optione non sit excludendus, vt satis ostendimus quæst. præc. concl. 1. & 3. Accedit, quod, vbi etiam in eo canone probaretur, cæcos esse incapaces beneficiorum, adhuc solum probaret quoad beneficia acquirenda post cæcitatem, non autem, quod retinere non possent Clericus beneficium iam obtentum, eiusque

iuribus vti; neque enim in optione acquiritur nouus titulus, seu beneficium, sed solum mutatur præbenda, vt infr. cap. septimo, quæst. 1. latius demonstrabimus. quod etiam ex eo confirmatur, quod Sacerdos, qui propter abscessionem dimidiæ palmæ celebrare non potest, non debet tamen prohiberi, quin cæteris Sacerdotibus fungatur officijs, cap. præbyterum, de cler. ægrot. vel debil. Illa vero decisio Rot. Rom. allegata per Granut. loc. cit. qua tentum fuisse ait in vna Salamantina integræ portionis die 24. Aprilis 1582. coram R. P. D. Aldobrandino postea in Amplissimum Cardinalium cõtum cooptato, ac tandem propter singularem doctrinam, pietatem, prudentiam, cæterasque omnes animi dotes, ac virtutes ad Summi Pontificatus verticem diuinitus euecto, cæcum 125 optare non posse, ita ꝑ est intelligenda, vt sacrum illud Adiutorium non Romanæ modo vrbi sed vniuerso orbi admirandum dumtaxat voluerit, quod, cum cæcus regulariter ab ordine, & beneficio repellatur, consequenter quoque ab optione, quæ beneficio pendet, repellendus sit, iuxta ea quæ supr. concl. 1. latius deduximus. Nisi etiam velimus eam decisionem intelligere in casibus, quibus ex speciali consuetudine, vel statuto optaretur non sola præbenda, sed etiam titulus, vt puta Canonici, aut portio dimidia, vel integra; nam id verum erit, quia tunc agitur de beneficio obtinendo, quod idem erit dicendum vbi necessario esset suscipiendus aliquis ordo præsertim sacer, vt præbendam obtineat, quam valeat quis optare: nam huiusmodi irregularitates etiam ab ordine sacro repellunt, vt initio huius quæst. præmissimus.

Quinta Conclusio. Quod de cæco dictum est, idem quoque dicendum 126 puto ꝑ de surdo, muto, & alijs similibus corpore vitiatis, vt nimirum si huiusmodi vitium contraxerunt post obtentum beneficium in Ecclesia, in qua viget ius optandi, ab optione arcendi non sint. Probatur hæc conclusio iisdem fere rationibus, quibus Superior, eadem enim in hac quoque locum habent, cum par sit cæcitatibus, cæterorumque defectuum ratio, vt sentit Gonzal

Gonzal. d. num. 72. & 74. cum ibi per eum allegat; Ideoque diutius in ea confirmanda non immoror: illud tamen non omitens, quod post Iacobat. loc. cit. & alios ad rem nostram tradit Maiol. d. lib. 1. cap. 127 25. num. 4. quod, ꝑ licet surdus in Papam non sit eligendus, electus tamen manebit, quod & de cæteris quoque defectibus tradit eod. tract. de irregul. lib. 2. c. 4. num. 3.

QVAERO SEPTIMO, An, & quoniam ob animi vitium, & defectum Clericus ab optione repellendus sit.

Diximus in quæst. præceden. de corporis vitio, & defectu, quomodo clericum ab optione repellat; videndum nunc est de animi defectibus. & hi quidem, vel sunt delicta, vt homicidium, fornicatio, & huiusmodi; vel censuræ, vt excommunicatio, suspensio, & interdictum, vel pœnæ, vt irregularitas, priuatio beneficii, depositio, & similia. de Excommunicatione diximus sup. quæst. 1. de cæteris aliquid in hac quæst. dicendum est.

Prima Conclusio. Peccator etiam notorius regulariter vt sic ꝑ non est arcendus ab optione. Probatur hæc conclusio in fortioribus terminis ex tex. in cap. vestra, & cap. fin. de cohabit. cler. & mul. vbi habetur, quod peccator quantumuis criminofus ꝑ non debet in officijs euitari; idque procedit, etiam si sit notorius, vt tradit glos. Vinc. d. cap. si verbo proposito & licet dict. cap. fin. excipiatur notorius ꝑ fornicator, decernaturque eum debere re euitari in officijs; tamen ꝑ id non potest procedere in optione, cum ea non necessario fiat in Ecclesia, neque sit actus diuini officij, vt de se patet, neque ea sit necessario actus Collegialis, aut Collegialiter faciendus, vt sup. quæst. 5. conclus. 1. demonstrauimus.

Ampliatur vero hæc conclusio primo, vt procedat ꝑ etiam si crimen illud induceret suspensionem ab ordine, seu eius executione; nam, cum optio non requirat necessario ordinem præsertim sacrum, vt d. conclus. 1. ostendimus, atq; adeo actus ordinis non sit, vt de se patet, sequitur etiã suspensionem ab ordine efficere non posse vt quis ab optione repellatur. Secundo ampliatur, vt procedat conclusio ꝑ licet

crimen induceret irregularitatem, vt dicitur infr. conclus. seq. Limitatur autem hæc ipsa conclusio, vt non procedat ꝑ vbi est men illud induceret priuationem beneficii, vel etiam depositionem, aut suspensionem ab eodem, aut etiam si per iudicem priuatus, suspensus, vel depositus fuerit. nam cum optio pendeat a beneficio, vt supra sæpius diximus, clericus, qui eo priuatus, ab illoue suspenditur, vel deponitur, non poterit quoq; optare, cum sublato antecedenti tollatur quoq; consequens, & dependens iur. vulgar. Quod tamen deinde sublimitandum est, nisi a sententia declaratoria, vel condemnatoria, & inflictiua huiusmodi pœnarum legitime appellati fuerit; nam appellatio legitima suspendit iudicatum quoad futurum, & quoad præsens illud extinguit, l. fin. ff. ad Turpil. cap. si a iudice de appell. in 6. cum simil. Qui autem sint casus, in quibus clericus ipso iure sit priuatus, vel veniat priuandus beneficio, videndi sunt inter cæteros Diaz in prax. crimin. canon. cap. 123. alias 131. iuxta nouam additionem ab Ignat. Lopez editam, num. 5. Clar. in Pract. crim. quæst. 73. num. 5. cum duob. seqq. Rebuf. in prax. benef. 3. par. tit. 1. qui est de mod. ar. inter. benef. & Gregor. Tholos. in tract. de benef. cap. 26. & 33. Casus vero, in quibus clericus ipso iure, suspensus est a beneficio, recenset inter alios Burgas. d. tract. de irregul. & dispensat. par. 6. tit. de suspens. n. 38. & seq. Siluest. verb. suspensio, n. 6. & Nau. in Man. Confess. cap. 27. num. 154. vsq; ad 158. Casus denique depositionis collectos habes apud Bertach. tract. de Episc. 8. part. lib. 4. tit. de caus. mater. degradat. & Burgas. dict. part. 6. tit. de sent. deposit. nu. 14. & 24. cum duob. seqq.

Secunda Conclusio. Irregularitas ꝑ procedens receptionem ordinis, aut beneficii impedit quoq; optionem. Probatur hæc conclusio ex ijs, quæ quæst. præceden. fere per totam latius deduximus, ostendentes eum qui propter corporis vitium repellitur a beneficio, vel ordine illi annexo, repellitur etiam consequenter ab ipsa optione, quoniam sublato antecedenti tollitur etiam consequens, & de hoc nulla est difficultas. sic intelligi potest Gonzal. dict. glos. 34. dum nu. 72. tradit, irregularem non pos-

ie optare nouam præbendam spiritualem, & nouum, ac distinctum titulum consequi & num. 74. laborantem morbo caduco nõ posse optare dimidiam portionem habentem annexum ordinem sacrum, ac ministrum in altari, necnon nouam collationem requirentem, quia ad tale beneficium est irregularis, late Rebuf. de pacif. possess. nu. 226. Maiol. de irreg. lib. 2. cap. 16. Capuraq. decif. 7. & 137. par. 1. ac decif. 48 & 236. p.

137 2. Limitatur vero hæc conclusio, vt ÷ dispensatus super irregularitate ad effectum obtinendi beneficium in Ecclesia Collegiata eo ipso quoque censetur dispensatus vt optare possit in ea Ecclesia, in qua viget consuetudo, vel statutum optandi, vt constat ex ijs, quæ supra ad duximus quæst. 5. & 6. concl. 3.

Tertia, & postrema Conclusio. Irregularitas sequens ipsam receptionem beneficii ÷ non impedit clericum Ecclesiæ collegiate, quin veniente casu optare possit in Ecclesia habente ius optandi. Probatur hæc conclusio primo ex ijs, quibus quæst. præced. conclus. 4. latius ostendimus, defectum corporis, qui fortè præcedens repelleret ab ordine, & beneficio, si superueniat, non impedire, aut prohibere optionem: nam quoad hoc eadem planè ratio est etiam in animi defectibus. Secundo probatur, quia irregularitas ex mente canonum, & Inno. communiter recepti cap. nisi cum pridem, de renunciat. definitur impedimentum inductam a iure canonico directe impediens etiam post poenitentiam receptionem ordinum Ecclesiasticorum, aut aliquem usum eorum, quatenus sunt ordines; quam definitionem in hæc verba affert, latiusque explicat Nauar. in Man. Conf. d. cap. 27. num. 191. eadem vero quoad substantiam est cum ea, quam affert Couar. in relect. clem. si furiosus, 1. par. in initio, num. 1. de homic. Burgaf. d. tract. de irregul. quæst. 1. per totam. Maiol. in siml. tract. quæst. 1. n. 1. Henriquez tom. 1. Theol. moral. lib. 14. cap. 1. §. 2. & Viual. in Candelabr. aur. 2. par. tit. de irregularit. num. 5. at vero certum est, optionem nequifore usum ordinis, neque esse cum ordine per se, & necessario coniunctam, vt iam sæpius admonuimus. Ex quo fit, iunctis maxime supradictis in concl. 1. vt hæc con-

clusio procedat non modo vbi irregularitas proueniat sine culpa, sed etiam vbi ex culpa inducatur.

Quæ tamen conclusio limitanda est, nisi ex speciali statuto, vel consuetudine optandus sit canonicatus, vel alius titulus, aut necessario suscipiendus sit aliquis ordo sacer, antequam optetur præbenda, cui is annexus sit, vt sentit Gonzal. d. nu. 72. & seq. & colligitur ex dictis quæst. præced. conclus. 4. & 5.

¶ VAERO OCTAVO, & postremo, An coadiutor, vel coadiutor optare possit.

139 Cum duo sit genera coadiutorum, ÷ qui dari possunt obtinenti dignitatem canonicatum, vel portionem in Ecclesia cathedrali, vel collegiata, vt omit tam canonicatum coadiutoralem, de quo sup. quæst. 6. nam alij sunt simplices, & ad tempus propter fauorem, & utilitatem Ecclesiæ dati ob egritudinem animi, vel corporis, de quibus toto fere titulo cler. ægrot. vel debil. in Decretalib. in 6. & plerique canones, 7. quæst. 1. Mandos. in Prax. Signat. grat. Verb. Coadiutoria, in prin. Io. And. in cap. fin. de cler. ægrot. & Gambar. tract. de off. Legat. titulo de coadiutorib. ac post alios Flam. Paris. tract. de regn. benef. lib. 7. quæst. 20. & Hier. Gonzal. in comm. ad reg. 8. Cancell. Glos. 5. §. 9. maxime a. num. 19. ad 40. quibus similes Vicariæ temporales, de quibus late idem Gonzal. dict. glos. 5. §. 3. alij cum futura successione, de quibus idem Mandos. d. verb. coadiutoria circa princip. & reg. 1. quæst. 5. & regul. 32. quæst. 30. atque inter ceteros Gonzal. sup. a. num. 41. ad finem; quæstio proposita quatuor habet inspectiones; prima est de coadiutore simplici; secunda de coadiutore ab eo; tertia de coadiutore cum futura successione; quarta de illo, cui da. us est iste coadiutor, quas singulis conclusio-nibus absoluemus, si prius aliqua supponamus, quæ ad earum definitionem necessaria sunt, & vnum mox præmittamus quod ad absolutam huius quæstionis, & aliarum quarundam, præcipue vero quæst. 1. c. seq. & quæst. 2. cap. 7.

Suppono igitur primo antiquiores, & quidem receptione, regulariter præferri iunioribus in optione, vt ex d. cap. fin. de

consuetud. in 6. & alijs satis ostendimus sup hoc ipso cap. quæst. 1. concl. 4. & infr. cap. seq. quæst. 1. concl. 1. licet speciali consuetudine induci, vel statuto disponi possit vt maior ætate, vel ordine in optando præferatur, vt ead. concl. 4. docuimus.

Suppono 2. eum canonicum iuniorem receptione dici, qui, licet antea fuerit in eadem quoque Ecclesia canonicus, tamen nouum canonicatum, vel etiam post resignationem eundem canonicarum adeptus est; & tunc in vltimo loco sedere debere, vt infr. dict. conclusion. prima, not. 3. demonstrabimus.

140 Suppono 3. Neque ¶ coadiutorum, postquam ei datus est coadiutor, amittere titulum seu desinere esse Archidiaconum, verbigratia Canonicum, vel Portionariū, neque ipsum coadiutorem etiam cum futura successione, per solam coadiutoriam fieri titularem, nisi secuta vacatione tituli per cessum, vel decessum, vel aliam amissionem ipsius coadiuti, vt constat ex Doct. in cap. de rectoribus, de cler. ægrot. vel debil. & Ioan. And. cap. fin. eod. tit. Nauar. consil. 1. pariter eod. tit. & alijs, quos infra allegabimus, necnon ex ipsis litteris coadiutoriarum, in quibus dicitur, quod, cum primum vacauerit beneficium per cessum, vel decessum illud coadiuti, conferatur coadiutori.

141 Præmitto nunc, probabilius esse, ¶ coadiutorem, etiam cum futura successione, non solum durante coadiutoria, sed etiam, statim ac factus est locus successioni in canonicatu, sedere debere post receptos coadiutoria durante. Probat, quoniam ita in specie decisum fuisse a Rota Rōm. in vna Salamantina coadiutorie, 25. Iunij 1593. coram bon. mem. R. P. D. Pegna, testatur idem docens Gonzal. d. 5. 9. nu. 101. & 109. cum multis seqq. qui id confirmat primo, quia qui propriæ dignitatis, & aucto-

142 ritatis lumine coruscant ¶ præferri debent ijs, qui aliena luce fulgent, aut vices aliorum gerunt, Purpur. l. 1. nu. 262. Iacob. de Nigr. num. 10. ff. de off. eius, Dec. cap. sane il 2. nu. 2. de off. deleg. Alciar. resp. 199. num. 336. Menoch. cons. 51. num. 14. lib. 1. & potentius est ius, quod quis habet iure proprio, quam qui alieno, Ias. l. more, num. 4. ff. de iurisd. omn. iud. Rot. decif. 326.

num. 3. par. 2. diuers. facit Nauar. cons. 8. de maior. & obed. Secundo, quia coadiutor 143 ¶ viuentem coadiuto fuit datus in gratiam coadiuto, Put. decif. 98. lib. 2. & fuit dictū in dict. Salamantina coadiutorie, ac propter necessitatem Ecclesie, Put. decif. 226. num. 13. lib. 3. sicut post mortem coadiuti continet coadiutoria gratiam coadiutoris. Put. ibid. num. 16. & d. decif. 98. Peregr. decif. 281. lib. 2. in manuscrip. Gonzal. supr. num. 53. & seq. dicens quoque ita fuisse resolutum in vna Bononien. officij portæ Palatii, de mense Martij anni 1595. & ideo coadiutor vocatur Canonicus fictus, cui præferri debet verus. Gemin. cons. 133. nu. 1. & 2. Rebus. in praxi benef. tit. de rescrip. perinde valere, num. 3. facti cap. cum venerabilis, de relig. dom. & cap. fraternitatis de frig. & malefic. Tertio, quia, quando cessante coadiutoria fit locus futura successioni, coadiutorque prouidetur in verum canonicum, vt in litteris continetur, cla-

144 rum est, ¶ quod is vti modernior canonicus sedere debet in vltimo loco canonicorū eiusdem ordinis, iuxta reg. qui prior de reg. iur. in 6. cap. eum, cui, de præbend. eod. lib. c. statuimus, de maior. & obed. glo. cap. fin. verb. antiquiores, de consuet. in 6. Fel. rubr. de maior. & obed. num. 2. Nauar. cons. decimo, num. primo, & octauo, eod. tit. cum alijs adductis per Gonzal. sup. 5. 3. procem. post num. 24. Sed si tempore coadiutoria sederet in altiori loco, duo absurdum sequerentur; primum, quod quando est canonicus fictus, magis honoretur, quā quando est verus; alterum, quod postquam sedit, & incessit in altiori loco, cogatur descendere ad vltimum locum, quod non docet; nam maioribus honoribus functos ad minores deuocari non oportere rationis est, l. maiorib. C. quemad. ciu. mun. indic. lib. 10. nam ascendere, non descendere licet, in beneficalibus, ræsertim, Rot. dec. 3. de consuet. in no. Fran. Marc. quæst. 1266. per totam, par. 1. de quo etiam nos sup. c. 3. quæst. 7. num. 106. & 115. Denique idem probat Gonz. d. glo. 5. 9. num. 114. quoniam ex obseruantia vniuersali omnium Ecclesiarum, vbi admittuntur coadiutores cum futura successione, maxime in Hispania, semper ponuntur in inferiori loco post omnes canonicos, & ante Portionarios;

145 quæ obseruantia ꝑ est optima indulto-
rum Apostolicorum interpret, l. si de in-
terpretatione, ff. de leg. l. item si alias, & l.
sed Iulianus §. perinde, ff. ad Maced. cap.
cum dilectus, de consuet. Put. decif. 15. nu.
3. lib. 3. Rot. decif. 503. num. 2. & decif. 571.
num. 3. r. par. diuer. Guttier. conf. 2. nu. 10.
licet ipse audierim contrarium obseruari
Cremonæ.

Neque his obstat primo, quod pro con-
traria sententia idem Gonzal. arguendo al-
146 legat num. 99. Subrogatum ꝑ sapere natu-
ram illius, in cuius loco subrogatur, l. si eū
§. iniuriarum, ff. si quis caution. l. filix, §. Ti-
zia, ff. de condit. & demon. cum alijs addu-
ctis per Gomes in §. fuerat inst. de action.
2. num. 11. Tiraq. de retract. lign. §. 32. glof.
1. 2. nu. 10. ad 28. Euerar. loco leg. 2. vi sub-
rog. fere per totum, & Ant. Gabr. com. con-
cluf. lib. 6. tit. de reg. iur. concl. 2. num. 1. &
2. qui etiam num. 69. idem post alios proce-
dere vult quoad præminentiam, & hono-
rem, saltem vbi subrogatus is sit a Principe
& sic coadiutor Canonici, tamquam subro-
gatus in eius locum, debet habere eandem
præminentiam. Respondetur enim primo
cum eodem Gonzal. sup. num. 101. & seq.
coadiutorem sapere naturā coadiuti respec-
tu aliorum inferiorum, nimirum portio-
nariorum, non autem Canonieatum paritū
ipsi coadiuto, quos præcedere non potest,
cum illi propria dignitate, & prærogatiua
fulgeant, coadiutor autem aliena. Secun-
do, quod subrogatus in locum alterius non
tenetur subrogatus in ordine, & gradu,
Euerar. sup. num. 3. per l. si quis, C. de pro-
fess. & Med. lib. 10. nisi plenē obtineat eun-
dem locum in Collegio, vt puta Canonie-
atum, vt ibid. sentit Euerar. qui num. 20.
duas alias affert eius regulæ limitationes
ad rem nostram facientes; alteram, vt in-
telligatur quoad naturam primordiale
subrogati, non autem accidentalem; fede-
re autem in altiori loco non conuenit Ca-
nonico ratione Canonieatus, sed antiquita-
tis, atq; adeo accidentaliter, vt mox latius
explicabimus; atque hæc limitatio appro-
batur a plurimis Doct. quos refert, ac se-
quitur Gabr. sup. num. 18. alteram, vt pro-
cedat, quando per omnia facta est subro-
gatio, quod hic non contingit; nam litteræ
coadiutori cum futura successione promi-

bent regimen, & perceptionem emolu-
mentorum beneficij, nisi accedat volun-
tas coadiuri; vnde non est plenē subroga-
tus, & quoad omnia, vt in ijs litteris legi-
tur coadiutor quoque simplex non est sub-
rogatus quoad integram emolumentorum
perceptionem, sed solum quorundam, c.
de rectorib. de cler. ægrot. cap. vnico ad fi-
eod. tit. in 6. Concil. Trid. sess. 21. cap. 6. de
reform.

Non obstat secundo, quod in litteris coa-
diutorie cum futura successione apponi
soleant hæc verba; ita quod d. coadiutoris
officio durante, & eodem Francisco absen-
te, d. Antonius vice, & loco illius tamquā
Canonicus d. Ecclesie illi in diuinis deser-
uire, stallumq; in Choro, & locum, ac vo-
cem in Capitulo processionibus, & alijs
actibus etiam Capitularibus d. Ecclesie ha-
bere, & omnia, &c. possit, & debeat. Nam,
cum restringantur per illa verba, (tam-
quam Canonicus) & in casu Gonzal. per
illa (ratione Canonieatus) ad ea quæ ratio-
ne Canonieatus competunt, satis excludū-
tur ea, quæ alia ratione conueniunt, vt pu-
147 ta ratione antiquitatis, quale ꝑ est sedere
in altiori loco, vt optime monet idem Gō-
zal. d. §. 9. num. 115. & seq. & latius probat
d. §. 3. proce. d. num. 23. & multis seqq.
cum maxime huiusmodi coadiutorie sint
148 ꝑ odiosæ, Mohedan. decif. 10. num. 1. de
priuil. Nauar. conf. 2. alias 1. de cler. ægrot.
propter votum ceptanda mortis, cap. 1.
de concess. præbend. & cap. ne captanda
eod. tit. in 6.

Neque obstat tertio, quod Rot. iuncta
additione Papazon. decif. 1. num. 17. de
149 renunt. habet, quod, ꝑ si quis resigna-
uit Canonieatum reseruato sibi regressu
eum loco in Choro, & Capitulo, mortuo
resignatario debet sedere in priori, & anti-
quiori loco, quod etiam admittit Gonzal.
d. §. 9. num. 73. iuncto num. 100. & locum
habere potest quoq; vbi beneficiatus non
soluat pensionem, vnde resignans vigore
litterarum regreditur ad beneficium, cum
non sit assignare hæc in re cōgruam disci-
minis rationem inter hunc, & casum mor-
tis. nam responsio patet ex adductis per
eundem Gonzal. d. §. 9. num. 73. dum ait,
coadiutoriam cum futura successione non
trahere originē de præterito, sicut regres-

sus; Put. decif. 225. num. 10. 11. 12. & 16. lib. 3. & sic non dicitur proprie gratia praeventiua, cum habeat fomentum iuris, sante consensu coadiuti. Put. decif. 478. num. 5. lib. 2. Paris. de resign. lib. 6. quaest. 5. num. 72. licet Mandos. Reg. 32. quaest. 30. num. 7. ralem coadiutoriam regressui dicat aequiparari.

Non obstat denique auctoritas Nauar. d. conf. 1. seu 2. num. 5. de cler. aegrot. dum ait, quod aegrotante Archidiacono potest eius coadiutor interesse Choro, & Capitulo, & sedere in locis Archidiacono designatis eo absente. nam primo loquitur tantum de Dignitatibus, in quibus dispar est ratio, cum saltem ex generali consuetudine **150** ne quavis dignitas etiam nuper recepta soleat Canonicos omnes etiam antiquiores praecedere, & in Cathedrali Cremonen. coadiutor dignitatis etiam durante coadiutoria sedet in loco eiusdem dignitatis. Deinde Nauar. licet magnae auctoritatis viro, persuntorie praesertim, cum id ab eo questum non fuerit, & sine fundamento id asserenti opponimus Rot. Rom. cuius maximam auctoritatem omnes venerantur.

Cetera, quae obijci poterant, facile dissoluentur ex seqq. concl. circa propositam initio quaestionem, ex quibus etiam magis patebit responsio ad ea, quae hucusque contra hoc, quod praemissimus, obiecta sunt.

151 Prima igitur Conclusio fit. Obtinens dignitatem, canonicatum, aut portionem, cui coadiutor simplex datus sit; optare potest perinde, ac si talem coadiutorem non haberet. Probatur, quia licet hic simplex coadiutor detur principaliter ad fauorem, & utilitatem Ecclesiae, ut constat ex cap. de rectorib. cap. ex parte, & cap. si de cler. aegrot. cap. vnico, eod. tit. in 6. & Conc. Trid. d. sess. 21. cap. 6. cap. 1. & alijs plerisque; 7. quaest. 1. tamen non ideo minus Praelatus, aut alius beneficiatus, cui datur, remanet titularis, ac beneficiatus, ut in specie adnotauit Abb. d. cap. 6. de rectoribus, num. vlt. Laur. cap. tua nos eod. tit. vbi idem sentit Innoc. & ceteri Doct. in dd. iurib. facitque text. d. cap. tua nos, vbi de Receptoris leproso solum dicitur, quod remouetur ab administrationis officio; quam distinge **211** a titulo, certum est; & apertius dicitur

ex parte, vbi habetur, quod Episcopus morbo incruabili laborans non cogitur adcessionem, sed datur ei coadiutor. idem colligitur ex dict. cap. vnico, §. presenti, eod. tit. in 6. necnon apertissime ex cap. 1. & cap. quia frater, 7. quaest. 1. d. enim cap. 1. quod incipit, scripsit, dicitur, quod si quis in regimine aegrotat, dispensator illi talis requiratur, qui possit eius curam omnem agere, & locum illius in regimine Ecclesiae ipso non deposito conseruare, d. autem cap. quia frater, haec habentur, praecipimus, ut seruata primo loco Episcopo memorato reuerentia, quam vos conuenit inculpabiliter exhibere in omnibus, quae ad diuini cultus obsequium pertinent, vel quae Ecclesiasticae utilitatis peragere cura suaferit, praebatis obedientiam constituto competentem. facit cap. si Petrus, §. q. 1. cap. petisti, 7. quaest. 1. & cap. quoniam, in plerisque de off. ord. Cum igitur optare posse competat omni, & soli titulari, ac beneficiato in Ecclesia Cathedrali, vel collegiata, ut puta Canonico, Portionario, atque etiam dignitatem in ea obtinenti, vbi hac de re adit in eadem specialis consuetudo, vel constitutio, ut satis docuimus sup. quaest. 1. huius cap. quaest. 1. ac 3. cap. 1. & quaest. 1. cap. 3. hinc manifeste sequitur, posse huiusmodi coadiutum perinde optare, ac si ralem simplicem; hoc est, sine futura successione coadiutorem haberet, & quoniam res satis clara est, & quam, ut reor, nemo negauerit, vltius in ea comprobanda non immoror, sed ad alia veniam magis dubia, & controuersa.

Secunda Conclusio. Coadiutor simplex dignitatem, canonicatum, aut portionem in cathedrali, vel collegiata Ecclesia obtinens **152** nequaquam optare potest. Probatur, quoniam, ut paulo ante docuimus, solus titularis, ac beneficiatus optare potest; quod & satis colligitur ex dict. cap. fin. cum ibi not. per Doct. de consuet. in 6. coadiutor autem hic simplex titularis aut beneficiatus, non est, sed coadiutor beneficiati, sic dictus a coadiutuando, sicut tutor a tuendo, & curator a curando, l. i. ff. de tutel. vt post Ioan. & Butr. d. cap. fin. nu. 4. Abb. num. 1. mol. num. 2. de cler. aegrot. tra. die in specie Gonzal. d. §. 9. num. 38. idem Abb. dicit. cap. de rectoribus; num. sexto,

id comprobans; tum quod habet solum
 vnam portionem reddituum Ecclesie, cum
 Prælatus habeat liberam administratione
 omnium reddituum, c. cum nobis, in fin. de
 elect. tum quod diuersa sunt vocabula; si
 enim esset Prælatus, vel beneficiatus, non
 diceretur coadiutor, l. si idem, C. de codi-
 cil. vbi, si idem codicilli (inquit Impera-
 tor) quod testamenta possent, cur diuer-
 sum his instrumentis vocabulum manda-
 retur? atque id ipsam a posteriori ex eo
 probatur, quod inde infer. Gonzal. supr.
 153 num. 39. quoniam talis coadiutoria non
 vacat, sicut beneficium, per mortem ciui-
 lem, vel naturalem obtinentis, sed cessat,
 expirat, & extinguitur cessante vita, vel
 impedimento coadiuti, cap. grandi, in fin.
 de supplen. negl. præl. in 6. & ibi glol. verb.
 vita ipsius, Ioan. And. d. cap. fin. nu. 10. Imol.
 num. 15. Abb. num. 4. Butr. num. 15. & ceteri
 scribentes, Bart. l. solet, num. 4. ff. de tutel.
 Card. conf. 70. num. 2. Rebuf. in prax. be-
 nef. tit. de reprob. benef. viuen. impetr. nu.
 60. Denique cum coadiutus ipse titularis,
 & beneficiatus sit, non potest simul esse
 ratione eiusdem beneficii titularis, & be-
 neficiatus eius coadiutor; nam ad eandem
 præbendam duo eligi non possunt, cap. si
 quis præbendas, r. quæst. 3. cap. vt nostrum
 vt benef. eccl. sine dimitt. confer. cap. maio-
 ribus, cap. dilecto, cap. vacante, & cap.
 tua fraternitatis, de præben. cum simil. His
 adde, quæ de vicaria temporalis affert, late
 probans, eam non esse titulum, aut benefi-
 cium, Gonzal. d. glol. s. 3. ex num. 35.

Neque obstat, quod huiusmodi coadiu-
 154 tor prælatus est, iuxta glol. d. cap. de
 rectoribus, verbo, curam animarum, &
 cap. tua nos, verb. administrationis circa
 medium, ibi, talis coadiutor Prælatus est
 ex toto, quoniam habet curam animarum
 vt dicitur d. cap. de rectoribus, & plenam,
 ac liberam administrationem, d. cap. tua
 nos, d. cap. grandi, & cap. scripsit, & cap.
 quamuis, 7. quæst. prima, quod etiam ad-
 notauit Ioan. And. d. cap. fin. num. 6. & auo,
 & nono, de cler. ægrot. Ancharan. dict. c.
 vnic. num. quinto, eod. tit. in 6. id autem
 proprium est Prælati, dict. cap. cum nobis,
 de elect. cap. accedentibus, de priuill. cap.
 conquerente, & cap. dilectus, de off. ord.
 vnde poterit etiam beneficia conferre, vt

post alios tradit Selu. de benef. 3. par. num.
 tertio, cum sequentibus, responditque Na-
 uar. conf. 2. alias tertio, de cler. ægrot.
 necnon beneficiorum resignationes admit-
 tere, vt late probat Paris. de resign. benef.
 lib. septimo, quæst. 20. num. 1. 19. & vlt.
 Respondetur enim glol. dict. cap. de rectoribus,
 potius adherere contrarie opinioni, quod
 nimirum coadiutor non sit Prælatus; nam
 in verb. portionem, quæ est glol. fin. ex eo,
 quod tex. dicit, quod coadiutor congruam
 recipiat portionem de facultatibus Ecclesie,
 arguit, eum non esse Prælatum: nam glol.
 aut alius Doctor, quando relatis duabus
 opinionibus nihil decidit, censetur adherere
 posteriori, vt satis probat inter ceteros Fel.
 cap. primo, num. 55. de constit. glol. vero d. cap. tua
 nos, vult administrationis, non est Bern. ordina-
 rij, & insignis Glosatoris Doctoral. cum
 inibi eius opinio referatur, sed incerti au-
 ctoris; qui etiam diligentius consideranti
 apparebit sentire, coadiutorem qui datur
 Prælato retinenti officium non fore Præla-
 tum saltem in totum, dum post Tancred.
 & Vinc. dicit, quod, quamdiu aliquis potest
 remanere in Collegio sine scandalo, & hor-
 rore, alius ei non substituitur, alias erit
 ei alius substituendus, vt hic, qui erit Præla-
 tus in totum; quare quod mox subdit, (ta-
 lis coadiutor prælatus est ex toto,) intelli-
 git de instituto post prælati amotionem,
 non autem vero coadiutore, de quo loqui-
 tur, cum paulo post ait, alias autem obti-
 net sententia Vgon. & Laur. & datur tunc
 coadiutor, infr. cap. prox. Sed, quicquid de
 glol. sit, quod coadiutor datus prælato non
 amoto non sit prælatus, aut beneficiatus,
 est communior opinio, quam inter alios,
 quos sup. retulimus, tenet Abb. & Laur. d.
 cap. tua nos, qui optime docent, tunc pe-
 nes hunc coadiutorem esse tantum exerci-
 tium officij, administrationis & curæ;
 quod etiam non improbat Innoc. dict. cap.
 tua nos; & approbat Ioan. And. & alij com-
 munitè teste Abb. ibid. num. quarto, & sic
 cessat quod obieciatur de administratio-
 ne, & cura beneficii, quam habet talis co-
 adiutor.

155 Neque etiam obstat, quod eadem æ-
 tas, & idoneitas requiritur in tali coadiuto-
 re, quæ in coadiuto beneficiato, Ioan.

And. & Abb. dict. cap. fin. de cler. & erot. late Selu. d. 2. part. quaestio. quarta. num. no no, Caputaquen. decif. 127. part. prima, Ro. decif. 347. per totam tertiam partem diuersor. nam id euenit, quia ratione administrationis, & curæ actualis requiritur maturitas, quam propter spiritalia, quæ tractat, ius exigit in titulari, & prælato, vt ex prædictis Doctor. colligitur.

356 Non obstat quoque † in coadiutoria verificandam esse narrationem, sicut in beneficio, Put. decif. 62. lib. 2. Caputaquen. decision. 128. & sequentib. prima part. Rot. decision. 652. tertia part. diuersor. nam hoc habet, non quia sit titulus, sed quia gratia continens aliquid pertinens ad beneficium, Caputaquen. decif. 39. num. 2. par. Rot. decision. sexta, num. sexto, & octauo, de præbend. in antiquior. cum alijs adductis per Gonzal. supr. glol. 9. §. 5. in annot. cont. null. num. 230. cum trib. seqq.

Denique non obstat, quod sacra Congregatio Tridentin. Concil. ad sess. vigesimatertia, cap. primo, de reformat. re-

357 spondisse fertur, † Capellanos coadiutores Rectorum Parochialium institutos auctoritate Apostolica teneri ad residentiam, sicut Rectores ipsos. nam vel loquitur de Capellanis titularibus, ac vere beneficiatis, quibus iniunctum est in erectione hoc onus coadiutoriæ, cuiusmodi etiam sunt aliqui Canonici; vel dic, ex obligatione residendi non concludi titulum beneficiale, vt patet in Parochialibus mercenarijs, seu parochis ad mutuum amouibilibus.

Tertia Conclusio. Dignitatem, Canonicatum, vel portionem in cathedrali, vel Collegiata Ecclesia obtinens perinde

358 † optare potest, ac si non haberet coadiutorem cum futura successione. Probat, quia per concessionem huius coadiutoris, sicut coadiutor non fit titularis, aut beneficiatus, ita coadiutus talis esse non desinit, vt sup. 3. loco supposuimus, & tradit etiam inter ceteros Petr. Greg. Tholos. in institut. rei benef. cap. 11. num. 2. ac late comprobat Gonzal. d. §. 9. num. 64. vsque ad 73. vbi etiam soluit quædam obiecta, quod ad coadiutorem attinet, que

simul cum alijs nos quoque seq. conclus. dissoluemus, satis vero id ipsum probatur ex ipsis litteris coadiutoriæ, vbi non semel habetur, beneficium esse penes coadiutum, nec vacare, nisi per eiuſdem cessum, vel decessum, aut aliam amissionem, vt ijs videre est, quarum tenorem ponit Mandos. ad reg. 11. Cancell. num. tertio, & ipse in alijs modernioribus litteris vidi. At vero soli, & omnes titulares beneficiorum in ecclesia collegiali, vbi cōsuetudo, aut statutum optionis viget, optare possunt, vt concl. prima ad finem ex alibi adductis docuimus. Hanc etiam conclusionem in aliquo casu admittit idem Gonzal. d. comment. ad reg. 8. glol. 34. num. 94. cum tribus seqq. cum enim questionem proposuisset, an canonicus coadiutorem perpetuum cum futura successione habens possit optare nouam, & maiorem præbendam, prout alij Canonici dicta coadiutoria carentes, respondet

359 † cum distinctione fere in hæc verba; aut futura successio est concessa in gratia coadiutoriæ quoad canonicatum, & præbendam ordinariam illi annexam dumtaxat, absque illa præbenda, seu præstimonio, in quo cadit optio; aut est concessa successio etiam quoad istam præbendam, & præstimonium temporale optatum per coadiutum. In primo casu, coadiutus optare potest, cum nulla sit ratio, vel inconueniens, quod obstat; nec gratia coadiutoriæ, quæ est principaliter ad fauorem illius concessa, vt dixi d. §. 9. num. 83. (vbi refert decif. 98. Put. lib. 2. & d. decif. Pegnæ in vna Salamantina,) debet illi esse nocua; cap. quod ob gratiam, de reg. iur. in 6. in secundo vero casu minime erit locus optioni; ratio est, quia, cum coadiutus dimittere non possit dictam præbendam, seu præstimonium, quoad optauerat, ex quo per gratiam coadiutoriæ est adiudicata, coadiutori futuro successioni, a quo auferri non potest; & consequenter cessat natura optionis, quæ est, vt, si ego opto maiorem præbendam, alius etiam modernior optet illam minorem a me dimissam; sicq; optionis ordo peruertitur, vt superius dixi num. 15, & 81. nulla ratio permittit, quod optioni locus sit, & ita seruetur. Hæc Gonzal. qui quoad primum casum verum dicit

sed

160 sed male ꝑ loquitur ; tum quia supponit regulariter optari solam temporalitatem præbendæ, cuius contrarium satis ostendimus infr. cap. 5. quæst. ult. & cap. 7. quæst. 1. tum quia cum loquitur de præbenda, & temporalitate, in qua cadit optio, vel eam intelligit, quæ iam a coadiuto ante optionem obtinetur simul cum præbenda, quæ vocat annexam Canonicarui, (nulla enim est præbenda sine temporalitate;) & sic frustra optat coadiutus illam, quam habet: vel intelligit eam, quam alius, ut puta antiquior canonicus, habet; & hæc proculdubio non possit contineri in gratia & literis coadiutoriæ, in quibus semper coadiutori assignatur præbenda coadiuti, non alia. quod autem intelligat de prebenda semel ab eo optata, postquam ei datus est coadiutor, præter nunc deductum absurdum, etiam sequitur, iam semel eum sine hac distinctione optare potuisse, vel certè ad propositam ab eo quæstionem, absolutè de facultate optandi, quam habet coadiutus, eundem Auctorem respondisse solum de secundo euentu optionis faciendæ, non de primo, de quo maior est difficultas. Quoad secundum vero casum, seu membrum distinctionis non solum male loquitur per mox adducta in primo, sed etiam falsum dicit; tum quia supponit, eum, qui optat, debere necessario aliquid dimittere, quod a sequenti optetur quod falsum esse demonstrabimus cap. seq. quæst. 1. concl. 1. neque ideo peruertitur optionis ordo, quia sequens non optet; For nam, ꝑ licet illa gradatio, de qua d. cap. fin. de consuet. in 6. iuxta hunc sensum, quoque regulariter locum habeat, quod & nos latius infr. cap. seq. quæst. 1. concl. 3. comprobamus; tamen id aliquando falsum necesse est; ut enim alios casus omitam, nonne admittendum hoc est, ubi tertius, aut quartus Canonicus, exempli gratia, ex duodecima, habeat præbendam generali reservatione affectam, quæ regulariter impedit optionem, d. cap. fin. cum ibi not. & latius per nos traditis ca. præc. quæst. 3. fere per tot. nullus etenim dixerit, illum optare non posse præbendam dimissam ab antiquiore per optionem, aut etiam vacantem, si nullus antiquior eam optauit, quod etiam tradit ipse Gonzal.

d. glo. 34. num. 42. & tamen nullus sequens eius præbendam tamquam reservatam poterit optare; & sic quoad sequentes cessabit gradatio: quod si dubium id est, per adducta d. quæst. 3. & hac concl. ad fin. pone casum in Pœnitentiario, & alijs, ut dicemus in fin. huius conclus. gradatio igitur prædicta solum fieri quoad omnes debet, quando, & quatenus potest, ut latius explicabimus cap. seq. quæst. 1. in fi. ubi alios casus habebis, quibus hæc gradatio cessat alias sequeretur, quod, si vnus ex medijs Canonicis optare de iure non posset, non modo eum sequentes, sed precedentes, atque ideo antiquiores non possunt; ut, si coadiutus, qui quartus, verbi gratia sit in ordine Canonicorum, nequit per Gonzal. optare, cum non possit dimittere præbendam suam, quæ per eundem debet reservari pro coadiutore, ideoque nec sequens, cum non habeat, quid optet, neque alij hunc sequentes, cum hic nihil dimittat, sicque de alijs; non poterunt antecedentes quoque coadiutum optare; quod nec ipse Gonzalez absurdissimum fore, ut reor vnquam inficiabitur. Quod si quis obijciat ideo non posse optare coadiutum, quia nec eius præbenda potest optari, ut in Pœnitentiario, & Theologo tenent ipse Gonzal. d. glof. 34. num. cum trib. seqq. & alij, quos reculimus sup. cap. 3. quæst. 6. & hoc cap. quæst. 1. concl. 3. quia idem operari debet oppositum in opposito, quod propositum in proposito, l. & si contra tabulas, ff. de viug. & pupill. cap. sciendum, 8. quæst. 1. dicemus, contrarium esse verius, ut nimirum Theologus, & Pœnitentiarius optare possint, simulque obiectis respondimus d. concl. 3.

Dato igitur etiam, sed non concessio, præbendam illammet, quam habet coadiutus, optari non posse, quia reservata, sit coadiutori, adhuc poterit ipse optare, licet non possent sequentes, quia non haberent, quid optarent, sicut si alia ratione vere foret reservata, ex prædictis. Et quod coadiutus indistinctè optare possit, tenet Nic. Garz. quem post hæc scripta vidi. tract. de benef. par. quarta, cap. quinto, num. 120. & seq. Sed iure dici potest, eam 162 ꝑ quoque præbendam posse optari, coadiutori vero reservatam ceteri, foreque

assignandam præbendam illam, quæ vltimo manserit inoptata, tum quod Papa non modo in gratijs beneficialibus, quæ vt ambiciose sunt restringendæ, c. quamuis de præb. in 6. Sed & in suis constitutionibus nunquam censetur derogare statutis, & consuetudinibus rationabilibus locorum, nisi de ijs inibi caueatur expressè, vt habetur in cap. 1. de constit. in 6. tum ex text. d. cap. fin. de consuet. eod. lib. vbi de expectantibus Apostolicis dicitur, quod cum in Ecclesia, in qua est consuetudo optandi præbendas, mandatur prouideri alicui de præbenda nulli alij de iure debita proximo inibi vacatura, huiusmodi non obstante mandato poterunt ipsi antiquiores iuxta consuetudinem eandem optare, cum præbenda vacabit, & illa, quæ optata non fuerit, si nulli sit debita, erit illi, pro quo scriptum est conferenda. negari autem non potest magnam esse similitudinem inter hunc expectantem, & coadiutorem cum futura successione, vterque enim habet tantum ius ad beneficium, & præbendam, prout de expectante, seu habente ius ad vacatura est text. in cap. si is, cui, cum seq. de præbend. in 6. cap. ne captandæ, & cap. vlt. de concess. præb. eod. lib. de coadiutore, late idem Gonzal. d. §. 9. nu. 78. & seqq. Nec vis faciendæ est, quod expectans habeat ius ad incertum beneficium, coadiutor vero ad certum; nam & præbenda expectantis certificatur per primam vacationem, iuxta ea, quæ late tradit ipsemet Gonzal. d. comment. §. reg. 8. gl. 67. eaque vltim. num. 32. & duob. seqq. præcipue per text. in l. certum, vbi late Dec. & alij, ff. si cert. pet.

Neq; etiã obstat, dicatur, per concessionem coadiutoris cum futura successione in præbenda Titij, cum primum vacauerit per cessum, vel decessum, aut aliam dimissionem, tamquam per manus appositionem Papæ induci affectionem, seu quandam reservationem, ad tradita per eundem Gonzal. post alios d. comment. gl. 52. fere per totam; quæ sic facta impedit optionem, vt post Falcon. de reseru. benef. quest. 4. principi. effect. 37. tradit idem Gonzal. dict. gl. 34. num. 41. Nam primum quidem manus appositio Papæ non inducit reservationem beneficij, quando fit

ad alium affectum, quam conferendi, vt probat idem Gonzal. dict. gl. 52. nu. 38. vsque ad 42. deinde tam Gonzal. dict. gl. 34. num. 41. quam Falcon. ab eo relatus illud asserunt sub vero, forte; & alij plerique a Gonzal. num. 40. adducti absolute affirmant, reseruata specialiter præbenda Titij eam intelligi reseruatum, quæ is deinde optauit, & tempore obitus possidet. & ipse Gonzal. num. 42. tenet simpliciter, neminem impediri optare, quamuis habeat etiam generaliter reseruatum beneficium ratione optionis dimittendum post Cardin. consil. 126. num. vltim. dicens etiam, ita fuisse decisum a Rota in vna Salamantina integre portionis 18. Octobris 1584. coram Vicecomite; quia nimirum illud reseruatum censetur, quod tempore mortis habere is comperietur.

Quod si hæc de reseruatione tamquam omnino vera admittamus, tunc loco casus de reseruatione, quem contra Gozalez circa medium huius conclus. posuimus, ponendus erit in præbenda Pconrentiarj, Theologi, & Doctoris, vel Magistrj, quorum præbenda optari non potest, vt cap. præceden. quest. sexta, ex ipso etiam Gonzal. dict. gl. 34. num. 78. & quatuor sequentib. docuimus; & tamen ipsi optare possunt, vt supr. hoc ipso cap. quest. 1. conclus. 3. contra eundem ostendimus, vnde idem absurdum deduci in hoc casu potest, quod in casu reseruationis ibidem, nimirum supr. hac ipsa conclus. circa medium contra hunc Auctorem deduximus. Sed & alios casus, in quibus cessat prædicta gradatio, referemus c. seq. quest. 1. ad fin.

Quarta, & postrema Conclusio. Coadiutor cum futura successione dignitatem, Canoniatum, vel portionem in Ecclesia cathedrali, vel collegiata obtinenti datus 163 † optare non potest. Probatur, quia non nisi titularis, & beneficiatus in collegiali Ecclesia optare potest; vt supr. conclus. 1. ad fin. ex alibi deductis ostendimus, at vero coadiutor cum futura successione non est, vt sic, titularis, aut beneficiatus, vt præter citatos in initio præced. conclus. tenet Gonzalus Mendez lib. 4. diuersi. iuris argum. cap. primo, num. octauo. & fere per tot. eam subdæns huius rei rationem, quia

- 164 quia talis coadiutor ꝛ non tenetur ꝑaci se residere, neque ad hoc potest compelli cum beneficium non habeat, sed solum tenetur ad causatam residentiam, quia, si non residerit, non lucrabitur fructus, ac de illis propter suam nõ residentiam amissos satisfacere tenetur coadiuto, quod & docet Hier. Gonzal. d. glos. 5. §. 9. num. 122. & prius num. 65. num. autem 66. aliam eiusdem rei affert rationem, quia non per obitum, vel cessionem coadiutoris vacat
- 165 beneficium ꝛ sed per cessum, vel decessum, aut aliam amissionem coadiuti, vt adnotauit Put. decif. 226. num. 3. lib. 3. & constat ex ipsis litteris coadiutoria, ꝑcipue illis verbis; canonicatum, & ꝑbendam ꝑdictos, quorum, ac illis forsan annexorum fructus, cum primum illos per cessum etiam ex causa permutationis, vel decessum, vel Religionis ingressum, aut quouis aliam dimissionem, vel amissionem ipsius Francisci, (coadiuti nimirum,) etiam apud Sedem Apostolicam, &c. vacare con tigerit, etiam si &c. cum annexis huiusmodi, & plenitudine iuris Canonici, ac omnibus iuribus, & pertinentijs suis eidem Antonio, (coadiutori,) ex nunc, prout ex tunc, & è contra, etiam si tempore vacationis huiusmodi dictum coadiutoris officium exercere non inceperit &c. dicta auctoritate nostra conferas, & assignes; ac canonicatum, & ꝑbendam ꝑdictos eidem Antonio collatos, & assignatos, sibi que de illis prouisum esse, ac etiam ex nunc plenum ius sibi in illis, vel ad illos quassum existere, ipsosq; Canonicatum, & ꝑbendam de cetero, ex persona ipsius Francisci, ad hoc, vt de illis alteri, quam d. Antonio prouideri possit, minime vacare &c. dicta auctoritate decernas. Idemq; colligitur ex alijs verbis plerisque earundem litterarum, quæ nimis longum esset referre.
- 166 Neque obstant ꝛ ꝑdicta verba ex nunc prout ex tunc, & è contra ei conferas canonicatum, & ꝑbendam, & illa, ex nunc plenum ius sibi in illis existere, quasi etiam cum primum sit coadiutor Canonici sit Canonici, iuxta vim ꝑdictarum dictionum, ad tradita per Doct. cum alibi sæpe, tum ꝑcipue cap. 2. de const. & clem. 2. de haret. cap. ꝑterea, de appell. clem. 1.

de concess. ꝑb. & in l. huiusmodi, ff. de verb. oblig. Felin. cap. licet causam, not. & num. 6. post Bal. cap. 1. de mil. vafal. qui contum. est, & Auth. contra rogatus in princ. C. ad Trebell. nam primo eæ dictiones referri possunt ad actum executoris, hoc est collationem, & assignationem, ac decretum, non ad eius actus effectum. deinde verba hæc, vt cetera, semper exponi debent, ne sequatur absurdum, vt inter alios notauit Abb. dict. cap. 2. num. 7. quare sensum illum habebunt verba ꝑdicta, vt coadiutor eueniente causa vacationis non egeat noua prouisione, collatione, aut assignatione, ex qua in Canonicatu, & ꝑbenda, quæ erant coadiuti, ius acquirit; alias, cum ex citatis omnibus verbis, & alijs fundamentis superius adductis constet, coadiutum durante coadiutoria titularem, ac beneficium, remanere, si etiam coadiutor esset talis, darentur duo titulares eiusdem beneficii in solidum, quod canones abhorrent, toto fere tit. de ꝑben. & de concess. ꝑben. extra & in 6. ac sæpe in tit. de rescrip. eod. lib. & iuris certissimi est, duos dominos, aut possessores in solidum eiusdem rei esse non posse.

Minus obstant illa verba coadiutoria, quibus Summus Pontifex vult, quod coadiutor tamquam Canonicus ꝛ loco, & vice coadiuti Ecclesiæ inseruire, stallumque in Choro, ac locum, & vocem in Capitulo habere possit, & debeat: nam non ideo vult, eum esse verè canonicum durante coadiutoria, sed similitudinariè tantum dictio enim tamquam, similitudinem aliquando, non veritatem significat, vt inter alios in specie adnotauit Alberic. in suo Dictionario, verbo, tamquam ad id allegans tex. in cap. dudum, l. 1. ibi, tamquam ꝑposito, de elect. & illud Euangelis Math. 27. tamquam ad latronem existis cum gladijs, & fustibus comprehendere me; quibus adde tex. in cap. cum in Ecclesia, ibi, tamquam Canonicus licet Canonicus non existat de ꝑben. in 6. quod etiã ex eo colligitur, quod in ijdem litteris coadiutoria mandatur executori in hæc verba; ac inducens per te, vel alium, seu alios, dicto coadiutoris officio cessante, eundem N. (coadiutorem nimirum vel procuratorem suum, eius nomine in corporalem

- poralem possessionem Canonicatus, & prębendę, &c. ac etiam faciens eundem, Notarium coadiutorem in dicta Ecclesia in Canonicum recipi & in fratrem, stallis sibi in Choro, & loco in Capitulo d. Ecclesię cum dicti iuris plenitudine assignatis, vnde constat, eum antea non fuisse, aut esse verę canonicum, & ceteris prędictis iuribus canonicatus, ac prębendę caruisse; & pręsertim eorum possessione,
- 168 quę tamen requiritur † simul cum titulo vt quis optare possit, iuxta tradita per Doct. d. cap. fin. de consuet. in 6. & eundem Gonzal. d. commen. §. 3. proccm. num. 23. & multis seqq. Scantibus autem his responsonibus ad verba in hac, & pręced. obiectione relata, constat, ex ijs non fieri retractionem, vt nimirum coadiutor secuta successione fingatur retro canonicus a die concessionis, aut possessionis coadiutorię, ad effectum etiam, vt censeatur antiquus Canonicus, & pręferatur in sessione, vel optione Canonicis medio tempore receptis ad notata in cap. rati habitationem, de reg. iur. in 6. cap. pręterea, il 2. de appell. cum similib.
- 169 Non obstat etiam, quod † ad titulum coadiutorię cum futura successione potest quis ordinari, Nauar. de orat. cap. 20. num. 18. Lopez ad Prax. Diaz. cap. 18. num. 7. nam alius est titulus ordinationis, alius beneficalis; vnde licet patrimonium, aut pensio Ecclesiastica non sint beneficium, ad eorum tamen titulum potest quis ordinari, cap. non licet, cap. Episcopus, & cap. tuis, de pręb. Concil. Trid. sess. 21. cap. 2. de reform.
- 170 Non obstat quoque † talem coadiutoriam habere vim resignationis, Put. decis. 108. num. secundo, lib. primo, Mohedan. decis. decima, circa princip. de priuileg. quia conceditur de consensu coadiuti, qui habet vim resignationis, glos. cap. beneficium, verbo, assensus de regul. in 6. & sic in coadiutoria locum habet reg. 44. de consensu. Put. dict. decisio, 108. num. primo. Nam habet vim resignationis minus proprię, id est, ad effectum, vt requiratur consensus coadiuti, Put. decis. 108. num. secundo, lib. secundo, nec proprię dicitur resignatio, ibidem num. tertio, & decis. 226. num. nono, lib. ter.

rio, & Rot. decis. decima, num. tertio, lib. tertio, parte tertia diuerfor. consensus autem tunc habet vim resignationis, cum est, vt pronideatur alteri de suo beneficio statim, perfecte, & irreuocabiliter, quod non fit in coadiutoria, Mohedan. dict. decis. 10. ad medium.

171 Non obstat pręterea, quod † in casibus, quibus nequit Papa conferre beneficia secundum Concordata Germanię, nequit etiam concedere has coadiutorias, Cassad. decis. vnic. de pac. Put. dict. decis. 108. & 226. Rot. dict. decis. decima, num. secundo, sicut etiam eadem tolluntur per Indulta Cardinalium, Mohedan. dict. decisio. decima, Put. decis. 479. lib. secundo, Rot. decis. 46. lib. primo, & decisio. decima, lib. tertio, parte tertia diuerfor. Paris. tractat. de resignat. benefic. lib. sexto, quęst. quinta, num. 69. & 70. Mandos. de signat. grat. verb. coadiutorie, colum. tertia, vers. clausulam. nam id erit, quia per has coadiutorias tolleretur facultas conferendi beneficium ipsum cum prius vacauerit, & sic sine expressa, & specifica derogatione tollitur tunc vis Concordati, & Indulti.

172 Denique non obstat, quod † sicut coadiutus, ita hic coadiutor potest abesse illis tribus mensibus, de quibus Trid. Concil. session. vigesimaquarta, cap. duodecimo, de reformat. vt consuluit Nauar. consil. primo, num. sexto, de cler. agrot. Rot. in dicta Salamantina, coram Pegna, vbi etiam docent, legitimę impeditum coadiutorem posse percipere distributiones; nam vtrumque potest coadiutor non proprio nomine, sed coadiutori, vt per Nauar. ibid. Et hac de hoc Cap.

S V M M A E R E R V M.

- 1 Optionem gradatim fieri, quot modis accipi possit.
- 2 Antiquiores Canonici prius optari debent. Idem in aliis Collegiis optantibus.
- 3 Antiquiore Canonico differente optionem vacantis prębendę intra debitum tempus, quomodo possit eam optare postea receptus.

- 4 Agnitio bonorum possessionis facta per consequentem in gradu intra tempus primi operatur statim effectum suum, ubi præcedens in gradu non agnoscat.
- 5 Expectans posterior in data acceptans præbendam, seu aliud beneficium intra mensem primi non tenetur amplius acceptare in suo mense, ubi primus debito tempore sibi assignato non acceptavit, sed statim elapso dicto mense acceptatio illa operatur suum effectum.
- 6 Optans domum, vel præbendam videtur necessario habere debere quod dimittat. Contrarium, num. seq.
- 8 Melius est habere quam non habere.
- 9 Minus solutum intelligitur, quamvis nihil solutum sit.
- 10 Dicitio hæc, amplius, satis aptè ad eum quoq; pertinet, cui nihil debetur.
- 11 Contingentia ut plurimum attendenda sunt.
- 12 Antiquior Canonicus, qui postea mutavit præbendam per collationem, & impetrationem in eadem Ecclesia, posterior est in optando, illo Canonico, qui medio tempore receptus fuit.
- 13 possessio capta nomine Camere Apostolicæ ad instantiam alicuius an sufficiat, ut is antiquior dicatur.
- 14 Antiquiore Canonico non optante vacantem præbendam, optat sequens, & sic deinceps. & ibi quomodo sumatur dicitio, gradatim, in tex. cap. fin. de consuet. in 6.
- 15 Antiquiore optante vacantem præbendam sequens optare potest præbendam ab eo dimissam, & sic ceteri gradatim.
- 16 Præbendarum, & Canonicorum varij ordines, & gradus, & duob. nu. seqq.
- 18 Præbenda aliquibus in locis alia Subdiaconales, alia Diaconales, alie Præbyterales.
- 19 Dignitates quedam sunt in Ecclesiis Collegiatis, & quæ illa sint.
- 20 Ordo aliquis annexus ne fuerit præbendis de iure antiquo.
- 21 Ordo certus annexus erat etiam de iure antique Dignitatibus.
- 22 Subdiaconus esse debet Canonicus, ut habeat vocem in Capitulo.
- 23 Præbendis, seu Canonicatibus Cathedralium ex iure Conc. Tridentini debet esse annexus certus ordo Subdiaconatus, Diaconatus, vel Præbyteratus.
- 25 Canonici præbendati, ac dignitates debent infra annum suscipere ordinem requisitum. omnino vero & in ea etate esse constituti, ut illum intra idem tempus possint suscipere, num. 25.
- 26 Optio locum habere potest ex speciali consuetudine, ubi præbendæ sunt diversorum generum.
- 27 Optio quando locum habeat de vno ordine ad alium in Cathedralibus, aut in alijs Ecclesijs Collegiatis, ubi certus ordo præbendis annexus sit. Item quid in dignitatibus, quæ non sit reservate; num. 28.
- 29 Optans debet admitti per Capitulum, vel eam, qui præest Capitulo nisi tamen hæc solemnitas contraria consuetudine sublata sit; num. 30. Immo forte non requiritur etiam tacitus consensus Capituli, sed sufficit notificare Capitulo optionem, num. 31.
- 32 Collatio, aut investitura non requiritur in optione.
- 33 Apprehensio possessionis an sit necessaria in optione præbendæ, aut domus, & num. 36.
- 34 Ius in beneficio acquiritur per solam collationem, ante apprehensionem possessionis.
- 35 Apprehensio possessionis post collationem beneficii cur necessaria sit, & ad quid profit.
- 37 possessio beneficii, & præbendæ, seu domus optatæ, ubi a nemine detineatur, posset capi propria auctoritate.
- 38 possessio beneficii capi debet ad cornu altaris, secus in præbenda optata.
- 39 Apprehensa possessione præbendæ non censetur apprehensa possessio domus optatæ, neq; apprehensio vno fundo est apprehensus alter.
- 40 possessio beneficii, seu præbendæ, aut domus optatæ intra quantum tempus capi debeat, remittitur arbitrio iudicis, ubi etiã habet formulam instrumenti optionis pro diversa facti specie.
- 41 Simonia committitur, si vendatur spirituale, vel spirituali annexum; & nu. seq.
- 42 Simonia quomodo definiatur.

- 43 Spirituale, prout esse potest materia simoniae, quomodo definiri possit. & quotuplex sit; nu. 44.
- 45 Annexorum spiritualibus quaedam sunt consequenter annexa, quaedam antecedenter. Item quaedam annexa immediate, quaedam mediante; nu. 46.
- 47 Ius optandi dici potest annexum spirituale dependenter, seu consequenter, & mediate.
- 48 Simoniacus conuentionalis non incurrit ipso iure ullam poenam simoniaci a iure institutam, sed poena arbitraria puniri debet.
- 49 Simonia ex una parte tantum completa, inducit obligationem restituendi quod acceptum est, si sit temporale.
- 50 Simonia conuentionalis, non autem realis dicitur, quae ex una tantum parte completa est.
- 51 Optans, licet nolit pecuniam promissam soluere, potest retinere praebendam optatam.
- 52 Optans; & permittens, optare interueniente, pecunia committit simoniam; & num. seq.
- 53 Simonia committitur in renuntiatione, & acquisitione beneficii intercedente pretio.
- 54 Optio, seu ius optandi non competit nisi habenti praebendam, & clericatum.
- 55 Pensionem redimens propria auctoritate simoniam committit.
- 56 Optans, vel permittens optare interueniente, pretio non incidit in excommunicationem.
- 57 Simoniacus dumtaxat realis in ordine, vel beneficio est excommunicatus.
- 58 Optans, vel permittens optare medio pretio puniri debet poena arbitraria.
- 59 Pactio simoniaca super optione nullam inducit obligationem.
- 60 Optio facta ab eo, cui per simoniam concessum fuit ius optandi, nulla est, facta vero ab eo, qui capax est, valet; nu. 61. licet is priuari possit praebenda optata; num. 62.
- 63 Optans si succumbat in lite cum qui eandem praebendam optauit, sed potest ad suam redire, si cum protestationem optauit; & nu. seqq.
- 64 Expressio eius, quod tacite inest, quando

aliquid operetur.

- 65 Clausula (nec aliter, nec alio modo, & c.) quid operetur.
- 66 Male optans, ut quia praebenda erat reseruata, si iuste id ignorauit, & optatam dimisit, statim redire potest ad suam praebendam, licet alteri fuerit assignata.
- 67 Male prouisus de beneficio, cuius vigore optauit successiue plures praebendas, debet omnibus priuari nisi iuuetur reg. de trienniali, aliove titulo.
- 68 Restitutio primo, qui male optauit, ceteri etiam, qui successiue male optarunt, restituti debent.
- 69 Error in primo gradu tolli debet etiam quoad sequentes gradus.
- 70 Pluribus gradatum, sed male optantibus, is non restituitur, qui scienter male aliquid optauit, vel non statim, ac sciuit, illud dimisit.

De modo optandi, seu qualiter fiat
Optio. Cap. V.

¶ V A E R O P R I M O, An optio semper fiat gradatim;
¶ Q U A T U O R sensus, seu intellectus admittere videtur haec quaestio, quorum primus est; An semper antiquiores prius optent, deinde iuniores. Secundus; An ita optio fiat, ut qui primus, seu antiquior est, optet, si velit, alias optet secundus, & eo nolente tertius, alias quartus, & si deinceps. Tertius; An sicut primus antiquior optat vacantem praebendam, ita sequens in ordine optet praebendam antiquioris, alius vero, qui cum statim consequitur, optet praebendam dimissam ab illo secundo, & sic de ceteris. Quartus; An, sicut intra eundem ordinem, & gradum praebendarum, admittatur optio etiam intra diuersos ordines, ut puta quod primus, seu antiquior Subdiaconus optare possit vltimam praebendam Diaconalem, primus Diaconus postremam Sacerdotalem, antiquiorque Sacerdos aliquam ex Dignitatibus vacantem, quae in Regula Cancellar. Apost. non comprehendatur. Ex quibus, quoniam hic postremus

O intel-

intellectus coincidit cum seq. quæst. de eo ibi agemus. de alijs tribus per sequentes conclusiones respondebimus.

2 Prima Conclusio. Antiquiores ¶ regulariter prius optare debent, quam iuniores, satis id patet ex tex. d. cap. fin. ibi, antiquiores canonici gradatim meliores, si voluerint, possint, cum vacant, per se, vel alios optare præbendas, & quod ibi tradit Doct. omnes, de consuet. in 6. antiquiores in quâ receptione, prout latius explicando ostendimus, cap. præced. quæst. 1. concl. 4.

Quædam tamen circa hanc conclusionem adnotanda sunt, quæ etiam ad sequentis, & illius 4. conclus. explicationem, modumque optandi spectant. Primo, quod ¶ si canonicus antiquior differt optare intra legitimum tempus, ita ut sit periculum, ne illud labatur ad damnum iuniorum, poterit iunior sequens optare præbendam, quam ille optare debebat, & tenebit optio iunioris in euentum, quo senior, siue antiquior intra tempus statutum non optauerit. ita voluisse videtur glos. pen. d. cap. fin. de consuet. in 6. sed aperte tenet Gonzal. d. glos. 34. §. num. 76. post Tirac. cum multis, de retract. ¶ consequent. §. 2. glos. 1. num. 66. Staphil. tract. de lit. grat. tit. de vi, & effect. clausul. vers. successiuè in huiusmodi litteris, sequitur Zerol. in prax. Episc. verbo canonia, versic. ad septimum, conclus. 4. Add. ad Ro. decif. 3. de consuet. in nouiff. ad quod optime facit Aegid. decif. 468. de concessi. præb. & text. iuncta glos. in l. fin. C. qui admit. vbi agnitio bonorum ¶ possessionis facta per sequentem in gradu intra tempus primi, qui eum præcedit, & sic ante tempus congruum, operatur effectum suum tempore cõgruo, nec est necessaria alia agnitio; quod tanquam singulare not. ibi Rom. noster verò casus est in fortioribus terminis, cum hi iuniores optent intra legitimum tempus: facit & optime, quod post Salicet. Cald. & Bellam. contra Ioan. Andr. tradit Staph. loc. cit. quod ¶ quando ex duobus expectantibus secundus in data acceptauit intra mensem primi, valet eius acceptatio, si primus debito tempore non acceptet, neque noua acceptatio requiritur in secundo mense. Reliqua spectantia ad tempus optionis latius prosequemur cap. seq. per totum.

Secundo not. quod, quamuis videatur ¶ cum canonicum antiquiorem, qui optare velit præbendam, vel domum, necessatio debere habere aliquid, quod dimittat, ad hoc, vt præferatur iuniori; tum quod optio inter plura cadat, vt supra cap. 1. §. 1. admonuimus: tum quod id satis aperte colligi videatur ex tex. d. cap. fin. dum dicit illa præbenda, quæ optata non fuerit, erit illi, pro quo scriptis. conferenda; vbi id supponunt Doct. de consuet. in 6. Ex quo illud sequi videtur, quod, si quis antiquior haberet canonicatum sine præbenda, prout accidere potest, iuxta tex. in cap. eum, cui, de præben. in 6. & cap. fin. de concessi. præben. eod. lib. & ea, quæ latius trademus infr. cap. 7. quæst. 1. vel prout sæpe contingit, domo careat, non poterit optare, sed optabit sequens, qui aliquid habeat, quod dimittat, idque deinde optabit antiquior. Tamen melius rem consideranti apparebit, ¶ illum antiquiorem, qui nihil habet, optare posse, neque ei præferri debere iuniorẽ aliquid habentem, quod dimittat; tum quia in hoc casu militant omnes rationes, & æquitates, quas sup. c. 2. quæst. 1. adduximus ad ostendendam rationabilitatem huius consuetudinis, vt cuique facile apparebit: tum quia factum est, quod quomodo cadat electio; nam & melius est ¶ habere, quam nõ habere; & id rectè dicimus, cum & minus solutum intelligatur, ¶ etiam si nihil sit solutum, & verbum amplius, ad ¶ eum quoque pertineat, cui nihil debetur, vt sunt tex. ad litteram, in l. minus solutum, & l. verbum amplius, vbi latè Rebus. Alciar. & alij, ff. de verbos. signif. & tradit etiam idem Alciar. in l. si ita a te, ff. eod. tit. Carell. Cotta in Memor. verbo, minus; quos habet alia pleraque similia exempla, ex quibus quoque fere soluntur contraria. Ad id vero, quod ex tex. & Doct. aucto-ritate sumitur in d. cap. fin. de consuetud. in 6. responderi potest, neque illum tex. neque Doct. eo loci negare, quin huiusmodi antiquior nihil habens, quod dimittat, optare possit, sed attendendo, quod vt plurimũ accidit, ¶ iuxta tex. in cap. sæpe, de appell. & l. nam ad ea, ff. de legib. de ijs solum loquuntur, qui præbendam habent, vel aliquid, quod dimittant. Vel etiam, & melius dici potest, admittendum id esse in casu speciali

speciali illius tex. cum Papa mandat alicui prouideri de præbenda primo vacatura; idque ne dispositio, & gratia Principis redatur elusoria, contra vulgatas iuris regulas, quare tunc optare aon poterit, qui non habet præbendam, quam dimittet, sed optabit sequens, & præbenda inoptata dabitur expectanti.

- 12 Tertio not. in optionibus ꝑ eum non censerī antiquiorem, ideoque præferendū non esse, qui, cum prius esset canonicus, postea mutauit præbendam, & canonicatum per impetrationem, & collationem, sed præferri debere eum, qui post primam illius receptionem, ante tamen secundam receptus fuit in canonicum, & ratio est, quia ille mutauit non solum præbendam, sed etiam canonicatum, atque adeo nouus canonicus est, & dicitur nouiter receptus, cum noui tamquam canonicus, vt in optione contingit, sed tamquam extraneus affectus sit eam præbendam, atque inde videntur, denuo illi capiendam esse possessionem, admittique ad osculum, recipi in fratrem, nouissimum, ac postremum, locum in eodem ordine tenere, (nisi in eodem a socijs eius ordinis manere permitatur, cum quisque itri suo renuntiare possit, iur. vulg.) & similia ei esse faciendā a quæ nuper recepti facere consueuerunt; atque adeo merito censerī debet posterius admissus, ac receptus, & per consequens in optione huic medio tempore recepto postponendus est, iuxta tex. cum ibi traditis d. cap. fin. Sic etiam Acharan. cap. ex transmissa, (qui text. ad id optimus est,) in 3. not. de renunt. docet, quod canonicus semel ab Ecclesia absolutus, si postea recipiatur, non habebitur, vt antiquus canonicus, sed vt nouus; Ancharan. sequitur Monal. conf. 57. num. 17. Sic & Fla. Paris. tract. de resign. benef. lib. 1. quest. 4. num. 73. post Prob. tractat. de iur. Regal. quest. 5. & alios scriptum reliquit, quod, si canonicus intravit in sua prima institutione, & postea renuntiauit beneficio, si iterum receptus fuerit in canonicum, debet denuo iurare tamquam nouus canonicus nunquam receptus, quia per illam renuntiationem fuit solutus eo iuramento antiquo. Eadem etiam ratione Nauar. conf. 61. alias 97. nu. 4. de simon. respondit, eum, qui canonica-

tum simoniacè affectum renuntiauit in manibus Superioris, & mox de eodem prouideretur, debet habere vltimum locum & omnia alia facere, ac si de eo alius non fuisset prouisus, quoniam idem facere deberet, si per obitum fuisset prouisus: nec non per tex. qui sane optimi sunt, in cap. quamuis de rescrip. in 6. cap. ex insinuatione, & cap. quoniam, de simon. vbi Fel. Soc. & alij: & in quolibet resignante, si redeat ad eundem canonicatum, quod non habeat eundem locum, docet Paris. dict. lib. 1. quest. 14. num. 27. Iubdens, ita pluries dictum fuisse in Rota, & generatim in quouis, qui dimittit canonicatum, quod, si iterum ad illum admittatur, non debeat eundem locum habere, tradit Ioan. de Montaign. in tract. de auctorit. Mag. Confl. nu. 82. & ibi Boer. in addit. ex Bart. in l. 2. vbi optimus tex. ff. de decurion. ac Fel. d. cap. ex insinuatione, in fin. de simon. nec non per tex. in cap. mandamus, 19. quest. 3. Id quod etiam docet Thom. Zerol. in prax. Episc. verbo, canonica, vers. ad octauum, post Rot. & alios; idemque Flam. Paris. d. quest. 14. num. 25. & seq. vbi post Cardin. Paris. conf. 93. num. 11. volum. 4. tradit, ab huiusmodi resignante amitti ius, & prærogatiuam antiquitatis; indeque infert in hac nostra specie iuris optandi, quod iste, qui recuperat canonicatum a se prius possessum, & resignatum, non habet eandem antiquitatis prærogatiuam, ex qua possit optare, vt ante resignationem poterat, dicitque id fuisse resolutum in Rota Rom. in vna Paduana optionis, coram Accorambo no, teste Cott. decis. 337. in manuscript. Id ipsum denique confirmatur ex eo, quod post eundem Paris. d. tractat. de resign. benef. lib. 3. quest. 7. docebimus infr. cap. 7. quest. 2. in fin. restitutum a Principe ex gratia ad canonicatum, seu præbendam non recuperare locum, & stallum in Choro; licet secus sit in restituto a iudice in integrum ex iustitia; vnde habemus singularem limitationem ad hoc tertium Notab. Cetera, quæ pro eius maiori confirmatione possent hoc loco afferri, consulo prætermittimus, quoniam rem ita ex prædictis, atque etiam per se claram, & manifestam existimamus, vt ulteriori probatione non egeat, & si casus eueniret, vt reor-

erit, qui id in dubium velit, aut saltem possit reuocare: si enim, vt probauimus, is qui eundem canonicatum, citra restitutionem ex iustitia, recuperat, adhuc dicitur nouus canonicus, & amittit prærogatiuam antiquitatis, etiam ad effectum, vt non præferatur in optione, sed postponatur recepto medio tempore, multo magis id erit admittendum in eo, qui alium canonicatum etiam intra eundem ordinem postmodum assequitur.

Quæ vero pro complemento huius notab. & conclus. faciunt, partim diximus c. 4. quæst. 1. concl. 4. vbi de Poenitentiario, & Theologo. docuimus, alicubi eos præferri in loco, non in optione, & quæst. vlt. de coadiutore, vel coadiuto, partimque nunc dicemus. Videamus igitur, quid dicendum sit de casu singulari proposito a Gonzal. d. glof. 34. num. 101. & multis seqq. qui talis est.

Petrus in Curia residens obtinuit prouideri de mense Augusti 1598. a Sanctissimo de Portione in quadam cathedrali, nec non obtinuit Breue de capienda possessione nomine Camerae, cuius vigore verificationis verificandis obtinuit sententiam declaratoriam, & fuit capta possessio d. portionis nomine Camerae de mense Nouembris 1599. quæ possessio fuit postea initio Aprilis 1600. translata, & cessa a Commissario Camerae in d. Petrum post expeditionem litterarum, vti moris est: qua translatione stante, Petrus non curauit aliam capere possessionem, sed lapsò triennio recessit a Curia, & accedens ad d. cathedralem, vt inseruiret d. præbendæ, voluit sepere, & in cedere ante alios quatuor Portionarios, qui de nouo post possessionem captam nomine Camerae hoc medio tempore ingressi sunt, ac prius residentiam facere coeperunt. ipsi vero portionarij dicebant se antiquiores Petro, ac ad eos spectare præcedentiam, & anterioritatem in iure optandi, prout est de more in d. Ecclesia, ex quo d. Petrus nullam ceperat possessionem, ac nouissimè illi tradendam fore, nec illi posse suffragari possessionem nomine Camerae Apostolicæ captam, & in eum translata.

Et quidem pro Portionarijs vrget primo, quod ad hunc effectum optandi, &

præcedendi sit attendenda antiquitas, non prouisionis, sed possessionis, vt ipse Gonzal. d. reg. 8. §. 3. proœm. ex num. 23. & nos supr. cap. 4. quæst. tertia, conclus. 2. illat. 3. ostendimus. Secundo, quod possessio capta nomine Camerae, & in Petrum translata ei non prodest: nam possessio, cum sit quid facti, non potest transferri de persona in personam; nec dicitur acquisita, nisi corporaliter apprehendatur, l. cum hæredes, ff. de acquiren. possess. etiam a patre in filium, glof. & Doct. l. in suis, ff. de liber. & posthum. cum alijs adductis per Gonzal. d. glof. 34. num. 104. & seq. quod procedit quoque in Ecclesia, Bald. l. fin. num. 8. C. de Sacrosanct. Eccles. Anton. Gabr. tit. de acquiren. possess. conclus. nono, num. secundo, & in iure patronatus, & alijs incorporalibus, Achil. decif. quinta, de caus. possess. & propr. Caputaq. decif. 153. num. tertio, part. tertia, & fuit resolutum in vna Oueten. beneficij de Vega, 15. Ianuarij, 1596. coram Orano, & alias sepe tenuit Rota; Pontan. tract. de spol. lib. 1. nu. 113. Rebus. ad leg. Gall. tit. de mater. success. in præfat. num. 151. & sentiunt allegati per eundem Gonzal. num. 109. & nos quæst. tertia, conclus. secunda, quicquid voluerit Bald. d. l. in suis Lambertin. de iure patron. lib. primo, par. secunda, quæst. tertia, art. 22. num. quarto, Io. Gutierrez. s. sui, inst. de her. qualit. & different. num. 71. & cons. tertio, num. secundo. Igitur alia est possessio Petri, alia capta per Cameraam, translatio possessionis, & cessio facta in eum solum debet operari exclusionem intrusi; prout idem Gonzal. d. §. 3. proœm. a num. 84. ad 99. probat, subrogatum gratiosè a Papa in gratia beneficii quoad possessionem defuncti, non posse vti remedio retinendæ, aut recuperandæ possessionis vigore dictæ subrogationis, sed debere de nouo adipisci possessionem. sic etiam Petrus debuit de nouo capere possessionem, dict. portionis vt ex illo die adeptæ per eum possessionis dicatur possessor, ac iura antiquitatis habere incipiat. Confirmatur autem id ipsum primo, quia, licet transferatur possessio ciuilitate per actus fictos in nonnullis casibus absque corporali apprehensione, quos assignat glof. l. 3. in principio, verbo, animo,

mo, vbi omnes notant, ff. de acquiren. poss. Gomez, nouem cumulans, adl. 45. Tauri a num. 45. ad 93. ex quibus etiam est constitutum, de quo Tiraq. proprio tract. Tamen hic casus, de quo agitur, nullus illorum est, vnde statum regulæ, cap. secundo de coniug. leprof. cum sim. l. Put. decif. 116. num. 1. lib. tertio, & ad effectum, optandi videtur requiri naturalis possessio eaque antiquior, vt satis colligi potest ex adductis in 7. fundamento. Confirmatur secundo, quia dato, quod Petrus vigore d. possessionis capta nomine Camere, & in eum translata possit dici habere aliquam possessionem, esset tantum verbalis, seu instrumentalis, sterilis, ac ventosa, ex quo neque d. Petrus inseruiebat Ecclesie, nec vllios fructus percipiebat, ad late tradita per Gomes reg. de ann. possess. quest. 47. num. 3. & 4. Ferrer. conf. 323. nu. quinto, & omnis possessionis effectus consistit in perceptione fructuum, l. bone fidei, ff. de acquiren. rer. domin. Rot. decif. prima, num. primo, de restitut. spol. Cef. de Grass. decif. 21. num. nono, de probat. Cald. conf. 12. de iurepatr. que omnia aliter se habent in illis Portionarijs, qui medio tempore ingressi resederunt.

Quibus tamen non obstantibus, Gonzal. dict. glos. 34. num. 112. vsque ad 120. ¹³ contrarium ꝑ tamquam verius resoluit. Primo, quia Breue concessum Petro de capienda possessione nomine Camere disponit, quod verificato constituto d. Breuis, idem Petrus, vel eius procurator immitatur in possessionem nomine Camere, & quod, postquam idem Petrus litteras gratie principalis sub plumbo expeditas presentauerit, eidem Petro sit eadem capta possessio consignanda, vel transferenda, prout etiam declarat Constit. 24. Gregorij XIII. que incipit, ad Romani; vnde, cum Papa ita voluerit, censetur omne obstaculum iuris remouisse, Rot. decif. 33. num. sexto de prebend. in antiq. late idem Gonzal. dict. reg. 8. glos. 9. tertio, num. vigesimoquarto. Secundo, quia quoad effectum possessio capta nomine Camere potest dici capta ab ipso prouiso Apostolico, in eius commodum facta fuit; nam tunc procurator Camere nihil aliud agit, aut intendit, nisi prouisum litteris expedi-

tis in possessionem immittere, argum. l. quedam, cum filium, ff. de hæred. instit. & quod in hoc casu Commissarius Camere possessionem capiens nomine prouisi seruiat illi de nudo ministerio, & capiat possessionem ad eius fauorem, & commodum, fuit resolutum in vna Queten. Archidiaconatus. 15. Decembris, 1603. coram Pamphilio, vbi etiam dicit, sepe hoc alias decifum fuisse. Confirmatur, quia hic modus capiendæ possessionis inuentus fuit, vt prouisus Apostolicus, qui nondum litteras expedit, possit diligentias facere super capienda possessione beneficij, ne tarda expeditio ei noceat, vnde, cum quis a principio vult litteras expedire, non datur ei Breue nomine Camere de capienda possessione, sed ad fauorem litterarum, vt ipsemet prouisus immitatur in possessionem, vt habetur in dicta Gregoriana Constitutione quando igitur constat de litterarum expeditione, perinde esse debet, ac si a principio, non Camera, sed Petrus possessionem cepisset, cum cessauerit causa, ob quam Camera, & non prouisus ipse possessionem ceperit, l. adigere, §. quamuis, ff. de iurepatronat. Confirmatur secundo ex cap. ratihibitionem retrotrahi, de reg. iur. in 6. & l. hoc iure, ff. eod. tit. vbi ratihibitio retrotrahitur ad diem, quo aliquid nomine meo gestum est, iuxta cap. raeum, eod. tit. & lib. faciunt etiam alia iura ibid. a glos. & Doct. alleg. & cap. si tibi, de prebend. in 6. licet alioqui retrotractio non fiat in conditione protestatina, sed tantum casuali, Dec. & alij in cap. præterea, il. 2. de appellat. vbi alios citant. Tertio, quia Rota sepe in terminis resoluit, quod ea sit virtus Breuis de capienda possessione nomine Camere, vt facta cessione constituat eum iustum possessorem, vnde sit illi concedendum mandatum de manutenendo, ac si ipse prouisus a principio possessionem cepisset; sic in Firmana benefic. 19. Martij, 1593. coram Blanchetto, & in Lucana beneficij, 17. Iunij 1594. coram Litta, in Salamant. beneficij, 26. Iunij 1598. in Auriem. Parochialis, 13. Aprilis 1600. coram Lancellotto, & dicta causa Queten. Hinc etiam Lancellot. tract. de ar-

tent. 2. par. cap. 4. in præfat. num. 453. ait, Commissarium Camerae capientem possessionem in casu prædicto non dii tertius: & Cæsar. de Grassi. decis. 2. num. 1. de verb. sign. possessionem translata a Camera a Apostolica intelligi cessam cum iisdem qualitatibus, cum quibus Camera eam habebat. Ex quibus patet, d. Petrum in cœpisse esse possessorem de mense Nouembris 1599. quando Camera ad eius commodum cepit possessionem; ideoque cum sit anterior tum in prouisione, tum in possessione etiam naturali omnibus alijs postea prouisis, & admittis, debet illos præcedere tam in optione, quam in loco, stallo, & alijs præcedentijs. Et simul patet responsio ad primum, & secundum fundamentum Portionariorum cum priori eiusdem confirmatione.

Ad posteriorem confirmationem dicitur primo, quod fortè etiam quoad fructus habebitur pro præsentate, cap. cum dilectus, de cler. non resid. vel certè potuisset eos percipere, si discedens a Curia resedisset. Secundo, quod possessor dicitur, licet fructus non percipiat, Bart. l. quamuis, §. si conductus, n. 2. vbi Alex. not. vlt. & ceteri, ff. de acqu. possess. l. si quis autem, ff. eod. Rot. decis. 509. num. 4. par. 1. diuers. cum alijs ad ductis per Gonzal. d. glos. 34. num. 122.

Denique non obstat, Portionarios prius resedisse; nam residentia non requiritur ad optionem, vt post Put. decis. 219. num. 2. docet idem Gonzal. ibid. num. 38. & 39.

14. Secunda Conclusio. Optio f. ita gradatim fieri debet, vt, si non optat primus, seu antiquior, optet secundus, seu sequens, alias optet tertius, & sic deinceps; & hic est, ni fallor, primo intentus, & magis germanus intellectus illius verbi, gradatim, quod est in tex. d. cap. fin. de consuet. in 6. quod ita exponit ibi glos. quam ibid. approbant Gem. & alij, ac Rot. decis. 5. vers. videtur tamen obstat, de consuet. in nou. & decis. 411. num. 2. par. 1. in nouiss. diuers. & inter recentiores to. Azor. Instit. Moral. part. 2. lib. 6. cap. 26. quæst. 13. & Hier. Gonzal. d. gl. 34. sæpe. Id ipsum etiam patet ex Doct. d. cap. fin. verbo, dumtaxat, dum post glos. ibi, quæruunt, an illi dies currant omnibus simul; & an iuniores teneantur expectare antiquiores per totum illud tempus in op-

tando: & ad primum respondent affirmatiuè; ad secundum negatiuè; de quo nos aliquid initio concl. præced. & latius cap. seq. quæst. 3. clarè enim supponunt, posse quoque iuniores vacantem præbendam optare, vbi non optetur per antiquiores. & de hoc nemo dubitat, quare vltorius non immoror.

15. Tertia Conclusio. Optio f. ita quoque gradatim fit, vt antiquiore optante vacantem cum Canonicaru præbendam, sequens optet præbendam, quam antiquior dimittit, & ab hoc dimissam optet alter, qui mox sequitur, & sic de ceteris. Colligitur id factis apertè ex tex. d. cap. fin. dum ibi dicitur; poterunt ipsi antiquiores iuxta consuetudinem eandem optare, cum præbenda vacabit; & illa, quæ optata non fuerit, si nulli sit debita, erit illi, pro quo scripsimus, conferenda. Ex quo enim dicit Pontifex in plurali, (antiquiores,) & mox, (optare volentes,) de pluribus loquitur simul optantibus, vt in simili notat glos. d. cap. fin. verbo, dumtaxat; cum maximè subdat text. & illa, quæ optata non fuerit. Sed apertè idem sentit glos. ab alijs scribentibus recepta eod. cap. fin. verbo, non fuerit, vbi rationem assignans ad verba text. postremo loco a nobis relata, inquit; ex quo enim vacant præbendæ, necesse est vnã remanere non optatam; de illa igitur, subdit glos. prouideatur imperanti. Et in hac quoque conclus. nemo, quem viderim, contradicit. Immo Gonzal. d. glos. 34. num. 98. & seq. ita naturalem putat in optione hæc gradationem, per quam iunior optet præbendam ab antiquiore oprante dimissam, vt alias dicat præuerti ordinem optionis, & eius naturam tolli, allegatque a se ipso adducta eadem glos. 34. num. 15. & 81. & quidem d. num. 15. allegat tex. d. cap. fin. & ibi glos. verbo, gradatim, de consuet. in 6. Rot. decis. 2. & 6. de consuet. in nou. d. autem nu. 81. illud adducit, quod, quia Theologalis præbenda non potest optari, consuequenter nec præbendatus Theologus poterit illam dimittere, & aliam optare, quia idem operatur oppositum in opposito, quod propositum in proposito, l. & si contra tabulas, ff. de vulg. & pup. c. sciendum, §. quæst. 1. Verum, præter quamquod ipse Gonzal. peruertit materiam gradationis optionis,

optionis, dum quatuor illos modos gradationis, quos initio huius quæst. distinximus, confundit, & quod ad vnius eorum probationem pertinet, ad alterius assertio confirmationem, vt apud eum videre est dict. num. 15. & duob. seqq. & d. num. 98. cum seq. & ex eo, quod mox dicemus; ex dict. quoque cap. fin. solum colligitur, regulare id esse, vt iunior optet præbendam dimissam ab antiquiore, cum vt plurimum id accidat, non autem id fore perpetuum, atq; ita naturale, vt aliquando ab optione separari non possit; nam ad ea, quæ vt plurimum accidunt, leges prospiciunt, iura, Lex his, & l. nam ad ea, ff. de leg. glof. vero d. verbo, gradatim, non loquitur de hoc modo gradationis, de quo in præfenti, sed de quo in statim præced. conclus. Rot. etiã d. decif. 2. non agit de consuetudine optandi propriè sumpta, sed potius de ea, vt Canonici supernumerarij obrineat minorem præbendam iuxta ordinem suæ receptionis, vt patet ex ijs, quæ allegat, nimirum arg. eorum, quæ leguntur, & notantur in cap. statuimus, de maior. & obed. per Innoc. & cap. quamuis, & cap. cui de non Sacerdotali, de præb. in 6. per Archid. ibi enim nihil habetur de iure optandi propriè dicto: præterea ex illis verbis Rot. iuxta ordinem suæ receptionis, apparet, eam loqui de gradatione iuxta antiquitatem, hoc est primo gradationis modo, de quo nos sup. hac ipsa quæst. conclus. 1. In d. vero decif. 9. nihil ad rem habetur, nisi n. 1. vers. & nota, & num. 5. vers. sed per istam consuetudinem; inde tamen solum colligitur, optioni conuenire huiusmodi gradationem, quod antiquiore optante, præbenda ab eo dimissa optetur a sequente, & huius ab alio sequente, & sic deinceps vsq; ad vltimum, non autem, quod necessario id faciendum sit, & aliquando non consistatur citra vltimum gradum, aliquando etiam aliquo gradu omissio ad alios deueniatur, vt paulo post latius ostendemus; si prius, quod obijciebatur ex d. l. & si contra tabulas, & cap. sciendum, vnde sumpta est illa regula de opposito, & proposito, breuiter dissolutum moneamus per responsiones allatas cap. 3. quæst. 1. conclus. 3. vbi contra eundem Gonzal. & alios probauimus, obrinentes præbendam Theologalem

Pœnitentialem, & similes optare posse, licet regulariter eorum præbenda nequeat optari. & hic iam est vnus ex casibus, in quibus cessat prædicta gradatio. Eos vero omnes ad duo capita reduci commodè posse puto, nimirum noluntatis, & impotentia, quorum singulos percurremus.

Igitur cessare potest huiusmodi gradatio ex eo, quod is, qui alias optare potest, nolit optare, siue quia ea præbenda, quam posset optare, minor sit ea, quam iam obtinet; siue quia sit eidem omnino æqualis; quam tamen optari posse, quoad minorem docuimus cap. 3. quæst. 7. circa medium, quoad æqualem ibid. paulo post initium, siue quia, licet maior, & pinguior sit sua, minus tamen sibi grata est; quam proculdubio posset optare, cum tex. d. cap. fin. de consuetud. in 6. indistinctè dicat, de melioribus præbendis, nullum discrimen quoad optionis ius constituens inter magis, vel minus gratas, quoad nec glof. aut aliquis Doct. constituit, nisi quoad hoc, vt etiam minor præbenda possit optari: siue tandem quia nulla alia de causa nolit quis optare etiam omnino meliorem, & magis gratam præbendam, nisi ad exercendam sui arbitrij libertatem, iuxta tex. d. cap. fin. ibi, si voluerint, possint, cum vacant, per se, vel alios optare præbendas, & ibi poterunt ipsi antiquiores iuxta consuetudinem eandem, optare, cum præbenda vacabit; cum alijs adductis sup. cap. 1. quæst. 2. ad fin. quæque allegabimus infr. cap. 8. eodemque vltimo quæst. 2. circa medium. Quod autem in his casibus cesset prædicta gradatio, patet; nam, si vnus, duo, vel plures nolint aliqua ex memoratis causis optare præbendas dimissas a ceteris optantibus, iam ea gradatio præceditur, si, qui optare nolunt, sint vltimis eorum, qui possunt optare; interumpitur vero, si sint ex medijs. Et hæc de casibus voluntatis.

Causæ autem impotentia ferme hi sunt, si bene recolo. Primus est quando aliquis optat, quia est antiquior, & tamen non habet aliquid, quod dimittat; quem tamen optare posse, iuris ostendimus simul contraria dissoluentes sup. hac ipsa quæst. con. ciui. 1. not. 2. Secundus huic similis erit, si d. optans habeat quidem, quod dimittat, sed vel a nullo id possit optari, vt quia præbenda

benda illa sit reseruata, iuxta ea, quæ latius adduximus cap. 3. quæst. 3. præcipue concl. 2. vel certè non a quolibet optari queat, vt in præbendis qualificatis, puta Theologali, Pœnitentiæ, Doctorali, seu Magistrali, & similibus contingere docuimus d. cap. 3. quæst. 6. nam paria sunt non habere optantem, quod dimittat, vel illud ab alio non posse optari. Et sic in hoc vtroque casu pariter vel interrumpetur, vel terminabitur etiam, antequam ad vltimum deueniatur, prædicta gradatio. Tertius casus est, si, postquam aliquis, vel aliqui iam optarunt alius in ordine sequatur, qui absit ab Ecclesia voluntariè, aut sine aliqua ex causis priuilegiatis, vt absens ad optionem admittatur, de quibus non latius sup. cap. 4. quæst. 3. fere per totam. Quartus est, si post antiquiorem optantem, vel etiam omnes canonicos, vel portionarios, aut dignitates possidentes suam præbendam, portionem, vel dignitatem aliquis sit, qui suam nondum possideat; nam possessio requiritur ad optionem, cum hæc, sicut & quælibet præminencia, sit fructus quidam possessionis beneficij, vt post alios ex Gonzal. d. reg. 8. §. 1. proœm. num. 26. tradidimus d. quæst. 3. concl. 2. paulo post initium, & possessio antiquior attendatur in optione, vt idem late comprobatur. d. §. 3. num. 23. & multis seqq. & glos. 34. num. 48. & 49. ac nos docuimus d. cap. 4. quæst. 1. concl. 4. & quæst. 3. concl. 2. illat. 3. Quinque, ac postremus casus inter eos, qui ex impotentia oriuntur, esse potest, vbi ex speciali consuetudine optari debeat titulus canonicalis vel portio, aut dignitas, non autem sola præbenda & aliquis post antiquiorem optantem sit irregularis, corpore vitiatus, aut alias inhabilis ad huiusmodi beneficium obtinendum: cum enim is tunc nec optare possit, vt dist. cap. 4. de excommunicato diximus quæst. 2. in fin. de corpore vitiatis, quæst. 6. ad fin. de irregulari, quæst. 7. in fin. proculdubio, vel interrumpetur d. gradatio, si inhabiles isti medijs sint inter eos, qui, cum possint, optauerunt; vel desinet, si iidem vltimi sint, iuxta prædicta: quod idem dicendum quoque est proportionabiliter de duobus statim præcedentibus casibus, sicut de duobus primis paulo ante diximus. Et de hac quæst. satis.

¶ VAERO SECVNDO, An optio semper fiat intra eundem ordinem, & gradum.

¶ Prænotandum est primo, in aliquibus Ecclesijs Collegiatis & ex statuto, vel consuetudine dari tres ordines præbendarum, seu potius canonicorum, vt alij sint inferiores, qui vocantur scholares, quia sunt sub cura, obedientia, & regimine scholastici; quidam dicuntur medijs, & vocantur emancipati, quidam maiores, qui soli habent vocem in Capitulo, & vocantur Capitulares; tamen præbendæ omnium sunt æquales, & non aliter quis potest accedere ad maiorem gradum, nisi per ordinem primo fuerit in inferiori, & de illo ascenderit ad medium, & hic ascensus fit secundum ordinem receptionis: de qua consuetudine Rot. Rom. decif. 9. num. 1. de consuet. in antiq. Franc. Marc. decif. Delphin. 1271. num. 4. 1. part. & Rom. cons. 227. in 17 alijs vero Ecclesijs quædam sunt præbendæ maiores, quæ non dantur nisi Presbyteris; quædam mediæ, quæ solum Diaconis, & Subdiaconis, quædam minores, quæ assignantur inferioribus; quæ consuetudo est Gratianopoli, teste Fran. Marc. decif. 1260. in alijs demum plerisque quædam sunt præbendæ, quæ solum Diaconis; tertie, quæ solum Subdiaconis assignantur, qui tamen omnes canonici sunt: & præterea quædam sunt dignitates, puta Archipresbyteratus, Archidiaconatus, Primiceriatus, Præpositura, & Decanatus, prout in Ecclesia nostra Mediol. de qua distinctione passim iura loquuntur, præsertim cap. 1. de æt. & qual. cap. ei cui, & cap. cui de non sacerdotali, vbi Doct. de præb. in 6. & in c. constitutus, de concess. præben. & clem. vt hi, qui, de ætat. & qual. & clement. fin. de præben. ac Tridentin. Concil. sess. 22. cap. 4. & sess. 24. cap. 12. de reform.

Prænotandum secundo, quod, quamuis forte de iure communi antiquo non esset alicui præbendæ necessario aliquis ordo annexus, vt voluit inter alios Abb. in c. 2. num. 5. de instit. (Dignitatibus dumtaxat & exceptis, quibus certus ordo annexus est, per tex. d. cap. 1. de ætat. & qual.) cum id cautum non reperiatur; cum quo nihilominus fiat, & quod etiam eo iure antiquo non nisi Subdiaconus vocem haberet

beret in Capitulo, clement. vt hi, qui, de
 atar. & qualiter, quod etiam dispositum de in
 de fuit in Trident. Synodo, d. sess. 22. cap.
 34. Tamen de iure nouo † debet saltem in
 Ecclesijs cathedralibus cuique canonica-
 tui, seu præbendę esse annexus ordo Pæ-
 byterij, Diaconatus, & Subdiaconatus, &
 ad Episcopum cum consilio Capituli spe-
 ctat designare, ac distribuere, prout vide-
 rit expedire, quibus quisque ordo ex sa-
 cris annexus esse debeat, vt dimidia saltem
 pars presbyteri sint, ceteri vero Diaconi,
 aut Subdiaconi; nisi alicubi laudabilior
 esset consuetudo, vt plures, vel omnes sint
 presbyteri, que omnino debet obseruari.
 Ita disponitur in Tridentin. Concil. d. sess.
 24. cap. duodecimo, quos quidem ordines
 24 † debebunt præbendati infra annum ces-
 sante iusto impedimento suscipere, vt ha-
 beretur d. sess. 22. cap. 4. & hoc sub pœnis, de
 quibus in d. clem. vt hi, qui, hoc est, amif-
 sionis dimidiarum distributionum, & vo-
 cis in Capitulo, donec promoueantur: ne-
 que canonicatum, aut dignitatem obtine-
 25 re quis poterit, nisi † in ea saltem ætate
 sit constitutus, vt infra annum possit illo or-
 dine initiari, quem talis canonicatus, aut di-
 gnitas requirit, vt dict. sess. vigesima quarta,
 cap. duodecimo, aperte disponitur. His
 prænotatis, sit.

Prima Conclusio. In primo casu consue-
 tudinis, de qua in primo not. puto proba-
 26 biliter † posse contingere optionem; ita
 in specie voluit Zerol. in prax. Episc. ver-
 bo, canoniam, vers. ad septimum, in princip.
 iuncta glos. & Alb. consil. 159. num. 20. &
 21. volum. 1. ita etiam colligi videtur ex
 Rot. decis. 9. de consuet. in nou. & eod. tit.
 in antiq. & decis. 411. num. 4. 7. & 8. part.
 prima in nou. diuers. & Sanc. Marc. d. dec.
 1271. num. tertio, & quarto, sed clarius id
 sentit Rot. Rom. decis. decima, de præben-
 in antiq. Et hoc propter specialem consue-
 tudinem super hoc inductam, vt patet ex
 iisdem Doctoribus; alias enim simplex cõ-
 suetudo optionis intra eundem ordinem
 introducta ex se ad diuersos ordines ex-
 tendi non deberet.

27 Secunda Conclusio. In casu † secundę,
 & tertię consuetudinis, de qua in d. 1. not.
 per quas distincti sunt in Ecclesijs ordines
 præbendarum, & canonicatum, vt alij sint

Sacerdotales, alij Diaconales, alij Subdia-
 conales, alij etiam inferiorum ordinum, puto
 quod in Ecclesijs cathedralibus, vbi
 ex decreto Tridentini Concilij sunt solum
 distincti ordines Sacerdotij, Diaconatus,
 & Subdiaconatus, ijque annexi sunt cano-
 nicatibus, non possit regulariter locum ha-
 bere optio, nisi specialis de hoc consuetu-
 do legitime præscripta rationabiliter indu-
 catur; quod probo ex eo, quia ex disposi-
 tione prædicti Concilij, in dicto text. dict.
 clement. vt hi, qui, & cap. ei, cui, & cap.
 cui de non Sacerdotali, de præbend. in 6.
 illi ordines non tam præbendis annexi
 sunt, quam canonicatibus ijque designati
 sunt, vel designari debuerunt per vnum-
 quemque Episcopum. Cum ergo per optio-
 nem mutetur quidem præbenda, sed non
 canonicatus, vt dicam infr. cap. septimo,
 quæst. prima antiquior Subdiaconus, vel
 Diaconus optando vltimam Diaconalem,
 vel presbyteralem præbendam, aut simul
 canonicatum mutabit contra optionis rati-
 onem, aut cum idem canonicus sit, ordi-
 nem, & onus alteri canonicatui annexum
 suscipiet contra designationem a Conci-
 28 lio requisitam. Secus vero erit † in alijs
 Ecclesijs collegiatis, aut etiam in cathed-
 ralibus, in quibus adhuc vel receptum
 non fuit Tridentinum Concilium, vel non
 obseruatum illud decretum distinctionis
 ordinum, sed ex sola consuetudine, vel
 statuto ijdem ordines, vel alij annexi sint
 præbendis; poterit enim per statutum, &
 consuetudinem optari præbenda, simulq;
 assumptum censebitur onus celebrandi,
 vel canendi Euangelium, & simul se intra
 annum promoueri faciendi ad ordinem
 requisitum; sufficietque tunc, quod sem-
 per maneat idem numerus præbendarum,
 quibus talis ordo annexus sit. Et ratio est,
 quia tunc præbendis ipsis annexus erit or-
 do, non autem canonicatibus; & in
 his terminis intelligendum est, quod
 vult Alberic. consil. 347. numero pri-
 mo, & numero quarto, volumine se-
 cundo, dum supponit, posse eum, qui
 habet præbendam diaconalem, optare
 Sacerdotalem. Item glos. dict. cap. fin.
 verbo, antiquiores, & ibi ceteri, dum
 contententes, specialis consuetudine induci
 posse, vt maior ordine præferatur in optio-
 ne,

ne, aperte supponunt, inter diuerfos ordines admitti optionem. Eadem plane ratione in optandis domibus, quæ annexæ non sint præbendis, vel Canonicatibus, huiusmodi distinctio ordinum attendenda non erit, sed antiquiores simpliciter in receptione præferentur in optione domus vacantis, quamuis ea fuerit Canonici diuersi ordinis. Quid autem dicendum sit de optione Cardinalium intra diuerfos ordines videbimus cap. 7. quæst. 2. ad finem. Verum idem propter eandem rationem dicendum erit in consuetudine inducta post Concilium contra illam præbendam, seu potius Canonicatum, prout tamen præbendas quoque comprehendunt, secundum diuerfos ordines distinctionem, & simul etiam de Dignitatibus, quæ non sunt primæ post Pontificalem in Cathedralibus, neque præcipue in Collegiatis, (hæ enim cum ex reg. 3. Cancellariæ reseruatæ sint, non admittunt optionem, iuxta supra late tradita cap. 3. quæst. 2. conclus. 2.) in illis namque, licet non per extensionem, fieri possit optio a Canonicis, vt sentit Cald. conf. 5. de consuet. Prob. in addit. ad Io. Monach. d. c. fin. num. 31. & 32. Gonzal. d. glos. 34. num. 91. ex cap. susceptum, de rescript. in 6. & cap. quamuis, de præbend. eod. lib. tamen ex speciali consuetudine fieri poterit optio, vt in specie voluit Zerol. d. versic. ad Septimum, in princ. & Rot. decif. 411. nu. 4. 1. par. in nouiss. Quod autem dictum est de speciali consuetudine, dicendum etiam de statuto, vt inrer alios sentit Gonzal. d. glos. 34. num. 16. & seq. vbi notabiliter docet ex Rot. d. decif. 411. quod stante statuto, vel consuetudine, quod Canonicatum, seu præbendam canonicalem vacantem, optare possit antiquior Portionarius, inteligit id debet, postquam Canonici optauerint, vel de ultimo Canonicatu, seu præbenda per moderniore canonicum ratione d. optionis dimissa, interpretando verba, secundum subiectam materiam optionis, cum ius natura est, vt successiue vnus præbendatus, seu beneficiatus post alium, prout quique antiquior est, gradatim ascēdat, vt d. cap. fin. & ibi glos. ver. gradatim, ac per Rot. decif. 6. de consuet. num. 1. & 5. in nou. & alios quæst. præced. cit. idemque dicendum cum Gonzal. sup. ex Rot. d. dec.

num. 4. respectu Dignitatum, & Canoniorum.

Denique circa optionem inter diuerfos gradus illud adnotandum est, quod post Achil. Craſ. decif. 1. de consuet. Pur. decif. 100. 217. 219. & 228. lib. 3. tradit Gonzal. d. glos. 34. num. 36. cum duob. seqq. stante statuto, vel consuetudine, quod antiquior Portionarius possit optare Canonicatum vacantem, si quis Portionarius antiquior habeat dignitatem in eadem Ecclesia, ob quæ tenetur inseruire, vt Portionarius; nihilominus poterit optare Canonicatum vacantem, cum non optet tamquam dignitas, sed vt Portionarius neque actuale ieruitium requiratur ad effectum optionis, sed sufficiant præterita: nec debeat propter dignitatem esse deterioris conditionis, arg. cap. de multa. de præb. cum siml. nec dicitur descendere, cum optet, vt Portionarius, & forte retinebit dignitatem cum canonicatu cum iam semel fuerit dispensatus; Immo hic descensus non prohibetur per tradita sup. cap. 3. quæst. 7.

¶ VAERO TERTIO, An aliquæ solemnitates requirantur in optione.

¶ Prima Conclusio. Ex parte ipsius Capituli, vt plurimum ꝑ requiritur, vt, qui optat, admittendus sit per Capitulum, vel eum, qui præest Capitulo tempore, quo ille se petit admitti, vel per alium, prout est petit admitti, ita in terminis tradit Rot. decif. 6. num. 7. de consuet. in nou. & Aen. Falcon. in tractat. de reseru. benef. quæst. 4. princ. effect. 5. num. 3. Iarius Gonzal. d. glos. 34. num. 69. cum duob. seqq. poterit tamen ꝑ hæc solemnitas per contrariam consuetudinem aboleri, ita, vt sufficiat tacitus consensus Capituli approbantis saltem consuetudinem optandi, prout nunc quotidie fit. Immo satis probabiliter suffiteri potest, ꝑ non esse necessarium consensum Capituli sed sufficere, vt optantes notificet Capitulo optionem, & consensum requirant, licet non obtineant, eo, quod optent vigore consuetudinis iam inductæ, quæ vim legis habet, vt optime tradit Abb. conf. 19. num. 15. vol. 1. & vbi etiam requireretur consensus, is præsumetur tam ex vicinitate locorum iuncta antiquitate, vt bene deducit idem Abb. num. 14. Illud sane indu-

32 ¶ indubitatum est, nullam requiri collationem, aut inuestituram, vt patet ex Io. And. Gemin. & alijs d. cap. fin. de consuet. in 6. Cassad. decif. 7. de præben. Rot. decif. 10. eod. tit. in antiq. & alibi sæpe, Alb. d. consil. 159. num. 1. 3. post Card. consil. 126. colum. 3. Formulam vero instrumenti optionis habes infr. in fin. huius quæst.

Secunda Conclusio. Ex parte ipsius optantis
33 tantis tutius puto esse, ¶ apprehendere possessionem præbendæ, vel domus optatæ, quamuis enim per ipsam optionem acquiratur ius in præbenda optata, absque vlla possessionis apprehensione; sicut etiã vbi requiritur collatio in beneficio, per fo-

34 lam collationem ¶ ante apprehensionem possessionis acquiratur ius in beneficio, vt voluit glos. communiter approbata in cap. pen. in verbo, collatio, de præben. in 6. & est optimus tex. in cap. si tibi absent. eod. tit. & lib. & in cap. vlt. m. vbi Doct. de concess. præben. in 6. & late tradit Dyn. in cap. 1. de reg. iur. in 6. & Couar. lib. 3. var. resol.

35 cap. 16. num. 1. Tamen, ¶ tum propter fructuum perceptionem, ex l. bonæ fidei, ff. de acq. rer. dom. Rot. decif. 1. num. 1. de restit. spol. in nou. Cald. consil. 12. de iure patron. Cas. de Grass. decif. 21. num. 9. de probat. & alijs mox citan. tum propter interdictum vnde vi, tum propter Regularum annalis, & triennalis possessoris prærogatiuam, tũ etiam propter alios effectus requiritur corporalis possessionis apprehensio, prout tradunt Abb. & alij in cap. cum super, de caus. possess. & propr. Franc. cap. si a Sede, de præben. in 6. Couar. d. cap. 16. num. 6. in princip. & num. 7. vers. Secundus casus, cũ

36 seqq. nec non & num. 8. atque in ¶ hac specie optionis consuluit Franc. Marc. decif. 1263. per totam, vt possessio corporalis apprehendatur. Illud sanè certum est, pos-

37 sessionem ¶ hanc domus, vel præbendæ ab alio dimissæ, posse ab optante propria auctoritate apprehendi, vbi a nemine detinetur, prout in beneficijs, quæ per collationem tribuuntur, ex communi sententia resoluantur. Rebus in prax. benefic. tit. de missio. in possess. num. 5. ac Couar. d. cap. 16. num. 7. vers. Tertius casus, & num. 8. vbi & toto illo cap. optimè tractat, quæ ad apprehensionem beneficij spectant. neque tamè

38 necesse est, ¶ possessionem apprehendi ad

cornu altaris, seu in ipsa Ecclesia; cum id proprium sit, quando acquiritur nouum, beneficium, vt patet ex Abb. d. cap. cum super, Anchar. in reg. sine possessione, de reg. iur. in 6. cum alijs, quos refert, & sequitur Couar. d. cap. 16. num. 10. 12. & 13. Duo tamen non omitam, Alterum, quod, si

39 ¶ simul quis legitimè optauerit & domus, & præbendam, cum apprehendenda sit corporalis possessio ipsarum rerum, puta fundorum, qui sunt de præbenda, vel ipsius domus, non sufficit acquirere possessionem vnius fundi, sed omnium capiendæ erit; sed neque satis erit acquirere possessionem vel præbendæ, vel domus, iuxta late tradita Hier. Gonzal. d. glos. 34. nu. 109. post Abb. in cap. cum aliquibus, num. 8. Fel. num. 4. de sent. & re iud. Afflicti. decif. 299. num. 25. & seq. Anton. Gomez. ad l. 45. Tauri, Tiraq. de retr. lign. 6. 36. glos. 3. nu. 2. & 11. cum seqq. & Couar. d. cap. 16. nu. fin. vbi id multis modis ampliant, & declarant ac præcipue limitant; nisi apprehensio fiat in capite, & Ecclesia, in qua consistit; nam tunc dicitur capta omnium, & honorum spectatium ad beneficium, vt inter ceteros post Dyn. d. cap. 1. ibique Ioan. And. Franc. aliosque nonnullos, tradit Couar. d. num. 13. & post Lambert. de iure patr. lib. 2. par. 3. quæst. 11. art. 2. num. 3. Nat. consil. 562. num. 13. lib. 3. Ferret. consil. 14. num. 4. & 5. lib. 1. & consil. 236. num. 10. lib. 2. Rot. decif. 19. num. 7. & 8. par. 2. in nouiss. diuers. & decif. 221. num. 8. par. 1. diuers. docet idè Gonzal. d. nu. 109. Alterum est, quod, cum nullum a iure, vel a Doctoribus tempus certum statuatur apprehendendi possessionem siue in collatione, siue in optione,

40 id remitteretur ¶ iudicis arbitrio, iuxta ea, quæ late tradunt Io. Coraf. in lib. 4. Miscell. iur. cap. 12. nu. 6. & Menoc. de arbit. iudic. lib. 1. quæst. 14. nu. 2. 5. & 6.

Iam vero quod, vt superius polliciti sumus, pro huius quæstionis coroni de formula instrumenti optionis hic habet subijcere. Et quidem forma, quæ communiter, & vt plurimum adhiberi solet in instrumentis optionis, & variorum processuum Romanæ Curie paucis mutatis desumptis, hæc esse potest.

In nomine Domini Amen. Anno a natiuitate

uitate eiusdem M.D.XCIX. Indictione 13. die vero decimo octauo mensis Decembris Pontificatus sanctissimi in Christo Patris, ac D.N. Domini Clementis diuina prouidentia Papæ viij. anno octauo. In mei notarij publici, testiumque infra scriptorum ad hoc specialiter vocatorum, & rogatorum præsentia, & coram Venerabilibus, & circumspèctis viris Dominis N. Præposito, C. vel Archidiacono, vel Archipresbytero, vel antiquiore canonico, prout nimirum tunc ad eorum aliquem de iure, vel consuetudine iuncta facti contingentia capitulum conuocare, & congregare spectabit;) nec non A.B.C.D.E.F. & G. Canonicis Ecclesiæ S. Nazarij, vel S. Mariæ Scalensis, &c. in loco capitulari per præfatum Dominum N. capitulariter congregatis, facientibus, & repræsentantibus ipsum vniuersum capitulum, vel duas partes ex tribus, vel maiorem, & faniorem partem ipsius capituli, personaliter constitutus Ven. vir Dominus A. canonicus eiusdem Ecclesiæ, & minore præbenda præbendatus, iuxta dictæ Ecclesiæ consuetudinem hætenus, vel a quadraginta annis citra, & ultra obseruatam, aut etiam statutum laudabile eiusdem Ecclesiæ, maiorem præbendam per mortem quondam I. canonici extra Romanam curiam defuncti die tertiæ huius mensis vacantem, quam idem Dominus I. canonicus pacificè tenuit, & possedit, omnibus melioribus, quibus validius potuit, & debuit, ac potest, & debet, modo, forma, & iure, optauit, & optat, atque ad eandem maiorem præbendam ascendit; cum protestatione tamen expressa, quod, vbi præbenda huiusmodi per eum, vt præmittitur, optata, vigore optionis huiusmodi sibi non debeatur, nec ad eandem ius sibi competierit, aut competat, tunc, & eo casu regressum habeat ad suam præbendam prædictam, quam ex nunc retinet, vel aliam sibi de iure, vel consuetudine, aut statuto dictæ Ecclesiæ debitam, quam ex nunc, prout ex tunc, optauit, & optat. Super quibus, &c. Actum, &c. Præsentibus, &c. Et quoniam vt plurimum accidit, vt, cum præbenda aliqua vacat, optioque capitulariter fit, non vnus dumtaxat canonicus, sed plures successiue, & quidem prius antiquiores canonici optent, sicut optare pos-

sunt, & debent, si volunt, tum iuniores gradatim; ideo, vbi in dicta formula dicitur, Dominus A. canonicus, ad datur, antiquior vel, qui prius ad optionem admittendus est: & in fine, ante illa verba, Super quibus, &c. subiiciatur; & successiue Dominus B. canonicus sequens in ordine, seu iunior receptione optauit præbendam præfati A. canonici sic vacantem per optionem eiusdem A. cum eadem tamen expressa protestatione, &c. successiue Dominus C. canonicus optauit præbendam dicti B. cum eadem protestatione &c. & sic de cæteris canonicis vsque ad vltimum optare volentem.

Rursum quoniam non modo præbenda, sed etiam domus optari potest, & quidem non modo maior, sed etiam minor, immo & ab eo, qui nullam habet domum, aut præbendam, quam dimittat, vt supra suis locis docuimus: ideo cautus, & diligens sit notarius in conficiendo huiusmodi optionis instrumento, vt nimirum mutet mutanda, & omittat omittenda, atque adeo in his tribus casibus, loquendo de domo, vel præbenda, que vacauit, & optatur, omittet verbum, maiorem, & præterea totam illam clausulam, & ad eandem maiorem præbendam, vel domum ascendit, & illa verba paulo præcedentia, minore præbenda præbendatus, quorum loco poterit optans minorem præbendam solum dicere, præbendatus, optans vero domum, si quidem meliorem domum habeat, dicat, domum canonicalem obtinens: si peiorem, dicet, domum non satis, aut non æquè bonam obtinens, si nullam, sed solum præbendam, sicut erit dicere, præbendatus. similiter in tertio casu in clausula protestationis in fine posita loco illorum verborum, regressum habeat ad suam præbendam prædictam, quam ex nunc retinet, vel aliã sibi, &c. dicendum erit, regressum habeat ad aliam præbendam, vel domum sibi de iure &c.

Reliqua minutiora, quæ pro facti specie immutanda erunt, periti notarij iudicio relinquimus.

QUARTO, An optio fieri debeat gratis, seu, An in ea possit committi simonia.
Pone enim, quod vacante aliqua

qua prae-benda antiquior Canonicus, ad quem de iure prius id spectat, optare velit: tamen à iuniore Canonico, quia prece non potuit, pretio inductus cedat iuri suo, & sicut iuniore optare. Nunc quaeritur, an utroque committat simoniam: an incidat in aliquam poenam: & an optio ipsa sic facta nulla sit.

Pro quorum dubiorum resolutione praemittendum est primo, simoniam
 41 † committi non solum si ematur, vel vendatur spirituale ipsum, sed etiam si annexum spirituale: est enim simonia † studiosa voluntas emendi, aut vendendi spirituale, vel spirituali annexum, prout definiuit inter Theologos S. Tho. 2. 2. quaest. 100. artic. 1. vbi Caiet. & ceteri Thomistae, Sot. lib. 9. de iustit. & iur. quaest. 5. artic. 1. S. Anton. in 2. par. summ. tit. 1. cap. 5. §. 1. Scholast. fere omnes in 4. sent. distinct. 25. Siluest. & omnes penè Summistae in verbo, simonia, quaest. 1. inter Canonistas Glos. in sum. 1. quaest. 1. Abb. Socin. sen. Fel. & alij in rubr. de sim. Nauar. in Manual. Confess. cap. 23. num. 100. quae quidem definitio communiter recepta est, vt tradit Nauar. & Siluest. loc. cit. & quamuis aliqui aliter definiant, vt videre est apud Barthol. Vgol. in moder. tract. de simon. tab. 1. quae est de simon. in genere cap. 60. §. vnico, vbi quatenus contractus quidam est, eam sic describit, quod sit contractus non gratuitus, neque purus de re spirituali, eiuè annexa, diuino, humanoue iure improbatu, quatenus vero delictum est, quod sit delictum, seu crimen, quod committitur ob contractum non gratuitum, neque purum de re spirituali, eiuè annexa, diuino, humanoue iure improbatum: attamen in eo omnes, nemine prorsus discrepante, conueniunt, simoniam committi non modo in venditione, seu emptione rei spiritualis, sed etiam annexae spirituali; quod & adnotauit Roch. de Curr. in tract. de iure patr. verb. & vile q. 3. Lamb. eod. tract. lib. 1. part. 2. q. 1. princ. art. 12. nu. 17. lib. 2. par. 2. quaest. 9. princ. art. 3. nu. 2. & lib. 3. q. 9. princ. art. 6. nu. 3. & habemus tex. apertum in cap. quaesitum, de rer. permutat. & c. de iure patronatus, de iur. ep.

Praemitto secundo, spirituale, prout esse potest materia, circa quam versatur
 43 simonia, esse † donum supernaturale a Deo datum, vel quid aliud ab eodem institutum ad animarum salutem, vel ab Ecclesia potestate super naturali, & gratis sibi data ad conficiendum illud, & gratis dandum; prout definit, comprobatur, & declarat Nauar. dicto cap. 23. numer. 99. quam etiam definitionem paucis mutatis sequitur Vgol. d. tab. capit. 33. in princip. ex quo patet, duplex † esse spirituale materiam simoniae, aliud a Deo datum, vel institutum, vt sunt gratia, virtutes, septem dona Spiritus sancti, necnon Sacramenta, & Ecclesiastica iurisdiction, vt post Nauar. d. num. 99. versic. ex qua definitione, docet Vgol. d. tab. 1. cap. 3. §. 2. num. 1. & cap. 33. §. 2. Aliud genus spirituale est institutorum ab Ecclesia, quae etiam vt plurimum proprie loquendo non sunt mere spiritualia, sed spiritualibus annexa, vt patet ex Nauar. d. num. 99. & 100. & Vgol. d. tab. 1. cap. 3. §. 3. & cap. 34. per totum. & ex his quaedam instituta sunt ab Ecclesia potestate iurisdictionis, vt Ecclesiastica beneficia, ac tituli, forma ea acquirendi, religionis officia Ecclesiastica, & huiusmodi, vt latius deducit Vgol. d. cap. 3. §. 4. quaedam potestate ordinis. vt res consecratae, ac benedictae. Horum rursus
 45 annexorum spiritualibus † duae species sunt: alia enim est annexorum antecedenter, siue quia in recipiente non requiratur aliud spirituale, quam Christianismum, prout voluit Nauar. d. numer. 99. ex mente S. Thom. d. quaest. 100. artic. 4. siue potius, quia ad spiritualia ordinantur. & praeparantur, vt vere voluit S. Thom. d. art. 4. quem sequitur Vgol. d. cap. 34. num. alios ad id adducens, & huiusmodi sunt sacrae aedes, vestes, & vasa, necnon ius patronatus, & similia. Alia vero species est annexorum spiritualibus dependenter, seu consequenter, eo, quia dependant à spiritualibus, & ad ea consequantur, prout sunt beneficia, ius percipiendi decimas, & huiusmodi, quae necessario supponunt quid spirituale, puta ordinem, vel officium clericale, vt post S. Thom. loc. cit. & alios tradit Vgol. d. num. 5. vbi etiam

etiam optime refellit tertiam illam speciem, quam aliqui ponunt annexorum comitantem, prout est labor annexus spiritualibus officijs, cum huiusmodi operatio potius sit pars rei spiritualis, quam ei quid annexum, aut extrinsecus accedens, & adhærens. Denique ex supradictis colligitur alia diuisio huiusmodi annexorum: quædam enim ¶ immediatè sunt annexa spiritualibus, prout est beneficium, & huiusmodi; quædam mediatè, quia annexa sint huiusmodi immediatè annexis, prout est pensio Ecclesiastica, quæ dependet, ac decernitur a beneficio; Gig. d. pens. quæst. 1. & 7. & conf. 123. num. 4. nec non ius percipiendi decimas, quod clericis per se cõpetit ratione beneficij, prout suo loco, cū de decimis ageremus satis ostendimus, & 47 cuiusmodi etiam ¶ esse potest ius optandi quod a beneficio dependet, vt conitat ex traditis sup. cap. 1. quæst. 7. & cap. 3. quæst. 1. per totum.

Præmitto tertio Simoniacum conuen- 48 tionalem ¶ non incurere ipso iure vllam pœnam a iure inflictam sifimoniacijs, sed solum puniri debere pœna arbitraria; & 49 vbi ¶ ex vna parte tantum completa sit simonia; restitui debet, quod acceptum est, sit temporale sit; ita late tradunt Nauar. d. cap. 13. num. 103. & 150. Vgol. dict. tract. de simon. tab. 3. cap. 2. §. 1. & 3. iuncto cap. 5. & Salzed. in addit. ad prax. crimin. Diaz verbo simoniaci, quod est mihi cap. 50 91. in noua editione. Dicitur autem ¶ conuen- tionalis simonia, non realis, vbi ex parte vnus tantum adimpleta est, siue eius, qui spirituale promisit, siue qui temporale vt late, & optime comprobat Vgol. d. cap. 5. per tot.

Præmitto 4. & vltimo, quod, si iste, qui optauit, nolit pecuniam promissam solue- 51 re, ¶ valet optio, & licite retinet præben- dam in foro interiori, donec ea priuetur a iudice in foro exteriori, quod facere potest. Id aperte colligitur ex Vgol. d. tract. de simon. tab. 3. cap. 2. §. 1. per tot. vbi late comprobat, quod, vbi spirituale prius datum est, nec sequitur datio temporalis, valet collatio, & acquisitio beneficij adepti præcedenti simonia conuenationali, illudq; retinere quis potest in foro interiori donec a iudice co priuetur. His præmissis

ad tres dubitationes superius propositas tribus conclusionibus sequentibus respondeamus.

Prima Conclusio. Tam antiquior ille 52 canonicus permittens optionem, quam iunior optans interueniente pecunia com- mittit ¶ simoniam, probatur; si enim adhe- reamus illi opinioni, quæ habet, in optione acquiri nouum canonicatum, titulum, & beneficium, prout plerique voluerunt, quos adducemus infr. hoc eod. tract. cap. 7. quæst. 1. concl. 1. & 3. clarum est, verumq; 53 committere simoniam: nam in reuatiatione, & acquisitione beneficij intercedente pretio ¶ committitur simonia, c. quæsitum de rerum permut. cap. non satis, cap. insinuatum, cap. ex diligenti, cap. ex insinuatione, cap. audiuius, & cap. Iacobus de simon. extrau. cum detestabile, quæ est Paul. 1. de simon. in commun. si vero etiam teneamus, prout cum communiori tenebimus d. quæst. 1. concl. 2. & 3. mutari in optione solam præbendam, prout præcisè est a canonico, seu canonicatu, adhuc in optione sic facta committetur simonia: tū quia etiam ipsa præbenda est ius quoddam spirituale, vt late probauimus d. quæst. 1. in 2. præmissum quia saltem præbenda erit quid annexum spirituali; consequenter, seu dependentur, cum, sicut cætera beneficia, præsupponat vel ordinem, vel saltem primam tonsuram, & dependeat a canonicatu cap. relatum, & cap. dilectus, il 1. de præben. Rot. decif. 11. num. 9. de concess. præben. in nou. Card. clem. fin. nu. 10. eod. tit. tum demum quia optio ipsa, 54 seu ius optandi ¶ non competit, nisi habenti canonicatum, & præbendam, seu beneficium, vt supra probauimus hoc eod. tract. cap. 3. & 4. quæst. 1. item non nisi habenti saltem clericatum, seu primam tonsuram, vt ostendimus sup. d. cap. 4. quæst. 5. atque adeo est ius quoddam spirituale, competens ex eo, quod quis habeat ordinem vel beneficium: qua ratione committitur simoniam ab eo, qui vendit, seu extinguit pretio interueniente, tradit Nauar. d. cap. 23. num. 111. conf. 2. de pact. conf. 52. de præb.

preb. conf. 63. de simon. Aragon. ad S. Tho. dict. quæst. 100. art. 4. vers. tertia conclusio. Paul. Rom. tract. de pensio. cap. 6. num. 3. late Flamin. Paris. tract. de resign. benef. lib. 6. quæst. 2. num. 12. 3. & 12. 8. Vgol. d. tab. 1. cap. 28. §. 3. num. 7. & Mandos. in tract. de signat. grat. Verb. Extinctiones, vers. Extinctio. Atque in specie optionis, quod omitatur simonia ab eo, qui ius ad rem, quod habet per optionem, permutat cum alio simili iure, vel beneficio alteri iam quæsito, vel vacante, disertis verbis tradit Nauar. d. cap. 23. nu. 100. vers. tertio, quod permutatio beneficiorum.

Secunda Conclusio. Probabilis mihi 56 est, in prædicto casu si neutrum incidere in excommunicationem ipso facto inflictâ in d. extra. uag. 2. cum detestabile, Paul. 2. & extra. cum primum, Pij V. illud enim 57 certum est, si nullum simonia cum etiam realem incurrere poenam excommunicationis, nisi in ordine, & beneficio. ita Nauar. d. cap. 23. num. 111. & conf. 87. de simon. Salzed. d. addit. vers. Tertio, quod nullus, & vers. Septimo, quod licet, Vgol. d. tab. 1. c. 49. §. 2. num. 8. & tab. 4. cap. 5. nu. 5. ubi hanc esse communem Doctorum opinionem, asserit, quam etiam ante eos sequitur Siluest. verbo, simonia, quæst. 19. dicens, omnia iura infligentia excommunicationem ipso facto, loqui, & procedere solum in ordine, vel beneficio, quod quidem patet eas consideranti: supra autem diximus, verius nobis videri, in optione non acquiri titulum, & beneficium, sed solum præbendam, quare, ut admittamus, sub illa clausula posita in d. extra. cum detestabile, & in illa Mart. V. cuius mentionem facit Siluest. d. quæst. 19. per electiones, postulationes, confirmationes, prouisiones, seu quæuis alias dispositiones, propter illius generalitatem comprehendi posse etiam optandi ius, seu ipsam optionem; immo etiam, quod ea excommunicatio incurratur, si huiusmodi prouisiones, & dispositiones in alium transferantur; per ea, quæ late, & optime tradit Vgol. d. tab. 1. cap. 28. §. 4. & c. 49. §. 1. tamen, cum ipsa optio, seu optandi ius neque mediata, neque immediata feratur, seu tendat ad obtinendam, seu acquirendum beneficium, ideo excommunicatio 58 tionem ipso iure non asserit: poterit si ta-

men, & debet depositio, priuatione suspensione, & alijs poenis iuxta qualitatem delicti puniri, per ea, quæ docent Vgol. d. tab. 1. cap. 18. & 19. Diaz d. verbo simoniaci, & Nauar. d. num. 111.

Tertia Conclusio. Certum est, prædictâ conventionem, & promissionem factam inter canonicum iuniorem, & antiquiorem nullam inducere obligationem; quare 59 si poterit non obstante tali pacto antiquior ipse optare; multo vero magis poterit, immo tenebitur iunior d. pecuniam non soluere. id expressè patet ex tex. in cap. fin. de pact. ubi cauetur, quod omnis pactio; seu conventio pro spiritualibus obtinendis nullius penitus est momenti. idem de annexo spirituali cauetur in cap. de iure patronatus, ubi gloss. fin. id annotauit. Certum est etiam, si quod, ubi tale ius optandi transferretur in eum, qui alias non haberet ius optandi talem præbendam, seu non esset capax huiusmodi iuris, puta, si Capitulum per simoniam concederet huiusmodi ius optandi præbendam vacantem Mansionario, tunc optio ipsa nulla esset, cum ipsa translatio iuris nulla fuerit, per ea, quæ de confirmatione vigore electionis simoniacæ susè tradit Vgol. dict. tab. 4. cap. 6. nu. 4. quo in casu, an, & quando Collegiam, seu Vniuersitas possit committere simoniam, aut de ea puniri, videndus Vgol. d. tract. tab. 1. cap. 7. in princip. An vero, & quomodo possit excommunicari, vel excommunicationem incurrere, consulendus est idem Vgol. tract. de censur. Eccles. tab. 2. cap. 26. per tot. 60 Illud autem probabiliter teneo, si iunior illum canonicum, qui optauit postquam etiam pecuniam dedit vigore d. promissionis, valide optasse, cum spiritualia omnia, præter beneficium, acquisita per simoniam teneant, ut docet Vgol. d. tab. 4. cap. 2. in princip. & ex eo probat, quod in certis tantum casibus cautum sit in alleg. Constitutionib; ut collatio spiritualium, per simoniam facta nulla sit, cum maxime nullitas actus poena quadam sit, cap. dispensa, de rescript. in 6. cap. si religiosus, de elect. eod. lib. poenæ, autem, & odia restringenda sunt, vulgata cap. odia, de reg. iur. in 6. cum suis concord. Poterit tamen, imo 61 debet illa iunior canonicus in poenam delicti

delicti priuari præbenda sic optata, iuxta ea, que diximus in superiori conclus. in fi. & in præmis. 4. huius quæstion. cui ex his finis sit.

VAERO QVINTO, Ac postremo in hoc Cap. An male optantes, redire possint ad id, quod dimiserunt; vel quomodo ijs succurratur.

Quæstio præcipue est de tribus, quatuorue, iuncto eo, quod artigimus cap. præced. quæst. tertia, conclus. 2. illar. 2. ea vero singula singulis conclusionibus absoluemus.

Prima Conclusio. Qui optauit præbendam, si succumbat in lite cum alio, qui eandem optauit, & redire potest ad suam quando referuauit sibi iura pristina, sic optando, opto. si & quatenus præbenda optabilis est, meam dimittendo, nec aliter, nec alio modo, &c. aut alia simili clausula vrendo, ita late, & optime Alb. alias Iacob. Mandel. conf. 347. num. 4. & seqq. vol. 4. qui etiam num. 1. & 2. docet, eundem sic optantem manere debere, aut saltem posse in possessione suæ præbendæ, quo casu potius dicitur retinere præbendam suam, quam ad eam redire. Ratio vero propositæ conclusionis est, quia sic optando optat conditionaliter; conditio autem suspendit actum, si ita stipulatus fuero, si de verbor. obligat. cap. super eo, & cap. de illis de condit. appof. Neque obicit, quod expressio eius, quod tacite inest, non importet conditionem, nihilque operetur, c. significasti de elect. l. 3. ff. de l. 2. cum alijs adductis per Thom. Sanch. de matrim. lib. 3. disp. 33. num. 3. hæc autem conditio, si præbenda est optabilis, de iure inest, nam si optabilis, non sit, nequit optari. Respondetur enim quod tunc operatur aliquid, & conditionem importat quando aliter exprimitur conditio, quam in sit, vt post Car. Paul. & Imol. clem. 1. de concess. præben. & alios late tradit, idem Sanch. sup. num. 4. & Couar. c. alma mater, 1. par. §. 9. num. 8. de sent. excomm. in 6. vt si dicatur, si inueneris idoneam; nam tunc præter idoneitatem exprimitur informatio. hic autem intentio optantis satis expressa ea est, vt optet aliam præbendam, & suam dimittat, quatenus optata ab alio non euincatur. Confirmatur

autem id ipsum ex vi clausule prædictæ, nec aliter, nec alio modo, &c. que est, vt per eam protestans defendatur a priuatione iuris sui, quam alias incurreret, prout ex communi resolutio Rip. in cap. cum M. de constit. Rol. a Vall. conf. 51. num. 30. volum. 2. cum alijs plerisque ad id relatis pariter, ac probatis ab Aurel. Corbul. de caus. priuat. Emphyt. ob alienat. limit. 37. per tot.

Secunda Conclusio. Male optans maiorem præbendam, seu (vbi specialis adfit consuetudo, aut constitutio, vt optari possint tituli, ac beneficia) beneficium pinguius, ita, vt priuetur illo, quia erat reseruatam, aut alia ex causa, si non fuit in culpa optando, quia iustam habebat ignorantie causam, & cum primum certior factus est de mala optione, dimittit, quod optauit redire potest ad id, quod dimittit, si cet vsus non sit protestatione, de qua in conclus. præced. secus, si fuit in culpa optando, quia sciebat, vel scire debebat, non esse locum optioni, vel, postquam scilicet perseuerauit in possessione beneficij male optari, nec illud dimisit, ita fere his verbis post Cald. conf. 6. de consuet. Roman. conf. 329. incipit, præsens, sub num. 5. Aen. Falcon. tract. de reser. benef. quæst. 4. princip. effect. 40. per tot. & Geminian. conf. 78. num. 1. vique ad 4. tradit Hier. Gonzal. ad reg. 8. Cancell. glos. 34. num. 84. & seq. ad id allegans tex. in cap. si beneficia, de præben. in 6. vbi decernitur, quod, si quis ignorans recipiat beneficium prius reseruatam, vel alteri collatum per Papam, si, ex quo scilicet, illud sine difficultate dimisit, recuperat priora beneficia propter illud dimissa, alias non faciunt, quæ idem Gonzal. sup. glo. 56. num. 145. & seq. seu limit. 3. ad fin. docet, illud etiam tradens, quod quando quis potest regredi ad primum beneficium vigore d. cap. potest uti remedij retinendæ, & recuperandæ, ex quo nunquam primam possessionem amisit, sed semper illam in animo conseruauit, ita vt contra illum non concedatur alteri d. remedium possessori; Rot. decil. 7. num. 1. & per tot. de restitut. spoliat. in antiq. Rebus. de pacif. possess. num. 143. & 290. Nauar. in cap. accepta in solut. ad 7. opposit. num. 38. & 50. de restitut. spoliat. quibus adde Ancharan. &

Fontan.

Fontan. d. cap. si beneficia, illud admonentes, quod in casu text. ob talem ignorantiam redire potest ille ignorans etiam propria auctoritate ad tale beneficium; alias si aliud quid ei obijciatur, debet redire cum iudicis auctoritate, ut euitet poenam, cap. cum, qui, de præben. in 6. Poterit autem redire huiusmodi optans ex iusta ignorantia ad præbendam, vel beneficium dimissum, non solum si alteri non dum fuerit assignatum, ut adnotauit glos. in casu collationis d. cap. si beneficia, verbo, assignari, per cap. si tibi absentis, in fin. item de præb. in 6. sed etiam, si alteri fuerit assignatum, ut pariter in terminis collationis disponit tex. in d. cap. si beneficia, quod etiam nos latius conclus. vltim. huius quæst. examinabimus.

Tertia Conclusio. Prouisus de quarta portione verbigratia cuius vigore optauit & ascendit ad dimidiam, & postea ad integram portionem, si postmodum declaratur, quod collatio facta de quarta portione est nulla, quia erat reseruata, vel ex alio defectu, debet etiam si priuari integra portione, quam habet, nisi triennali possessione, vel alio titulo se defendat. ita post Rot. decis. 10. de præb. in antiq. Phil. Prob. ad 10. Monac. d. c. fin. num. 18. de consuet. in 6. Gemin. cons. 21. num. 6. 7. & 9. Cassador. decis. 17. num. 2. de præb. in terminis tradit Hier. Gonzal. d. glos. 34. nu. 92. & seq. nam sublato antecedenti, & fundamento tollitur consequens, & totum edificium corruit, prout de antecedenti probatur in l. & quia, vbi Alberic. ff. de iurisd. omn. iud. & l. 1. §. huius rei, ff. de off. eius, cum alijs adductis per Euerat. in loc. a destruct. anteced. fere per tot. & de fundamento probat tex. in cap. cum Paulus, 1. quæst. 1. & alia iura ibid. per glos. & Doct. allegata, & per eundem Gonzal. in dict. comment. Reg. 8. glos. 31. num. 30. cum duob. seqq. ad idem faciunt alia pleraque per ipsummet adducta dict. glos. 31. a num. 34. ad 50. præsertim d. num. 34. vbi post Rot. decision. sexta, num. septimo, part. secunda, diuersi. decidit, vitium attentati commissi circa dimidiam portionem necessario etiam inficere integram tanquam consecutiuam, ad dimidiam, & dependentem ab ea, quia non potest quis consequi integram,

nisi dimidiam habuerit.

Quod autem dictum est de quarta portione respectu dimidiæ, & dimidiæ respectu integræ, intelligendum quoque est de canonicatu, cuius vigore optauit meliorem præbendam, ut admittit idem Gonzal. d. glos. 31. num. 33. & seq. aut etiam dignitatem, vel de integra portione, cuius vigore optauit Canonicatum, vel Canonicalem præbendam, stante speciali statuto, vel consuetudine ea optandi, iuxta tradita per nos. inf. cap. 5. quæst. 2. ad fin. & cap. 7. quæst. 1. post medium. nam tunc par est ratio, atque adeo eadem dispositio, l. illud, ff. ad leg. Aquil.

Quarta, & vltima Conclusio. Si Canonicus iunior verbi gratia optauit meliorem præbendam canonicalem, integer portionarius optauit præbendam canonicalem, dimissam, & dimidius portionarius integram portionem dimissam, & quartus portionarius dimidiam portionem pariter dimissam, & de quarta portione item dimissa vnus fuit nouiter prouisus, ac post aliquod tempus fuit auicta præbenda canonialis, vel etiam ipse canonicus primo loco optatus (stante consuetudine, vel statuto speciali optandi titulos, de quo inf. cap. septimo, quæst. prima,) quia erat reseruatus, vel alia ex causa affectus; 68 si canonicus ille, qui primo optauit, & reliqui omnes gradatim restitui debent ad locum, & beneficium ratione dictæ optionis dimissum, vbi ignorantes male optauerint; & sic prouisus de quarta portione remanebit sine illa, & inanis; locus vero, vbi scienter male optassent ita in specie tradit Gonzal. dict. glos. 34. num. nonagesimotertio, cum tribus sequentibus. tum per text. dict. cap. si beneficia, de præbend. in 6. vbi postquam Summus Pontifex decreuisset, quod qui ignorantes recipiunt beneficium, prius reseruatum, vel alteri collatum per Sedem Apostolicam si, ex quo sciuerunt, illud sine difficultate dimiserunt, recuperant priora beneficia propter illud dimissa, & alijs forsân collata: subdit; eundem quoque modum in dimittendo recepta, & recuperando dimissa, quoad omnes alios, qui forsân occasione prædicta sua dimiserint beneficia,

neficia, & dimissa per alios fuerint affectu
 ti, per omnia decernimus obseruandum: vbi
 glo. ab alijs recepta, verbo, omnes alios,
 sic exponit, beneficia istius A. fuerunt col
 lata B. iste B. dimisit, quæ prius habebat,
 & fuerunt collata C. cuius C. priora be
 neficia fuerunt collata D. Ager A. contra
 B. qui, si dimittat in pace, ager contra C.
 qui etiam, si sine difficultate dimittit, re
 petet a D. & sic de singulis. & Anchar. not.
 8. Franc. num. quarto, quos refert, ac se
 quitur Gonzal. dict. num. 94. dicunt, quod
 69 † quando adest error in primo gradu, &
 ille est causa erroris successiue in pluribus
 gradibus, primo restituito aduersus secun
 dum, restituitur secundus aduersus ter
 tium, & tertius aduersus quartum, & sic
 de singulis, nam quando ex vna radice
 multiplex vitium nascitur, consequens
 est, vt eadem lege collatur, l. libertam, in
 fin. C. de nupt. glo. in cap. fraternitatis, ver
 bo, nouis, de test. facit cap. cum inter
 vos, de sentem. & re iudic. ibi, dicto in
 strumento donationis non sit plurimum
 innitendum, nec confirmationibus, nec pri
 uilegijs, quæ de ipso causam, & originem
 acceperunt. facit & cap. 1. extr. de reg. iur.
 & in nihil tam naturale, ff. eod. tit. cum simi
 lib. ex quibus habetur, omnem rem per
 quasumq; causas nascitur, per easdem
 dissolui. faciunt denique allegata per nos
 concl. præced. circa medium. Porro ex ci
 tatis verbis d. cap. si beneficia, iuncta statim
 præced. eiusdem dispositione, aperte colli
 70 gitur † declaratio ad hanc 4. conclus. vt
 nimum, etiam si isti omnes ignoranter
 optauerint, quod optare non potuerunt,
 tamen redire ad præbendam, vel benefi
 cium dimissum nequeunt, nisi statim, ac
 certiores facti sunt de causa obstante, di
 miserint omnino, & absque vlla difficultate
 quod male optauerant. Ex dict. vero
 glo. recepta in verbo, omnes alios, aperte
 constat, quod, si non omnes, sed aliqui
 tantum ex ijs, qui male optauerant, id igno
 rauerint, vel sine difficultate dimiserint
 male optatum, illi quoque dumtaxat re
 cuperant quod optionis occasione dimi
 serant, ceteri autem non recuperabunt,
 sed & optato, & dimisso carebunt, nam
 que ratio est de toto quoad totum, eadem
 est de parte quoad partem, vulg. l. quæ de

tota, in princip. vbi glof. Bart. & alij, ff.
 de rei vendic. cum plerisque allegatis ab
 Euerard. in loc. a tot. ad par. num. 2. 3. &
 7. nisi forte male optantes protestati sint
 se suam non dimittere, nisi hanc consequi
 possint, per tradita supra conclusione
 prima.

S V M M A E R E R V M.

- 1 Optio fieri debet intra viginti dies, etiam
vbi nullus adstet executor, aut expe
ctans; num. 2.
- 3 tempus optandi minui, & abbreviari potest
per Capitulum, seu Collegium, in quo vi
geat ius optandi.
4. Fauori suo, & ei, quod in fauorem suum
introducitur est, quilibet potest renun
tiare.
- 5 Tempus legitimum optandi tunc denu
minui potest per Capitulum, seu Colle
gium, cum in id consenserint omnes, qui
tunc optare voluerint.
- 6 Singuli de Capitulo, seu Collegio consentire
debent, vbi de singulorum præiudicio
agitur.
- 7 Tempus viginti dierum ad optandum a
lege datum prorogari potest per Capitu
lum, seu Collegium. Hæc autem proro
gatio nullatenus obesse potest Apostolicis
impeccantibus; num. 8. nisi esset inducta
consuetudo post tex. d. cap. si. de consuet.
in 6. num. nono. secus vero in statuto;
num. 10.
- 11 Tempus a iure datum ad optandum currit
simul omnibus optare volentibus, &
unicum tempus ijs conceditur.
- 12 Tempus, quod pluribus datur etiam gra
datione ad aliquid agendum, omnibus
simul, & collectiue datum censetur.
- 13 Tempus retine ad a statuto præfixum
currit simul omnibus consanguineis,
quæ vnus vnus alteri præferatur.
- 14 Mensis, qui pluribus expectantibus datur
omnibus simul currit.
- 15 Tempus unicum viginti dierum ad optan
dum, ne alijs, præter antiquiorem, labo
retur, quæ cautela sine adhibenda, & nu
sequenti.
- 16 Consanguinei remotiores possunt cogere
proximiores, vt ante annum sibi a statu
to præfixum retrahant.

- 17 Iuniores possunt, etiam antequam optent antiquiores, optare cum protestatione.
- 18 Tempus optandi solum currit a die scientie vacationis.
- 19 Tempus sex mensium ad conferendum Ordinarijs solum currit a scientie vacationis.
- 20 Tempus optandi non modo non currit toti Collegio canonicorum ignorantia vacationem, sed neque singularibus personis, si alijs scientibus vacationem, aliqua ex illis eam ignorent.
- 21 Tempus optandi non currit ex eo, quia vacatio nota sit in Ecclesia, vel loco beneficij, nisi ibi sint presentes, qui optare volunt.
- 22 Notitia ficta, de qua in clement. unica, §. ceterum, de concess. preb. procedit solum in casu speciali illius clem.
- 23 Ignorantia affectata, et supina non excusat, quin currat tempus, cum utraq; scientia habeatur.
- 24 Ignorantia supina que sit, que eue probabilis, remittitur arbitrio iudicis.
- 25 Lex inferioris quando presumatur sciri, arbitrium est iudici.
- 26 Scientia probatur presumptionibus, et coniecturis.
- 27 Vicinius, et consanguineus presumitur scire facta vicini, et consanguinei, multo vero magis id verum erit in presente; num. 28.
- 29 Scientia presumitur de quo est publica vox, vel fama, vel quod publice contigit; num. 30.
- 31 Scire quis presumitur et, que fiunt in loco, quem is frequentare solet.
- 32 Presumptiones, et coniecture scientie tolluntur, si probetur absentia, vel alia iusta ignorantie causa.
- 33 Ignorantia regulariter presumitur.
- 34 Ignorantia quando iuramento probetur, remissive.
- 35 Scientia, vel ignorantia quomodo probetur vel presumatur.
- 36 Mors, vel eius notitia, quomodo probetur, remissive.
- 37 Vacatio beneficij per contractum matrimonij, per affectationem alterius, aut resignationem quomodo probetur remissive.
- 38 Notitia vacationis beneficij, quae sufficiens sit, et quando presumatur.
- 39 Tempus optandi forte non currit iusta de causa impedito.
- 40 Impedito non currit tempus, ubi impedimentum non sit affectivum.
- 41 Minoribus impeditis non currit tempus optandi.
- 42 Prescriptio temporalis non currit minori.
- 43 Minores, et iuste impediti restituuntur elapse tempore optandi.
- 44 Absentes iusta de causa restituuntur in integrum.
- 45 Impedimenta, ob quae competit restitutio, remissive.
- 46 Minor, et iuste impeditus regulariter restituitur adversus quemlibet omissa, et lapsum temporum ad aliquid agendum.
- 47 Restitutio forte non datur etiam minori in merè spiritualibus. secus in ijs, quae sunt solum annexa spiritualibus; prout est materia beneficijs; num. 48. et licet de lucro captando agatur; nu. 49. aut res integra non sit, num. 50. maxime ubi minor alias non habeat, unde vivat; num. 51.
- 52 Capitulum, seu Collegium uniuersum restituitur ex edicto minorum, ubi agitur de seruanda consuetudine, seu statuto optandi, quia nemo optauit; alias secus.
- 53 Iudex competens in causa restitutionis in integrum adversus omissam optionem, quisnam sit.
- 54 Arbitri, et arbitratores an possint restituere, vel saltem pronuntiare, esse restituendum remissive.
- 55 Per optionem vacat saltem aliquo modo prebenda, quam ibi optans habebat.
- 56 Per dimissionem vacare dicitur prebenda, et beneficium.
- 57 Iuniores optare possunt prebendam vacantem vel dimitteendam ab antiquiore, ac suam dimittere, cum protestatione.
- 58 Optio in mense reseruato non inducit reservationem prebendae dimissae.
- 59 Vacat ipso iure per optionem prebendae, quam quis in eadem Ecclesia habebat.
- 60 Intellectus Clem. fin. de preb. et cap. quia sepe, eod. tit. in 6. num. 61.

in prax. Episc. verbo, canonia, vers. ad septimum; allegat Tiraq. de vtroque retr. §. 1. glos. 10. num. 58. sed nihil de hoc ibi dicit, neque alibi, quod viderim: allegat etiam glos. d. c. fin. verbo, dumtaxat, sed nec ipsa id dicit: hoc sanè tenet Io. An. in repet. d. c. fin. in verbo dumtaxat, quem sequitur Geminian. & Fran. qui tamen ibid. tradunt, quod

8 ¶ hæc consuetudo, seu statutum inducens maius tempus, quam viginti dierum, ad optandum, non præiudicaret Apostolicis impetrantibus, per illum text. nisi consuetudo inducta ¶ esset post hunc textum, vt ibid. dicunt Geminian. & Franc. cum possit induci consuetudo contra illum, sicut contra alios canones iurispositiui, modo consuetudo illa sit rationalis, & legitime præscripta cap. fin. ext. de consuetud. & sic præiudicaret etiam impetrantibus:

10 secus ¶ vero inquit, est in statuto; nam inferiores non possunt facere statuta contra ius, Clem. ne Romani, de elect. cum similib.

QVAERO TERTIO. An hoc tempus 20. dierum currat simul omnibus optare volentibus, an vero singuli, seu vnus post aliū habeant 20. dies ad optandum.

11 Respondeo, currere ¶ omnibus simul, & vnicum tempus omnibus dari: ita colligitur ex Archid. d. cap. fin. ad fin. sed clare id tenet glos. in verbo, dumtaxat, quā ibi sequitur Geminian. Franc. & ceteri, nec non & Fran. Marc. d. decis. Delphin. 1258. num. 5. 1. part. Add ad Rot. dict. decis. prima, num. octauo de rer. permut. in nou. & Tiraquel. de retract. conuent. §. 2. glos. vni. num. 66. post Oldr. cons. 137. plures sunt, colum. prima, vers. Tertio, videtur, Io. And. in addit. ad Specul. rubr. de concess. præb. col. prima, Card. Clem. 1. §. secus, quæst. 6. de concess. præbend. ac post alios Gonzal. d. glos. 34. num. 76. Quæ conclusio probatur primo ex text. d. cap. fin. qui dicit in plurali, volentes, & addit. dumtaxat: vnde satis expressè patet de mente Pontificis, quod solos 20. dies omnibus concedere voluerit. Secundo ab absurdo; sequeretur enim, quod, si 20. essent Canonici, & singulis tribuere vellemus 20. dies, iam impetrans Apostolicis deberet expectare ultra annum, quod est contra mentem, &

verba textus. Hæ sunt duæ rationes glos.

12 Tertio probatur ex eo, quia ¶ vbi pluribus etiam gradatim datur aliquod tempus ad aliquid gerendum, illud omnibus simul negligentibus currit; & collectiue, non distributiue datum censetur, vt satis patet ex text. in l. 2. §. vltim. iuncta l. seq. & in l. 4. in princip. ff. de adult. prout clare deducunt id ipsum adstruentes Tiraquel. dict. glos. vnic. num. 61. 66. & 82. Geminian. & Fran. dict. cap. fin. §. vltim. Ex quo fit, vt omnibus ¶ consanguineis, quamuis vnus alteri præferatur, simul currat annus, & dies a statuto præstitutus ad redimendum, vt post Bellam. in cap. constitutus, colum. de cematertia, de in integr. restitut. optime tradit Tiraquell. dict. num. 66. immo etiam, quod mirabile videtur, mensis, qui pluribus

14 expectantibus datur, ¶ simul omnibus currit, vt post Ioan. And. Zenzel. Paul. Lap. & Card. d. clem. 1. §. secus, aliosque quam plurimos late resoluit idem Tiraq. dict. gl. vnic. num. 83. Quid ergo faciendum, vt omnium optare volentium indemnitate consultatur? Statuendum est per Capitulum

15 terminus antiquiori duorum, vel trium, dierum ad optandum, & sic de singulis, vt ita locus detur sequentibus, prout optime consultit glos. dict. verbo, dumtaxat, quam ibi sequitur Anchar. & Geminian. quod si non currant, vt fiat, sibi impudent optare volentes; pro quo optime facit, quod tradunt Jac. Rau. Cyn. Alber. &

16 Castr. in l. vltim. C. de furt. posse ¶ remotiores consanguineos cogere proximiores vt ante annum retrahant sibi a statuto præscriptum, quod etiam alij tenent apud Tiraquel. de retract. lignag. §. 1. glos. 10. num. 6. vel opteat ¶ & ipsi iuniores eodem tempore cum protestatione, quod hoc faciunt in casu, quo antiquiores non optauerint: ita Butr. d. cap. fin. num. 16. ad id allegans glos. in clem. fin. verbo, acceptandum, de præben. Præbendas vero quas antiquiores dimittere debent, optare interim poterunt iuniores cum protestatione, quatenus eæ per antiquiores dimittantur. Pro quo faciunt quæ supr. diximus cap. 4. quæst. 3. conclus. secunda, illat. 2. & cap. 5. quæst. 1. conclus. prima. Quamquam etiam non est, quod conquerantur iuniores, dum antiquiores expectant vsque ad finem

20. dierum, forte, vt rectius deliberentiam & ipsi interim poterunt deliberare, an vacantem, vel ab antiquioribus, qui optare possunt, dimittendam præbendam, vel domum optare debeant.

QUÆRITUR V AERO QVARTO, An hoc tempus 20. dierum currat a die vacationis, an a die scientie eiusdem vacationis, & quomodo.

Prima Conclusio. Communis opinio est, quod solum currat ꝑ a die scientiæ; ita voluit glos. d. cap. fin. in verbo. 20. dies, vbi Archid. Io. And. Gem. Franc. & cæteri omnes, Franc. Marc. decis. Delphin. 1258; num. 5. i. par. Add. ad Rot. decis. 1. de rer. permut. in nou. Zerol. in prax. Episcop. in verbo, canoniam, vers. ad septimum, concl. 2. & Tir. q. de retract. lign. §. 35. glos. 4. num. 14. vbi cum multis num. antecedent. & conseq. multa ad id afferunt similia, & exempla, quibus id ipsum comprobari potest: ego illo contentus ero. quod afferunt glos. & Doct. omnes d. cap. fin. sumptō ex cap. quia diuersitatem. de concess. præben. vbi tempus ꝑ sex mensium, quod datur Prelatis ad conferendum, declaratur solum currere a die scientiæ, id quod etiam disponitur in cap. licet, de supplen. negl. Prælat. & late traditur ibi per Doct. & Tir. q. d. glos. 4. nu. 7. Hanc vero conclusionem puto procedere ꝑ non modo respectu totius Collegij, & Capituli canonicorum, vt illi ignorant non currat hoc tempus, sed etiam singularium, & aliquorum ex illis, si forte alijs scientibus ipsi ignorent vacationem iusta aliqua de causa; idque, quoniam militat eadem ratio: neq; tunc obstabit, quod hoc tempus currat omnibus simul; nam vel id procedit solum, vbi adsit expectans, vel ita capiendum, vt vnus post alium illud tempus non habeant singuli vel denique speciale erit in hoc casu ob iustam causam ignorantiam.

Secunda Conclusio. Ad hoc, vt currat hoc tempus ad optandum, non sufficit si acta ꝑ illa noticia, de qua in clem. vnica, §. cæterum, de concess. præb. quod nimirum vacatio sit nota in loco, vel Ecclesia beneficij, quicquid voluisse videatur Io. An. dict. cap. fin. tum quia contra eum in specie tenent ibid. Gemin. & Franc. tum quia id

aperte colligitur ex gl. pen. d. clem. vnica, & ibi Cardin. Imol. & alijs dicentibus, ꝑ speciale id esse in casu d. clem. propter verba huius tex. dicentis, prædictam vacationis noticiam, & mox, in hoc casu, propter speciale rationem illius rigoris; quia non perit expectanti in totum priuilegium acceptandi etiam pro illa vice, cui possit aliud beneficium acceptare. Sed antequam questionem hanc egrediamur, illud adnotandum est, ignorantiam affectatam, aut supinam non excusare, quin currat tempus, cum vtraque ꝑ scientiam habeatur, vt de prima est tex. in l. qui contra, C. de incest. nupt. & in cap. cum inhiatio, §. si quis vero, ibi, affectatores ignorantiam, de clandest. despons. cum alijs plenè adductis per Tir. q. d. glos. 4. nu. 28. & 29. de secunda est glos. in clem. 1. in verbo, scire, de consang. & affin. & est optimus tex. in l. nec supina, ff. de iur. & fact. ignor. & in l. & consensus, §. ignorantia, ff. de contrah. n. empt. faciunt & optime quæ late de huiusmodi supina ignorantia tradit idem Tir. q. d. glos. 4. nu. 34. & 35. Dubium autem est, quæ dicatur supina ignorantia, & quæ probabilis. Aliqui enim dicunt, supinam esse ignorantiam, vbi scientia præsumitur, quod tenuit Odd. in tract. de rest. in integ. quæst. 8. art. 10. nu. 59. 60. & seqq. vbi plura afferunt exempla, glos. vero in cle. 1. vbi cæteri, de concess. præb. ex eo text. colligunt, eum, qui scire potuit per se, vel per alium, excusandum non esse, immo habendam esse pro sciente. Mihi autem probabilius est, ꝑ id totum remittendum esse arbitrio iudicis: colligitur id ex Card. in d. clem. 1. §. cæterum, num. 9. post glos. in c. si clericus, in verbo, negligenter, de præb. in 6. pro quo facit quod ꝑ arbitrium est, quando præsumatur sciri lex inferioris, vt post alios tradit Menoc. de arb. iud. lib. 2. cap. 186. num. 1. Et quoniam etiam contrauris, & præsumptionibus ꝑ probatur scientia, vt inter alios tradunt Borgn. dec. 36. num. 27. i. par. Menoch. de arbitr. iud. lib. 2. cap. 89. nu. 17. & late probat Mascard. de probat. conclus. 1293. num. 1. poterit iudex, & bonus vir ex ijs se informare, quæ de scientia præsumenda passim tradunt Doct. quorum duos præcipuos casus, qui ad rem nostram facere possunt, hic ad iungere

27 gere volui. Primus est, in vicino, & con sanguineo, qui scire præsumitur facta vicini, & consanguinei, Odd. d. tract. de restit. quæst. 8. art. 10. num. 62. & 65. post Bald. & alios, Menoch. de præsumpt. lib. 1. quæst. 77. num. 8. lib. 2. præsumpt. 51. num. 43. & 44. lib. 3. præsumpt. 124. num. 27. & latius lib. 6. præsumpt. 24. per totam. Mascard. d. concl. 1293. num. 9. 15. & 18. vbi tamen eam conclusionem multipliciter restringunt, ac declarant. Multo vero magis in

28 præsentia scientia præsumitur, vt fusc probat Mascard. d. concl. num. 22. & Menoch. d. lib. 6. præsumpt. 21. num. 6. Secundus, quando præ de aliqua re est publica vox, & fama: late Mascard. d. tract. concl. 1100. num. 2. Menoch. d. lib. 6. d. præsumpt. 23. num. 70. & de arbit. iud. lib. 2. cas. 186. num. 8. post Dec. in c. cognoscentes, num. 18. ibique Fel. num. 17. de constit. cui affine

30 est, quod dicitur, & scientiam præsumi de eo, quod publice contigit, & est notorium, vt inter alios late tradit Menoch. de præsumpt. dict. præsumpt. 23. num. 68. & 69. Odd. d. art. 10. num. 67. quod idem erit de ijs, que fiunt in loco, vbi quis solet frequen

31 tare, & vt optime ostendit Mascard. d. concl. 1100. num. 1. Circa quas tamen, ac similes præsumptiones, & coniecturas scientiæ adnotandum est, eas vt plurimum

32 præ tolli, si probetur absentia, vel similis causa, que iustam ignorantie causam præbeat, vt post Bald. d. cap. cognoscentes, ibique Abb. num. 10. Fel. & Dec. num. 19. Bero. num. 54. aliosque quamplurimos late ostendunt Menoch. d. cas. 186. num. 16. Mascard. dict. concl. 1100. num. 3. & 880. num. cod. Quando vero hæc ipsa ignorantia (quæ

33 etiam alioqui præsumitur, l. super feruis, vbi glof. & Bart. C. qui milit. non poss. cum similib. de quibus late inter ceteros per Mascard. d. concl. 880. num. 3. & Menoch. de præsumpt. lib. 4. præsumpt. 116. num. 35.) quando inquam iuramento pro

34 betur, habes late per Mascard. concl. 881. & Menoch. d. cas. 186. fere per tot. Alios

35 vero casus, in quibus ignorantia, vel scientia præsumatur, aut probetur, habes per eisdem Menoch. Odd. & Mascard. loc. omnibus super alleg. & Soc. reg. 175. Sed ad rem propius accedendo, quoniam vacatio beneficij, de cuius noticia quærimus, quan

do præsumatur, contingere potest vel per mortem, vel alia ratione, quomodo probetur mors, vel eius noticia, colligere poteris ex ijs, quæ late tradit Mascard. conclus. 1069. cum trib. seqq. & Afm. in 2. par. suæ prax. §. in principio textus, per totum. De

37 vacatione autem præ per contractum matrimonij, per affectationem alterius, aut resignationem, videndus est idem Mascard. d. tract. de probat. conclus. 182. 183. & 1395.

38 In specie vero de notitia præ vacationis beneficij, quando præsumatur, atque sufficiens fit, videri possunt Doct. in c. licet, de suppl. negl. Prælat. c. quia diuersitatem, de concess. præbend. & clement. vnic. eod. tit.

QVAERO QVINTO, An, sicut hoc tempus non currit ignorantia, ita etiam aliter iusta de causa impedito, aut minori, vel saltem aliqua ratione iisdem succurratur.

39 Prima Conclusio. Probabile est, & quod si ij omnes, qui optare debebant, iuste impediti fuerint, durante tali impedimento illud tempus ijs non currat; optimus text. in l. 1. C. de annal. except. l. ob commissa, C. de adult. l. scire oportet, §. sufficit, ff. de excus. tut. l. vlt. §. donec, C. de iur. delib. c. quia diuersitatem, de concess. præben. cum alijs similibus. ex quibus illa regula fit,

40 quod impedito præ non currit tempus quæ inter alios probat Tiraq. de retract. lign. §. 3. glof. 4. num. 6. & de retract. conuent. §. 2. glof. vlt. num. 78. dum tamen illud impedimentum non sit affectatum, per ea, quæ late tradit idem Tiraq. de retr. lign. §. 35. glof. 4. num. 29. Multo vero magis id verum erit,

41 si aliqui ex ijs præ fiat minores: ijs enim saltem non currit huiusmodi tempus, durante iusto impedimento, cum præscriptio temporalis præ minoribus non currat, sed ipso iure tuti sint, vt est text. in l. fin. C. in quib. caus. rest. in int. non est necess. loquens de præscript. legali, quod latius profequitur Sfort. Odd. tract. de rest. in integr. quæst. 88. art. 2.

Secunda Conclusio. Vbi etiam ipso iure currat tempus illud optandi, adhuc

43 competet præ tam minoribus ex causa ætatis, quam absentibus alijs iuste impeditis in integrum restitucio. Illud enim regu

44 late præ est, absentibus iusta de causa suc

curri per restitutionem in integrum, vt est
 tex. in l. 1. ff. ex quibus caus. mai. l. & si sine
 S. fin. ff. de minor. de quo absentia impedi-
 mento luculenter, & optime agit Odd. d.
 tract. quæst. 5. 6. & 7. per totas: de alijs
 45 † impedimentis, quæ ad rem nostram
 faciunt, fuse, & eleganter tradit quæst.
 11. & 14. in genere vero de impedimento,
 quatenus causam dat restitutioni, late per
 eundem quæst. 27. & tribus seqq. vbi etiam
 tractat, quando protestatio, vel dimissio
 procuratoris necessaria sit, quæ consulto
 omitto, ne nimis longum faciam, & ea hic
 ins. ram, quæ a tanto viro egregie pertra-
 ctantur. Duo tamen non omitam, quæ
 proximè rem nostram attingunt. Alterum
 46 est, tam minorem † ex causa ætatis, quã
 maiorem ex causa iusti impedimenti regu-
 lariter aduersus quælibet omiſſa, & lapsus
 temporum ad aliquid agendum compe-
 tentium restitui; prout regulam facit idẽ
 Odd. d. tract. quæst. 89. art. 1. per textus qui
 sunt clari, in l. pen. C. de restit. in integ. ibi,
 ignorauerunt, vel prætermiserunt; & in l.
 non omnia, ff. de minor. & admittit glos. in
 l. si cum militaribus, verbo distaxerunt, C.
 de restit. milit. ac Tiraquel. de retract. con-
 uent. §. 1. glos. 2. num. 57. loquentes de tem-
 pore legali, prout est in casu nostro. Alte-
 rum est, quod, licet in ijs, quæ mere spiri-
 tualia sunt, vt marrimonium, ingressus
 religionis votum, & similia, forte minor
 47 etiam † non restituatur, vt post glos. Abb.
 Anchar. & alios in cap. ex parte, de rest.
 spol. & alio tradit idem Odd. d. tractat.
 quæst. 60. art. 1. & aliquot seqq. tamen in
 ijs, quæ non sunt mere spiritualia, sed spiri-
 tualibus solum annexa, prout est materia
 48 beneficialis, datur † minori enormiter læ-
 so in integrum restitucio, vt singulariter
 tradit Lud. Gomez. ad reg. Cancel. de trien.
 possess. quæst. 15. & latius Didac. Couar.
 lib. 1. var. resol. cap. 4. num. 2. 3. 7. & 8. ac no-
 uissime Flamin. Paris. tractat. de benef. lib. 3.
 quæst. 7. fere per tot. maxime a num. 19.
 ad 24. & a num. 45. vsque ad 56. vbi etiam
 49 probant, id procedere † licet de lucro
 captando agatur, vt puta de beneficio ac-
 quirendo, cuius obtinendi ius, vel spem
 proximam quis habebat: vel saltem recu-
 perando, quod semel obtinuerat, & incau-
 tus dimiserat, quo tamen casu potius tra-

ctatur de damno vitando; & licet res inte-
 50 gra † non sit, quia beneficium iam alteri
 sit collatum eo tempore, quo clericus mi-
 nor læsus, postquam factus est maior in-
 tra quadriennium petit restitutionem ad-
 uersus resignationem beneficij, (& in no-
 stra specie aduersus omiſſam optionem
 pinguioris præbendæ, quæ deinde alteri
 fuit collata, vel dimissionem suæ præben-
 dæ pinguioris pariter alteri postmodum
 collata; id quod etiam generatim in pro-
 51 uisione, ac resignatione beneficij, † vbi
 alias minor non habeat, vnde viuat, inter
 alios admittit, ac tradit Christoph. Rophi-
 niac. in tract. de benef. cap. 17. num. 13. &
 16. post Abb. in cap. ex parte, de restit. spol.
 cum tamen glos. & cæteri d. cap. ex parte
 procedere id nolint re non integra, quos
 satis refellunt Christoph. Didac. & Paris.
 loc. cit. qui etiam contraria ita solunt, vt
 ad eos remittere lectorem sufficiat. An ve-
 ro minor restitutus ad præbendam, quam
 dimisit, vel non acquisiuit per optionem,
 recuperet etiam stallum, & locum pristi-
 num, vel quem habere potuisset in Choro,
 dicemus cap. seq. quæst. 2. in fin.

Quod si rursus a me aliquis querat, an
 toti Collegio Canonicorum hæc restitucio
 comperat ex capite minoritatis ratione
 minorum, quos continet; vel etiam quia
 Collegium ipsum tanquam Ecclesia, iuxta
 tex. in cap. 1. de in integr. restit. cum simi-
 vel tanquam pium Collegium, aut omnino
 tanquam Collegium, & Vniuersitas hæc
 in re priuilegio minorum gaudeat, iuxta
 late tradita inter alios per Odd. d. tractat.
 quæst. 3. art. 5. & 13.

52 Respondeo, quod † si id agatur, vt ali-
 quis saltem de Capitulo optet, ad hoc, vt
 optandi consuetudo seruetur, neque ea
 turbari possit, aut interrumpi per huius-
 modi contrarium vsum, tunc poterit totũ
 Capitulum Canonicorum propter hoc in-
 teresse, quod proprie ad illud spectat, vt
 vniuersum est, & tanquam Ecclesia ex edi-
 cto minorum restitui, per tex. d. cap. 1. &
 ea, quæ tradit Odd. loco proxime alleg.
 Si vero aliqui iam optauerint, alij non;
 tunc, cum hi Collegium non constituant,
 sed tanquam singulares veniant, atque
 adeo non iam de interesse totius Capituli,
 sed aliquarum singularium personarum il-
 lius

lius agatur, nisi persona illæ vero minores sint, restitui non poterunt ex huiusmodi edicto minorum, vt colligitur ex traditis per Odd. ibid. poterunt tamẽ tamquam maiores, si aliqua subfit causa ex ijs, de quib. caus. mai. & ibi per Doct. ac Odd. d. tract. quæst. 5. & mult. seqq. Quis autem sit iudex competens in hac restitutione, patet ex text. & ibi Doct. in l. fin. C. vbi, & apud quem, &c. & in cap. pen. de in integ. restit. vbi habetur, solos iudices ordinarios administrationem habentes, vel ab eis d. legatos posse restituere, non autem arbitros, de quo late inter cæteros per Odd. dist. tract. de restit. in integ. quæst. 32. art. primo, cum sequentib. & Io. Maur. Dolan. in simili tract. cap. 35. & plurib. sequentib. Quando tamen, & quomodo possint arbitrari, & arbitratore saltem incidenter restituere, vel pronunciare restituendum, præter Doct. dist. l. fin. & c. penult. videndus est Odd. & Maur. loc. mox cit. Caldas ad l. si curatorum habens, C. de in integ. restit. minor. Verbo, implorandum, num. vigesimoquinto cum diob. seqq. & Camil. Borel. in tract. de compromiss. §. 2. glos. 1. num. 174. cum sex sequentibus.

¶ VAERO SEXTO, & postremo in hoc cap. An tempore optionis vacet ipso iure præbenda dimissa, aut alia, quam optans habeat.

Quæstio hæc, quæ, sicut ad hoc ita etiam inter vtrumque collocanimus, nonnullas habet inspectiones, quas singulis conclus. breuiter tamen, cum eas fere omnes alibi atigerimus, hoc loco prosequemur.

55 Prima Conclusio. Per optionem in regulariter vacat saltem aliquo modo præbenda, quam in ea Ecclesia optans habebat. Probatur, tum ex glos. ab alijs approbata d. cap. fin. verbo, non fuerit, vbi ait, ex quo enim vacant præbendæ, necesse est, vnam remanere non optatam; tum quod, si non vacaret, non posset sine speciali consuetudine, vel statuto optari, iuxta glos. receptam, dist. cap. fin. verbo, cum vacant, Rot. decis. sexta, num. primo circa initium, de consuet. in nou. & satis probat ille text. ibi, cum vacant, & ibi, vacantibus: tum quod in optione dicitur dimitti præbenda,

quæ habetur, vt Doctores omnes tum d. cap. fin. tum vbiunque de optione tractant, vno ore loquuntur; per dimissionem autem in vacare dicitur præbenda, & beneficium, vt constat ex cap. is, cui. cap. si beneficia, & cap. cum singula, de præb. in 6. & extrauagant. execrabilis, Ioan. 22. eod. tit. tum denique ex cap. litteras, de concess. præbend. & clement. fin. de præbend. vbi habetur, obtinentem secundam præbendam in eadem Ecclesia non posse primam retinere, immo eam vacare, quæ duo iura conclus. seq. examinabimus. Interim vero pro limitatione huius conclus. duo commemorasse sufficiat. Alterum, quod cap. præcedent. quæst. prima, conclus. prima attingimus, & latius explicauimus eo ipso cap. quæst. vltim. fere per totam, & hoc eod. cap. quæstion. tertia ad finem, in iuniores præbendam, quæ cum Canonicatu, aut alio titulo vacauit; vel præbendam a prius optante, seu antiquiore dimittendam optare, & suam dimittere cum protestatione, quatenus quoad priorem casum, illa præbenda ab antiquiore non optetur, quoad secundum quatenus illa præbenda dimissa, vel dimittenda operabilis sit, & ab ipso iunior ob-
 58 tineri possit, & non aliter, &c. tunc enim non omnino vacat præbenda, quæ dimittitur, vel dimittenda est, sed ad eam redire potest male optans, maxime si ignoranter male optauit, vt ibid. satis deduximus. Alterum est, per optionem in non ita vacare præbendam etiam liberè dimissam, vt, si fiat optio in mense reseruato, ipsa præbenda dimissa reseruata, atque adeo inoptabilis censeatur quod idem dic, vbi optio fiat cum dicta protestatione, sed ea sortiatur effectum. Ratio huius est, quia per optionem dimittitur sola præbenda retento titulo, vt latius cap. sequen. quæst. prima ostendimus: at reg. 8. reseruatur titulos, vel præbendas simul cum titulis vacantes: quare non obstant illa verba eiusdem reg. alias, quam per resignationem, quocunque modo vacatura, atque ita habet communis praxis, & consuetudo fundata etiam in d. cap. fin. de consuet. in 6. vbi indistincte, datur tempus viginti dierum optare volentibus etiam præben-

prebendam dimissam per optionem; facile autem euenire poterat, & potest, vt vigin-
 ti dierum magna pars incidat in mensem
 referuatam, qua ratione idem foret dicen-
 dum, vbi ex speciali statuto, vel consue-
 tudine optari posset ipse titulus, ac benefi-
 cium, neque tunc etiam obstabunt cit. ver-
 ba reg. 8. maxime cum hec dimissio habeat
 vim resignationis in manu superioris, ad
 tradita per Rot. decif. 6. num. fi. de consuet.
 in nou. & Gonzal. ad reg. 8. glos. 34. nu. 65.
 cum aliquot seqq. estq; saltem tacita resi-
 gnatio; taciti autem, & expressi eadem
 est virtus, l. cum quid, ff. si cert. per. cum
 simil. autem. Ad declarationem huius limi-
 tationis videas ea, quæ dicta sunt sup. cap.
 3. quæst. 3. concl. 2.

Secunda Conclusio. Optante canonico
 vel alio beneficiato in Ecclesia cathedrali,
 vel collegiata prebendam aliquam, vel etiã
 ex speciali statuto, vel consuetudine bene-
 ficium ipsum, ac titulum, & optione plenũ
 59 sortiente effectum, ¶ vacat ipso iure præ-
 benda, vel beneficium, quæ optans in ea-
 dem Ecclesia tunc obtinet; nec vtrumque
 retinere potest. Probatur hæc conclusio
 quoad prebendam, vt a titulo, ac beneficio
 distinguitur, ex clem. si iuxta, quæ est fin. de
 60 prebend. vbi postquam dixerat Summus
 Pontifex, quod adeptus canonicatum, &
 prebendam cum expectatione Dignitatis
 in eadem Ecclesia, poterit acceptare digni-
 tatem, quæ prebendam habeat annexam,
 cum vacauerit, subdit, quod prima præben-
 da hoc ipso vacabit, quod secundam cum
 dignitate predicta fuerit affectus; vbi gl.
 recepta in verbo, hoc ipso, dicit, hinc pa-
 tere, quod in prebendis eiusdem Ecclesie
 ipso iure per receptionem secunde vacat
 prima, & in verbo annexa prebenda, dicit
 quod, si non fuisset annexa, retenta prima
 prebenda consequeretur Dignitatem sine
 prebenda, quæ cum illa vacauit, iuxta cap.
 quia sæpe, de prebend. in 6. licet hic text.
 meo iudicio, ad id parum faciat; nam ibi
 61 loquitur Pontifex ¶ de iam obtinente
 canonicatum, sed sine prebenda cum ex-
 pectatione tamen respectu primo prouisi,
 vnus prebendæ, respectu vero secundi,
 prebendæ, & dignitatis, personatus, vel of-
 ficij, & decidit, primum præferri, si præ-
 benda non annexa vacauerit cum dignita-

te, personatu, vel officio, secundum vero
 si erat annexa illi dignitati, personatu, vel
 officio. Pariter non video, quomodo pro
 62 ¶ ratione huius vacationis ipso iure iuxta
 terminos d. clem. fin. que maxime ad re-
 nostram facit, illud afferat glos. ibid. verbo,
 vacabit, quod alias ille canonicus esset tri-
 plex in Ecclesia sine dispensatione Papali,
 cum tamen in hoc neque valeat consuetu-
 do etiam immemorabilis, & iurata, cap. 1.
 de consuet. in 6. nam non ideo esset triplex
 quia haberet in eadem Ecclesia canonicatu-
 tum, & præbendam, ac simul dignitatem
 cum præbenda maxime illi annexa; nam
 præbenda, & canonicatus in eadem Eccle-
 sia non faciunt quem duplicem, immo ha-
 benti canonicatum de iure debetur præ-
 benda in eadem Ecclesia, cap. relatum, &
 cap. dilectus, il. 1. de præbend. cap. cum su-
 per quæstione, de concess. præb. cum simil.
 multo vero minus, cum vnã præbenda est
 annexa alteri ex illis duobus beneficijs,
 arg. cap. super eo, cap. quia sæpe, & cap. cū
 singula, de præben. in 6. Triplex autem di-
 cetur quis, si tres titulos, seu beneficia
 obtineat, vt satis constat ex dict. cap. 1. de
 consuet. in 6. cap. non potest, in 2. resp. de
 præben. eod. lib. cum suis concord. Quare
 non ideo decernitur in alleg. clem. fin. il-
 lum, qui obtinuit Archidiaconatum cum
 præbenda annexa, dimittere debere pri-
 mam præbendam, quam cum canonicatu
 habebat, quia alias esset triplex sine dispen-
 satione; sed vel quia haberet duos confor-
 mia, hoc est duas præbendas sub eodem
 tecto contra d. cap. 1. de consuet. in 6. & c.
 litteras de concess. præben. vel quia gratia
 continebat tantum, vt posset habere cano-
 nicatum cum præbenda, & dignitatem. Sa-
 63 ne in d. cap. 1. id habetur, vnde hæc pars
 propositæ conclus. declaratur, vbi præben-
 dam inibi accipiamus, vt a canonica, seu ca-
 nonicatu, ac titulo distinguitur, nimirum
 quod, si in aliqua Ecclesia adsit consuetudo
 immemorabilis, vel iurata poterit quis vni
 cum personatum, vel dignitatem, aut pro-
 posituram, siue administrationem, vel offi-
 cium perpetuum cum præbenda in simul
 in eadem Ecclesia obtinere, vel obtenta
 tenere, plura vero non nisi ex dispensatio-
 ne Sedis Apostolicæ. Vbi autem accipia-
 tur pro præbenda simul cum canonica, pro-
 ur

ut glos. & alij Doct. inibi accipiunt, tunc inde declarat ur posterior pars eiusdem conclus. quæ est de duobus titulis in eadē Ecclesia, vt nimirum stante consuetudine immemorabili, vel iurata possit quis in eadem Ecclesia sine dispensatione Apostolica vnicum personatum, dignitatem, præposituram, administrationem, vel officium simul cum Canoniam, & præbendam in eadē Ecclesiam obtinere, vt glos. ibi in verbo, nisi vnicum, ab alijs recepta adnotauit: quæ ibid. id ipsum docet de statuto, vel dispensatione inferioris a Papa; & hoc ideo quia personatus, dignitas, præpositura, administratio, & officium, vt sic non habent præbendam, neque ei debetur præbenda, prout de canonicatu cautum est in iurib. citat. vnde inferior non poterit dispensare in duab. canonijs, seu canonicatibus in eadem Ecclesia, vt tradit glos. ibid. in marg. quæ etiam est Io. An. necnon d. clemen. fin. verbo, vacauit, de præben. & idem Io. An. cap. litteras, de concess. præb. vbi optimus
 64 est text. quoad prædictam posteriorem partem huius conclus. ibi enim dicitur secundum verum intellectum, quem ibid. approbat Panor. quod, si habens præbendam in eadem Ecclesia recipit dignitatem cum præbenda, vel aliam præbendam, vacat prima. Et quidem inibi supponitur, quod simul cum præbenda ille inuestitus in præpositum retinuerit etiam canoniam, vt glos. ab alij recepta ibid. adnotauit in verbo, electus, & colligi potest ex ijs verbis tex. quondam simplex canonicus eiusdem Ecclesie, iunctis ijs, in ipsa Ecclesia in Præpositum est assumptus, priorem præbendam nihilominus retinens, quam in ipsa Ecclesia tunc habebat; ex quibus verbis, simul cum illis statim sequentibus. sed Præpositus allegabat e contra, quod erat ex consuetudine generale, quod vnus in eadem Ecclesia plures haberet præbendas & illis, verum cum aliquis de vna præbenda eligitur ad aliam, colligitur quoque præposituram illam collatam fuisse simul cum alia præbenda distincta ab ea, quam habebat simul cum canonicatu eiusdem Ecclesie; quod & in specie inter ceteros adnotauit ibi Abb. circa initium. Et sic decisio eiusdem tex. vt prior illa præbenda vacauerit saltem de iure per affectionem

præposituræ valde facit ad d. posteriorem partem huius nostræ concl. confirmandā quod autem habet tex. in cap. cum nostris, eod. tit. de concess. præben. vbi simile haberi d. cap. litteras, tradit ibid. glos. fin. quæ non ad hanc, sed potius ad seq. concl. pertinet, ibid. cum alijs erit allegandum: quod tamen ibidem afferemus ex Hier. Gonzal. d. glos. 34. num. 125. hanc ipsam 2. conclus. saltem quoad prædictam eius posteriorem partem maxime confirmat. De hac porro incompatibilitate ratione eiusdem testi, quid requirat, consulendi sunt Hoied. de incompat. benef. part. 1. cap. 20. Gonzal. d. reg. 8. glos. 10. a num. 32. & alij, quos ipsi citant.

Tertia, & postrema Conclusio. Quoties beneficium, vel præbenda pinguior, quam quis optat, est incompatibilis de iure cum præbenda, vel beneficio, quod, vel quam obtinet etiam in diuersis Ecclesijs, tunc
 65 per optionem, (quæ tamen plenum foriatur effectum iuxta supradicta) vacat ipso iure illa prima præbenda, vel beneficiū; secus vero quando non esset talis incompatibilitas, quæ induceret vacationem ipso iure; tunc enim is, ad quem spectat optio, seu prouisio minoris præbendæ, aut beneficii, non potest optare, aut prouidere, nisi prius, qui optauit maiorem præbendam, seu portionem, aliudue beneficium, voluntariè illam, illudue dimittat, aut a Superiore suo ad dimittendum condemnatus fuerit. Hæc conclusio tum ex ipsis fermè terminis per se patet; tum etiam ex eo confirmatur, quod eam in specie tenet Hier. Gonzal. d. reg. 8. glos. 34. num. 125. ex Put. decis. 228. ad medium lib. 3. subdens etiam, ita fuisse resolorum in vna Calaguritana de Amarita, 18. Decembris 1579. coram bo. mem. Gypso. Illud ergo dumtaxat reliquum est, vt breuiter videamus, quando nam beneficia de iure incompatibilia dicantur. De qua incompatibilitate plura iura habemus, maxime vero ꝑ cap. sanctorum, 70. dist. c. in apibus, & cap. si quis translatus, 7. quæst. 1. necnon 21. quæst. 1. fere per tot. cap. dudum, il 2. & cap. cum in cunctis, ꝑ cum vero de elect. cap. inter corporalia, & toto fere tit. de translata. Episc. cap. eam te, de æt. & qual. cap. quia nonnulli, & cap. conquerente de cler. non resid.

resid. cap. quia in tantum ; cap. cum iam dudum, cap. cum teneamur, cap. ad hęc, cap. extirpandę, cap. referente, cap. preterea ; cap. cum non ignores, cap. de mult, ade preb. cap. cum nostris, & cap. litteras, de concess. preben. cap. gratiosę, & cap. gratia, de rescript. in 6. cap. 1. de consuet. cap. nemo, de elect. cap. ordinarij, de off. ordin. cap. is, cui, cap. non potest, cap. eum, qui, cap. super eo, cap. si tibi concessio, cap. licet, cap. cum singula de preben. eod. lib. Clement. gratię, de rescript. Clem. si plures, & clem. fin. de prebend. extrauag. Io. 22. execrabilis, & Bened. xij. ad regimen, de preben. que in nouantur in Reg. 1. Cancell. Apost. item reg. 57. eiusdem Cancell. & denique Concil. Trid. sess. 7. cap. 4. & 5. & sess. 24. cap. 17. de reformat. ex Doctor. vero plura inter ceteros tradit Abb. in solemni repet. d. cap. extirpandę §. qui vero, ex num. 29. Alphon. Hoied. 10. de Lign. & alij, qui proprios tractatus de incompatib. vel de plural. benef. ediderunt, Staphil. de litt. grat. tit. de var. mod. vacat. benef. §. tertius vacationis modus, Rebus. in praxi benef. par. 2. tit. de dispensat. ad plura benef. & par. 3. tit. 1. circa medium, Siluest. & alij Summistę verbo, beneficium, Io. Azor. instit. moral. par. 2. lib. 6. cap. 10. cum trib. seqq. Nauar. in Man. de Orat. cap. 22. a nu. 64. & Man. Confess. cap. 25. num. 125. cum quatuor seqq. & in plurimis cons. sub tit. de preben. ac nouissime Gonzal. ad d. reg. 8. glos. 10. a num. 32. ad 43. & glos. 15. num. 9. & multis seqq. seu in tertio modo vacationis. Duen. reg. 71. Capr. reg. 91. Mascard. de probat. concl. 183. per totas.

Sed quoniam non modo iura in hac materia videantur sibi aduersari, vt adnotauit Gonzal. sup. num. 10. sed & Doctores ipsi antiqui, & moderni, vt monet Abb. d. §. qui vero, num. 28. & patet ex cit. Doct. & dd. iurium interpretib. vt tam iura, quę
67 Doct. aliqua ratione conciliantur, & nonnullas distinctiones afferendas, adnotandasque hac in re puto. Prima est; non idem fore, beneficia aliqua esse de iure incompatibilia, & ipso iure, hoc est ita incompatibilia, vt per assecutionem vnus, preferatim secundi, hoc ipso inducatur vacatio alterius, saltem de iure, quę distinctio tacta fuit a Gonzal. d. num. 125. initio concl.

alleg. & probatur etiam ex d. cap. cum nostris, cap. litteras, cap. de multa, & extrau. execrabilis & Conc. Trident. dist. cap. 4. & 17. in quibus potissimum hęc vacatio ipso iure inducitur; adiunctis alijs iuribus citatis, in quibus ea vacatio non inducitur. Ex his verò, (& hęc sit altero distinctio,) in quibusdam, vt, d. cap. conquerente; cap. cum teneamur, & Concil. Trid. dist. cap. 17. circa initium; solum retentio vtriusq; aut plurium beneficiorum simul prohibetur; in alijs autem, vt d. cap. gratia, cap. preterea, & cap. referente, decernitur, vt ex duobus vnum, quod maluerit beneficium, dimittere quis teneatur; in alijs denique precisę quis primum dimittere cogitur, vel mandatur illo priuari, vt d. cap. quia nonnulli, & cap. de multa in 1. parte illius text. cum alijs similib. Tertia distinctio est iuxta temporum, quibus canones illi conditi sunt, varietatem, prout eam facit Gonzal. d. glo. 15. num. 10. vique ad 15. vbi prius post Card. cons. 3. num. 3. Abb. d. cap. quia nonnulli, num. 4. & Cassad. decif. 1. num. 1. de constit. distinguit quatuor tempora. primum ex d. cap. referente, & cap. preterea: Secundum ex d. c. quia nonnulli: Tertium ex d. cap. de multa; Quartum ex d. extrau. execrabilis. denique addit quintum tempus ex Concil. Trid. d. cap. 4. & 17. Quę distinctio quamuis iure posset impugnari, tum quod omittit tempus antiquorum canonum, qui in Decreto habentur, necnon Sexti, & Clementinarum, in quibus tamę pleraque vt vidimus, hac de re habentur, tum quod tria priora illa tempora ex Decretalib. constituta pro vno poni debebant cui vnā habeant compilationem, in qua
68 licet plura cap. inter se diuersa sint, ex quibus vnum plerumque alterum ampliat, vel restringit, & gloiat, & quod in vno principaliter disponitur, in alijs pleriq; incidenter ponitur, vt cuique, vel medio critere in ijs versato satis patet; nullum tamen alteri aduersatur, nullumq; est superfluum, quia idem in pluribus iuribus principaliter disponitur, vt satis constat ex proœmio Decretalium, sibi, quarum aliquę propter nimiam similitudinem, & quędam propter contrarietatem, & ibi, releuatis superfluis, iuncta glos. ibid. communiter recepta, verbo, similitudinem, verbo, contrarietatem,

rietatem, & verbo, superfluis. Quare, vbi aliqua distinctio temporum hac in re foret adhibenda, prædicta ita reformanda esset, vt quinque quidem tempora distinguantur, sed primum constituitur tempus Canonum Decreti; secundum decretalium, tertium Sexti; quartum Clementinarum simul, & Extrauagantium, (eodem enim fere tempore emanarunt vtræque, vt colligitur ex clem. dudum, de sepultur.) quintum, & postremum Concil. Trident. Quamuis inquam prædicta Gonzal. temporum distinctio ita iure impugnari possit & debeat reformari; quia tamen, vt veteri proverbio fertur, non curamus de modo, modo idem sequatur effectus, l. si mater, vbi Dec. Bal. & alij, C. de instit. & substit. cum sim. aliquam præcedentis illius distinctionis rationem habentes, & certiora ex ijs colligentes, quæ ad materiam optionis facere posse existimauimus.

69 Dicimus primo, ¶ sicut duo curata beneficia, ita duas dignitates, aut duos personatus, aut horum quolibet cum altero ita esse incompatibilia siue in eadem, siue in diuersis Ecclesijs, vt per assecutionem secundi vacet ipso iure primum: ita colligitur ex dict. cap. quia nonnulli, & alijs iurib. ibi a gloss. cit. verbo instituta, sed expressè cauetur d. c. de multa, iuncto d. c. ad hæc, de præb. immo, si vtrumq; retinere quis contenderit, vacat ipso iure etiam secundum, & obtinens remanet inhabilis ad ordines, & omnia alia beneficia obtinenda, vt disponitur d. c. de multa, & Concil. Trid. d. c. 4. & 17. iuncta dict. extrauag. execrabilis, §. quæ tamen, & §. qui vero, de præb. Id tamen locum non habet cum beneficiis hæc sunt vnita, c. vnico, to. quest. 3. cap. cum venissent, de rest. spol. vel cura est annexa ipsi beneficio accessorie, dict. cap. eam te, de ar. & qual. d. c. extirpandæ, §. qui vero, & dict. cap. super eo, & cap. cum singula.

70 Secundo dicimus, ¶ duo beneficia requirentia personalem residentiam sunt ita incompatibilia, vt per assecutionem pacificam secundi siue in eadem, siue in diuersa Ecclesia, vacat ipso iure primum; quod si illud retinere præsumat, debet etiam spoliari secundo. Quoad vacationem autem secundi beneficii in eadem Ecclesia, satis

diximus conclus. præcedent. præcipuè ex d. c. litteras, & clement. fin. Quoad diuersas Ecclesias respectu vacationis, & poenæ probatur ex Conc. Trid. d. cap. 4. vbi quod de pluribus curatis statuitur dict. cap. de multa, extenditur ad eos, qui alia beneficia Ecclesiastica alias incompatibilia ita, vt, qui ea siue per viam vnionis ad vitam, seu commendæ perpetuæ, aut alio quocumque nomine, & titulo contra formam sacrorum canonum, & præsertim d. cap. de multa, recipere, ac simul retinere præsumserit, beneficijs ipsis, iuxta eiusdem cap. dispositionem, ipso iure etiam præsentis canonis vigore priuatus existat. Licet enim Rot. decis. 483. nu. 4. & 5. dubitauerit, & decis. 484. num. 4. 1. part. diuers. tenuerit, Concil. in eo cap. nihil addere iuri communi, quod etiam voluit Hoied. tract. de incompatib. benef. 1. part. cap. 17. num. 39. iuncto 40. Paris. de resign. benef. lib. 3. quest. 3. ex num. 132. Nauar. conf. 10. 24. & 25. de præben. Tamen quia Sacra Congregatio Concilij, vt etiam refert, & sequitur Gonzal. d. gloss. 15. nu. 16. bis declarasse fertur, dict. cap. quarto, locum habere etiam in beneficijs simplicibus personalem residentiam requirentibus ideo nunc tenendum omnino est cum eodem Gonzal. supr. num. 17. cum duobus seqq. non solum primum beneficium curatum, personatum, aut dignitatem vacare ipso iure per pacificam possessionem secundi cuiuslibet eorum, sed etiam primum canonicatum, portionem, capellaniam, aliudue beneficium personalem residentiam requirens per assecutionem secundi eam requirentis; prout fuisse resolutum a Rot. in vna Salamantina dimidiæ portionis 11. Decembris 1585. coram Orano & in Toletana Capellanæ 15. Decembris 1591. coram Pamphilio, & in Tarraconen. Archidiacon. 22. Martij 1593. coram Litta, & in vna Zamoren. Canonicatus, de Toro decima octauæ Maij 1598. coram Corduba, testatur Gonzal. supr. num. decimonono, vbi vsque ad num. 26. singulariter id intelligit de residentia, seu obligatione residendi præcisa inducente priuationem tituli; non de causatiue, quæ priuat dumtaxat fructibus beneficii, de qua ¶ fortè intellexerunt

runt Innocent. Hostien. Ioan. And. & Abb. in cap. fin. de cler. non residen. relati a Dec. dict. cap. adhæc, dum absolute dixerunt, omne beneficium de iure residentiam requirere pro quo est dict. cap. quia nonnulli, vel intellexerunt de mere, & officio annexo cuique beneficio, nam beneficium datur propter officium, cap. præter hoc, 32. distinct. & cap. si qui, 81. distinct. cap. fin. de rescript. in 6. cum simil. & alioqui, quicquid sit de iure, certè generalis consuetudo habet, vt pleraque beneficia, hoc est omnia simplicia, præter Dignitates, Canonicatus, & Portiones in Ecclesijs Cathedralibus, & Collegiatis, a personali residentia libera præsumantur, vt post Imol. dict. cap. fin. num. nono de cler. non resid. Felin. cap. dilectus il 2. num. primo de rescript. Rebus. in prax. benef. tit. de dispensat. de non resid. num. octauo, Ferrer. conf. 112. num. primo, tradit Gonzal. dict. num. vigesimo sexto affirmans, ita sepe fuisse in Rota decisum; quam etiam consuetudinem approbavit Concil. Tridentin. dict. c. decimo septimo ibi, statuit, vt in posterum vnum tantum beneficium Ecclesiasticum singulis conferatur; quod quidem si ad vitam eius, cui confertur, honestè sustentandam non sufficiat, liceat nihilominus aliud simplex sufficiens, dummodo vtrumque personalem residentiam non requirat, eidem conferri; immo & ipse Innocent. dict. cap. cum iam dudum, id ipsum admittit docens, etiam posse aliquem sine dispensatione recipere, & retinere duo beneficia residentiam personalem non requirentia: Innocent. refert quoque ac sequitur gloss. dict. cap. gratia, verbo, de iure tene ri, de rescript. in 6. quam etiam ante Concil. communem esse opinionem dict. cap. cum iam dudum, & s. qui vero, testatur eam sequens Nauar. dict. cap. vigesimo quinto, num. 127. Man. Confess. Dum autem Innocent. exemplum affert de præbenda, seu Canonicatu, supponit, vel ita fortasse fundatum illum esse, vt residere obtinens non teneatur, vel certe contra residentiam per 40. annos, & alias legitime præscriptum esse, quod aliquando admitti posse, late docuimus tract. de distrib. quotid. part. secunda, quæst. duodecima conclus. prima, tunc autem ¶ nihil obstat,

quin adhuc habeat locum optio vel respectu præbendarum, vel etiam ex speciali consuetudine, vel statuto respectu titulorum, & Canonicatum.

73 Tertio dicimus, obtinentem beneficiū vnum sufficiens ¶ non posse quidem aliud etiam non requirens residentiam obtinere non ideo tamen si obtineat, vacabit ipso iure aut primū, aut secundum. Probatur; tum quod id satis aperte constat ex verbis Trident. Concil. dict. cap. decimo septimo, paulo ante citatis; tum quod idem colligitur ex iuribus antiquis hac de re disponentibus, nimirum cap. cum adeo, & cap. postulasti, de rescript. cap. conquirente, de cler. non resid. cap. cum teneamur, & cap. dilectus, il 2. de præben. & cap. is, cui, eod. tit. in 6. nullibi enim in ijs iuribus habetur, quod habens beneficium sufficiens si secundum obtineat, hoc illud iure amittat, sed solum, quod non debet habere aliud beneficium, qui habet vnum, sufficiens: & hoc postremum etiam adnotauit gloss. si. dict. cap. dudum, il 2. de elect. communiter recepta, vt refert, ac sequitur etiam Nauar. dict. cap. vigesimo quinto, Man. Confess. num. 125. & reper. dict. cap. adhæc, de præben. Quod autem in dict. cap. conquirente, mandat Papa Episcopo, vt, si ei constitit, illi G. clericū habere Ecclesiastica beneficia sibi sufficientia, eisdem super alio beneficio, quod sibi collatum asserebat, silentium sublatō impedimento appellationis, imponeret, atque adeo saltem, illum priuet. nam vel hoc ideo est, quia haberet non vnum beneficium sufficiens, sed plura sufficientia, vt loquitur tex. vel ideo, quia eius aduersarius habebat titulum, & possessionem ipse, vero nec possessionem habebat, nec de titulo docuerat, sed solum eum asserebat; vel denique admittimus, posse habentem, plura beneficia sufficientia, eorum altero, vel si iam vnum sufficiens habebat, altero postea obtento etiam non sufficiente priuari, vt post alios sentit Gonzal. d. num. vigesimo sexto.

Dicimus tandem pro complemento huiusce totius quæstionis obtinentem ex dispensatione duas, vel plures Dignitates, vel personatus, aut etiam Canonicatus, siue in vna, siue in diuersis Ecclesijs, ¶ posse per

per optionē abq; alia dispensatione mutare præbendā, secus vero si ex speciali statuto, vel consuetudine optandus esset titulus. Prior pars huius dicti satis probatur ex ijs, quæ adducemus cap. sequen. quæst. prima, vbi latius ostendemus, in optione regulariter non mutari titulum beneficiale, vt puta Canonicatum, sed solum præbendam, quæ si optetur a sic dispensato, nulla ratione extenditur dispensatio, quæ odiosa est, & restringenda, cap. primo, de sit. presb. in 6. cum simil. nam tunc non mutatur aliquod ex beneficijs, quæ quis ex dispensatione simul retinere potest, sicut mutatur in casu posterioris partis huius eiusdem dicti. Quæ posterior pars meo quidem iudicio aperte colligitur ex clem. si plures, de præben. vbi dicitur, quod, si plures obtinens Dignitates, (hoc est ex dispensatione sufficienti vt ibi adnotauit glos. recepta, verbo, obtinens, vt sit aliqua dubitatio: & quod de dignitatibus dicitur, idem statuit, verbo, dignitates, in personatibus, vel beneficijs curatis, vel eorum altero, cum altero, cum sit eadem ratio; aliam dignitatem acceptet dispensatione super retentione legitime non obtenta eius, possessione adeptā pacificè, dignitates, quas prius habebat, ipso facto vacare censetur. Apertius vero ex cap. ordinarij, §. in conferendis, de off. ordin. in 6. vbi cauetur, quod habentibus ex sufficienti dispensatione plures personatus, vel dignitates, aut beneficia curata aliud simile non conferatur, nisi ex eadem appareat, eum licite hoc beneficium cum obtentis posse retinere; aut ea, quæ sic obtinet, liberè, ac sponte resignet; aliter autem facta prouiso nulla sit. Sed manifestè conuincitur eadem posterior pars huius dicti ex cap. non potest in 2. respon. de præben. in 6. vbi dicitur, quod illud Sedis Apostolicæ indultum, vt quis duo beneficia curam animarum habentia, si alias canonicè conferantur eidem, possit recipere, ac licitè retinere, intelligitur de duobus primis beneficijs, quæ cum cura post dictum indultum obtinere contingit eundem. Atque adeo ex his iuribus, quod per receptionem tertij beneficij curati, vel personatus, ac dignitatis vacent duo prima, quæ habet quis ex dispensa-

tionē, nec tertium hoc possit subrogare loco alicuius ex illis duobus, tradit glos. communiter recepta dict. §. in conferendis verbo, ea, quæ, dict. cap. non potest, verbo, primis, & verbo, eundem, ac dict. clement. si plures, verbo, vacare. Id tamen omnino limitandum ita est; vt
75 ¶ nec vacet tertium beneficium, & possit hoc subrogari alteri illorum duorum, si alterum eorum liberè, ac sponte resignet, qui optare vult, antequam ad optionem veniat; prout de prouisione diuersis verbis in d. §. in conferendis, disponitur.

S V M M A E R E R V M.

- 1 *Canonicatus, seu canoniam distinguitur à præbendâ; quæ tribus modis sumitur.*
- 2 *Copula, & ponitur inter diuersa.*
- 3 *Canoniam non debet esse sine præbendâ, vbi adest in Ecclesia.*
- 4 *Præbendâ nascitur a canoniam sicut filia a matre.*
- 5 *Canonicatu collato censetur etiam collata præbendâ.*
- 6 *Canoniam, & præbendâ quid sit; & num. seqq.*
- 7 *Canoniam est ius spirituale.*
- 8 *Canoniam tribuit stallum in choro, & exercitium eorum, quæ ad diuinum officium spectant. item locum, & vocem in Capitulo; num. 9. nisi prouisus vel esset puer vel non Subdiaconus; nu. 10.*
- 11 *Canoniam tribuit ius ad præbendam. item ius actû percipiendi distributiones quotidianas, nisi aliud obstat; num. 12.*
- 13 *Præbendâ quomodo defini possit.*
- 14 *Præbendâ sumi potest pro temporalitate, & sic comperit etiam laicis.*
- 15 *Præbendâ habet aliquid spiritualitatis, quod est distinctum a spiritualitate canonice.*
- 16 *Canonici duo assumi possunt, nulla etiã vacante præbendâ, vbi non est certus numerus præbendarum, secus vbi est certus.*
- 17 *Vacante vna præbendâ possunt duo Canonici assumi, vbi saltem ex crescentibus facultatibus ea prius diuisa fuit.*
- 18 *Optione non mutatur Canonicatus, sed sola præbendâ; & num. 2. cum seqq. mutatur tamen ius spirituale, quod est annexum*

- nexum prebende, num. 19. immo etiam quodammodo titulus, ubi saltem prebende sunt distincte; num. 20. Contrarium alij, qui exponuntur, num. 21. Alij distinguunt, qui reyciuntur; num. 22.
- 23 Capellanus nequit optare portionem; sicut nec portionarius Canonicatum, canonicus dignitatem, aut horum prebendas; vel contra, sine speciali consuetudine, aut statuto.
- 24 Optione mutari titulum que probent; & aliquot nu. seqq.
- 25 Examen beneficiorum quando fit iterandum.
- 26 Canonicatus, & prebenda quam connectionem habeant.
- 27 Equites, & Cardinales cur optare possint titulos.
- 28 Optans tenetur pro sua rata soluere partem fructuum prebende debitam Sacrificij, vel alteri pio loco ex statuto illius Ecclesie.
- 29 Canonicus nuper receptus debet prius sedere in ultimo loco intra suum ordinem.
- 30 Optans intra eundem ordinem ascendit saltem per accedens ad locum superiorem in Choro.
- 31 Prebenda non optata debet dari nouiter recepto, & prouiso.
- 32 Optans ex speciali consuetudine, vel statuto prebendam superioris ordinis, aut gradus, simul etiam optabit stallum in illo ordine, postremum tamen in eo locum obtinebit, num. 34.
- 33 Canonici omnes presbyteri debent precedere omnes Diaconos, & omnes Diaconi omnes Subdiaconos.
- 35 Optans prebendam superioris ordinis potest ex speciali consuetudine stallum non mutare.
- 36 Cardinales quomodo per optionem ascendant ad locum superiorem.
- 37 Distinctio adimum, vel simpliciter antiquitas an in optandis domibus attendatur.
- 38 Clerici antiquiores professione, & Cardinales creatione cum Sacerdotes fiunt, precedunt Sacerdotes iuniores, qui ipsos antea precedebant; & ibi, an restitutus recuperet locum, & stallum in Choro.
- 39 Pensio aliquando saltem non impedit optionem.
- 40 Optans prebendam, ubi prebende sunt distincte realiter, & secundum perpetuam administrationem; vel distincte quidem sed diuiduntur, & assignantur Canonicis saltem ad certum tempus in determinato corpore, dimittit onus pensionis.
- 41 Pensio est onus reale, & transit ad quemcumque transit beneficium, & prebenda, num. 42.
- 43 Fructus bonorum alicuius Ecclesie, & beneficii desinant esse obnoxij pensioni, quando ea desinunt esse bona, & fundi illius Ecclesie.
- 44 Pensio non dimittitur per optionem, ubi per Caneparium Capituli fit certa distributio in bladis, aut pecunia loco prebende.
- 45 Pensio quomodo afficiat prebendam, titulum, aut personam.
- 46 Permutans prebendam quando teneatur ad pensionem.
- 47 Pensio per optionem non dimittitur, ubi ea imposta sit in totum, vel pro parte super distributionibus quotidianis; ad ratam enim saltem illis correspondentem soluenda erit ab optante.
- 48 Pensionarius non potest exigere a Capitulo pensionem impostam super distributionibus quotidianis, cui vacante Canonicatu ille accrescunt.
- 49 Pensionarius, qui resignauit duo beneficia Titio reseruata sibi pensione super utroque, si Titius alterum Seio dimittat, exiget pensionem a Titio, & Seio ad ratam valoris utriusque beneficij.
- 50 Distributiones quotidianę accessoriae non sunt ad prebendam, sed potius Canonicatum.
- 51 Pensio etiam imposta super solis distributionibus, vel super distributionibus simul & prebenda, omnino dimittitur per eum qui via collationis, & nouę prouisionis mutat Canonicatum etiam in eadem Ecclesia.

QVAERO PRIMO, An per optionem mutetur sola prae-
benda; an vero etiam titulus; & canonicatus.

Pro intelligentia tam huius, quam etiam sequentium Quaestionum huius capituli.

Præmittendum est primo, canonicatum seu canonicam ¶ distingui a prae-
benda proprie sumpta, ac præcisè. licet enim prae-
benda sumatur aliquando pro ipso titulo beneficii, ac præsertim canonicatus, ut in rubricis de prae-
benda. & de concess. præb. Bellam. decis. 647. Selu. de benefic. 1. part. quæst. 3. num. 9. & 17. Fel. cap. postulasti, num. 4. de rescript. & alij relati per Gonz. ad reg. 8. glos. 5. r. num. 3. & 7. vique ad 14. aliquando etiam pro certa portione fructuum beneficii de per se distincta, nihil spiritualitatis habente, veluti quodam prædio, & commoditate temporali pro soluendis salarijs aduocati, procuratoris, musicorum, & similibus; glos. & Doct. in cap. cum M. de constit. Card. & Vital. clem. fin. de præb. cum adductis per Gonzal. d. 6. 1. num. 6. & 25. cum seqq. tamen proprie simul, ac præcisè sumpta accipitur pro patrimonio, & redditu beneficii; prout sunt quædam accessio titulo canonicæ, & quædam annexio rei spirituali titulum, & canonicam sequens, cap. maioribus, cap. relatum, cap. dilecto, de præb. glos. d. cap. cum M. Cassad. decis. 17. num. 4. de præb. & alij, quos refert, ac sequitur Gonzal. libid. nu. 4. subdens, num. 5. post Archid. in cap. si quis obiecerit, 1. quæst. 3. num. 3. Fel. d. cap. cum M. num. 18. Rot. decis. 597. num. 3. part. 1. diuersi. in præbenda duo considerari, videlicet ius ipsum præbendæ, & fructus ex ea prouenientes; immo ius hoc præbendæ per se spirituale esse; patebit ex dicendis, ex quibus etiam constabit, quomodo hæc spiritualis, & annexio cum canonicam, seu canonicatu accipienda sit; sicut ex iam dictis colligitur, quod præmissimus, canonicatum, seu canonicam distingui a præbenda canonicali; quod etiam probatur; tum ex 6
text. in cap. cum, cui; cap. si clericus, & cap. si is, cui, de præb. in 6. & c. fin. de concess. præben. eod. lib. vbi canonicatus supponitur collatus sine præbenda. & not. ibi per glos. & Doct. glos. d. cap. cum M. Ferrarien

sis, verbo, receperunt, vbi Abb. num. 2. Fel. num. 16. de constit. Butr. & Imol. in cap. eam, de rescript. Card. in clem. fin. num. 5. Imol. num. 4. de præb. Rot. Rom. decis. 33. in princip. de rescript. & decis. 26. de præben. num. 5. decis. 111. num. 9. de concess. præben. in nou. & alibi sæpe, alijsque Doct. passim: tum ex communi stylo Curia; qui in Bullis prouisionum solet apponere hæc verba, Canonicatum, & præbendam vacantem, &c. nam copula, & ¶ ponitur inter diuersa, cap. querelam, de simon. cum similit. tum demum experientias videmus enim in Ecclesia Scalenfi Mediolani, & alijs plerisque; vel omnes; vel aliquos canonicatus præbendis carere; solaque distributiones quotidianas habere. 3
Illud tamen verum est, canonicam ¶ non debere esse sine præbenda, vbi in Ecclesia extant præbendæ; Rot. d. decis. 33. Franc. Marc. decis. Delph. 1272. par. 1. num. 1. glo. d. cap. cum M. verb. receperunt, & verb. vaucauerat, & est optimus tex. in cap. relatum & cap. dilectus, il 1. de præben. cap. cum super quaestione, de concess. præben. cum similit. adductis per Gonzal. d. 5. r. num. 16. & 17. & hoc est, quod aliqui, vt Rot. dict. decis. 111. num. 9. & post Laud. Card. dict. clem. fin. num. 10. & 14. & alij quos refert, ac sequitur Gonzal. eod. 5. r. num. 18. & 4
seq. dicunt, ¶ præbendam nasci a canonicam, sicut filiam a matre; sicque intelligi possunt quotquot vel negant, distingui canonicam a præbenda, vel dicunt, non posse canonicam esse sine præbenda; & hinc etiam fit, quod vacante præbenda ¶ per 5
collationem Canonicatus censetur etiam collata præbenda, vt tradit Gemin. & alij cap. si Capitulo, num. 3. de concess. præb. in 6. latè Fel. d. cap. cum M. num. 16. De quo tamen iure dubitari potest, alias frustra poneretur in collationibus canonicatum etiam præbenda, & quia certa præbenda non semper annexa est canonicati aut dignitati, clem. fin. de præb.

Præmitto secundo, in hoc differre canonicam a præbenda, quod canonicam ¶ est quoddam ius spirituale, quod prouenit ex electione, & receptione in fratrem, vt d. cap. cum M. & cap. dudum, & c. dilectus, il 1. & c. dilecto, de præb. Præbenda est, quæ procedit ex institutione, & officio, quia, ex

Quo

quo habet quis officium, debet habere, & beneficium, cap. inter cetera, de priuil. c. si quis Sacerdotum, & cap. eos, 8 r. dist. & cap. eam te, de rescript. Hanc differentiam & has definitiones, seu potius descriptiones tradit glos. d. cap. cum M. Ferrariensis, in verbo, receperunt, & ibi Innoc. num. 2. & alij de constit. quas melius explicat Laud. Card. & Imol. dist. clem. fin. ex quorum mente, & supra dictis sic possumus definire canoniam, quod sit ius spirituale, per quod quis habet non solum stallum in choro, & locum in Capitulo, (vnde ea, quæ sunt diuini officij, nec non & Capitulares actus, modo cetera requisita habeat, exercere potest) verum etiam ius ad præbendam, & facultatem actu percipiendi distributiones quotidianas, nisi ignorantia cantus, vel quid simile obstet. Et quidem,

7 quod canoniam sit ius spirituale, fatentur omnes Doctores loc. cit. & alibi passim:

8 quod per eam canonicus habeat ¶ stallum in Choro, & possit ea exercere, quæ sunt diuini officij, est tex. d. cap. dilectus, il r. de præbend. ibi, stallum in Choro, & participatione qualibet diuinorum, idque, præter Doct. ibi notat Card. d. clem. fin. num. 14. post Guliel. de mont. Laud. quod competat ei locus, ¶ & vox in Capitulo, tenet ibid. Laud. Innoc. & Host. d. cap. cum M. vbi Fel. num. 18. facit text. in cap. cum inter, il r. de renunt. & cap. relatum, de præbend.

10 nisi ¶ vel esset puer, iuxta text. in cap. ex co, de elect. in 6. vel non esset Subdiaconus clem. vt hi, qui de ætat. & qtal. quod vero

11 ius habeat ¶ ad præbendam, patet tum ex supradictis in r. præmiss. huius quæst. tum maxime ex dict. cap. dilectus, il r. & c. relatum, de præben. & ijs, quæ tradit Felin. d. cap. cum M. num. 16. & 17. idque etiam optime probat Staphil. de form. expectat.

12 in princip. num. 9. Quod autem ¶ debeat actu percipere distributiones quotidianas, tex. est expressus d. cap. dilectus, il r. & il 2. in fin. & facit, d. cap. cum M. notatque inter alios Rot. decif. 25. num. 5. de præb. in no. late Staphil. de form. expectat. in

13 princip. num. 8. Præbenda vero est ¶ ius spirituale oriens ex canoniam quoad ea, quæ spectant ad perceptionem fructuum, & prouentuum Ecclesiastici beneficij, sicut est colligere decimas, primitias, &

oblationes, competens ex diuino officio, cui insitit, tanquam vni de Collegio; ita post Laud. definiunt Card. d. clem. fin. num. 14. & Imol. num. 8. Ex quo patet, quod licet

14 præbenda ¶ possit quoque sumi pro ipsa temporalitate, quæ etiam competit laico, prout not. Imol. d. num. 8. Card. num. 4. glo. d. cap. cum M. in verbo, receperunt, vbi Vinc. Abb. & ceteri, alijsque per nos sup. initio huius quæst. ad id adducti: tamen

15 propriè sumpta ¶ habet aliquid spiritualitatis, distinctum a iure spirituali canonie, vt præter Laud. Card. & Imol. locis paulo ante cit. Innoc. in cap. maioribus de præb. & alios ibi d. a nobis allegatos velle videtur Rot. dist. decif. 25. num. 6. sed clarus Bellam. decif. 63. num. 3. & Rebus in concord. Gall. in rub. de collat. §. 1. verbo, canonicatum, & præbendam, optimus tex. in cap. cum super questione, de concess. præben. in fin. ibi, sententialiter determinimus, vt tibi, quam citò te facultas obtulerit, prebendale beneficium in Trid. Ecclesia conferatur, cum, ex quo receptus es in canonicum, non debeas carere præbenda; cum enim ibi præbenda, vt distinguitur a canonicatu dicatur beneficium præbendale, patet, eam esse ius spirituale, cuiusmodi est beneficium, cap. quanto, de iudic. ac sæpe in tit. de pact. de transact. de rer. perm. de simon. Idem etiam satis, nisi fallor, conuincitur ex text. in cap. dilectus, il r. de præben. vbi præbenda, vt a canoniam distinguitur, vocatur pariter præbendale beneficium; sic enim ibi habetur, in canonicum recipi facias, & sibi de re ditibus Ecclesiæ singulis annis assignari prouentus, donec ei sit in beneficio præbendali prouisum; & in cap. dilecto, de præben. ibi, eo quod huiusmodi spirituale ius diuidi; & melius ibi, quamquam interdum hi, ad quos spectat electio, de communi assensu augmentare valeant numeri præbendarum quoddam ius spirituale de nouo creando; vbi satis patet, loqui textum de præbenda, prout est distincta a canoniam, seu canonicatu: dixerat enim ibi Pontifex, quod licet vbi non est certus numerus præbendarum

16 ¶ duo possint assumi in canonicum, nulla etiam præbenda vacante; secus tamen, vbi est certus earum numerus, nam tunc vna etiam vacante non possunt ad illud duo

duo simul eligi, ne hoc ius spirituale diuidatur: cum maxime electio de qua ibi, quæque ad canonicatum terminatur, non cassetur, neque nulla declaretur, sed solum alter condemnetur ad restituendum alteri quicquid ratione suæ institutionis obtinuit hoc est, præbendæ portionem; aut si ea electio nulla est, id fiat ex eo, quia non simpliciter, sed ad vnam præbendam duo electi fuerant; cum alias vel solum simpliciter

- 17 ¶ eligi possint duo, cum vna sola præbenda vacat, iuxta cap. relatum, & cap. dilectus. il. r. de præb. vel tunc demum, si prius illa præbenda in duas facultatibus, excrefcantibus per creationem duorum iurium diuisa fuerit; vt habetur in cap. vacante eod. iuxta mentem glos. ibi, & aliorum; de quo videndus est Rebus. latus distinguens d. 9. r. rubr. de collation. verbo, vni. per totum. Quare admittenda non videtur opinio Abb. d. cap. cum M. num. 23. dum vult, præbendam tunc solum dicendam esse quid spirituale, cum habet canonicam annexam, licet ideo alibi in cap. maioribus num. 4. & cap. dilecto, num. 6. de præbend. Omnino vero reiicienda est opinio quam tenere videtur glos. d. cap. cum M. aperte vero aliqui sequuntur tum ibi, tum alibi præbendam canonicalem nihil aliud esse, quam meram temporalitatem reddituum Canonicam, vt beneficij.

Præmitto vltimo illam distinctionem quam supr. cap. 2. quæst. 2. conclus. 1. latius explicauit, quod aliquando in Ecclesijs seft certus, aliquando incertus numerus canonicorum, & totidem etiam præbendarum; item præbendæ aliquando sunt indistinctæ, aliquando distinctæ inter se; His positis, sit.

- 18 Prima Conclusio. Per optionem ¶ non mutatur Canonicatus, sed sola præbenda; ita Card. conf. 126. num. 4. Cassad. dec. 17. num. 1. & seq. de concess. præb. Gemin. Franc. & omnes in cap. fin. de consuet. in 6. & ibi glos. verbo, prouisiones, Rebus. tract. de pacif. possess. num. 142. in qua etiam sententiam allegari possunt quotquot scripserunt, per optionem non mutari titulum, de quibus infr. conclus. 3. & satis aperte id patet ex tex. dict. cap. fin. de consuet. in 6. ibi, meliores optare præbendas; & mox, cum præbenda vacabit, & il-

la, quæ optata non fuerit, &c. Superius, autem satis ostendimus, præbendam a canonia, & canonicatu differre. Præterea probatur conclusio ex ijs, quæ infr. concl. 3. fere per tot. adducimus, vbi etiam contraria dissoluemus. Denique ex eo conuincitur, quod si mutaretur in optione canonicatus, optans fieret nouus Canonicus; ideoq; sedere deberet in vltimo loco inter Canonicos eiusdem ordinis, & gradus, iuxta cap. 1. & cap. statuimus, de maior. & obed. cum vtrobiq; not. per Doct. & alijs adductis per nos sup. c. 5. q. 1. concl. 1. not. 3. & q. seq. in princip. & concl. 2. ad fin. & Gonzal. ad reg. 8. Cancell. 3. prooem. nu. 23. cum duob. seqq. & glos. 5. 9. num. 1. 10. præterea in optione postmodum primo facienda postponi debet medio tempore receptis, quia iam non esset antiquior, per ea, quæ latius adduximus c. 4. q. 1. conclus. 4. c. 5. q. 1. concl. 1. circa initium, & melius d. notab. 3. vbi in terminis probauimus non modo has duas illationes ex illa prima sequela, quod, si mutaretur Canonicatus in optione, fieret nouus canonicus, paulo ante posita, sed & ipsam primam sequelam. hoc autem quod sequitur, nimis fieri in optione nouum canonicum eum qui optat, quæq; inde deduximus, sunt absurdissima, contra mentem etiam sequacium contrariæ sententia, contra communem vbiq; praxim, & contra rationem, quia, qui optat non perdit antiquitatem, sed potius illam cõseruat, & auget, vt post Rot. decis. 411. in princip. & num. 1. part. 1. diuer. docet ipse. Gonzal. d. reg. 8. glos. 34. nu. 50. vnus ex dd. sequacibus, vt d. concl. 3. videbimus.

- 19 Secunda Conclusio. Mutatur ¶ tamen per optionem ius spirituale, quod est annexum præbendæ; ita Rot. decis. 6. nu. 5. & 6. de consuetud. in noui. Bellam. decis. 1. num. 1. & decis. 63. num. 5. Compost. cap. fin. in 1. glos. extr. de consuet. Calder. conf. 7. de consuetud. Ioan. And. & Franc. d. cap. fin. de consuet. in 6. Rot. decis. 10. de præb. in antiq. & omnes fere Doct. nox allegati. Quod autem in his duabus conclusio-nibus diximus, dicendum quoque erit de Portionibus Mansionariorum, seu beneficiorum in Ecclesia Collegiata,

aliorumque clericorum in quibus locum habet optio, simulque dari potest titulus distinctus ab ipsa portione, seu quasi præbenda; nam tunc in illis dimittetur per optionem non titulus, sed portio, seu quasi præbenda, quam obtinebant, & alia optata acquireretur. secus vero dicendum puto in titulis S.R.E. Cardinalium, necnon Commendis militum, seu Equitum; nam, cum non videatur assignari posse hæc distinctio tituli, seu Commendæ a præbenda vel portione, per optionem mutabunt Cardinales quidem titulum, Equites vero commendam; sicque non dicentur amplius habere eundem titulum, eandemque commendam numericam, & individualement, sed solum genericam, seu specificam, quod in optione canonicorum non contingit; idem enim canonicus cum eodem canonicatu manens mutat solum præbendam.

Tertia Conclusio. Probabiliter dici potest, ubi saltem præbendæ distincte sunt, mutari ꝑ quodammodo titulum beneficiale, & præbendale, quatenus tumere possumus titulum pro iure illo spirituali præbendæ, ita in specie sentiunt Rot. & Bellam. loc. cit. & hoc voluerunt, & concludunt, dum ibidem probare contendunt, per optionem canonicatum mutari; sicut præbenda huiusmodi a canonicatu distincta dicitur præbendale beneficium in cap. cum super quæstione, in fin. de concess. præben. idem etiam, quod titulus mutetur, tenuerunt Gig. de pens. quæst. 63. num. 2. & alij quotquot secuti sunt Rot. d. dec. 6. quos allegauimus, dict. conclus. 1. ex eo enim præcipue probatur illa conclusio, in qua dicebamus, optandi consuetudinem esse contra ius, ideoque requirere spatium 40. annorum, quia sine canonica institutione nouus titulus acquiratur, contra tex. in cap. 1. de reg. iur. in 6. cum simil. & hanc esse Rot. opinionem affirmat Gemin. conf. 21. num. 8. quam etiam tenere videntur Aen. de Falcon. de referu. benef. q. 4. princ. num. 4. & 5. dum post Gasp. de Perus. & Add. Rot. decis. quinta de concess. præben. in nou. ait, ideo excommunicatum optare non posse, quia per optionem nouus titulus requiritur. In hoc tamen
21 contrarium ꝑ sentit Card. dict. conf. 126. num. quarto, Alber. consil. 347. num. duo-

decimo, & 13. volum. 2. Io. An. Ancharan. Prob. addit. ad Io. Monach. num. 27. Gem. & Franc. dict. cap. fin. Cassad. dict. decis. 17. per totam, & idem tenet ead. Rot. decis. decima quinta, de consuet. & decis. decima, num. secundo, de præbend. in antiqu. expressè quoque decis. quinta, eod. tit. in antiquior. & dict. decis. quinta, de concess. præben. in nou. Rebus. dict. num. 142. post Ancharan. dict. cap. fin. Butr. cap. fin. ext. de consuetud. & alij, dicentes optionem non dare nouum titulum, sed provenire ex antiquo titulo: ita, ut forte sit hæc opinio magis communis, nisi velimus eos intelligere, ut loquantur vel ubi præbendæ distinctæ non sint, vel de mutatione canonicatus, sumendo titulum pro canonicatu, quasi solum velint, non mutari canonicatum, quomodo titulum sumebant Bellam. dict. decis. 1. & 63. & Rot. d. decis. 6. dum probare volebant, per optionem titulum beneficiale, & canonicatum acquiri, quam tamen interpretationem Abb. & Cassad. libenter non recipiunt dum frustra; & contra cæteros fere omnes probare contendunt, per optionem mutari solum præbendæ temporalitatem, hoc est, ipsum fundum, quod tamen aliquo in casu admittit Card. sup. Rot. dict. decis. 6. num. primo ad fin. Ancharan. dict. cap. fin. num. 1. de consuet. in 6. & Gonzal. dict. glos. 34. num. 61. cum aliquot seqq. Verum id est satis apertè contra verba text. d. cap. fin. quæ conclus. prima, ponderauimus, de consuet. in 6. nam, dum ibi Pontifex decernit, clerico, pro quo scribitur, conferendam esse præbendam, quæ optata non fuerit, ostendit, optari præbendam ex eo genere præbendarum, quæ conferri solent clericis mandato Summi Pontificis, ut ibi sentiunt omnes Doct. hæc autem non consistunt in mera temporalitate, istæ enim etiam laicis dari possunt, ut sup. initio quæst. ex ipso Gonz. post alios præmissimus; sed habet spiritualitatem aut de per se, ut sup. ad fi. 1. præmissi ostendimus, aut saltem per annexionem ad canonicatum, quæ et ipse Gonzal. admittit, ut dict. initio q. vidimus. Tum etiam vel ex eo satis confutatur, quod, ut mutetur sola beneficii temporalitas nullum ad hoc statutum, vel consuetudo requiret, sed solum iudicis Superioris

riorisue Ecclesiastici decretum, quod in alienatione rerum Ecclesiasticarum requiritur, cap. sine exceptione, r2. quæst. 2. c. vt super, de reb. Eccl. alien. vel non, cum suis concord. & in ipsa permutatione fundorum Ecclesiasticorum, cap. primo de reb. eccl. alien. vel non, cap. 1. & 2. & cap. ad quæstiones, cum ibi not. de rer. permutat. iuncto maxime cap. nulli de reb. Eccl. alien. vel non, & extrauag. Ambitiosæ, eod. tit. inter commun. vbi alienationis nomine, cum de rerum Ecclesiasticarum alienatione agitur, permutatio quoque continetur.

23 Ex quibus ꝑ confunditur distinctio, quæ pro concordia prædictarum opinionum post Card. d. conl. 126. num. 4 facit Gonz. d. glos. 34. nu. 61. & seq. quod, aut agitur de præbenda temporali, quæ optatur vigore primi tituli, illo semper retento, & sic procedat procedat prima opinio, vt in optione non mutetur titulus; aut de optione noui tituli, & præbendæ spiritualis, vt pote, quia Capellanus ascendit per optionem ad quartam portionem, (vel potius quartam portionis,) & quartus Portionarius ascendit ad dimidiam, & dimidius ad integram, & integer ad canonicum, & in qualibet optionum istarum dimittitur primus titulus spiritualis, ac primum beneficium, & de nouo obtinet optans nouum, & diuersum titulum, ac beneficium: & in isto casu locum habeat contraria opinio, & quæ pro ea allegantur, inferius adducenda, simulque a nobis dissoluenda. Neq; huic distinctioni, (subdit Gonzal. sup. num. 64.) contradicit decisio Rot. 15. & Cassad. 17. dum dicunt, quod optio non veniat ex nouo titulo, sed ex antiquo, & quod per optionem non extinguatur antiquus titulus, nec nouus acquiratur: nam ista possunt in præbenda temporali verificari, & secundum præfatam distinctionem, (subijcit idem Gonzal. num. 65.) intelligi potest illud, quod controueritur, an excommunicatus possit optare, vel non, ex eo, quod vbi per optionem acquiritur nouus titulus, non possit, vt voluit Addit. Rot. d. decis. 5. de concess. præb. & alij sup. cit. possit vero quando non acquiritur, vt per eandem Rot. decis. 8. num. 4. 5. 6. & 10. de sent. excommun. in antiq. Confunditur inquam

hæc distinctio, cum ex prædictis, cum supponat, saltem aliquando posse optari meram temporalitatem præbendæ, quod iam refutauimus, illaque controuersia de optione excommunicati potius dirimatur ex ijs, quæ adduximus supr. cap. 4. quæst. 2. tum quia, vt faretur Gonzal. dict. num. 65. Rot. d. decis. 10. Cald. d. conl. 7. Io. Andr. & Franc. d. c. fin. hanc distinctionem non admittunt, cum loquantur de optione præbendæ, & iuris spiritualis, & tamen velint, per eam non acquiri nouum titulum, sed retineri antiquum, quod etiam sentit Rot. d. decis. 8. de sent. excomm. in antiq. præsertim num. 5. & 6. ideo idem Gonzal. nu. 66. & 67. aliam distinctionem pro eadem concordia inuenit, quæ tamen priorem in vno membro inuoluit, dum vult, quod prædicta distinctio procedat in simplicitate, & consuetudine optandi, de qua tex. d. cap. fin. de consuet. in 6. nam vigore talis consuetudinis non potest optari in noua præbenda spiritualis, & nouum beneficium sine acquisitione noui tituli, & dimissione primi, vt dicit glos. ibid. verbo, non fuerit. & ideo, inquit videmus, quod, si vnus Cappellanus optat dimidiam portionem, aut dimidius Portionarius optat integram portionem, aut integer Portionarius optat canonicatum, semper in huiusmodi optionibus dari solet titulus nouus, & canonica prouiso fieri, & dimittitur titulus antiquus, alias sub eodem tecto retinerentur ab eadem persona plures præbendæ spirituales, & plura beneficia, contra c. litteras, de concess. præb. & clem. fin. in fin. de præb. Decisiones vero, & Doctores loquentes de optione iuris spiritualis absque dimissione primi tituli, & acquisitione secundi, sunt admittendi data speciali consuetudine optandi præbendam spirituales absq; assentione secundi tituli, & cum retentione primi, quia tunc valeret præfata consuetudo; licet, quoniam esset, contra ius requireret quadragenariam præscriptionem. Verum neque hæc distinctio admittenda est; tum per adducta contra præcedentem distinctionem, quæ in huius primo membro includitur; tum quod nullus Doctorum vtriusque opinionis, si recte ponderentur, mentionem facit specialis consuetudinis,

aut ea nititur; tum denique quia immo ex simplici iure, & consuetudine optandi, 23 de quibus d. cap. fin. § non potest Cappelanus optare portionem vacantem, seu eius præbandam, neque portionarium Canonicatum, præbandamue canonicalem; sicut neq; canonicus dignitatem, aut eius præbandam; nec è contrario potest obtinens dignitatem optare canonicatum, eiusue præbandam, aut canonicus portionem, quodue illi assignatum est loco præbende, sine speciali consuetudine, vel statuto, ut patet ex adductis sup. cap. 1. quest. 3. cap. 3. quæst. 1. cap. 4. quest. 1. conclus. 1. & 2. ac denique cap. 5. quæst. 2. fere per totam; satisque colligitur ex d. cap. fin. ibi antiquiores canonici meliores præbendas, cum vacant, optare possint, solum enim ibi optio sit consuetudinis canonicorum optandi, & de ijs a Papa statuitur; quare, si quid aliud tentandum est, debet id speciali consuetudine, vel statuto esse in ductum; sicut & quod optetur titulus benefitialis, seu canonicatus, specialis consuetudo, aut constitutio requiretur, cum d. c. c. fin. solius præbendæ mentio habeatur, quam a canonicatu distingui, & quid spirituale esse, iam sup. satis ostendimus. Neque glos. d. verbo, non fuerit, vult, per optionem præbendæ mutari titulum, seu canonicatum, immo contrarium aperte insinuat in verbo, prouisiones; cum enim Pontifex d. cap. fin. statuere vellet certum terminum volentibus optare præbendas, ne prouisiones Apostolica auctoritate faciendæ ultra debitum differantur, exponit glos. de prouisionibus præbendarum, quia, inquit, canonicatus collatus erat per Papam, vel per Executorem auctoritate Papæ conferri potest: & tamen loquitur gl. quæ est Ioan. An. de præbenda, ut est ius spirituale, sicut facit in nouell. Igitur, sicut prior illa distinctio Gonzal. ita hæc posterior deseruire nequit concordia prædictarum opinionum, sed potius nostra, quam initio huius conclus. attulimus, saltem quoad aliquos Doct. & rei ipsius veritatē. Ut autem prædicta posterior distinctio vera in se sit, erit sic reformanda, ut sine speciali consuetudine, vel statuto nequeat canonicatus, aut portio, vel dignitas non modo a personis diuersorum huiusmodi

graduum, sed etiam eiusdem optari, cum sit id contra specialia iura, præsertim dict. cap. fin. possit autem, si talis consuetudo, aut constitutio specialis inducta sit, ut ex locis huius tract. paulo ante allegatis, præsertim cap. 5. quest. 2. satis colligitur, & quoad statutum etiam suadet ex adductis sup. cap. 1. quæst. 3. quoad consuetudinem vero ex his, quæ adducit Rot. d. decis. 6. & 7. de consuet. in nou. & Gonzal. d. gl. 34. num. 67. & quatuor seqq. licet hic ad aliud ea alleget.

Sed quoniam tam Gonzal. quam Rot. quædam adducit, quæ omnino probare videntur, in terminis d. cap. fin. aut alias de iure per optionem acquiri titulum, & canonicatum, illa proferamus hoc loco, simulque dissoluamus necesse est.

Gonzal. ergo d. glos. 34. num. 60. 72. & 24 duob. seqq. illud allegat § irregularem, aut alias de iure prohibitum obtinere beneficia optare non posse, prout de cæco decidit Rot. in vna Salamantina integra portio nis 24. Aprilis 1582. coram Clemente VIII. tunc Auditore, quia, cum esset irregularis, cap. hinc etenim, 49. dist. non poterat optare integram portionem vacantem ac nouum beneficium, & titulum consequi idemque late prosequitur Add. ad Simon. de reser. benef. quæst. 45. litt. A. idemque ait Gonzal. sup. nu. 74. se respondisse de morbo caduco laborante, quoad portionem habentem ordinem sacrum annexum, cum & hic irregularis sit ad tale beneficium, Rebus. de pacif. possess. num. 236. Maiol. de irreg. lib. 2. cap. 16. Caputaq. dec. 7. & 135. par. 1. & decis. 48. & 236. par. 2. & hinc Sacra Congreg. Concilij declarasse 25 fertur § cœptos beneficiari in quolibet ascensu esse de nouo examinandos, ac per Ordinarium approbandos, ut fuit late resolutum in vna Calaguritana beneficij, 28. Nouemb. 1587. coram Pamphilio, & in alia Calagurit. iuris ascendendi, 23. Iunij, 1599. coram Seraphino, vbi rationem adducunt, quoniam in quolibet ascensu datur nouus titulus.

Verum, quod ad cæcos, aliosque irregulares pertinet, ij optare non possunt sine dispensatione, si tales facti sunt ante obtentum beneficium puta titulum canonicatus per collationem; sed id euenit, quia obtinere

nere nequeunt ipsum beneficium per collationem, unde pendet ius optandi; quare secus est, si facti tales sint post iam legitime obtentum beneficium, aut etiam ante, si ad beneficium obtinendum fuerint dispensati, ut late ostendimus cap. 4. quæst. 6. & 7. nisi forte ex speciali consuetudine, aut statuto esset optandus titulus ipse, ut puta Canonicatu, aut portio, vel etiam præbenda, quæ obtineri non posset, nisi ordo aliquis sacer susciperetur, qui adhuc ab optante esset recipiendus, ut dict. quæst. 6. conclus. 4. in fin. admoiuimus. Illa porro declaratio Sacræ Congr. ubi adfit, & Rot. decisiones accipiendæ sunt, cum verè sit ascensus quoad titulum, qui mutetur, alias deberet nouum examen fieri, etiam cum intra eundem gradum, & ordinem optio contingit, quod numquam aliquis dixit, aut praxis probauit. Rot. vero dict. decis. 6. num. 1. post medium, de consuet. in nou. ad probandum, aliquando, & nimirum cum præbendæ sunt actualiter, & realiter distinctæ per dotes distinctas, & cuiq; præbendæ assignatas, mutari per optionem titulum, & canonicatum, & ideo tunc exigi ad optionem consuetudinem 40. annorum præmittit vnum, in quo, inquit, Doctores concordant, quod canonicatus, & præbenda, quæ pro eo est instituta, tantam habent annexionem, & correspondentiam inter se, quod eo ipso, quod quis assequitur vnã præbendam canonicalem per consequens assequitur illum canonicatum, pro quo præbenda fuerat instituta; quia ad positionem vnins connexorum ponitur reliquum, cap. translato, de constit. cum concord. ibi allegatis, & cap. accessorium, de reg. iur. in 6. canonicatus autem, & præbenda canonicalis inuicem sunt annexi, & correspondentiam habentes vna ad alterum, ut in summa, 1. quæst. 3. & ibi not. & cap. si quis dator, cap. si quis Episcopus, c. si quis obiecerit, & cap. Saluator, vers. in nomine, ead. cau. & quæst. & hoc tenent Io. And. Compost. & Collec. cap. cum M. de const. Arch. & Io. An. cap. si clericus, de præben. in 6. clarius Laud. & Zenzel. clem. si iuxta, quæ est fin. de præb. ubi patet, quod Papa vtendo sua potestate excellenti dat vni canonicatum super numerarium sub expectatione præbendæ; & quando vacans

præbenda illi confertur, eo ipso confertur sibi ille canonicatus, qui simul vacauit cum præbenda, quia ille est, cum quo, & pro quo præbenda fuit instituta, & qui habet correspondentiam cum ea, & aliter desinit esse. Ex istis Rot. arguit sic ille, qui habet in Ecclesia vnã præbendam canonicalem, & consequitur aliam præbendam actualiter, & realiter distinctam a prima, consequitur per consequens nouum canonicatum, quia primus canonicatus remanet cum præbenda dimissa, & ille, qui vacauit cum præbenda, quam recepit, sequitur ipsam præbendam, ut patet ex superius allegat. ergo consequitur nouum beneficium Ecclesiasticum realiter, & actualiter distinctum ab illo, quod dimittit, ut ex se patet, & conuincibiliter probatur, ni cap. litteras de concess. præb. & d. clem. fin. de præben. ergo habens in Ecclesia vnã præbendam canonicalem, si ea dimissa optat aliam a prima actualiter, & realiter distinctam, per optionem ipsam consequitur nouum beneficium Ecclesiasticum a primo realiter distinctum. Hæc ibi Rota. Cuius licet magna sit auctoritas, cum tamen non sit necessaria, & ipsammet variauerit, ut patet ex varijs decis. initio huius conclus. & conclus. 1. allegat. non me mouet, ut asseram, citra specialem consuetudinem, vel constitutionem optari posse canonicatum, atque adeo recedam a communi opinione, quam sup. hac ipsa concl. ut concl. 1. firmauimus, ac satis, ni fallor, confirmauimus; præsertim quia opinio hæc Rot. infirmo illo nititur fundamento, quod regulariter canonicatui cuius annexa sit certa præbenda, per d. cap. litteras, & clem. fin. tum quod contrariam aperte constat ex cap. relatum, cap. dilectus il. 1. de præb. & cap. cum super questione, de concess. præb. & alijs iuribus, ex quibus haberetur illa correspondentia canonicatus, & præbendæ, ibi enim dicitur, quod obtinenti canonicatum debetur aliqua præbenda, non autem contra, quod solum tam quam speciale supponitur in casu d. clem. & sic clem. hæc per locum a speciali contrarium probat; vel etiam per locum a contrario: ideo enim ibi decernitur, ut ille expectans dignitatem qui habebat canonicatum, cum præbenda in ea Ecclesia, non possit si mul retinere.

priorem præbendam, quia certa præbenda dignitati erat annexa; secus vero esset, si non fuisset annexa, ut ibid. gloss. recepta in verbo, annexa, adnotauit: sed adhuc id magis expressè habetur in cap. quia sepè, de præbend. in 6. ubi habetur, quod secundus, qui impetrauit dignitatem, & præbendam, præferatur priori, qui solum impetrauerat præbendam, si præbenda dignitati est annexa, alias non. d. vero cap. litteras, nihil ad rem facit; nam vel loquitur de titulis, & beneficijs pro ijs lumendo nomen præbendæ, ut patet ex ijs verbis, canonicus eiusdem Ecclesiæ, iunctis illis, in ipsa Ecclesia in Prepositum est assumptus, & voluit ibi gloss. recepta in verb. electus; vel certè nulla ibi annexionis mentio fit, atque ad summum inde habetur, non posse in eadem Ecclesia retineri ab vno duas præbendas, sed per adeptionem secundæ vacante primam, quod consonat solius præbendæ optioni, iuxta d. cap. fin. ubi omnes, alia vero iura, & Doct. in contrarium allegati loquuntur de sola illa correspondentia, vel annexione ad præbendam in genere. Tunc ergo solum præbenda trahet secum canonicarum, aut dignitatem, si certa præbenda ei sit perpetuo annexa, quod regulariter non contingit. Denique quod obij-

27 ci poterat de optionibus ¶ Equitum, & S. R. E. Cardinalium, illos suas commendas hos suos Cardinalatus titulos etiã Episcopale optare, atque adeo optionem de titulis fieri; facile tollitur dicendo, mirum non esse illas optiones fieri quoad titulos, cum in ijs non possit distingui titulus, & præbenda, sicut in Canonicaribus. Portionibus ac Dignitatibus Ecclesiarum Collegiatarum contingit: quare eo ipso, quod in Collegio Cardinalium, & Equitum sine ex consuetudine, siue ex statuto inductum est ius optandi, potest, & debet fieri optio in titulis, cum aliud ab ijs distinctum optari non possit, & sic, cum cessent obiecta, iam ad alia transcamus.

Ex his porro conclus. presentis quest. 28 singulariter inferitur, ¶ quod in illis Ecclesijs, in quibus est consuetudo, vel statutum quod dimidia, aliaue pars fructuum præbendæ in illius vacatione soluat Sacristiæ, vel Fabricæ Ecclesiæ, quæ satis approbantur a Trident. Concil. sess. 24. cap. 14.

de reformat. expressim verò, & in specie a Pio V. constit. 106. quæ incipit, durum, nimis, statuente, ut vbicumque fructus, & distributiones Fabricæ, vel Sacristiæ, aut alterius pij loci vsibus ultra semestre tempus reperiuntur concessi, horum dumtaxat dimidia pars ipsi Sacristiæ, vel Fabricæ, aut pio loco deinceps tribuatur, alteram vero beneficiati integrè percipiant; in illis inquam Ecclesijs, in quibus huiusmodi statutum extat, vel consuetudo, simulque viget ius optionis, ea pars præbendæ, seu fructuum illius, pro ratione præbendæ, quæ primo vacauit, soluenda est Sacristiæ, vel Fabricæ Ecclesiæ, aut alteri pio loco, iuxta consuetudinem, vel statutum ab eo, qui optauerit. idque ab omnibus præstandum erit qui ordine deinceps singuli occasione illius vacationis, vel ad eam ipsam obtinendam optionis iure vsi sunt, vel ad alias consequendas, quæ occasione optionis successiue vacarunt, ita, ut vnusquisque soluat pro rata tantum accessionis redituum sibi illo ipso optionis iuræ factæ, hæc vero solutio, ubi quisque primi anni fructus ex præbenda, quam sibi iam optauit, perceperit, statim ab eo præstanda erit. Sic sanè ijsdem ferè verbis constitutum est in Concil. Prouinc. Mediol. V. sub tit. quæ ad benef. collat. art. in. vers. quibus in Ecclesijs optionis ius est. Sed & idem de iure communi procedit, & ex præcedentibus conclus. planè colligitur; cum enim per optionem ad minus mutetur præbenda, ut concl. 1. & 2. ostendimus, eaque acquiratur per optantem, ad quemcunque perueniet præbenda peruenire quoque debet onus hoc præbendæ, ut ex ea detrahi possit illa pars fructuum; onus enim fructuum sequitur eorum possessorem, l. hæc tenus, ff. de vsufr. & l. quæro, ff. de vsufr. leg. cum simil.

¶ VAERO SECVNDO. An optando quis mutet stallum in Choro, & quomodo.

¶ Supponendum est, nouiter receptum etiam mandato Pontificis prius ¶ sedere debere in inferiori loco iuxta ordinem suum, ita, ut, si præbyteralis præbenda sit, quæ conferatur, vicinum inter Diaconos; si Subdiaconalis, vicinum inter Subdiaconos locum obtineat, qui illam præbendam assequitur; de quo per text. & Doct.

Doct. in cap. statumimus, de maior. & obed. ita tradunt Dom. de Rot. decif. 9. de consuet. in antiq. & decif. 4. eod. tit. in antiquior. tenet Falcon. in tract. de referu. benef. effect. 49. Add. ad Rot. decif. 2. & 3. de consuet. in nou. Fran. Marc. decif. Delphin. 1271. num. 5. ob eam rationem, quia in dubio Papa videtur conferre canonicatum cum illis qualitatibus, vt per Rot. loc. cit. & indistincte quod, nouiter receptus sedere debeat in ultimo loco, pluribus tradit Hier. Gonzal. quem post hæc scripta vidi, dicit Reg. 8. §. 3. proem. nu. 23. cum duob. seqq. & glos. §. 9. num. 10.

Prima Conclusio. Quando optio sit intra eandem ordinem, quod vt plurimum, 30 contingit, ascenditur et etiam saltem per accidens ad locum superiorem, ac nouum stallum in Choro. Probatur primo ex Doct. supra allegatis: ijdem enim dicunt, eundem nouiter receptum ascenderẽ deinde ad alios gradus suis loco, & tempore, iuxta statuta, & consuetudines Ecclesiæ; quod etiam tenere videtur Zerol. in Prax. Episc. verbo, canonica, verf. ad octauum, per ea quæ notat Boer. in tractat. de auctor. mag. Cur. Fran. num. 82. deinde quia 34 cum præbenda et non optata debeat dari nouiter prouiso, vt etiam dicitur dist. cap. fin. de consuet. in 6. & ille debeat sedere in inferiori loco, necessario fit, vt alij gradatim ascendant. Neque vero id aduersatur ijs, quæ superiori quæst. tradidimus, dum in 2. not. inter iura canonicalia stallum in Choro resposuimus; & tamen ibid. in 1. conclus. ostendimus, canonicatum non mutari per optionem; tum quia non ita mutatur locus, quasi de nouo tribuatur, sed solum per ascensum, vt dictum est: tum quia id fit per accidens, vt admonuimus, ex eo quod non tam fit vi optionis, quam mutationis canonicatus, & nouæ prouisionis, quæ alteri fit, qui deinde in inferiori loco sedere debet; vnde, si vacet aliqua præbenda Canonici, qui in vno ex postremis locis sedet; & antiquior optare nolint præbendam vacantem, poterit quidem lequens optare; non tamen ascendet stallum illius, aut in eo illi præferetur, sed in proprio manens mox consequenti, & ad præbendam ascendens illam optabit, prout quotidie fieri videmus. Item, si ex speciali iure

obtinens præbendam qualificatam, puta Theologalem, licet posteriùs receptus sedere debeat statim post antiquiorem canonicum, vel dignitates, prout est in Ecclesia Metropolitana Mediolani, cum ei præferri in optionibus debeat canonicus prius receptus, licet in inferiori loco sedeat, vt supr. cap. quarto, quæst. prima, conclus. quarta, docuimus, optans inferior canonicus non ascendet ad locum Theologi; qui etiam post eum optans, sicut ad inferioris locum non descendet; ita amplius ascendere non poterit: quod & in antiquiore omnibus Canonicis optante regulariter in singulis Collegiatis Ecclesijs semper continget; is enim optans non ascendet ad superiorem locum, cum iam primum post dignitates, vel in ordine Diaconatus, si antiquior Diaconus sit, locum obtineat.

Secunda Conclusio. Vbi optatio fiat ex speciali consuetudine de ordine ad ordinem, seu de gradu ad gradum, optando quis præbendam superioris ordinis et simul etiam optabit stallum in illo ordine ob dispositionem text. dist. cap. statumimus, decernentis, vt omnes 32 presbyteri et omnibus Diaconis, omnesque Diaconis, omnesque Diaconi omnibus Subdiaconis in Ecclesijs præcipue præcedant primumque locum obtineant, licet post alios inferioris ordinis sint recepti: postremum tamen is optans 34 et in superiori ordine locum obtinebit, per ea, quæ supr. initio huius quæstionis supposuimus, necnon per text. in capitulo primo, de maiorit. & obed. & capitulo ultimo, decimosextimo, & septuagesimoquinto, distinct. cum ibi not. & similib. de quibus per glos. & Doct. dist. cap. statumimus.

Hæc tamen Conclusio limitanda, 35 foret, et nisi speciali consuetudine aliud inductum fuerit; cum valeat consuetudo contra ius, dummodo sit rationabilis, & legitime præscripta, hoc est quadragenaria, cap. final. vbi omnes, 36 extra de consuetud. Similiter et locum, vt audio, non habet in Collegio Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinalium, in quo accepti, ita obseruari, vt, cum Diaconus Cardinalis optat titulum

lum Sacerdotalem, aut Sacerdos Episcopa-
lem, non solum ascendat ad postremum
locum hic Episcoporum, ille Sacerdotum
Cardinalium, sed etiam, iuxta antiquitatem
sua promotionis ad Cardinalatus dignita-
tem, obrineat locum ante omnes alios ille
Sacerdotes, hic Episcopos medio tempo-
re promotos ad eandem Cardinalatus di-
gnitatem, ac deinceps tamquam antiquio-
res in eo ordine habeantur quoad optio-
nem vacantium deinde titularum ipsidem
cardinalibus medio tempore promotis,
quos, ut diximus, præcedunt. Atque hæc
quidem obseruantia illam potest habere
rationem discriminis a Canonicorum
optione; quod antiquitas in optione Cano-
nicorum, & prærogatiua in præcedendo
sumatur ex longiori seruitio Ecclesiæ præ-
stito in suo ordine, ut colligitur ex glos. d.
cap. fin. verbo, antiquiores, de consuet. in
6. quam inibi Doct. sequuntur, necnon ex
d. cap. 1. & cap. statimus, cum vtrouique
not. de maior. & obed. iuncta dispositione
Concil. Trid. sess. 22. cap. 4. & sess. 24. cap.
12. de reform. & clem. 2. de æt. & qual. cum
alijs per nos adductis cap. 5. quest. 2. vbi la-
tius agitur de hac distinctione ordinum,
eorumque annexione cum beneficijs; id
cessat in Cardinalibus, quibus hoc ius
optionis, & præcedentiæ non datur ratio-
ne alicuius seruitij in aliquo ordine Ecclē-
siæ præstiti, sed ratione generalis obsequij,
ac seruitij, quod Romanæ, & vniuersali Ec-
clesiæ, cuius sunt Cardinales, diutius in hu-
iusmodi dignitate præstant. vnde inter eos
simpliciter est attendenda antiquitas pro-
motionis; dummodo, præter ætatem, &
alia requisira ad hunc ascensum ad superio-
rem ordinem Cardinalium siue de iure cõ-
muni, quæ sumi poterunt ex cap. cum in
cunctis, de elect. cap. licet canon, & cap.
cum ex eo, eod. tit. in 6. & cap. 3. cum seqq.
de ætat. & qual. & clem. 2. eod. tit. cum
simil. siue ex illius amplissimi Collegij cõ-
stitutionibus, & consuetudinibus approba-
tis, velint ipsi ascendere; neque enim co-
guntur, arg. d. cap. fin. cum ibi not. de con-
suet. in 6. Sic etiam videmus inter ipsos ca-
nonicos, cum agitur de optandis domibus,
37 † non attendi distinctionem ordinum
Subdiaconalium, Diaconalium, vel Sacer-
dotalium; sed simpliciter, qui antiquior

est inter canonicos, licet sit Subdiaconus
in optione domus vacantis, quæ non sit an-
nexa præbendæ, præfertur iuniori Diacono,
vel Sacerdoti; cum tamen quoad præ-
bendas secus sit, seclufa speciali consuetu-
dine, vel constitutione, vt latius d. quæst. 2.
cap. 5. docuimus id enim ideo fit, quia ra-
tione domorum canonicus nullum specia-
le seruitium Ecclesiæ exhibet. Quod autē
diximus de domibus quoad canonicos, idē
dicitur, & obseruatur in domibus assigna-
tis pro portionarijs, vel dignitatem obti-
nentibus, quoad singulos eorum gradus, vt
non ordo, sed antiquitas simpliciter atten-
38 datur. Sic † in aliquibus quoque Religio-
nibus, in quibus debet Sacerdotes præce-
dere omnes clericos etiam antiquiores
professione, isti clerici, non Sacerdotes sũt
præcedunt Sacerdotes illos iuniores pro-
fessione, quia tunc accedit ordo, qui tan-
tum conditio quædam est, vt antiquior pro-
fessione præcedentiæ gaudeat, ad quam
non requiritur, aut consideratur speciale
aliquod seruitium ratione ordinis Sacer-
dotalis præstitum Religioni. idque ob ean-
dem fere rationem obseruatur in optioni-
bus, & prouisionibus titularum S.R.E. Car-
dinalium. Denique si quis a me quærat, an
restitutus ad præbendam, quam dimisit, vel
poterat obtinere per optionem, recuperet
etiam stallum, & locum pristinum, vel
quem habere potuisset in Choro; Breuiter
respondeo, quod restitutus gratiosa resti-
tutione, quæ a solo Principe fit, eum lo-
cum non recuperat, per ea, quæ ex Bart. in
l. 2. ff. de decurion. & alijs post Sfort. Odd.
tract. de restit. in integr. quæst. 97. artic. 4.
num. 19. ex communi resoluit Flam. Paris.
tract. de resign. benef. lib. 3. quæst. 7. nu. 73.
vsque ad 76. dum tradunt, talem restitutum
non recuperare locum pristinum, quem in
Collegio habebat. restitutus autem restitu-
tione iustitiæ, quæ a iudice competente
ob minorem ætatem, aliamue iustam cau-
sam conceditur, recuperabit locum pristi-
num, ex ijs, quæ adducit idem Paris. d. num.
76. ac præcipue ex illa regula, quod tan-
tum restitutio in integrum restituit, quan-
tum læsio abstulit, de qua in l. vit. ff. de rest.
in integr. & Tiraq. de vtroque retr. §. 1. glo.
14. num. 74. & restituit in pristinum statum
in omnibus, & per omnia, fusc Odd. dict.
tract.

tract. quæst. 1. art. 4. vbi de communi, & in specie, quod stallum in Choro recuperet restitutus ad canonicarum, tradit ipsemet Paris. dict. quæst. 7. num. 80. ex Card. Paris. conf. 93. in fin. volum. quarto. Et hæc de hac quæst.

QVAERO TERTIO, & potestremo, An per optionem dimittatur pensio.

39 **S**uppono, ¶ pensionem impositam de consensu impetrantis super aliqua præbenda, non obstat, quin aliquibus in casibus is optare possit, vt non modo constat ex conclus. seqq. sed etiam in specie post Put. decis. 55. lib. 3. tradit Gonzal. dict. reg. 8. Cancell. glos. 34. num. 43. cum seq. vbi id limitant, nisi in fraudem consenserint, per cap. fin. de renun. in 6. nunc autem videndum est, quinam hi casus sint.

40 **P**rima Conclusio. Vbi præbendæ ¶ in Ecclesia sunt realiter, & actualiter distinctæ ita, vt singuli habeant perpetuam administrationem corporis, vel reddituum sibi assignatorum, vel distinctæ quidem illæ non sunt, tamen singulis canonicis pro portione fructuum assignantur quotannis, vel ad aliud tempus certum, & determinatum corpus, vel certi redditus, quos ipsi exigere debent, iuxta distinctionem supr. cap. 2. quæst. 2. conclus. 1. latius explicatam: in his inquam duobus casibus, optando quis præbendam, & propriam dimittendo grauatam pensione, dimittit etiam onus pensionis: ita in specie tradit Gig. d. tract. de pens. quæst. 63. num. 1. 2. & 3. quem, etiam refert, ac sequitur Io. Azor. instit. mor. par. 2. lib. 8. cap. 13. quæst. 4. & Gonz. d. glos. 34. num. 45. cum trib. seqq. dicens, fuisse resolutum in vna Corduben. portione, 30. Aprilis, coram Illustriss. bo. mem. Card. Blanchetto, & alias pluries; idemque satis aperte tenet Nauar. conf. 3. num. vlt. iunctis antecedentibus. de solut. lib. 3. vol. 1. & Rot. Roman. decis. 597. num. 7. 1. part. in nouiss. diuers.

41 **R**atio est, quia pensio ¶ est onus reale, vt est optimus text. vbi glos. pen. & alij, in c. nisi essent, de præben. Gem. & ceteri communiter in cap. fin. de off. ord. in 6. larè Fla. Paris. tract. de resign. benef. lib. 6. quæst. 2. num. 98. Idem Gig. dict. tract. quæst. 39. & 40. num. 1. quæst. 43. & 47. num. 2. & consil. 124. 138. & 150. num. eod. Et transit ad

42 ¶ quemcunque transit beneficium, & præbenda, vt tradit glos. in dist. cap. nisi essent, Castrenf. conf. 339. incipit, quia exceptiones, num. 4. vers. sed respondeo, nuper vol. 1. in impress. Felin. nonnullos Doctor. ad id referens in cap. ad audientiam, il. 2. num. 6. de rescript. Caccialup. tractat. de pension. Eccles. quæst. 9. Gig. d. tract. quæst. 44. num. 2. Mohedan. decis. 1. 2. & 30. de renunt. & late post alios Paris. tract. de resign. benef. lib. 1. quæst. 8. nu. 22. 27. 30. & seqq. Ad idem facit optime quod post Castr. d. conf. 339. num. 4. tradunt Fel. d. num. 6. Gig. d. quæst. 63. num. 3. quod, quando fundus, & bona desinunt esse beneficij, & Ecclesiæ, illius fructus ¶ non sunt amplius pensioni Ecclesiasticæ obnoxij.

Secunda Conclusio. Vbi per Capitulum non assignantur certæ, ac determinatæ præbendæ, siue distinctæ, siue indistinctæ, modo, quo supra, consistentes in certo, & determinato corpore, sed per procuratorem Capituli, quem alij Caneparium, alij Thesaurarium vocant, sit certa distributio in 44 bladis, aut pecunia consistens: tunc ¶ vbi cadere possit optio, de quo aliquid diximus cap. 3. quæst. 7. per eam non dimittitur onus pensionis, vt in specie voluit Gig. d. quæst. 63. num. 4. & Io. Azor. d. quæst. 4. ob eam rationem, quia tunc optio non facit censi nouum beneficium, aut præbendam, vt præbenda est titulus beneficiæ iuxta tradita per Rot. decis. 470. quæ est. 6. num. 1. de consuet. in nou. vbi tamen potius vult, tunc non habere locum optionem. Sed quicquid sit de hac ratione, nos aliam assignare possumus a cessatione rationis, de qua in superiori conclus. iuxta cap. cum cessante causa, de appell. cum simil. de quibus per glos. ibi, & Tiraq. in tract. cef. 45 sante causa. Hoc enim casu pensio ¶ non tam afficit præbendam, quam titulum ipsum canonicatus, qui non dimittitur per optionem, vt supra vidimus; certos vero fructus non afficit, nisi cum designatione personæ, quæ illos percipit, prout talem canonicatum obtinet: cum tunc certi fructus, & redditus in individuo non assignentur: sicque non erit pensio merè onus reale, sed personale, vel mixtum, aut reale respectu canonicatus, ita, vt ad lucentes in canonicatu transeat: hoc enim commu-
ne

- ne est huic casu cum superioribus. Pro qua ratione, & simul etiam pro hac conclusione facit optime dec. Delph. 1272. apud Fran. Marc. vbi traditur, quod, si prouiso de præbenda grauata pensione detur alia præbenda secundum prouisi qualitatem, quia non sit in sacris, & secundum ritum Ecclesiæ, in qua fructus, & præbendæ diuiduntur in communi, onerata pensione remanebit. Facit etiam, quod (vt refert, ac sequitur Gonzal. d. glos. 34. num. 48.) fuit resolutum in vna Vallisoleana, 1. Martij, 1602. coram
- 40 Illustris. Pamphilio, ¶ cum esset reseruata pensio super bonis, & fructibus Decanatus de nouo illi applicatis, quando fuit erectus in primam dignitatem post Pontificalem, quamuis postea Decanus auctoritate Apostolica permutauerit dicta bona cum Capitulo pro duabus præbendis, teneri tamen Decanum ad pensionem, de quo videri potest etiam Marchesan. de commiss. 1. par. cap. 14. §. occurrere, ex nu. 69.
- 47 Tertia Conclusio. Vbi pensio ¶ imposita sit solum super distributionibus quotidianis, vel saltem pro parte, tunc per optionem non dimittitur pensio pro rata, quæ respondet distributionibus, sed pro ea parte remanet soluenda ei, qui optat. Hæc conclusio est de mente Doct. de quibus in superiori conclusione, & probatur ijs planè rationibus, quibus eam comprobauimus: tunc enim pro ea rata non mutatur aliquis fundus, aut certum corpus, certius redditus, qui specialiter sint pensione affecti, sed solum sub ea determinatione, quantum percipiuntur ab eo, qui pensioni consensit eiusue successoribus in beneficio, & canonicatu, qui nec per optionem mutatur, vt sæpius dictum est, & ius tribuit actu percipiendi distributiones, vt supra hoc eod. cap. quæst. 1. ostendimus. Idem etiam colligitur ex rationibus, quibus Nauar. cont. 1. & 3. de solut. lib. 3. vol. 1. ostendit
- 48 ¶ pensionarium exigere non posse pensionem imposita super grossa, & distributionibus a Capitulo, cui vacante beneficio eæ accrescunt, sed solum vel ab ipso beneficiario, qui pensioni consensit, vel eius successore in beneficio; cum nec Capitulum succedat, aut beneficiarium dici possit, neque eæ tali onere affectæ censeantur, nisi quatenus a beneficiario Incrifant, vt latius

per eum, quod etiam nos fufius ostendimus tract. de distribut. quotid. par. 3. quæst. 8. concl. 3. Neque huic conclusioni quoad ea, quæ de rata diximus, obstare poterit, quod durum, & inauditum videatur, pensionarium a duobus exigere debere vnam pensionem; quin etiam ab eo potius, qui præbendam assequitur, totam pensionem soluendam esse, cum præbenda respectu distributionum quotidianarum videatur se habere sicut accessorium respectu sui principalis, illud autem ab hoc trahatur, eiusque naturam sequatur, cap. accessorium, de reg. iur. in 6. & l. cum principalis, ff. eod. tit. cum suis concord. Etenim non est durum, aut inauditum, vt, qui impetrauit sibi reseruari pensionem super præbenda, & distributionibus, ab eo, qui obrinet præbendam, contingentem pensionis portionem exigat, reliquam vero ab eo, qui distribuitur percipit. Si enim quis resignauit duo

49 beneficia in fauorem Titij, reseruata pensione centum ducat. qui Titius alterum eorum dimisit, diuidenda erit pensio inter possidentes ad ratam valoris vtriusque beneficij, vt post Gamb. tract. de auctor. leg. lib. 6. tit. de pen. num. 667. & seqq. tradit in terminis Flam. Paris. tract. de resign. benef. lib. 6. quæst. 2. num. 64. & ante eos Gomes reg. de inf. resign. quæst. vlt. prope finem, vers. est, & alius casus, il 2. dicens, ita fuisse conclusum per Rotam 16. Martij, 1534.

50 Neque distributiones ¶ accessorie sunt ad præbendam, eiusue naturam sequi debent, cum per se stare possint, sed potius canonicatui accedunt, vt inter cæteros adnotauit Phil. Prob. in add. ad Io. Monac. cap. vnico, verb. vidualia, in prin. de cler. non resid. in 6. Card. conf. 53. in fin. & per tex. optimum in cap. dilectus, il 1. de præben. qui quidem canonicatus ius dat actu percipiendi quotidianas distributiones, vt supra etiã diximus. vnde etiam videmus, canonicos plurimos præbenda carere, actu tamen percipere quotidianas distributiones, prout sunt in Mediolanensi ciuitate canonici Ecclesiæ S. Mariæ Scalensis. Vbi igitur pensio imposita sit solum super canonicatu, & distributionibus, quia optans nullam habeat præbendam; tunc optans secum fert totam pensionem, cum sit onus canonicatus, cui accedunt distributiones, quique in optio-

optione non mutatur, sed idem retinetur vt sup. ostensum est. Si vero pensio imposita sit etiam super prębenda, quę quidem sit minoris reditus, quam pensio; tunc pro rata quidem prębendę, hoc est, pro concurrenti quantitate prębendę dimittitur pensio ab optante; ita, vt tota prębenda, seu omnes eius reditus prius exhauriantur cum & ea prius grauatę censentur, quam distributiones, quę non nisi in subsidium pensione grauatę censentur, vt constat ex ijs, quę inter cęteros adduxit Gig. consil. 144. num. 15. & seq. pro reliqua vero parte, quę respondet distributionibus, seu canonicatui, soluenda est ab optante, cum secum ferat canonicatum, cui adhęret, accessoriumque est ius distributiones percipiendi, vt supra demonstrauimus. Illud demum hac in re expeditum est, quod 51 etiam ex supradictis sequitur, quod si quis canonicatum mutet in eadem quoque Ecclesia, omnino pensionem dimittet, quamuis ea imposita sit super solis distributionibus, siue super distributionibus simul, & prębenda; tunc enim cum canonicatu mutatur persona; vnde transibit ad successorem tota obligatio soluendi pensionem; est enim ille tunc nouus canonicus, iuxta latę tradita cap. 1. quęst. 1. conclus. 1.

S V M M A E R E R V M.

- 1 Derogari potest in specie optioni per Papam & num. seq. In dubio tamen non censetur velle ei derogare; num. tertio, & seqq.
- 2 Papa in beneficialibus habet plenitudinem potestatis.
- 4 Papa in dubio non censetur velle derogare iuri quęsito, idque siue illud sit ius in re, siue ad rem; & licet modicum inde fiat pręiudicium; num. 5.
- 6 Derogare optioni non est necesse, vbi quis prouidetur de beneficio, seu prębenda vacante apud Sedem, vbi saltem prouidetur motu proprio.
- 7 Derogatio saltem generalis optionis requiritur, vbi Papa confert, vel mandat conferri prębendam generaliter reseruatam; probabile tamen est, non requiri hanc generalem derogationem; num. 8. saltem in

- beneficijs vacantibus in mensibus Apostolicis; num. 9.
- 10 Regula Cancellarię vim legis obtinet.
 - 11 Derogatio generalis sufficit ad impediendam optionem, vbi prouidetur motu proprio de prębenda specialiter reseruata. Secus vero vbi prouiso fiat ad petitione partium; quę sit ratio diuersiatis, n. 13.
 - 12 Consuetudo optandi locum non habet quoad Apostolicos impetrantes, nisi de hoc specialis consuetudo inducta sit; num. 13.
 - 14 Derogatio specialis optionis requiritur, vbi prouiso sit vigore expectatiuę alicui concessę, nisi Papa mandet prouideri de priori prębenda, aut ad sit motus proprius cum clausula, non obstante; optione, aut iure optandi; nu. 15. vbi etiam quod motus proprius habet vim derogatorię.
 - 16 Derogare optioni non potest Legatus de latere, sed solus Papa.
 - 17 Indultum conferendi an impediatur optionem per suas clausulas derogatorias; vbi etiam habetur de quibusdam clausulis an derogent iuri optandi.
 - 18 Consuetudo optandi non tollitur per non usum. Idque, quamuis euenierit casus optionis; num. 19.
 - 20 Facultas non tollitur per non usum, neque ei prescribitur; num. 21.
 - 22 Consuetudo non tollitur, nisi per contrarium usum.
 - 23 Lex non tollitur per actus negativos, sed per non usum.
 - 24 Præiudicium non tollitur, seu amittitur per non usum.
 - 25 Consuetudo optandi tollitur per contrarium usum, accedente maxime contradictione. dummodo obseruatus sit tanto tempore, quantum requiritur ad inducendam consuetudinem; num. 26. hoc est quadraginta annorum, vbi prębendę sunt distictę, num. 27.
 - 28 Consuetudo quęlibet per tantum temporis tollitur, quantum requiritur ad eam inducendam.
 - 29 Consuetudo optandi non tollitur per vnicum actum contrarium, idem in quatuor consuetudine; num. 30. tollitur tamen, vel saltem interrumpitur, vbi consuetudo non esset completa; num. 31.

vel mandat conferri etiam motu proprio praebedas generaliter referuatas, (de quibus nos late d. quaest. 2. concl. 2.) requiritur derogatio saltem generalis optionis per clausulam, non obstantibus statutis, vel consuetudinibus dictae Ecclesiae; ita, post Lap. Abb. Archid. & Io. And. d. cap. fin. tradit in specie Card. conf. 16. num. 4. pro hoc facit text. cap. 1. de constit. in 6. cap. constitutus, ext. de rescript. & cap. cum in Ecclesia, de praeben. lib. 6. vbi Papa non intendit derogare statutis, & consuetudinibus Ecclesiae, nisi de ijs mentionem faciat. Probabile tamen etiam est, ¶ non requiri hanc generalem derogationem, vt ex mente sup. Lap. Abb. & post Io. de Lig. tenent Gemin. d. cap. fin. §. in praebendis, num. 3. & Franc. nu. 6. nec non tradit etiam Aen. Falcon. de referu. benef. quaest. 4. princip. effect. §. ad fin. ex eo, quia Papa referuando derogat omnibus iuribus, & statutis, & tollit omnem potestatem conferendi, & sic tollit tam iura, quam statuta, & consuetudines, quae dant potestatem optandi. Ad illa vero iura responderi potest ea, procedere, vbi non sit facta tacita derogatio optionis in constitutionibus, quae vim legis habent. Sanè in beneficijs ¶ vacantibus in mensibus referuatis non requiratur derogatio etiam generalis optionis, tum propter eandem rationem, tum quia in medema reg. 8. Canc. sit expressa derogatio statutorum, & consuetudinum optandi pinguiore praebendas; sicque militat eadem ratio, quae in vacantibus in Curia, de quibus in 1. concl. dici enim potest, quod & in illius ius derogat expresse optioni; cum etiam Regulae Cancellariae ¶ vim legis obtineant, & faciant ius generale, durante saltem vita Pontificis eas condentis, vt late & optime, probat Gomez. in procem. reg. quaest. 2. vers. in contrarium, vero, vsque ad fin. vbi quamplurimos referent testatur de magis communi, simulque soluit contraria. Atque ita in specie d. reg. 8. Clem. viij. cuiusmodi etiam est eadem Reg. edita a S. D. Nostro Paulo V. cum iisdem omnino clausulis, & alijs, per clausulas generales, non obstantibus, &c. contentas in mandatis de prouidendo, prorsus tolli ius optandi, voluit Rot. Rem. decis. 5. de consuet. in nou. Cassad. decis. 4. d.

concess. praeben. & Gonzal. d. commentar. reg. 8. 34. num. 3. dum post Crescent. decis. 9. de concess. praeb. & Franc. Marc. quaest. seu decis. Delphin. 1269. lib. 1. num. autem 2. idem Gonzal. plurib. relatis tradit quamlibet referuationem siue specialem siue generalem saltem motu proprio factam tollere per se solam ius optandi, praecipue vero alleg. Rot. decis. 4. de consuet. in nou. & decis. 1. num. 17. de rer. permitt. in nou. Cald. conf. 3. de consuet. Gemin. conf. 30. Cassad. d. decis. 4. num. 1. & 7. Gasp. de Perus. tract. de referu. benef. 1. part. quaest. 2. Aen. Falcon. sim. tract. quaest. 4. princip. eff. 5. 37. 39. & 50. Simon. cod. tract. quaest. 45. Mandol. reg. 5. 1. num. 7. Caputaq. dec. 282. par. 1. sentiuntque alij relati sup. cap. 3. quaest. 3. concl. 1. initio. Idem vero Gonzal. d. glof. 34. num. 6. & duob. seqq. docet non ideo superfluum esse specialem derogationem indultorum, & consuetudinum etiam immemorabilium optandi appositam in d. reg. 8. nam per eam tolluntur huiusmodi consuetudines, & priuilegia, ac indulta Apostolica optandi in omnibus mensibus etiam referuatis, quae alioquin locum haberent, vt & nos sup. diximus d. quaest. 3. concl. 7. Idem cum Gonzal. tenet Nicol. Garz. quem post haec scripta vidi, tract. de benef. par. 5. cap. 1.

¶ Tertia Conclusio. In referuatione ¶ speciali, quae sit, quando Papa confert, vel mandat conferri aliquam praebendam, quae alioqui per ordinarium collatorem conferri deberet, neque est a iure communi, vel per aliquam extrau. aut Regulam referuata, communior videtur illa distinctio Lap. Abb. d. cap. fin. quod, si fiat motu proprio, maxime cum clausula generali, non obstante, non habebit locum optio. si vero ad petitionem alterius, requireretur specialis derogatio. Lap. sequitur Io. de Lign. Gemin. & Franc. loc. cit. Card. d. conf. 16. num. 4. Staphil. d. vers. insuper derogatur, num. 4. Cassad. d. decis. 4. num. 1. de concess. praeb. Sic intelligi debet Flam. Paris. tractat. de resign. benef. lib. 2. quest. 20. num. 9. dum post Gemin. conf. 39. vult, quod, si de beneficijs vacantibus extra Curiam prouideat Papa, differtur optatio, sante clausula derogationis; sic etiam exponi, & intelligi possunt quotquot indistinctè dixerunt, quod,

quod, quando Papa mandat conferri, non
 cenferur sublata optio, nisi expresse dero-
 getur consuetudini de optando, prout vo-
 luit Franc. Marc. d. decis. Delphin. 1271. nu.
 5. r. par. & Rebus. in Prax. benef. in form. &
 declar. nouæ prouif. vers. nec collitur optio
 12 & quod alij dixerunt ꝑ consuetudinem
 optandi locum non habere quo ad Apосто-
 licos impetrantes, propter clausulas dero-
 gatorias Rot. decis. 2. de consuet. in antiq.
 dicens istam fuisse communem opinionem
 Rot. quam sequitur inter alios Fran. Marc.
 decis. Delphin. 1271. num. 2. Gig. de pens.
 d. quæst. 63. num. 13. & Greg. Tholos. tract.
 de benefic. cap. 39. num. 4. Prob. ad Io. Mon.
 d. cap. fin. num. 28. vbi tamen post Oldrad.
 13 consl. 285. dicit, ꝑ valere specialem consue-
 rudinem ita inductam, vt optetur, etiam
 si sint impetrantes Apostolici. Sic etiam
 exponi possunt tex. cap. constitutus, ext. de
 refer. & d. cap. 1. de const. in 6. & cap. cum
 in Ecclesia, de præb. eod. lib. cum sim. dum
 volunt, consuetudinibus, & statutis Eccle-
 siarum non cenferi derogatum, nisi de ijs
 fiat expressa mentio, intelligendo expres-
 sam mentionem, hoc est, specialem. Ratio
 vero illius distinctionis magis communi-
 ter affertur, quod vbi ad instantiam partis
 conferatur, vel mandetur conferri, id pro-
 cedit ex radice ambitionis, atque adeo est
 restringendum, cap. quamuis, de præb. in
 6. Clem. 1. in fin. eod. tit. cum suis concord.
 quando vero motu proprio scribitur cum
 clausula, non obstante, non habetur respec-
 tus, nisi ad scribentem, qui legibus non
 arctatur; vnde sufficit, quod eius intentio
 quomodocunque deprehendatur, quæ satis
 patet, quando motu proprio scribit per
 clausulam ipsam non obstante, &c. vt op-
 timè explicat inter alios Cassad. d. decis. 4.
 num. 7. de concess. præben.

Quarta Conclusio. In expectatiuis, quan-
 14 do scilicet Papa mandat prouideri de præ-
 benda primo vacatura in aliqua Ecclesia,
 omnino locum habebit optio, nisi in huius-
 modi litteris expectatiuis, quæ hodie pa-
 rum sunt in vsu, fiat expressa derogatio
 consuetudinis, vel statuti de optando: &
 hic est casus expressus, & proprius d. cap.
 fin. de consuet. in 6. ibi enim Pontifex, præ-
 missa consuetudine optandi, decernit, quod
 cum in Ecclesia, in qua est talis consuetu-

do, mandat Sedes Apostolica, prouideri
 alicui de præbenda nulli alij de iure debi-
 ta proxime inibi vacatura, poterunt ipsi an-
 tiquiores iuxta consuetudinem eandem
 optare, cum præbenda vacabit: idque
 tradunt D. de Rot. decis. 5. de consuet. in
 nou. Cassad. d. decis. 4. num. 2. & 5. Gem.
 conf. 104. idem Gem. & Fran. d. decis. cap. fin.
 Staph. d. vers. insuper derogatur, num. 1. &
 2. de effect. claus. Hæc tamen conclusio vi-
 detur duobus modis posse restringi. Primo
 15 vt tunc ꝑ sufficiat generalis derogatio,
 quando in specie Papa mandat prouideri
 de pinguiori præbenda, cum generali de-
 rogatione statutorum, & consuetudinum,
 vt aperte colligitur ex Rot. d. decis. 5. vers.
 tum etiam quia, quam in hoc sequitur
 Fran. d. cap. fin. in princ. num. 4. ex eo, quia
 alias gratia impetrantis posset totaliter fru-
 strari propter cap. cui de non Sacerdotali,
 de præb. in 6. vbi, si Papa mandat prouide-
 ri de præbenda certi valoris, non potest
 prouideri de alia minoris valoris. Secundo
 iustificare motum proprium cum generali
 clausula, non obstante, vt post Gemin. d. decis.
 conf. 104. tenet Cassad. d. decis. 4. num. 2. &
 3. cum tunc habeat vim derogatoria, vt
 post Lap. Abb. in cap. quamuis de refer. in
 6. & alibi, tradit Mil. in repert. verbo, mo-
 tus proprius, & Cassad. d. nu. 3.

Quinta Conclusio. Probabilibus mihi
 16 est ꝑ solum Pontificem, non autem Lega-
 tum etiam de latere, nisi ad id sufficien-
 tem habeat facultatem posse derogare con-
 suetudini, seu statuto optandi, quicquid
 in contrarium voluisse videatur in hoc
 Nicol. Delphin. tract. de iurepat. num. 158.
 idem enim quod nos tradit, & satis com-
 probat Bellam. in tract. de perm. benef. p.
 12. num. 6 ratioque manifesta est, quia per
 huiusmodi derogationem agitur de tollen-
 do iure alterius in beneficialibus, quo soli
 Papæ conceditur; cap. 2. de præben. cap. 6.
 cum ibi not. & alijs per nos adductis sup.
 hæc ipsa quæst. in princ.

Sexta Conclusio. Indultum conferendi
 beneficia concessum Cardinali, aut alteri
 17 ꝑ non derogat consuetudini, aut statuto
 optandi, licet in eo apposita sit clausula,
 non obstantibus statutis, & consuetudini-
 bus prædictæ Ecclesiæ, etiam pro sufficien-
 ti eorum derogatione alias de illis, eorūq;
 totis

totis tenoribus specialis, &c. mentio, seu quavis alia expressio habenda foret, tenores huiusmodi presentibus pro sufficienter expressis habentes &c. ita ex Rot. in vna Bonon. optionis, 9. Ianuar. 1579. coram Lancel. Cald. d. conf. 3. de consuet. & alij tradit Anastas. Germon. tractat. de indult. card. S. etiam ex eo, nu. 24. & aliquot seqq. vbi rationem affert, cur secus sit in prouisione ipsius Papæ; in qua tamen adhuc requirere videtur, vt dicatur, non obstantibus statutis, per quæ nostra concessio impediri, vel differri potest, ex Gomes. in proæm. reg. Canc. q. 5. nu. 6. Quatenus aut Rebus. in praxi benef. 1. par. in form. declar. nou. prouis. propè fin. absolute tradit, per clausulas generales, de quibus ibi per eum non tolli optionem, si nominatim hoc non sit in gratia expressum; sunt autem illæ tres, quæ in omnibus nouis prouisionibus apponi solent; primaque est, (seu si venerabili fratri nostro Archiepiscopo, &c.) altera est illa (etiam si esset in indulto expressum, quod is non possit suspendi, excommunicari, vel interdicti.) tertia denique illa est (qualibet alia dictæ Sedis indulgentia generali, vel speciali, cuiuscunque tenoris existat, per quam presentibus non expressam, &c.) id quidem in se verissimum est, sed tamen nihil magni dicit Rebus. nullus enim dubitare poterat, ius optandi sub illis verbis comprehendere, nisi forte cum illud competit ex indulto, aut concessione Apostolica, de quibus dumtaxat loquitur illæ clausulæ, non autem cum ex consuetudine, vel statuto Ecclesiæ, quod vti supr. suo loco ostendimus, vt plurimum, accidit, de quibus nihil in illis in clausulis habetur; vnde non video quomodo sustineri possit id, quod ait Rebus. in declaratione postrenæ clausulæ superius recitatæ, quod alias per ipsam tolluntur statuta impediencia, & differentia gratiam, vt, si dicatur, quod, si vacet beneficium excedens decem libras, non detur impetranti: nam ex c. r. de cons. in 6. constat, Papam non velle derogare statutis, & consuetudinibus Ecclesiæ nisi id exprimat.

QVAERO SECVNDO, An consuetudo optandi tollatur per non usum.

Respondeo, communem reso-

18 lutionem Doct. esse, q̄ non, ita Capic. dec. Neap. 134. n. 1. Fran. Mar. dec. Delph. 1258. n. 6. Io. An. d. c. fi. in prin. in verb. possunt, & ibid. Anch. Butr. Lap. Abb. & Io. de Lig. & Gem. nu. 3. Fran. nu. 5. ad fin. Zerol. in prax. Episc. verbo, canoniam, vers. ad duodecimū, Gasp. Cald. conf. 3. num. 3. de consuet. Fran. Mon. col. 56. n. 3. vol. 1. Io. Sel. in trac. de benef. 3. p. q. 36. n. 1. Fel. in c. cū, accessissent, n. 26. ad h. de const. Pet. Rau. in enar. tit. de consuet. sect. 4. n. 61. Balb. trac. de præscr. 4. par. 5. par. prin. q. 3. nu. 4. Gig. d. tract. de pens. q. 63. n. 8. & alij passim, qui et fere oēs loquuntur, & dicunt, id procedere, † vbi et casus euenerit optionis. Mouentur aut, vt plurimum Doct. ex eo, quia actus hic est merè voluntarius, vt patet ex tex. d. c. fi. ibi, si voluerint, possint, cum vacant, per se, vel per alios optare præbendas, quod & nos sup. c. 1. q. 1. cum definitionem explicaremus, in veebo, possunt, adnotauimus. Illud aut certum est, q̄ per non usum † non tollitur facultas, seu nō preiudicatur facultati actū faciendi, vt tradunt Io. An. & ceteri, d. c. fi. idem Io. An. & Abb. in c. Ioannes, de cler. coing. late Roch. Curt. in c. fi. sect. 4. nu. 77. ext. de cons. pro quo et optimè facit cōis illa conclusio, quod facultatis † iura sunt impræscriptibilia, vel, vt melius, & magis propriè loquamur, facultatis iuribus, seu facultati non præscribitur, de qua late per Ant. Gab. com. concl. lib. 5. tit. de præsc. conclus. 10. Balb. d. 4. p. q. 1. por. tot. & Tiraq. in vol. consuet. tit. 3. §. 1. gl. 2. cui similis est illa conclusio, quod libero arbitrio non præscribitur, gl. in l. vn. verbo, pro socio, C. de annal. excep. 10. An. & alij d. c. fi. de consuet. in 6. Dec. ac ceteri d. c. cum accessissent, de consuet. cum alijs, quos refert, ac sequitur Gab. sup. concl. 12. vnde vtrāq; concl. iungit Gonz. d. reg. 8. gl. 5. §. 6. nu. 35. 36. & 37. vbi plurimos refert ad id, vt his iuribus nō nisi post prohibitionem præscribatur: d. tñ n. 37. ex Rot. dec. 33. p. 1. diu. in alijs quoq; casibus ait præscribi his iuribus, vt, si quis soleret in ijs dare licentiā, & similes alios et colligere licet ex Gabr. d. concl. 10. cū duab. 22 seqq. Accedat, consuetudinem † non tolli per non usum, sed tunc demum, si habuit implicitum contrarium usum; ita Abb. & alij d. c. Ioannes, Butr. in c. fin. col. 14. vers. quæro an circa actus negatiuos, ext. de consuet.

- fuet. late Roch. Curt. ibid. sect. 4. num. 69. & 75. sicut de lege; quod non tollatur per
- 23 \dagger actus negatiuos, etiam per mille annos, suse tradit ibid. Curt. num. 76. Fel. in cap. cum accessissent; col. 10. ver. hanc regulam limita, de consuet. & in c. inter cetera, col. 5. de rescrip. & de privilegio \dagger notatur per glos. & Doct. in cap. vt privilegia, de priuil. ex quibus etiam colligitur, & probatur communis illa limitatio ad hanc nostram conclusionem, quam inter ceteros afferunt Gem. & Fran. post alios, d. c. si. loc.
- 25 cit. vt nimirum \dagger consuetudo hac optandi tollatur per contrarium vsum, accedente maxime contradictione, dummodo ob-
- 26 seruatus \dagger fuerit tanto tempore, quantum requirebatur ad inducendam consuetudinem; quod etiam tradit Io. Sel. tract. de benef. 3. par. quaest. 36. ad not. per Innoc. in cap. accedentibus, de prin. & glos. in cap. cum de beneficio, de preben. in 6. Barbat. in cap. fin. ext. de consuet. & alij quos referre, & sequitur Curt. d. sect. 4. num. 69. & 74. & Duen. reg. 142. Ex quo duo consuetudinem sequuntur alterum est, requiri \dagger spatium annor. 40. ad hanc consuetudinem tollendam, cum tantum temporis requiri ad eam inducendam, vbi prebende distincte sint, quoniam contra ius est, supr. c. 2. quaest. 2. concl. 1. ostenderimus, atque
- 28 ita \dagger de quauis consuetudine, quae contra ius sit, tenere videtur Barb. d. cap. fin. col. 29. per glos. in l. nemo temporalis; ff. de reg. iur. & in specie de consuetudine optandi qua dragenaria, vt non nisi alia quadragenaria tollatur docet Gonz. d. reg. 8. glos. 7. num. 27. post Rot. decr. 6. num. 5. de consuet. in nou. ad quod etiam conducunt alia per eum allegata d. glos. 7. a num. 15. ad 37. & faciunt quae adducit Curt. d. num. 74. quaequid in contrarium dixerint Abb. d. cap. fin. & Fel. dict. cap. cum accessissent num. 30. ver. 7. limita, de contest. volentes sufficere decem annos. Alterum est, non
- 29 sufficere \dagger vnum actum contrarium, tum quia neque ad consuetudinem inducendam vnicum sufficere docuimus d. quaest. 2. concl. 3. tum quia ita de quauis \dagger consuetudine contrarius inducta tradunt Ias. Bart. & alij, l. de quibus, ff. de leg. Abb. Butr. & Barb. d. cap. fin. cum alijs, quos refert, & sequitur Curt. d. sect. 4. num. 69. nisi forte
- 31 consuetudo non esset \dagger completa; nam, tunc per vnicum actum tolleretur, vel saltem interrumpetur, iuxta ea, quae post Abb. Butr. & Barp. d. cap. fin. tradit Curt. d. sect. 4. num. 66. Fel. d. cap. cum accessissent, col. antep. ver. quintus casus, de consuet. & Turzan. opin. 99. num. 4. Fran. Viu. decif. Neap. 311. num. 7.
- ¶ VAERO TERTIO, & vltimo.**
- ¶ Q** An consuetudo, vel statutum optandi tolli possit per contrariam constitutionem, vel consuetudinem.
- Prima Conclusio. Potest Summus Pontifex per constitutionem tollere non modo consuetudinem, sed etiam statutum optandi. De consuetudine patet, cum possit
- 33 Princeps per legem suam tollere \dagger consuetudinem ita etiam, vt non valeat contraria consuetudo postea inducta, vt tradunt Abb. d. c. si. nu. 22. Butr. nu. 53. Bart. & ceteri, d. l. de quibus, Alex. in l. si non specialis, nu. 4. C. de testib. & alij, quos referunt, & sequuntur de communi attestantes Imol. in cap. cum ab omni, num. 3. de vit. & honest. cler. Cur. d. cap. fin. sect. 7. num. 4. 5. & seqq. Turzan. opin. 99. Viu. lib. 1. opin. 35. & Soarez in thes. recept. sent. lit. C. nu. 285. De statuto etiam patet, quoniam clarum est, posse \dagger superiorem, & Pontificem tollere statuta particularia inferiorum, vt in specie de statutis Ecclesiarum est text. apertus, & ibi notant omnes, in cap. 1. de const. in 6. De vtroque etiam simul probatur
- 35 quia per statutum \dagger & consuetudinem optandi non potest dici acquisitum vllum ius saltem singulis, antequam casus eueniat; ad not. per Ias. in quo minus, col. 2. ver. secundo, ego respondeo, ff. de flumin. quod & nos in hac specie semel admonuimus cap. 1. quaest. 2. potest autem Princeps
- 36 praedictare per constitutionem suam in acquirendis, vt inter alios tradit Ruin. cons. 7. col. 2. cons. 9. col. 1. vol. 1. & alibi, prout refert, & sequitur Port. concl. lib. 3. concl. 15. lim. 12. & Gabr. comm. conclus. lib. 3. de iur. quaest. non toll. conclus. 1. immo posse in quaestis, maxime in beneficiis, alibus Papam praedictare, supra ostendimus
- 37 quaest. prima in prin. ac praesertim \dagger vbi fit reductio ad antiquam statum, vt voluit Port. vbi sup. limit. 10. post Gozad. cons. 1. col. 9.

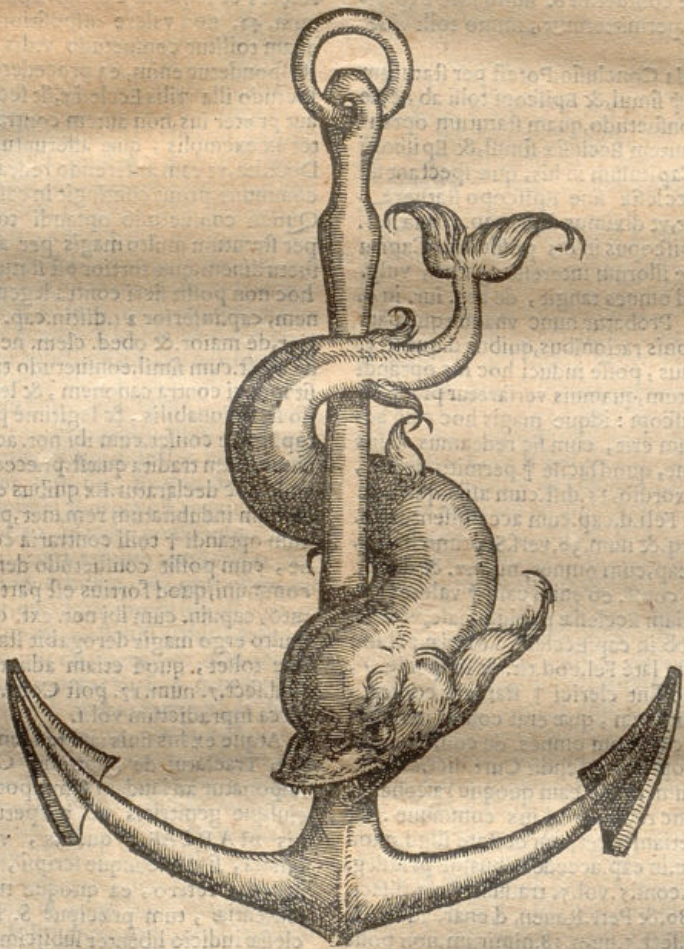
tol. 9. vers. præterea, & secundo respondeo & Curt. iun. cons. 1. col. 8. Gabr. vbi supr. concl. 2. num. 28. Hic autem redimus ad ius antiquum, cum ante dispositionem d. cap. si. de consuet. in 6. nullo iure expressim optio permitteretur, immo tolli vide- retur.

- Secunda Conclusio. Potest per statutum
 38 Ecclesiæ ꝛ simul, & Episcopi tolli ab Eccle-
 sia tam consuetudo, quam statutum optan-
 di. Dixi autem Ecclesiæ simul, & Episcopi
 cum, & Capitulum in his, quæ spectant ad
 statum Ecclesiæ sine Episcopo statuere,
 non possit, vt diximus supr. cap. 2. quæst. 3.
 neque Episcopus in his possit sine Capitu-
 lo, cum de illorum interesse agatur, vulg.
 reg. quod omnes tangit, de reg. iur. in 6.
 cum sim. Probatur nunc vnaquæque pars
 conclusionis rationibus, quibus d. quæst. 3.
 ostendimus, posse iudici hoc ius optandi
 per statutum, quamuis versaretur præiudi-
 cium Episcopi: idque magis hoc casu ad-
 mittendum erit, cum sic redeamus ad ius
 39 commune, quod facile ꝛ permitti debet,
 cap. ab exordio, 35. dist. cum alijs, quæ late
 congerit Fel. d. cap. cum accessissent, num.
 5. cum seq. & num. 30. vers. Septimo limita-
 nec non cap. cum omnes, num. 7. & duob.
 40 seqq. de const. eo enim casu ꝛ valeret sta-
 tutum etiam Ecclesiæ præiudiciale, vt fise
 tradit Abb in cap. Ecclesiæ S. Mariæ, colum.
 pen. & ibi late Fel. eod. tit. & in specie,
 41 quod possint clerici ꝛ statuere contra
 consuetudinem, quæ erat contra ius, pa-
 tet ex d. cap. cum omnes. de const. cum
 simil. & optimè ostendit Curt. dist. cap. fin.
 sect. 3. num. 10. ob eam quoque rationem,
 quod tunc redimus ad ius commune. Ex
 quibus etiam patet, non obstare illud, quod
 ex Innoc. in cap. accedentibus, de privileg.
 & Alex. cons. 5. vol. 5. tradunt Curt. d. sect.
 4. num. 80. & Petr. Rau. d. enar. ad tit. de
 consuet. sect. 5. num. 18. nimirum, non posse
 42 ꝛ Episcopum etiam cum consensu Capi-

tuli renuntiare iuri acquisito Ecclesiæ per
 consuetudinem, & quod docet Bart. in l.
 priuilegio, per illum tex. C. de sacros. Eccl.
 Abb. cap. pen. in fin. de sepult. & alij, quos
 refert, & sequitur Curt. d. cap. fin. sect. 5.
 num. 42. non valere dispositionem, per
 quam tollitur consuetudo utilis Ecclesiæ.
 Respondetur enim, ea procedere, vbi con-
 suetudo illa utilis Ecclesiæ, sit secundum,
 aut præter ius, non autem contra ius, vt pa-
 tet ex exemplis, quæ afferuntur per illos
 Doct. ita, vt eam auferendo redeatur ad ius
 commune, prout contingit in casu nostro.
 Quod si consuetudo optandi tolli potest
 per statutum multo magis per aliam con-
 suetudinem, quæ fortior est statuto, cum
 hoc non possit fieri contra legem, & cano-
 nem, cap. inferior 2. i. dist. in. cap. cum infer-
 rior, de maior. & obed. clem. ne Romani,
 de elect. cum simil. consuetudo tamen pos-
 sit induci contra canonem, & legem, mo-
 do sit rationalis, & legitime præscripta
 cap. fin. de consuet. cum ibi not. ad quod fa-
 ciunt etiam tradita quæst. præceden. ad fin.
 vnde hoc declaratur. Ex quibus etiam illud
 demum indubitatum remanet, posse statu-
 43 tum optandi ꝛ tolli contraria consuetudi-
 ne, cum possit consuetudo derogare iuri
 communi, quod fortius est particulari sta-
 tuto, cap. fin. cum ibi not. ext. de consuet.
 multo ergo magis derogabit statuto; illud
 que tollet, quod etiam adnotauit Curt.
 ibid. sect. 7. num. 17. post Cor. cons. 293.
 circa supradictum vol. 1.

Atque ex his finis iam tandem huic no-
 stro Tractatui de Optione Canonica
 imponatur ad laudem Omnipotentis DEI,
 eiusque genitricis ac perpetuæ Virgi-
 nis MARIÆ, quibus, vt cetera
 omnia, si quæcunque scripsi, vt par est,
 accepta refero, ea quoque tum meliori
 sententiæ, tum præcipuè S. Matris Ec-
 clesiæ iudicio libenter subijcimus.

Faint, mostly illegible Latin text, likely bleed-through from the reverse side of the page. The text is arranged in several columns, with some words appearing in larger, bolder fonts.

INDEX RERVM SINGVLARIVM, QVAE IN TRACTATV DE DECIMIS CONTINENTVR.

Prior nota singula capita, posterior capitum
numeros indicat.

A

ACTIO confessoria, negatoria, aut ex dolo quando locum habeat in materia decimarum, remissive. cap. 8. nu. 38. Aduocati, & Doctores, qui militare dicuntur, tenentur de suo lucro decimam soluere. 4. 28. Idem in Causidico, & Notario, num. 29. Aedificari potest Ecclesia intra fines alterius, & in ea institui per Episcopum sacerdos percepturus obuentiones alicuius ville, ubi iam constructam parochiani sine magno incommodo adire non possunt. 8. 81. Res alienum non deducitur in solutione decimae Papalis. 9. 174. Ager, qui pluries in anno fructus proferet, toties decimabitur. 4. 12. Agnorum, & vitulorum decimae solui debent, cum in nutritio fuerint, nec indigent lacte materno. 6. 14. Agnorum, seu vitulorum decimas solui debet, prout sub virga pastoralis transit. 6. 27. Animalium decima cui Ecclesia soluatur. 4. 16. Et quid de lacte, lana, & fetibus, num. 17. Anniversaria non computantur in redditibus, seu valore beneficij; neque in Bulla veniunt nomine prouentuum, fructuum, reddituum, iurium emolumentorum Canoniciatum, neq; etiam

appellatione distributionum quotidianarum. 9. 85.

Anniversaria, seu mortuaria, an subiaceant decimae Papali. 9. 84.

Appellari potest a Collectore multis in casibus. 9. 267. Vt si nimis breuem terminum statuat ad soluendum; num. 268. Item ubi pignoris loco caperet res notorie sacras, vel cultui diuino deputatas; num. 269. Regulariter autem ab eo appellari non potest; num. 276.

Appellari potest a Collectore reiiciente exceptionem subreptionis, ubi multi impetrauerunt immunitatem a decimis Papalibus non facta mentione de priori aliarum impetratione. 9. 270. Item si a priuilegiatis priuilegium allegantibus decimam exigat; nu. 271.

Appellatio non admittitur, cum per Rectorem a subdito decimae exiguntur. 8. 58. secus si hic alleget priuilegium Pape, vel compositionem legitimam; num. 59. Ratio affertur; nu. 60.

Argumentum a charitatido subsidio ad decimam Papalem valet. 9. 125.

Argumentum a feudo ad emphyteusum iure procedit. 5. 69.

Affisia quid sit. 9. 48.

B

Baptismali Ecclesia regulariter debentur decimae. 7. 27. Iatius tamen distinguitur; num. 28 & seqq.

Baptismali Ecclesia consentiens fundationi parochiae intra suos limites censetur remisisse ius decimandi, & alia iura parochialia pro illa

R. 3 por-

INDEX RERVM.

- portione limitum 7.30. Non potest tamen propter hunc consensum aliquid temporale accipere, num. 31.
- B**aptifimalis Ecclesia que fit, & an fit semper curata. 7.4.
- B**eneficia tenuia, an subiaceant decimæ papali. 9.38.
- B**eneficia unita subiacent decimæ papali, siue principaliter, siue accessorie, siue alias quomodocumque unitatur. 9.66.
- B**eneficiari tenentur de prædijs Ecclesiasticis soluere decimas illi Parochiæ, intra cuius fines sita sunt prædia, ex magis communi. 5.6. & siue præbenda illa sint dotalia beneficij, siue non, num. 7.
- B**eneficium benignè, & largè est interpretandum. 4.82.
- B**eneficium consuetum clericis assignari quodnam dicitur. 9.165.
- B**eneficium semel taxatum ab habente potestatem taxandi habetur pro taxato, nisi interueniat actus contrarius. 9.164.
- B**rachium seculare inuocari potest contra pertinaces in solutione decimarum spiritualium. 8.57.
- B**rachium seculare non potest a collectore decimarum papalium inuocari sine speciali mandato. 9.254.
- B**rachium seculare regulariter inuocari potest a delegato etiam sine speciali mandato. 9.255.

C

- C**anonice, & Concilia, que indicant decimas diuino iure deberi, quomodo explicandas sint. 1.32.
- C**anonici tenentur residere. 9.22. & 69.
- C**anonici tenentur residere. 9.70.
- C**anonici tenentur residere. 9.20.
- C**apelle sunt beneficia Ecclesiastica. 9.21.
- C**api possunt personaliter non soluentes decimas papales. 9.251. immo & Rectores vniuersitatum, & capita collegiorum pro suis collegijs, num. 252. Nisi essent Doctores actu legentes, num. 253.
- C**ardinales an generali constitutione comprehenduntur. 9.118.
- C**ardinales an teneantur ad generale subsidium. 9.119.

- C**ardinales hodie semper eximuntur a solutione decimarum Papæ. 9.113.
- C**ardinales in materia præcipue pœnali, & reuocatoria priuilegiarum non comprehenduntur in generali constitutione Papæ. 9.112. Neque in regulis Cancellariæ, num. 113.
- C**ardinales non tenentur soluere decimam papalem de suis beneficijs. 9.110.
- C**ardinales sunt pars corporis Papæ. 9.114. & dicuntur filij primi gradus, num. 115. & a Papa vocantur filij, sicut Episcopi fratres, num. 116.
- C**artaginen. Decimarum. 16. Feb. 1615. coram Duno Zetto. 4.57.
- C**ausa decimarum papalium plenariè tractari debet, si questio sit inter clericum, & eum, cui Papa concessit decimam beneficiorum. 9.272. Item ubi questio sit inter duos clericos, puta titularem, & pensionarium. uum. 273.
- C**ausa decimarum papalium summarie tractatur, ubi questio est inter clericum, & Cameram. 9.274.
- C**ausa decimarum spiritualium in petitorio Agitari debet coram iudice Ecclesiastico. 8.1.
- C**ausa decimarum spiritualium summaria est, si questio sit inter Ecclesiam, cui de iure communi debentur, & laicum, qui eas soluere debet. 8.41.
- C**ausa decimarum summaria est, ubi questio sit inter duas Ecclesias de iure deciman di. 8.43. Idem si altera nitatur consuetudine, num. 44.
- C**ausa decimarum summaria est, quando agitur contra Aduocatos, & alios impediētes, ne decimæ soluantur. 8.51. Contrarium alij, num. 52.
- C**ausa decimarum summaria est, cum Rector agit contra eum, qui se tuetur a solutione priuilegio in iure scripto. 8.53. Aut etiam priuilegio speciali, consuetudine, vel prescriptione, num. 54.
- C**ausa decimarum summaria non est, ubi decimis agatur, qua solum ex pacto, pollicitatione, aut voto debentur. 8.46.
- C**ausa decimarum summaria non est, ubi questio sit inter laicos de iure decimandi. 8.47. idem generaliter, quando decimæ debentur cure speciali, num. 48. Secus si agatur de successione feudi antiqui decimarum, num. 49.
- C**ausa decimarum, ubi questio est meri facti,

INDEX RERVM.

- Hi*, agitari potest coram iudice laico. 8.
 5. Potest tamen etiam coram Ecclesiastico, n. 7.
Causa decimarum, ubi questio sit de iure ipso non potest in laicum compromitti, ut in arbitrium. 8. 20.
Causa, ob quam decima papalis imponitur, debet esse iusta 9. 4. in dubio autem iusta praesumentur, num. 5.
Causa possessoria decimarum agitari potest coram iudice laico, ubi questio est facti incidens 8. 13. poterit tamen etiam coram Ecclesiastico, immo debet, ubi de possessio principaliter agatur, num. 14.
Causa possessoria iuris decimandi, et quaeris alia spiritualis non potest tractari coram iudice laico, quando vel res inter clericos solum agitur, vel reus est clericus. 8. 18.
Causa possessoria rei spiritualis, et Ecclesiastica dicitur absolute, et simpliciter spiritualis, et Ecclesiastica. 8. 12.
Causa potentior attenditur, cum duae concurrunt. 6. 38.
Causa spiritualis, et Ecclesiastica, ubi questio sit meri facti, saltem incidenter cognosci potest a iudice laico. 8. 6.
Causa spiritualis in petitorio agi debet coram iudice Ecclesiastico, 8. 2. Idem si possessorem mixtam habeat proprietatis rationem; num. 3. idem, si curia mixta sit ex clericis, et laicis; nu. 4.
Causa spiritualis regulariter spectat ad forum Ecclesiasticum. 8. 11.
Causa summaria quid importet, et de modo in ea procedendi 8. 55.
Causae, ob quas decimae spirituales introductae sint. 1. 39.
Censurae ferri non possunt, nisi ab habente aliquam iurisdictionem. 9. 185.
Census, et tributum solui non debet ante decimam; vel si solvatur computari debet in solutione decimae. 6. 37.
Charitativum subsidium si ab Episcopo exigitur, et generale subsidium a Papa, utriusque praestandum erit. 9. 15. et, si utriusque non possit, praestabitur a Papa, num. 16.
Christiani, quae teacianur ex diuino precepto seruare. 1. 19.
Christus quor motis veterem legem adimpleuerit. 1. 21.
Ciuitatem decimarum 26. Martij 1618. coram Perospio. 3. 9
Clausula, cuiuscunque status gradus, vel praesentia existant, comprehendit etiam S. R. E. Cardinales. 9. 122.
Clausula, quorum tenores pro expressis habeantur, quam vim habeat. 9. 92.
Clausulae, ex certa scientia, effectus, 9. 134.
Clausula motus proprii qui sint effectus. 9. 133.
Clerici tenentur ad decimas reales de bonis patrimonialibus. 5. 3. idem quoad decimas praediales; num. 4. Quod tamen forte non habet locum in sacerdotibus, qui sacra ministrant; num. 5.
Clericus, et Ecclesia possunt praescribere exemptionem a tota decima. 5. 106.
Clericus, et Ecclesia possunt praescriptione acquirere etiam totam decimam in aliena parochia 5. 107. etiam si ipsi non habeant parochiam; num. 108.
Clericus non potest conuentri coram iudice laico. 8. 19.
Clericus qui per alium seruit Ecclesiae suae, quomodo soluet decimam papalem. 9. 53.
Collector decimarum papalium est iudex, habetque iurisdictionem. 9. 181. est autem iudex delegatus, non ordinarius; num. 186.
Collector decimarum papalium debet esse persona qualificata, iuxta text. in cap. statutum, §. primo de rescript. in 6. et Clement. et si principalis, de rescript. 9. 202. Idem in subcollectore, in quem translata sit tota potestas; num. 203. secus; si utriusque demandetur nudum ministerium. n. 204.
Collector decimarum papalium potest excommunicare, suspendere, et interdicare non soluentes decimas 9. 37.
Collector decimarum papalium quomodo liberare possit, et quietare soluentes, aut etiam non soluentes decimas. 9. 263.
Collector decimarum tenetur soluente decimas, si illud petat, instrumentum liberationis facere. 9. 264.
Collector Papae debet transcondisse. 18. etatis annum. 9. 200. Idem in delegato; num. 201.
Collector Papae deputatur cum facultate exerceandi censuras. 9. 184.
Collector Papae dici potest negotiorum gestor, et quando. 9. 193.
Collector Papae potest sine speciali commissione deputare subcollectorem. 9. 205. immo et plures, nisi facultas limitata fuerit ad vnum, num. 206. Quin etiam, eo casu poterit plures successiue substituere; nu. 207. sed tunc vno substituto aliter reuocaretur; num. 208.

INDEX RERVM.

- Collector** Papa non potest deputare Subcollectorem, ubi in commissione essent verba, per quæ colligatur, electum fuisse industriam personæ. 9. 111. & seq.
- Collector** res notoriè sacras capiens potest ab Ordinario puniri. 9. 262. & an possit ei tunc violenter resisti, num. 260.
- Collectores**, aliique officiales deputati ad exigendas decimas Papales in aliquo loco non tenentur ad decimam beneficiorum, quæ ibi habent; sicut in charitativo subsidio. 9. 124.
- Collectores** vocantur Nuntij Sedis Apostolicæ, sed improprie. 9. 188.
- Collectorie**, & Subcollectorie officium confertur in inuitum. 9. 192.
- Collectoris** facultas, & officium quando censetur transire in successorem in dignitate. 9. 217.
- Collectoris** facultas, & potestas probanda est per litteras, & non per testes. 9. 218. licet sit per sona illustris, & honesta; num. 220. idem in delegato, num. 221.
- Collectoris** facultas non probatur per transumpta litterarum, sed solum per originalia. 9. 222.
- Collectoris** facultas probari potest per testes quando Collector esset deputatus in urbe, ubi moratur Papa. 9. 226. Idem fortè in nudo exattore, num. 232.
- Collectoris**, seu Subcollectoris facultas probari non potest per communem hominum existimationem. 9. 235. & seq.
- Collectoris**, seu Subcollectoris potestas extenditur ad alias quoque pœnas, quam censuras. 9. 248. Subcollector tamen minorem pœnam potest infligere; num. 49.
- Colonus**, cui in contractu aliqua gratia scienter non est facta, non tenetur ad decimam Papalem, sed eam soluet proprietarius. 9. 26.
- Colonus**, & dominus solvere debent decimam spirituales. 6. 39.
- Colonus**, & dominus unam decimam solvunt de fructibus. 5. 2.
- Compensatio** opponi potest in exactione decimæ Papalis. 9. 172. & seq. Quid in spirituali. 8. 61.
- Compensatio** quando opponatur fisco. 9. 173.
- Componere** non potest Collector decimarum Papalium sine speciali mandato cum ijs, qui solvere debent, de certa aliqua summa. 9. 179. nisi haberet generale mandatum cum libera; num. 140. Vel nisi ea compositio tendet ad commodum Camere; num. 141. Idq; melius posset Camerarius; num. 142.
- Compositio** inter clericos, ut minus decima, vel de aliquibus non solvatur, valet. 5. 123. Inmo ea valebit inter clericos, & laicos; num. 124. multo magis, ubi approbata sit a Papa; vel fiat circa modum solutionis; num. 125.
- Compositio** inter personas Ecclesiasticas ut decime uni Ecclesie debite alteri solvantur, valet. 5. 119. Dum tamen accedat causæ cognitio, decretum, & consensus Episcopi; nu. 120. aut etiam eius Vicarij; num. 121.
- Compositio**, quod decime laicis solvantur, nisi ad tempus, & iusta de causa, non valet. 5. 122.
- Compositio**, ut perpetua sit, & obliget successorem, debet fieri cum auctoritate Superioris. 5. 126.
- Compromissum** est quedam transactio. 8. 25.
- Compromitti** potest in laicum de fructibus decimarum. 8. 24. Idem de fructibus cuiusvis res spiritualis. num. 25.
- Compromitti** non potest causa decimarum in ¶ Conchen. Decimarum 21. Maij 1601. coram Attrebaten. 4. 64. laicum, ut in arbitratorem. 8. 26.
- Concilium** Constantiense quid de decimis Papalibus decernat. 9. 11.
- Concilium** Lateranense de quo in cap. quæmuis, & cap. prohibemus de decim. quod nam fuerit. 5. 67.
- Confessoria** actione agitur inter duas Ecclesias de proprietate iuris decimandi. 8. 39. Quod si agatur contra colentem prædium; locus erit conditioni ex lege; num. 40.
- Confines** præscribi non possunt. 5. 99.
- Consuetudo** attendenda est, cui Ecclesie solvat colonus decimam, prædialine an Parochialis. 43.
- Consuetudo** circa quantitatem decimæ plurimum potest, & attendenda est tam in prædialibus, quam personalibus decimis. 5. 87.
- Consuetudo** decennialis circa modum, & tempus solutionis decimarum attendenda est. 6. 16.
- Consuetudo** differt a prescriptione, & in quibus. 5. 85.
- Consuetudo** est quedam lex communis. 8. 45.
- Consuetudo**, etiam quæ contra ius est, non requirit scientiam, aut approbationem Principis. 5. 88.
- Consuetudo** induci potest, ut fructus decimales prius in propria borrea condantur, quam clerici certiores fiant. 6. 3.

INDEX RERVM.

- Consuetudo obtinere potest, ne decimas quis tenetur inferre in horrea clericorum. 6.6.
- Consuetudo per unicum actum non inducitur. 9.158.
- Consuetudo præter ius inducitur spatio decem annorum. 5.102.
- Consuetudo præter ias, quæ tangit iura Ecclesiarum requirit spatium quadraginta annorum. 9.155.
- Consuetudo quantumcumque longa nullas decimas, neque quid aliud soluendi ministris Ecclesie indigenibus non excusat a peccato, nec valet. 5.90.
- Consuetudo quid sit. 5.86.
- Consuetudo quoad solutionem decimarum obseruanda regulariter requiritur, et sufficit, ut sit 40. annorum. 1.103. Neque exigitur titulus, num. 104.
- Consuetudo, quod decime etiam prædiales non soluantur statim sed certo tempore, valet. 6.15.
- Consuetudo, quod decime in agro relinquuntur monito sacerdote, antequam fiat separatio, valet. 6.7.
- Consuetudo, quod decime etiam mixte de minutis non soluantur, valet. 5.93. idem in decimis ex certis rebus, num. 94.
- Consuetudo, quod decime vni Ecclesie debite alteri soluantur, induci potest. 5.97. secus in prædij, quæ proxima sunt limitibus. num. 98.
- Consuetudo, quod de prædij Ecclesiasticis decima non soluat, valet. 5.95. idem forte in prædij patrimonialibus clericorum, num. 96.
- Consuetudo soluendi decimas maxime attendi debet, ubi dubium est, ad quam Ecclesiam spectent. 5.100. sufficienter decem anni, ut inducatur, num. 101.
- Consuetudo an in pluribus dumtaxat vicibus verificetur. 9.159.
- Creditor non tenetur interpellare debitorem, nisi ex urbanitate. 6.23.
- † Corduben, Decimarum 22. Maij 1617. coram Manzanedo. 4.57.
- D**
- D**ebitor debet portare debitum ad domum creditoris. 6.22.
- Debitor decimarum non potest præteriti crediti decimas denegare. 8.61. Nec propter ferilitatem, num. 62.
- Debitori an debeat denunciari, ut soluat. 6.23. et 9.13.
- Decima decimarum, seu alimenta, quo iure Papa debeantur. 1.27.
- Decima est quota pars, hoc est, unum ex decem. 2.4. et si quando soluitur duodecima, quinta decima, vel alia quota, ea habetur pro decima num. 5. et cur hæc potius quota, quam alia electa sit a Deo. num. 6.
- Decima Papalis est onus reale Ecclesiarum, non prædiorum, impositum personis Ecclesiasticis pro ipsis Ecclesiis. 9.68.
- Decima Papalis est onus, seu munus extraordinarium 9.126. et patrimoniale; num. 146.
- Decima Papalis imposita in vna diocesi soluitur de fundis beneficii illius diocesis positus in alijs diocesibus, 9.67. et seq.
- Decima Papalis originem habet a lege veteri, habetque similitudinem cum eius legis præcepto. 9.1.
- Decima Papalis soluitur de beneficijs. 9. 17. et seqq.
- Decima Papalis de omnibus beneficijs, atque Ecclesiasticis redditibus. 9.19.
- Decima Papalis soluitur quoque de ijs, quæ consistunt in iurisdictione, mero imperio, regalibus et similibus; deductis salarijs moderatis iudicum, et officialium, ac similibus personarum sine quibus iurisdictionis, et alia prædicta nequeunt expediri. 9.61. Secus in expensis, quæ fiunt in vestibus ac victualibus officialium, aut circa familiam Prælatorum; num. 62.
- Decima Pontifici an præstetur de his, quæ consumuntur vsu, vel esu animalium, et quomodo. 9.65.
- Decima quedam est, quæ offertur Deo per ieiunium, et pœnitentiam. 5.22.
- Decima sequitur fructuum detentorem. 6.20.
- Decima sequitur quemlibet possessorem prædij siue iustum, siue etiam iniustum. 4.40.
- Decima solui non debet de captis in bello iniusto, cum ea obnoxia sint restitutioni. 4.46.
- Decima solui non debet de legato, vel hereditate. 4.37. Neque de quibusvis immobilibus acquisitis, seu eorum acquisitione, nu. 38.
- Decima soluitur etiam ab habente privilegium de agro nuper ad culturam redacto, ex quo aliquid non modicum ansea perciperetur. 4.51.
- Decima soluitur de apibus, earumque fructu, cera, et melle. 4.18.
- Decima soluitur de domib; seu earum pensione. 4.22. et quid si construatur domus in agro; num. 23.

INDEX RERVM.

- Decima soluitur de foeno, quod in fasciculos redigitur. 4. 6. & 11
- Decima soluitur de lacte, lana, foetu, & alijs, si qui sunt, fructibus animalium. 9. 15
- Decima soluitur de lapidinis, & quomodo 4. 33. Idem in auri, argenti, aliorumq; metallorum fodinis, num. 34
- Decima soluitur de omni artificio. 4. 24. atque adeo de negotiatione, num. 25
- Decima soluitur de omni lucro. 4. 36. atq; adeo de adventitio, & profectitio, 4. 30
- Decima soluitur de omnibus terrae fructibus, & alijs proventibus, 4. 1
- Decima soluitur de quouis grano, 4. 2. Idem in palea, num. 3. idem in fabis, & alijs leguminibus, nu. 4. idem nucibus, castaneis, & alijs fructibus arborum, num. 5
- Decima soluitur de venatione. 4. 19. item de piscatione: piscarijs; num. 20. idem in aucupio, num. 21
- Decima soluatur de vino, 4. 9. idem de oleo, & melle; num. 10
- Decima soluitur ex furnis, seu de commodo illorum. 4. 32
- Decima soluitur ex lino, & canape. 4. 7. idem in croco, num. 8
- Decima soluitur ex terra sata furtiuo semine; 4. 41
- Decima soluitur nihil soluto ijs, qui decimas soluere debent, quavis consuetudine non attendita. 6. 47
- Decima soluitur omnibus ex bonis. 2. 2. licet tamen quaesitis, num. 3
- Decima tamquam onus reale sequitur tam praedij, quam fructuum detentorem, 6. 46
- Decimae beneficiorum concedi possunt laicis per Summum Pontificem. 9. 6
- Decimae debentur sacerdotibus, quamuis non petantur, & sine ulla preiua monitione, 6. 21
- Decimae in noua lege praecipua sunt ad similitudinem decimarum veteris legis. 5. 21
- Decimae instituta fuerunt a Deo, & olim saltem sub veteri lege praecipua. 1. 5. & non modo praediales, sed etiam personales; num. 6
- Decimae introductae quoque sunt ad congruam sustentationem ministrorum Dei, & Ecclesiae. 1. 41
- Decimae iure diuino, & naturali non debentur ministris non indigentibus. 7. 40
- Decimae iure diuino nunc quoque debentur, & praecipua sunt secundum communionem sententiam Canonistarum; 1. 9. & videtur in iure probari; num. 10. Contrarium Theologi omnes, num. 11, & aliqui Iuristae; num. 12
- Decimae originem habuerunt ante legem scriptam, quando solum vigeat lex naturalis; 11
- Decimae perceptae sunt iure Pontificio, 1. 38
- Decimae pro sustentatione quoque pauperum dantur, 7. 39
- Decimae propria auctoritate capi non debent, sed peti extraiudicialiter, saltem ex urbanitate, 6. 25
- Decimae quomodo dicantur Deo debite. 1. 33.
- Decimae quomodo diuidi debeant in quatuor partes, 7. 8
- Decimae quorumcunque nascentium in parochia Episcopi, vel Ecclesiae Cathedralis, nisi ibi sit alius Curatus, debentur Episcopo, 7. 7
- Decimae soluendae sunt cum integritate, seu sine diminutione, 6. 48
- Decimae sunt a Papa Ecclesijs assignatae. 5. 41.
- Decimae venationum, & aucupiorum. Vide ver. venationum; & sic de ceteris.
- Decimam ex beneficijs soluere debent clerici Summo Pontifici eam exigenti. 9. 2
- Decimarum communis est diuisio, ut aliae sint praediales, seu reales, aliae personales, 3. 5
- Decimas non possunt laici obtinere in emphyteu sim saltem post Concil. Lateranense; 2. 68
- Decimas non soluen tempore legis naturae non peccabat contra legem naturalem. 1. 3. idem in eo, qui non soluit tempore legis Euangelicae; num. 4
- Decimas papales exigere non est magnum, & arduum negotium, 9. 215
- Decimas soluere omnes regulariter tenentur. 5. 1.
- Definitio decimae spiritalis, 2. 1. Quae explicatur; num. seqq.
- Delegatus potest censuras exercere, 9. 238
- Delegatus potest compelli ad recipiendam delegationem, 9. 191
- Delegatus Principis potest subdelegare, 9. 209
- Delegatus vniuersitati causarum potest dici ordinarius, 9. 189. secus si ea vniuersitas sit personarum, non causarum, num. 190
- Denarius numerus est primus terminus numerorum, & perfectionem significat, 2. 7
- Denegare possunt laici decimas sacerdotibus, cui sibi ab illis denegantur sacramenta. 7. 35. id tamen facere non debent laici propria auctoritate, sed in iudicio, excipiendo, num. 36

INDEX RERVM.

- Denegari non possunt decimę clericis ex eo, quia diuites sint, neque iis indigeant. 7.38. & ratio affertur, num. seqq.
- Dens O. M. referuauit sibi decima in signum vniuersalis dominii. 1.20.
- Deus referuauit sibi decimam partem tamquam Leuitis sufficientem, nec populo molestant. 2.8.
- Dispensatio contra ius naturale, aut diuinum non admittitur, 5.52
- Distributio oneris decimę papalis quomodo faciendā inter non exemptos, 9.144. & seqq.
- Diuina percipiens in Monasteriis, iis non sol. et decimas sed Ecclesie parochialis, in qua est domicilium, 7.20
- Diuisio decimę conueniente quomodo fiat inter clericum, remissiuę, 9.135
- Domicilia plura habens, soluit decimas personales, vbi est precipuum domicilium, 7.21. Quid, si domus sit in confinio duarum Parochiarum, num. 22. Et quid si dubitetur, de qua Parochia sit domus, num. 23
- Domicilium mutans soluet secundo Curato decimas personales, 7.24. Quid, si non constet de animo mutandi domicilium, num. 25
- Dominium decimarum non transferitur in Ecclesiam ante separationem, 8.35. Tunc autem agendum est actione personali, seu conditione ex canone, num. 36. aut conditione ex lege consuetudinaria, vbi decimę debeantur ex consuetudine, num. 37
- Dominium usurarum, & rerum per usuram acquiratarum transferitur in usurarium, quamuis soluenti detur repetitio. 5.48
- E**
- Ecclesia Cathedralis ab Episcopali in quo distinguatur, 7.2
- Ecclesia Cathedralis nullum ius habet in Ecclesiis sue ciuitatis, 7.15
- Ecclesia, cui de iure communi non debentur decimę, potest eas remittere alteri Ecclesie, 5.134
- Ecclesia quotuplex sit, 7.1
- Ecclesia sita intra fines baptismalis quando percipiat decimas tam reales, quam personales, 7.28. & seq.
- Ecclesia vel persona Ecclesiastica habens donationem decimarum a laico, non potest eas prescribere etiam tempore immemoriali, 5.113
- Ecclesie antiquitus constitute decimis priuari non debent, 5.42
- Ecclesie Cathedrales Metropolitanae, & Patriarchales subijunt decimę papali, 9.24
- Elemosynę, & oblationes an, & quando subsistat decimę papali, 9.51
- Episcopales decimę quę sint remissiuę, 5.132
- Episcopi, alijque Prelati non debent accedere ad suas Ecclesias, in ijsue recipi sine litteris sue prouisionis, 9.219
- Episcopi non soluentes decimas papales quomodo & quo ordine plectantur, 9.239
- Episcopo debentur decimę prediorum, quę in nullius Parochia sita sunt, 7.9. idem vbi parochie non sint distinctę, num. 10. Secus si locus sit intra duas parochias, sed ignoretur, cuius sit, num. 11
- Episcopo debentur decimę stante consuetudine, 7.12. item quę donatę fuerunt Ecclesie Cathedrali, vel alio modo ei debentur, num. 13.
- Episcopus in sua quarta decimarum est fundatus de iure communi, 7.14
- Episcopus non potest alicui concedere per viam priuilegij iuuantatem a solutione decimarum, 5.40
- Episcopus non potest dispensare contra Concil. gener. vel canones, 5.43
- Episcopus potest ex causa remittere decimas sue mensę debitas, 5.44
- Episcopus potest imponere, & exigere a beneficiatis charitativum subsidium, 9.10
- Episcopus potest interponere decretum, & consensum in compositione super solutione decimarum, 5.45
- Episcopus potest nomine cuiuslibet vacantis Ecclesie agere ad decimas, 7.16
- Episcopus simul cum clero potest aliquos ad sui preiudicium eximere a solutione decimę papalis, 9.136
- Episcopus soluere decimas non tenetur, nisi Summo Pontifici saltem pro mensa Episcopali, 5.23. De patrimonialibus tamen, & alijs beneficijs Ecclesiasticis tenetur, num. 24. item mensę bona decimabuntur, si ea in alium transferantur, num. 25
- Excommunicandus est non soluens decimas, cum teneatur, 8.64. & 65
- Excommunicatio in eos, qui decimas spirituales non solunt, ferri debet monitione premissa, 8.69. Idem in quauis sententia excommunicationis, num. 70. & debet esse canonica monitio, & competens, hoc est, iuxta cum aliquo die rum interuallo, num. 71
- Excommunicatio lata a Collectore contra pensionarium exemptu ob non solutam decimę papalem est ipso iure nulla, 9.102. Idem in Religiosis

INDEX RERVM.

- sis exemptis ab huiusmodi solutione. num. 103.*
- Excommunicatio lata a Prælo exigente pro ratione contra iuris formam, vel speciale privilegium Sedis Apostolicæ est nulla. 9. 140.*
- Excommunicatio lata per collectorem decimarum Papalium contra non exhibentes vasa sacra est nulla. 9. 261.*
- Excommunicatio solum generalis ferenda est in Episcopos, Abbates, aliaque personas Ecclesiasticas honorabiles non suspectas, ubi dumtaxat de quantitate, & estimatione fructuum circa solutionem decimæ Papalis agitur. 9. 240.*
- Excommunicationis contemptus est causa proxima interdicti generalis. 9. 245.*
- Excommunicatus, & intrusus an teneantur ad decimam Papalem. 9. 137.*
- Executiue an procedatur in exactione decimæ Papalis. 9. 265.*
- Exempti a solutione decimarum de noualibus, tenebuntur soluere, si ad id pacto se adstrinxerunt. 4. 59. Aut soluendo tacite renuntiauerunt privilegio. num. 60. Idem si Ecclesia olim ex vi haberet emolumentum; aut inde postea enormiter laderetur. 61.*
- Exempti a solutione noualium soluunt decimas de noualibus conductis. 4. 63. Idem de possessionibus acquisitis post Concil. generale. 64.*
- Exemptio aliquorum non liberat Vniuersitatem ab onere ad ratam. 9. 131.*
- Exemptione aliquorum Vniuersitatem nimis graua quid faciendum. 9. 132.*
- Exemptus simpliciter censetur exemptus saltem ab oneribus extraordinarijs. 9. 128.*
- Expense deducende in solutione decimarum Papalium, remissiuè. 9. 180.*
- Expense deducende non sunt in solutione decimarum predialium. 6. 28. Idem in decimis mixtis num. 29. & de ratione; num. 31. & 34.*
- Expense ex decimis personalibus cur deducantur non item ex realibus. 9. 34.*
- Expense factæ in re immobili deducuntur ubi de lucro venditionis soluenda sit decima spiritalis. 6. 35. secus si res remaneat penes me, & de eius comodo soluenda sit. nu. 36.*
- Expense Monachorum, qui ex pacto ab obtinentibus Prioratus grangias, & similia ex gratia tenentur, deduci non debent in solutione decimæ Papalis. 9. 57.*
- Secus in obtinentibus ad iustam firmam nanam. nu. 58.*
- Expense necessarie, que fiunt gratia colligendorum fructuum, deducuntur in solutione papalis decimæ. 9. 176.*
- Expense, que fiunt in castrorum custodibus aut edificijs construendis, vel conseruandis non deducuntur ex decima papali. 9. 177. Item neque illæ, que pro villis tuendis fiunt in guerris, seu caualcatis. num. 178. item illæ, que fiunt pro fossatis, reparationibus molendinorum, & similibus. num. 179.*
- Extrauagans inserta in corpore iuris vim legis habet, & sententia contra eam lata est nulla. 9. 28.*
- Extrauagans vn. de decim. in com. que est Bonif. VIII. an solum locum habuerit in decimis per eum impositis, & expirauerit eius morte. 9. 27.*
- Extrauagans vn. de decim. nunc quoque allegari potest pro decisione. 9. 29.*

F

- F** Auor fidei Christianæ maximus est. 9. 120.
- Fauorabilis dispositio comprehendit etiam Cardinales. 9. 121.*
- Fructus decimales portari debent in horrea clericorum, ubi sine magno labore, & sumptu id fieri possit. 6. 1. Neque asportari possunt fruges, donec clerici certiores fiant de conditione; num. 2.*
- Fructus decimales portari debent in horrea publicè ad id deputata, si que sint. 6. 5.*
- Fructus decimales portari non debent in horrea clericorum, si id seruet consuetudo. 6. 6.*
- Fructus intelliguntur deductis expensis. 6. 31.*
- Fructuum arborum decima spiritalis soluenda est. 4. 5.*
- Fructuum arborum, & hortorum decima Papæ exhibetur. 9. 64.*
- Fructuum decimatum: separatio fieri non debet, antequam moneatur Sacerdos, 6. 7. Valeret tamen consuetudo, quod in agro relinquuntur monito Sacerdote, ante quàm fiat separatio sibi.*
- Frugum decima solui potest una cum palea; quamuis contrarium alij sentiant. 6. 9.*
- Frugum omnium terre soluenda est decima spiritalis. 4. 2. & seqq.*

INDEX RERVM.

† Ferrariens. decimarum 16. Iun. 1615. coram Pirouano, 5. 63
 † Fratibus S. Io. de Deo in Corduben. decimarum, 22. Maij 1617. coram Maxanedo, 4. 57.
 Ferrariens. Bonorum 19. Ian. 1615. coram Dunoletto, 5. 69

G

Genera decimarum quot; & quae sint, 2. 1
 Generalis sententia quomodo ferenda sit in non soluentes decimam papalem, 9. 247
 Generalis sententia excommunicationis, vel interdicti. Vide verbo excommunicatio, vel interdictum generale.
 Grangiae quid sint, 9. 55
 Grossi fructus, vide mensa grossa.

H

Heremite, & alij obseruantes regulam SS. Dominici, vel Francisci, si uiuant per se, tenentur ad decimas de agris, & vineis, quas colunt, 5. 34. Quod si in una domo uiuant, non tenentur ad decimas de hortis suis in circuitu domus, aut animalibus ibi pascentibus, seu eorum nutrimentis, nu. 35
 † Hispanen. decimarum de Ioblada 18. Iunij 1612. coram Vbaldo, 4. 64
 Hortorum decima quomodo soluitur, 4. 11
 Hospitalarij, Cistercienses, & Templarij non tenentur soluere decimas praediorum suorum, quae propriis manibus seu sumptibus excolunt 5. 10. secus de praedijs conductis; nu. 11. Item secus in praedijs acquisitis post Conc. Gen. nu. 12. Quid, si acquirantur pro Monasteriis eadē ficandis; num. 13
 Hospitalia pauperum, & infirmorum an subsint decima papali, 9. 31. & seq.
 Hospitalia pauperum, & infirmorum nomine beneficiorum proprie non comprehenduntur, 9. 33
 Hospitalia regulariter in beneficium non conceduntur; 9. 34. secus in hospitalibus militarium ordinum, aut aliorum Religiosorum; num. 35

I

Ignorantiam edicti allegans, & probare uolens quando audiatur, 9. 266

Illerden. decimarum 16. Martij 1618. coram Sacrato, 5. 58
 Illius acquisite decima praedialis soluenda est, 4. 39
 Immemorabilis possessio quomodo probetur, 5. 76
 Immemorabilis praescriptio an ea idem sit cum centenaria, 5. 75
 Imperator, aut alius laicus non potest laicis concedere immunitatem a solutione decimarum, 5. 39
 Impositio decimae Papalis an denuntiari debeat, 9. 12. & seqq.
 Immunitas a solutione decimarum eur possit a Papa laicis concedi, 5. 53
 Incapaces alicuius iuris non possunt illud praescribere etiam per tempus immemorabile, 5. 115
 Industria persona electa censetur in magno, & arduo negotio, 9. 213
 Industria personae per quae verba electa censetur, 9. 212
 Inhiberi potest per iudicem debitori decimarum, ne fruges exportet ab agro, antequam soluat, 6. 4
 Intellectus cap. 1. de his, quae fi. a Prel. su. conf. Cap. 8. 63
 Intellectus cap. veniens de transact. 5. 127
 Intellectus illius loci Matib. 5. non ueni soluere legem, sed adimplere, 1. 20. & seq.
 Intellectus loci Matib. 23. & Luc. 11. haec oportuit facere; & Matib. 22. reddite, quae sunt Dei Deo, 1. 35
 Intellectus SS. Patrum, qui dixerunt, decimas diuina lege soluendas esse, 1. 29
 Intellectus cap. in aliquibus, 5. ult. de decim. 1. 25
 Interdictum generale ferri non potest a collectore contra ciuitatem ob non solutam decimam papalem, 9. 242. idem in quouis debito pecuniario, nu. 243. secus si prius lata sententia excommunicationis singulares personas, ea contempta fuit, num. 244
 Iudex de terris, quas colunt, decimas soluere tenentur, 5. 36. idem in infideli, & heretico, nu. 37. idem etiam in decimis personalibus, num. 38
 Iudex laicus an cognoscat de iure decimandi competente ex feudo, & priuilegio, vel praescriptione, 8. 15
 Ius decimandi non potest laicis concedi in emphyteusim, saltem post Concilium Generale Lateranense, 5. 68

INDEX RERUM.

Ius decimandi regulariter non potest ab Episcopo laicis concedi, 5. 59. Potest tamen alijs Ecclesijs cum aliqua causa, num. 60. immo & laicis ex iustissima causa poterunt ad vitam, alia die tempus concedi fructus decimarum; num. 61

Ius decimandi, seu potius commoditas decimarum potest ab Episcopo laicis concedi in vim alienationis cum causa cognitione, & consensu eius, de cuius interesse agitur. 5. 62

Ius decimandi tamquam spirituale laicis non competit; immo eius iuris incapaces sunt, 5. 57

Ius decimas percipiendi potest per Papam Principi, vel alteri laico ex causa concedi. 5. 83

Ius diuinum, & naturale regulariter indispensabile est, & immutabile, 5. 47. & 52

Iusso in Cartaginens. Decimarum 19. Nouemb. 1593. 5. 54

L

Laici compellentes Praelatos ipsi submittere iura sua Ecclesiae sunt excommunicati, 8. 66

Laici decimas super beneficijs imponere non possunt, 9. 7. Neque inferiores Praelati, nu. 9.

Laici exigentes ab Ecclesiasticisque personis, earumque bonis taleas, collectas, aut decimam, seu aliam partem bonorum sunt excommunicati, 9. 8

Laici licite possident decimas sibi ante Concil. Lateranen. non autem postea concessis, 5. 66

Laici possidentes decimas in feudum ante Concil. Later. possunt eas de consensu Episcopi in Ecclesiam transferre, 5. 71. In alios vero laicos feudi titulo transmittere non poterunt, nu. 72. Idque procedit etiam in ijs decimis, quae feudo extincto redeunt ad Ecclesiam; num. 73.

Laici possunt decimas titulo conductionis percipere, & quasi possidere, 5. 64. Quibus etiam locari possunt ad vitam accedente maxime superioris auctoritate, num. 65

Laici spoliati iure percipiendi decimas, & agentes interdicto recuperanda, an sint ante omnia restituendi, 5. 82

Laicus conductor decimarum potest conueniri coram iudice laico, debet, nisi ad, sit contraria fori praescriptio. Contrarium verus, 8. 17

Laicus debet conueniri a clerico coram iudice laico, nisi ad sit contraria consuetudo, maxime si non constet rem esse Ecclesiasticam, 8. 17

Laicus non est capax iurisdictionis Ecclesiasticae, neque potest exercere censuras, 9. 196. Neque esse vicarius Episcopi; num. 196. & an possit ex licentia Papae; num. 197.

Laicus non potest esse Collector Papae cum facultate censurandi, 9. 194

Laicus num possit deputari Collector cum facultate exercendi censuras ex certa scientia Papae, 9. 198

Laicus potest deputari nudus exactor decimarum Papalium, 9. 199

Laicus tempore etiam immemorabili non potest praescribere decimas, 5. 114

Laicus tutus erit praescriptione immemorabili decimarum, seu iuris decimandi accedente fama privilegij, 5. 118

Legatorum iurisdictio in omnibus concurrat cum ordinarijs, 9. 187

† Legionen. Decimarum 22. Maij 1615. coram Manzanedo 4. 64. & alia coram Coccino, 5. 17

II

Leprosi ad decimas tenentur si colunt agros, aut vineas; vel si viuunt per se in domibus suis, 5. 33

Leprosi, Heremite, & alij huiusmodi, si simul in una domo viuunt non tenentur ad decimas de hortis suis in circuitu domus, neque de animalibus suis ibid. pascentibus seu eorum nutrimentis, 5. 35

Lex Barbarius, ff. de off. prator. quando locum habeat, 9. 236

Lignorum decima soluitur Ecclesiae, in cuius finibus creuerunt, 4. 13

Locus, & tempus in decimis non est de substantijs, 5. 81

M

Magis dignum irabit ad se minus dignum, 9. 258

Manutenendas quisque est in sua possessione, 9. 162

† Mantica in Conchen. decimarum 19. Iunij, 1595. 5. 109

† Manzanedo in Corduben. decimarum 13. Maij 1616. 5. 54

Manzanedo in Conchen. Decimarum de Guafuina 31. Maij 1617. 5. 109

Matrix Ecclesiae, quae sit; & cur ita dicatur, 7. 3

Medioere dari debet in solutione decimarum spiritualium, 6. 26

INDEX RERVM.

† *Mediolanen. decimarum* 10. Aprilis 1606. coram *Coccino Decano*, 5. 34
 † *Mediolanen. Refissionis permutationis* 21. *May* 1597. coram *Pamphilio*, 5. 58
 † *Mediolanen. decimarum de Carlatio*, 18. *Mar* *tij* 1616. coram *Andrea*, 7. 30
 † *Mediolanen. decimarum* 27. *Iun.* 1612. coram *Pirouano* 5. 81
 † *Mediolanen. de Varifio*, 9. *Martij* 1609. coram *Lugdunen.* 7. 30
 † *Mediolanen. decimarum S. Iuliani* 18. *Martij* 1613. coram *Pamphilio Iunior* 4. 1
Mediolanen. Decimarum 8. *Febr.* 160. coram *Marcomontio* 4. 15
Memoriam extare in contrarium probatur per testes, vel instrumenta 5. 78
Mensa grossa canonicorum subiacet decime *Papali*, ubi ea succedat loco *præbende*, licet decima absolute imponatur super *beneficij*, 9. 74
Mensa grossa, que in distributiones quotidianas destinata est, tunc saltem subiacet decime papali, cum ea imposita est super quibuscunq; proventibus Ecclesiasticis, 9. 76
Mensa grossa ut plurimum distinguitur a præbenda, & distributionibus quotidianis, 9. 71. Aliquando tamen succedit loco *præbendarum*, num. 2. aliquando de ipsa *mensa grossa* solvuntur *distributiones*, num. 73.
Mercenarius de mercede sua soluit decimam, 4. 31
Meretrix, & histrio solvere tenentur decimam personalem, 4. 33. *Ecclesia* tamen ab illis eam non recipit, nisi *penitentiam* egerint, ne eorum *delictis* consentire videatur; num. 44. & 49.
Meretrix, que annuis turpiter accipiat non tenetur tamen restituere, que ex meretricio acquisiuit, 4. 49
Milites solvere debent decimam de captis in iusto bello, 4. 26. *immo etiam de stipendiis*, num. 27
Ministorum Ecclesie sustentatio est de iure diuino, & naturalis, 5. 91
Mitæ decime cui Ecclesie debeantur, 7. 26
Mixtarum decimarum tertia quedam species datur distincta, a reali, & personali, 3. 9
Molendinorum, & furnorum seu porius redituum, que ex illis percipiuntur, decima papalis præstatur, 6. 63
Molendinorum quorumcunque decima spiritalis solvitur, & quomodo, 4. 35
Montales, aliq; Regulares an solvant decimam

Papalem, 9. 37
Monitio debet precedere sententiam excommunicationis 8. 70. & debet esse canonica, & competens, hoc est, trina cum *dierum intervallo*, num. 71
Monitio quomodo faciendâ sit clero, vel collegio, ut soluat decimam papalem, 9. 146
Monitio excommunicationis contra non soluentes decimas spirituales, non debent necessario continere clausulam illam, nisi causam rationabilem volueris allegare, 8. 72. Debet tamen iudex se prius informare saltem *summarie*, an ille, quem monet, *subditus sit, vel literas conditionales formabit*, num. 73
Moralia præcepta obligant etiam tempore nouæ legis, 1. 8
Motus proprius quos pariat effectus, 9. 133
Munera Prælati liberaliter donata, an subsint decime papali, 9. 45
Munus ordinarium quod sit, 9. 127

N

† *Nazaren. decimarum* 28. *May* 1593. coram *Arigonio* 5. 58
Negatum arduum, & magnum quodnam sit, iudicantis arbitrio relinquitur, 9. 214
Nomen proventus generale est, & comprehendit omnem redditum undecumque nobis obuenientem, 9. 78
Nomen redditus, & obventionis satis generale est, 9. 80
Novale quid sit, & quomodo definiatur, 4. 50
Novales decime eodem tempore præscribuntur, quo veteres, 4. 86
Novallium decime debentur, cum quis de iis non habet privilegium, 4. 52
Novallium decime debentur parochiis, in cuius finibus surgunt, 4. 53. *Quid si novalia appareant intra duas parochias, & nescitur cuius finibus, num. 54. & quid si limites quoquo modo apparent*, nu. 55
 † *Novarien. decimarum* 10. *Decemb.* 1592. coram *Orano*, 5. 82

O

O *blationes, & elemosine an, & quando subiaceant decime papali*, 9. 51
Oblationes, & primitiæ in quo differant a decimis, 2. 9

Obla.

INDEX RERVM.

Oblationes, quæ sunt ad Sacrificium, subrogatae sunt loco quarundam decimarum veteris legis, 3. 3
 Obseruantia vltima an semper attendatur, 9. 161
 Obiineutes Prioratus, grangia, domos, redditus, pensiones, vel census ab Ecclesiis, an, & quomodo decimam Papæ exhibeant, 9. 56
 Obventionis, & redditus nomen satis generale est, 9. 80
 Officiales, & Collectores non tenentur ad decimam papalem, 9. 124
 Officiales, & Collectores sunt immunes ab extraordinarijs oneribus, 9. 129
 Originalia regulariter exhibenda sunt, non autem exempla, 9. 223

P

† **P**acen. Decimarum 20. Iunij 1594. coram Millino 5. 104
 † Pampilonen. Decimarum 18. Decembr. 1615. coram Cocino Decano, 5. 11
 † Pampilonen. decimarum 6. Aprilis 1615. coram Coccino Decano, 5. 13
 † Pampilonen. Vicarium 5. Iulij 1593. coram Gypso, 4. 11
 † Pampilon. & Vlixbonen. foliorum Moxonum 1581. coram Gypso, 4. 11
 † Pamphillo in Conchen. Decimarum de Villanoia 5. Maij 1600. 5. 60
 Partum inter dominum, & conductorem, quis eorum decimam soluat, seruandum est, 6. 44
 Papa dispensare regulariter non potest contra ius diuinum, 1. 26
 Papa est supremus iudex, & Ordinarius, 9. 14
 Papa non tenetur decimas soluere, sed ipse alijs imponit, 5. 20
 Papa respondendo, & definiendo super casu particulari, canonem, & legem condit, 9. 29
 Parochialis Ecclesia, cui decimæ personales ratione Sacramentorum soluantur, quæ sit, 7. 18
 Parochialis, & prædialis Ecclesia, quanam sit, 7. 5
 Parochus non potest propria auctoritate denegare sacramenta subditis, qui, cum debeant, non soluant decimas, nisi id notorium sit, 7. 37
 Pascuorum, hoc est, pasturæ iumentorum, decimæ spiritualis soluitur, si locentur, aut vendantur, et quæ prædialis decima, 4. 14. quid in decima

papali dicendum, 9. 47. & seq.
 † Patauina 18. decimæ 10. Martij 1603. coram Coccino Decano, 5. 58
 Pauperes tenentur decimas soluere, 5. 28. & seqq.
 Pauperes tenentur soluere decimas pro suis elemosinis, 5. 30. poterunt tamen vnum pro alio soluere, num. 31. item non tenentur soluere, si sint in extrema necessitate; aut cogantur omnia vendere, & mendicare, si integram decimam soluere velint quam longo tempore non soluerint, num. 32
 † Placentina decimarum 33. Ian. 1586. coram Bubalo, 5. 66
 Paupertatis prætextu aliena tenere, vel alias peccare non licet, 5. 29
 Pensio assignata ob remunerationem laborum, & obsequij etiam præstandi non subiacet decimæ papali, 9. 100
 Pensionarius Cardinalis an teneatur soluere decimam papalem, 9. 101. & 110
 Pensionarius exemptus ab onere soluendi decimam non potest cogi ad soluendum a Collectore habente facultatem eam exigendi a quibuscunque personis, non obstantibus quibusuis priuilegijs, 9. 94
 Pensionarius non poterit molestari a Collectore, qui exegit integram decimam a Rectore beneficii, 9. 94
 Pensionarius regulariter tenetur pro rata pensionis decimam papalem exhibere ex communi contra aliquos, 9. 87. idem in subsidio charitativo, num. 88
 Pensionarius tunc non tenetur ad decimam papalem, cum pensio constituta est libera ab omni onere etiam decimæ, 9. 89. secus, si priuilegium sit solum generale; num. 90. aut si ei exemptioni per l'apam derogetur cum clausula, quorum tenores, & c. num. 91
 Pensionarius tunc non tenetur ad decimam papalem, ubi pensio non excedat summam septem ducatorum, 9. 97. Nisi plures pensiones, quis obtineret, quæ simul iunctæ eam summam excederent, nu. 98. id vero procedit, licet talis pensio fuerit assignata in beneficium; num. 99
 Perceptio, & possessio decimarum probari potest per testes singulares, 5. 79
 Personales decimæ etiam nunc debentur, 3. 10. idem & multo magis de realibus, & mixtis; num. 11. & 5. 92
 Personales decimæ quæ sint, 3. 7

Per.

INDEX RERVM.

- Personales decimæ regulariter debentur deducis prius expensis, 6. 32. non modo utilibus, & necessariis, sed etiam voluntariis, nu. 33**
- Personales decimæ regulariter debentur solum in fine anni, 6. 11. Tutius tamen est statim eas soluere, num. 12. Recusari autem non possunt, si intra annum soluantur, nu. 13**
- Personalis decimæ de illicitè acquisitis soluitur, ubi dominium transfertur, nec competis soluenti restituitio, 4. 42. secus, si vel dominium non transferatur, vel, si transfertur, datur repetitio, num. 45**
- Petitorio agens ad decimas præscriptas, & separatas, poterit agere rei vendicatione 8. 33. secus, ubi decimæ non est segregata, num. 43**
- Pignori non possunt decimæ a laicis ipsis quoque Ecclesiis, nisi ad illas eæ decimæ pertinerent, 5. 70**
- Pisces stagnorum, & belluæ garenarum, an & quando decimantur a Summo Pontifice, 9. 49**
- Pitantiæ Monachorum non subiacent decimæ papalis, 9. 41**
- Pitantiæ quid sint, 9. 42**
- Plura beneficia obtinens in pluribus ciuitatibus, & diocesis, de omnibus soluet decimam papalem, 9. 25**
- Pœne, & incommoda, quibus afficiuntur non soluentes decimas spirituales, remissiuè 8. 63**
- Portio exemptorum a solutione decimæ papalis an, & quomodo accrescat reliquo clero ad eius præiudicium, ubi Camera cum illo conuenit de certa summa, 9. 130. & seqq.**
- Portio, quæ datur domino non ratione locationis, sed census, aduocationis, vel similitum, decimatur ad præiudicium domini, 6. 41. Idem de ea, quæ a colono alicui gratis datur; ad præiudicium enim accipientis decimatur, n. 42**
- Possessio an in noualibus admittatur, 4. 88**
- Possessio probari potest per testes singulares, 5. num. 80**
- Possidens noualia per tempus immemorabile illa præscribit, 4. 85 immo, si per 40. annos cum titulo colorato; num. seqq.**
- Possidens, seu possidere uolens ius decimandi, causam agere potest coram iudice laico, 8. 8. idem in possessorio cuiuslibet causæ spiritualis, iuxta communioem, 8. 9. Contrarium in utroque uerius; nu. 10.**
- Præcepta iudicialia, & ceremonialia ueteris legis non obligant nunc, 1. 13**
- Præcepta iudicialia ueteris legis an nunc seruari possint, 1. 15. Et quæ sint, num. 16**
- Præcepta moralia legis Euangelicæ omnia sunt iuris naturalis præter præcepta de fide, & sacramentis, 1. 22. idem in præceptis decalogi, num. 23**
- Præcepta moralia uetera obligant etiam tempore nouæ legis, 1. 8**
- Præceptum decimarum an sit morale, 1. 7. & 14**
- Præceptum decimarum inter Ecclesiæ præcepta computatur, 1. 37**
- Præceptum decimarum num in primo Decalogi præcepto contineatur, 1. 18**
- Præceptum decimarum spiritualium non potest tolli a Christiana Rep. & ibidem de ratione 5. 54**
- Præceptum decimarum spiritualium quoad substantiam, hoc est, quoad congruam sustentationem ministrorum est de iure diuino, quoad modum uero est de iure humano, 1. 36**
- Præceptum diuinum consuetudine tolli aut minus non potest, 1. 24**
- Prædiales, seu reales decimæ quæ sint, 2. 6**
- Prædium ad culturam nouam redactum siue nihil antea perciperetur siue aliud, quomodo fit decimandum, 4. 23. & 51**
- Prælati, & clerici exules de suis prouentibus Ecclesiasticis decimas papales persoluere debent, 9. 26**
- Prælati inferiores decimas super beneficijs imponere non possunt, 9. 9**
- Prælati tenentur ad decimas prædiales, & personales, 5. 9**
- Præscribens decimas in una parte fundi, percipit quoque noualia in alia parte eiusdem fundi, 4. 84**
- Præscribens decimas in uno loco, si fiant ibi noualia, non habebit decimas noualium, 4. 79. idem in præscribente decimas ex consuetudine n. 83**
- Præscribens decimas in uno territorio, habebit quoque noualia improprie sumpta, 4. 89**
- Præscribere possunt laici exemptionem a solutione decimarum etiam in totum, ubi tamen possit parochus commodè sustentari, 5. 105**
- Præscriptio decimæ unius rei non extenditur ad aliam rem, etiam eiusdem fundi, 5. 109. Neque de decimis antiquis ad noualia, nu. 110. neque de persona ad personam; nu. 111**
- Præscriptio centenaria cur non requiratur in taxa decimæ papali, cum alioqui ea necessaria sit contra Romanam Ecclesiam, 9. 156**
- Præscriptio, consuetudo, & compositio in soluentibus**

INDEX RERVM.

- di decimis spiritualibus seruanda est* ; 7.6
Prescriptio immemorabilis vim habet privilegij ; 5.116. *Secus tamen ubi adest incapacitas in possidente* ; nu. 117
Prescriptio immunitatis ; & *iuris decimandi quoad capaces requirit spatium 40. annorum cum titulo* ; vel *tempus immemorabile etiam sine titulo* ; 5.112
Prescriptio legitima in rebus Ecclesiasticis est quadragenaria ; 9.154
Prescriptio non est sine possessione ; 4.80
Prescriptio odiosa est ; & *restringenda* ; 4.81
Presumptio unica pluribus ; & *vehementioribus elicitur presumptionibus* ; 1.31
Præterite decime ; & *non petite debentur clericis* ; easque *exigere possunt* ; 6.17
Primitiæ ; & *oblaciones in quo differant a decimis* ; 2.9. & *quid sint* ; nu. 10
Princeps non potest aliquid statuere contra ius naturale in damnum presertim alterius ; 5.51
Princeps secularis aut Papa non possunt tollere ius diuinum ; 5.48. *possunt tamen interpretari* ; nu. 49. *non vero limitare maxime in spiritualibus* ; num. 50
Princeps secularis cui Papa concessit decimas beneficiorum sui domini licite potest componere cum beneficiatis super solutione decime ; 9.143
Præiudicium beneficium non potest Collector non soluente decimam ; 9.250
Præiudicium præsupponit habitum ; 9.18
Privilegia decimarum maxime noualium ; ubi incipiunt nimis grauari Rectores ; quomodo moderanda sint per locorum ordinarios ; 4.74
Privilegiari potest laicus per Papam ne decimam soluat ; 5.46
Privilegiatus ne soluat decimam papalem ; si soluat sponte ; aut sine ulla protestatione an sibi præiudicet ; 9.108
Privilegiatus ; ut non soluat decimam papalem ; si a Collectore cogatur soluere ; & soluat cum protestatione ; quod non intendit præiudicare suo privilegio ; talis protestatio eum iuuat ; 9.105. *idem in privilegiato* ; ne soluat charitativum subsidium ; 106. *idem ubi nulla protestatio accessit* ; sed per vim extorta fuit solutio ; num. 107
Privilegia renuntiare ; an quis censeatur per unicum actum contrarium privilegio ; 9.109
Privilegium concessum clericis percipiendi decimas alienæ Parochiæ comprehendit etiam noualia ; 4.67. *Secus si concessum fuit laicis* ; licet decime in feudum fuerint datae ; num. 66
Privilegium concessum de non soluendis decimis non extenditur ad eas ; in quarum possessione est is cui de iure competunt decime ; 5.55. *Secus si possessio sit apud eos* ; quibus de iure speciali competunt ; nu. 56
Privilegium exemptionis noualium quomodo perpetuum dicatur ; 4.62
Privilegium non soluendi decimas ad noualia non extenditur ; 4.67. *secus ubi privilegium solum concessum fuit de non soluendis decimis de laboribus proprijs* ; nu. 68
Privilegium non soluendi decimas noualium intelligitur de ijs noualibus in quibus alter non habet tempore datæ immunitatis quasi possessionem iuris percipiendi decimas ; seu quæ eo tempore iam proscissa fuerant ; 4.69
Privilegium percipiendi decimas noualium aliquibus concessum pro ea parte ; qua veteres possidebant ; non extenditur ad aliam ; quam illam partem ; 4.70. *probarent autem se possedisse aliquam partem tempore privilegij* ; si eâ per tempus immemorabile se possedisse ; & nunc ostenderent possidere ; num. 71
Privilegium percipiendi decimas noualium pro parte ; qua veteres possidebant ; non extenditur ultra dimidiam ; 4.72. *Secus tamen in Monachis Cisterciensibus* ; & *Carthusiensibus* ; n. 73
Privilegium percipiendi decimas obtinens tenetur congruam portionem ex ijs assignare Ecclesiæ parochiali ; 5.84
Procedi potest ex officio contra non soluentes decimas spirituales ; 8.76
Procuratorum decimas an ; & *quando Papæ sit exhibenda* ; 9.59
Procuratorum materia remissive ; 9.60
Procurator fisci viuitur iurisdictione ; & *officio iudicis* ; 9.182
Procurator siue generalis ad negotia ; siue specialiter ad aliquem actum ; seu effectum potest alium substituere ; 9.210
Proventus ; vide verb. *Reditus* ; & *Fructus* .
- Q
- Quarta Episcopalis* ; vel potius decima papalis subrogata est loco decimæ ; quam olim soluebant Leuitæ Sacerdotibus ; 3.2
Quota decime cur diminui possit per consuetudinem ; 5.89
Quotidianæ distributiones nomine beneficij non veniunt ; 9.82. *Neque nomine fructuum illius*

INDEX RERVM.

- illius: aut in eius valore computantur, nu. 83
- Quotidianae distributiones res quaedam distinctae sunt ut plurimum a mensa grossa, 9. 71.
- Aliquando tamen de ipsa mensa grossa solvuntur distributione, num. 73
- Quotidianae distributiones subiectae decimae papali, ubi ea unposita est super omnibus beneficiis, & quibuscumque prouentibus Ecclesiasticis, 9. 77. idem, ubi imponeretur super redditibus, & obventionibus Ecclesiasticis, num. 79.
- Secus ubi dumtaxat imponeretur super beneficiis, vel eorum fructibus, nu. 81
- Quotidianarum distributionum nomine quid veniat, 9. 85
- R**
- R**eales decimae praediali Ecclesiae, personales parochiales debentur, 7. 17
- Rector agens ad decimas possessorio adipiscenda recuperanda, vel retinenda, quomodo concludet, 8. 27. & tribus seqq.
- Rektor beneficii, qui integram decimam papalem soluit, potest vii retentione erga pensionarium, 9. 96
- Rektor parochialis, qui necesse habet conducere plures Capellanos, an de eorum salario, & victu soluat decimam papalem, 9. 52
- Rektor poterit agere interdicto, vii possidetis, quamuis etiam semel non perceperit omnes decimas, sed aliquas tantum, 8. 31. item non modo contra recusantes solvere, sed etiam contra alios Curatos, ac Curatos, ac Religiosos, & ceteros quoscumque eum turbantes in tali possessione, num. 32
- Rectore agente contra subditos ad decimas, incipi potest a precepto, 8. 56
- Rectores Ecclesiarum, alijue clerici non tenentur decimas solvere alijs, qui Superiores non sint, de decimis, quas ipsi percipiunt, 5. 8
- Redecima quid sit, & an debeatur, saltem stante consuetudine, 5. 2. & 6. 43
- † Redecima est contra ius, & hoc non quia sit contra verba legis, sed quod sit contra sententiam legis, 10. 2. 3
- † Redecima potest a libris, acquiri praescriptione immemorabili, vel quadragenaria cum titulo, num. 4
- † Est contra ius solvere secundam decimam de pensione habita propter locationem praedij cuius fructus a nea suorant decimati, num. 5
- Item est contra ius solvere secundam decimam Ecclesiae verbi gratia Sacramentali, si decima prius erat soluta praediali, nu. 6
- † Decima soluenda est Ecclesiae, quam consuetudo determinauit, nu. 7
- De soluenda decima adest preceptum affirmatiuum, quod continet in se negatiuum, quod ultra decimam non possit aliud exigi, nu. 8
- † Mutatio seminis in praedio, ex cuius fructus redecima solvebatur non alterat substantiam, neq. obligationem soluendi redecimam, num. 9
- Reditus Ecclesiastici non excedentes summam septem florenorum auri annuam, decimae papali non subsunt, 9. 39. secus, si plura quis habeat beneficia, quae singula aetiam summam non attingant, collecta autem excedant, num. 40
- Reditus hospitalium militarium ordinum, aut aliorum Religiosorum an subiaceant decimae papali, 9. 36
- Reditus leprosariorum domorum Dei, & hospitalium pauperum non subiacent decimae papali, 9. 31. quia vero de redditibus, qui reperuntur ultra usus pauperum, & infirmorum num. 32
- Redituum Ecclesiae exiguitati quomodo succurratur per unionem beneficiorum, & assignationem oblationum, seu decimarum, 8. 80
- Reges, & Principes tenentur ad solutionem decimarum, tam praedialium, quam personalium, 5. 26. eas tamen forte non tenentur solvere nisi Episcopum, num. 27
- Rebels Ecclesiae, ut exijs emanant perpetui redditus, non subiacent decimae papali, 9. 43. secus in alijs Legatis relictis Praelatis ratione Ecclesiarum, vel officiorum, nu. 44
- Religiosi Cistercienses. Vide verb. Hospitalarij.
- Religiosi etiam exempti decimas antiquas habentes ex donatione laicorum aut earum partem in aliquibus Ecclesijs, non possunt pro ead. portione, vel simili sine alia causa nouales superuenientes exigere, 4. 25
- Religiosi omnes decimas de nutrimentis animalium soluunt, hoc est, de animalibus, quae ipsi nutriunt, item de hortis suis, 5. 14
- Religiosi omnes decimas soluunt de animalibus, quae alijs tradunt nutrimenta, 5. 15. item de hortis, quos alius tradunt coledos, nu. 16. Aut si eorum olera veaderent, nu. 17
- Religiosi omnes regulariter tenentur de praedij adquisitis, & acquirendis integras decimas solvere Ecclesijs, quibus etiam decimales, 5. 18
- Religiosi omnes sunt exempti a solutione decimarum de noualibus, quae propriis manib. seu sumptibus excolunt, 4. 56. idem in Templarijs,

INDEX RERVM.

- et Hospitalarij, num. 57. secus, si ab exem-
 ptis bis ea noualia tradantur alijs excolenda,
 num. 58
 Religiosi non soluentes decimas Ecclesijs debitas,
 aut probibentes eas solui, et alia huiusmodi
 facientes quibus pœnis afficiantur, 5.19
 Remissio decimarum Episcopaliū valet, et est
 largè interpretanda; extenditurq; ad prædia
 acquirenda, 5.132. dummodo fiat iuxta ca-
 nonicas sanctiones, num. 133
 Remittens debitas sibi decimas, nouales quoque
 remississe videtur, 4.76. dummodo remissio
 fiat legitime, et secundum canonicas sanctio-
 nes, et iuxta de causa, num. 77. et 78
 Remittere potest Ecclesia parochialis decimas sibi
 de iure communi debitas cum assensu Sum-
 mi Pontificis, 5.135. An vero possit cum solo
 assensu Episcopis num. 136
 Retineri non potest decima clericis ob malos eo-
 rum mores, 7.32. Vel etiam, quia eius fructus
 in malos usus conuertant, nu. 33. Quid vero
 si sacerdos non deseruiat Ecclesie, vel notorius
 peccator sit; num. 34
 Retineri non potest decima clericis, quia diuites
 ij sint, neq; ea indigeant, 7.38. Ratio affertur,
 num. seqq.
 Retineri potest decima Rectori pro impensis
 factis in Ecclesia Parochiali edificanda, sive
 faciendis in eius ampliatione, 7.41
 Retineri possunt a laicis decime sacerdotibus,
 cum sibi ab illis denegantur sacramenta, 7.
 35. id tamen non faciens laici propria aucto-
 ritate, num. 36
 † Romana Casalis Turris Vergate 29. Iun.
 1606. coram Coccino Decano, 5.126
 S
 Abinen. Decimarum, 9. et 19. Martij 1598
 coram Gypso 4.64
 † Sabinen. Decimarum 1. Iul. 1609. coram
 Coccino Decano, 5.45
 Sacramenta an denegari possint subditis non sol-
 uentibus decimas, 7.37
 Sacramenta percipiens in pluribus Ecclesijs per
 annum, ad ratam temporis ijs decimas soluet,
 7.19
 Sacrilegium an committant retinentes decimas
 spirituales, 8.68
 Sacrilegus an sit excommunicatus, 8.67. et seq.
 † Segobien. decimarum 10. Octobris 1583. coram
 Aldobrandino 5.104
 † Seguntina decimarum 30. Octobris 1600. co-
 ram Seraphino, 5.54
 Semel decimatum non debet amplius decimari,
 et semelexactū non debet amplius exigi, 9.95
 Semina non deducuntur ex decimis prædia-
 libus, 6.30
 Sepultura Ecclesiastica priuatur non soluens de-
 cimas, quæ tenetur soluere, 8.74
 Sepultura Ecclesiastica priuatur notorie dece-
 dens in peccato mortali, 8.75
 Solemnitates iuris non necessario adhibentur, ubi
 quæstio sit inter Ecclesiam, cui de iure commu-
 ni debentur decime, et laicum, qui debet solu-
 ere, 8.42
 Soluentes pro decima papali minus debito excom-
 municari possunt specialiter, exceptis Episco-
 pis, Abbatibus et alijs non suspectis, 9.241
 Solutio decime papalis fieri debet in moneta cur-
 renti in locis redituum. de quibus solvenda
 est decima, 9.148. Neq; cogetur quis eam can-
 bire, seu permutare, nu. 149. quid autem, si
 due monete pariter currant in eo loco, altera-
 ue magis, aut si post tempus impositionis, taxa-
 tionis, aut priuilegij mutetur; num. 150
 Solutio decime papalis fieri debet in pecunia nu-
 merata, 9.147
 Solutio decime papalis regulariter fieri debet ad
 ratam beneficiorum, 6.146
 Solutio decime prædialis fit statim post fructus
 collectos, 6.8
 Solutio decime prædialis, ubi non fiat statim, vel
 saltem iuxta consuetudinem præmonitus non
 fit Curatus, res peribit debitori, 6.10
 Solutio decime spiritualis quomodo inter colou-
 num, et dominum diuidenda fit, 6.40
 Solutio veri ualidis beneficiorum, cum plures de-
 cime papales imponuntur, quomodo fiat, 9.
 145
 Species decimarum quamplurimæ, remissive, 3.4
 Spirituale quibus modis quid dicatur, 5.58
 Spirituales in laicum compromitti non possunt,
 8.22. Possunt tamen in laicum simul, et cle-
 ricum, num. 23
 Stagnorum, et piscarium decime papalis quan-
 do, et quomodo soluantur, 9.50
 Statuere an, et quomodo possint laici de decimis,
 8.16
 Stylus curie Romane attendendus est, 9.183
 Subcollector prius deputatur quando censatur
 reuocatus, etiam non facta de eo mentione,
 per posteriorem deputationem, 9.216
 Subcollectoris facultas probatur per literas Col-
 lectoris cum eius sigillo sine manu Notarij,
 aut subscriptione testium, 9.233
 Subcol.

INDEX RERVM.

Subcollectoris facultas probari potest per testes, 9.229. Contrarium tenent alij, 230
 Subdelegationes probantur per sola sigilla delegatorum, 9.234
 Subditi tenentur iure naturali, & diuino congruè sustentare pastorem animarum suarum indigentem, 1.34
 Subrogatum sapit naturalem eius, in cuius locum subrogatur, 9.75
 Succedens in ius alterius debet vti iure illius, 8.50
 Succesor in beneficio, an vero precessor, eiusque hæredes teneantur ad decimam Papalem, 9.138
 Summaria causa est, vbi res non patitur dilationem, vt in alimentis, 9.279
 Summarie proceditur in exactionibus functionum fiscalium, tributorum, & collectorum, 9.175
 Superiori census solui debet ante omnia, 9.175
 Sylue an, & quomodo subiaceant decimæ Papali, 9.47. & seq.

T

Taurinon. decimarum 12. Ian. 1607. coram Marcomontio 5.45
 Taxa attendi non debet in solutione decimæ papalis, vbi Papa eam imponit, & expressè colligi vult non attendit vlla taxa, 9.151. secus vbi simpliciter imponatur super beneficijs, eorumue fructibus; num. 152
 Taxa consueta dicitur, quæ est legitime prescripta per quadraginta annos, 9.153. & ratio; num. seqq.
 Taxa, quæ non sit obseruata per quadraginta annos, neque beneficiati, neq; Camera Apostolica in exactione decimæ tenetur stare, 9.157
 Taxari possunt a Collectore decimarum beneficii non taxata absque speciali mandato, 9.171
 Taxatio an præcedere debeat iuramentum, vel contra, 9.179
 Taxatio faciendæ est in exactione decimæ papalis, vbi non sit facta, 9.167. & quomodo eafiat; nu. 168. & seqq.
 Templarij non tenentur soluere decimas prædiorum suorum, quæ proprijs manibus, seu sumptibus excolunt, 5.10. Idem in noualibus, 4.57. secus, si ea noualia tradant alij excolenda nu. 58. Item secus de prædijs conductis, 5.11
 Tenor litterarum Collectoris amissarum probari potest per testes, 9.227. Idem in delegato, licet aliqui contra; nu. 228

Testes, atq; instrumenta regulariter parem vim habent in probatione, 9.221
 Testes deponentes de immemorabili prescriptione, & possessione debent esse memores de quadraginta annis, 5.77
 Testes singulares admittuntur ad probandam perceptionem, & possessionem decimarum, 5.79
 Titulus ante Concilium Lateranense probatur ex possessione immemorabili decimarum cum fama huiusmodi tituli, & concessionis; neque aliqua inuestitura requiritur, 5.74
 Titulus non requiritur in prescriptione immemorabili immunitatis decimarum, aut etiam iuris decimandi quoad eius iuris capaces; secus in prescriptione quadragenaria, 5.112
 † Toletana decimarum 17. Iun. 1611. coram Coccino, 5.10
 † Toletana decimarum de Rayniel 10. Maij 1613. coram Caualerio, 5.54
 † Toletana pensionis 20. Octob. 1581. coram Cantuccio, 7.46
 † Toletana decimarum de Capilla 8. Feb. 1588 coram Orano, 5.118
 Transactio de decimis futuris non soluendis fieri potest cum assensu Superioris, si pro decimis Ecclesia compensetur in alijs, 5.129. etiam dando aliquid temporale prædium; num. 130
 Transactio, & compositio super decimis præteritis fieri potest sine consensu Superioris, 5.128
 Transumptum litterarum Collectoris probat eius facultatem, vbi nulla lite pendente transumptatum fuit seruata forma cap. fin. de fid. instr. 9.224. Aut etiam sumptum suis ex registris Bullarum Pape, nu. 225. secus si simplex transumptum sit, seu exemplum; nu. 227
 Tributis non exiguntur a filijs, sed ab alienis; 9.117
 Tributum, & census solui non debent ante decimam spiritualem; vel, si soluantur, computari debet in solutione decimæ, 6.37
 † Triplex esse priuilegium, 5.38
 † Tuden. decimarum 19. Nouembris 1591. coram Card. Pamphil. 5.104

INDEX RERVM.

V

- † **V** Alentina decimarum de Cotalua 10.
Decemb. 1601. coram Liita, 5. 46
- † **V** Alentina decimarum 28. Nouemb.
1603. coram Card. Lancilotto, 5. 54
- Vasa sacra, & huiusmodi ornamenta diuino
cultui deputata capi non possunt in exactione
decimæ papalis, 9. 256. idem forte in ijs, quæ
sunt promiscuo vsui deputata; num. 257.
- Vasa sacra, & huiusmodi ornamenta non pos-
sunt per collectorem decimarum papalium
accipi pignoris loco etiam a sponto dantibus, 9.
259.
- Venationum, & aucupiorum decimæ an sint
reales, personales, vel mixtæ, 3. 8. & quid de
fectibus animalium, num. seq.
- Verba sumenda sunt in potiori significatione, 1.
30
- † **V**erospicio in Conchen. 5. decimarum de Belmon-
te, 20. Iun. 1616. 5. 109
- Vicariorum, & Coadiutorum materia, remissi-
uè, 9. 54
- Visitor potest cogere subditos ad soluendas de-
cimæ suo Rectori, 8. 77. Nisi aliquam cau-
sam rationabilem allegarent; nu. 79
- Visitori incumbit correctio excessum, & spiri-

tualis sollicitudo erga clerum, & populum, 8.
78

† **V**lixbonen. decimarum Piscum 23. Ian. 1568
coram Oradino 4. 15

Vnicus actus, post quem transacti sint quadra-
ginta anni, facit taxam consuetam, 9. 160.
& seqq.

Vnicus actus successiuus consuetudinem inducis
9. 166

Vnicus actus sufficit, ut quis in sua possessione
manuteneatur, 9. 163

Vocandi sunt ad taxationem fructuum occasio-
ne decimæ papalis per collectorem faciendam,
omnes, quorum interest, 9. 170

Vota gentillum circa decimas, eorum decimæ, re-
missiud, 1. 2

Vsuræ an peti possint ob retentionem, seu omis-
sam per multum temporis solutionem deci-
marum, 6. 24

Vsurarum, ac rerum per vsuram acquisitarum
de ciria personalis non soluitur, 4. 44. & 47.
quid de prediali, num. 39. & seq.

X

Xenia Prælati liberaliter facta, & dona-
ta non subiacent decimæ papali, 9. 45

Xenia quid sint, & unde dicantur, 9. 46

Finis Indicis rerum singularium ad Tractatum de Decimis.

IN-

INDEX RERVM
SINGVLARIVM,
QVAE IN TRACTATV
DE OPTIONE CANONICA
CONTINENTVR.

Prior nota singula capita, posterior capitum
numeros indicat.

A
Absentes ab Ecclesia optare possunt. cap. 4. num. 31
Absentes causa studiorum de licentia Praelati, vel Papae, percipiunt fructus praebendarum, 4. 33. & 48
Absentes in seruitijs Papae, vel Ecclesiae cur optare possent, etiam stante consuetudine, vel statuto, quod soli praesentes optare possint, 4. 45
Absentes in seruitio Episcopi sui optare possunt, 4. 46. Quid in absentibus causa studij de licentia Papae, vel Episcopi, num. 47
Absentes in seruitio Papae, vel Ecclesiae optare possunt, licet consuetudo, vel statutum disponat, quod soli praesentes optent, 4. 32. hi enim habentur pro praesentibus; num. 33
Absentes in sta de causa in integrum restituntur, 6. 44
Actus agentium non operantur ultra eorum intentionem, 3. 125
Actus clericorum Ecclesiae Collegatae quidam Collegiales sunt, 4. 73. & qui; nu. 74. quidam non Collegiales; nu. 75. & qui sint; num. 76
Actus consuetudinis debent esse interpolati, & conformes, 2. 37

Actus quos requirantur ad consuetudinem inducendam iudicis arbitrio relinquitur, 2. 35.
Quid autem hac in re potissimum attendere debeat, iudex; num. 36
Aedes, seu domus canonicales per se non conferuntur, 3. 11
Agnitio honorum possessionis facta per sequentem in gradu intra tempus primi, operatur effectum suum, ubi prior non cognoscat, 5. 4
Alternatiua mensium, eiusque effectus remissiuè 3. 61
Alternatiua locum non habet, cum Episcopus non Cardinalis abest propter Ecclesiae suae utilitatem, 3. 79
Alternatiua requirit residentiam Episcopi, nec sufficit facta etiam in iure privilegiata, 3. 79
Alternatiua acceptata non renuntiat Episcopus obtinendo indultum, 3. 94
Animus inducendi consuetudinem quomodo colligatur, remissiuè, 2. 26
Antiquior canonicus, qui postea mutauit praebendam per impetrationem & collationem in eadem Ecclesia, posterior est in opta do ei, qui medio tempore receptus fuit, 5. 12. ubi habet multa similia.
Antiquior Canonicus si differat optare intra debitum tempus vacan em praebendam, quomodo eam possit optare iunior, 5. 3
Antiquior num sit qui per cameram possessionem cepit, vs, qui eam postea ceperunt per se ipsos, vel procuratorem, 5. 12. & 13

INDEX RERVM.

Antiquior quis sit prior in data, si negligens non fu it, an prius receptus, 4. 43
 Antiquiore Canonico non optante vacantem prebendam, optat sequens, & sic deinceps, 5. 14
 Antiquiore optante vacantem prebendam sequens optare potest prebendam ab eo dimissam, & sic ceteri gradatim, 5. 15
 Antiquiores Canonici prius optant, 4. 15. antiquiores inquam non aetate, sed receptione; num. 16.
 Declaratur; num. seqq.
 Antiquiores Canonici regulariter prius optare debent, quam iuniores, 5. 2.
 Antiquiores aetate, vel maiores ordine poterunt ex consuetudine speciali preferri in optando, 4. 18. vel etiam Doctores, aut alie persone insignes, num. seqq.
 Apprehensa possessio prebende, non censetur apprehensa possessio domus optata; neque apprehensio vno fundo censetur apprehensus alter, 5. 39
 Apprehensio possessionis an sit necessaria in optatione prebende, aut domus 5. 37. & 36
 Apprehensio possessionis post collationem beneficii cur necessaria sit, & ad quid proficit, 5. 35
 Arbitri, & arbitratores an possit restituere, vel saltem pronuntiare restituendum remissive, 6. 54
 Argumentum a Rubrica est optimum iure, 2. 4
 Argumentum a maiori ad minus qualiter admittatur in dispensatione, 4. 98
 Argumentum ab vno connexorum ad aliud, vel a destructione consequentis vti procedat, 4. 107
 Ascensus ad maiorem dignitatem permittitur, non autem descensus ad minorem, 3. 141.
 Quod explicatur, 3. 150

B

Beneficia alternatiua, vbi ei locus sit non sunt reseruata, non obstante prima parte Reg. 3. 84
 Beneficia collationis Cardinalium, Episcoporum etiam non residentium reseruata non sunt, siue spectantes ratione Episcopatus, siue titulorum, 3. 80. & 86
 Beneficia collationis Legatorum Cardinalium vacantia in mense Apostolico an sint reseruata, 3. 88
 Beneficia collationis simultanea Capituli, & Card. Episcopi vacantia in mense A post. non

sunt reseruata, 3. 88. immo & quaeuis alioqui reseruata, de quibus in indulto; num. 89
 Beneficia Curialium decedentium in itinere, dum sequuntur recedentem curiam, vacare dicuntur in Curia, 3. 27. Item decedentium in loco, vnde recessit Curia, quam sequit propter morbum non poterunt; nu. 28
 Beneficia Curialium, qui etiam Sede Vacante ad locum per duas dietas Romanae Curiae proximum, vbi domicilium non habent, quauis de causa secedant, ibique moriantur, vacare dicuntur in Curia, 3. 23
 Beneficia deuoluta per deuolutionem non vacant denuo, 3. 107
 Beneficia deuoluta quomodo dicantur conferri per Papam iure ordinario, vbi etiam infertur ad beneficia degentium, ac decedentium in Curia, qui Curiales non erant, neque ibi occasione Curiae morabantur, 3. 107
 Beneficia iuris patronatus laicorum possunt expressè reseruari, 3. 119
 Beneficia iuris patronatus optari non possunt, 3. 112
 Beneficia officialium, & S. R. E. Cardinalium potius dicuntur simpliciter reseruata, quam vacantia in Curia, 3. 53. idem in vacantibus per ademptionem alterius incompatibilis, num. 54
 Beneficia omnia an requirant personalem residentiam, 6. 71
 Beneficia omnium familiarium Papa, necnon & familiarium S. R. E. Cardinalium sunt reseruata, 3. 58
 Beneficia quaelibet S. R. E. Cardinalium, & quorumcunque officialium extra Curiam etiam decedentium vacare dicuntur in Curia, 3. 31.
 De Protonotarijs; nu. 32. De Collectoribus, & Subcollectoribus; num. 33. idque procedit, quamuis officiales postea esse deserint, nu. 34
 Beneficia reseruata optari possunt ex speciali consuetudine super hoc indulta, 3. 105
 Beneficia reseruata per alternatiuam optari non possunt, 3. 78
 Beneficia spectantia ad collationem Cardinalium, & Concordatorum non sunt reseruata mensiam reseruatiōe, 3. 80
 Beneficia vacantia extra Curiam quouis modo reseruata an optari possint, si Episcopus, aut alius habeat in ea Ecclesia Indultum reseruatorum, 3. 82
 Beneficia vacantia in Curia, si non conferantur intra mensē a Papa, possunt conferri per

INDEX RERVM.

per ordinarium collatorem, 3. 71. secus in deuoluitis ad Papam, num. 72. aut alias referuatis; num. 73

Beneficia vacantia in mensibus Apostolicis sunt referuata, & qui menses illi sint, 3. 60

Beneficiatus non potest suum beneficium diminueri, aut damno afficere, 4. 6

Beneficiatus habens Ecclesiam Parochialem suo beneficio annexam non dicitur simpliciter habere curam animarum, 4. 9

Beneficii collationem excommunicato factam, mero iure tenere, satis probabile est, 4. 16

Beneficium conferri alicui potest nomine absentis, 4. 61

Beneficium impetrari potest sine mandato; 4. 62

Beneficium in Collegiata obtinere quis non potest, nisi post sit intra annum ordinem requisitum suscipere, 4. 105

Beneficium iuris patronatus laicorum potest specialiter, & expresse referuari, 3. 119

Beneficium iuris patronatus optari potest accedente consensu patroni, 3. 121. Vel, si specialis consuetudo super hoc inducta sit, ut id quoque optetur; num. 122

Beneficium non collatum ab Episcopo Card. intra sex menses deuoluitur ad Archiep. etiam non Card. 3. 90

Beneficium semel affectum semper manet affectum, 3. 35. Et semel liberum semper manet liberum, 3. 107

Beneficium sufficiens quomodo sit incompatible cum alio, 6. 73

Beneficium vacare in curia, & esse referuatum an idem sit, 3. 17

Beneficium vacat in Curia, vel potius referuatum per ademptionem secundi incompatibilis, 3. 38. & 59

C

Caeci non possunt offerre panes domino, seu esse Sacerdotes, 4. 129

Cecis miserandum, & subueniendum, 4. 118

Cecus capax est dignitatis Ecclesiasticae, ad quam ius aliquod habebat ante cecitatem; 4. 121

Cecus factus, postquam beneficium obtinuit poterit optare, 4. 117. & seq.

Cecus in Papam eligi non potest, electus tamen in sede manabit; 4. 122

Cecus repellitur a beneficio, 4. 110. item ab optione; num. 111

Canonica, & prebenda quid sit, 7. 6. & seqq.

Canonica ius quoddam spirituale est, 7. 7

Canonica non debet esse sine prebenda, ubi adit prebende in Ecclesia, 7. 3

Canonica tribuit ius ad prebendam, 7. 11. item ius actu percipiendi quotidianas distributiones, nisi aliud obstat, nu. 12

Canonica tribuit stallum in Choro, & exercitium eorum, quae ad diuinum officium spectant, 7. 8. item locum, & vocem in Capitulo, nu. 9. Nisi vel esset puer, vel non Subdiaconus; num. 10

Canonicatu collato censetur etiam collata prebenda, 7. 5

Canonicatus, & prebenda quam connexionem habeant, 7. 27

Canonicatus, seu canonica distinguitur a prebenda, 7. 1

Canonici duo assumi possunt, nulla etiam vacante prebenda, ubi non est certus numerus prebendarum, secus ubi est certus earum numerus, 7. 16

Canonici omnes presbyteri debent precedere omnes Diaconos, & omnes Diaconi omnes subdiaconos, 7. 33

Canonici prebendati, ac Dignitates debet infra annum suscipere si possunt ordinem requisitum, 5. 24. & omnino in ea etate esse constituti, ut illum intra idem tempus possint suscipere, num. 25

Canonici soli, seu beneficiati in aliqua Ecclesia collegiata regulariter optare possunt, 4. 1

Canonicus an habeat successorem, & an Vicententarius, 4. 7. & 12

Canonicus, aut alias coniunctus coniunctione spirituali non potest pro alio coniuncto impetrare, aut acceptare, 4. 68

Canonicus nuper receptus debet prius sedere in ultimo loco intra suum ordinem, 22

Canonicus qui ex consuetudine optare non potest, nisi semel, si semel optauit prebendam, super qua moueatur sibi lis, non poterit pro ea vice aliquam optionem facere, 4. 41. Poterit tamen redire ad suam prebendam iam dimissam, si succumbat, eamque dimiserit cum debita protestatione, num. 42

Canonicus, qui maior est ordine, posterior tamen receptione, quomodo debeat preferri in portione percipienda, 4. 17

Capellani Coadiutores an teneantur residere in Eccle-

INDEX RERVM.

- Ecclesia, in qua Capellaniam obtinent, 4. 157.*
- Capellani optare nequeunt portionem, neque Portionarij Capellaniam sine speciali consuetudine, vel statuto, 7. 23.*
- Capitulum, seu Collegium vniuersum restituitur ex edicto minorum, ubi agitur de seruanda consuetudine, vel statuto optandi, quia nemo optauit, alias secus, 6. 52.*
- Cap. statutum, de præb. in 6. correctum fuit, 3. 74. cuius tamen contrarium aliqui tenent; num. 76.*
- Cardinales antiquiores in eodem ordine optant, 3. 5. & car optent titulos, 7. 27.*
- Cardinales quomodo per optionem etiam in diuerso ordine seu Collegij ascendant ad locum superiorem, 7. 36.*
- Cardinalis Episcopus succedens non Card. non potest conferre beneficium, quod vacauit in mense Apost. tempore præcessoris, 3. 91. & quid in casu conuerso, 92.*
- Clauisula, nec aliter, &c. quid operetur, 5. 65.*
- Clerici, & Presbyteri simplices in aliqua Ecclesia an possint optare Canonicatus, & Canonici Dignitates, 3. 6.*
- Clerici possunt statuere contra consuetudinem, que est contra ius, 8. 41.*
- Clericus etiam non constitutus in sacris optare potest, 4. 77.*
- Coadiutor cum futura successione an possit abesse tribus mensibus in anno, aut impeditus percipere distributiones, 4. 172.*
- Coadiutor cum futura successione non potest optare, 4. 163. nec tenetur residere præciue, sed causatiue, num. 64. & sedet post receptos ad titulum coadiutoria durante, 4. 141. cum multis seqq.*
- Coadiutor quotuplex sit, 4. 139.*
- Coadiutor simplex an sit Prælati, & an beneficia possit conferre, & resignationes admittere, 4. 154.*
- Coadiutor simplex optare non potest, 4. 152. & seq. & habere debet qualitates beneficiati; num. 155. & verificare narrata; num. 156.*
- Coadiutoria cum futura successione an sit titulus sufficiens ordinationis, 4. 169. & habeat vim resignationis, num. 170. quomodo vacet; nu. 165. & an sit odiosa, num. 148.*
- Coadiutoria simplex non vacat per mortem naturalem, aut ciuilem coadiutoris, sed cessat, expirat, aut extinguitur cessante vita, aut impedimento coadiuti, 4. 153.*
- Coadiutus optare potest, ac si coadiutorem simplicem non haberet, 4. 151.*
- Coadiutus perinde optare potest, ac si coadiutorem cum futura successione non haberet, 4. 158. Alij tamen distinguunt; num. 159. quæ distinctio refellitur, num. 160.*
- Coadiutus titulum beneficij non amittit, neque coadiutor etiam cum futura successione datus eum tunc acquirit, 4. 140. 151. 152. 154. 158. & 163.*
- Collatio beneficij facta excommunicato nulla est, 4. 23.*
- Collatio, seu inuestitura non requiritur in optione, 5. 32.*
- Compilatio Decretalium nihil contrarij, aut superflui habet, 6. 68.*
- Concordata an obstant optioni, 3. 80. & coadiutorie cum futura successione, 4. 171.*
- Conditio habetur pro impleta, cum non stat per eum; qui implere debet, 4. 44.*
- Coniuncta persona sine mandato admittitur ad optandum, 4. 63. sicut etiam in beneficiabilibus; num. 64. requiritur tamen ratihabitio; num. 69.*
- Coniuncte personæ regulariter admittuntur pro coniuncta, si caueant de rato, 4. 65. & que ille sint; num. 66. & vsque ad quem gradum; num. 67.*
- Consanguinei remotiores possunt cogere proximiores, vt ante annum consanguineis a statuto præfixum retrahant, 6. 16.*
- Consuetudine, & statuto induci potest ius optandi, 2. 21.*
- Consuetudine optandi ab aliqua Ecclesia sublata per Pontificiam constitutionem, non poterit similis consuetudo ex eadem causa denovo introduci, 2. 45. poterit tamen ex noua causa; num. 46. vel accedente expresso consensu Pontificis; num. 47. vel etiam sine noua causa, ubi solum præterita consuetudo in specie sublata est; num. 48.*
- Consuetudinem optandi inducere non possunt laici, aut etiam clerici illi, qui eius iuris non sunt capaces ex se. 2. 40. vel nisi illius capaces fiant ex dispensatione Summi Pontificis; nu. 41.*
- Consuetudo a quibus personis induci possit, remisit, 2. 29.*
- Consuetudo contra ius non extenditur de casu vero ad fictum, neque de loco ad locum, neque de persona ad personam, 4. 43. Idem dicendum est in statuto, num. 35. Quod tamen per.*

INDEX RERVM.

- perpetuum non est, remissive, num. 36. precipue vero ubi in casu omisso militat eadem omnino ratio, num. 37. vel ubi ea equiparantur a lege, num. 38
- Consuetudo contra ius quando extendatur ad casum fictum, 4. 50
- Consuetudo extenditur saltem aliquando, 3. 146
- Consuetudo illa, que contra ius est, requirit spatium qua. triginta annorum saltem de iure canonico, 2. 5
- Consuetudo magnam vim habet, 4. 82. & quando contra ius admittatur, num. 83
- Consuetudo non extenditur, 3. 140. Quod tamen explicatur, num. 146. & seq.
- Consuetudo optandi innititur equitati canonice, 2. 1. est que rationabilis, & a iure approbata, num. 2
- Consuetudo optandi iuxta nonnullorum sententiam est preter ius; ideoque secundum eos inducitur spatio decem annorum; alij aliter distinguunt, 2. 15
- Consuetudo optandi quando fit preter, & quando contra ius, quantoque tempore inducatur, distinguitur, 2. 16. & seqq.
- Consuetudo optandi inducitur spatio decem annorum ubi prebende certe sunt in numero sed non distincte quoad proprietates quoniam portiones quedam inaequales assignantur; 2. 17
- Consuetudo optandi, ut inducatur, ubi prebende sunt distincte, requirit spatium quadraginta annorum, 2. 18
- Consuetudo optandi; ubi prebende sunt distincte, est contra ius, derogat tamen iuri Ecclesie, cui collator preest, 2. 19. & seq.
- Consuetudo optandi domos cur possit induci minori spatio, quam quadraginta annorum, 2. 21. & 3. 9. cum seqq.
- Consuetudo optandi domos in Ecclesia Mediolanensi antiquissima est, 3. 12
- Consuetudo optandi requirit scientiam, & patientiam ordinarij collatoris, 2. 23. Item scientiam & consensum saltem tacitum maioris partis Capituli; nu. 24. cumque non erroneum, sed ex certa scientia, & animo inducendi consuetudinem, num. 25
- Consuetudo optandi quomodo probetur, remissive, 2. 28
- Consuetudo optandi, sicut & ceterae consuetudines, unico actu induci non potest, 2. 30. etiamsi actus sit notorius toti collegio; num. 31. Nisi
- actus successiuus; num. 31. & 38. vel iudicialiter; num. 33. Quod tamen est dubium; num. 34
- Consuetudo optandi unito actu cum quadragenaria prescriptione forte inducetur, 2. 38
- Consuetudo optandi non debet necessario esse obrepta in contradictorio iudicio, sicut & alie consuetudines, nisi ubi unico actu inducenda est, 2. 39
- Consuetudo optandi, seu statutum potest etiam locum habere in Collegio Mansionariorum, 3. 4
- Consuetudo optandi inter Canonicos inducta non extenditur ad Dignitates, seu Praelatos, ut possint optare Canonicales prebendas, 4. 2
- Consuetudo optandi, sicut quaevis alia, inducta in una Ecclesia non extenditur ad aliam Ecclesiam, licet illi subiectam, 4. 40
- Consuetudo optandi non est improbata a iure, sed immo permissa, & quodammodo approbata, 4. 51
- Consuetudo optandi locum non habet quoad Apostolicos imperantes, 8. 12. nisi de hoc specialis consuetudo inducta sit, num. 13
- Consuetudo optandi non tollitur per non usum, 8. 18. idque licet euenerit casus optionis, num. 19
- Consuetudo optandi tollitur per contrarium usum, accedente maxime contradictione, 8. 25. dummodo obseruatus sit tanto tempore, quantum requiritur ad inducendam consuetudinem, num. 26. hoc est, quadraginta annorum, ubi prebende sunt distinctae, num. 27
- Consuetudo optandi non tollitur per unicum actum contrarium, 8. 29. idem in quavis consuetudine, num. 30. Tolleret tamen, vel saltem interrumpet, ubi consuetudo non esset completa, num. 31
- Consuetudo optandi, sicut & statutum potest tolli a Papa per contrariam constitutionem, 8. 32. & seqq.
- Consuetudo optandi, sicut & statutum, potest tolli per contrarium statutum Capituli simul, & Episcopi, 8. 38
- Consuetudo preter ius est, que neque contra, neque etiam secundum ius est, 2. 10
- Consuetudo preter ius inducitur spatio decem annorum, 2. 6. idem secundum aliquos in quavis rationabili, & equa, num. 7. Si tamen agatur de preiudicio tertij priuati requiruntur xxx. anni, nu. 8. si vero de preiudicio Ecclesie,

INDEX RERVM.

eleſia, quadraginta, num. 9
Conſuetudo quomodo probetur remiſſiue; 3.
 27
Conſuetudo rationabilis contra ius requirit ad ſui introductionem ſpatium 40. annorum, 2.22
Conſuetudo rationabiles qua ſit, iudicis arbitrio relinquitur, 2.11. Quid autem arbitrari debeat iudex, explicatur, num. 12. & ſeqq.
Conſuetudo tollitur per contrarium uſum, 8.
 22
Conſuetudo tollitur tanto tempore, quantum requiritur ad eam inducendam, 8.28
Contingentia ut plurimum attendenda ſunt, 5.
 11
Copula, Et, ponitur inter diuerſa, 7.2
Corpore uitiati a ſacrorum ordinum ſuſceptione, & executione regulariter repelluntur, 4.
 89
Corpore uitiatus diſpenſatus ad ordines etiam maiores non ideo optare poterit, 4.115
Corporis uitium, aut deformitas repellens nunc hominem a ſacris ordinibus quodnam ſit, 4.
 90
Corporis uitium repellens ab ordinibus annexis beneficio in aliqua Eccleſia repellit etiam ab illo beneficio, 4.109
Curialium nomine quinam comprehendantur, 3.26

D

D *Ecceſo quaedam Rot. Rom. explicata, 4.*
 125
Deformitas iure impediens, aut non impediens ſuſceptionem ordinum, eorumue miniſterium quoniam ſit, 4.93
Deformitas quoad ordinem ſuſceptum inducit tantum irregularitatem in illo actu, qui ab eo corporis uitio impeditur, 4.91
Deportatus poteſt eligere, & optare, 4.28
Derogare in ſpecie optioni poteſt Papa, 8.7. & ſeq. in dubio tamen non cenſetur uelle ei derogare, num. 3. & ſeqq.
Derogare optioni non eſt neceſſe, ubi quis provideatur de beneficio vacante apud Sedem, ſaltem ubi motu proprio, 8.6
Derogare optioni non poteſt Legatus, ſed ſolus Papa, 8.16
Derogatio generalis ſufficit ad impediendam optionem, ubi provideatur motu proprio de pre-

benda ſpecialiter reſeruata, ſecus ubi provideatur ad petitionem parui, 8.11. & ratio diuerſitatis, num. 13
Derogatio ſaltem generalis optionis requiritur ubi Papa conferat, vel mandat conferri prebendam generaliter reſeruata, 8.7. Probabile tamen eſt, non requiri hanc generalem derogationem, num. 8. ſaltem in beneficijs vacantibus in menſibus Apoſtolicis, num. 9
Derogatio ſpecialis conſuetudinis, vel ſtatuti etiam iurati de optando non requiritur, ubi alicui provideatur de prebenda vacante in Curia, 3.15
Derogatio ſpecialis optionis requiritur, ubi provideatur ſit vigore expectatiue alicui conceſſe; 8.14. Niſi Papa mandet providei de pinguiori prebenda; vel adſit motus proprius cum clauſula, non obſtante, num. 15
Diſtinctio, amplius, ad eum quoque pertinet, cui nihil debetur, 8.10
Diſtinctio, cum, poſita inter diuerſas orationes ſtat potius demonſtratiue, quam taxatiue, 3.64
Diſtinctio, gradatim, in tex. cap. fin. de conſuet. lib. 6. quomodo proprie ſumatur, 5.14
Dignitas perſone non attenditur regulariter in optione, 4.17
Dignitas in Collegiata precedit omnes Canonicos, 4.150
Dignitate propria coruſcantes preferuntur coruſcantibus aliena, 4.142
Dignitates aliqua ſunt in Eccleſiis collegiatis, & quae ille ſint, 5.19
Dignitates omnes Pontificales; nec non maiores poſt Pontificalem in Cathedralibus, & principales in Collegiatis ſunt reſeruatae, 3.59
Diſpenſandi poteſtas fauorabilis, & extendenda, 4.99
Diſpenſare poteſt ſolus Papa ſuper irregularitate ex corporis uitio, 4.94
Diſpenſatio eſt ſtriſti iuris, 4.95. Extenditur tamen ad ea, quae neceſſario & naturaliter conſequentur, num. 100
Diſpenſatus ad ordines minores non cenſetur ad maiores, neque diſpenſatus ad ordines, cenſetur ad beneficium, 4.96.
Diſpenſatus in maiori cenſetur etiam diſpenſatus in minori, quod in eſt, 4.97
Diſpenſatus ſuper irregularitate, ut obtineat beneficium in Collegiata, poterit optare, 4.116.
 & 135
Diſpenſatus, ut non promoueat intra annum

INDEX RERVM.

num ad ordinem requisitum post annum optabit, 4.87
 Distributiones quotidianae accessorie non sunt praebeandae, sed potius Canonici, 7.50
 Diuisio beneficiorum vnitum debet fieri ab habente auctoritatem, seruata solemnitate, & ex iusta causa, sicut & vnio, 4.5
 Doctorum ordo praecipuus est, 4.19
 Dominium pecuniae soluta negotiorum gestori acquiritur creditori, ratihabitione secuta, 4.59
 Domus an, & quando sit annexa praebendae, 3.8
 Domus canonialis nihil fere habet spiritualitatis, sicut praebendae, 3.10
 Domus Canonialis optari potest ex communi Doctorum sententia, 3.7
 Domus Canonialis optata censetur, optata praebenda, & reseruata ubi reseruata fuerit praebenda, 3.8
 Domus Canonialis vacans in mense reseruato an possint optari indistincte, 3.47
 Domus, praebendaeq; Canonicales in prima constructione, seu erectione assignandae sunt ijs, qui nullas habent, seruata inter illos in antiquitatis praerogatiua, 3.157
 Domuum Canonicalium optio, vti odiosa non extenditur, 3.155. & seqq.

E

E piscopus cum consensu Capituli an possit renuntiare iuri acquisito suae Ecclesiae per consuetudinem, 8.42
 Episcopus, & Clerici inferiores Collegium constituenter possunt contra canones statuere in materia, in qua induci potest consuetudo canonice permittente, 2.58
 Episcopus extra diocesim potest sua beneficia conferre, 3.110
 Episcopus potest saltem ad vitam suam condere statutum optandi, 2.59. quod idem perpetuo durabit si accesserit consensus Capituli, num. 60
 Episcopus, seu alius inferior non potest contra canones statuere, 2.53. Quod limitatur, 2.58
 Equites cur optent commendas, 2.41. 3.5. & 7.27
 Error in primo gradu tolli debet etiam quoad sequentes gradus, 5.69
 Erubescimus sine lege loqui, 3.2
 Etymologia aut proprium verbis intellectum, 1.11. & ab ea sumptum argumentum optime in iure procedit, num. 12

Examen beneficiorum an iterandum, 7.27
 Excommunicatus equiparatur deportato, 4.27
 Excommunicatus non amittit fructus beneficij, nisi per sententiam eos expressè continentem, 4.30
 Excommunicatus non potest optare in quibusdam casibus, 4.30
 Excommunicatus potest acceptare beneficium iam sibi collatum, 4.25. & retinere obtentum, num. 30
 Excommunicatus potest ea, quae sunt facti, & per quae solum declaratur voluntas, 4.29
 Excommunicatus potest optare, 4.20. Contrarium alij, num. 21
 Excommunicatus priuatur fructibus beneficij, 4.22
 Expectans posterior in data acceptans intra mensem primi non tenetur amplius acceptare in suo mense, ubi primus debito tempore non acceptauit, 5.5
 Expressio eius, quod tacite inest, quando aliquid operetur, 5.64
 Extrauag. ex debito, quae est Ioan. 22. de elect. in commun. & Extrauag. ad regimen, quae est Benedicti XII. de praeben. in comm. expirant morte illorum Pontificum, sed renouantur per regulas cancellariae, 3.40

F

Facilis est reditus ad ius commune, 8.39
 Facultas non tollitur per non usum, 8.20
 Facultatis iura non praescribuntur, 8.21
 Faure alicuius inductum non debet in eius odium retorqueri, 3.142
 Faure suo quilibet renuntiare potest, & ei, quod in suum fauorem inductum est, 6.4. & 3.107
 Formulae instrumenti optioni diuersae pro facti specie, 5.40
 Fornicator notorius non est ab optione repellendus, 4.131
 Fructus beneficij an possint percipi ab excommunicato, 4.22. & 30
 Fructus bonorum alicuius Ecclesiae, ac beneficij desinunt esse obnoxij pensioni, quando ea desinunt esse bona, & fundi illius Ecclesiae, 7.43

INDEX RERVM.

- G
- G**eneralis derogatio. Vide derogatio generalis.
- Gradatim, dictio, in tex. cap. fin. de consuet. in 6. quomodo proprie sumatur, 5. 14
- Gradatio quandoque cessat in optione, 4. 161
- Grossi fructus a prabenda, & distributionibus distinguuntur, 5. 14
- Grossi fructus, si obtenti fuerint per Canonicum in Curia defunctum, optari eo defuncto ab alio non possunt, 3. 14
- H
- H**abilitas, & capacitas iuris optandi requiritur in ijs, qui huiusmodi consuetudinem debent inducere, 2. 40. vel quod fiant capaces ex dispensatione Summi Pontificis, 2. 41
- Habitatio non facit Monachum, aut Religiosum. sed potius professio regularis, 2. 44
- I
- I**gnorantia affectata, & supina non excusat, quin currat tempus, cum utraq; pro scientia habeatur, 6. 23
- Ignorantia iuramento quando probetur, remissive, 6. 34
- Ignorantia regulariter presumitur, 6. 33
- Ignorantia supina que sit, quaeue probabilis, iudicantis arbitrio relinquatur, 6. 24
- Impedimenta ob quae competit restitutio in integrum, remissive, 6. 25
- Impedito non currit fortasse ullum tempus, ubi impedimentum non sit affectatum, 6. 40
- Incompatibilia beneficia ipso iure sunt duo curata, due dignitates, duo personatus, aut horum alterum cum altero, 6. 69. item duo requirentia residentiam, num. 70
- Incompatibilitas beneficiorum, ac prabendarum in quibus iuribus, & Doct. habeatur, 6. 66
- Incompatibilitas quotuplex sit, 6. 67
- Indulta beneficiorum, maxime vacantium in mensibus reservatis, non ampliunt gratiam, 3. 68. & 82
- Indultum beneficiorum reservatorum non comprehendit vacantia in Curia, nisi id in specie exprimat, 3. 66
- Indultum conferendi an impediatur optionem, 3. 68. & 82. & 8. 17
- Indultum, & privilegium Apostolicum in quo differant, 2. 66
- Inhabilis ad ordines annexos aliquibus beneficiis inhabilis quoque erit ad illa beneficia, 3. 4. 08
- Inhabilitas superveniens non debet aliquem privare iure questio, 4. 119
- Intellectus cap. cui de non Sacerdotali, de prab. in 6. cap. licet, & cap. quanto, de translat. Epif. 3. 148. & duob. seqq.
- Intellectus cap. litteras, de concess. praben. 6. 64. & 7. 26
- Intellectus cap. primi, de consuet. lib. 6. 6. 63
- Intellectus cap. quia saepe, de praben. lib. 6. 61. & 7. 26
- Intellectus cap. fin. de off. Archiep. 3. 148
- Intellectus clement. fin. de prabend. 6. 60. & 7. 26
- Intellectus l. maioribus, C. quemad. civil. mun. indic. 3. 148
- Irregularis an possit optare, 4. 136. & 138
- Iudex competens in causa restitutionis in integrum aduersus omisam optionem quis sit, 6. 53
- Iunior optans unam ex duabus prabendis aequalibus, quae simul vacarunt, an excludatur ab antiquiore, 3. 132
- Iuniores optare poterunt, etiam antequam optent antiquiores, cum protestatione, 6. 17. & 67
- Iuri patronatus etiam laicorum potest expressè derogari, 3. 120
- Iuri patronatus praescribitur spatium 40. annorum contra Ecclesiam, 30. vero contra laicos, 3. 123
- Iuris nomen in definitione optionis, accipitur pro legitima facultate aliquid agendi, 1. 14
- Ius ad rem, aut in re, an, & quando per optionem tribuatur, 1. 15
- Ius in beneficio acquiritur per solam collationem ante apprehensionem possessionis, 5. 34
- Ius optandi coarctat ad commodum, & decus totius Collegij, 1. 8
- Ius optandi induci potest consuetudine, 2. 3
- Ius optandi induci potest indulto, & privilegio Apostolico, 3. 64. & seqq.
- Ius optandi induci potest statuto, 2. 49
- Ius optandi locum regulariter habet solum in Ecclesia Collegiata, 1. 16
- Ius optandi locum quoque habere potest in quouis sacro Collegio, in quo singulis prouidetur de

INDEX RERVM.

de beneficio aliquo, seu commendæ, ut in militia Sancti Iohannis Hierosolymitani, 3. 5
Ius optandi non est in omnibus Ecclesiis, 1. 19. neque ijs competit de iure communi; num. 20
Ius optandi non competit, nisi habenti beneficium et clericatum, 5. 54
Ius optandi potest dici annexum spirituali, 5. 47
Ius optandi Religiosis Collegij competit, ut Collegium constituunt, non ut singularibus personis. 1. 17. et seq.

L

Lex, et constitutio posterior contraria tollit priorem, licet de ea mentionem non faciat, 3. 75
Lex inferioris, quando præsumatur sciri, arbitrium est iudicis, 6. 25
Lex non tollitur per actus negativos, seu per non usum, 8. 23
Libero arbitrio, seu iuri facultatis, quando præscribitur, 8. 21

M

Maior, aut minor dignitas quando successiue possint obtineri, et inter ea ascensui, vel descensui, detur 3. 150
Maior dignitate sua, vel collatoris, etate, vel ordine, an, et quando in optione præferatur, 3. 17. cum duob. seqq.
Mandati fines diligenter sunt custodiendi, 3. 149
Manus appositio affectio dicitur, et inducitur quandam reservationem, et quando, 3. 55
Melius est habere, quam non habere, 5. 8
Melius est, quod est magis gratum, 3. 143
Membrum sibi abscindens ex culpa efficitur irregularis, licet nullum ordinem præstet impedimentum, aut insignis deformitas inducatur, 4. 12
Mensis ordinarius an requirat integram residentiam Episcopi eo mense, quo vacat beneficium, 3. 97
Militæ, seu militaris Religionis Equites an possint inducere consuetudinem optandi, 2. 42
Minores, et iuste impediti restituuntur lapsi tempore optandi, 6. 43
Minor, et iuste impeditus regulariter resti-

tuitur aduersus quolibet omissa, et lapsum temporum ad aliquid agendum, 6. 46
Minoribus impeditis forte non currit tempus optandi, 6. 41
Minor præbenda, quæ tam en sit magis grata, optari potest, 3. 135. Quod latius probatur; num. 142. et seqq. Contrarium alij, nu. 136. Quod confirmatur, num. 139. et 140. et 141. Alij distinguunt, nu. 137. Quæ tamen distinctio refellitur, nu. 138
Minus licet, ei, cui licet et plus, 3. 143
Minus solum intelligitur, quamuis nihil sit solum, 5. 9
Morbo comitiali laborans an possit, 4. 122. et 136
Mors, vel eius noticia quomodo probetur, remissa, 6. 36
Motus proprius habet vim derogatoria, 8. 15

N

Nauarri Doct. auctoritas, 4. 18. Notitia ficta, de qua in clem. unic. d. ceterum, de concess. præb. procedit solum in casu specialililius clem. 6. 22
Notitia vacationis beneficij quænam sufficiens sit ad effectum optionis, et quando præsumatur, 6. 38
Nouus Canonicus quando quis sit, 5. 12

O

Obseruantia est optima Indulgentiarum Apostolicorum interpretis, 4. 145
Officium Theologi, et Penitentiarij an sit annexum præbende, vel Canonicatus, 3. 130
Optans debet admitti per Capitulum, vel eum qui præest Capitulo, 5. 29. nisi tamen hæc solemnitas contraria consuetudine sublata sit, nu. 30. Immo forte non requiritur etiam tacitus consensus Capituli, sed sufficere notificare Capitulo optionem; num. 31.
Optans domum, vel præbendam videtur necessarium habere debere, quod dimittat. 5. 6. Contrarium verius est; num. 7.
Optans ex speciali consuetudine præbendam superioris ordinis, aut gradus, simul etiam optabit stallum in illo ordine, vel gradu. 7. 32. postremum tamen in eo ordine lapsum obtinebit; num. 34. aliquando etiam locum non mutabit; num. 35.

Optans

INDEX RERVM.

- Optans intra eundem ordinem ascendit saltem per accidens ad locum superiorem in Choro, 7. 30
- Optans male ex iusta ignorantia, si statim, ac sciuit, dimittit optatum, redire potest ad suum, licet alteri iam assignatum, 5. 66
- Optans præbendam, cum præbendæ sunt distinctæ realiter, vel assignantur Canonici saltem ad tempus in determinato corpore, dimittit onus pensionis, quo gravata est præbenda, quam dimittit, 7. 40
- Optans præbendam debet soluere eius dimidiam Sacristie, vel Fabricæ, 7. 28
- Optans, vel permittens optare medio pretio an committat Simoniam, 5. 52. & 53. & quomodo puniatur; num. 56. 58. & 59
- Optans, licet nolit pecuniam promissam soluere, potest retinere præbendam optatam, 5. 51
- Optans, qui ut actor se fundat in alternatiua Episcopi, quid debeat probare, 3. 95
- Optare accipitur pro desiderare, & cupere, 1. 2. Item pro eligere; num. 3. & 8. & hoc utroque modo sumptum ducetur a verbo græco opto, num. 4
- Optare non competit, aut pendet ex voce in Capitulo actiua, 4. 79
- Optare non potest clericus post annorum, si intra annum ad ordinem requisitum non promoveatur, 4. 88
- Optare potest etiam non Subdiaconus, 4. 77. & habens præbendam referuatam. 3. 45. aut Theologalem, Pœnitentialem, Doctoralem, aliamue similem. 4. 4. & multis seqq.
- Optari possent in quouis mense ubi Episcopus sit Cardinalis, 3. 81. cum aliquot seqq. quid in præbenda vacante de mense Septembris ad cuius finem a Maio absuit Episcopus; num. 96
- Optari potest speciali consuetudine præbenda vel domus a prima erectione, vel constructione; 3. 152. secus ex simplici consuetudine, vel statuto; num. seqq.
- Optari potest ubi etiam Canonicatus, residentia non requirunt, 6. 72. quando etiam locum non mutabit; num. 35
- Optio canonica unde nomen sumat, 1. 10
- Optio canonica quomodo definitur, 1. 13
- Optio de duobus dicitur, electio de pluribus, 1. 5. & alia differentie utriusque remissive; nu. 6
- Optio Ecclesiastica canonica dicitur, 1. 9. & optatio; num. seq.
- Optio facta ab eo, cui per simoniam concessum estius optandi, an, & quando valeat; 5. 67
- Optio fieri an possit absque alia dispensatione a dispensato iam ad duo beneficia quoad præbendam, vel titulum, 6. 74. & 75
- Optio fieri potest de uno ordine, seu gradu ad alium ex speciali consuetudine, vel statuto; debet tamen tunc preferri dignior ordo, & gradus minus digno; 5. 28
- Optio gradatim fit; idque pluribus modis accidit, 1. 22. cum seq.
- Optio inducta non est a iure communi, sed potius consuetudine, 2. 1
- Optio intra quod tempus fieri debet, & an illud tempus mutari possit, remissive, 1. 3
- Optio mera viginti dies fieri debet. 6. 1. etiam ubi nullus adsit executor, vel expectans; num. 2
- Optio libere fit, & voluntarie, non coacte. 1. 27
- Optio locum fortasse habere potest in beneficijs vacantibus in Curia, si intra mensem per Papam non conferantur, 3. 70. Contrarium tamen verius; num. 74. & seq.
- Optio locum habere poterit etiam in beneficijs referuatis, ubi a Papa, vel habente Indultum permittitur, 3. 69
- Optio locum habet in beneficijs deuolutis ad Papam ex negligentia inferiorum. 3. 106. & in istis, que Papa ordinario iure confert; nu. 107
- Optio locum habeat, ubi est certus numerus Canonicatum, sed non distinctio præbendarum, vel ex sunt æquales, 3. 133
- Optio locum non habet regulariter in alijs beneficijs, quam Canonicatibus; vel non iam proprie, 3. 1
- Optio locum non habet regulariter in præbendis apud Sedem, seu in Curia vacantibus, 3. 13
- Optio locum regulariter non habet in beneficijs quomodocunque siue generaliter, siue specialiter referuatis, 3. 41. Quod tamen temperant aliqui, ut solum procedat, ubi specialis referuatio fiat motu proprio, non ad instantiam partis, num. 42. Item ubi specialis referuatio fiat de beneficio certo, non autem de incerto; num. 43
- Optio locum regulariter non habet in præbendis vacantibus in Curia, licet per alium quam Papam, ex eius facultate conferantur, 3. 63 ex quo inferitur ad habentes Indultum; n. 65
- Secus in vacantibus in mensibus Apostolicis, eaque sola ratione referuatis; num. 67
- Optio locum regulariter non habet in præbendis resignatis in Curia, 3. 103. quid si in manibus Legati, num. 104. & quid in illis, in quibus referuatus est regressus. ibid. & num. 37

INDEX RERVM.

Optio non est actus Collegialis, sed singulis de Collegio competit ex canonica, & præbenda. 4. 78. & seqq.

Optio regulariter locum non habet in permutatione, & resignatione seu in beneficijs, quæ permittuntur, & resignantur. 3. 124. nisi de hoc specialis consuetudo sit inducta, 3. 127

Optio regulariter locum non potest habere de vno ordine ad alium in Cathedralibus, vbi ex Concil. Trident. dispositione certus ordo sacer præbendis, vel potius Canonicatibus annexus est; secus in alijs Ecclesijs Collegiatis, vbi ex sola consuetudine, vel statuto certus ordo præbendis annexus est, 5. 25

Optio regulariter locum potest habere in Dignitatibus, quæ non sint reseruatæ; aut si specialis consuetudo inducta sit post Concil. Trident. ut etiam in Cathedralibus intra diuersos ordines optio fiat, 5. 28

Optio speciali consuetudine locum habere potest, vbi præbendæ sunt diuersorum generum, 5. 26

Optio tam domorum, quàm præbendarum maxime distinctarum est odiosa, & restringenda, 3. 155. & seqq.

Optio Canonici non mutatur, sed sola præbenda, 7. 8. & 21. cum aliquot seqq. Ad utatur tamen ius spirituale, quod est annexum præbenda; num. 29. Immo etiam quodam modo titulus, vbi saltem præbendæ sunt distinctæ; num. 20. Contrarium alij, qui exponuntur; num. 21. Alij distinguunt, sed male; num. 22

Optio mutari titulum, quodam probare videtur, sed soluuntur, 7. 24. & trib. seqq.

Optionem gradatim fieri, quot modis accipi possit, 5. 1

Optiones collationem non requirunt, neque collationes sunt, 4. 24

Optiones fieri possunt per procuratorem habentem speciale mandatum, 4. 52. Immo per procuratorem cum libera; num. 55. Quid in habente generale mandatum, num. 58

Optiones per quemcumque nomine meo factæ valent, si ratum id habeam, 4. 60

Optiones sunt fructus, & emolumenta possessionis beneficij, 4. 33

Optio quomodo derogetur per indultam, 8. 17 aut clausulas generales. ibid. & num. 6. & seqq.

Optionis canonica definitio, 1. 13

Optionis canonica nomen vnde dicitur, 1. 10

Optionis nomen de pluribus aliquando dicitur, 1. 7

Optionis unica est species substantialis, plures tamen accidentales, 1. 31

Optionum alia est, quæ consuetudine inducitur, alia, quæ statuto, 1. 33. Item alia beneficiorum spectantium ad Pontificis collationem; alia ad ordinarij provisionem, num. 34

Optionum alia, quæ a Canonicis fit; alia, quæ a Mansionarijs, alia, quæ ab Equitibus, alia, quæ a S. R. E. Cardinalibus, 1. 35

Ordinum distinctio, vel simpliciter antiquitas an in domibus optandis attendatur, 7. 37

Ordo aliquis annexusne fuerit præbendis de iure antiquo, 5. 10

Ordo sacer annexus erat de iure antiquo dignitatibus, 5. 21

Ordo sacer ex Conc. Trident. annexus est præbendis, seu Canonicatibus Cathedralium, ita, ut dimidia saltem pars Canonicorum sint Presbyteri, ceteri vero Diaconi, & Subdiaconi, 5. 23

Ordo sacer requisitus ad aliquem Canonicatum seu Dignitatem debet intra annum suscipi, 5. 24

P

Papa, & Princeps potest præiudicare in acquirendis, immo & in questis, 8. 36. maxime vbi redimus ad ius antiquum, 37

Papa in beneficijs habet plenitudinem potestatis, 2. 65. & 8. 2

Papa, vel Princeps in dubio non censetur velle derogare iuri questito, 8. 4. idque siue sit ius in re, siue ad rem; & licet modicum sit præiudicium, num. 5

Papa potest derogare optioni, 8. 1. in dubio tamen non censetur velle ei derogare, num. 3

Pars fructuum debita Sacristiæ an soluenda sit ab optante, 7. 28

Peccator etiam notorius, ut sic non est arcendus ab optione, 4. 128

Peccator quantumuis criminiosus, & notorius non debet in officijs euitari, 4. 129. excepto notorio fornicatore, num. 130

Pensio aliquando saltem non impedit optionem, 7. 39

Pensio an, & quando officij præbendam, titulum, vel personam, 7. 43. & trib. seqq.

Pensio est onus reale, 7. 41. & transit ad quemcumque

INDEX RERVM.

- cuque transit beneficium, & prebendam, num. 42*
Pensio etiam imposita super solis distributionibus, vel super distributionibus simul, & prebenda, omnino dimittitur per eum, qui via collationis, & noue provisionis mutat Canonicatum, 7.51
Pensio dimittitur per optionem, ubi per Caneparium Capituli fit loco prebenda certa distributio in bladis, vel pecunia, 7.44
Pensio per optionem non dimittitur, ubi ea imposita fit in totum, vel pro parte super distributionibus quotidianis; tunc enim saltem ad ratam illis correspondentem soluenda erit ab optante, 7.47
Pensionarius non potest exigere a Capitulo pensionem impositam super distributionibus quotidianis, cui vacante Canonicatu accrescunt, 7.48
Pensionarius, qui resignauit duo beneficia Titio, referuata sibi pensione super utroque, si Titius alterum Seio resignet, exiget pensionem a Titio, & Seio ad ratam valoris utriusque beneficii, 7.49
Pensionem redimens sine auctoritate Papae simoniam committit, 5.55
Permutans prebendam quando teneatur ad pensionem, 7.46
Pluribus gradatim male optantibus, is non restituitur, qui scienter male optauit, vel non statim, ac sciuit, optatum dimisit, 5.70
Poenitentiarius optando non diuidit, aut unit officium a beneficio, seu cum illo, sed dimittit prebendam cum onere, & officio, 4.12
Poenitentiarius principaliter habet officium, prebendam per annexionem secundum Nau. 4.8. de quo num. 13
Portionarius quando possit optare prebendam, vel canonicatum vacantem, 5.28
Possessio beneficii capi debet ad cornu altaris; secus in prebenda optata, 5.38
Possessio beneficii, & prebende, seu domus optate, ubi a nemine deuineatur, potest capi propria auctoritate, 5.37
Possessio beneficii, seu prebende, aut domus optate in ira quantum tempus capi debeat, remittitur arbitrio iudicis, 5.40
Possessio simul cum titulo requiritur ad optionem 4.168
Possessores per Cameram Apostolicam an sint antiquiores possessoribus per se ipsos, vel procuratores, 5.12. & 13
Posterior constitutio contraria tollit priorem, licet de ea mentionem non faciat, 3.75
Prebenda alicuius si referuetur, & ille optet aliam, quamam conseruetur referuata, 3.44. 45. & 111
Prebenda annexum habens onus an quandoq; optari possit, ut puta ab habente qualitates 3.131
Prebenda coadiutori an possit optari, vel sit referuata coadiutori cum futura successione, 4.162
Prebenda dimissa non potest simul retineri cum optata, 1.28
Prebenda habet aliquid spiritualitatis dissimulatum a canonica, 7.15
Prebenda nascitur a canonica, sicut filia a matre, 7.4
Prebenda non optata dari debet nouiter recepto, & prouiso, 7.31
Prebenda non vacans optari non potest, nisi ex speciali consuetudine; & quomodo tunc optetur, 1.25. & seq.
Prebenda per optionem dimissa vacare dicitur, 1.24. & 5.55
Prebenda quomodo desiniri possit, 7.13
Prebenda referuat generaliter optari potest ante obitum, non post, 3.46
Prebenda resignata in permutatione alteri, quam uni ex permutantibus, conferri non potest, 3.126. & seq.
Prebenda sumpta pro temporalitate comparit etiam laico, 7.14
Prebenda Theologali, Poenitentiaria, vel similis optari non potest, 3.128. conferri enim debet certis personis qualificatis, num. 129
Prebende aequales inter se, & cum prebenda optare uolentium, possunt optari, 3.134
Prebende, & domus in prima fundatione, & constructione saltem proprie non vacant, 3.153. & seq.
Prebende nomen proprie solum locum habet in Ecclesiis Collegiatis, 3.3
Prebende quibusdam in locis alie Subdiaconales, alie Diaconales, alie Præbyterales, 5.18
Prebendam Poenitentiarij, aut similem obtinens non potest secundum aliquos aliam optare, 4.4. Contrarium alij, num. 21
Prebendarum, & Canonicorum varij ordines, & gradus, 5.16. & seq.
Præminentie, & optio sunt fructus possessionis beneficii, 4.33

INDEX RERVM.

Prælati non potest præiudicare iuribus Ecclesie, 2. 54 quod quomodo verum sit, explicatur num. 55. & seqq.

Prælati potest donare aliqua bona loco religioso, 2. 61. nullò vero magis suo Capitulo, num. 62. præsertim causa remunerationis, num. 63.

Prælati præiudicare potest Ecclesie suæ in querendis, non in quæsiis, 2. 57.

Præscriptio, & consuetudo extenduntur ad casus omnino similes, 3. 147.

Præscriptio non extenditur, nisi ad id, quod est possessum, 3. 139.

Præscriptio temporalis non currit minori, 6. 42. Præsumptiones, & conesturae scientie, tolluntur, si probetur absentia, vel alia iusta ignorantia causa, 6. 32.

Prior in data, qui non fugit negligens, præfertur in optando priori in receptione, posteriori tamen in data, 4. 43.

Priuandus non est clericus, etiam propter amicitiam, beneficium, quæ ante habebat, 4. 120.

Priuatus beneficio, vel ab eo depositus, aut suspensus repellitur ab optione, 4. 134. Secus si reus appellauerit a sententia, num. 135.

Priuilegiati, ut percipiant fructus, ac si residerent, an possint optare, & gaudere alijs priuilegijs, quæ competunt presentibus tam de iure comuni, quam ex consuetudine, vel statuto, 4. 49.

Priuilegium, & indutum Apostolicum quid differant, 2. 66.

Procurator admittitur in quauis re, ubi non prohibetur, 4. 54.

Procurator cum libera æquiparatur habenti speciale mandatum, 4. 56. item potest permutare, num. 57.

Procurator habens generale mandatum, & negotiorum gestor, si nomine meo optet, & ego ratum habeam, optio valebit, 4. 58.

Professi antiquiores, quos, cum essent Clerici, Sacerdotes iuniores precedebant, ipsi cum Sacerdotes fiunt, illos Sacerdotes præcedent, 7. 38.

Protestatio quid profici optantibus, 4. 22. & 6. 17.

Prouisus male de beneficio, cuius vigore optauit successuè plures præbendas, debet omnibus priuari, nisi inueter regula de triennali, alioque titulo, 5. 67.

Q

Qualitas ordinis, ætatis, dignitatis, ac similes quando sint attendende in optione, 4. 18. & seq.

Quotidianæ distributiones accessorie non sunt ad præbendam, sed potius ad Canonicatum, 7. 50.

Quotidianæ distributiones differunt a præbenda, & grossa, 3. 14.

R

Ratibabitio tunc requiritur ubi aliquis sine mandato speciali, aut sine libera pro alio optauit, 4. 69. & an ratibabitioe huiusmodi per antiquiores faciendæ pendentibus possint interim iuniores optare, num. 70.

Rationabilis consuetudo est, quæ continet bonum honestum, vel honorabile, 2. 14.

Rationabilitas non requiritur in consuetudine, quæ præter ius est, 2. 13.

Reditus ad ius commune facillè permittitur, 8. 39.

Regrediens ad forum Canonicatum optabit cum eadem prærogatiua antiquitatis, 3. 37.

Regula Cancellariæ vim legis obtinent, 8. 10.

Religio militaris Hierosolymitana ut nobilissima est, ita sola inter militia proprium Religionis nomen obtinet, 1. 43.

Reseruata alicuius præbenda si ille optet aliam, quanam censeatur seruata remissuè, 3. 81.

Reseruata non est præbenda, quia sit dimissa per optionem in mense Apostolico, 6. 58.

Reseruata sunt beneficia vacantis per promotionem ad Episcopatum, 3. 56. & quando ea vacent de iure, vel etiam de stylo Rom. Curie, num. 57.

Reseruata sunt quæuis beneficia in curia vacantia, 3. 52.

Reseruatio comprehendit beneficia iuris patronatus Ecclesiarum, 3. 117. Aut etiam laicorum eis competentis ex priuilegio, vel per reseruationem, num. 118.

Reseruatio duplex est, altera generalis, specialis altera, 3. 48.

Reseruatio mentalis quid sit, & an sit in usu, 3. 49. & quid de indiuidua seu specialissima, num. 50.

Reseruatio non comprehendit beneficia iuris patronatus maxime laicorum, 3. 113. etiam

INDEX RERVM.

- si a sint in reſeruatione illa verba*, ad cuius-
 cunque prouifionem, præſentationem, diſpoſi-
 tionem, num. 114. inino licet beneficium ſit
 mixtum iuris patronatus clericorum, & lai-
 corum, nu. 115. aut clerico competentis ratio-
 ne bonorum patrimonialium, num. 116
Reſeruatio quomodo impediatur optionem, 3. 12.
 cum ſeqq. & 8.6. uſque ad 11
*Reſeruatio Reg. 8. an comprehendat Cardinales
 non reſidentes in Curia*, 3. 93
Reſeruatio ſpecialis a generali in quo differat, 3.
 51
*Reſeruatio ſpecialis an afficiat præbendam ob-
 tentiam tempore reſeruationis, vel moritis*, 3.
 44
Reſeruationis beneficiorum materia remiſſiue,
 3. 62
Reſidentia actualis non requiritur ad optionem,
 5. 13. & 28
*Reſidere dicitur Episcopus ad effectum alter-
 natiuæ, ſi moretur in loco exempto ſup. diœceſis*,
 5. 98. item ſi per impioſ ſtet, quin reſideat, 99.
 aut aliaſ propter iuſtum motum detineatur
 num. 100. aut abeſt in ſuſu Papæ aliaſ paratus
 reſidere, nu. 101. quid in infirmo, nu. 102
*Reſignans cum reſreſſu cur mortuo reſignata-
 rio ſedere debeat in loco antiquo*, 4. 149
*Reſtitutio conceditur propter amiſſum intereſſe
 veritatis & affectionis*, 3. 149
*Reſtitutio in integrum etiam Eccleſiæ ſolum da-
 tur ob magnam leſionem*, 3. 144
*Reſtitutio in merè ſpiritalibus vel eis annexis
 quando detur*, 6. 47
*Reſtituto primo, qui malè optauit, an ceteri, qui
 ſucceſſiue malè optarunt, reſtituantur*, 5. 68.
 & duob. ſeqq.
*Reſtitutus an recuperet locum, & ſtallum in
 Choro*, 6. 38
- S
- S**acerdos non poteſt optare præbendam
 Diaconalem, niſi ex ſpeciali conſuetudine
 ſuper eo inducta, 3. 3
*Sacerdos, qui celebrare non poteſt propter ma-
 nus defectum, poteſt fungi alijs officijs. Sacer-
 dotalibus*, 4. 124
*Scientia præſumitur de eo, de quo eſt publica vox
 & fama*, 6. 19
*Scientia præſumpta ſufficit in caſu Cleo. 1. de
 præben. non autem in tempore optandi, aut
 conferendi beneficium*, 3. 109
- Scientia probatur præſumptionibus, & coniectu-
 ris*, 6. 26
*Scientia, vel ignorantia quomodo probetur, vel
 præſumatur*, 6. 35
*Scire quis præſumitur quæ ſixat in loco, quem
 frequentat*, 6. 31
*Sede vacante poteſt ordinarius beneficia ſimpli-
 cia vacantia in Curia poſt menſem conferre*,
 3. 67
*Sedere in aliori loco competit Canonico ratione
 antiquitatis*, 4. 147
*Seruitium actuale non requiritur ad optionem,
 ſed ſufficiunt præterita ſeruitia*, 5. 13 & 28
*Significationes variæ nominis optionis, remiſſi-
 uæ*, 1. 1
Simonia quando committatur, & quid ſit, 5. 41.
 & ſeqq. Et quomodo puniatur; nu. 48. 49. 57-
 58. & ſeq.
Simoniaca conuentio ſuper optione non obligat,
 5. 59
*Singuli de Capitulo conſentire debent, cum de
 ſingulorum præiudicio agitur*, 6. 6
Spirituale, prout eſt materia ſimonie, quid ſit, 5.
 43. & quoduplex; num. 44. & ſeq.
*Spiritualibus annexa quedam antecedenter,
 quedam conſequenter*, 5. 45. item quedam
 annexa immediate, quedam mediate;
 num. 46
*Stallum optare quis non poteſt non optata etiam
 præbenda, ſeu propria non dimiſſa*, 1. 29
*Statuta condere in ijs, qua concernunt ſtatutum
 Eccleſiæ, requirit Episcopi auctoritate*, 2. 52.
 Quod quomodo verum ſit, explicatur; nu. 55.
 & ſeq.
Statuta inferiorum poteſt Superior tollere,
 8. 34
*Statutum, & conſuetudo optandi non tribuit ul-
 lum ius ſingulis, antequam caſus eueniat*, 8.
 35
*Statutum etiam præiudiciale Eccleſiæ admitti-
 tur, cum redimus ad ius commune*, 8. 40
*Statutum optandi fieri poteſt ab Episcopo quo ad
 beneficia ſpectantia ad eius collationem, non
 autem aliorum*, 2. 50. Ab alijs vero in ſuperiori-
 bus fieri non poteſt. huiusmodi ſtatutum n. 51
*Statutum optandi poteſt tolli contraria conſuetu-
 dine*, 8. 43
*Statutu, vel conſuetudo diſponens de præſentibus
 in Eccleſiâ, extenditur de caſu vero ad ſi-
 ctum*, 4. 39
Subdiſconatus primus eſt ex ordinibus ſacris, 4.
 72
- Subdia.

INDEX RERVM.

Subdiaconum solum ad optionem admitti quā rationem habeat, 4.86
 Subdiaconus esse debet Canonicus, ut habeat vocem in Capitulo, 5.22
 Subdiaconus solus poterit optare, ubi ea de re adsit consuetudo, vel statutum, 4.81. & nu. seqq.
 Subrogatum quando sapiat naturam eius, incuius locum subrogatur, 4.146
 Succumbens in lite cum eo, qui eandem prebendam optauit cum ipso, redit ad suam, si cum protestatione optauit, 5.63
 Sufficiens unius beneficii facit incompatible, sed non ipso iure, 6.73
 Surdus, & mutus ab ordinibus, & ab optione repellitur, que facienda sit, 4.112. & seq.
 Surdus, mutus, & similes. qui corporis vitium post obtentum beneficium contraxerunt, optare possunt, 4.126
 Surdus non eligitur in Papam, electus tamen manebit, 4.127
 Suspendus ab ordine, vel eius executione non ob id repellitur ab optione, 4.132. Aliud est insuspendo a beneficio, num. 134

simul omnibus consanguineis, quamuis vnus eorum alteri preferatur, 6.13
 Tempus sex mensium ad conferendum Ordinarius solum currit a die scientie vacationis, 3.108. & 6.19
 Tempus vacationis inspicitur ad effectum reservationis mensium Apostolicorum, 3.85
 Tempus viginti dierum ad optandum prebendam vacantes in Curia non currit nisi post mensem a vacatione, etiam data scientia vacationis, 3.77
 Tempus viginti dierum ad optandum prorogari potest per Capitulum, 6.7. Que tamen prorogatio non obest Apostolicis impetrantibus num. 8. Nisi inducta esset consuetudo post c. si. de consuet. in 6. num. 9. secus vere in statutos num. 10
 Tempus vnicuique viginti dierum ad optandum ne alius, preter antiquiorem, labatur, que caute sint adhibenda, 6.15. & seqq.
 Theologi, & Penitentiarum officium quomodo infituentum sit, 4.13
 Triplex quando quis dicatur, aut esse possit in aliqua Ecclesia, 6.62. & seq.

Tempus legitimum optandi tunc demum minui potest per Capitulum, si in id consenserint omnes optare volentes, 6.5
 Tempus mensis, qui pluribus expectantibus datur, omnibus simul currit, 6.14
 Tempus optandi forte non currit iuxta de causa impedito, 6.39
 Tempus optandi minui potest per Capitulum, 6.3
 Tempus optandi non currit ex eo, quia vacatio nota sit in Ecclesia, vel loco beneficii, nisi ibi sint presentes qui optare volunt, 6.21
 Tempus optandi non modo non currit toti Collegio Canonico ignoꝛanti vacationem, sed neque singularibus personis, si alij scientibus vacationem, aliqui ex illis eam ignorent, 6.20
 Tempus optandi omnibus simul currit, & unicuique datur, 6.11
 Tempus optandi solum currit a die scientie vacationis, 6.18
 Tempus, quod pluribus datur, etiam gradatim, ad aliquam agenda, omnibus simul, & collectiue datur non censetur, 6.12
 Tempus redimendi a statuto prefixum currit

Vacare dicitur beneficium, seu prebenda, que dimittitur, 5.56
 Vacare in Curia dicitur beneficium per obitum in Curia Curialis habentis ibidem originem, ibiq; morantis occasione Curie, 3.24. aut ibi habentis perpetuum domicilium, seu domum etiam conductam, num. 25
 Vacare in Curia dicitur beneficium per obitum Legatorum, ac Nuntiorum Sedis Apostolicę intra duas dietas a Curia distantes decedentium, 3.29. Aut etiam ubicunque, durante legatione, ac negotii prosecutione, num. 30
 Vacare in Curia dicitur beneficium per translationem, consecrationem, electionum cassationem, postulationum repulsionem, & similia in Curia facta, 3.39
 Vacare in Curia dicitur beneficium, si duobus in Romana Curia super beneficio sibi collato litigantibus, uterque, vel utroque moriente alter, qui est possessor, in Curia decedat 3.19. idem si alter tantum siue possessor, siue petitor in Curia decesserit cum ad illum super sita causam prosequente, declaratum fuerit perituisse beneficium; num. 20. immo idem erit, si eorum alter in Curia, alter extra, nontra possi-

INDEX RERVM.

- possidente, decessit, num. 21. Aut etiam utroq;
possidente similiter decesserint, num. 22
- Vacare in Curia dicitur beneficium, si priuatio,
seu depositio in Curia fiat, 3. 36. item per resigna-
tionem ibidem factam; sicut etiam benefi-
cium, in quo reseruatus est regressus, atque
adeo in eo locum non habet optio ibid.*
- Vacare in Curia dicuntur beneficia ad Roma-
nam Curiam accedentium, ab eaque recedentium,
si in ea, vel prope eam ad duas dietas
decedant, 3. 18*
- Vacare in Curia, & apud Sedem paria, im mo
idem sunt, 3. 16*
- Vacare in Curia, & esse reseruatum beneficium
idem non sunt, sed hoc habet se, ut genus, ad
illud, 3. 17*
- Vacare non dicuntur saltem proprie prebende,
seu domus Canonicales in prima erectione, &
constructione, 3. 153. & seqq.*
- Vacatio beneficij, seu prebende requirit, ut ab
aliquo prius possideretur, 3. 154*
- Vacatio beneficij, seu prebende requiritur ad
optionem regulariter, 3. 151*
- Vacatio beneficij, vel prebende an inducatur
per optionem, 5. 55. & seqq.*
- Vacatio beneficij, vel prebende ipsa iure incom-
patibilis cum optato eo ipso inducitur per op-
tionem etiam in diuersa Ecclesia, 5. 65*
- Vacatio beneficiorum per contractum matrimo-
nij, per affectationem alterius, aut resignatio-
nem quomodo probetur, remissiuè, 6. 37*
- Vacatio prebende in eadem Ecclesie obtente in-
ducitur per optionem, 5. 59. Idem in optione
tituli beneficij, num. 64*
- Vacatio prebende per optionem in mense reserua-
to factam non facit prebendam reseruatum,
5. 58*
- Verba illa, opto prebendam vacantem, si, &
quatenus optabilis est, quid operetur, 5. 64*
- Verba (liberè disponas) & (perinde ac si) quid
importent, 3. 83*
- Vicinus, & consanguineus presumitur scire fa-
cta vicini, & consanguines, 6. 27. Multo vero
magis id verum erit in presente, num. 28*
- Vnio beneficiorum debet fieri ab habente aucto-
ritatem, seruata solemnitate, & ex iusta cau-
sa, 4. 5*
- Vnio non semper ita fit, ut, quod vnitur, alteri
accedat, 4. 14*
- Vocem in Capitulo habere non potest clericus
Ecclesie Collegiate, nisi sit Subdiaconus, 4. 71*
- Vox, seu electio passiva non requirit Subdiacon-
natus ordinem, 4. 80*

Finis Indicis rerum singularium ad Tractatum
de Optione Canonica.

REGESTVM.
* ABCDEFGHIKLMNOPQRST.

Omnes sunt quaterniones .

R O M A E .

Sumptibus Io. Angeli Ruffinelli, & Angeli Manni.

Ex Typographia Andreae Phæi . M. DC. XX.

REGESTVM.
+ ABCDEFGHIKLMNOPQRST.

Omnia sunt quæstiones.

ROMAE.

Sumptibus Io. Angeli Ruffinelli, & Angelii Manni.

Ex Typographia Andreae Pazzi. M. DC. XX.

